

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SZCZERCÓW

**ZAŁĄCZNIK NR 1 DO UCHWAŁY NR XLV/405/14
RADY GMINY SZCZERCÓW
Z DNIA 04 listopada 2014 ROKU**

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SZCZERCÓW

ZLECENIODAWCA: Urząd Gminy Szczerców

SZCZERCÓW 2014

SPIS TREŚCI – CZĘŚĆ I

<u>WSTĘP</u>	5
<u>Zakres i cel opracowania</u>	5
<u>Podstawa prawna</u>	5
<u>Zespół projektowy</u>	5
<u>CZĘŚĆ I. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SZCZERCÓW</u>	6
<u>1. UWARUNKOWANIA GEOGRAFICZNE</u>	7
<u>1. 1. Położenie geograficzne</u>	7
<u>1. 2. Położenie administracyjne</u>	8
<u>1. 3. Klimat</u>	10
<u>1. 4. Geologia</u>	16
<u>1.4.1. Budowa geologiczna</u>	16
<u>1.4.2. Złoża kopalin</u>	18
<u>1.4.3. Perspektywy i prognozy występowania kopalin</u>	19
<u>1.4.4. Udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla</u>	20
<u>1. 5. Geomorfologia</u>	21
<u>1.5.1. Charakterystyka makroregionów i mezoregionów</u>	21
<u>1.5.2. Rzeźba terenu</u>	22
<u>1.5.3. Czynne procesy geomorfologiczne</u>	23
<u>1. 6. Hydrologia</u>	24
<u>1.6.1. Wody podziemne</u>	24
<u>1.6.2. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych</u>	25
<u>1.6.3. Jednolite części wód podziemnych</u>	26
<u>1.6.4. Wody powierzchniowe</u>	28
<u>1.6.5. Charakterystyka hydrologiczna</u>	32
<u>1. 7. Gleby</u>	35
<u>1. 8. Roślinność</u>	48
<u>1.8.1. Regionalizacja geobotaniczna</u>	48
<u>1.8.2. Potencjalna roślinność naturalna</u>	48
<u>1.8.3. Zbiorowiska roślinne</u>	49
<u>1.8.4. Zbiorowiska leśne</u>	51
<u>1. 9. Zwierzęta</u>	53
<u>1. 10. Ochrona przyrody</u>	55
<u>1.10.1. Położenie gminy na tle systemu ochrony przyrody w regionie</u>	55
<u>1.10.2. Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Widawki</u>	57
<u>1.10.3. NATURA 2000</u>	57
<u>1.10.4. Użytki ekologiczne</u>	60
<u>1.10.5. Pomniki przyrody</u>	62
<u>1.10.6. Ochrona gatunkowa fauny i flory</u>	62
<u>1.10.7. Powiązania przyrodnicze – elementy systemu ECONET-PL i CORINE/NATURA 2000</u>	62
<u>1.10.8. Założenie parkowe</u>	64
<u>1.10.9. Pozostałe elementy środowiska przyrodniczego podlegające ochronie</u>	64
<u>1.10.10. Obszary proponowane do objęcia ochroną</u>	66
<u>1. 11. Warunki podłoża budowlanego</u>	66
<u>1. 12. Warunki naturalne – podsumowanie</u>	67
<u>2. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE</u>	69
<u>2. 1. Rys historyczny Szczercowa</u>	69
<u>2. 2. Osadnictwo</u>	71
<u>2. 3. Zabytki</u>	72
<u>2. 4. Stanowiska archeologiczne</u>	75
<u>2. 5. Strefy konserwatorskie</u>	76
<u>3. STRUKTURA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA</u>	79
<u>3. 1. Struktura użytkowania gruntów</u>	79
<u>3. 2. Struktura własnościowa gruntów</u>	83
<u>3. 3. Struktura funkcjonalna i przestrzenna</u>	84
<u>4. SFERA SPOŁECZNA</u>	87

4. 1. Demografia	87
4.1.1. Podstawowe dane o ludności.....	87
4.1.2. Struktura wieku mieszkańców.....	90
4.1.3. Ruch naturalny i wędrownicy ludności.....	93
4. 2. Rynek pracy	95
4.2.1. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON.....	95
4.2.2. Zatrudnienie.....	99
4. 3. Bezrobocie	101
4.3.1. Bezrobocie w latach 1996 – 2013.....	101
4.3.2. Struktura bezrobotnych według wieku, wykształcenia i stażu pracy.....	104
4. 4. Ochrona zdrowia i opieka społeczna	109
4.4.1. Służba zdrowia.....	109
4.4.2. Opieka społeczna.....	110
4. 5. Oświata i wychowanie	111
4. 6. Kultura	114
4. 7. Sport	116
4. 8. Gospodarka mieszkaniowa	118
4.8.1. Zasoby mieszkaniowe.....	118
4.8.2. Własność komunalna.....	123
4.8.3. Standard mieszkań.....	123
4.8.4. Budownictwo mieszkaniowe.....	126
4. 9. Bezpieczeństwo publiczne	128
4.9.1. Policja.....	128
4.9.2. Straż Gminna.....	129
4.9.3. Ochrona przeciwpożarowa.....	129
4.9.4. Ochrona przeciwpowodziowa.....	129
4. 10. Administracja samorządowa	132
4.10.1. Urząd Gminy.....	132
4.10.2. Gremia samorządowe.....	132
4.10.3. Współpraca krajowa i międzynarodowa.....	133
4. 11. Organizacje społeczne	134
5. GOSPODARKA	135
5. 1. Rolnictwo	135
5.1.1. Użytkowanie gruntów w rolnictwie.....	135
5.1.2. Charakterystyka gospodarstw rolnych.....	137
5.1.3. Jakość gleb, uprawy i hodowla.....	140
5.1.4. Rybactwo.....	144
5. 2. Leśnictwo	144
5. 3. Działalności produkcyjne	148
5.3.1. Górnictwo i przetwórstwo kopalin.....	148
5.3.2. Pozostałe działalności produkcyjne.....	151
5. 4. Usługi rynkowe	152
5.4.1. Handel.....	152
5.4.2. Gastronomia.....	154
5.4.3. Pozostałe placówki usługowe i rzemiosło.....	155
5.4.4. Pośrednictwo finansowe.....	155
5. 5. Turystyka i rekreacja	155
5.5.1. Główne atrakcje turystyczne i rekreacyjne.....	155
5.5.2. Znakowane trasy turystyczne.....	156
5.5.3. Baza noclegowa.....	157
5.5.4. Potencjalne kierunki rozwoju turystyki.....	157
6. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	159
6. 1. Komunikacja	159
6. 2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna	167
6.2.1. Zaopatrzenie w wodę.....	167
6.2.2. Kanalizacja.....	170
6. 3. Sieć gazowa	177
6. 4. Elektroenergetyka	179
6.4.1. Elektroenergetyczna sieć przesyłowa.....	179
6.4.2. Elektroenergetyczna sieć dystrybucyjna.....	179
6.4.3. Alternatywne źródła energii.....	180
6. 5. Ciepłownictwo	181
6. 6. Telekomunikacja i łączność	182
6. 7. Gospodarka odpadami	183

<u>6. 8. Melioracje i urządzenia wodne</u>	185
<u>6.8.1. Melioracje</u>	185
<u>6.8.2. Urządzenia wodne</u>	189
<u>6. 9. Cmentarze</u>	191
<u>6. 10. Obiekty obrony cywilnej i narodowej</u>	191
<u>7. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE</u>	192
<u>7. 1. Ochrona przyrodnicza i rolnicza</u>	192
<u>7.1.1. Ochrona gruntów rolnych i leśnych</u>	192
<u>7.1.2. Ochrona przyrody</u>	192
<u>7.1.3. Wody podziemne</u>	193
<u>7.1.4. Wody powierzchniowe</u>	193
<u>7.1.5. Ochrona przeciwpowodziowa</u>	194
<u>7.1.6. Złoża kopalin – obszary i tereny górnicze</u>	194
<u>7. 2. Ochrona kulturowa</u>	196
<u>7. 3. Ograniczenia użytkowania terenu związane z infrastrukturą techniczną</u>	198
<u>7.3.1. Komunikacja – strefa uciążliwości akustycznej od dróg</u>	198
<u>7.3.2. Komunikacja – linie kolejowe</u>	199
<u>7.3.3. Ujęcia wody</u>	200
<u>7.3.4. Tereny położone w strefie ochronnej od odwiertów, gazociągów wysokiego ciśnienia i stacji redukcyjno – pomiarowych</u>	200
<u>7.3.5. Tereny położone w strefie uciążliwości od linii i urządzeń elektroenergetycznych – zagrożenie polami elektromagnetycznymi</u>	201
<u>7.3.6. Cmentarze – strefa ochrony sanitarnej</u>	202
<u>7.3.7. Obiekty wojskowe i obrony cywilnej</u>	203
<u>7.3.8. Pozostałe obiekty</u>	203
<u>7.3.9. Tereny zamknięte</u>	203
<u>8. DOKUMENTACJA PLANISTYCZNO – STRATEGICZNA</u>	204
<u>8. 1. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego</u>	204
<u>8. 2. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020</u>	207
<u>8. 3. Program Ochrony Środowiska Województwa Łódzkiego 2012</u>	211
<u>8. 4. Strategia Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego na lata 2005 – 2015</u>	218
<u>8. 5. Program Ochrony Środowiska Powiatu Bełchatowskiego na lata 2012 – 2015</u>	220
<u>8. 6. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Szczerców na lata 2007 – 2013</u>	222
<u>8. 7. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Szczerców na lata 2009 – 2012</u>	224
<u>8. 8. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego</u>	229
<u>9. WNIOSKI</u>	231
<u>LITERATURA</u>	234
<u>ZAŁĄCZNIKI</u>	236

WSTĘP

Zakres i cel opracowania.

Opracowanie jest zmianą *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Szczerców* sporządzonego w 2001 roku¹ wraz ze zmianą w 2007 roku². Obejmuje cały teren gminy dlatego też traci ważność w całości tekst *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Szczerców* i załącznik graficzny do *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Szczerców* przyjęty uchwałą nr XIII/88/07 Rady Gminy Szczerców z dnia 06 listopada 2007 roku.

Do zmiany Studium przystąpiono na podstawie uchwały nr XXIII/197/12 Rady Gminy Szczerców z dnia 29 listopada 2012 roku w sprawie przystąpienia do zmiany *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szczerców*. Obszar opracowania zmiany Studium zawiera się w granicach administracyjnych gminy Szczerców.

Podstawa prawna.

Uchwały Rady Gminy Szczerców:

- Uchwała nr XXIII/197/12 Rady Gminy Szczerców z dnia 29 listopada 2012 roku w sprawie przystąpienia do zmiany *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szczerców*.

Ustawy:

- Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2012 roku, poz. 647).

Rozporządzenia:

- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 roku w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. z 2004 roku, nr 118 poz. 1233).

Zespół projektowy.

mgr inż. Katarzyna Zdeb – członek Zachodniej Okręgowej Izby Urbanistów nr Z – 537.

mgr Robert Boryczka

---

¹ Uchwała nr XXX/157/2001 Rady Gminy Szczerców z dnia 27 lutego 2001 roku.

² Uchwała nr XIII/88/07 Rady Gminy Szczerców z dnia 06 listopada 2007 roku.

CZĘŚĆ I.

UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SZCZERCÓW

1. UWARUNKOWANIA GEOGRAFICZNE.

1. 1. Położenie geograficzne.

Gmina wiejska Szczerców położona jest w południowej części województwa łódzkiego na wysokości od 156 do 199 m n.p.m. Najwyżej położone rejony gminy przekraczają punktowo wysokość 190 m n.p.m. i znajdują się w trzech miejscach: w północno – wschodniej części gminy na wschód od miejscowości Magdalenów na granicy z gminą Kluki (199,5 m n.p.m.), w południowo – zachodniej części gminy na granicy z gminą Rzęśnia (195 m n.p.m.) oraz w południowej części gminy na południe od miejscowości Janówka i Osiny Kolonia (191 – 193 m n.p.m.). Antropogeniczne przekształcenia terenu związane z odkrywkową eksploatacją węgla brunatnego (odkrywka „Szczerców”) spowodowały, że obecnie najniższym położonym rejonem gminy jest formalnie dno wyrobiska, zlokalizowane na południowych krańcach gminy na wysokości około 70 – 80 m n.p.m. Natomiast obszar najniższy usytuowany w naturalny sposób położony jest w północno – zachodniej części gminy wzdłuż koryta rzeki Widawki na wysokości 155,8 m n.p.m. przy granicy z gminami Rusiec i Widawa. Współrzędne geograficzne miejscowości Szczerców wynoszą 51°20' szerokości geograficznej północnej oraz 19°07' długości geograficznej wschodniej. Powierzchnia geodezyjna rozpatrywanego obszaru wynosi 12895 ha, to jest 129 km², co stanowi 13,33 % powierzchni powiatu bełchatowskiego oraz 0,71 % powierzchni województwa łódzkiego.

Według fizyczno – geograficznej regionalizacji Polski J. Kondrackiego (1998) gmina Szczerców umiejscowiona jest w następujących jednostkach:

- megaregion – Europa Środkowa (3);
- prowincja: Niż Środkowoeuropejski (31);
- podprowincja: Niziny Środkowopolskie (318);
- makroregion: Nizina Południowowielkopolska (318.2);
- mezoregion: Kotlina Szczercowska (318.23).

Według J. Kondrackiego południowe krańce gminy (rejon byłych wsi Grabek i Parchliny) umiejscowione są w mezoregionie Wysoczyzny Bełchatowskiej (318.81), która jest najbardziej wysuniętą na południowy – zachód częścią makroregionu Wzniesień Południowomazowieckich (318.8). Obecnie rejon ten zajęty jest przez odkrywkową kopalnię węgla brunatnego.

Obejmujący gminę Szczerców mezoregion Kotliny Szczercowskiej graniczy bezpośrednio z:

- Wysoczyzną Łaską (318.19) – od północy;
- Wysoczyzną Bełchatowską (318.81) – od wschodu i południa;
- Wyżyną Wieluńską (341.21) – od południa i południowego – zachodu;
- Wysoczyzną Złoczewską (318.22) – od zachodu;
- Kotliną Sieradzką (318.18) – od północnego – zachodu.

Odległość ze Szczercowa do miasta powiatowego Bełchatów wynosi 19 km, zaś do stolicy województwa – Łodzi – 65 km. Ponadto do:

- Wrocławia – 165 km;
- Warszawy – 180 km.
- Krakowa – 185 km;
- Poznania – 215 km;
- Gdańska – 385 km.

Odległość ze Szczercowa do najbliższych, większych drogowych przejść granicznych wynosi:

- Czechy (Gorzyce) – 185 km;
- Słowacja (Zwardoń) – 235 km;
- Niemcy (Jędrzychowice) – 335 km;
- Ukraina (Dorohusk) – 365 km;
- Białoruś (Terespol) – 365 km;.
- Rosja (Bezledy) – 415 km;
- Litwa (Ogrodniki) – 475 km.

1. 2. Położenie administracyjne.

Po wdrożeniu reformy administracyjnej, od 1 stycznia 1999 roku gmina wiejska Szczerców wchodzi w skład województwa łódzkiego oraz powiatu bełchatowskiego. Graniczy z gminami:

- Zelów – od północy;
- Kluki – od wschodu;
- Kleszczów – od południowego – wschodu;
- Sulmierzyce – od południa;
- Rząśnia – od południowego – zachodu;
- Rusiec – od zachodu;
- Widawa – od północnego – zachodu.

Gminnym centrum administracyjnym jest położona w centralnej części gminy miejscowość Szczerców. W skład gminy wchodzi 23 sołectwa. Należą do nich: Borowa (wsie: Borowa, Krzyżówki i Kościuszki pod lasem), Brzezie (wsie: Brzezie, Kozłówki, Bednarze), Chabielice (wsie: Chabielice i Chabielice Kolonia), Dubie, Grudna (wsie: Grudna i Zagadki), Janówka, Kieruzele, Kuźnica Lubiecka, Leśniaki, Lubiec, Magdalenów, Niwy (wsie: Niwy, Trakt Puszczański, Józefina, Lubośnia), Osiny (wsie: Osiny i Osiny Kolonia), Podklucze (wsie: Podklucze i Załuże), Podżar (wsie: Podżar, Szubienice i Żabczanka), Polowa (wsie: Polowa, Kościuszki przy szosie i Dzbanki), Rudzisko (wsie: Rudzisko i Marcelów), Stanisławów Pierwszy, Stanisławów Drugi, Szczerców, Szczercowska Wieś (wsie: Szczercowska Wieś i Kolonia Szczercowska), Tatar (wsie: Tatar i Puszcza), Zbyszek (wsie: Zbyszek i Firlej). Gęstość sieci osadniczej mierzona liczbą miejscowości podstawowych (miasta i wsie bez przysiółków) na 100 km² powierzchni wynosi 38,76. Jest to wartość wyższa od wskaźnika charakteryzującego powiat bełchatowski (32,64) oraz całe województwo łódzkie (28,16). Położenie gminy w regionie jest korzystne. Wpływ na to mają szczególnie: przebieg ważnych szlaków komunikacyjnych, walory krajobrazowe oraz bezpośrednia bliskość do większych miast południowej części województwa łódzkiego, to jest (w kolejności alfabetycznej): Bełchatowa, Działoszyna, Pajęczna, Piotrkowa Trybunalskiego, Radomska i Wielunia.

RYCINA 1: Podział administracyjny województwa łódzkiego.

Źródło reprodukcji: <http://www.gminy.pl/>

RYCINA 2: Podział administracyjny powiatu bełchatowskiego.

Źródło reprodukcji: <http://www.gminy.pl/>

RYCINA 3: Mapa poglądowa gminy i miejscowości Szczerców.

Źródło reprodukcji: Urząd Gminy Szczerców.

1. 3. Klimat.

Klimat gminy podobnie jak całej Polski jest przejściowy, kontynentalno – morski, kształtowany na przemian przez masy powietrza napływające z Oceanu Atlantyckiego lub wschodniej Europy i Azji. W skali kraju według W. Okołowicza i D. Martyn (1979) gmina Szczerców położona jest na granicy 3 regionów klimatycznych: śląsko – wielkopolskiego, łódzkiego i małopolskiego. Region śląsko – wielkopolski charakteryzuje się przewagą wpływów oceanicznych, amplitudy temperatur są mniejsze od przeciętnych dla kraju, wiosna i lato są wczesne, długie i ciepłe, zima zaś krótka i łagodna. Region łódzki, na terenie którego formalnie zlokalizowana jest cała gmina, to obszar pośredni, będący pod wpływem klimatycznych cech charakterystycznych zarówno dla oceanizmu jak i kontynentalizmu. Region Małopolski to typ klimatów wyżynnych, położony w strefie pośredniej pomiędzy wpływem oceanizmu i kontynentalizmu. Lato i zima są tu dłuższe, a suma opadów wyższa od przeciętnych. Natomiast według A. Wosia (1999) gmina położona jest w regionie środkowopolskim. Należy on do grupy największych powierzchniowo wyróżnionych regionów klimatycznych Polski. Obejmuje Wyżynę Łódzką, sięgając na południu po północno – zachodnią część Wyżyny Krakowsko – Częstochowskiej, a na północy obejmuje swym zasięgiem Równinę Kutnowską. Stosunki klimatyczne charakterystyczne dla tego regionu silniej nawiązują do warunków klimatycznych panujących na terenach położonych na wschód od omawianego regionu, a w znacznie mniejszym stopniu do klimatu obszarów położonych na zachód od tego regionu. Świadczy to o większym wpływie kontynentalizmu niż oceanizmu. Na tle innych regionów Polski region środkowopolski wyróżnia się znacznie większą liczbą dni z typem pogody bardzo ciepłej i jednocześnie pochmurnej bez opadu atmosferycznego, których w roku

jest średnio prawie 38 oraz dni dość mroźnych z dużym zachmurzeniem i opadem, których jest na ogół w roku prawie 7.

Reprezentatywne dla gminy Szczerców będą więc dane charakteryzujące klimatyczny region środkowopolski jako całość oraz dane z przyporządkowanych dla tego regionu stacji Wieluń lub Łódź. Według pomiarów średnia temperatura roczna z wielolecia 1951 – 1980 wynosi około 8 °C; stycznia (–2,2 °C), a lipca 18 °C. W skali roku średnia liczba dni przymrozkowych, to jest takich, w których temperatura powietrza może wynieść 0 °C wynosi 75, dni mroźnych z ujemną temperaturą powietrza w ciągu całej doby jest 40, zaś dni ciepłych z temperaturą minimalną powyżej 0 °C jest 250. Amplituda roczna kształtuje się na poziomie około 20,5 °C.

TABELA 1: Czas trwania termicznych pór roku oraz daty przejścia średniej dobowej temperatury przez określone progi termiczne w Wieluniu. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (T. Niedźwiedź, D. Limanówka, 1992).

Pora roku	Charakterystyka termiczna	Czas trwania – liczba dni	Data przejścia
Przedwiośnie	0 °C > t ≤ 5 °C	32	27 II
Wiosna	5 °C > t ≤ 15 °C	63	31 III
Lato	t > 15 °C	91	31 V
Jesień	15 °C ≤ t > 5 °C	66	31 VIII
Przedzimie	5 °C ≤ t > 0 °C	36	5 XI
Zima	t ≤ 0 °C	77	11 XII

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Z powyższej tabeli wynika, że okres kiedy średnia temperatura dobowa kształtuje się w granicach od 5 °C wzwyż trwa tutaj przez około 220 dni, w tym powyżej 15 °C przez 91 dni, natomiast okres ze średnią temperaturą dobową poniżej 5 °C trwa 145 dni, w tym poniżej 0 °C przez 77 dni w roku.

TABELA 2: Temperatura powietrza dla regionu środkowopolskiego. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (°C).

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Średnie	–2,2	–1,4	2,1	7,4	12,7	17,0	18,0	17,3	13,4	8,5	3,7	–0,1
Najwyższe	3,8	2,8	6,0	10,3	15,3	19,5	20,8	19,9	16,6	11,7	7,2	3,8
Najniższe	–10,5	–10,8	–1,6	4,9	10,1	14,6	15,3	15,3	11,4	6,5	–0,4	–7,8

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 3: Rozkład średnich temperatur powietrza dla regionu środkowopolskiego. Wartości średnie za lata 1951 – 1980.

Temperatura	Wartość w °C
Średnia roczna	8,0
Średnia stycznia	–2,2
Średnia lipca	18,0
Izoamplituda roczna	20,5

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Suma rocznego opadu wynosi 550 – 650 mm, w tym półrocza chłodnego (listopad – kwiecień) około 200 – 250 mm. Opady półrocza ciepłego (maj – październik) osiągają 350 – 400 mm. Średnia liczba dni z opadem $\geq 0,1$ mm wynosi w roku około 165, zaś z opadem ≥ 10 mm około 13. Pierwszy śnieg pojawia się około połowy listopada, a ostatni na przełomie marca i kwietnia. Pokrywa śnieżna utrzymuje się średnio przez 60 dni w roku. Jej grubość waha się w przedziale 15 – 20 cm. Maksymalnie jej grubość w niektórych latach przekracza 50 cm. Zanika ona przeciętnie w okresie 25 – 30 marca. Okres występowania pokrywy śnieżnej przerywany jest częstymi odwilżami. W tym czasie opad zimowy stanowi deszcz.

TABELA 4: Średnie miesięczne sumy opadów atmosferycznych dla Łodzi i Wielunia. Dane za lata 1951 – 1980.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Łódź (mm)	27	29	28	38	54	71	92	67	47	39	44	38
Wieluń (mm)	39	34	33	43	62	71	93	68	48	41	48	42

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 5: Średnie sumy opadów atmosferycznych w poszczególnych porach roku dla Łodzi i Wielunia. Dane za lata 1951 – 1980.

Wyszczególnienie	Wartość w mm	
	Łódź	Wieluń
Wiosna III – V	120	138
Lato VI – VIII	230	232
Jesień IX – XI	130	137
Zima XII – II	94	115
Półrocze letnie V – X	370	383
Półrocze zimowe XI – IV	204	239
Okres wegetacyjny IV – IX	369	385
Rok I – XII	574	622

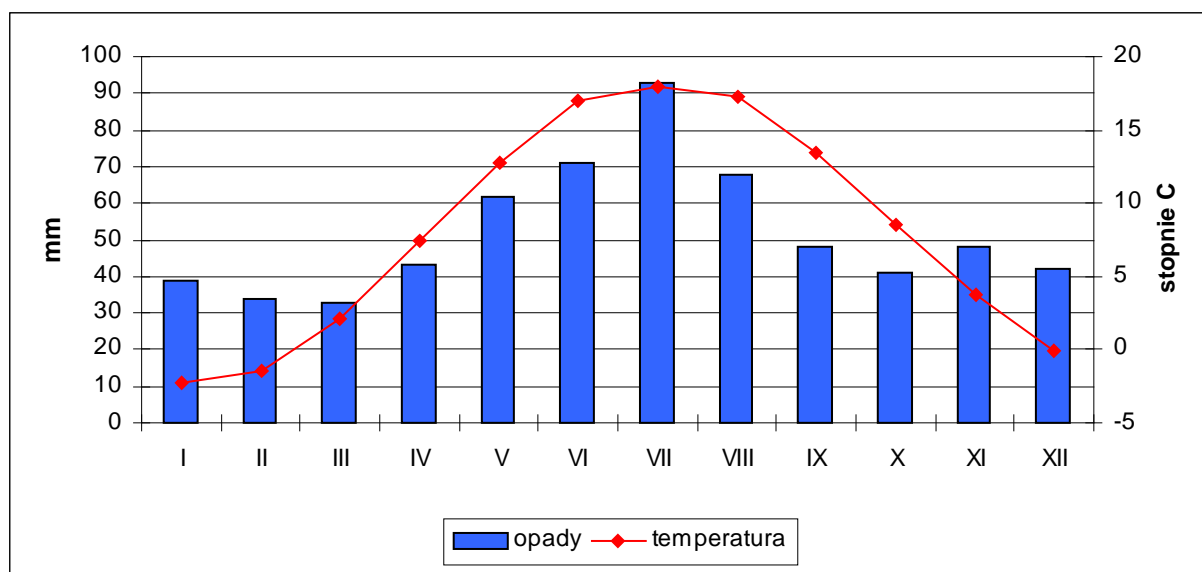
Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 6: Zestawienie średnich miesięcznych sum opadów atmosferycznych z wielolecia 1955 – 2000 na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusz M-34-27-A Szczerców (Maksymiuk, Moniewski, 2005).

Posterunek opadowy	Sumy opadów miesięcznych w mm												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	
1	W	52	45	49	86	44	58	35	103	88	184	47	12
	N	47	46	35	34	35	38	60	71	87	70	54	41
	S	38	74	13	16	17	53	16	77	46	44	18	35
2	W	27	71	38	18	47	64	34	73	225	103	33	63
	N	40	44	34	33	35	40	60	70	96	74	46	42
	S	17	22	25	10	8	15	22	102	107	11	4	21

1 – Szczerców (160 m n.p.m.). N – rok normalny, W – rok wilgotny, S – rok suchy. Lata 1961 – 2000.
2 – Sulmierzyce (210 m n.p.m.). N – rok normalny, W – rok wilgotny, S – rok suchy. Lata 1955 – 1981.

RYCINA 4: Rozkład średnich temperatur oraz sum opadów dla regionu środkowopolskiego w latach 1951 – 1980.

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 7: Liczba dni z opadem $\geq 0,1$ mm i ≥ 10 mm w Łodzi. Wartości średnie za lata 1951 – 1970.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
$\geq 0,1$ mm	16	16	13	12	13	13	14	13	11	12	15	17
≥ 10 mm	0,2	0,3	0,5	0,9	1,3	2,0	2,4	1,9	1,2	0,6	0,8	0,6

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 8: Pokrywa śnieżna w Łodzi. Wartości średnie za lata 1951 – 1980.

Data pojawienia się pokrywy śnieżnej			Data zaniku pokrywy śnieżnej		
średnia	najwcześniej	najpóźniej	średnia	najwcześniej	najpóźniej
22 XI	13 X	1 I	30 III	24 II	30 IV
Rzeczywista liczba dni z pokrywą śnieżną			Potencjalna liczba dni z pokrywą śnieżną		
średnia	najwyższa	najniższa	średnia	najwyższa	najniższa
65	126	21	129	177	70
Największa średnia miesięczna grubość pokrywy śnieżnej (cm)					
XI	XII	I	II	III	IV
4	16	39	68	28	2

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Średnia liczba dni pogodnych, a więc dni w których średnia dobowa wielkość zachmurzenia ogólnego nieba była $\leq 20\%$, wynosi w roku około 40, a liczba dni pochmurnych, a więc ze średnim dobowym zachmurzeniem ogólnym nieba $\geq 80\%$, wynosi w roku około 130.

TABELA 9: Liczba dni pogodnych i pochmurnych w Łodzi. Wartości średnie za lata 1951 – 1980.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Liczba dni pogodnych	2,3	2,2	3,8	3,5	3,2	3,8	3,7	4,2	5,4	3,9	1,3	1,8
Liczba dni pochmurnych	16,6	13,9	11,5	9,0	8,3	6,3	7,4	5,5	6,8	9,4	16,3	18,2

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Mgła pojawia się średnio przez około 44 dni w roku, zaś mgła całodzienna przez około 2 do 5 dni w roku. Ustonecznienie przekracza w roku 1500 godzin, z czego w okresie wegetacyjnym ponad 1100 godzin. Średnio dziennie ustonecznienie wynosi 4,2 godziny, najwięcej w czerwcu – średnio dziennie 7,1 godziny, a najmniej w grudniu – średnio dziennie 1 godzina. Dni z burzą jest przeciętnie około 20 w roku. Wilgotność względna powietrza wynosi rocznie średnio około 80 %.

TABELA 10: Liczba dni z mgłą w Wieluniu oraz liczba dni z mgłą całodzienną w Wieluniu i Łodzi. Wartości średnie za lata 1956 – 1970.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Liczba dni z mgłą (Wieluń)	4,7	4,9	3,7	2,7	1,4	0,9	1,0	1,3	2,5	7,7	8,6	4,7
Mgła całodzienna (Łódź)	0,4	0,2	–	–	–	–	–	–	–	–	0,9	0,6
Mgła całodzienna (Wieluń)	–	0,6	0,4	–	–	–	–	–	–	0,6	2,2	0,4

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 11: Sumy dzienne ustonecznienia rzeczywistego w Łodzi i Wieluniu. Wartości średnie za lata 1951 – 1980.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Łódź (godziny)	1,4	2,1	3,8	4,9	6,4	7,4	6,7	6,5	5,1	3,3	1,4	1,0
Wieluń (godziny)	1,4	2,2	3,7	5,0	6,4	7,1	6,7	6,4	5,1	3,4	1,5	1,0

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 12: Wilgotność względna powietrza w Łodzi i Wieluniu. Wartości średnie za lata 1951 – 1970 (%).

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Łódź (%)	87	86	80	73	70	70	73	75	77	82	88	88
Wieluń (%)	85	84	79	74	74	73	76	76	79	82	87	87

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Najczęstsze wiatry wieją z sektorów: północnego, zachodniego i południowego. Stanowią około 70 % częstości wiatru. Ich średnia prędkość oscyluje w granicach 3,3 m/s. Średnia roczna liczba dni w okresie 1951 – 1985 (T. Niedźwiedz, J. Paszyński, D. Czekierda, 1994) z wiatrem bardzo silnym (prędkość powyżej 15 m/s) wynosi 2, z wiatrem silnym (prędkość od 10 do 15 m/s) wynosi około 20 – 30, zaś średnia roczna częstość występowania ciszy i słabego wiatru (prędkość poniżej 2m/s) wynosi około 60 % dni w roku.

TABELA 13: Prędkość wiatru w regionie środkowopolskim. Wartości średnie za lata 1951 – 1965 (m/s).

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Prędkość	3,9	3,7	3,7	3,3	3,1	3,0	3,0	2,8	3,0	2,8	3,5	3,6

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 14: Średnia roczna liczba dni z poszczególnymi typami pogody w regionie środkowopolskim. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (I).

Typy pogody		Słoneczna		Pochmurna		Z dużym zachmurzeniem	
		bez opadu	z opadem	bez opadu	z opadem	bez opadu	z opadem
Ciepła	gorąca	0,5	0,0	0,3	0,1	0,0	0,0
	bardzo ciepła	14,6	0,8	37,9	20,5	3,6	9,8
	umiarkowanie ciepła	10,3	0,3	44,4	28,5	11,8	30,7
	chłodna	0,7	0,1	8,1	6,7	6,1	16,2
Przymrozkowa	umiarkowanie chłodna	1,6	0,0	2,2	0,6	0,2	0,4
	bardzo chłodna	3,5	0,1	11,7	6,6	5,6	11,4
	umiarkowanie zimna	3,2	0,1	8,6	4,6	4,7	7,7
	bardzo zimna	0,2	0,0	0,2	0,1	0,0	0,0
Mroźna	umiarkowanie mroźna	0,6	0,0	3,7	2,7	0,5	6,5
	dość mroźna	3,7	0,1	7,2	3,4	2,7	6,5
	bardzo mroźna	0,6	0,0	0,7	0,3	0,0	0,1
Razem		39,5	1,5	125,0	74,1	35,2	89,3
		41,0		199,1		124,5	
Typy pogody – temperatura powietrza:							
gorąca – temperatura średnia dobową >25,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C							
bardzo ciepła – temperatura średnia dobową 15,1–25,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C							
umiarkowanie ciepła – temperatura średnia dobową 5,1–15,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C							
chłodna – temperatura średnia dobową 0,1–5,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C							
umiarkowanie chłodna – temperatura średnia dobową >5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C							
bardzo chłodna – temperatura średnia dobową 0,1–5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C							
umiarkowanie zimna – temperatura średnia dobową od 0,0 do –5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C							
bardzo zimna – temperatura średnia dobową <–5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C							
umiarkowanie mroźna – temperatura średnia dobową od 0,0 do –5,0 °C, temperatura dobową min. i max. < lub = 0,0 °C							
dość mroźna – temperatura średnia dobową od –5,1 do –15,0 °C, temperatura dobową min. i max. < lub = 0,0 °C							
bardzo mroźna – temperatura średnia dobową <–15,0 °C, temperatura dobową min. i max. < lub = 0,0 °C							
Typy pogody – zachmurzenie ogólne nieba:							
słoneczna – zachmurzenie średnie dobowe < lub = 20 %							
pochmurna – zachmurzenie średnie dobowe od 21 % do 79 %							
z dużym zachmurzeniem – zachmurzenie średnie dobowe = lub >80 %							
Typy pogody – opady atmosferyczne:							
bez opadu – dobową sumą opadu <0,1 mm							
z opadem – dobową sumą opadu = lub >0,1 mm							

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 15: Średnia roczna liczba dni z poszczególnymi typami pogody w regionie środkowopolskim. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (II).

Typy pogody (j.w.)		Śloneczna	Pochmurna	Z dużym zachmurzeniem	Bez opadu	Z opadem	Razem
Ciepła	gorąca	0,5	0,4	0,0	0,8	0,1	0,9
	bardzo ciepła	15,4	58,4	13,4	56,1	31,1	87,2
	umiarkowanie ciepła	10,6	72,9	42,5	66,5	59,5	126,0
	chłodna	0,8	14,8	22,3	14,9	23,0	37,9
Przymrozkowa	umiarkowanie chłodna	1,6	2,8	0,6	4,0	1,0	5,0
	bardzo chłodna	3,6	18,3	17,0	20,8	18,1	38,9
	umiarkowanie zimna	3,3	13,2	12,4	16,5	12,4	28,9
	bardzo zimna	0,2	0,3	0,0	0,4	0,1	0,5
Mroźna	umiarkowanie mroźna	0,6	6,4	7,0	4,8	9,2	14,0
	dość mroźna	3,8	10,6	9,2	13,6	10,0	23,6
	bardzo mroźna	0,6	1,0	0,1	1,3	0,4	1,7
Razem		41,0	199,1	124,5	199,7	164,9	365,0

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Okres wegetacyjny jest jednym z dłuższych w Polsce i trwa średnio przez około 210 dni, a okres gospodarczy przez około 240 dni. Początek robót polnych przypada na trzecią dekadę marca. Reasumując, warunki klimatyczne panujące na terenie gminy są bardzo korzystne, sprzyjają rozwojowi rolnictwa, aktywności produkcyjnych i usługowych oraz pozwalają na osiągnięcie wysokiego komfortu osiedlania.

1. 4. Geologia.

1.4.1. Budowa geologiczna.

Budowę geologiczną gminy Szczerców oraz charakterystykę złóż kopalin (udokumentowanych, perspektywicznych i prognostycznych) przedstawiono na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Żelów nr 699 (Kochanowska, 2004) i Szczerców nr 735 (Kochanowska, 2004).

Obszar gminy Szczerców i całego regionu w granicach arkuszy nr 699 i 735 znajduje się w południowej części niecki łódzkiej, wchodzącej w skład dużej jednostki – synklinorium szczecińsko – łódzko – miechowskie. W jego budowie geologicznej biorą udział jednostki typu fałdowego o przebiegu północny–zachód – południowy–wschód oraz młodsze typu blokowego. Pierwsze z nich tworzą wąskie struktury antyklinalne (np.: antyklina Dąbrowy Rusieckiej – Chabielic) porozidzielane szerokimi synklinami (np.: synkliną Brudziec). Najważniejszą jednostką typu blokowego jest trzeciorzędowy rów Kleszczowa, który przebiega równoleżnikowo przez obszar całego arkusza nr 735. Jest on przecięty strefą dyslokacji, w której znajduje się wysad solny Dębina (na południowy – wschód od granic gminy).

Najstarszymi osadami znanymi jedynie z wierceń w rowie Kleszczowa są permskie gipsy i anhydryty o łącznej miąższości 615 m. Najstarsze utwory mezozoiku, mułowce i iłołupki wieku środkowojurajskiego o miąższości do 200 m, stwierdzono wierceniami w osiowej części antykliny Dąbrowa Rusiecka – Chabielice. Na jej obrzeżu, od miejscowości Rusiec do Sulmierzyc, występują osady wieku górnourajskiego. Są one znane z licznych wierceń, zaś na powierzchni tworzą kilka izolowanych, małych wychodni w okolicy Białej i Gałkowa (na południowy –

zachód od granic gminy). Reprezentują je różne odmiany wapieni (dolny oksford) o miąższości do 203 m oraz iłowce i wapienie (kimeryd) o łącznej miąższości do 146,5 m. Młodsze od nich skały wieku kredowego to: piaski i piaskowce dolnej kredy (alb), lokalnie z fosforytami, które napotkano na głębokościach rzędu 70 – 120 m między Widawą a Bogumiłowem. Do górnej kredy należą szeroko rozprzestrzenione wapienie, margle i opoki, a w części stropowej również piaskowce i gezy.

Osady wieku trzeciorzędowego osiągają największe miąższości (do ponad 430 m) w obrębie rowu Kleszczowa, gdzie mają ważne znaczenie surowcowe. Kompleks trzeciorzędowy rozpoczynają: piaski, ily, mułki i mułowce z wkładkami węgla brunatnego, o miąższości zazwyczaj kilkudziesięciu metrów, tworzące tak zwaną serię podwęglową. Wyżej leżącą serię węglową budują pokłady węgla brunatnego o miąższości od kilku do 120 metrów, poprzedzielane różnej miąższości wkładkami iłów, węglistych mułowców, piasków i utworów jeziornych (głównie wapieni jeziornych i gytii). Otaczają one zazwyczaj główny pokład węglowy oraz tworzą w nim przerosty. Bezpośrednio na osadach serii węglowej leżą młodsze mioceńsko – plioceńskie ily, iłowce, mułki i mułowce z wkładkami węgla brunatnego, o grubości do 1 m. Miąższość tej serii zwanej nadwęglową wynosi od kilku do kilkudziesięciu metrów. Poza obrębem rowu tektonicznego Kleszczowa, stwierdzono występowanie utworów zwiertzelinowych o niewielkiej miąższości (mułowce, gliny zwiertzelinowe), zaliczanych do najstarszych ogniw trzeciorzędu (paleocen) oraz piasków i iłów (eocen), na których leżą najmłodsze osady trzeciorzędowe reprezentujące serię nadwęglową.

Osady trzeciorzędu w całym rejonie gminy Szczerców występują pod 30 – 60 m nadkładem utworów czwartorzędowych, związanych ze zlodowaceniami: południowopolskimi, środkowopolskimi i północnopolskimi oraz rozdzielającymi je interglacjami: mazowieckim i eemskim. Reprezentują je: piaski, ily i mułki zastoiskowe, piaski wodnolodowcowe i gliny zwałowe. Osady te często zazębiają się wzajemnie. W okresach interglacjów, kiedy łądolód cofał się, następowało odnawianie sieci dolin a następnie ich zasypywanie piaskami i żwirami pochodzenia rzeczno-jeziornego. Lokalnie tworzyły się osady jeziorne (torfy z gytia, mułki i piaski). Osady lodowcowe zlodowaceń południowopolskich znane są z wierceń, natomiast utwory młodszych zlodowaceń środkowopolskich są licznie reprezentowane na powierzchni. Ily, mułki i piaski zastoiskowe odsłaniają się między innymi w Szczercowie i Podkluczu oraz w dolinie rzeki Krasowej. W południowej i centralnej części gminy występuje prawie ciągła pokrywa brunatno – żółtych, piaszczystych, odwapnionych w stropie glin zwałowych. Jej płyty stwierdzono między innymi w Chabelicach i Brzeziu. Gliny te stanowiły dawniej lokalny surowiec ceramiczny. W centralnej części gminy powszechnie występują piaski wodnolodowcowe o miąższościach rzędu 5 m. Z okresem topnienia lodowców związane jest powstanie utworów morenowych, ozów i kemów. Te pierwsze reprezentowane są przez piaski i żwiry moreny czołowej, stwierdzone w odsłonięciach w Anielowie i Jasia Górze (na południe od granic gminy) oraz w Gałowie, Białej i Dworoszowicach (na południowy – zachód od granic gminy). W miejscowości Winek (na południowy – wschód od granic gminy) znajduje się szereg pagórków zbudowanych z wyselekcjonowanego materiału piaszczysto – żwirowego budujących oz. Charakteryzujące się brakiem uporządkowanego materiału skalnego pagórki, zaliczane do tak zwanych osadów akumulacji szczelinowej, występują w: Filipowiznie, Dąbrówce, Eligiowie i w pobliżu Ruśca (poza granicami gminy). Osady, które charakteryzują się zazwyczaj dobrym przemyciem i wysortowaniem materiału piaszczystego tworzą zespoły kemowe znane między innymi ze Stanisławowa i od dawna wykorzystywano je na potrzeby lokalne. łądolód zlodowaceń północnopolskich objął swym zasięgiem tylko północną część gminy, a jego osady tworzą głównie tarasy nadzalewowe i formy wydmore zbudowane z materiału piaszczysto – pylastego. W centralnej i południowej części gminy jego bliskość zaznaczała się obecnością tak zwanych pokryw peryglacialnych, złożonych głównie z piasków. Największe ich skupiska występują na powierzchni na południowy – zachód od granic gminy w okolicach Białej i Rząśni. Po ustąpieniu lodowca tworzyły się piaski rzeczne i wydmore. Występują one na zboczach dolin Widawki, Krasówki i Pilsy oraz w okolicach Stanisławowa. Najmłodszymi

utworami czwartorzędowymi – holoceniowymi są: piaski rzeczne, namuły torfiaste i torfy, które występują powszechnie w większości zagłębień terenowych i w dolinach rzek. Miąższość torfów wynosi średnio około 2 m, a lokalnie dochodzi do 4,9 m.

1.4.2. Złoże kopalin.

Aktualnie na terenie gminy Szczerców znajdują się 4 udokumentowane złoża kopalin. Są to złoża kruszywa naturalnego „Szczerców” i „Szczerców I”, złoża piasków kwarcowych „Lubiec” oraz złoża węgla brunatnego „Bełchatów – pole Szczerców”. Istniejące wcześniej złoża kruszywa naturalnego: „Bełchatów”, „Grabek”, „Grabek I” i „Kolonja Osiny I” oraz złoża kruszywa naturalnego i surowców ilastych ceramiki budowlanej „Kolonja Osiny” i „Szczercowska Wieś” zostały wykreślone z bilansu zasobów. Wykaz aktualnych obszarów i terenów górniczych znajduje się w podrozdziale nr 5.3.1. *Górnictwo i przetwórstwo kopalin*.

Lokalne złoża kruszywa naturalnego są suche i mało-konfliktowe w stosunku do elementów środowiska przyrodniczego.

TABELA 16: Gmina Szczerców – charakterystyka parametrów złoża kruszywa naturalnego „Szczerców”.

Parametry geologiczno – górnicze i jakościowe	Złoże „Szczerców”
Powierzchnia w ha	3,68
Grubość nadkładu (od – do / średnia) w m	0 – 0,2 / 0,13
Miąższość złoża (od – do / średnia) w m	2,5 – 6,6 / 4,1
Stosunek grubości nadkładu do miąższości (N/ Z)	0,03
Zawartość ziarn poniżej 2 mm (od – do / średnia) w %	70,8 – 89,06 / 84,5
Zawartość pyłów mineralnych (od – do / średnia) w %	0,5 – 6,0 / 1,3
Wskaźnik piaskowy	–
Zawartość związków siarki w przeliczeniu na SO ₃ w %	brak
Ciężar objętościowy w stanie zagęszczonym t/m ³	1,79

Źródło: *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusz Szczerców nr 735 (Kochanowska, 2004).

Złoże piasków kwarcowych do produkcji cegły wapienno – piaskowej „Lubiec” udokumentowano na wale wydymowym, w obrębie którego wydzielono trzy pola o łącznej powierzchni 54,9 ha (Poprawski, 1969). Złoże o miąższości od 2,0 m do 15,8 m, średnio 7,4 m, występuje pod warstwą gleby o średniej grubości 0,6 m. N/Z wynosi 0,08. Złoże jest częściowo zawodnione. Zawartość frakcji 2,0 – 0,5 mm waha się od 75,54 % do 76,03 %, SiO₂ kształtuje się w granicach od 95,35 % do 95,75 %. Złoże ze względu na położenie w obrębie lasów zakwalifikowano jako konfliktowe.

Złoże „Bełchatów” położone jest w strefie uskoku o charakterze rowu. Długość strefy wynosi około 40 km, szerokość 1,5 – 2,0 km, a głębokość ponad 200 m. W podłożu i na skrzydłach rowu występują utwory jurajskie i kredowe, w zachodniej części przebijają się utwory cechsztyńskie. Rów wypełniają utwory mioceńskie i plioceńskie, przykryte osadami czwartorzędowymi. Utwory trzeciorzędowe wykształcone są jako naprzemianległe warstwy piaszczysto – mułkowo – ilaste wyklinowujące się i zastępujące facjalnie. Wśród utworów mioceńskich występuje seria węglowa, której dolną partię tworzy lity pokład węgla brunatnego znacznej miąższości. Ze względu na budowę geologiczną w złożu wydzielono trzy pola: „Szczerców”, „Bełchatów” i „Kamieńsk”. Każde z tych pól, charakteryzuje się swoistymi cechami, a granice między polami stanowią naturalne elementy strukturalne. Pola „Szczerców” i „Bełchatów” rozdzielone są strefą dyslokacji, w której znajduje się wysad solny

Dębina. W obrębie gminy Szczerców znajduje się część złoża „Bełchatów – pole Szczerców”. W złożu „Bełchatów – pole Szczerców” o powierzchni 1170 ha udokumentowano pokład węglowy o miąższości od 12,5 do 167,5 m, średnio 55,3 m. Grubość nadkładu waha się od 35,5 do 220,5 m i wynosi średnio 129,1 m, zaś głębokość spągu złoża mieści się w przedziale od 75,5 do 331,8 m, średnio 179,1 m. Reprezentowane są tu następujące typy węgla: ziemiste, ziemisto – ksylicowe i ksylicy. Są to więc węgle humusowe miękkie. Średnie parametry jakościowe węgla są następujące: wartość opałowa 2011,0 kcal/kg (8420 kJ/kg), zawartość popiołu do 24,60 %, zawartość siarki całkowitej w stanie suchym 2,08 % i prasmoły 8,56 % (Żygar i in., 1977). Złoże „Bełchatów – pole Szczerców” uznano za konfliktowe ze względu na ogólną uciążliwość.

TABELA 17: Gmina Szczerców – ogólna charakterystyka złóż kopalni.

Nazwa złoża	Rodzaj kopaliny	Kategoria rozpoznania	Stan zagospodarowania	Zastosowanie kopaliny	Przyczyny konfliktowości złoża
Lubiec	pki	B + C1	N	Skb	L
Szczerców	p	C1	Z	Sd	–
Szczerców I	p	C1	N	Sd	–
Bełchatów	Wb	B + C1 + C2	G	E	U
Bełchatów	p , pż	–	ZWB	–	–
Grabek	pż	–	ZWB	–	–
Grabek I	p	–	ZWB	–	–
Kolonia Osiny	pż , g(gc)	–	ZWB	–	–
Kolonia Osiny I	pż	–	ZWB	–	–
Szczercowska Wieś	g(gc)	–	ZWB	–	–

Rodzaj kopaliny: **p**–piaski, **pż**–piaski i żwiry, **pki**–piaski kwarcowe, **g(gc)**–gliny ceramiki budowlanej, **Wb**–węgiel brunatny.
Stan zagospodarowania: **G**–zagospodarowane, **N**–niezagospodarowane, **Z**–zaniechane, **ZWB**–wykreślone z bilansu zasobów.
Zastosowanie kopaliny: **Skb** – kruszywo budowlane, **Sd** – drogowe, **E** – kopaliny energetyczne.
Przyczyny konfliktowości: **U** – ogólna uciążliwość dla środowiska, **L** – ochrona lasów.

Źródło: *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Żelów nr 699 (Kochanowska, 2004) i Szczerców nr 735 (Kochanowska, 2004) oraz <http://baza.pgi.gov.pl/igs/zloza.asp>

W czasie wizji terenowej na potrzeby opracowania *Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000* stwierdzono, że w kilkunastu punktach na terenie gminy prowadzona jest sporadyczna eksploatacja kruszywa naturalnego przez miejscową ludność dla budownictwa mieszkalnego i drogowego.

1.4.3. Perspektywy i prognozy występowania kopalni.

Na terenie gminy Szczerców wytypowano 8 obszarów perspektywicznych oraz 1 obszar prognostyczny dla występowania kopalni.

Na największą uwagę zasługuje obszar położony na wschód od złoża piasków kwarcowych „Lubiec”. Na tym terenie odwiercono trzy otwory poszukiwawcze, w których stwierdzono występowanie piasków kwarcowych o miąższości 14,9 m, zawierających 93,78 % SiO₂, oraz 0,3 % pyłów mineralnych poniżej 0,05 mm (Gadomska, 1966). Wyznaczono tu obszar perspektywiczny na powierzchni około 50 ha, na którym istnieje możliwość udokumentowania 4250 tys. m³ piasków kwarcowych. Z przeprowadzonych badań wynika, że surowiec nadaje się do produkcji cegły wapienno – piaskowej.

Perspektywy udokumentowania małych złóż piasków i piasków ze żwirem na obszarze gminy wiążą się z utworami wydmyowymi (okolice Szczercowa i Magdalenowa) i kemowymi (okolice Stanisławowa, Janówki i Osiny). W rejonach tych wyznaczono 6 obszarów perspektywicznych kruszywa naturalnego na podstawie: mapy geologicznej, punktów eksploatacji, profili otworów hydrogeologicznych oraz udokumentowanych złóż kopalin. Obszar perspektywiczny położony na wschód od miejscowości Magdalenów zajmuje około 40 ha. Pod nadkładem grubości 0,2 m zalegają piaski o miąższości od 2,0 do 4,8 m. Zasoby szacunkowe wynoszą około 1360 tys. m³. Mogą być one wykorzystane w budownictwie i drogownictwie.

W pobliżu miejscowości Podzar, na wschód od Szczercowa, wyznaczono niewielki obszar perspektywiczny dla torfów. Znajduje się tu mały punkt eksploatacyjny. Torfowisko to nie jest ujęte w opracowaniu dotyczącym perspektyw bazy zasobowej dla torfów (Zlokalizowanie..., 1997).

Surowce ilaste na omawianym terenie reprezentowane są przez gliny zwałowe i ily zastoiskowe. Wyznaczono tu obszar prognostyczny dla glin zwałowych w okolicach Szczercowskiej Wsi (Bonarski, Bugajski, 1972). Ily zastoiskowe, występujące w zachodniej części gminy, wykształcone są w postaci nieregularnych płatów. W latach 60-tych i 70-tych XX wieku prowadzono tu szereg badań geologicznych. Prace w rejonie miejscowości: Szczercowska Wieś, Kościuszki i Grudna zakończono wynikiem negatywnym (Michalak, 1966; Fijałkowski, 1971).

TABELA 18: Gmina Szczerców – podstawowe parametry geologiczno – złożowe obszarów prognostycznych.

Parametr	Obszar prognostyczny Szczercowska Wieś
Powierzchnia (ha)	17
Rodzaj kopaliny	g(gc) – gliny ceramiki budowlanej
Wiek kompleksu litologiczno – surowcowego	Q – czwartorzęd
Średnia grubość nadkładu (m)	0,30
Grubość kompleksu litologiczno – surowcowego od – do (m)	2,0 – 4,2
Zasoby w kategorii D ₁ (tys. m ³)	527
Zastosowanie kopaliny	Scb – ceramika budowlana
Parametry jakościowe	<ul style="list-style-type: none"> - zawartość marglu w ziarnach: >0,05 mm - skurczliwość wysychania: 4,4 % - nasiąkliwość: 14,8 % - wytrzymałość na ściskanie: 13,1 MPa - mrozoodporność: 25 cykli

Źródło: *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze Żelów nr 699 (Kochanowska, 2004).

1.4.4. Udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

Na terenie gminy Szczerców nie występują udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

1. 5. Geomorfologia.

1.5.1. Charakterystyka makroregionów i mezoregionów³.

Nizina Południowowielkopolska (318.2) znajduje się między pojezierzami Leszczyńskim i Wielkopolsko – Kujawski od północy a Obniżeniem Milicko – Głogowskim oraz Wyżyną Małopolską od południa, przeważnie w dorzeczu Warty i małej części dorzecza środkowej Odry, w granicach zasięgu zlodowacenia, a według innych poglądów – stadiu warciańskiego. Nizina ma zarys trójkątny, zwężający się i kończący w części zachodniej, gdzie Obniżenie Milicko – Głogowskie przybiera postać pradolinę przed czołem lodowca wiślańskiego. Granica wschodnia przebiega w pobliżu działu wodnego od okolic Gostynina na północy przez Łódź po okolice Działoszyna nad Wartą. Jest to region rozległy, obejmujący około 17 tys. km² powierzchni, ale pod względem przyrodniczym mało zróżnicowany. Nizinę rozczłonkują doliny rzeczne, w których występują kotlinowate rozszerzenia, a pomiędzy nimi rozciągają się dosyć płaskie, bezjeziorne wysoczyzny z ostałcami form glacialnych. Wysokości nad poziomem morza mieszczą się między 100 a 200 m n.p.m., miejscami poniżej 100 m n.p.m. Ze względu na różnice usytuowania oraz ukształtowanie powierzchni wyróżniono tu 13 mezoregionów, z których *Kotlina Szczercowska* (318.23) obejmuje niemal całą gminę Szczerców.

Kotlina Szczercowska (318.23) jest równiną o charakterze misy końcowej lodowca warciańskiego, wyścieloną łałami wstęgowymi i piaskami, częściowo uformowanymi w wydmy. Ograniczają ją wysoczyzny: Złoczewska na zachodzie, Łaska na północy, Bełchatowska na wschodzie i częściowo na południu, obok Wyżyny Wieluńskiej. Dnem kotliny płynie Warta i jej dopływ Widawka. Jest ona częściowo podmokła i zalesiona. Region obejmuje około 1200 km². Kotlina Szczercowska uległa i ulega znacznym przekształceniom antropogenicznym wskutek eksploatacji dużych złóż węgla brunatnego. Odkrywkowa kopalnia ma około 100 m głębokości, a hałdy płonego urobku oraz składowisko żużlu i popiołu z elektrowni osiagają blisko 100 m wysokości. Budowa kopalni wymagała zmiany biegu rzek Widawki i Krasówki, spowodowała powstanie wielkiego leja depresyjnego i zanik wody w okolicznych studniach oraz likwidację niektórych osiedli i powstanie sieci dróg dojazdowych.

Wzniesienia Południowomazowieckie (318.8) pod względem hipsometrycznym stanowią region przejściowy od Nizin Środkowopolskich do Wyżyny Małopolskiej. Wysokości bezwzględne przekraczają miejscami 200 m n.p.m. Wzniesienia Południowomazowieckie są zbudowane z gliny zwałowej lub piasków lodowcowo – rzecznych, podobnie jak cały Niż Środkowoeuropejski. Wzniesienia znajdują się częściowo w brzeżnej strefie zlodowacenia warciańskiego. Dzięki znacznym wysokościami bezwzględnymi mają klimat nieco wilgotniejszy i chłodniejszy od pozostałych nizin polskich, co pozwoliło na wyodrębnienie łódzkiej dzielnicy klimatycznej. W. Szafer (1959) zaliczył je do krainy północnych wysoczyzn brzeżnych pasa wyżyn środkowych z bukiem i jodłą w składzie lasów charakterystycznym dla południowej części Polski. Makroregion obejmuje około 10,5 tys. km² i dzieli się na 6 mezoregionów, z których *Wysoczyzna Bełchatowska* (318.81) obejmuje południowe krańce gminy.

Wysoczyzna Bełchatowska (318.81) ma położenie wododziałowe między dorzecziami Warty i Pilicy. Zaliczono ją do Wzniesień Południowomazowieckich, choć nie leży w obrębie historycznego Mazowsza. Obniżenie w okolicach Tuszyna na południe od Łodzi dzieli ją od Wzniesień Łódzkich. Na zachodzie przylega do Wysoczyzny Łaskiej i Kotliny Szczercowskiej, na wschodzie do Równiny Priotrkowskiej, na południu do Wzgórz Radomszczańskich, zajmując powierzchnię około 1560 km². Ośią wysoczyzny jest ukierunkowane z północy na południe pasmo ostałcowych wzgórz żwirowych, związanych z maksymalnym zasięgiem zlodowacenia warciańskiego.

---

³ J. Kondracki, *Geografia regionalna Polski*, 1998.

1.5.2. Rzeźba terenu⁴.

Współczesna rzeźba terenu gminy Szczerców jest wynikiem zachodzących tu niegdyś procesów tektonicznych i neotektonicznych, glacialnych, fluwioglacialnych, peryglacialnych, eolicznych i erozji oraz akumulacji rzecznej, a także działalności człowieka (antropogenicznych). Niewielkie natężenie procesów rzeźbotwórczych doprowadziło do powstania mało zróżnicowanego rysu geomorfologicznego obszaru gminy.

Rejon gminy obejmuje Kotliną Szczercowską. W granicach gminy cechuje ją rzeźba lekko falista, wznosząca się od 156 do blisko 200 m n.p.m. Generalnie jest to obszar równiny o charakterze misy końcowej lodowca warciańskiego, wysłany łąkami wstęgowymi i piaskami, w licznych miejscach, a zwłaszcza w jego północnej i północno – wschodniej części, uformowanymi w wydmy, które są urozmaiceniem dość monotonnej rzeźby terenu. Cechą charakterystyczną są także rozległe równiny torfowe zlokalizowane wzdłuż dolin rzecznych.

W północnej części gminy, powyżej drogi krajowej nr 8, dość powszechnie występują wydmy, przede wszystkim wzdłuż północnej granicy gminy (powyżej kompleksów stawów na północ od wsi Marcelów i Lubiec), a także wzdłuż północno – wschodniej granicy gminy (na wschód od miejscowości: Zbyszek, Firlej, Kuźnica Lubiecka i Magdalenów). Wysokość względna wydm wynosi od 10 do 25 m. Wydmy porośnięte są głównie borami sosnowymi i generalnie ta część gminy charakteryzuje się największym zalesieniem. Są to najwyżej położone rejony w północnej części gminy. Zwarte i dość rozległe obszary leśne rozdziela dolina rzeki Pilsy, wzdłuż której rozciągają się, rozszerzając ku południu, użytkowane rolniczo, miejscami podmokłe równiny zastoiskowe. Jest to najniższy położony rejon tej części gminy. Dno doliny Pilsy wznosi się od 173 m n.p.m. przy granicy z gminami Kluki i Żelów do 158,7 m n.p.m. przy ujściu do Widawki poniżej Kolonii Szczercowskiej. Należy nadmienić, że w północnej części gminy zlokalizowane są zarówno najniższe jak i najwyższe położone rejony całej gminy. Najniższym punktem Kotliny Szczercowskiej w gminie Szczerców jest nurt rzeki Widawki w miejscowości Dzbanki (155,8 m n.p.m.), zaś najwyższym ciąg wydm na wschód od wsi Magdalenów (199,5 m n.p.m.). Tym samym w odległości około 10 km w linii prostej wysokość względna osiąga blisko 44 m.

Ukształtowanie powierzchni centralnej i południowej części gminy Szczerców związane jest z brzeżną strefą stadiału mazowiecko – podlaskiego zlodowacenia Warty z główną formą geomorfologiczną w postaci równiny gliny zwałowej. Równina gliny zwałowej o powierzchni płaskiej w centralnej części gminy (rejon Szczercowa i okolicznych wsi) położona jest na wysokości poniżej 170 m n.p.m. (lokalnie do 175 – 180 m n.p.m.), zaś w części południowej (mniej więcej poniżej umownej linii łączącej: Bednarze, Brzeziny, Niwy i Podżar) od 170 do 190 m n.p.m., przeciętnie 175 m n.p.m. Głównymi osiami rysu geomorfologicznego są tu doliny rzek Widawki i Krasówki. Obie rzeki przepływają z południowego – wschodu na północny – zachód i są to najniższe położone rejony tej części gminy. Dno doliny Krasówki, przepływającej wzdłuż południowo – zachodniej granicy gminy, wznosi się od 171,5 m n.p.m. w rejonie Chabielic do 162,5 m n.p.m. poniżej wsi Krzyżówki przy granicy z gminą Rusiec. Natomiast dno doliny Widawki, przepływającej przez centralną część gminy, wznosi się od 168,5 m n.p.m. poniżej wsi Podżar przy granicy z gminą Kluki do 158,7 m n.p.m. poniżej Kolonii Szczercowskiej, gdzie przyjmuje wody rzeki Pilsy. Dolina Widawki jest bardziej urozmaicona, rzeka meandruje, a dolina jest dość wąska, przy czym różnice wysokości względnej pomiędzy dnem doliny, a najbliższymi większymi wzniesieniami wynoszą zaledwie kilka metrów. Dolina Krasówki jest mniej wyraźna i otaczają ją rozległe, miejscami podmokłe równiny. W zachodniej części gminy, pomiędzy miejscowościami Kozłówek i Krzyżówki, występują także wydmy porośnięte borem sosnowym i częściowo lasem mieszanym. Są to tak zwane Dzbankowskie Góry. Jest to największy,

---

⁴ Częściowo na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusz M-34-27-A Szczerców (Maksymiuk, Moniewski, 2005) oraz w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusz M-34-27-A Szczerców (Maksymiuk, Moniewski, 2005).

zwarty kompleks leśny w tej części gminy. Wysokość względna wydm jest tu znacznie niższa niż w północnej części gminy i wynosi od 5 do 15 m, a wysokości bezwzględne dochodzą do 180 m n.p.m. Większe kompleksy leśne i bardziej urozmaicona rzeźba terenu występuje także na północ od wsi Stanisławów Pierwszy oraz na południe od wsi Stanisławów Drugi. Południowa część Kotliny Szczercowskiej (poniżej umownej linii łączącej: Chabielice, Janówkę i Kolonię Osiny) jest zalesiona i wznosi się przeciętnie na wysokości od 180 do 190 m n.p.m., miejscami nieznacznie powyżej. Obecnie jest to granica pomiędzy naturalnymi formami geomorfologicznymi a północnym progiem odkrywkowej kopalni węgla brunatnego eksploatującej złożę „Bełchatów – pole Szczerców”.

Kotlina Szczercowska od południa jest zamknięta wzgórzami morenowymi Wysoczyzny Bełchatowskiej, w tej części regionu znanej też pod nazwą Wysoczyzny Sulmierzyckiej (T. Krzemiński, 1974). Równoległe do pasma wzgórz morenowych, tuż na jego zapleczu, przebiega równoleżnikowo Rów Kleszczowa. To on wraz z rynną erozyjną Woli Grzymaliny (M. Baraniecka, 1980) zahamował wędrówkę lodowca warciańskiego na południe. Utworzony tu ciąg wzgórz morenowych podzielony jest na kilka części poprzez linie radialnego odpływu wód fluwioglacjalnych. Łądolód warciański był cienki i łatwo ulegał rozpadowi na bryły martwego lodu. W miarę topnienia lodowca, przeciążone materiałem skalnym wody traciły siłę transportową i osadzały w szczelinach utwory żwirowo – piaszczysto – mułowe. Obecnie, wskutek działalności kopalni węgla brunatnego, pogranicze Kotliny Szczercowskiej i Wysoczyzny Bełchatowskiej uległo znacznym przekształceniom antropogenicznym. Zmieniona została powierzchnia terenu (odkrywka oraz zwałowisko zewnętrzne), a także zaburzony został system wód podziemnych i powierzchniowych (np.: zmieniono bieg rzeki Widawki oraz uregulowano i przełożono koryto rzeki Krasówki).

Reasumując na terenie gminy Szczerców można wyróżnić następujące wyraźne formy geomorfologiczne:

- pradoliny i doliny rzeczne wraz z tarasami zalewowymi i nadzalewowymi;
- równiny zastoiskowe moreny dennej;
- zdenudowaną morenę denną;
- obszary wydmowe.

1.5.3. Czynne procesy geomorfologiczne.

Na terenie gminy Szczerców do czynnych procesów geomorfologicznych należą przede wszystkim:

- działalność transportowa rzek;
- działalność akumulacyjna rzek;
- akumulacja pokryw torfowych;
- działalność denudacyjna rzek – erozja rzeczna: erozja wgłębna, erozja denna, erozja boczna;
- działalność wiatru: transportowa, niszcząca, budująca.

Wyszczególnione powyżej procesy rzeźbotwórcze stanowią miejscami przeszkody w zabudowie terenu, zwłaszcza w dolinach rzecznych. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego powinno wprowadzać się zakazy zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej na terenach podatnych na zalewy powodziowe i erozję. W rejonach podatnych na erozję zakazane powinno być także usuwanie roślinności drzewiastej i krzewiastej, nakazane natomiast stosowanie pasów takiej zieleni. Na terenie gminy nie występują osuwiska.

1. 6. Hydrologia.

1.6.1. Wody podziemne.

Dane dotyczące hydrogeologii gminy Szczerców przedstawiono na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Żelów nr 699 (Dziedziak, 2004) i Szczerców nr 735 (Kochanowska, 2004).

Zgodnie z podziałem regionalnym zwykłych wód podziemnych Polski (Paczyński, 1993) zdecydowana większość obszaru gminy Szczerców (część północna, wschodnia i południowa) leży w obrębie makroregionu centralnego, regionu VII łódzkiego, w subregionie VII2 bełchatowskim. Tylko zachodnia część gminy należy do regionu XII śląsko – krakowskiego, subregionu XII3 jurajskiego, rejonu kaliskiego. Granice pomiędzy wyżej wymienionymi regionami stanowi strefa tektoniczna rozdzielająca wychodnie podczwartorzędowe utworów jury górnej od wychodni utworów kredy dolnej i górnej. Na omawianym obszarze występują trzy zasadnicze piętra wodonośne: czwartorzędowe, kredowe i jurajskie oraz podrzędnie piętro trzeciorzędowe.

Piętro czwartorzędowe występuje na prawie całym obszarze. Utworami wodonośnymi są osady piaszczysto – żwirowe, zalegające bezpośrednio na powierzchni, np.: w dolinach rzecznych, gdzie mają łączność hydrauliczną z wodami powierzchniowymi, bądź w kilku warstwach (głównie w rowie tektonicznym), przedzielonych pakietami glin zwałowych lub iłłów zastoiskowych. Gliny zwałowe i łyły zastoiskowe nie tworzą ciągłej pokrywy, a poszczególne warstwy wodonośne pozostają we wzajemnej łączności hydraulicznej. Poziomy wód czwartorzędowych łączą się lokalnie z zawodnionymi utworami trzeciorzędowymi oraz kredowymi i jurajskimi. Piętro czwartorzędowe jest głównym poziomem użytkowym, szczególnie w południowej i centralnej części gminy. Studnie wiercone w Szczercowie, Stanisławowie czy Osinach mają wydajności eksploatacyjne od 2 do 137 m³/h, a współczynniki filtracji mieszczą się w przedziale od $8,4 \times 10^{-6}$ do $7,2 \times 10^{-4}$ m/s. Są to wody dość dobrze izolowane od powierzchni terenu. Zasilanie tego piętra wodonośnego odbywa się poprzez infiltrację opadów atmosferycznych, natomiast drenaż odbywa się głównie poprzez studnie odwadniające kopalnie węgla brunatnego oraz poprzez cieki powierzchniowe i lokalne ujęcia studzienne. Pierwotny stan warunków hydrogeologicznych uległ zmianie pod wpływem prowadzonego odwodnienia odkrywek „pole Bełchatów” i pole „Szczerców”. Jakość wód czwartorzędowych jest na ogół dobra, ale zmienna. Pojawia się lokalnie żelazo w ilościach powyżej 0,5 mg/dm³ oraz wzrasta koncentracja azotanów, sporadycznie powyżej 10 mg/dm³.

Poziom trzeciorzędowy związany jest przede wszystkim z utworami serii nad- i podwęglowej w zasięgu rowu tektonicznego oraz lokalnie poza nim. Z uwagi na małe miąższości i ograniczone rozprzestrzenienie poziom ten ma podrzędne znaczenie użytkowe.

Kredowe piętro wodonośne związane jest z występowaniem spękanych osadów kredy górnej (wapieni, margli i opok) oraz piasków i piaskowców kredy dolnej. W południowej części obszaru utwory kredy zalegają na głębokości kilkunastu metrów i zapadają na północ, gdzie występują na głębokości kilkudziesięciu metrów, a w obrębie rowu tektonicznego na głębokości około 300 m. Miąższość wodonośnych utworów kredy górnej, przy przyjętym poziomie strefy aktywnej wymiany 200 m p.p.t., wynosi 130 m. Z utworów tych, w Chorzenicach (na południowy – zachód od granic gminy), uzyskano wydajność 38,4 m³/h przy depresji 4,6 m. Natomiast miąższość wodonośnych utworów kredy dolnej zawiera się w przedziale 20 – 40 m. Piętro kredowe to poziom wód dolnokredowych o zwierciadle napiętym. Ujmuje go zaledwie kilka studzien w okolicy Sulmierzyc (na południowy – zachód od granic gminy). Ich wydajności wahają się od 38 do 85 m³/h, a współczynnik filtracji zmienia się od $8,0 \times 10^{-5}$ do $1,2 \times 10^{-4}$ m/s. Jakość wody jest dobra, z lokalnie podwyższoną zawartością żelaza.

Piętro jurajskie występuje w górn jurajskich wapieniach i marglach. Jest to typ wód szczelinowych, którego zwierciadło wody w części południowej jest swobodne, a w miarę rosnącej grubości przykrycia czwartorzędowego ku północy oraz w rowie tektonicznym przechodzi w typ zwierciadła subarteryjskiego, o ciśnieniu nawet kilkudziesięciu atmosfer (w stropie warstwy wodonośnej). Jurajskie studnie wiercone zlokalizowane są na południe od granic gminy w rejonie Sulmierzyc, Stróży i Rząśni. Są to studnie głębokie, wiercone w większości przypadków jako otwory bariery odwadniającej kopalni. Wydajności ich są różne i wahają się od 36 do 198 m³/h, a współczynniki filtracji wynoszą od $9,3 \times 10^{-6}$ do $6,7 \times 10^{-4}$ m/s. Jakość wody jest dobra, mimo iż lokalnie może pojawiać się żelazo w ilościach powyżej 0,5 mg/dm³. Pod względem bakteriologicznym także nie budzi zastrzeżeń. Wody tego piętra wymagają niekiedy tylko prostego uzdatnienia.

Na omawianym obszarze ujęcia o zasobach eksploatacyjnych 100 m³/h i wyższych ujmują wody trzech poziomów: czwartorzędowego, jurajskiego i kredowego. Są to między innymi ujęcia w Chabelicach: zaplecze techniczne odkrywki „Szczerców” i wodociąg wiejski, składające się z trzech otworów odwodnieniowych ujmujących zawodnione warstwy czwartorzędu i jury, a wydajności pojedynczych otworów wynoszą od 200 do 220 m³/h. Pierwotny stan warunków wodnych na tym obszarze ulega ciągłym zmianom ponieważ objęty jest wpływem odwodnienia złoża „Bełchatów” zarówno w piętrach czwartorzędowym jak i mezozoicznych. Odwodnienie złoża jest niezbędne dla jego bezpiecznej eksploatacji.

Uruchomienie systemu odwodnienia studziennego złoża „Bełchatów – pole Szczerców” spowodowało rozwój istniejącego leja depresji, wywołanego dotychczasowym odwodnieniem wyrobiska złoża „Bełchatów – pole Bełchatów”. Rozwój depresji przebiegał intensywnie w kierunku północno – zachodnim oraz południowo – zachodnim i zachodnim, co związane było przede wszystkim z budową geologiczną i warunkami hydrogeologicznymi i powodował: obniżenie poziomu wód gruntowych, obniżenie poziomu wody oraz zanik wód w płytkich studniach gospodarskich, zmniejszenie przepływu w ciekach powierzchniowych na skutek zmniejszonego dopływu wód powierzchniowych i podziemnych, ucieczkę wody z nieuszczelnionych koryt rzecznych na obszarze leja depresji w rejonie intensywnego drenażu kopalni. Aktualnie przy odwróceniu się z eksploatacją w kierunku wschodnim lej depresji nie rozwija się w wyżej wymienionych kierunkach, obesruje się stagnację, a nawet zmniejszanie powierzchni leja depresji w związku z przesuwaniem się drenażu w kierunku wschodnim. Według docelowej prognozy rozwój leja depresji spowoduje obniżenie przepływu w rzece Krasówce oraz zwiększy się zasięg oddziaływania na Widawkę. W znaczący sposób wpłynie na pracę studni ujęć wodociągowych, powodując obniżenie lub całkowity zanik wydajności.

1.6.2. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych.

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP), wyznaczone dla terenu całej Polski w opracowaniu A. Kleczkowskiego (1990), to wytypowane do ochrony obszary występowania tych zbiorników wód podziemnych, które spełniają określone wymogi ilościowe oraz jakościowe i w świetle tego są istotne w skali kraju dla zaopatrzenia ludności w wodę pitną. Za GZWP uznane zostały te kolektory wód podziemnych (lub ich części), w obrębie których:

- wydajność potencjalna pojedynczego otworu studziennego przekracza 70 m³/h;
- wydajność ujęcia wielostudziennego wynosi ponad 10 000 m³/d;
- wodoprzewodność przekracza 10 m²/h (240 m²/d);
- jakość wód pozwala na wykorzystanie ich, bez uzdatniania, lub po uzdatnieniu, jako wód do picia dla ludności (klasa I sensu A. Macioszczykowa, 1987, z podklasami Ia, Ib, Ic i Id).

Dopuszczono przy tym zastosowanie obniżonych, indywidualnych dla każdego zbiornika, wymogów ilościowych. Pozwoliło to na wyróżnienie w obrębie obszarów deficytowych pod względem zasobów wód podziemnych, tych

partii zbiornikowych, które jednak mają istotne regionalne znaczenie praktyczne, jako główne źródła zaopatrzenia ludności w wody pitne.

Według *Mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych* (GZWP) (Kleczkowski, 1990) zachodnia część gminy Szczerców znajduje się w granicach górnojurajskiego GZWP nr 326 „Zbiornik Częstochowa Wschód”.

GZWP nr 326 „Zbiornik Częstochowa Wschód” jest w skali kraju czwartym pod względem zasobów wodnych rezerwuarem wód podziemnych, rozciągającym się od Krakowa po Wieluń, o powierzchni całkowitej 3257 km² i zasobach dyspozycyjnych szacowanych na 1020 tys. m³/dobę. Rejon gminy Szczerców to najbardziej wysunięty na północ zasięg zbiornika. GZWP nr 326 jest zbiornikiem szczelinowo – krasowym i szczelinowo – krasowo – porowym wytworzonym w skałach węglanowych (głównie wapień i margle) wieku górnojurajskiego (to jest powstałych w czasie od 161 do 145 milionów lat temu). GZWP nr 326 wykazuje znaczną miąższość (5 – 400 m), z tendencją wzrostu w kierunku północno – wschodnim. Jest to zbiornik „otwarty”, zasilany w znacznej mierze bezpośrednio poprzez wychodnie utworów jury górnej. Brak utworów izolujących od powierzchni terenu sprzyja zasilaniu z infiltracji opadów atmosferycznych, a jednocześnie jest przyczyną zwiększonej podatności na przenikanie zanieczyszczeń. Pomimo, że na ogół występują tu wody wysokiej jakości, to lokalnie są one zanieczyszczone głównie związkami azotu (NO₃) w stopniu obniżającym ich jakość i przydatność do spożycia. Obszary bardzo silnego i silnego zagrożenia wód podziemnych skutkiem pionowego przesiąkania zanieczyszczonych wód infiltrujących z powierzchni terenu stanowią około 50 % powierzchni zbiornika. Przy niewielkich nawet punktowych ogniskach skażeń, najmniejsze zanieczyszczenie może być przyczyną długotrwałej degradacji wód podziemnych. W rejonie gminy Szczerców GZWP nr 326 nie wymaga najwyższej (ONO) i wysokiej (OWO) ochrony. Podstawowe parametry zbiornika:

- wiek – J;
- środowisko – szczelinowo – krasowo – porowe;
- powierzchnia – 3257 km²;
- przeciętna głębokość ujęć – 160 m;
- moduł zasobności dyspozycyjnej – 313 m³/d/km²;
- zasoby udokumentowane – 1020 tys. m³/d;
- stopień odporności – niski (skala: niski – średni – wysoki).

Zbiornik posiada formalną dokumentację hydrogeologiczną z 2008 roku.

1.6.3. Jednolite części wód podziemnych.

Od kilku lat w Polsce prowadzone są prace związane z implementacją Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW) oraz wynikające z ustawodawstwa europejskiego i unijnej polityki. Osiągnięcie celów Dyrektywy w zakresie ochrony i poprawy stanu wód podziemnych oraz ekosystemów bezpośrednio od nich zależnych i celów w zakresie zaopatrzenia ludności w dobrą wodę, mają zapewnić działania w jednostkowych obszarach, tak zwanych jednolitych częściach wód podziemnych (JCWPd) – *groundwater bodies*, dla których hydrogeolodzy zaproponowali nazwę hydrogeosomy. Są to jednocześnie jednostkowe obszary gospodarowania wodami podziemnymi.

Zgodnie z definicją podaną w Ramowej Dyrektywie Wodnej, jednolite części wód podziemnych – (*groundwater bodies*) obejmują te wody podziemne, które występują w warstwach wodonośnych o porowatości i przepuszczalności, umożliwiającą pobór znaczący w zaopatrzeniu ludności w wodę lub przepływ o natężeniu znaczącym dla kształtowania pożądanego stanu wód powierzchniowych i ekosystemów lądowych. Były to pojęcia całkowicie nowe w hydrogeologii. Znaczący przepływ wód podziemnych według RDW jest to taki przepływ,

którego nie osiągnięcie na granicy JCWPd z wodami powierzchniowym lub z ekosystemem lądowym powodowałoby znaczące pogorszenie ekologicznej lub chemicznej jakości wód powierzchniowych lub znaczną szkodę dla bezpośrednio zależnego od wód podziemnych ekosystemu lądowego. Pobór wód podziemnych znaczący w zaopatrzeniu ludności w wodę do spożycia jest to pobór wynoszący średnio ponad 10 m³/d albo pobór zaopatrujący co najmniej 50 osób.

Wydzielenie jednolitych części wód podziemnych i przeprowadzenie wstępnej oceny ich stanu zostało dokonane w 2004 roku przez Państwowy Instytut Geologiczny w konsultacji z RZGW, GIOŚ i Biurem Gospodarki Wodnej. Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną państwa członkowskie UE zobowiązane były do zidentyfikowania JCWPd i do wstępnej oceny ich stanu w ramach charakterystyki obszaru dorzecza, dokonywanej dla potrzeb opracowania pierwszego planu gospodarowania wodami w dorzeczach. Sposób wyznaczenia JCWPd w Polsce oraz przyjęte kryteria wydzielenia zostały szczegółowo przedstawione w monografii „*Hydrogeologia regionalna Polski*” (2007) pod redakcją B. Paczyńskiego i A. Sadurskiego w rozdziale pt. „*Regionalizacja wód podziemnych Polski w świetle przepisów Unii Europejskiej*” (Z. Nowicki, A. Sadurski str. 95 – 106). JCWPd zostały wyznaczone z uwzględnieniem typów i rozciągłości poziomów wodonośnych, związku wód podziemnych z ekosystemami lądowymi i wodami powierzchniowymi, możliwością poboru wód oraz w nawiązaniu do charakteru i zasięgu antropogenicznego przekształcenia chemizmu i dynamiki wód podziemnych. W 2008 roku została przeprowadzona weryfikacja przebiegu granic JCWPd wydzielonych w 2005 roku, a w wyniku tych prac powstał nowy podział Polski w zakresie JCWPd – wydzielono 172 części oraz 3 subczęści. Według powyższego gmina Szczerców znajduje się w granicach rejonu JCWPd nr 83.

JCWPd nr 83:

Rejon JCWPd nr 83 obejmuje powierzchnię całkowitą wynoszącą 2415,8 km² w Regionie Warty. Głębokość występowania wód słodkich oszacowano na około 300 m. Symbol całej JCWPd nr 83 uwzględniający wszystkie profile to: **Q, (Ng) – Cr**.

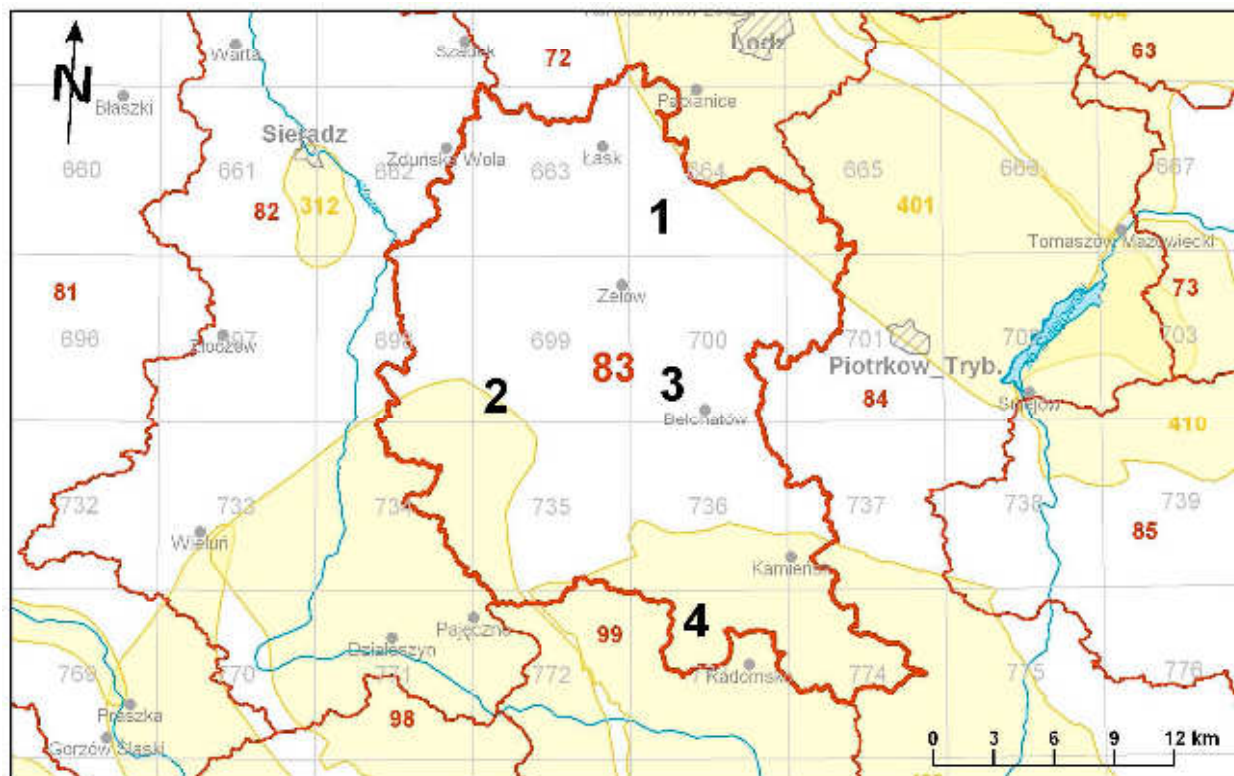
Opis symbolu jednostki: w utworach czwartorzędowych występują jedna lub dwie warstwy wodonośne, będące w kontakcie hydraulicznym z neogenem, bądź z poziomem kredowym. Kredowy poziom wodonośny występuje na całej powierzchni JCWPd.

- Q, Ng – wody porowe w utworach piaszczystych;
- Cr – wody szczelinowo – porowe w utworach węglanowych.

Cecha szczególna JCWPd): stosunki wodne znacznie zaburzone przez odwodnienie kopalń węgla brunatnego w rejonie Belchatowa.

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2009 roku (Dz. U. nr 106, poz. 882) w sprawie szczegółowego zakresu opracowywania planów gospodarki wodami na obszarach dorzeczy zostaną opracowane stosowne dokumenty określające zasady gospodarowania wodami podziemnymi i powierzchniowymi, w tym dla rejonu JCWPd nr 83. Zgodnie z powyższym Uchwałą Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 lutego 2011 roku przyjęto *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry*.

RYCINA 5: Gmina Szczerców – lokalizacja JCWPd nr 83 oraz GZWP nr 326.

Źródło reprodukcji: http://psh.pgi.gov.pl/charakterystyka_jcwpd.html

1.6.4. Wody powierzchniowe⁵.

Hydrograficznie obszar całej gminy Szczerców należy do dorzecza Warty. Odływ wód, generalnie ku północnemu – zachodowi, dokonuje się za pośrednictwem Widawki i jej większych dopływów: lewobrzeżnych – Krasówki i Strugi Aleksandrowskiej oraz prawobrzeżnych – Ścichawki i Pilski (odływ ku południowemu – zachodowi).

Ogląd mapy topograficznej uświadamia nam gęstą sieć cieków, które dotychczas stanowiły drogi odpływu wód z centralnej części Kotliny Szczercowskiej. Tę sieć cieków stanowiły na terenie gminy systemy rzeczne Widawki i jej dopływów: Ścichawki, Pilski, Strugi Aleksandrowskiej i Krasówki. Lwia część owych strug wodnych reprezentowana była także przez drobne strumienie i rowy, kopane na użytkach zielonych dla ułatwienia spływu nadmiaru wód, zwłaszcza w okresie wiosennych roztopów. W chwili obecnej, w związku z intensywnymi przemianami górnictwa odkrywkowego, sieć hydrograficzna uległa radykalnym przeobrażeniom. Drobne strumienie i liczne rowy melioracyjne wyschły. Woda w tych ciekach pojawia się epizodycznie po większych opadach i w okresie roztopów wiosennych. Większe rzeki, głównie: Widawka, Struga Aleksandrowska i Krasówka oraz nowe, specjalnie wykopane kanały przemysłowe, są odbiornikami wód z odwodnienia górotworów bełchatowskiego i szczercowskiego. Te cieki w zasięgu leja depresyjnego zostały uszczelnione folią i betonem. W miejsce stawów zbudowano osadniki – swoiste oczyszczalnie biologiczne wód kopalnianych, wykorzystujące roślinność hydrofilną.

⁵ Częściowo na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusz M-34-27-A Szczerców (Maksymiuk, Moniewski, 2005) oraz w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusz M-34-27-A Szczerców (Maksymiuk, Moniewski, 2005).

Głównym ciekim odwadniającym analizowany obszar jest rzeka **Widawka**, prawobrzeżny dopływ Warty. Źródła Widawki znajdują się w południowo – wschodniej części województwa łódzkiego, na Wzgórzach Radomszańskich, w rejonie gminy Kodrąb. Całkowita długość rzeki wynosi 95,8 km, a powierzchnia jej dorzecza osiąga 2385 km². Powyżej gminy Szczerców nurt Widawki został sztucznie przesunięty ze względu na eksploatację węgla brunatnego ze złoża „Bełchatów – pole Bełchatów”. Przez gminę Szczerców przepływa na długości około 12,5 km i jest to fragment jej środkowego biegu. Na teren gminy Szczerców Widawka wpływa od wschodu, na wysokości miejscowości Podżar, na granicy z gminą Kluki. W tym miejscu dno doliny położone jest na wysokości 168,5 m n.p.m. Widawka płynie tu z południowego – wschodu na północny – zachód, dość wąską, płaską doliną, meandrując i tworząc tym samym liczne zakola. Kierunek przepływu pozostanie niezmienny na całej długości gminy Szczerców. Po minięciu miejscowości Lubośnia, pomiędzy miejscowościami Żabczanka i Józefina, na wysokości 166,0 m n.p.m., przyjmuje wody swojego lewobrzeżnego dopływu – Aleksandrowskiej Strugi, a około 2,5 km poniżej, na południe od wsi Podklucze, na wysokości 164,3 m n.p.m., przyjmuje wody Ścichawki – prawobrzeżnego dopływu. Następnie zbliża się do wschodnich granic Szczercowa, powyżej którego dno doliny osiąga wysokość 164,1 m n.p.m. Przez Szczerców Widawka przepływa dość wyraźną doliną i na tym odcinku nie meandruje. W Szczercowie na Widawce zlokalizowany jest jaz (km 38+050). Poniżej zachodnich granic Szczercowa dno doliny położone jest na wysokości 160,6 m n.p.m. Pomiędzy miejscowościami Dzbanki i Kolonia Szczercowska, na wysokości 158,7 m n.p.m., Widawka przyjmuje wody swojego prawobrzeżnego dopływu – Pilsii. Od tego miejsca Widawka ponownie zaczyna wyraźnie meandrować i na południe od wsi Dubie, na wysokości 156,8 m n.p.m., opuszcza granice gminy, wpływając na pogranicze gmin Rusiec i Widawa. Poza Aleksandrowską Strugą, Ścichawką i Pilsią, Widawka przyjmuje także liczne, bezimienne, często tylko okresowe dopływy.

Południowo – zachodnią część gminy Szczerców odwadnia rzeka **Krasówka**, najdłuższy lewobrzeżny dopływ Widawki. Źródła Krasówki znajdują się na wschód od wsi Trzciniac, w gminie Sulmierzyce, na wysokości około 215 m n.p.m. Całkowita długość rzeki wynosi około 35 km, w tym około 11,3 km na terenie gminy Szczerców. Pierwotnie Krasówka wpływała na teren gminy Szczerców w jej południowej części, na wysokości 176,5 m n.p.m., pomiędzy miejscowościami Parchliny i Grabek. Rozwój odkrywkowej eksploatacji węgla brunatnego na złożu „Bełchatów – pole Szczerców” spowodował, że w rejonie gdzie naturalnie wpływała do gminy Szczerców, bieg Krasówki został przesunięty w kierunku południowym i zachodnim. Obecnie w południowej części gminy Krasówka przepływa sztucznym, obudowanym korytem, omijając odkrywkę „Szczerców” najpierw od wschodu (kierunek przepływu: południe – północ), a następnie od północy (kierunek przepływu: wschód – zachód). Po minięciu, na wysokości 171,5 m n.p.m., miejscowości Chabielice, Krasówka zmienia ponownie kierunek na północny i płynie nadal sztucznym korytem wzdłuż granicy gmin Szczerców i Rząśnia. Na zachód od wsi Chabielice Kolonia Krasówka opuszcza na odcinku około 600 m gminę Szczerców. Na zachód od wsi Stanisławów Drugi, na wysokości 167,2 m n.p.m., Krasówka ponownie płynie wzdłuż granicy gmin Szczerców i Rząśnia już swoim naturalnym korytem. Od tego miejsca przyjmuje kierunek północno – zachodni, która zachowa aż do końca swojego biegu. Na analizowanym, naturalnym, odcinku w gminie Szczerców, Krasówka przepływa szeroką, płaską, wręcz niedostrzegalną formą dolinną. Dopiero pomiędzy miejscowościami Bednarze i Krzyżówka, Krasówka meandruje, tworząc na odcinku 1000 m kilka zakoli, ze względu na rozcinanie lokalnych form wydmowych (Dzbankowskie Góry). Na południe od wsi Krzyżówka, na wysokości 162,5 m n.p.m., opuszcza granice gminy, wpływając na teren gminy Rusiec. Na całym swoim biegu w gminie Szczerców Krasówka przyjmuje liczne dopływy. W południowej części gminy jest to gęsty system kanałów, zrzucających wody z odwodnienia odkrywki „Szczerców”, zaś na odcinku naturalnym są to liczne, bezimienne, często tylko okresowe cieki. Największy z nich w granicach gminy Szczerców to **Dopływ spod Borowej**.

Kolejnym lewobrzeżnym i antropogenicznie przekształconym dopływem Widawki jest **Aleksandrowska Struga**. Pierwotnie źródła Aleksandrowskiej Strugi znajdowały się na południe od wsi Aleksandrów, w gminie Kleszczów, na wysokości około 205 m n.p.m. Obecnie znajduje się tam zachodnia część odkrywkowej kopalni węgla brunatnego na złożu „Bełchatów – pole Bełchatów”. Aleksandrowska Struga zasilana jest przede wszystkim zrzutem wody z systemów odwodnienia tejże kopalni. Na teren gminy Szczerców Aleksandrowska Struga wpływa na południowym – wschodzie, poniżej wsi Osiny Kolonia, na wysokości około 180 m n.p.m. Przez większą część swojego krótkiego biegu płynie sztucznym korytem. Początkowo płynie w kierunku północnym, a po minięciu od wschodu wsi Osiny dochodzi, na wysokości 172,8 m n.p.m., do wschodniej granicy gminy i zmienia bieg na północno – zachodni, płynąc już odtąd naturalnym korytem. Od tego miejsca przez około 2,5 km biegnie wzdłuż granicy gmin Szczerców i Kluki. Po około 1000 m, na wysokości 169 m n.p.m., od Aleksandrowskiej Strugi odchodzi w kierunku północnym sztuczny kanał, przepływający poza granicami gminy, który uchodzi do Widawki na wysokości wsi Podżar, na granicy gmin Szczerców i Kluki, mniej więcej w tym samym miejscu, w którym Widawka wpływa na teren gminy. Naturalną doliną rzeka płynie nadal w kierunku północno – zachodnim i po minięciu Puszczy Chabielskiej i Lubośni wpływa, na wysokości 166 m n.p.m., do Widawki, poniżej wsi Józefina. Podobnie jak w przypadku większości cieków w rejonie Kotliny Szczercowskiej, także dolina Aleksandrowskiej Strugi jest płaska i mało wyraźna. Całkowita długość rzeki wynosi około 14 km, w tym około 8,5 km na terenie gminy Szczerców.

Prawobrzeżne dopływy Widawki na terenie gminy Szczerców reprezentują rzeki **Ścichawka** i **Pilsia**. Źródła Ścichawki znajdują się na wschód od wsi Podścichawa, w gminie Kluki, na wysokości około 195 m n.p.m. Ścichawka na całym biegu przepływa równoleżnikowo ze wschodu na zachód. W swoim górnym biegu, poza granicami gminy Szczerców, Ścichawka wcina się dość głęboką doliną pomiędzy poszczególnymi wzniesieniami Wysoczyzny Bełchatowskiej, osiagającymi miejscami ponad 200 m n.p.m. Na teren gminy Szczerców wpływa na wschodzie, powyżej wsi Szubienice, na wysokości około 171 m n.p.m. Od tego miejsca płynie w płaskiej, podmokłej dolinie, która w okresie letnim intensywnie zarasta roślinnością. Po minięciu wsi Szubienice, na południe od miejscowości Podlkucze uchodzi do Widawki, na wysokości 164,3 m n.p.m. Całkowita długość rzeki wynosi około 12 km, w tym około 3,7 km na terenie gminy Szczerców.

Północną część gminy odwadnia rzeka Pilsia. Jako jedyna przepływa w innym kierunku niż pozostałe większe ciekі Kotliny Szczercowskiej, to jest generalnie z północnego – wschodu na południowy – zachód. Źródła Pilsii znajdują się w okolicach wsi Kącik, w gminie Drużbice, na wysokości około 220 m n.p.m. Podobnie jak Ścichawka, w swoim górnym biegu, poza granicami gminy Szczerców, wcina się dość głęboką i urozmaiconą doliną pomiędzy poszczególnymi wzniesieniami Wysoczyzny Bełchatowskiej, osiagającymi miejscami ponad 220 m n.p.m. W początkowym biegu rzeka często zmienia kierunek przepływu: najpierw płynie z południa na północ, następnie ze wschodu na zachód, a mniej więcej od miejscowości Bujny w gminie Zelów, obiera kierunek południowo – zachodni, który utrzymuje aż do ujścia do Widawki. Na teren gminy Szczerców wpływa na północnym – wschodzie, 2 km powyżej wsi Zbyszek, na wysokości 173 m n.p.m., przy granicy z gminami Kluki i Zelów, gdzie wody Pilsii zasilają niewielki kompleks stawów. Począwszy od Zbyszka, na odcinku około 500 m, rozcinając formy wydmowe, rzeka meandruje, tworząc liczne zakola. Od tego miejsca aż do wsi Rudzisko, to jest od wysokości 169,7 do 165 m n.p.m. i na długości około 5 km, Pilsia prostuje swój bieg i wpływa na rozległy, podmokły obszar równiny w rejonie Lubca, po drodze po raz kolejny zasilając, tym razem rozległy, kompleks stawów rybnych. Od Rudziska, poprzez Szczercowską Wieś, aż do ujścia do Widawki, poniżej Kolonii Szczercowskiej, na wysokości 158,7 m n.p.m., rzeka ponownie meandruje, płynąc dość wąską i głęboką jak na lokalne uwarunkowania dolinką. Całkowita długość rzeki wynosi około 30 km, w tym około 13 km na terenie gminy Szczerców. W odróżnieniu od wcześniej analizowanych cieków bieg Pilsii jest urozmaicony i malowniczy,

przebiega między innymi przez zwarte kompleksy leśne, będąc niewątpliwie lokalną osobliwością krajobrazowo – przyrodniczą. Na terenie wsi Zbyszek i Szczercowska Wieś Pilsia zasilają niegdyś młyny wodne.

W granicach gminy Szczerców Pilsia przyjmuje liczne dopływy, z których największe to: **Sławka, Dopływ z Kuźnicy Lubieckiej i Dopływ spod Załuża**. Wymienione cieki są lewobrzeżnymi dopływami Pilsy i przepływają z południowego – wschodu na północny – zachód. Największy z nich to Sławka o długości około 9 km, z czego 2,5 km w gminie Szczerców. Źródła Sławki znajdują się na Wysoczyźnie Bełchatowskiej, na wysokości około 200 m n.p.m., 1,5 km na wschód od miejscowości Wierzchy Parzeńskie, w gminie Kluki. Sławka wpływa na teren gminy Szczerców na wschód od wsi Firlej, na wysokości 176,5 m n.p.m. Miejscowość Firlej mija od północy, a do Pilsy uchodzi we wsi Zbyszek, na wysokości 170,7 m n.p.m. Na terenie gminy Szczerców płynie przez obszar zalesiony.

TABELA 19: Gmina Szczerców – jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) – (I).

Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Typ JCWP	Region wodny
PLRW6000191825	Widawka od Kręcicy do Krasówki	Rzeka nizinna piaszczysto – gliniasta	Warty
PLRW60001918299	Widawka od Krasówki do ujścia	Rzeka nizinna piaszczysto – gliniasta	
PLRW60002318269	Krasówka	Potoki i strumienie na obszarach będących pod wpływem procesów torfotwórczych	
PLRW60001718232	Struga Aleksandrowska	Potok nizinny piaszczysty	
PLRW60002318236	Ścichawka	Potoki i strumienie na obszarach będących pod wpływem procesów torfotwórczych	
PLRW600016182499	Pilsia	Potok nizinny lessowo – gliniasty	

Źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry.

TABELA 20: Gmina Szczerców – jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) – (II).

Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Status JCWP
PLRW6000191825	Widawka od Kręcicy do Krasówki	silnie zmieniona część wód
PLRW60001918299	Widawka od Krasówki do ujścia	silnie zmieniona część wód
PLRW60002318269	Krasówka	silnie zmieniona część wód
PLRW60001718232	Struga Aleksandrowska	silnie zmieniona część wód
PLRW60002318236	Ścichawka	naturalna część wód
PLRW600016182499	Pilsia	naturalna część wód

Źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry.

TABELA 21: Gmina Szczerców – scalone części wód powierzchniowych (SCWP).

Kod SCWP	Nazwa JCWP	Region wodny	Dorzecze
W0401	Widawka od Kręcicy do Krasówki	Warty	Odry
	Krasówka		
	Struga Aleksandrowska		
	Ścichawka		
	Pilsia		
W0402	Widawka od Krasówki do ujścia		

Źródło: *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry.*

Jak zaznaczono na wstępie główne strugi wodne (Widawka, Krasówka, Struga Aleksandrowska i Ścichawka), stosownie do ogólnego nachylenia powierzchni terenu, toczą swoje wody ku północnemu – zachodowi. Jedynie Pilsia kieruje wody ku południowemu – zachodowi, bowiem ten kierunek nachylenia terenu dominuje w północnej części gminy. Działy wodne rozdzielające systemy rzeczne w zarysie ogólnym nawiązują do kierunku biegu rzek. Przeważająca część działów wodnych należy do IV rzędu. Działy wodne IV rzędu rozgraniczają zlewnie dopływów Widawki. Dział wodny Pilsia jest wyraźny. We wschodniej części gminy dorzecze Ścichawki wyznaczone jest także działami wyraźnie rysującymi się, biegnącymi przez wały wydmore, które są w tej części licznie reprezentowane. Niezbyt wyraźny jest tylko fragment działu zamykającego dorzecze Ścichawki na wschód od wsi Podklucze, gdzie bierze początek zatorfiona dolina praWidawki, kierująca się ku północnemu – zachodowi do doliny dolnej Grabi pod Grabnem, poza granicami gminy. W terenie słabo zaznacza się natomiast dział wodny rozdzielający systemy Strugi Aleksandrowskiej i Krasówki. Mamy tu bowiem do czynienia z równinnym obszarem dna centralnej części Kotliny Szczercowskiej, dawniej na ogół zabagnionym, urozmaiconym przez wały, bądź pojedyncze pagóry wydmore.

Łączna powierzchnia gruntów pod wodami powierzchniowymi płynącymi (cieki naturalne) wynosi 60,42 ha, a pod rowami 83,90 ha, co stanowi odpowiednio: 0,47 % i 0,65 % ogólnej powierzchni gminy.

Oprócz wód płynących na terenie gminy Szczerców występują wody powierzchniowe stojące w postaci zbiorników sztucznych, rowów melioracyjnych i obszarów podmokłych. Naturalne zbiorniki wodne mają na omawianym obszarze niewielkie znaczenie, natomiast większe powierzchnie zajmują zbiorniki sztuczne. Do nich należą stawy rybne, doły potorfowe i glinianki. Stawy rybne o powierzchni ponad 100 ha skupiają się w północnej części gminy, w dolinie rzeki Pilsia, w okolicach miejscowości Lubiec. Duży obszar wód powierzchniowych, o łącznej powierzchni około 100 ha, powstał także w okolicy wsi Marcelów po wyeksploatowaniu torfowiska „Święte Ługi”.

1.6.5. Charakterystyka hydrologiczna⁶.

Warunki wodne uległy znacznym zmianom spowodowanym ujemnym wpływem odwadniania kopalni węgla brunatnego eksploatujących złoża „Bełchatów”. Połączony lej depresji w piętrach wodonośnych czwartorzędu i kredy objął większą część gminy. Obniżenie pierwotnego zwierciadła wody w czwartorzędom piętrze wodonośnym spowodowało osuszenie terenów podmokłych, zmniejszenie przepływów i zaniki cieków powierzchniowych oraz stawów. Ucieczki wody z nieuszczelnionych koryt rzecznych na obszarze leja depresji w

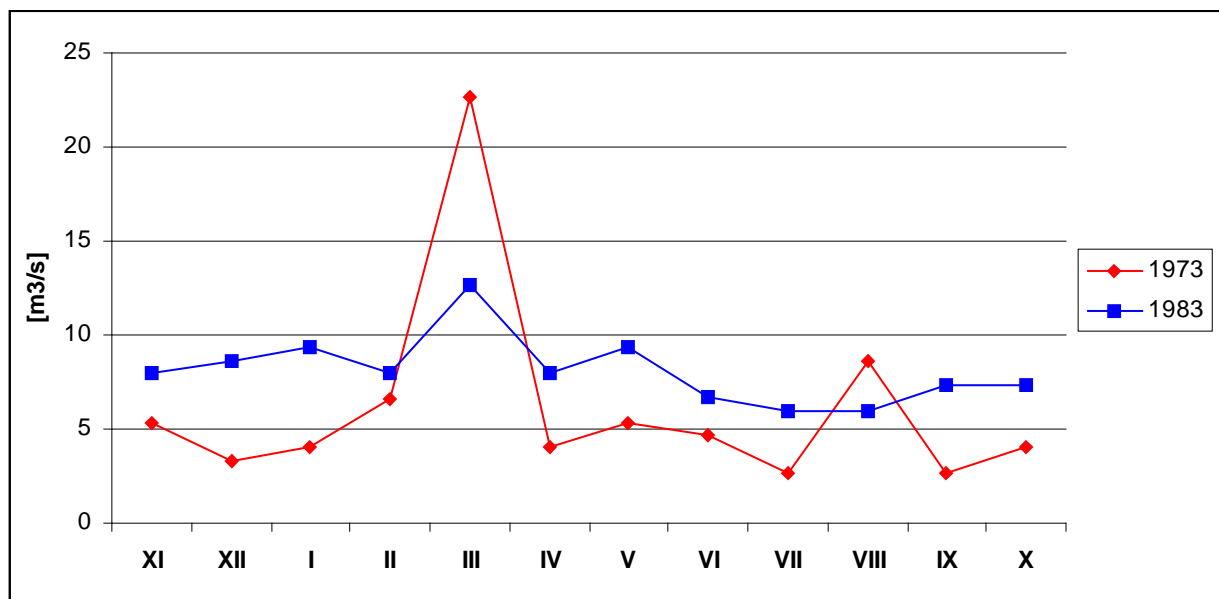
⁶ Na podstawie danych zawartych w *Objaśnieniach do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusz Szczerców nr 735 (Kochanowska, 2004) oraz na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusz M-34-27-A Szczerców (Maksymiuk, Moniewski, 2005).

rejonie intensywnego drenażu kopalni są częściowo rekompensowane zrzutami wód pochodzących z odwadniania kopalni i z rowu opaskowego wokół wysadu solnego Dębina. Zrzucone wody kopalniane odprowadzane są do rzeki Krasówki i Strugi Aleksandrowskiej. Uruchomienie systemu odwodnienia studziennego i budowa wkopu udostępniającego odkrywki na złożu „Bełchatów – pole Szczerców” wymusiło znaczną przebudowę istniejącej sieci hydrograficznej. Największym zmianom uległo koryto Krasówki, kilkakrotnie przekładane. Również Struga Aleksandrowska w odcinku ujściowym do Widawki została rozdzielona na dwa koryta. Ponadto sieć hydrograficzna obszaru arkusza jest wzbogacona o osadniki, liczne kanały i rowy opaskowe i odprowadzające.

WIDAWKA:

Odwadnianie złóż węgla brunatnego wywołało wyraźne zmiany reżimu hydrologicznego. Znalazły one wyraz już w pierwszym dziesięcioleciu działalności górniczej. W 1973 roku w przebiegu przepływów codziennych Widawki w Szczercowie notowano dwa okresy wezbrań – wiosenny i letni. W 1983 roku podwyższone wartości przepływów wystąpiły tylko wiosną, natomiast w pozostałych miesiącach zaznaczał się rytm wyraźnie uzależniony od intensywności pracy pomp odwodnieniowych (rycina nr 6). Znotowano natomiast duży wzrost średnich rocznych przepływów z 4,23 m³-s-1 w 1973 roku do 7,64 m³-s-1 w 1983 roku. W 2003 roku zrzuty wody z odkrywki „Bełchatów” do Widawki i jej dopływów wyniosły 4,86 m³-s-1, w tym do Strugi Aleksandrowskiej 1,66 m³-s-1 (WIOŚ Łódź, 2004).

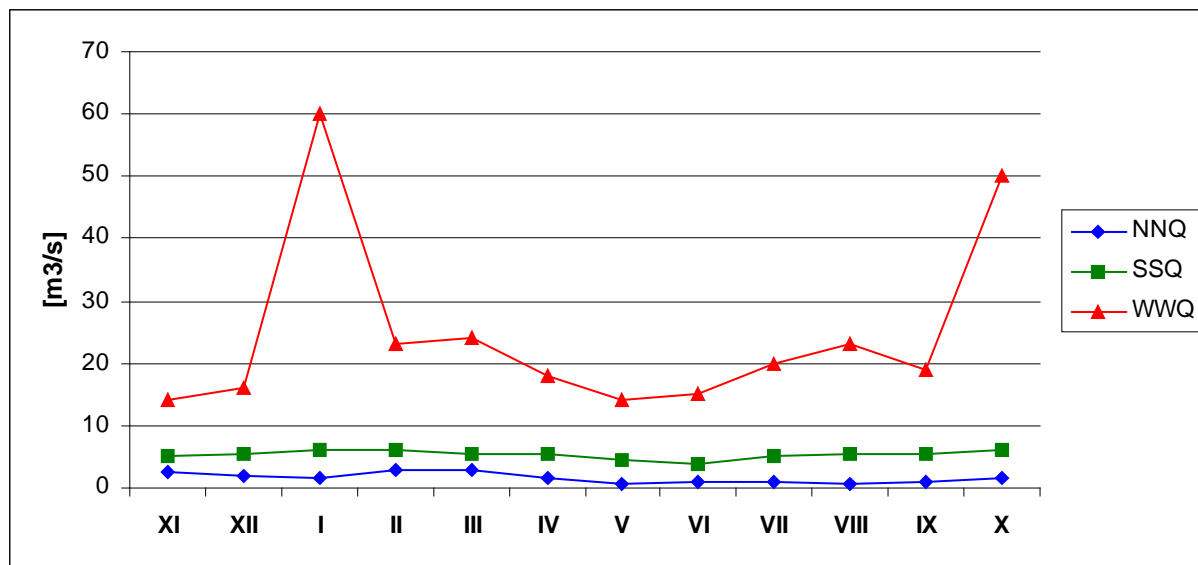
RYCINA 6: Gmina Szczerców – przepływy codzienne rzeki Widawki w Szczercowie w latach 1973 i 1983.

Źródło: *Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000, arkusz M-34-27-A Szczerców* (Maksymiuk, Moniewski, 2005).

Z przebiegu wartości charakterystycznych (rycina nr 7) wynika, iż zmianom podlegają przede wszystkim przepływy maksymalne, natomiast w strefie wartości przepływów średnich i niskich przez cały rok wahania są minimalne, prawie niezauważalne. W wieloleciu 1971 – 2000 pik przepływów najwyższych zanotowano w styczniu. Kulminacja ta wyraźnie odbiega, w sensie czasowym, od przeciętnych regionu, notowanych zwykle na początku marca.

RYCINA 7: Gmina Szczerców – miesięczne przepływy charakterystyczne rzeki Widawki w Szczercowie (WWQ – maksymalne, SSQ – średnie, NNQ – minimalne) z wielolecia 1971 – 2000.

Źródło: *Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000, arkusz M-34-27-A Szczerców* (Maksymiuk, Moniewski, 2005).

KRASÓWKA:

Z obserwacji terenowych wiadomo, iż mocno wzrosły, zwłaszcza po roku 2000, przepływy Krasówki. W pięcioleciu 1976 – 1980 w przekroju wodowskazowym w Krasowej (poza granicami gminy) rzeka ta średnio rocznie odprowadzała 0,99 m³·s⁻¹ (tabela nr 22). Najwyższe przepływy średnie miesięczne notowano wówczas w marcu (1,61 m³·s⁻¹), zaś najmniejsze w czerwcu (0,49 m³·s⁻¹). Obecnie w przekroju w Kuźnicy (kilka kilometrów w górę od przekroju w Krasowej) przepływ z dnia 19.04.2005 roku wynosił 5,63 m³·s⁻¹. Notujemy więc kilkakrotny wzrost przepływu. Warto wskazać, iż ten rząd wielkości nie wynika z sytuacji ekstremalnej, lecz jest efektem intensywnego odwadniania odkrywki „Szczerców”.

TABELA 22: Gmina Szczerców – przepływy rzeki Krasówki w Krasowej (m³/s) w okresie 1976 – 1980.

XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Rok
0,93	1,17	1,20	1,27	1,61	1,11	0,74	0,49	0,66	1,02	0,74	0,98	0,99

Źródło: *Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000, arkusz M-34-27-A Szczerców* (Maksymiuk, Moniewski, 2005).

Zrzut stałotermicznych wód podziemnych spowodował zmiany w terminie wód rzek: Widawki, Krasówki i Strugi Aleksandrowskiej. Obniżone zostały temperatury wód latem i podniesione zimą, co spowodowało zanik zjawisk lodowych.

Na terenie gminy Szczerców istnieje zagrożenie powodziowe ze względu na występowanie rzeki Widawki. Według danych Urzędu Gminy Szczerców największe podtopienia związane z rzeką Widawką występują w rejonie wsi Żabczanka i obejmują powierzchnię około 500 ha. W Szczercowie na Widawce (km 35) zlokalizowany jest posterunek wodowskazowy Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMGW). Stan ostrzegawczy określono na poziomie H = 190 cm, zaś stan alarmowy na poziomie H = 230 cm. Absolutne maksimum stanu Widawki w Szczercowie zanotowano 06 stycznia 1982 roku na poziomie H = 260 cm.

1. 7. Gleby⁷.

Wytworzenie się określonych profilów glebowych oraz ich przydatność rolnicza pozostaje w ścisłym związku z budową geologiczną i morfologią danego obszaru. Natomiast skład mineralny i właściwości gleb są uzależnione przede wszystkim od rodzaju skały macierzystej, panującego klimatu i występującej szaty roślinnej. Na kształtowanie się rolniczej przydatności gleb poza rzeźbą terenu i klimatu mają również duży wpływ czynniki glebowe takie jak: skład mechaniczny, miąższość poziomu próchnicznego oraz głębokość występowania szkieletu. Powyższe uwarunkowania na analizowanym terenie tworzą warunki dla powstania różnorodnych typów gleb. Pokrywa glebowa Polski Środkowej, do której należy rejon gminy Szczerców, została ukształtowana przez zespół czynników glebotwórczych, wśród których skała macierzysta odegrała jedną z ważniejszych ról. Od skały macierzystej, zwłaszcza jej genezy i składu granulometrycznego, zależą nie tylko jej właściwości fizyczne i chemiczne tworzącej się gleby, a przede wszystkim jej wartość użytkowo – rolnicza.

Na omawianym obszarze przeważają gleby autogeniczne: rdzawe lub bielcowe wytworzone z piasków luźnych, słabogliniastych lub gliniastych. Generalnie w obniżeniach terenowych i w dolinach rzecznych spotykane są gleby bagienne wykształcone na osadach organogenicznych: mułowo – torfowe lub torfowo – mułowe, wykorzystywane jako użytki zielone. Wzdłuż cieków rozciągają się torfowiska niskie (mszysto – turzycowe, rzadziej trzcinowe i olszynowe) o miąższości torfów od kilkudziesięciu centymetrów do kilku metrów. W dolinie Widawki i jej większych dopływów (Krasówka, Pilsia, Ścichawka) zaznaczają się większe obszary występowania mad. W wyniku przeprowadzonych melioracji i rozwoju leja depresyjnego, gleby hydrogeniczne w południowej części gminy uległy degradacji. Aktualnie obserwuje się gleby pobagienne: murszowo – torfowe, mułowo – murszowe i mineralno – murszowe. Warunki glebowe na ogół nie sprzyjają produkcji rolnej. Większość powierzchni gminy zajmują gleby słabe o niskich klasach bonitacyjnych (dominują klasy od IVb do VI – gleby średniej jakości, gorsze, słabe i najsłabsze). Pod względem przydatności rolniczej grunty orne zaliczane są przeważnie do kompleksów: 7 i 6 (żytni bardzo słaby i słaby) oraz 9 (zbożowo – pastewny słaby). Rzadziej występują pozostałe kompleksy. Użytki zielone reprezentowane są przez kompleksy średnie, słabe i bardzo słabe (2z i 3z). Biorąc również pod uwagę czynniki środowiska, takie jak: klimat, rzeźbę terenu oraz pogarszające się sukcesywnie warunki wodne, warunki agroekologiczne całego regionu należy ocenić jako słabe.

TABELA 23: Gmina Szczerców – struktura kompleksów rolniczej przydatności gleb według IUNG Puławy.

Nr kompleksu	Kompleks	% z ogółu powierzchni
grunty orne		
2	pszenny dobry	1,5
4	żytni bardzo dobry	9,4
5	żytni dobry	4,2
6	żytni słaby	21,5
7	żytni bardzo słaby	32,7
8	zbożowo – pastewny mocny	2,7
9	zbożowo pastewny słaby	28,0
użytki zielone		
2z	użytki zielone średnie	38,0
3z	użytki zielone słabe i bardzo słabe	62,0

⁷ Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusz M-34-27-A Szczerców (Maksymiuk, Moniewski, 2005).

Klasyfikacja bonitacyjna ma na celu ustalenie wartości produkcyjnej gleb na podstawie badań terenowych odkrywek. Szczególną uwagę poświęca się cechom morfologicznym profilu glebowego, właściwościom fizycznym gleb i niektórym chemicznym. Uwzględnia się również konfigurację terenu, stosunki wilgotnościowe, położenie, itp.

TABELA 24: Gmina Szczerców – grunty orne według klas bonitacyjnych⁸.

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia w ha	Struktura w (%)
I	–	–
II	–	–
III a	2,0500	0,04
III b	184,1859	3,59
IV a	339,6570	6,61
IV b	514,7416	10,03
V	2476,8280	48,22
VI	1618,6378	31,51

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2013.

TABELA 25: Gmina Szczerców – użytki zielone ogółem według klas bonitacyjnych⁹.

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia w ha	Struktura w (%)
I	–	–
II	–	–
III	4,337	0,17
IV	473,2006	18,58
V	1666,751	65,45
VI	402,2528	15,80

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2013.

TABELA 26: Gmina Szczerców – sady, łąki i pastwiska według klas bonitacyjnych¹⁰.

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia w ha			Struktura w (%)		
	Sady	Łąki	Pastwiska	Sady	Łąki	Pastwiska
I	–	–	–	–	–	–
II	–	–	–	–	–	–
III	1,2370	2,6100	0,4900	1,37	0,19	0,04
IV	18,0551	293,9902	161,1553	19,96	21,90	14,47
V	53,4891	905,9303	707,3317	59,15	67,47	63,53
VI	17,6559	140,1925	244,4044	19,52	10,44	21,95

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2013.

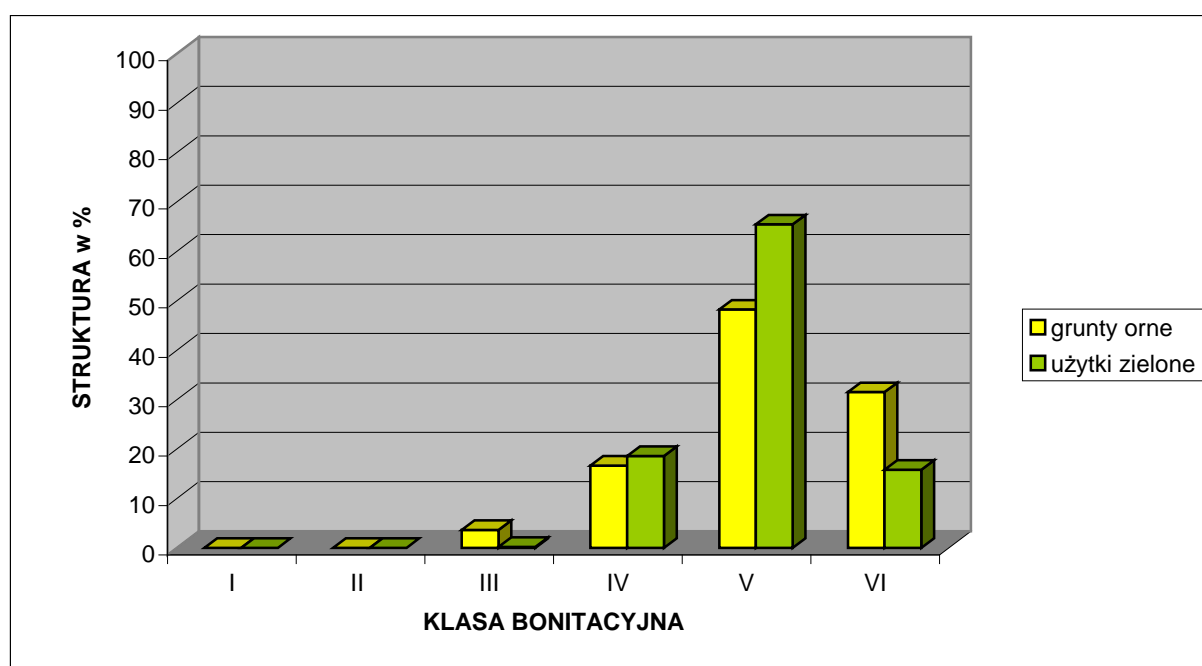
⁸ Według ewidencji gruntów.

⁹ Według ewidencji gruntów.

¹⁰ Według ewidencji gruntów.

Z powyższego zestawienia wynika, że na terenie gminy Szczerców nie ma najlepszych gleb zaliczanych do I i II klasy bonitacyjnej. Grunty orne dobrej jakości, będące w III klasie bonitacyjnej, stanowią zaledwie 3,63 %. Grunty orne średniej jakości czyli IV klasy bonitacyjnej to 16,64 % ogółu, zaś grunty orne słabe i bardzo słabe V i VI klasy bonitacyjnej stanowią aż 79,73 % ogółu gruntów orných. Natomiast udział użytków zielonych (sady, łąki i pastwiska), będących w III klasie bonitacyjnej, jest śladowy i wynosi zaledwie 0,17 %. Użytki zielone średniej jakości czyli IV klasy bonitacyjnej to 18,58 % ogółu, zaś użytki zielone słabe i bardzo słabe V i VI klasy bonitacyjnej stanowią aż 81,25 % ogółu użytków zielonych. Wśród użytków zielonych najlepszą bonitacją charakteryzują się łąki (22,09 % w III i IV klasie) i sady (21,33 % w III i IV klasie), zaś najłabszą pastwiska (14,52 % w III i IV klasie).

RYCINA 8: Gmina Szczerców – struktura powierzchni gruntów orných i użytków zielonych według klas bonitacyjnych.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy Szczerców, 2013.

Zaprezentowane na kolejnych stronach tabele prezentują szczegółowe dane dotyczące powierzchni oraz struktury gruntów orných, sadów, łąk, pastwisk i użytków zielonych ogółem, według poszczególnych obrębów zlokalizowanych na terenie gminy Szczerców.

TABELA 27: Gmina Szczerców – powierzchnia gruntów ornych według klas bonitacyjnych w 2013 roku¹¹.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna gruntów ornych – powierzchnia w ha							
	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI
Bednarze	–	–	–	–	–	3,6200	29,0298	30,4222
Borowa – Krzyżówki	–	–	–	–	–	–	68,7659	81,6397
Brzezie	–	–	–	–	–	6,2632	23,1128	8,9937
Chabielice	–	–	–	–	0,4700	6,8963	86,6696	59,2928
Chabielice Kolonia	–	–	–	65,8539	28,4676	33,0277	112,9474	31,1152
Dubie	–	–	–	–	30,1714	57,4476	122,3548	117,3694
Firlej	–	–	–	–	–	15,5846	16,4728	15,5309
Grabek	–	–	–	–	0,8200	2,3600	96,3563	28,8793
Grudna	–	–	–	4,2700	21,0363	17,6385	58,7957	66,9528
Janówka	–	–	–	–	4,8700	27,7633	171,2120	37,7589
Kieruzele	–	–	–	–	3,3500	5,0100	51,0058	56,8714
Kościuszki	–	–	–	–	1,7200	24,9088	65,5364	36,0526
Kuźnica Lubiecka	–	–	–	8,1100	29,2330	6,6592	17,5719	20,2282
Lubiec	–	–	–	60,6039	26,9799	28,8300	58,0416	45,999
Magdalenów	–	–	–	18,7500	23,9646	15,8626	32,0623	66,8064
Marcelów	–	–	–	–	–	5,2200	36,4600	13,5500
Niwy	–	–	–	–	–	10,5666	106,6323	131,5384
Osiny	–	–	–	–	2,5913	20,2137	73,8355	52,6258
Osiny Kolonia	–	–	–	–	4,3500	10,4397	121,4003	37,5567
Młynki	–	–	–	–	–	1,3827	12,9761	26,8662
Parchliny	–	–	–	–	–	–	39,5090	8,3089
Podklucze	–	–	–	–	18,6310	26,7829	43,6764	3,4900
Podżar	–	–	–	–	–	–	56,8493	77,5514
Polowa	–	–	–	–	24,9733	27,2833	126,2353	78,0686
Rudzisko	–	–	–	–	–	22,8177	59,2320	41,4072
Stanisławów Pierwszy	–	–	–	–	3,4719	9,0059	170,7770	117,1911
Stanisławów Drugi	–	–	–	–	–	6,7688	165,7198	84,7906
Szczercowska Wieś	–	–	2,0500	16,7327	59,7611	42,6796	73,8150	60,4516
Szczerców	–	–	–	–	32,4542	16,4736	165,1134	63,5486
Tatar	–	–	–	9,8654	14,6016	15,1866	118,8303	48,7404
Zagadki	–	–	–	–	–	10,8200	25,6666	32,9151
Załuże	–	–	–	–	7,7398	37,2287	66,4185	19,444
Zbyszek	–	–	–	–	–	–	3,7461	16,6807

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2013.

¹¹ Według ewidencji gruntów.

TABELA 28: Gmina Szczerców – struktura gruntów ornych według klas bonitacyjnych w 2013 roku¹².

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna gruntów ornych – struktura w %							
	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI
Bednarze	–	–	–	–	–	5,74	46,03	48,23
Borowa – Krzyżówki	–	–	–	–	–	–	45,72	54,28
Brzezie	–	–	–	–	–	16,32	60,24	23,44
Chabielice	–	–	–	–	0,31	4,50	56,53	38,67
Chabielice Kolonia	–	–	–	24,26	10,49	12,17	41,61	11,46
Dubie	–	–	–	–	9,22	17,55	37,38	35,86
Firlej	–	–	–	–	–	32,75	34,62	32,64
Grabek	–	–	–	–	0,64	1,84	75,03	22,49
Grudna	–	–	–	2,53	12,47	10,46	34,85	39,69
Janówka	–	–	–	–	2,02	11,49	70,86	15,63
Kieruzele	–	–	–	–	2,88	4,31	43,88	48,93
Kościuszki	–	–	–	–	1,34	19,43	51,11	28,12
Kuźnica Lubiecka	–	–	–	9,91	35,74	8,14	21,48	24,73
Lubiec	–	–	–	27,49	12,24	13,08	26,33	20,87
Magdalenów	–	–	–	11,91	15,22	10,07	20,36	42,43
Marcelów	–	–	–	–	–	9,45	66,01	24,53
Niwy	–	–	–	–	–	4,25	42,87	52,88
Osiny	–	–	–	–	1,74	13,54	49,47	35,26
Osiny Kolonia	–	–	–	–	2,50	6,01	69,87	21,62
Młynki	–	–	–	–	–	3,35	31,48	65,17
Parchliny	–	–	–	–	–	–	82,62	17,38
Podklucze	–	–	–	–	20,12	28,93	47,18	3,77
Podżar	–	–	–	–	–	–	42,30	57,70
Polowa	–	–	–	–	9,73	10,63	49,20	30,43
Rudzisko	–	–	–	–	–	18,48	47,98	33,54
Stanisławów Pierwszy	–	–	–	–	1,16	3,00	56,84	39,01
Stanisławów Drugi	–	–	–	–	–	2,63	64,41	32,96
Szczercowska Wieś	–	–	0,80	6,55	23,39	16,70	28,89	23,66
Szczerców	–	–	–	–	11,69	5,93	59,48	22,89
Tatar	–	–	–	4,76	7,05	7,33	57,34	23,52
Zagadki	–	–	–	–	–	15,59	36,98	47,43
Załuże	–	–	–	–	5,92	28,46	50,77	14,86
Zbyszek	–	–	–	–	–	–	18,34	81,66

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy Szczerców, 2013.

¹² Według ewidencji gruntów.

TABELA 29: Gmina Szczerców – powierzchnia użytków zielonych według klas bonitacyjnych w 2013 roku¹³.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna użytków zielonych ogółem – powierzchnia w ha					
	I	II	III	IV	V	VI
Bednarze	–	–	–	11,5842	35,7550	5,4400
Borowa – Krzyżówki	–	–	–	–	38,3688	0,7400
Brzezie	–	–	–	13,1154	78,5123	8,4390
Chabielice	–	–	–	25,9444	88,7490	6,1871
Chabielice Kolonia	–	–	0,1000	45,9581	20,3330	5,0700
Dubie	–	–	0,4200	15,8242	45,4598	13,3070
Firlej	–	–	–	0,3000	7,6495	4,7779
Grabek	–	–	–	2,3900	85,9751	35,4525
Grudna	–	–	–	1,3348	20,6365	4,9117
Janówka	–	–	–	37,1560	25,2402	1,7335
Kieruzele	–	–	–	0,3799	27,4382	6,1400
Kościuszki	–	–	–	1,5600	19,7708	3,7569
Kuźnica Lubiecka	–	–	–	18,6264	24,0330	4,0491
Lubiec	–	–	–	6,7000	86,5168	16,3800
Magdalenów	–	–	–	38,3351	37,4216	11,1539
Marcelów	–	–	–	3,7500	47,2800	2,1100
Niwy	–	–	–	5,0724	99,3235	20,7376
Osiny	–	–	–	6,9138	67,5248	6,6500
Osiny Kolonia	–	–	–	8,2191	43,9333	12,1800
Młynki	–	–	–	–	55,2273	6,0041
Parchliny	–	–	–	0,5880	55,7726	42,4202
Podklucze	–	–	–	14,5690	28,8992	2,7500
Podżar	–	–	–	0,8800	130,9045	81,4115
Polowa	–	–	–	8,1142	22,4891	1,9900
Rudzisko	–	–	–	10,5100	11,1227	4,9789
Stanisławów Pierwszy	–	–	2,6100	12,0031	125,5488	6,8683
Stanisławów Drugi	–	–	–	13,1701	61,9327	6,3800
Szczercowska Wieś	–	–	1,1400	52,1604	22,3670	4,1700
Szczerców	–	–	–	1,3235	73,7393	29,1397
Tatar	–	–	0,0670	16,7979	44,9684	1,9441
Zagadki	–	–	–	1,2000	6,9425	6,4100
Załuże	–	–	–	97,1406	92,2787	27,4268
Zbyszek	–	–	–	1,5800	34,6371	11,1430

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2013.

¹³ Według ewidencji gruntów.

TABELA 30: Gmina Szczerców – struktura użytków zielonych ogółem według klas bonitacyjnych w 2013 roku¹⁴.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna użytków zielonych ogółem – struktura w %					
	I	II	III	IV	V	VI
Bednarze	–	–	–	21,95	67,74	10,31
Borowa – Krzyżówki	–	–	–	–	98,11	1,89
Brzezie	–	–	–	13,11	78,46	8,43
Chabielice	–	–	–	21,46	73,42	5,12
Chabielice Kolonia	–	–	0,14	64,31	28,45	7,09
Dubie	–	–	0,56	21,10	60,60	17,74
Firlej	–	–	–	2,36	60,10	37,54
Grabek	–	–	–	1,93	69,44	28,63
Grudna	–	–	–	4,97	76,76	18,27
Janówka	–	–	–	57,94	39,36	2,70
Kieruzele	–	–	–	1,12	80,80	18,08
Kościuszki	–	–	–	6,22	78,81	14,98
Kuźnica Lubiecka	–	–	–	39,88	51,45	8,67
Lubiec	–	–	–	6,11	78,94	14,95
Magdalenów	–	–	–	44,11	43,06	12,83
Marcelów	–	–	–	7,06	88,97	3,97
Niwy	–	–	–	4,05	79,37	16,57
Osiny	–	–	–	8,53	83,27	8,20
Osiny Kolonia	–	–	–	12,78	68,29	18,93
Młynki	–	–	–	–	90,19	9,81
Parchliny	–	–	–	0,60	56,46	42,94
Podklucze	–	–	–	31,52	62,53	5,95
Podżar	–	–	–	0,41	61,40	38,19
Polowa	–	–	–	24,90	69,00	6,11
Rudzisko	–	–	–	39,49	41,80	18,71
Stanisławów Pierwszy	–	–	1,78	8,16	85,39	4,67
Stanisławów Drugi	–	–	–	16,16	76,01	7,83
Szczercowska Wieś	–	–	1,43	65,33	28,02	5,22
Szczerców	–	–	–	1,27	70,77	27,96
Tatar	–	–	0,11	26,34	70,51	3,05
Zagadki	–	–	–	8,25	47,71	44,05
Załuże	–	–	–	44,80	42,55	12,65
Zbyszek	–	–	–	3,34	73,14	23,53

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy Szczerców, 2013.

¹⁴ Według ewidencji gruntów.

TABELA 31: Gmina Szczerców – powierzchnia sadów według klas bonitacyjnych w 2013 roku¹⁵.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna sadów – powierzchnia w ha					
	I	II	III	IV	V	VI
Bednarze	–	–	–	–	0,8500	0,0300
Borowa – Krzyżówki	–	–	–	–	1,3200	0,2300
Brzezie	–	–	–	0,0369	0,0594	–
Chabielice	–	–	–	0,1400	1,1562	0,3000
Chabielice Kolonia	–	–	0,0300	0,5839	0,9752	0,7400
Dubie	–	–	–	4,6727	1,3600	1,4800
Firlej	–	–	–	0,3000	0,3100	–
Grabek	–	–	–	–	1,7300	–
Grudna	–	–	–	0,6002	0,7709	1,8348
Janówka	–	–	–	0,3070	0,7820	0,0159
Kieruzele	–	–	–	–	0,5700	1,0700
Kościuszki	–	–	–	0,9200	2,1855	0,6600
Kuźnica Lubiecka	–	–	–	–	0,0800	0,3300
Lubiec	–	–	–	0,4800	1,1200	0,1200
Magdalenów	–	–	–	0,4900	1,6851	0,9000
Marcelów	–	–	–	–	0,9100	–
Niwy	–	–	–	0,0300	2,5877	1,0696
Osiny	–	–	–	0,3200	1,3900	0,3900
Osiny Kolonia	–	–	–	–	–	–
Młynki	–	–	–	–	0,1500	1,0700
Parchliny	–	–	–	0,5880	19,3622	–
Podklucze	–	–	–	0,6500	0,2800	–
Podżar	–	–	–	–	0,4551	0,7000
Polowa	–	–	–	0,6700	2,6175	0,5200
Rudzisko	–	–	–	0,9600	1,8800	0,8200
Stanisławów Pierwszy	–	–	–	–	1,0498	0,3100
Stanisławów Drugi	–	–	–	0,0300	1,5500	0,8500
Szczercowska Wieś	–	–	1,1400	4,2200	0,8000	0,9900
Szczerców	–	–	–	0,5164	2,6365	1,4075
Tatar	–	–	0,0670	0,1300	1,0360	0,2581
Zagadki	–	–	–	1,2000	0,8200	0,6900
Załuże	–	–	–	0,2100	0,8000	0,1700
Zbyszek	–	–	–	–	0,2100	0,7000

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2013.

¹⁵ Według ewidencji gruntów.

TABELA 32: Gmina Szczerców – struktura sadów według klas bonitacyjnych w 2013 roku¹⁶.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna sadów – struktura w %					
	I	II	III	IV	V	VI
Bednarze	–	–	–	–	96,59	3,41
Borowa – Krzyżówki	–	–	–	–	85,16	14,84
Brzezie	–	–	–	38,32	61,68	–
Chabielice	–	–	–	8,77	72,43	18,79
Chabielice Kolonia	–	–	1,29	25,07	41,87	31,77
Dubie	–	–	–	62,20	18,10	19,70
Firlej	–	–	–	49,18	50,82	–
Grabek	–	–	–	–	100,00	–
Grudna	–	–	–	18,72	24,05	57,23
Janówka	–	–	–	27,79	70,78	1,44
Kieruzele	–	–	–	–	34,76	65,24
Kościuszki	–	–	–	24,43	58,04	17,53
Kuźnica Lubiecka	–	–	–	–	19,51	80,49
Lubiec	–	–	–	27,91	65,12	6,98
Magdalenów	–	–	–	15,93	54,80	29,27
Marcelów	–	–	–	–	100,00	–
Niwy	–	–	–	0,81	70,18	29,01
Osiny	–	–	–	15,24	66,19	18,57
Osiny Kolonia	–	–	–	–	–	–
Młynki	–	–	–	–	12,30	87,70
Parchliny	–	–	–	2,95	97,05	–
Podklucze	–	–	–	69,89	30,11	–
Podżar	–	–	–	–	39,40	60,60
Polowa	–	–	–	17,60	68,75	13,66
Rudzisko	–	–	–	26,23	51,37	22,40
Stanisławów Pierwszy	–	–	–	–	77,20	22,80
Stanisławów Drugi	–	–	–	1,23	63,79	34,98
Szczercowska Wieś	–	–	15,94	59,02	11,19	13,85
Szczerców	–	–	–	11,32	57,81	30,86
Tatar	–	–	4,49	8,72	69,48	17,31
Zagadki	–	–	–	44,28	30,26	25,46
Załuże	–	–	–	17,80	67,80	14,41
Zbyszek	–	–	–	–	23,08	76,92

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy Szczerców, 2013.

¹⁶ Według ewidencji gruntów.

TABELA 33: Gmina Szczerców – powierzchnia łąk według klas bonitacyjnych w 2013 roku¹⁷.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna łąk – powierzchnia w ha					
	I	II	III	IV	V	VI
Bednarze	–	–	–	8,3842	25,2774	3,9900
Borowa – Krzyżówki	–	–	–	–	1,4700	–
Brzezie	–	–	–	9,9446	70,7663	7,3957
Chabielice	–	–	–	22,4129	34,6883	0,4265
Chabielice Kolonia	–	–	–	25,3508	4,4578	3,3800
Dubie	–	–	–	5,0419	9,5800	0,4800
Firlej	–	–	–	–	3,4595	–
Grabek	–	–	–	2,3700	39,9600	20,1090
Grudna	–	–	–	–	0,1730	–
Janówka	–	–	–	6,4695	20,0182	1,7176
Kieruzele	–	–	–	–	0,8600	2,5300
Kościuszki	–	–	–	0,5100	0,2700	–
Kuźnica Lubiecka	–	–	–	15,0800	16,7000	1,7916
Lubiec	–	–	–	4,7100	65,1735	8,2200
Magdalenów	–	–	–	29,7200	9,5196	2,8800
Marcelów	–	–	–	3,7500	43,6600	1,1600
Niwy	–	–	–	4,4224	39,1734	3,5910
Osiny	–	–	–	2,1700	49,1659	2,3400
Osiny Kolonia	–	–	–	6,2400	27,6170	12,1800
Młynki	–	–	–	–	32,5247	2,4600
Parchliny	–	–	–	–	36,4104	42,4202
Podklucze	–	–	–	10,5815	16,0610	0,7700
Podżar	–	–	–	0,8800	96,3895	5,7300
Polowa	–	–	–	3,6183	4,2000	–
Rudzisko	–	–	–	1,1500	0,8400	–
Stanisławów Pierwszy	–	–	2,6100	5,5900	76,8471	4,0829
Stanisławów Drugi	–	–	–	0,0800	40,7850	1,1800
Szczercowska Wieś	–	–	–	35,6287	5,1124	1,6100
Szczerców	–	–	–	–	16,6824	–
Tatar	–	–	–	0,4670	23,8341	1,4680
Zagadki	–	–	–	–	0,2800	0,0700
Załuże	–	–	–	87,8384	66,1557	1,6100
Zbyszek	–	–	–	1,5800	27,8181	6,6000

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2013.

¹⁷ Według ewidencji gruntów.

TABELA 34: Gmina Szczerców – struktura łąk według klas bonitacyjnych w 2013 roku¹⁸.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna łąk – struktura w %					
	I	II	III	IV	V	VI
Bednarze	–	–	–	22,27	67,13	10,60
Borowa – Krzyżówki	–	–	–	–	100,00	–
Brzezie	–	–	–	11,29	80,32	8,39
Chabielice	–	–	–	38,96	60,30	0,74
Chabielice Kolonia	–	–	–	76,38	13,43	10,18
Dubie	–	–	–	33,39	63,44	3,18
Firlej	–	–	–	–	100,00	–
Grabek	–	–	–	3,80	64,00	32,21
Grudna	–	–	–	–	100,00	–
Janówka	–	–	–	22,94	70,97	6,09
Kieruzele	–	–	–	–	25,37	74,63
Kościuszki	–	–	–	65,38	34,62	–
Kuźnica Lubiecka	–	–	–	44,92	49,74	5,34
Lubiec	–	–	–	6,03	83,45	10,52
Magdalenów	–	–	–	70,56	22,60	6,84
Marcelów	–	–	–	7,72	89,89	2,39
Niwy	–	–	–	9,37	83,02	7,61
Osiny	–	–	–	4,04	91,60	4,36
Osiny Kolonia	–	–	–	13,55	59,99	26,46
Młynki	–	–	–	–	92,97	7,03
Parchliny	–	–	–	–	46,19	53,81
Podklucze	–	–	–	38,60	58,59	2,81
Podżar	–	–	–	0,85	93,58	5,56
Polowa	–	–	–	46,28	53,72	–
Rudzisko	–	–	–	57,79	42,21	–
Stanisławów Pierwszy	–	–	2,93	6,27	86,22	4,58
Stanisławów Drugi	–	–	–	0,19	97,00	2,81
Szczercowska Wieś	–	–	–	84,13	12,07	3,80
Szczerców	–	–	–	–	100,00	–
Tatar	–	–	–	1,81	92,49	5,70
Zagadki	–	–	–	–	80,00	20,00
Załuże	–	–	–	56,45	42,52	1,03
Zbyszek	–	–	–	4,39	77,28	18,33

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy Szczerców, 2013.

¹⁸ Według ewidencji gruntów.

TABELA 35: Gmina Szczerców – powierzchnia pastwisk według klas bonitacyjnych w 2013 roku¹⁹.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna pastwisk – powierzchnia w ha					
	I	II	III	IV	V	VI
Bednarze	–	–	–	3,2000	9,6276	1,4200
Borowa – Krzyżówki	–	–	–	–	35,5788	0,5100
Brzezie	–	–	–	3,1339	7,6866	1,0433
Chabielice	–	–	–	3,3915	52,9045	5,4606
Chabielice Kolonia	–	–	0,0700	20,0234	14,9000	0,9500
Dubie	–	–	0,4200	6,1096	34,5198	11,3470
Firlej	–	–	–	–	3,8800	4,7779
Grabek	–	–	–	0,0200	44,2851	15,3435
Grudna	–	–	–	0,7346	19,6926	3,0769
Janówka	–	–	–	30,3795	4,4400	–
Kieruzele	–	–	–	0,3799	26,0082	2,5400
Kościuszki	–	–	–	0,1300	17,3153	3,0969
Kuźnica Lubiecka	–	–	–	3,5464	7,2530	1,9275
Lubiec	–	–	–	1,5100	20,2233	8,0400
Magdalenów	–	–	–	8,1251	26,2169	7,3739
Marcelów	–	–	–	–	2,7100	0,9500
Niwy	–	–	–	0,6200	57,5624	16,0770
Osiny	–	–	–	4,4238	16,9689	3,9200
Osiny Kolonia	–	–	–	1,9791	16,3163	–
Młynki	–	–	–	–	22,5526	2,4741
Parchliny	–	–	–	–	–	–
Podklucze	–	–	–	3,3375	12,5582	1,9800
Podżar	–	–	–	–	34,0599	74,9815
Polowa	–	–	–	3,8259	15,6716	1,4700
Rudzisko	–	–	–	8,4000	8,4027	4,1589
Stanisławów Pierwszy	–	–	–	6,4131	47,6519	2,4754
Stanisławów Drugi	–	–	–	13,0601	19,5977	4,3500
Szczercowska Wieś	–	–	–	12,3117	16,4546	1,5700
Szczerców	–	–	–	0,8071	54,4204	27,7322
Tatar	–	–	–	16,2009	20,0983	0,2180
Zagadki	–	–	–	–	5,8425	5,6500
Załuże	–	–	–	9,0922	25,3230	25,6468
Zbyszek	–	–	–	–	6,6090	3,8430

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2013.

¹⁹ Według ewidencji gruntów.

TABELA 36: Gmina Szczerców – struktura pastwisk według klas bonitacyjnych w 2013 roku²⁰.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna pastwisk – struktura w %					
	I	II	III	IV	V	VI
Bednarze	–	–	–	22,46	67,57	9,97
Borowa – Krzyżówki	–	–	–	–	98,59	1,41
Brzezie	–	–	–	26,42	64,79	8,79
Chabielice	–	–	–	5,49	85,67	8,84
Chabielice Kolonia	–	–	0,19	55,71	41,45	2,64
Dubie	–	–	0,80	11,66	65,88	21,66
Firlej	–	–	–	–	44,81	55,19
Grabek	–	–	–	0,03	74,24	25,72
Grudna	–	–	–	3,13	83,78	13,09
Janówka	–	–	–	87,25	12,75	–
Kieruzele	–	–	–	1,31	89,91	8,78
Kościuszki	–	–	–	0,63	84,29	15,08
Kuźnica Lubiecka	–	–	–	27,87	56,99	15,15
Lubiec	–	–	–	5,07	67,92	27,00
Magdalenów	–	–	–	19,48	62,85	17,68
Marcelów	–	–	–	–	74,04	25,96
Niwy	–	–	–	0,83	77,52	21,65
Osiny	–	–	–	17,48	67,04	15,49
Osiny Kolonia	–	–	–	10,82	89,18	–
Młynki	–	–	–	–	90,11	9,89
Parchliny	–	–	–	–	–	–
Podklucze	–	–	–	18,67	70,25	11,08
Podżar	–	–	–	–	31,24	68,76
Polowa	–	–	–	18,25	74,74	7,01
Rudzisko	–	–	–	40,07	40,09	19,84
Stanisławów Pierwszy	–	–	–	11,34	84,28	4,38
Stanisławów Drugi	–	–	–	35,29	52,96	11,75
Szczercowska Wieś	–	–	–	40,58	54,24	5,18
Szczerców	–	–	–	0,97	65,60	33,43
Tatar	–	–	–	44,37	55,04	0,60
Zagadki	–	–	–	–	50,84	49,16
Załuże	–	–	–	15,14	42,16	42,70
Zbyszek	–	–	–	–	63,23	36,77

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy Szczerców, 2013.

²⁰ Według ewidencji gruntów.

1. 8. Roślinność.

1.8.1. Regionalizacja geobotaniczna.

Według geobotanicznego podziału Polski (W. Szafer, B. Pawłowski, 1959) obszar gminy Szczerców należy do następujących jednostek:

- Państwo: Holarktyka;
- Obszar: Eurosyberyjski;
- Prowincja: Niżowo – Wyżynna Środkowoeuropejska;
- Dział: Bałtycki;
- Poddział: Pas Wyżyn Środkowych;
- Kraina: Północne Wysoczyzny Brzeżne;
- Okręg: Południowy.

1.8.2. Potencjalna roślinność naturalna²¹.

W rejonie gminy Szczerców pod względem potencjalnej roślinności naturalnej dominują siedliska łąk. Są to łąki subkontynentalne dębowo – lipowo – grabowe z europejsko kontynentalnymi charakterystycznymi gatunkami o odmianie geograficznej małopolskiej – nizinnej i wyżynnej z udziałem buka, jodły i świerku. Obecnie dużą powierzchnię zajmują łąki zdegenerowane sosną i monokultury sosnowe (rzadziej dębowe, świerkowe i odróżlowe grabowe) na siedliskach łąk. Obecnie na terenie gminy najwięcej siedlisk łąkowych zajmują jednak użytki rolne z uprawami zbóż, wielokośne łąki i rajgrasowe pastwiska. Natomiast w pobliżu swojej północnej granicy zasięgu buk częściej jest gatunkiem domieszkowym w fitocenozach łąk odmiany małopolskiej, borów mieszanych i lasów jodłowych, niż przejawia zdolności formowania lasów bukowych. Zachowało się przy tym bardzo niewiele stanowisk buczyn. W przeszłości dość częste były kresowe fitocenozy kwaśnej buczyny niżowej (*Lazulo pilosae – Fagetum*) z bukiem, kosmatką owłosioną i turzycą pigułkowatą, które zajmowały siedliska świeże lub wilgotne, zbielicowane gleby brunatne kwaśne lub kwaśne gleby płowe. Dzisiaj spotykamy już tylko pojedyncze stanowiska. Z glebami średniożyznymi słabo zbielicowanymi, gliniasto – piaszczystymi obszarów niżowych związany jest świeży i częściowo wilgotny bór mieszany sosnowo – dębowy. Występuje on na piaszczystych międzyrzeczach prawie całej Polski Środkowej. W Pasie Wyżyn Środkowych znane są również postaci boru mieszanego z bukiem. Bory mieszane są najsilniej przekształcone przez gospodarkę leśną protegującą sosnę i obecnie są to zazwyczaj monokultury sosnowe, nawiązujące do typów borów świeżych, chociaż najczęściej jako postaci degeneracyjne sosnowo – dębowo – bukowe. Areał naturalnych borów sosnowych jest ograniczony do siedlisk najuboższych. Obecnie masowo rozprzestrzenione są wtórne bory sosnowe, zastępcze głównie dla borów mieszanych. Ponadto na prawie wszystkich siedliskach mezo- i eutroficznych rosną hodowane monokultury sosnowe. Zjawisko to jest mylące, gdyż wskazuje nieproporcjonalnie wysoką przewagę borów iglastych nad lasami liściastymi, z niezgodną z naturalnymi warunkami przyrodniczymi Polski Środkowej i całego kraju. Z dolinami większych rzek związana jest roślinność łąkowa, spośród której najczęstsze są łąki jesionowo – olszowe. W obrębie Kotliny Szczercowskiej, na bardziej żyznych glebach w dolinach, roślinie jeszcze rzadka postać podgórskiego łąki jesionowego.

---

²¹ Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusz M-34-27-A Szczerców (Maksymiuk, Moniewski, 2005).

Obecny charakter roślinności to efekt przekształceń środowiska przez gospodarkę człowieka. Znaczna część lasów została, zwłaszcza w centralnej i południowej części gminy, zastąpiona przez użytki rolne, kopalnie odkrywkowe i tereny zabudowane ze specyficzną roślinnością synantropijną i obcego pochodzenia, a naturalne tereny podmokłe w większości odwodniono. Obecnie tylko północna część gminy wraz z doliną rzeki Pilsi posiada znaczącą wartość przyrodniczo – krajobrazową. Reasumując współczesna szata roślinna regionu jest mozaiką flory naturalnej, półnaturalnej i antropogenicznej, uformowanej w okresie kilku ostatnich stuleci. Reprezentują ją zbiorowiska leśne, murawowe, łąkowe, pastwiskowe, wodne, szuwarowe i torfowiskowe, a także segetalne i ruderalne.

1.8.3. Zbiorowiska roślinne²².

Zbiorowiska polne i nitrofilne:

Na terenie gminy przeważają antropogeniczne siedliska rolnicze, zajęte przez połacie pól uprawnych (40 % powierzchni gminy). Zbiorowiska segetalne chwastów polnych wykształcone są jednak najczęściej bardzo fragmentarycznie, głównie ze względu na dużą mechanizację rolnictwa i intensywną ochronę roślin. Wśród upraw polnych dominują zespoły: *Vicietum tetraspermae*, *Papaveretum argemones*, *Echinochloo – Setarietum*.

Nitrofilne zbiorowiska ziółorośli i okrajków (klasa *Artemisietea*) są pospolite na obszarze gminy i stanowią ważny element jej szaty roślinnej. Na przydrożach i w rowach w otoczeniu wsi, na siedliskach pod silniejszym wpływem antropopresji pospolite są pasy fitocenozy *Urtico – Aegopodietum podagrariae* lub kadłubowe zbiorowiska agregacyjne pokrzywy *Urtica dioica* lub rzadziej bylicy pospolitej *Artemisia vulgaris*.

Najniższą wartość przyrodniczą mają fragmenty roślinności synantropijnej, tworzącej bądź nieużytki, bądź też początkowe stadia sukcesyjne w procesie renaturalizacji terenów silnie przekształconych w wyniku działalności człowieka.

Zbiorowiska dywanowe:

Na obszarach przekształconych antropogenicznie dość powszechnie występują zbiorowiska dywanowe czyli niska roślinność zasiedlająca zbitą, trudno przepuszczalną glebę miejsc wydeptywanych lub podlegających innej presji mechanicznej. Występują na poboczach szos, wzdłuż dróg i ścieżek oraz na placach parkingowych czy w szczelinach chodników. Te zbiorowiska grupowane są w obrębie rzędu *Plantaginetea majoris* i budowane przez odporne na wydeptywanie gatunki: wiechlinę roczną *Poa annua*, życicę trwałą *Lolium perenne*, babkę szerokolistną *Plantago major* i rdest ptasi *Polygonum aviculare s. 1*.

Zbiorowiska łąkowe i pastwiskowe:

Obszary trwale wylesione zajęte są głównie przez pola uprawne, ale częściowo także przez zbiorowiska łąkowe i pastwiskowe. Większe kompleksy łąk i pastwisk ciągną się przede wszystkim wzdłuż dolin rzecznych. Miejscami są to łąki podtopione. Charakterystyczne dla doliny Widawki i jej dopływów są wilgotne fitocenozy łąkowo – pastwiskowe, spośród których większe powierzchnie zajmują: żyzna, wilgotna łąka rdestowoostrożeńiowa *Cirsio–Polygonetum*, zbiorowiska łąkowo – pastwiskowe *Junco–Cynosuretum* oraz zespół życicy trwałej i grzebienicy pospolitej *Lolio–Cynosuretum*. Mniej licznie występują: łąka sitowo – trzęślicowa *Junco–Molinietum*, zespół

---

²² Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusz M-34-27-A Szczerców (Maksymiuk, Moniewski, 2005).

sitowia leśnego *Scirpetum silvatici* oraz wydeptywane przez bydło pastwiska sitowe *Epilobio–Juncetum effusi*. Towarzyszy im zespół bliźniaczki psiej trawki i situ sztywnego *Nardo–Juncetum squarrosi*, reprezentujący acidofilne murawy bliźniaczkowe (psiary).

Zbiorowiska wodne:

Zbiorowiska szuwarowe, występujące w starorzeczach, dołach potorfowych i stawach rybnych, reprezentowane są przez zespoły: roślin wodnych pływających (rzęsa drobna *Lemna minoris*, żabiściek pływający *Hydrocharis morsus–ranae*, wgłębka wodna *Riccia fluitans*), roślin zakorzenionych oraz szuwarów (trzciniowo – oczeretowy *Scirpo–Phragmitetum*, tatarakowy *Acoretum calami*, turzycy błotnej *Caricetum acutiformis* i innych).

Torfowiska niskie typu dolinnego są charakterystycznym elementem Kotliny Szczercowskiej. Ich największe kompleksy są skupione w dolinie pra–Widawki. Występuje na nich typowa roślinność torfowiskowa: mchy torfowce *Sphagnum*, wełnianka wąskolistna *Eriophorum angustifolium*, turzyca obła *Carex diandra* i nitkowata *Carex lasiocarpa*. Stosunkowo rzadko, jedynie w dolinie Widawki, występują zespoły turzycy bagiennej *Caricetum limosae* oraz kozłka dwupiennego i turzycy *Davalla Valeriano diocae–Caricetum davallianae*.

Zbiorowiska pozostałe:

Suche i nasłonecznione siedliska ozów, kemów i wzgórz moreny czołowej, a także brzegi lasów i nieczynnych wyrobisk są miejscami występowania wrzosowisk i ciepłolubnych zbiorowisk okrajkowych. Na większych powierzchniach piasków eolicznych, fluwioglacjalnych i aluwialnych rozwinęły się kwasolubne murawy piaskowe, reprezentowane przede wszystkim przez pionierską murawę *Spergulo–Corynephorum*. Roślinom uprawnym towarzyszą zespoły: żyta ozimego *Amoserido–Scleranthetum*, chwastów zbóż *Vicietum tetraspermae* i upraw ogrodowych *Galinsogo–Setarietum*.

Zieleń urządzona:

Uzupełnieniem powyższych zespołów roślinności naturalnej jest zieleń urządzona reprezentowana przez: zieleń parkową, cmentarną, przykościelną, a także przez szereg alei i szpalerów przydrożnych. W otwartym krajobrazie rolniczym pełni ona nie tylko funkcję krajobrazowo – estetyczną, ale także ekologiczną, korzystnie wpływającą na mikroklimat oraz walory użytkowe środowiska rolniczego. Zadrzewienia przydrożne, śródpolne i przywodne pełnią funkcję zabezpieczającą przed procesami erozyjnymi, regulują stosunki wodne na polach i łąkach oraz odgrywają duże znaczenie wiatrochronne dla niezalesionych terenów uprawowych. W zadrzewieniach gminy przeważa roślinność pospolita. Występują tu głównie: topole, wierzby, olchy, jesiony, czarny bez, czeremcha, kalina koralowa, krzewy dzikiej róży i jeżyny. Duże znaczenie ma także zieleń towarzysząca zabudowie wiejskiej oraz zieleń uprawnych sadów i ogrodów. Do najcenniejszych zespołów zieleni urządzonej na terenie gminy należą: park pałacowy we wsi Lubiec oraz zieleń cmentarna i przykościelna.

1.8.4. Zbiorowiska leśne²³.

Tereny leśne są obszarami cennymi pod względem florystycznym, ekologicznym i krajobrazowym. Skupia się w nich większość chronionych i rzadkich gatunków roślin, występujących na terenie gminy. Gmina Szczerców charakteryzuje się znacznym zalesieniem. Lasy i grunty leśne zajmują tu powierzchnię 3673,2 ha²⁴ i stanowią 28,49 % powierzchni gminy. Samych lasów jest 3623,7 ha²⁵ co stanowi 28,10 % powierzchni gminy. Zbiorowiska leśne w postaci większych, zwartych powierzchniowo kompleksów występują w całej północnej części gminy. Mniejsze, izolowane, aczkolwiek zwarte kompleksy leśne zlokalizowane są w pozostałych rejonach gminy, przede wszystkim wzdłuż jej zachodniej i wschodniej granicy.

Inwestycje przemysłowe prowadzone w południowej części gminy spowodowały głębokie zmiany w gospodarce leśnej. Na etapie przygotowawczym do uruchomienia odkrywki „Szczerców” niezbędne były wcześniejsze wyręby drzewostanów, co spowodowało wydatne zmniejszenie powierzchni zbiorowisk leśnych i rozdrobnienie arealu lasów. Z drugiej strony likwidacja osadnictwa w bezpośrednim sąsiedztwie odkrywki pozwoliła na zalesienia nieużytków porolnych. Nastąpiło ujednoczenie składu drzewostanów przy jednoczesnym obniżeniu ich przeciętnego wieku. Przekształcenia jakościowe zbiorowisk leśnych objęły przede wszystkim zespoły związane ze środowiskiem płytkich wód podziemnych, których szczypanie spowodowało ich przesuszenie i zmiany składu gatunkowego.

Obecnie wśród terenów leśnych obejmujących rejon gminy Szczerców dominują siedliska borowe na bardzo ubogim piaszczystym podłożu, w większości w postaci sosnowych monokultur o słabej kondycji zdrowotnej. Zajmują one tereny porośnięte niegdyś naturalnymi buczynami i dąbrowami. Tylko niewielkie fragmenty stanowią wartościowe, wielogatunkowe drzewostany liściaste. Zbiorowiska leśne są jednak dość zróżnicowane, a spośród jednostek roślinności zaroślowej i leśnej są i takie, które posiadają wyjątkową wartość naukową i krajobrazową. Roślinność naturalna przetrwała tylko na siedliskach skrajnie ubogich, niedostępnych dla rolnictwa lub osadnictwa, na pozostałych obszarach została ona zastąpiona przez półnaturalną roślinność leśnych zbiorowisk zastępczych. Zbyt dużą powierzchnię zajmują tu sosny i brzozy, a za małą: dęby, buki i jodły. Większe fragmenty naturalnych lasów liściastych i borów występują poza granicami gminy. Największy kompleks leśny położony na terasach Widawki i Ścichawki (wzdłuż zachodniej granicy gminy i na zachód od granic gminy) oraz w dolinie rzeki Pilski, stanowi bór sosnowy świeży *Leucobryo–Pinetum*, u podnóża wałów wydmowych przechodzący w bór wilgotny *Pinus–Molinia*. Mniejsze siedliska zajmuje bór mieszany *Pino–Quercetum*, a w dolinach rzecznych towarzyszy miejscami bór bagienny *Vaccinio uliginosi–Pinetum*. Dąbrowa świetlista *Potentillo albae–Quercetum* występuje stosunkowo rzadko gdyż jej naturalne siedliska – pagórki kemowe i moreny czołowe – są przeważnie zajęte pod uprawy rolne.

Drzewostan boru mieszanego na terenie gminy stanowi głównie sosna zwyczajna, a gatunkiem współtworzącym jest dąb szypułkowy. W charakterze domieszki występuje brzoza i osika, czasem klon, świerk i modrzew. Drzewostan jest często dwupiętrowy, z gatunkami liściastymi w dolnym piętrze. Podszyt tworzą: kruszyna, jarzębina kalina, podrost drzew, jeżyny, a w miejscach suchszych jałowiec. Runo jest bogate i tworzą je krzewinki: borówka czernica, czarna jagoda, konwalia, poziomka, dziurawiec, zawilec gajowy, nawłóć pospolita, jastrzębiec baldaszkowy, przetacznik leśny, śmiałek pogięty, itp.

---

²³ Częściowo na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusz M-34-27-A Szczerców (Maksymiuk, Moniewski, 2005) oraz na podstawie *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Szczerców na lata 2009 – 2012 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2013 – 2016* (GeoPuls Pracownia Geologii i Ochrony Środowiska, 2008).

²⁴ Łącznie z gruntami związanymi z gospodarką leśną, według GUS 2012.

²⁵ Według GUS 2012.

Lasy wilgotne lub bagienne występują głównie na podmokłych obszarach doliny rzeki Pilsy. Na terenie gminy są to przede wszystkim bagienne lasy olszowe, tak zwane olsy, oraz wilgotne i bagienne bory sosnowe. Olsy porastają żyzne, bagienne siedliska o wysokim poziomie wody stojącej. Cechą charakterystyczną olsy jest kępkowa struktura runa. Drzewem tworzącym las jest przede wszystkim olsza czarna z domieszką brzozy omszonej lub sosna zwyczajna. Niższe warstwy stanowi podrost olchy, jodły, brzozy. W podsyciu dominuje kruszyna pospolita, jarzębina, a także kalina koralowa. Runo porasta roślinność leśna, między innymi chmiel zwyczajny i kosaciec żółty. Na terenach podmokłych występują rośliny bagienne: knieć błotna, turzyca bagienna, sitowie leśne, itp.

TABELA 37: Gmina Szczerców – typy siedliskowe lasu w zarządzie Nadleśnictwa Bełchatów w 2013 roku.

Typ siedliskowy lasu	Symbol	Powierzchnia w ha	Struktura w %
Bór mieszany świeży	BMśw	478	21,89
Bór mieszany wilgotny	BMw	227	10,39
Bór mieszany bagienny	BMB	6	0,27
Bór świeży	Bśw	968	44,32
Bór wilgotny	Bw	19	0,87
Bór bagienny	BB	2	0,09
Bór suchy	Bs	2	0,09
Las mieszany świeży	LMśw	220	10,07
Las mieszany wilgotny	LMw	81	3,71
Las mieszany bagienny	LMB	78	3,57
Las świeży	Lśw	65	2,98
Las wilgotny	Lw	4	0,18
Ols	OI	33	1,51
Ols jesionowy	OIJ	1	0,05

Źródło: Nadleśnictwo Bełchatów, 2013.

Z powyższego zestawienia wynika, że siedliska borowe stanowią 77,93 %, zaś lasowe 22,07 % ogólnej powierzchni lasów państwowych. Siedliska borowe reprezentowane są głównie przez bór świeży, który stanowi 56,87 % ogólnej powierzchni siedlisk borowych oraz 44,32 % wszystkich siedlisk w zarządzie Nadleśnictwa Bełchatów na terenie gminy Szczerców. Drugim co do wielkości siedliskiem borowym jest bór mieszany świeży, który stanowi 28,08 % ogólnej powierzchni siedlisk borowych oraz 21,89 % wszystkich siedlisk. Większość siedlisk borowych stanowią monokultury sosnowe wprowadzone na siedliska łąkowych. Siedliska lasowe reprezentowane są przede wszystkim przez las mieszany świeży, który stanowi 45,64 % ogólnej powierzchni siedlisk lasowych oraz 10,07 % wszystkich siedlisk. Pozostałe siedliska lasowe stanowią znikomy udział w strukturze analizowanych siedlisk. Cenne są siedliska bagienne (borowe i lasowe), które stanowią łącznie 3,93 % ogólnej powierzchni wszystkich siedlisk.

TABELA 38: Gmina Szczerców – typy drzewostanów w zarządzie Nadleśnictwa Bełchatów w 2013 roku.

Drzewostan	Symbol	Powierzchnia w ha	Struktura w %
Sosna	So	2003	92,86
Świerk	Św	4	0,19
Brzoza	Brz	73	3,38
Olsza czarna	OI	44	2,04
Dąb	Db	26	1,21
Buk	Bk	5	0,23
Osika	Os	2	0,09

Źródło: Nadleśnictwo Bełchatów, 2013.

Dominującym gatunkiem drzewa na omawianym terenie jest sosna, która stanowi blisko 93 % ogółu drzewostanów. Towarzyszą jej znacznie słabiej reprezentowane inne gatunki drzew, a przede wszystkim: brzoza, olsza czarna i dąb. Generalnie jedynie niewielkie fragmenty powierzchni leśnych mają charakter naturalny, lub przynajmniej zbliżony do naturalnego.

W lasach, między innymi na terenie gminy Szczerców, kumulują się różne negatywne zjawiska pochodzenia abiotycznego, biotycznego i antropogenicznego, wpływające na ogólne osłabienie istniejących drzewostanów i całych ekosystemów leśnych. Podstawowym czynnikiem wpływającym na degradację tutejszych lasów są czynniki antropogeniczne. Spośród nich głównym źródłem zagrożenia dla lasów są przede wszystkim gazowe i pyłowe zanieczyszczenia powietrza emitowane przez przemysł, a także przesuszenie siedlisk wywołane powstaniem leja depresyjnego. Stopień degradacji ze względu na czynniki antropogeniczne uznaje się tu za silny (południowa część gminy), średni (centralna część gminy) i słaby (północna część gminy) w skali: słaby – średni – silny. Na osłabione lasy wskutek czynników antropogenicznych oddziałują także zagrożenia abiotyczne i biotyczne. Długotrwałe oddziaływanie zanieczyszczeń na kompleksy leśne może doprowadzać do uszkodzeń aparatów szparkowych i obumierania drzew. Mimo tego ekosystemy leśne nadal zachowują swoje najistotniejsze walory krajobrazowe, kulturowe i społeczne.

1. 9. Zwierzęta.

Obszar gminy Szczerców charakteryzuje się znacznym przekształceniem pierwotnych ekosystemów, w szczególności w południowej i centralnej części gminy, gdzie prowadzona jest działalność górnicza odkrywkowej kopalni węgla brunatnego (południe gminy) oraz gospodarka rolna i przekształcenia terenu związane z rozwojem zabudowy mieszkaniowej, a także produkcyjno – usługowej wraz z infrastrukturą techniczną (centralna część gminy). Różnorodność fauny tej części gminy jest ograniczona. Tam gdzie zdecydowanie dominują grunty orne i tereny mieszkaniowe występują głównie gatunki pospolite, związane z ekosystemami rolniczymi oraz z siedliskami ludzkimi. Znacząco pozytywną rolę w występowaniu i składzie fauny odgrywają tu zadrzewienia śródpolne, małe kompleksy leśne i większe powierzchnie łąk. Bardziej zróżnicowane siedliska występują w dolinie rzeki Widawki oraz w północnej części gminy, objętej ochroną w postaci Obszaru Chronionego Krajobrazu, gdzie można spotkać większe nagromadzenie gatunków chronionych i rzadkich.

BEZKREGOWCE:

Okres wzrostu zbóż sprzyja występowaniu organizmów preferujących tego typu siedliska, w szczególności należących do gatunków z rzędu pajaków (*Araneida*), motyli (*Lepidoptera*), dwuskrzydłych (*Diptera*), błonkówek (*Hymenoptera*). Występują tu również rzadkie i chronione gatunki owadów. Do objętych ochroną, a stosunkowo często spotykanych należą biegacze: ogrodowy *Carabus arvensis*, wręgaty *Carabus cancellatus* i granulowaty *Carabus granulatus*, spotykane z resztą na obszarze całej gminy. Pospolicie występują tu też chronione trzmiele. Szczególnie często spotykany jest trzmiel ziemny *Bombus terrestris*. W miejscach otwartych, nasłonecznionych spotkać można pazia królowej *Papilio machaon*. Z gromady mięczaków występuje ślimak winniczek *Helix pomatia* – gatunek objęty ochroną gatunkową dopiero od 1995 roku. Spotykany jest dosyć często w miejscach wilgotnych, szczególnie w parkach i w niewielkich fragmentach lasów liściastych. Na terenie Uroczyska „Święte Ługi” udokumentowano występowanie ważki zalotki większej *Leucorrhinia pectoralis*. Faunę bezkregowców najliczniej reprezentują owady związane z biocenozami borów sosnowych, a wśród nich także szkodniki drzew.

PŁAZY I GADY:

Wszystkie gatunki płazów *Amphibia* (18) i gadów *Reptilia* (10) występujące w Polsce objęte są ścisłą ochroną gatunkową. Północna część gminy, zwłaszcza Uroczysko „Święte Ługi”, zasługuje na uwagę ze względu na sporą ilość płazów i gadów, których liczba zamyka się tu w ilości 15 gatunków, co stanowi ponad 50 % z ogółu gatunków krajowej herpetofauny. Obok gatunków bardzo pospolitych występują tu również rzadsze. Gatunki płazów zamieszkujące analizowany rejon to: traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*, traszka zwyczajna *Triturus vulgaris*, kumak nizinny *Bombina bombina*, grzebiuszka ziemna *Pelobates fuscus*, ropucha szara *Bufo bufo*, rzekotka drzewna *Hyla arborea*, żaba jeziorkowata *Rana lessonae*, żaba wodna *Rana esculenta*, żaba trawna *Rana temporaria* i żaba moczarowa *Rana arvalis*. Gady reprezentują: jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*, jaszczurka żyworodna *Lacerta vivipara*, padalec *Anguis fragilis*, zaskroniec *Natrix natrix* i żmija zygzakowata *Vipera berus*.

PTAKI:

Północna część gminy, słabo zaludniona i nieznacznie zainwestowana, a zwłaszcza Uroczysko „Święte Ługi”, stanowi atrakcję dla wielu gatunków ptaków, znajdujących tu dogodne i bezpieczne miejsce do lęgów, łowów i wypoczynku. Spotykamy tutaj między innymi następujące gatunki objęte ochroną: bąk *Botaurus stellaris*, bocian czarny *Ciconia nigra*, bielik zwyczajny *Haliaeetus albicilla*, błotniak stawowy *Circus aeruginosus*, żuraw *Grus grus*, rybitwa czarna *Chlidonias niger*, zimorodek zwyczajny *Alcedo atthis*, dzięcioł czarny *Dryocopus martius*, lerka *Lullula arborea*, gąsiorek *Lanius collurio*, ortolan *Emberiza hortulana*, gęś zbożowa *Anser fabalis*, gęś gęgawa *Anser anser* i mewa śmieszka *Larus ridibundus*.

SSAKI (bez nietoperzy):

Stan teriofauny na obszarze gminy Szczerców, a zwłaszcza jej północnej części, można określić jako zadowalający. Niemniej jednak zasiedlenie analizowanego rejonu przez ssaki nie wyróżnia się niczym szczególnym w odniesieniu do obszarów przyległych. Gatunki ciekawsze to: bóbr europejski *Castor fiber* i wydra *Lutra lutra*. W obrębie terenów leśnych występuje także gruba zwierzyna reprezentowana przez dziką *Sus scrofa*, jelenia *Cervus elaphus*, sarnę *Capreolus capreolus* i lisa *Vulpes vulpes*. Na biotopach polnych i łąkowych grupa zwierząt kręgowych posiada również swoich przedstawicieli, np.: zające *Lepus europaeus* i kuropatwy *Perdix perdix*.

NIETOPERZE:

Występowanie nietoperzy *Chiroptera* uzależnione jest przede wszystkim od dostępności kryjówek (jaskinie, dziuple drzew, strychy i szczeliny budynków, mosty), miejsc zimowania (głównie różnego rodzaju obiekty podziemne zapewniające odpowiednie warunki mikroklimatyczne) oraz bazy pokarmowej. Z tego powodu poznanie i ochrona tych kluczowych miejsc staje się obecnie niezwykle ważna. Ochronę nietoperzy w naszym kraju reguluje szereg przepisów i porozumień. Wszystkie objęte są ochroną. Analizowany rejon nie był objęty badaniami inwentaryzującymi stan chiropterofauny. Najciekawszymi miejscami pod względem różnorodności gatunkowej nietoperzy mogą być żyzne kompleksy leśne (wilgotne i bagienne) występujące głównie na podmokłych obszarach doliny rzeki Pilski. Kolonie rozrodcze nietoperzy mogą również występować na strychach starych kościołów i innych zabudowań gospodarczych. Ważnym żerowiskiem może być dolina rzeki Widawki.

Do największych zagrożeń dla fauny i flory występującej na terenie gminy Szczerców należą przede wszystkim:

- regulacja lub zwiększenie zanieczyszczenia cieków wodnych;
- likwidacja starych, dziuplastych i martwych drzew w lasach;
- zmiany stosunków wodnych prowadzące do osuszania terenów podmokłych;
- zalesianie oraz samorzutne zarastanie przez drzewa terenów podmokłych;
- usuwanie pojedynczych i rosnących w grupach starych drzew na terenach otwartych;
- likwidacja zbiorników wodnych;
- likwidacja śródpolnych alei;
- postępująca chemizacja rolnictwa;
- brak właściwego nadzoru nad lasami pozostającymi w rękach prywatnych.

Bioróżnorodność gminy można ocenić w skali Polski jako średnią. Dla zachowania bioróżnorodności szczególnie ważne oprócz terenów wodnych i leśnych są łąki i pastwiska. Ich powierzchnia jest jednak mała w stosunku do gruntów ornych. Łąki i pastwiska, szczególnie te podmokłe są miejscem występowania wielu gatunków chronionych roślin i zwierząt. Na terenie gminy istnieją bariery i korytarze ekologiczne. Rzeki i strumienie oraz ich doliny są bardzo dobrymi korytarzami ekologicznymi, zwłaszcza dla roślin i zwierząt związanych z siedliskami wodnymi i podmokłymi. Niestety, poza doliną rzeki Pilski i jej dopływów, mają tu one ograniczone znaczenie, ponieważ na wielu odcinkach pozostałych dolin rzecznych wycięto lasy i zadrzewienia. Fragmentacja czyli brak połączeń między poszczególnymi płacami środowiska naturalnego jest uważana obecnie za jedno z największych zagrożeń dla przyrody.

1. 10. Ochrona przyrody.

Do podstawowych form ochrony przyrody w Polsce należy tworzenie rezerwatów przyrody, parków narodowych, parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. Coraz większe znaczenie mają także użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne oraz zespoły przyrodniczo – krajobrazowe. Formami ochrony indywidualnej są: gatunkowa ochrona roślin i zwierząt oraz pomniki przyrody w rodzaju: pojedynczych drzew, alei, głazów narzutowych, skałek itp., które są akcentami wydatnie wpływającymi na urozmaicenie krajobrazu.

1.10.1. Położenie gminy na tle systemu ochrony przyrody w regionie.

Spośród form ochrony przyrody wyszczególnionych w art. 6 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2013 roku poz. 627) na terenie gminy Szczerców występują: obszar chronionego krajobrazu, obszar NATURA 2000, użytki ekologiczne, pomniki przyrody oraz gatunkowa ochrona roślin i zwierząt

(podrozdziały nr: 1.10.2. – 1.10.6.). Dodatkowo w bezpośredniej bliskości od granic gminy (w zakresie szeroko pojętych powiązań przyrodniczych) zlokalizowane są istotne dla Nizin Środkowopolskich, Wyżyny Śląsko – Krakowskiej i Wyżyny Małopolskiej wielkopowierzchniowe formy ochrony przyrody. Są to:

Parki Krajobrazowe:

- Park Krajobrazowy „Międzyrzecza Warty i Widawki” – na północny – zachód od granic gminy;
- „Sulejowski Park Krajobrazowy” – na wschód od granic gminy;
- „Przedborski Park Krajobrazowy” – na południowy – wschód od granic gminy;
- Park Krajobrazowy „Orlich Gniazd” – na południe od granic gminy;
- Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą” – na południe od granic gminy;
- „Załęczański Park Krajobrazowy” – na południowy – zachód od granic gminy.

Obszary Chronionego Krajobrazu (OChK):

- „Nadwarciański” OChK – na północny – zachód od granic gminy;
- OChK „Środkowej Grabii” – na północ od granic gminy;
- OChK „Doliny Wolbórki” – na północny – wschód od granic gminy;
- „Piliczański” OChK – na południowy – wschód od granic gminy;
- OChK „Załęcze – Polesie” – na południowy – zachód od granic gminy;
- OChK „Dolina Prosnę” – na południowy – zachód od granic gminy;
- „Brzązewicki” OChK – na zachód od granic gminy.

Zespoły Przyrodniczo – Krajobrazowe (ZPK):

- ZPK „Dolina Grabi” – na północny – zachód i północ od granic gminy;
- ZPK „Luciejów” – na północ od granic gminy;
- ZPK „Zabytkowy Park w Buczku” – na północ od granic gminy;
- ZPK „Borkowice” – na północny – wschód od granic gminy;
- ZPK „Renesansowe założenie Parkowo – Pałacowe w Działoszynie” – na południowy – zachód od granic gminy;
- „Osjakowski” ZPK – na zachód od granic gminy.

Obszary NATURA 2000 (najbliższe obszary ptasie):

- Zbiornik Jeziorsko (PLB 100002) – na północny – zachód od granic gminy;
- Dolina Pilicy (PLB 140003) – na północny – wschód od granic gminy;
- Dolina Nidy (PLB 260001) – na południowy – wschód od granic gminy;
- Zbiornik Turawski (PLB 160004) – na południowy – zachód od granic gminy;
- Dolina Baryczy (PLB 02001) – na zachód od granic gminy.

Obszary NATURA 2000 (najbliższe obszary siedliskowe):

- Grabia (PLH 100021) – na północ od granic gminy;
- Lubiaszów w Puszczy Pilickiej (PLH 100026) – na wschód od granic gminy;
- Dolina Środkowej Pilicy (PLH 100008) – na wschód od granic gminy;
- Wielkopole – Jodły Pod Czantorią (PLH 100031) – na południowy – wschód od granic gminy;
- Łąka w Bęczkowicach (PLH 100004) – na południowy – wschód od granic gminy;
- Dąbrowy w Marianku (PLH 100027) – na południowy – wschód od granic gminy;
- Lasy Gorzkowickie (PLH 100020) – na południowy – wschód od granic gminy;
- Lemańskie Jodły (PLH 240045) – na południe od granic gminy;

- Torfowisko przy Dolinie Kocinki (PLH 240025) – na południe od granic gminy;
- Szachownica (PLH 240004) – na południowy – zachód od granic gminy;
- Stawiska (PLH 240024) – na południowy – zachód od granic gminy;
- Załęczański Łuk Warty (PLH 100007) – na południowy – zachód od granic gminy;
- Torfowiska nad Prosną (PLH 100037) – na zachód od granic gminy.

1.10.2. Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Widawki.

Według art. 23 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „**obszar chronionego krajobrazu** obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych”.

Obszar Chronionego Krajobrazu „Doliny Widawki” utworzono na mocy Rozporządzenia nr 59/2007 Wojewody Łódzkiego z dnia 04 grudnia 2007 roku w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Widawki, zmienionego Rozporządzeniem nr 37/2008 Wojewody Łódzkiego z dnia 17 listopada 2008 roku i Rozporządzeniem nr 13/2009 Wojewody Łódzkiego z dnia 16 lipca 2009 roku oraz następującymi Uchwałami Sejmiku Województwa Łódzkiego:

- nr LIX/1631/10 z dnia 24 sierpnia 2010 roku w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Widawki;
- nr LXI/1685/2010 z dnia 26 października 2010 roku w sprawie zmiany rozporządzenia Nr 59/2007 Wojewody Łódzkiego z dnia 4 grudnia 2007 roku w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Widawki, zmienionego rozporządzeniami Wojewody Łódzkiego nr 37/2008 z dnia 17 listopada 2008 roku oraz nr 13/2009 z dnia 16 lipca 2009 roku;
- nr XIV/237/11 z dnia 30 sierpnia 2011 roku w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Widawki;
- nr XII/422/12 z dnia 27 marca 2012 roku w sprawie zmiany uchwały nr XIV/237/11 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 30 sierpnia 2011 roku w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Widawki;
- nr XXXI/661/12 z dnia 18 grudnia 2012 roku w sprawie zmiany uchwały nr XIV/237/11 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 30 sierpnia 2011 roku w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Widawki zmienionej uchwałą nr XII/422/12 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 27 marca 2012 roku.

OChK „Doliny Widawki” utworzono w celu ochrony doliny rzeki Widawki z wartościowymi siedliskami i zbiorowiskami roślinnymi oraz ochrony koryta rzeki Widawki stanowiącej na znacznej przestrzeni naturalny ciek wodny. Dolina Widawki pełni rolę korytarza ekologicznego łączącego dolinę Warty z doliną Pilicy. Są to tereny cenne przyrodniczo, o znacznym zalesieniu, z licznymi zbiornikami wodnymi. Łączna powierzchnia OChK „Doliny Widawki” wynosi 41390 ha. OChK „Doliny Widawki” obejmuje między innymi wschodnią oraz północną część gminy Szczerców.

1.10.3. NATURA 2000.

Według art. 25 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „**sieć obszarów Natura 2000** obejmuje: 1) obszary specjalnej ochrony ptaków; 2) specjalne obszary ochrony siedlisk; 3) obszary mające znaczenie dla Wspólnoty. Obszar Natura 2000 może obejmować część lub całość obszarów i obiektów objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust 1 pkt 1 – 4 i 6 – 9”. Formy te to: parki narodowe, rezerваты

przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo – krajobrazowe.

Sieć Natura 2000 to sposób na wypełnienie zobowiązań Unii Europejskiej, nałożonych przez Konwencję z Rio. Podstawę prawną sieci Natura 2000 stanowią dwa akty prawne: tak zwana Dyrektywa Ptasia (Dyrektywa Rady 79/409/EWG z 2 kwietnia 1979 roku o ochronie dzikich ptaków) i Dyrektywa Siedliskowa (Dyrektywa Rady 92/43/EWG z 21 maja 1992 roku o ochronie siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory). Przewidują one stworzenie systemu obszarów, połączonych korytarzami ekologicznymi, tworzących razem spójną funkcjonalnie sieć ekologiczną. Jej zadaniem będzie utrzymanie różnorodności biologicznej przez ochronę najcenniejszych, najrzadszych elementów przyrody, ale też najbardziej typowych, wciąż jeszcze powszechnych układów przyrodniczych, charakterystycznych dla regionów biogeograficznych. Tworzenie takiej sieci jest obowiązkiem każdego kraju członkowskiego UE, gdyż dyrektywy unijne mają charakter tzw. „twardego prawa”, a więc muszą być przestrzegane pod groźbą sankcji finansowych.

Przed 1 maja 2004 roku Polska (strona rządowa) przekazała do Komisji Europejskiej listę obszarów NATURA 2000, które jeśli zostaną zaakceptowane przez Komisję, zostaną objęte ochroną. Dodatkowo tereny spełniające kryteria jako obszar NATURA 2000 zostały zgłoszone do Komisji Europejskiej przez organizacje pozarządowe na tak zwanej „Shadow List”. Zgodnie ze stanowiskiem Komisji Europejskiej dla wszystkich tych obszarów należy stosować postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięcia lub planu na obszar NATURA 2000 zgodnie z art. 33 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2013 roku poz. 627). Do dnia 12 grudnia 2008 roku Komisja Europejska zatwierdziła 364 obszary specjalnej ochrony siedlisk NATURA 2000 położone w Polsce, mające znaczenie dla Wspólnoty, wobec których można stosować pełną procedurę z art. 5 Dyrektywy Siedliskowej, a dodatkowo do końca 2008 roku rząd Polski wyznaczył w drodze rozporządzenia 141 obszarów specjalnej ochrony ptaków. W dniu 29 października 2009 roku Minister Środowiska przesłał do Komisji Europejskiej listę 454 nowych obszarów i 77 powiększeń obszarów już istniejących. W rezultacie siedliskowa część sieci wzrosła do 823 obszarów, pokrywając około 11% powierzchni lądowej Polski. W wyniku realizacji działań zmierzających do uzupełnienia sieci Natura 2000 wycofana została w 2009 roku skarga z Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich dotycząca niekompletności sieci Natura 2000 w Polsce. W dniach 24–25 marca 2010 roku w Warszawie odbyło się Bilateralne Seminarium Biogeograficzne weryfikujące kompletność sieci specjalnych obszarów ochrony siedlisk w Polsce, podczas którego okazało się, że nadal nie wszystkie gatunki i siedliska są wystarczająco chronione i wskazano konieczność uzupełnień, których skala jest już jednak niewielka w porównaniu do początkowych braków. Obecnie w Polsce sieć Natura 2000 zajmuje prawie 1/5 powierzchni lądowej kraju. W jej skład wchodzi: 845 obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (obszary "siedliskowe" – przyszłe specjalne obszary ochrony siedlisk) oraz 145 obszarów specjalnej ochrony ptaków. Wśród nich jest 1 obszar położony na terenie gminy Szczerców – „Święte Ługi” (kod PLH 100036 – SOO Specjalny Obszar Ochrony) zlokalizowany w północno – zachodniej części gminy, na północ od miejscowości Marcelów.

ŚWIĘTE ŁUGI (PLH 100036):

Obszar o powierzchni 151,23 ha położony jest w dolinie rzeki Pilski i obejmuje dwa kilkudziesięciohektarowe zbiorniki powstałe wskutek eksploatacji torfu metodami przemysłowymi. Powierzchnia lustra wody zajmuje około 50 % obszaru. Od strony północnej i zachodniej zbiorniki otoczone są głównie borami sosnowymi, od strony południowej i wschodniej niewielkie powierzchnie zajmują płaty torfowisk wysokich, borów i lasów bagiennych. Zbiornik południowy jest płytszy, w dużej mierze porośnięty szuwarem pałkowym, trzcinowym i turzycowiskami. Święte Ługi to jedna z najcenniejszych pozostałości, niegdyś bardzo rozległych, powierzchni torfowisk Kotliny

Szczercowskiej. Obecnie tylko niewielkie powierzchnie zajmują płaty wciąż aktywnych torfowisk wysokich. Po uruchomieniu odkrywkowych kopani węgla brunatnego na złożu „Bełchatów” na skutek silnego drenażu obszary torfowisk w bardzo szybkim tempie zanikły. Rozległa powierzchnia otwartego lustra wody oraz bogata roślinność przybrzeżna jest cenną ostoją zwierząt, zwłaszcza płazów i ptactwa wodno – błotnego. Suchsze torfowiska porastają rośliny wysokotorfowiskowe – żurawina, rosiczka, modrzewnica. Miejsca płytsze porastają kępy turzycy sztywnej. Na terenie uroczyska występują rośliny rzadkie i chronione. Przykładem może być: owadożerna rosiczka długolistna, paproć długosz królewski, widłak torfowy, grzebień północny, przygiełka biała oraz ponikło sutkowe, turzycza pchła i turzycza zastrzona. Występuje tu silna populacja między innymi kumaka nizinnego i traszki grzebieniastej. Bardzo cenną dla regionu jest również obecność kolonii lęgowej mewy śmieszki. W rejonie uroczyska gnieździ się orlik krzykliwy. Generalnie ptactwo reprezentowane jest przede wszystkim przez: dziką kaczkę, cietrzewie i bekasy. Na Świętych Ługach można zaobserwować także: czaple siwe, rybitwy, wodne kruki, bociana czarnego, żurawie i błotniaki stawowe. Święte Ługi są więc swoistym reliktem przyrodniczym regionu, doskonałym obiektem badań naukowych jak i poligonem dydaktycznym. Do głównych zagrożeń dla obszaru należą:

- obniżenie wód gruntowych spowodowane oddziaływaniem leja depresyjnego związanego z odkrywkowymi kopalniami węgla brunatnego;
- naturalne obniżenie się poziomu wód gruntowych;
- nadmierna penetracja;
- sztuczne zarybianie.

Typy siedlisk wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe);
- 7120 Torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji;
- 91D0 Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi – Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi – Pinetum*, *Pino*).

Bezkęgowce wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 1042 *Leucorhina pectoralis*.

Płazy i Gady wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 1166 *Triturus cristatus*;
- 1188 *Bombina bombina*.

Ptaki wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG:

- A021 *Botaurus stellaris*;
- A030 *Ciconia nigra*;
- A075 *Haliaeetus albicilla*;
- A081 *Circus aeruginosus*;
- A127 *Grus grus*;
- A197 *Chlidonias niger*;
- A229 *Alcedo atthis*;
- A236 *Dryocopus martius*;
- A246 *Lullula arborea*;
- A338 *Lanius collurio*;
- A379 *Emberiza hortulana*.

Ssaki wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 1337 *Castor fiber*;
- 1355 *Lutra lutra*.

Inne ważne gatunki roślin:

- *Drosera rotundifolia*;
- *Lycopodiella innundata*;
- *Nymphaea candida*.

Inne ważne gatunki płazów:

- *Bufo bufo*;
- *Hyla arborea*;
- *Pelobates fuscus*;
- *Rana arvalis*;
- *Rana esculenta*;
- *Rana lessonae*;
- *Rana temporaria*;
- *Triturus vulgaris*.

Inne ważne gatunki gadów:

- *Anguis fragilis*;
- *Lacerta vivipara*;
- *Natrix natrix*;
- *Vipera berus*.

Inne ważne gatunki ptaków:

- *Anser fabalis*;
- *Anser anser*;
- *Larus ridibundus*.

Klasy siedlisk (% ogólnej powierzchni):

- Lasy iglaste – 18 %;
- Lasy liściaste – 11 %;
- Siedliska łąkowe i zaroślowe (ogólnie) – 1 %;
- Wody śródlądowe – 70 %.

1.10.4. Użytki ekologiczne.

Na podstawie art. 42 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „**użytkami ekologicznymi** są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania”.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SZCZERCÓW

W północnej części gminy Szczerców zlokalizowanych jest 35 użytków ekologicznych o łącznej powierzchni 153,88 ha. Tworzy je zespół torfowisk, w tym torfowisk z oczkiem wodnym oraz bagien śródleśnych. Utworzone zostały na mocy Rozporządzenia nr 57/2001 Wojewody Łódzkiego z dnia 17 grudnia 2001 roku w sprawie uznania za użytki ekologiczne.

TABELA 39: Gmina Szczerców – wykaz użytków ekologicznych.

Miejscowość	Nr działki	Przedmiot ochrony	Powierzchnia w ha
Załuże	851	bagno śródleśne	0,76
Załuże	493	bagno śródleśne	0,25
Firlej	108/1	torfowisko	0,33
Firlej	107/1	torfowisko	0,33
Firlej	66	torfowisko	0,20
Zbyszek	636	bagno śródleśne	0,15
Lubiec	1543/4	bagno śródleśne	0,03
Lubiec	1544	bagno śródleśne	0,22
Lubiec	1547	bagno śródleśne	0,09
Lubiec	1553	bagno śródleśne	0,08
Lubiec	1557	bagno śródleśne	0,23
Lubiec	1565 i 1566	bagno śródleśne	0,22
Marcelów	3	torfowisko	0,37
Marcelów	17	torfowisko z oczkiem wodnym	0,26
Marcelów	20	torfowisko z oczkiem wodnym	0,29
Marcelów	101	torfowisko z oczkiem wodnym	0,52
Dubie	217	zbiornik wodny	1,85
Dubie	243	bagno śródleśne	0,88
Dubie	244	bagno śródleśne	0,13
Dubie	244	bagno śródleśne	0,27
Rudzisko	256	bagno śródleśne	0,72
Rudzisko	256	bagno śródleśne	0,37
Rudzisko	256	bagno śródleśne	0,61
Rudzisko	257	bagno śródleśne	0,20
Szczerców	1838	bagno śródleśne	0,11
Lubiec	75	bagno śródleśne i zbiornik wodny	5,28
Lubiec	78	bagno śródleśne	5,22
Lubiec	80	bagno śródleśne	4,17
Lubiec	80	bagno śródleśne	10,34
Lubiec	80	bagno śródleśne	54,78
Lubiec	80	bagno śródleśne	8,63
Lubiec	326	bagno śródleśne	52,14
Lubiec	326	bagno śródleśne	0,61
Lubiec	326	bagno śródleśne	2,28
Lubiec	326	bagno śródleśne	0,96

Źródło: Rozporządzenie nr 57/2001 Wojewody Łódzkiego z dnia 17 grudnia 2001 roku w sprawie uznania za użytki ekologiczne.

1.10.5. Pomniki przyrody.

Według art. 40 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „**pomnikami przyrody** są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie”. Pomniki przyrody są ważnym elementem składowym krajobrazu, podnoszą jego piękno, posiadają wysokie walory dydaktyczne i edukacyjne.

Na terenie gminy Szczerców zlokalizowane są 2 zespoły pomników przyrody:

- 2 dęby szypułkowe o obwodzie pni 480 i 507 cm oraz wysokości 16 m, położone w oddziale 84 Leśnictwa Podlesie, Nadleśnictwa Bełchatów, przy drodze powiatowej nr 1909E, odcinek Lubiec – Parzno (przysiółek Edwardów) – objęte ochroną na mocy Rozporządzenia nr 4/96 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 04 listopada 1996 roku w sprawie uznania za pomniki przyrody;
- aleja składająca się z 400 brzoź brodawkowatych i 3 brzoź czarnych położonych w miejscowości Zagadki przy drodze wojewódzkiej nr 483, odcinek Szczerców – Lubiec (km: 28+880 – 29+630) – objęta ochroną na mocy Rozporządzenia nr 4/96 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 04 listopada 1996 roku w sprawie uznania za pomniki przyrody, zmienionego następującymi Rozporządzeniami Wojewody Łódzkiego w sprawie zniesienia ochrony pomników przyrody: nr 3/2004 z dnia 26 marca 2004 roku, nr 25/2006 z dnia 03 lipca 2006 roku i nr 8/2007 z dnia 11 kwietnia 2007 roku oraz zmieniona następującymi uchwałami Rady Gminy Szczerców w sprawie zmniejszenia liczby drzew wchodzących w skład alei – pomnika przyrody w granicach administracyjnych Gminy Szczerców: nr XXXI/276/13 z dnia 27 czerwca 2013 roku i nr XXXII/295/13 z dnia 08 sierpnia 2013. Pierwotnie aleja objęta ochroną w 1996 roku składała się z 507 brzoź brodawkowatych i 3 brzoź czarnych.

1.10.6. Ochrona gatunkowa fauny i flory.

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „**ochrona gatunkowa** ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk, gatunków rzadko występujących, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie umów międzynarodowych, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej”.

Gmina Szczerców nie posiada opracowanej inwentaryzacji przyrodniczej, która formalnie udokumentowałaby występowanie grzybów, roślin i zwierząt chronionych na obszarze całej gminy. Dokładnie zbadany został jedynie obszar NATURA 2000 „Święte Ługi” oraz użytki ekologiczne przy opisie których podano wykaz roślin i zwierząt objętych ochroną gatunkową (*podrozdziały nr: 1.8., 1.9. oraz 1.10.3*).

1.10.7. Powiązania przyrodnicze – elementy systemu ECONET-PL i CORINE/NATURA 2000.

Rozwój gospodarczy w XX wieku przyczynił się do gwałtownego wzrostu ilości zanieczyszczeń emitowanych do środowiska i jego całkowitej lub częściowej degradacji. Presja człowieka na przyrodę doprowadziła do zaniku wielu gatunków flory i fauny, postępującej synantropizacji oraz fragmentacji naturalnych ekosystemów. W celu zjednoczenia wysiłków na rzecz zachowania i ochrony środowiska przyrodniczego ustanowiono szereg porozumień i konwencji międzynarodowych, których sygnatariuszem jest również Polska. Jedną z ważniejszych

inicjatyw krajów Wspólnoty Europejskiej, przyczyniającą się do integracji współpracy w dziedzinie ochrony przyrody jest koncepcja utworzenia Europejskiej Sieci Ekologicznej (**EECONET**).

Sieć EECONET mają stanowić obszary powiązane przestrzennie i funkcjonalnie oraz objęte różnymi, wzajemnie się uzupełniającymi formami ochrony przyrody. Dla ochrony środowiska oraz poprawy jego funkcjonowania biologicznego i zwiększenia bioróżnorodności powstała krajowa sieć ekologiczna **ECONET – PL**, która jest częścią Europejskiej Sieci Ekologicznej **EECONET**, utworzonej w celu zintegrowania istniejących obszarów chronionych w poszczególnych krajach europejskich oraz potencjalnych obszarów przewidzianych do ochrony w jeden spójny system, zgodnie z przyjętymi międzynarodowymi kryteriami i standardami (koncepcja Europejskiej Sieci Ekologicznej została przyjęta przez Radę Europy w 1992 roku). Zasadniczymi elementami sieci są:

- obszary węzłowe, w których wyróżniono biocentra i strefy buforowe;
- korytarze ekologiczne.

Obszary węzłowe odznaczają się dużą różnorodnością gatunkową oraz różnorodnością form krajobrazowych i siedliskowych. Stanowią ostoję gatunków rodzimych i wędrownych, zwłaszcza rzadkich i zagrożonych wyginięciem. Wyróżnione w obszarach węzłowych biocentra obejmują obszary nagromadzenia największych walorów przyrodniczych. Otoczone są strefami buforowymi, które mają wyróżniające się walory, ale nie tak wysokie jak walory biocentrów. Natomiast korytarze ekologiczne to struktury przestrzenne, które umożliwiają rozprzestrzenianie się gatunków pomiędzy obszarami węzłowymi oraz terenami przylegającymi do nich.

Według koncepcji krajowej sieci ekologicznej ECONET – Polska (Liro, 1998) przez teren gminy Szczerców nie przebiegają korytarze ekologiczne oraz nie występują obszary węzłowe zarówno o znaczeniu krajowym jak i międzynarodowym. Można jednak stwierdzić, że przepływająca przez gminę rzeka Widawka wraz ze swoimi dopływami oraz rozległe tereny leśne w północnej części gminy pełnią rolę lokalnych korytarzy ekologicznych. Tym samym rejon gminy Szczerców jest bezpośrednio i pośrednio powiązany z innymi obszarami węzłowymi oraz korytarzami ekologicznymi zlokalizowanymi w rejonie Nizin Środkowopolskich i Wyżyny Śląsko – Krakowskiej:

Krajowe obszary węzłowe:

- 15K – Wyżyny Wieluńskiej.

Krajowe korytarze ekologiczne:

- 38k – Sieradzki Warty;
- 52k – Częstochowski Warty.

W związku z powyższym należy unikać przerywania bądź przegradzania korytarzy przez lokalizację zabudowy inwestycji liniowych i innych obiektów inżynierskich. Na terenach, gdzie korytarze ekologiczne uległy przerwaniu, należy dążyć do poprawy tej sytuacji przez lokalizację zieleni towarzyszącej i uzupełniającej.

Według systemu CORINE/NATURA 2000 (Dyduch – Falniowska i inni, 1999) na terenie gminy Szczerców znajduje się ostoja przyrody o znaczeniu europejskim „Magdalenów”.

TABELA 40: Gmina Szczerców – wykaz ostoi przyrody o znaczeniu europejskim według systemu CORINE/NATURA 2000.

Nazwa ostoi	Powierzchnia (ha)	Typ	Motyw wyboru
Magdalenów	10	L	FI
<u>Typ:</u> L – lasy. <u>Motyw wyboru:</u> FI – flora.			

Źródło: *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski 1:50000*, arkusz Żelów nr 699 (Walczyk, 2004).

1.10.8. Założenie parkowe.

Założenia parkowe nie są szczególną formą ochrony przyrody w myśl ustawy o ochronie przyrody. Część z nich podlega ochronie konserwatorskiej jako zabytki kultury. Jednak duże walory przyrodnicze ich terenów, a także bezpośrednie sąsiedztwo terenów zurbanizowanych, dla których pełnią ogromną rolę środowiskotwórczą i biocenotyczną, predysponują do przedstawienia tych obszarów w rozdziale dotyczącym ochrony przyrody. Na terenie gminy Szczerców w miejscowości Lubiec zlokalizowane jest bardzo cenne założenie parkowe (dworskie) z XIX wieku z wyróżniającym się drzewostanem. Granice parku obejmują obszar działki ewidencyjnej nr 11 o powierzchni 1,67 ha. Park figuruje w gminnej ewidencji zabytków oraz w wojewódzkim rejestrze zabytków. Obiekt wymaga rewaloryzacji.

1.10.9. Pozostałe elementy środowiska przyrodniczego podlegające ochronie.

Na podstawie przepisów odrębnych ochronie na omawianym terenie podlegają:

- lasy i grunty leśne;
- zieleń urządzona i zadrzewienia;
- gleby klasy III;
- udokumentowane złoża kopalin;
- wody powierzchniowe i podziemne;
- powierzchnia ziemi, krajobraz i powietrze.

Lasy i grunty leśne:

Na terenie gminy Szczerców lasy i grunty leśne zajmują powierzchnię 3673,2 ha²⁶ i stanowią 28,49 % powierzchni gminy. Zbiorowiska leśne w postaci większych, zwartych powierzchniowo kompleksów występują w całej północnej części gminy. Mniejsze, izolowane, aczkolwiek zwarte kompleksy leśne zlokalizowane są w pozostałych rejonach gminy, przede wszystkim wzdłuż jej zachodniej i wschodniej granicy. Przeważają siedliska borowe, stanowiące około 78 % ogólnej powierzchni lasów. W strukturze gatunkowej drzewostanów zdecydowanie dominuje sosna, stanowiąca blisko 93 % ogólnej powierzchni lasów.

Zieleń urządzona:

Zieleń urządzona na terenie gminy reprezentowana jest przede wszystkim w formie zieleni parkowej, alei i szpalerów przydrożnych oraz śródpolnych, zieleni cmentarnej i przykościelnej – chronionych zapisami ustawy z dnia 15 lutego 1962 roku o ochronie dóbr kultury i muzeach oraz dodatkowo w formie zieleni przyzagrodowej. Ważnym dziedzictwem kulturowym są cmentarze, zarówno istniejące jak i zamknięte oraz tereny zieleni

²⁶ Łącznie z gruntami związanymi z gospodarką leśną, według GUS 2012.

pocmentarnej i przykościelnej, usytuowane przeważnie w otoczeniu zabytkowych zespołów kościelnych we wszystkich większych miejscowościach gminy. Ochronie podlega także pozostała zieleń i zadrzewienia w myśl ustawy o ochronie przyrody (rozdział 4) z dnia 16 kwietnia 2004 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2013 roku poz. 627). Zadrzewienia i zakrzewienia obejmują łącznie 14,36 ha²⁷ co stanowi 0,11 % ogólnej powierzchni gminy.

Ochrona gleb:

Stosownie do ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o zmianie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z dnia 31 grudnia 2008 roku) ochronie podlegają kompleksy użytków rolnych z glebami zaliczonymi do wysokich klas bonitacyjnych (klasy I – III) oraz kompleksy użytków rolnych klas IV – VI wytworzonych z gleb pochodzenia organicznego na terenach wiejskich. Na terenie gminy dominują gleby o bardzo przeciętnych walorach dla rolnictwa. Gleby o wysokiej wartości bonitacyjnej (klasa III) obejmują łącznie 190,57 ha²⁸ i stanowią 3,63 % ogólnej powierzchni gruntów ornych (1,44 % ogólnej powierzchni gminy) oraz 0,17 % ogólnej powierzchni użytków zielonych (0,03 % ogólnej powierzchni gminy). W związku z powyższym tylko nieznaczna część powierzchni gruntów ornych oraz użytków zielonych podlega ochronie, a rozwój przestrzenny poszczególnych miejscowości wiejskich nie wymaga głębokiej ingerencji w ochronę gleb.

Ochrona złóż:

Złożem kopaliny jest nagromadzenie minerałów i skał, których wydobywanie może przynieść korzyść gospodarczą. Zgodnie z ustawą Prawo geologiczne i górnicze z dnia 09 czerwca 2011 roku (Dz. U. nr 163, poz. 981), w celu określenia granic złoża, jego zasobów oraz geologicznych warunków występowania sporządza się dokumentację geologiczną. Udokumentowane złoża kopalin uwzględnia się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Na obszarze gminy udokumentowane są aktualnie 4 złoża kopalin. Są to złoża kruszywa naturalnego („Szczerców”, „Szczerców I”), piasków kwarcowych („Lubiec”) i węgla brunatnego („Bełchatów”). Wyznaczono tu następujące obszary i tereny górnicze: „Pole Szczerców I” (obszar górniczy), „Pole Szczerców” (teren górniczy) i „Pole Bełchatów” (teren górniczy).

Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych:

Ochrona wód polega na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami przez zapobieganie naruszaniu równowagi przyrodniczej i przeciwdziałanie wywoływaniu w wodach zmian powodujących ich nieprzydatność dla ludzi, świata roślinnego i zwierzęcego oraz gospodarki narodowej. Zgodnie z ustawą Prawo wodne (tekst jednolity Dz. U. z 2012 roku, poz. 145) ochronie podlegają wody śródlądowe powierzchniowe i podziemne oraz obszary ich zasilania. Na obszarze gminy wody powierzchniowe (wody płynące, stojące, w tym użytki ekologiczne na wodach stojących i rowy) zajmują łącznie powierzchnię 403,3485 ha²⁹, co stanowi 3,13 % ogólnej powierzchni gminy. Według *Mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych* (GZWP) (Kleczkowski, 1990) zachodnia część gminy Szczerców znajduje się w granicach górnourajskiego GZWP nr 326 „Zbiornik Częstochowa Wschód”. Zbiornik posiada dokumentację hydrogeologiczną. Największe udokumentowane i eksploatowane ujęcie wód podziemnych występuje w miejscowości Chabielice. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2009 roku (Dz. U. nr 106, poz. 882) w sprawie szczegółowego zakresu opracowywania planów gospodarki wodami na obszarach dorzeczy, sporządzono stosowny dokument (*Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry* przyjęty Uchwałą Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 lutego 2011 roku), określający

---

²⁷ Według ewidencji gruntów.

²⁸ Według ewidencji gruntów.

²⁹ Według ewidencji gruntów.

zasady gospodarowania wodami podziemnymi i powierzchniowymi, w tym dla rejonu JCWPd nr 83 oraz JCWP nr: PLRW6000191825, PLRW60001918299, PLRW60002318269, PLRW60001718232, PLRW60002318236, PLRW600016182499, obejmujących swym zasięgiem rejon gminy Szczerców.

Ochrona krajobrazu:

Struktura przestrzenna krajobrazu jest jednym z ważniejszych czynników wpływających na wartość przyrodniczą obszaru. Najważniejszymi elementami krajobrazu, które powinny podlegać ochronie są: lasy, większe zadrzewienia nieleśne, zadrzewienia śródpolne, pasy zieleni wzdłuż dróg i cieków wodnych, naturalne łąki w dolinach rzecznych, a także koryta rzek. Lasy, większe zadrzewienia lub zwarte, ekstensywnie użytkowane łąki spowalniają szybkość odpływu składników mineralnych oraz warunkują prawidłowe krążenie wody, pierwiastków i energii w środowisku. Zadrzewienia śródpolne ograniczają erozję wietrzną gleb, parowanie wody z gleb, szczególnie w okresie letnim oraz są miejscem bytowania gatunków zwierząt żywiących się wieloma szkodnikami upraw. Pasy zieleni przydrożnej zapobiegają tworzeniu się zasp śnieżnych na drogach. Szczególnie liczne dodatkowe korzyści występują w przypadku zachowania mało przekształconych rzek i ich dolin. Ochrona niezajętych przez przemysł, budownictwo, infrastrukturę techniczną i użytkowanie rolnicze dolin rzecznych bez obwałowań lub z wałami odsuniętymi daleko od rzeki, zapewnia nie tylko prawidłowe funkcjonowanie środowiska, ale także sprzyja lepszemu zabezpieczeniu przeciwpowodziowemu miejscowości położonych w dolinach rzecznych, ochronie wód rzek przed zanieczyszczeniami obszarowymi pochodzenia rolniczego i samooczyszczaniu się tych wód. Takie doliny rzeczne pełnią rolę korytarzy ekologicznych zapewniających prawidłowe funkcjonowanie zespołów roślinnych i zwierzęcych. Struktura przestrzenna krajobrazu musi być odpowiednio uwzględniana w procesie planowania przestrzennego. Zachowaniu najistotniejszych obszarów o cennych walorach krajobrazowych służy tworzenie form ochrony przyrody wymienionych w art. 6 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku.

1.10.10. Obszary proponowane do objęcia ochroną.

Obecny system obszarów objętych ochroną obejmujących gminę Szczerców składa się z Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Widawki”, obszaru NATURA 2000 „Święte Ługi”, 35 użytków ekologicznych oraz 2 zespołów pomników przyrody. Są to najwartościowsze pod względem krajobrazowym i przyrodniczym tereny gminy, które wyróżniają się walorami w skali lokalnej i regionalnej. System ten jest wystarczający z punktu widzenia zabezpieczenia najcenniejszych walorów przyrodniczych gminy i nie postuluje się utworzenia dodatkowych form ochrony przyrody w myśl art. 6 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku.

1. 11. Warunki podłoża budowlanego.

Ocenę warunków podłoża budowlanego na terenie gminy Szczerców opracowano na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Żelów nr 699 (Kochanowska, 2004) i Szczerców nr 735 (Kochanowska, 2004). Warunki te określono z pominięciem: obszarów objętych ochroną prawną ze względu na walory przyrodnicze, występowania złóż kopalin i wyrobisk górniczych, terenów leśnych, gleb chronionych I – III klasy bonitacyjnej, łąk na glebach pochodzenia organicznego, terenów zieleni urządzonej oraz rejonów zwartej zabudowy. W tak określonych granicach wyróżniono dwie podstawowe kategorie obszarów:

- warunki korzystne dla budownictwa;
- warunki niekorzystne, utrudniające budownictwo.

Za obszary o warunkach korzystnych dla budownictwa uznano rejony występowania następujących osadów: grunty spoiste (zwarte, półzwarte i twaroplastyczne) oraz grunty sypkie, średniozagęszczone, na których nie występują zjawiska geodynamiczne. Obszary o korzystnych warunkach podłoża budowlanego obejmują głównie te rejony gdzie w podłożu zalegają spoiste utwory morenowe zlodowceń środkowopolskich o konsystencji półzwartej i zwartej oraz grunty sypkie, gdzie wody gruntowe zalegają na głębokości poniżej 2 m. Obszary o korzystnych warunkach dla budownictwa koncentrują się przede wszystkim w rejonie Szczercowa i okolicznych wsi, zwłaszcza położonych najbliżej od wschodnich, północnych i zachodnich granic tej miejscowości. Związane są głównie z równinami wodnolodowcowymi, a także z wysoczyznami morenowymi, gdzie występują utwory piaszczysto – żwirowe oraz małoskonsolidowane gliny wytopiskowe, morenowe i zwałowe zlodowacenia Warty, a także osady ekstraglacialne (piaski) zlodowceń północnopolskich. Zwierciadło wód gruntowych występuje na różnych głębokościach, w zależności od ukształtowania terenu, rodzaju utworów budujących podłoże i położenia w stosunku do leja depresji, wywołanego odwodnieniem okolicznych kopalni węgla brunatnego. Przeważnie zalega ono na głębokości od 2 do kilkunastu metrów, a w obrębie leja depresji na głębokości kilkudziesięciu metrów poniżej powierzchni terenu.

Za obszary o warunkach niekorzystnych, utrudniających budownictwo uznano rejony, na których występują: grunty słabonośne (organiczne), zwietrzeliny gliniaste, grunty sypkie (luźne), w których zwierciadło wody gruntowej znajduje się na głębokości mniejszej niż 2 m, tereny występowania wód agresywnych, tereny zalewane w czasie powodzi, podmokłości i zabagnienia. Obszary takie znajdują się na terasach zalewowych w dolinach Widawki, Krasówki i Pilski, a także na płaskich terenach w pobliżu tych dolin. Charakteryzują się one podłożem zbudowanym z holoceńskich osadów rzecznych, słabonośnych namułów i innych osadów organicznych (np.: torfów) z płytko występującym zwierciadłem wód gruntowych (do 2 m p.p.t.). Niekorzystne dla budownictwa są także rejony występowania wyd. Jako utrudnienie dla budownictwa należy też traktować przemieszczanie gruntów powstałe w toku robót górniczych. Grunty przemieszczane należy traktować jako antropogeniczne i w przypadku projektowania obiektów budowlanych poddać badaniom geologiczno – inżynierskim i odpowiednio zalecanym zabiegom geotechnicznym. Od 1975 roku prowadzone są badania wielkości osiadania terenu wokół odkrywki „Bełchatów”, które spowodowane jest odwadnianiem kopalni. Zjawiska takie występują również w rejonie odkrywki „Szczerców”. W odległości 200 – 300 m od wyrobiska obserwuje się osiadanie rzędu 10 – 20 cm. Na przedpolu robót odkrywkowych obniżenia mogą dochodzić do 80 cm. Eksploatacja górnicza odkrywki „Szczerców” wywołuje różnorodne skutki, które są nie obojętne dla warunków budowlanych. Oprócz osiadań wywołanych odwodnieniem w strefie istniejącego i prognozowanego leja depresji, należy liczyć się także z aktywnością sejsmiczną. Jest ona monitorowana przez służby kopalniane. W przypadku większych obiektów niezbędne jest uwzględnienie tego elementu w projektowaniu. Stąd wynika wymóg sporządzenia dokumentacji geologiczno – inżynierskiej w terenach objętych geodynamicznymi wpływami kopalni. Orientacyjną granicą obszarów o warunkach niekorzystnych, utrudniających budownictwo ze względu na działalność górniczą jest zasięg terenu górniczego „Pole Szczerców”.

1. 12. Warunki naturalne – podsumowanie.

Obszar gminy Szczerców jest w wysokim stopniu zantropogenizowany. Charakter środowiska przyrodniczego jej południowej i centralnej części, kształtowanego w dużym stopniu przez działalność przemysłową (część południowa) i postępującą urbanizację (część centralna), znacznie odbiega od stanu naturalnego. Mimo ogólnie złego stanu skala degradacji poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego nie jest jednakowa. Największym deformacjom uległa powierzchnia terenu i ukształtowanie zwierciadła wody podziemnej oraz związane z nimi zbiorowiska roślin. Przekształceniom podlega również reżim wód powierzchniowych, a w mniejszym stopniu ich jakość i stan czystości atmosfery. Szczegółowy opis ww. przekształceń i oddziaływań

zawarty jest w *Opracowaniu ekofizjograficznym gminy Szczerców* oraz w *Prognozie oddziaływania na środowisko studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Szczerców*. Naturalny rolniczo – leśny charakter zachowały obszary położone poza strefą bezpośredniego i pośredniego oddziaływania górnictwa odkrywkowego. Dotyczy to północnej części gminy oraz wybranych terenów wzdłuż doliny rzeki Widawki.

2. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE.

2. 1. Rys historyczny Szczercowa³⁰.

Szczerców rozwinął się na skrzyżowaniu ważnych traktów komunikacyjnych prowadzących na zachód do Wrocławia przez Wieluń, na północny – zachód do Wielkopolski przez Sieradz, na północ w stronę Łasku, na wschód do Piotrkowa i na południowy – wschód do Małopolski przez Radomsko oraz na Ruś przez Przedbórz. Początki miejscowości kryją się przypuszczalnie na terenie Szczercowskiej Wsi, leżącej kilka kilometrów na północ od Szczercowa, określonej w dokumencie fundacyjnym kościoła parafialnego z 1367 roku jako „antiqua villa Sczyerczow, a zwanej jeszcze w XVI wieku „Stari Sczircow”. Świadczyć o tym może także cmentarzysko wczesnośredniowieczne na polach tej wsi. Założeniem osady w tym miejscu była prawdopodobnie karczma na trakcie z Kielc do Sieradza, a także kuźnica założona lasach królewskich u ujścia Pilski do Widawki. To w ich sąsiedztwie, prawdopodobnie w czasach Kazimierza Wielkiego, na karczunku leśnym (a więc na tak zwanym surowym korzeniu) lokowano miasteczko Szczerców i do niego właśnie przeniesiono wkrótce siedzibę parafii rzymsko – katolickiej. Po utworzeniu w XIII wieku parafii w pobliskim Restarzewie przyłączono tam osadę.

Nazwa Szczercowa (wówczas wsi, a więc „Starego” Szczercowa) pojawia się w źródłach pisanych w 1 połowie XIV wieku. Zgodę na erekcję tutejszej parafii wydał arcybiskup Jarosław Bogoria Skotnicki. Pierwsza wzmianka o niej pochodzi z 1332 roku. Wiadomo również, że wcześniej wioska Szczerców należała do parafii w Widawie, a następnie do utworzonej w XIII stuleciu parafii w Restarzewie. Nowy kościół, z fundacji Kazimierza Wielkiego, postawiono w 1367 roku już na terenie obecnego Szczercowa, który był lokowany jako miasto jeszcze przed 1364 rokiem. Dokument lokacyjny miasta Szczercowa wydany prawdopodobnie przez Kazimierza Wielkiego nie zachował się do naszych czasów, ale znana jest treść aktu uposażenia parafii. Monarcha nadał w nim tutejszemu kościołowi dziesięcinę z miasta i okolicznych wiosek, z placów miejskich ksiądz otrzymywać miał opłatę w wysokości jednego grosza, a kościelny pół grosza. Pleban szczercowski mógł też założyć w mieście jedną lub dwie jatki rzeźnicze oraz stawiać jazy na Widawce w celu połowu ryb. Jako uposażenie otrzymał również trzy łany ziemi uprawnej i cztery łąki, a ponadto prawo do pobierania ceł na obu traktach: krakowskim i wrocławskim – od każdego bydłęcia pędzonego przez miasto po dwa denary, a od wozu ładownego pół grosza.

Prawa miejskie Szczercowa, który pozostawał miastem królewskim aż do 1793 roku, były wielokrotnie odnawiane i rozszerzane przez królów polskich: Zygmunta Augusta (w 1548 i 1564 roku), Stefana Batorego (1578 rok), Władysława IV (1633 rok), Jana Kazimierza (1661 rok), Michała Korybuta Wiśniowieckiego (1670 rok), Jana III Sobieskiego (1680 rok), Augusta III (1754 rok) i Stanisława Augusta Poniatowskiego (1765 rok). Mimo poparcia kolejnych polskich królów, którzy potwierdzali dawne przywileje i nadawali nowe, od czasów Zygmunta I Starego po rozbiory Polski, Szczerców nie rozwinął się w poważniejszy ośrodek miejski. Przykładowo na wojnę z krzyżakami w 1459 roku Szczerców mógł wystawić tylko 2 zbrojnych, a w 1563 roku podatek od rzemiosła płaciło tylko 7 mieszkańców. W 1564 roku miasto płaciło daninę w postaci 91 korców owsa, 6 beczek piwa oraz dwóch florenów. Oprócz tego mieszczenie mieli obowiązek „blanków oprawować w Sieradzu koło zamku, tych przęsł, które mają wymierzone i z basztami”. W XVI wieku założono szkołę, która przetrwała do XVIII wieku. Sławą w okolicy cieszyły się jarmarki szczercowskie odbywające się 12 razy do roku. Miasteczko było wielokrotnie niszczone między innymi w czasie wojen szwedzkich. W 1662 roku powstało szczercowskie starostwo niegrodowe. Utworzono je poprzez wydzielenie ze starostwa piotrkowskiego miasta Szczerców oraz wsi Stary Szczerców z folwarkiem i Chrząstawa z wójtostwem. W 1737 roku kanonik chełmski i rektor Akademii Zamojskiej ks. Aleksander Pilszecki, pochodzący ze Szczercowa, założył przy tutejszej świątyni bractwo różańcowe.

---

³⁰ Na podsatwie www.szczercow.pl/historia

Dokładniejsze dane o Szczercowie pochodzą dopiero z końca XVIII wieku. W 1790 roku były tu 124 domy. W czasach Księstwa Warszawskiego miasteczko liczyło 800 mieszkańców, w 1820 roku 159 domów i 1064 mieszkańców (w tym 149 Żydów), a 1860 roku już 1748 mieszkańców. W latach 60–tych XIX wieku władze powiatu wydały o Szczercowie następującą opinię: „*miasteczko, którego mieszkańcy zatrudniają się często rolnictwem, i to w sposób niepostępowy, i są dalecy od przemysłowego zarobkowania, nie zapowiada rychłego wzrostu*”. Na domiar złego Szczerców, podobnie jak szereg innych miasteczek ziemi łódzkiej, wskutek represji carskich po powstaniu styczniowym utracił w 1869 roku prawa miejskie i został włączony do gminy Dzbanki. W 1880 roku kolejny pożar strawił 84 budynki mieszkalne i gospodarcze, czyli około 1/3 zabudowy. 10 lat później (zgodnie z hasłem w Słowniku Geograficznym Królestwa Polskiego) miasto posiadało „kościół murowany, szkołę początkową, stację pocztową, aptekę, lekarza”. W 1900 roku w Szczercowie było 365 domów, a miejscowość liczyła 4700 mieszkańców. W 1905 roku z inicjatywy miejscowego aptekarza Dyamentowskiego powstała w Szczercowie Ochotnicza Straż Pożarna, a w czasie I wojny światowej, (od października 1915 roku) konspiracyjna jednostka Polskiej Organizacji Wojskowej (OW), która w 1918 roku wzięła udział w rozbrajaniu Niemców i organizowaniu nowej polskiej administracji. Mieszkańcy Szczercowa, w liczbie 100 – 150 ochotników, brali też udział w wojnie polsko – bolszewickiej (1919-21).

W czasach II Rzeczypospolitej Szczerców nieco odżył, w latach 20–tych XX wieku przeniesiono tu siedzibę gminy, rozwijało się rzemiosło i handel. Działała poczta, posterunek policji, apteka, probostwo parafii rzymskokatolickiej, a także rezydował lekarz. Raz w tygodniu w czwartek odbywał się targ, a raz w roku odpust w dniu 8 września (data utworzenia parafii). Niestety podczas kolejnego wielkiego pożaru (w 1935 roku) spłonęła połowa domów i większość stodół w miasteczku. W 1939 roku było tu 5870 mieszkańców, w tym ponad 3000 Żydów. W Szczercowie zawsze dominowało rzemiosło i handel. Rolnictwo rozwijało się tylko na skalę możliwości nieurodzajnej (piaszczystej) ziemi. Wśród rzemieślników dominowali rzeźnicy, olejnicy i szewcy. Społeczność żydowska, wrośnięta w szczercowski pejzaż od wieków, składała się w przeważającej mierze z biedoty zajmującej się drobnym handlem i rzemiosłem. Była tu synagoga (zniszczona w 1939 roku), szkoła żydowska, na jej pierwszym piętrze bank żydowski, a na obrzeżach dawnego miasteczka, w pobliżu wsi Brzezcie, cmentarz żydowski, którego skromne pozostałości w postaci porozbijanych macew zachowały się do dziś.

Wojska niemieckie wkroczyły do Szczercowa 4 września 1939 roku. Większość zabudowań uległa wtedy zniszczeniu, przetrwało jedynie kilka domów, z kościoła ocalały tylko ściany boczne. W czasie okupacji Szczerców znalazł się na terenie „Kraju Warty”. Część mieszkańców wysiedlono do Generalnej Guberni, część wywieziono do obozów koncentracyjnych i na przymusowe roboty do Niemiec. Okupacja niemiecka z czasów II wojny światowej przesądziła o losie szczercowskich Żydów. Zginęli w obozie zagłady w Chełmie nad Nerem. Obecnie śladów kultury tej społeczności w pejzażu Szczercowa praktycznie już nie ma. Zachował się jedynie budynek szkoły żydowskiej, stojący dawniej po przeciwległej stronie synagogi. Już pod koniec listopada 1939 roku powstał w Szczercowie załączek konspiracyjnej Służby Zwycięstwu Polski, włączonej w 1940 roku w struktury Związku Walki Zbrojnej, przemianowanego w 1942 roku na Armię Krajową. Z AK współdziałały tu również Bataliony Chłopskie. Wojska radzieckie wkroczyły do Szczercowa w dniu 19 stycznia 1945 roku.

Po zakończeniu wojny zaczęto na nowo organizować polską administrację, życie społeczne i gospodarcze. Na przełomie lat 50–tych i 60–tych XX wieku pojawiły się pierwsze objawy ożywienia gospodarczego. Powstała nowoczesna mleczarnia i spółdzielnia szewska. Wzniesiono nowy gmach szkoły podstawowej, powstało liceum ogólnokształcące i szkoła przysposobienia rolniczego. Współczesny Szczerców jest niewielkim ośrodkiem przemysłowo – usługowym.

2. 2. Osadnictwo.

Pierwsze źródła pisane, donoszące o istnieniu osad w obecnych granicach gminy, pochodzą z końca XIII oraz z XIV i XV wieku. Pierwotne osadnictwo w poszczególnych miejscowościach dzisiejszej gminy należało do zwartych. Spowodowały to głównie korzystne uwarunkowania gruntowe. Większość wsi zlokalizowana jest przy głównych drogach. Były to najczęściej powstałe już w średniowieczu popularne ulicówki lub rzędówki, które późniejszy rozwój osadnictwa przekształcił w bardziej skomplikowane układy przestrzenne (np.: wielodrożnica, ulicówka z folwarkiem, itp.). Układ czytelnej ulicówki, wywodzącej się pierwotnie z rzędówki, do dnia dzisiejszego reprezentują np.: Borowa, Dubie, Janówka, Kuźnica Lubiecka, Kościuszki (pod lasem i przy szosie), Lubiec, Magdalenów, Marcelów, Osiny, Podklucze, Polowa, Stanisławów Pierwszy, Stanisławów Drugi, Szczercowska Wieś, Tatar, Trakt Puszczański czy Załuże. Najczytelniejszą formę rzędówki do dnia dzisiejszego zachowały wsie: Borowa, Dubie, Marcelów, Polowa, Szczercowska Wieś oraz fragmentarycznie: Janówka, Stanisławów Pierwszy, Stanisławów Drugi i Tatar. W późniejszym okresie powstały kolonie (obecne: Chabielice Kolonia, Osiny Kolonia, Kolonia Szczercowska), a także kilkanaście przysiółków, wysiółków oraz folwarków. W kilku wsiach znajdowały się zespoły dworskie z parkami i folwarkami. Praktycznie wszystkie, poza zespołem dworskim we wsi Lubiec, uległy całkowitej degradacji.

Na terenie gminy Szczerców do dziś wiele osad zachowało w planie wcześniejsze, genetyczne układy przestrzenne oparte na regularnej, rytmicznej, historycznie ukształtowanej zabudowie, tworzącej wraz z dominantami (kościół, dzwonnice, dwory) charakterystyczne sylwety. Historyczne miasto Szczerców z prostokątnym rynkiem i kościołem na jego zamknięciu pochodzi z czasów średniowiecza. Nałożono je na przedlokacyjny układ owalnicowy, którego reliktów są do dziś czytelne w planie miasta. Plan owalnicowy powstawał w wyniku rozszerzenia się jednej drogi w plac targowy. Sylweta średniowiecznego miasta jest zwarta z wewnętrzną dominantą kościoła. Do czasu zaborów zabudowa miasta, w tym również kościół, wskutek skromnych dochodów mieszkańców pozostawały drewniane, przez co były regularnie niszczone przez pożary, a ulice były pozbawione bruku. Dopiero z 1860 roku pochodzi wzmianka o czterech domach murowanych. W 1781 roku Komisja Dobrego Porządku województwa sieradzkiego przedłożyła plan aktywizacji miasteczka, w tym między innymi budowy manufaktury tkackiej. Plan ten jednak nigdy nie został zrealizowany. Późniejszy rozwój Szczercowa spowodował, że jego obecny układ (poza obecnym centrum) jest znacznie przekształcony, o rozbudowanej i rozpraszającej się sylwecie i zagubionym akcentowaniu. Zabudowa zabytkowa zachowała się w niewielkim stopniu i na ogół jest w złym stanie technicznym. Od kilku ostatnich dziesięcioleci Szczerców nabiera cech miejskich. Potwierdzeniem tego, poza potencjałem demograficznym, są ściśle zabudowane domami nowe ulice.

Zabudowa większości pozostałych miejscowości ma charakter zagrodowy skupiony przy szlakach komunikacyjnych przecinających daną wieś. Dominują budynki murowane o modernistycznej architekturze wykonane metodami współczesnej techniki budowlanej. Typowa zabudowa zagród składa się tu przeważnie z domu mieszkalnego jedno- lub dwukondygnacyjnego o dachu płaskim (pozostałość po architekturze z lat 60-tych i 70-tych XX wieku) lub coraz częściej dwuspadowym, ustawionego frontem do drogi oraz budynków gospodarczych ustawionych szczytem lub frontem do drogi, również o typowej dwuspadowej konstrukcji dachu. Regułą jest murowana konstrukcja budynków. Wykończenie elewacji budynków, rodzaj pokrycia dachowego, typ i konstrukcja płotu, elementy małej architektury, itp., są bardzo zróżnicowane i odpowiadają indywidualnym gustom właścicieli. Na terenie większości wsi można jeszcze spotkać stare drewniane budynki, stanowiące świadectwo dawnej zabudowy miejscowości. Ich stan techniczny jest zły. Obserwuje się proces likwidacji tych obiektów i zabudowę działek nowymi budynkami. Niekorzystne, np.: z punktu widzenia kosztów rozbudowy infrastruktury technicznej, jest postępujące rozproszenie zabudowy, mające swoją genezę już kilkaset lat wstecz. Wybitnym

tego przykładem jest obecny układ przestrzenny kilku miejscowości położonych najbliżej Szczercowa (Brzezie, Grudna, Niwy). O ile dalszy rozwój tych miejscowości (zapełnianie kolejnych, wolnych parceli przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową) zrekompensuje nakłady poniesione na rozbudowę infrastruktury technicznej (drogi, wodociąg, kanalizacja) o tyle powstaną de facto osiedla mieszkaniowe bez żadnego związku z historycznie ukształtowanymi układami przestrzennymi. W rejonach większych kompleksów leśnych i jednocześnie na terenie dotychczas najmniejszych jednostek osadniczych (np.: wsie Firlej, Lubośnia, Zbyszek) rozwija się zabudowa letniskowa oraz jednorodzinna rezydencjonalna (tak zwane „drugie domy”). Zabudowa rezydencjonalna rozwija się także w rejonach większych wsi, zwłaszcza tych charakteryzujących się wysokimi walorami krajobrazowymi, w tym przypadku sąsiedztwem obszarów leśnych.

2. 3. Zabytki.

Obszar gminy Szczerców nie jest terenem o dużym nasyceniu cennymi obiektami zabytkowymi z różnych epok i formacji stylowych, jednakże zachowały się tu interesujące zabytki architektury i sztuki, reprezentujące wysoki poziom artystyczny. Są to przede wszystkim: kościoły, kaplice, zespoły dworskie z parkami, budynki gospodarcze i założenia cmentarne. Zachowały one elementy pierwotnych układów urbanistycznych. W okresie powojennym stopień zachowania historycznie ukształtowanych układów zabudowy poszczególnych miejscowości nie uległ zasadniczym zmianom. Większość miejscowości na terenie gminy Szczerców charakteryzuje się do dnia dzisiejszego cennymi historycznymi układami ruralistycznymi. Zachowane zabytki architektury legitymują się zarówno starszymi (XVII – XVIII wiek) jak i nowymi (począwszy od XIX wieku) metrykami.

Do najcenniejszych zabytkowych obiektów budowlanych w gminie należy przede wszystkim drewniana **kaplica cmentarna p.w. św. Barbary** z 1 połowy XVIII wieku. Obiekt sakralny zlokalizowany jest na cmentarzu parafialnym w Szczercowie. Kościółek wzniesiono prawdopodobnie w XVII wieku jako kościół parafialny we wsi Osińska Puszcza. Po pożarze kościoła parafialnego pod wezwaniem św. Piotra i Pawła w 1860 roku mieszkańcy Szczercowa zakupili drewniany kościół z Osińskiej Puszczy (kiedy elekcja tamtejszej parafii wygasła) i ustawili go w mieście. Po ukończeniu budowy obecnego murowanego kościoła (lata 1870 – 1872) przeniesiono drewniany na cmentarz grzebalny, gdzie funkcjonuje do dziś jako kaplica p.w. św. Barbary. Kościółek orientowany jest na konstrukcję zrębową na murowanej z cegły podwalinie. Ściany nawy w kształcie kwadratu wzmocnione są lisciami. Węższe prostokątne prezbiterium zamknięte jest trójbocznie. Od zachodu kwadratowa kruchta. Dach dwuspadowy nad prezbiterium od wschodu zamknięty trójpołaciowo. Na kalenicy dachu od wschodu umieszczona jest czworoboczna sygnaturka kryta daszkiem czterospadowym z krzyżem na kuli. Prostokątny otwór od kruchty zamknięty jest łukiem dwuspadowym z rytą inskrypcją powyżej: „*REPARAVIT HANG ECCLESIAN JACOB AD 1741*” (w tym roku odbyła się pierwsza renowacja kościoła). Drzwi są jednoskrzydłowe o konstrukcji deskowo – listwowej, a podłoga jest z desek. Na ścianach nawy znajdują się malowane płyciny prostokątne zamknięte spłaszczonymi łukami. Pomiędzy łukami pilastry korynckie. Marmoryzacja Fryz z jajownika i palmet powyżej. W prezbiterium gwiazdy na szarym tle. Na parapecie arkadowanie. Na odwrocie ołtarza głównego znajduje się inskrypcja: „*Kaplica ta odrestaurowana i malowana staraniem i nakładem Mateusza Topolskiego, Antoniego Gadomskiego w 1880/1881 roku*”.

Bardzo cenny jest również ceglany **dwór klasycystyczny wraz z parkiem podworskim** z lat 30–tych XIX wieku. Dwór zlokalizowany jest na sztucznej wyspie otoczonej fosą w miejscowości Lubiec. Budynek jest parterowy, murowany z cegły, na zaprawie wapiennej, tynkowany, podpiwniczony, kryty blachą, stropy są drewniane, a klatka schodowa murowana. Od południa znajduje się prostokątny taras, a od północy facjatka wsparta na czterech kolumnach. W północnej części sieni jest klatka schodowa wydzielona przez trzy półkoliste, zamurowane arkady. Wnętrza bez specjalnego wystroju. Dworek wybudował Marcei Sulimierski w 1835 roku.

Pierwotnie na parterze znajdowała się sień z kominkiem i salony, schody o drewnianych stopniach prowadziły na piętro, gdzie jedno z pomieszczeń służyło jako kaplica. Dwór ogrzewany był piecami. W 1911 roku posiadłość przeszła w ręce rodziny Arkuszewskich. W czasie II wojny światowej we dworze urzędowali Niemcy. W 1946 roku dwór przejęty został przez skarb państwa i przeznaczony na mieszkania dla byłej służby folwarcznej. Na początku lat 70-tych XX wieku otrzymał go Wydział Oświaty w Bełchatowie. Przeprowadzono kapitalny remont i przekazano go lokalnej Szkole Podstawowej, która znajduje się tu do dnia dzisiejszego.

Wysoką wartość przedstawiają także: murowana **kaplica p.w. św. Trójcy** z 2 połowy XVII wieku zlokalizowana w kościele parafialnym p.w. Narodzenia NMP w Szczercowie, drewniana **figurka św. Floriana** z połowy XVIII wieku zlokalizowana w Szczercowie na Placu św. Floriana, ceglana **kapliczka murowana** z 2 połowy XVIII wieku zlokalizowana w Szczercowie przy ul. Cmentarnej oraz drewniana **kapliczka z figurą św. Jana Nepomucena** z połowy XVIII wieku zlokalizowana w Szczercowie przy ul. Kącik. Św. Jan Nepomucen przedstawiany jest tu jako kapłan z krzyżem, ubrany w komżę i stułę.

Osobliwością regionu jest także zespół zabytkowych **młynów wodnych** z końca XIX i początku XX wieku zlokalizowanych we wsiach: Lubiec, Rudzisko, Szczercowska Wieś i Zbyszek (na rzece Pils), Lubośnia i Szczerców (na rzece Widawce) oraz Chabielice (na rzece Krasówce).

Na terenie gminy znajdują się także **miejsca pamięci narodowej** jak choćby obelisk z 2012 roku, zlokalizowany na zachód od Magdalenowa, poświęcony żołnierzom 83 Pułku Piechoty 30 Poleskiej Dywizji Piechoty ze składu Armii „Łódź”, którzy bronili w dniu 4 i 5 września 1939 roku pododcinek „Szczerców” na „Linii Widawki”.

Obiekty zabytkowe występują tylko na terenie 9 miejscowości. Należą do nich: Chabielice, Lubiec, Magdalenów, Rudzisko, Stanisławów Drugi, Szczerców, Szczercowska Wieś, Szubienice i Zbyszek. Obecnie na terenie gminy 4 obiekty figurują w rejestrze zabytków województwa łódzkiego. Ogółem gminna ewidencja zabytków obejmuje 26 obiektów.

Obiekty, zespoły i założenia wpisane do rejestru zabytków objęte są rygorami ochrony konserwatorskiej, wynikającymi z przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku (Dz. U. z 2003 roku, nr 162, poz. 1568 z późn. zm.). Odnośnie obiektów zabytkowych obowiązuje bezwzględny priorytet wymagań i ustaleń konserwatorskich nad względami wynikającymi z działalności inwestycyjnej. Należy dążyć do pełnej rewaloryzacji zabytków. Wszelkie działania podejmowane przy zabytkach wymagają pisemnego pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

TABELA 41: Gmina Szczerców – wykaz obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków.

Lokalizacja	Obiekt	Datowanie	Numer i data rejestru
1	2	3	4
Chabielice	cmentarz	XIX w.	–
Chabielice Kolonia	kapliczka		–
Lubiec nr 61	Zespół dworski:		
	dwór	I. 30-te XIX w.	174 18.08.1967
	park	XIX w.	355 06.08.1985

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SZCZERCÓW

1	2	3	4
Lubiec	młyn ceglany	1 ćw. XX w.	–
Lubiec	polskie schrony bojowe	1939	–
Lubiec	mogiła ofiar terroru	1941	–
Magdalenów nr 16	dom mieszkalny drewniany	1915	–
Magdalenów nr 26	obora ceglana	koniec XIX w.	–
Stanisławów II nr 52	dom mieszkalny drewniany	1929	–
Szczerców	kościół par. p.w. Narodzenia NMP	1870 – 1872	–
Szczerców	kaplica p.w. św. Trójcy w kościele par. p.w. Narodzenia NMP	2 poł. XVII w.	520.III.21 27.02.1950
Szczerców, ul. Cmentarna	cmentarz	poł. XIX w.	–
Szczerców, ul. Cmentarna	drewniana kaplica cmentarna p.w. św. Barbary	1 poł. XVIII w.	440 25.07.1967
Szczerców, ul. Cmentarna	kapliczka murowana	2 poł. XVIII w.	–
Szczerców, ul. Kącik	kapliczka – drewniana figura św. Jana Nepomucena	poł. XVIII w.	–
Szczerców, ul. Kącik	młyn wodny drewniany	koniec XIX w.	–
Szczerców, ul. Piotrkowska 8	dom mieszkalny drewniany	3 ćw. XIX w.	–
Szczerców, ul. Piotrkowska 10	stodoła i obora ceglana	przed 1914	–
Szczerców, Plac św. Floriana	drewniana figurka św. Floriana	poł. XVIII w.	–
Szczerców, góry Junga	cmentarz żydowski	XIX w.	–
Szczercowska Wieś	młyn wodny drewniano – murowany	1925	–
Szubienice	cmentarz wojenny	pocz. XX w.	–
Rudzisko	młyn wodny drewniany	1911	–
Rudzisko	zabudowania gospodarcze przy młynie	I. 30–te XX w.	–
Zbyszek	młyn wodny drewniany	1881	–

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, *Gminna ewidencja zabytków*, 2013.

Zespoły i obiekty ujęte w rejestrze i gminnej ewidencji zabytków objęte zostały także ochroną konserwatorską w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Są to zespoły i obiekty o istotnych lokalnych walorach historycznych, kulturowych i krajobrazowych. Dla obiektów objętych ochroną konserwatorską obowiązują ustalenia ujęte w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Dla prac remontowych i modernizacyjnych, związanych z rozbudową i przebudową obiektów oraz dla prac rozbiórkowych prowadzonych przy zabytkach uwzględnionych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy uzyskać uzgodnienie wojewódzkiego konserwatora zabytków. Wykaz zabytków architektury i budownictwa obejmuje różne obiekty nieruchome powstałe przed 1945 rokiem, w których późniejsza działalność nie zatarała cech świadczących o ich historycznym rodowodzie. Stanowią one charakterystyczne przykłady działalności budowlanej dawnych epok lub posiadają znaczące w skali lokalnej walory artystyczno – architektoniczne.

Gmina Szczerców posiada projekt *Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2013 – 2016*.

2. 4. Stanowiska archeologiczne.

Rejon Szczercowa wyróżnia się również znacznymi wartościami archeologicznymi. Znajduje się tu wiele cennych i bogatych stanowisk, dzięki którym w dość czytelny sposób odtworzono historię pradziejowego osadnictwa aż po dzisiejsze czasy. Analiza wydobytych przedmiotów pozwala określić, że pierwsi osadnicy pojawili się tu około 10 do 8 tys. lat p.n.e.

Największymi rejonami koncentracji relikwów archeologicznych są miejscowości (obrębby): Dubie (24 stanowiska archeologiczne) i Szczerców (21). Znaczne nagromadzenie stanowisk występuje w rejonie wsi (obrębów): Szczercowska Wieś (18), Grabek (17), Chabielice Kolonia (17), Lubiec (14), Marcelów + Ługi (14), Dzbanki (11), Grudna (10), Osiny Kolonia (10) i Załuże (10). Najmniej stanowisk (poniżej 10) udokumentowano dotychczas w rejonie wsi: Trakt Puszczański (9), Kuźnica Lubiecka (8), Magdalenów (8), Kościuszki (7), Rudzisko (7), Chabielice (6), Młynki (6), Stanisławów Pierwszy (6), Zbyszek (6), Bednarze (4), Janówka (4), Kolonia Szczercowska (4), Niwy (4), Leśniaki (3), Parchliny (3), Podklucze (3) i Stanisławów Drugi (2). Po jednym stanowisku udokumentowano w miejscowościach: Borowa, Brzezcie, Lubośnia, Osiny, Podżar, Polowa, Tatar i Zagadki. W miejscowościach: Firlej, Józefina, Kieruzele, Kozłówki, Krzyżówki, Puszcza, Szubienice i Żabczanka nie udokumentowano stanowisk archeologicznych.

TABELA 42: Gmina Szczerców – rozmieszczenie stanowisk archeologicznych.

Miejscowość	Liczba stanowisk archeologicznych
1	2
Borowa	1
Krzyżówki	–
Kościuszki	7
Brzezcie	1
Kozłówki	–
Bednarze	4
Chabielice	6
Chabielice Kolonia	17
Dubie	24
Grudna	10
Zagadki	1
Janówka	4
Kieruzele	–
Kuźnica Lubiecka	8
Lubiec	14
Magdalenów	8
Niwy	4
Trakt Puszczański	9
Józefina	–
Lubośnia	1
Osiny	1
Osiny Kolonia	10
Podklucze	3

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SZCZERCÓW

1	2
Załuże	10
Podżar	1
Szubienice	–
Żabczanka	–
Polowa	1
Dzbanki	11
Rudzisko	7
Marcelów + Ługi	14
Stanisławów Pierwszy	6
Leśniaki	3
Stanisławów Drugi	2
Szczerców	21
Szczercowska Wieś	18
Kolonia Szczercowska	4
Tatar	1
Puszcza	–
Zbyszek	6
Firlej	–
Grabek	17
Młynki	6
Parchliny	3

Źródło: Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Szczerców na lata 2013 – 2016, projekt 2013.

Ogółem gminny zasób wartości kulturowych podlegających ochronie uzupełnia 265 stanowisk archeologicznych. Żadne z nich nie figuruje w rejestrze zabytków. Nie należy jednak wykluczać możliwości, że dane dotyczące zabytkowej zawartości stanowisk archeologicznych oraz ich zasięgu ulegną zmianie, włącznie z wpisem do rejestru, po przeprowadzeniu badań weryfikacyjnych. Potwierdzone w terenie oraz wpisane do rejestru zabytków stanowiska archeologiczne należy otoczyć szczególną opieką i bezwzględnie zakazać prowadzenia jakichkolwiek działań mogących naruszyć stan zabytku. Wykaz stanowisk archeologicznych znajduje się z załączniku do niniejszego tekstu.

Nawarstwienia kulturowe, obiekty archeologiczne i związane z nimi wytwory ruchome, będące integralną częścią substancji zabytkowej gminy Szczerców, stanowią ślad osadnictwa i przekształceń środowiska kulturowego (ulic, działek, instalacji i komunikacji, konstrukcji domów, budynków użyteczności publicznej, itp.), a także są odzwierciedleniem poziomu i jakości życia mieszkańców lokalnych społeczności wiejskich.

2. 5. Strefy konserwatorskie.

O wartościach kulturowych gminy decyduje nie tylko historia poszczególnych miejscowości o słowiańskim rodowodzie, ale także zachowane zabytki, do których należą również historycznie ukształtowane układy urbanistyczne i ruralistyczne poszczególnych miejscowości, stanowiska archeologiczne oraz zieleń komponowana (parki i cmentarze). Walory kulturowe chronione są także prawem miejscowym, to jest poprzez ustanowienie stref ochrony konserwatorskiej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Na terenie gminy Szczerców ustanowiono następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

- ochrona historycznego układu urbanistycznego miasteczka Szczerców wraz z zabudową wpisaną do rejestru zabytków³¹;
- strefa „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej³²;
- strefa „B” ochrony wybranych elementów układu przestrzennego³³;
- strefa „E” ochrony ekspozycji³⁴;
- strefa „K” ochrony krajobrazu kulturowego³⁵;
- strefa „OW” ochrony archeologicznej w obszarze strefy „B”³⁶;
- strefa „W” występowania dużej ilości stanowisk archeologicznych oraz ważniejszych stanowisk archeologicznych³⁷.

Strefy „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej ustalono dla kaplicy p.w. św. Trójcy w kościele parafialnym p.w. Narodzenia NMP w Szczercowie i kaplicy p.w. św. Barbary na cmentarzu parafialnym w Szczercowie.

Strefą „B” ochrony wybranych elementów układu przestrzennego obejmuje obszar podlegający rygorom w zakresie utrzymania zasadniczych elementów rozplanowania istniejącej substancji o wartościach kulturowych, ochrony zabudowy pierzejowej oraz charakteru i skali nowej zabudowy. Objęto nią także ulice wraz z zabudową, stanowiące historyczne drogi komunikacji wylotowej ze Szczercowa. Granice strefy „B” pokrywają się również z granicą strefy „OW” ochrony archeologicznej.

Strefa „E” ochrony ekspozycji obejmuje powiązanie widokowe rynku wraz z dominantą przestrzenną kościoła parafialnego w Szczercowie.

Strefą „K” ochrony krajobrazu kulturowego objęto w Szczercowie zielen komponowaną obudowy dróg i cieków wodnych oraz cmentarz wraz z otoczeniem.

Strefa „W” obejmuje występowanie dużej ilości stanowisk archeologicznych oraz pojedynczych ważniejszych stanowisk archeologicznych.

Zasięg stref ujętych w planach miejscowych zobrazowano w materiałach graficznych niniejszego Studium.

Ponadto w *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Szczerców*, przyjętym uchwałą nr XIII/88/07 Rady Gminy Szczerców z dnia 06 listopada 2007 roku, postuluje się ustanowienie następujących stref ochrony konserwatorskiej:

- strefa „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej dla zespołu rezydencjonalnego (dwór i park) w miejscowości Lubiec;
- strefa „B” częściowej ochrony konserwatorskiej dla cmentarza w Chabielicach oraz historycznych układów przestrzennych wsi: Chabielice, Kuźnica Lubiecka i Lubiec;

---

³¹ Uchwała nr XXVII/170/08 Rady Gminy Szczerców z dnia 30 grudnia 2008 roku.

³² Uchwała nr XXVII/170/08 Rady Gminy Szczerców z dnia 30 grudnia 2008 roku.

³³ Uchwała nr XXVII/170/08 Rady Gminy Szczerców z dnia 30 grudnia 2008 roku oraz Uchwała nr XXII/185/12 Rady Gminy Szczerców z dnia 18 października 2012 roku.

³⁴ Uchwała nr XXVII/170/08 Rady Gminy Szczerców z dnia 30 grudnia 2008 roku.

³⁵ Uchwała nr XXVII/170/08 Rady Gminy Szczerców z dnia 30 grudnia 2008 roku.

³⁶ Uchwała nr XXVII/170/08 Rady Gminy Szczerców z dnia 30 grudnia 2008 roku oraz Uchwała nr XXII/185/12 Rady Gminy Szczerców z dnia 18 października 2012 roku.

³⁷ Uchwała nr XXVII/170/08 Rady Gminy Szczerców z dnia 30 grudnia 2008 roku oraz Uchwała nr XXX/266/13 Rady Gminy Szczerców z dnia 23 maja 2013 roku.

- strefa „E” ochrony ekspozycji dla obiektów sakralnych w Chabielicach;
- strefa „W” dla zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych.

Według *Studium* z 2007 roku postuluje się także określić kategorię i zasięg strefy ochrony konserwatorskiej dla cmentarza żydowskiego (góry Junga) w Szczercowie oraz dla cmentarza wojennego w Szubienicach. Określenie zasięgu poszczególnych stref powinno nastąpić na etapie sporządzania planów miejscowych.

3. STRUKTURA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA.

3. 1. Struktura użytkowania gruntów.

TABELA 43: Gmina Szczerców – użytkowanie gruntów w ha w 2013 roku³⁸.

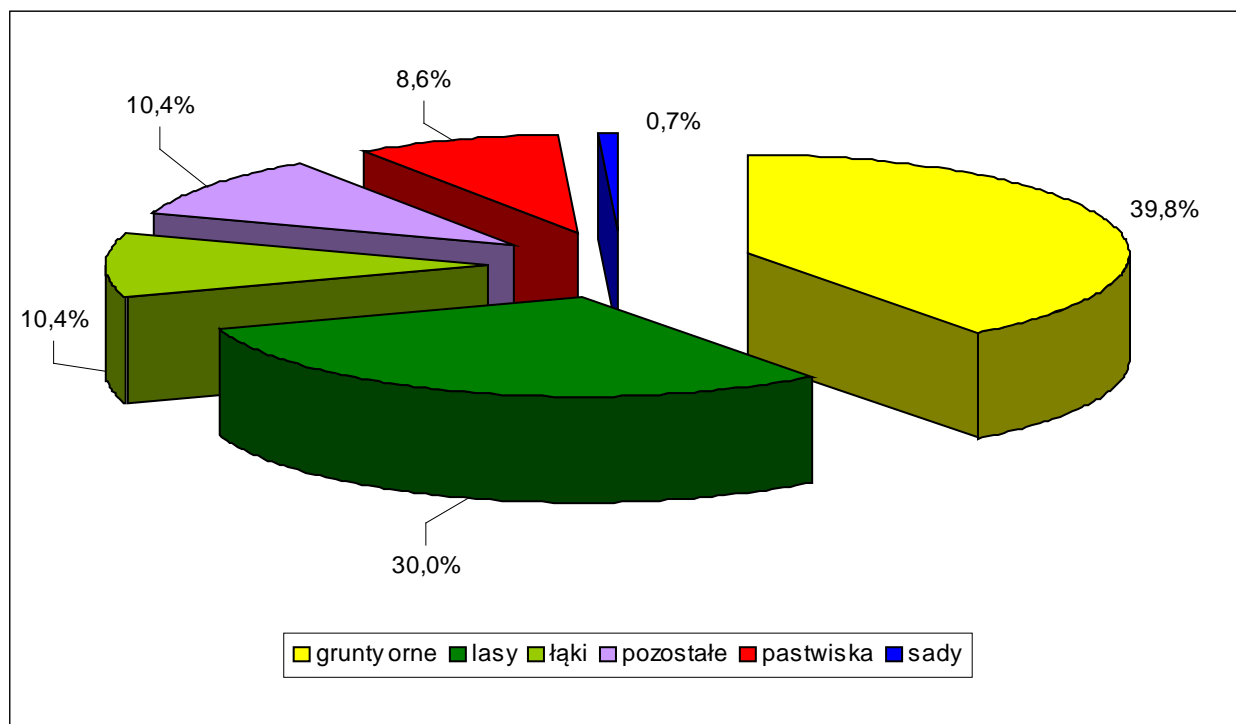
Razem	Użytki rolne				Lasy i grunty leśne ³⁹	Pozostałe grunty i nieużytki
	grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
12891,4382	5136,1003	90,4371	1342,7230	1113,3814	3869,6551	1339,1413

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2013.

Obecnie użytki rolne stanowią 59,59 % ogólnej powierzchni gminy, lasy i grunty leśne 30,02 %, a pozostałe grunty i nieużytki 10,39 %. Natomiast struktura użytków rolnych kształtuje się w następujący sposób:

- grunty orne – 66,85 %;
- sady – 1,18 %;
- łąki – 17,48 %;
- pastwiska – 14,49 %.

RYCINA 9: Gmina Szczerców – struktura użytkowania gruntów w 2013 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy Szczerców, 2013.

³⁸ Według ewidencji gruntów.

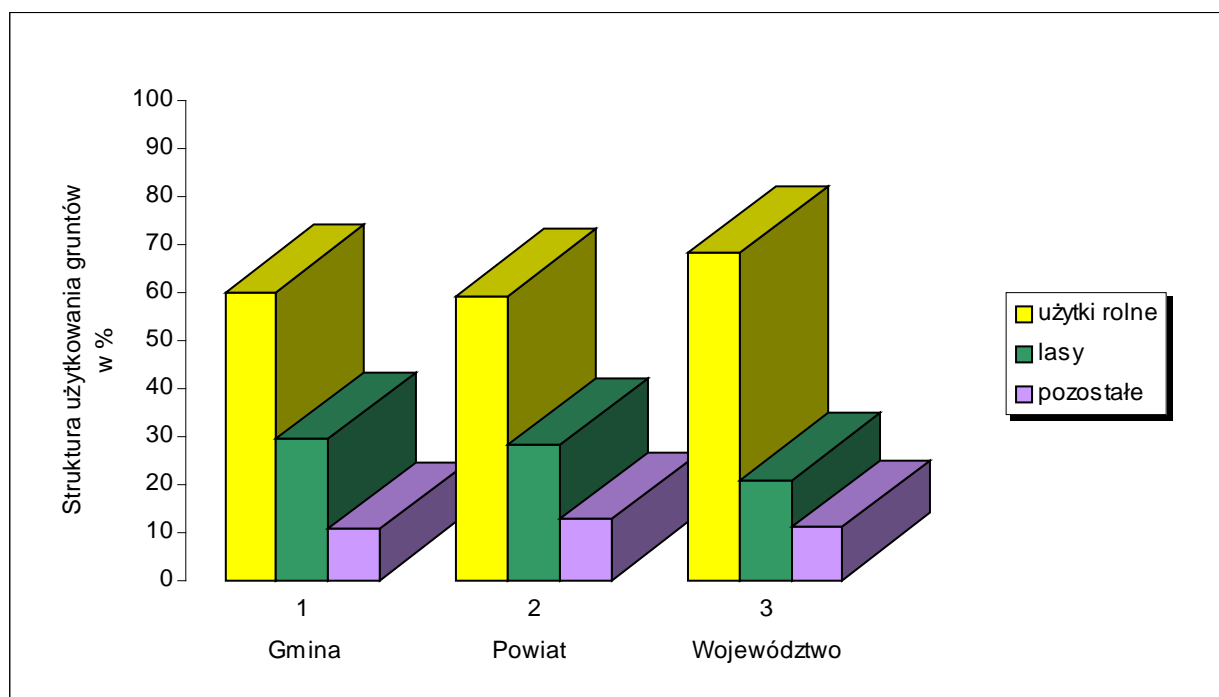
³⁹ Z pominięciem gruntów zadrzewionych i zakrzewionych.

TABELA 44: Gmina Szczerców – struktura użytkowania gruntów w % w 2005 roku.

Jednostka administracyjna	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki
	Razem	w tym					
		grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
Gmina Szczerców	60,03	68,50	0,83	23,92	6,76	29,44	10,53
Powiat Bełchatowski	59,12	73,42	0,66	17,41	8,51	28,22	12,66
Województwo Łódzkie	68,19	79,72	2,57	12,29	5,42	20,84	10,97

Źródło: GUS 2006.

RYCINA 10: Gmina Szczerców – struktura użytkowania gruntów w 2005 roku.

Źródło: GUS 2006.

Z powyższej ryciny i tabeli wynika, że struktura użytkowania gruntów w gminie Szczerców jest bardzo zbliżona do uwarunkowań charakteryzujących powiat bełchatowski. Natomiast struktura użytkowania gruntów przyporządkowana dla oby tych jednostek różni się nieco od średniej w całym województwie łódzkim. Na terenie gminy Szczerców i powiatu bełchatowskiego udział lasów i gruntów leśnych jest zdecydowanie wyższy w stosunku do województwa (o około 50 %). Lasy zlokalizowane tylko na terenie gminy Szczerców stanowią blisko 14 % wszystkich lasów z całego powiatu bełchatowskiego. Udział użytków rolnych jest w gminie i powiecie o około 14 % niższy od przeciętnej w województwie. Natomiast udział kategorii określonej jako „pozostałe grunty i nieużytki”, w skład których wchodzi między innymi: obszary zabudowy mieszkaniowej, tereny przemysłowe, place, ulice, tereny kolejowe, parki, tereny wodne, rowy, nieużytki itp., jest na terenie gminy Szczerców niższy od średniej dla powiatu (o około 20 %) i zbliżony do przeciętnej dla województwa. Wartość tego ostatniego wskaźnika jest jednak i tak wysoka jak na gminę wiejską.

TABELA 45: Gmina Szczerców – użytkowanie gruntów według obrębów w ha w 2013 roku⁴⁰.

Miejscowość (obręb)	Powierzchnia ewidencyjna (ha)	Użytkowanie gruntów w ha			
		Grunty orne	Użytki zielone	Grunty leśne	Pozostałe
Bednarze	202,0125	63,0720	52,7792	72,8571	13,3042
Borowa – Krzyżówki	268,3786	150,4056	39,1088	66,8854	11,9788
Brzezie	208,0582	38,3697	100,0667	46,4141	23,2077
Chabielice	329,0508	153,3287	120,8805	24,0599	30,7817
Chabielice Kolonia	495,4560	271,4118	71,4611	89,7967	62,7864
Dubie	1366,4600	327,3432	75,0110	926,5325	37,5733
Firlej	222,7514	47,5883	12,7274	152,5247	9,9110
Grabek	317,5798	128,4156	123,8176	40,9805	24,3661
Grudna	274,8223	168,6933	26,8830	61,3025	17,9435
Janówka	350,5133	241,6042	64,1297	14,2548	30,5246
Kieruzele	258,4225	116,2372	33,9581	92,5800	15,6472
Kościuszki	177,7348	128,2178	25,0877	10,1397	14,2896
Kuźnica Lubiecka	255,1520	81,8023	46,7085	107,1840	19,4572
Lubiec	1325,6792	220,4544	109,5968	678,6296	316,9984
Magdalenów	387,8835	157,4459	86,9106	115,8501	27,6769
Marcelów	177,8238	55,2300	53,1400	47,4138	22,0400
Niwy	540,2889	248,7373	125,1335	114,6596	51,7585
Osiny	363,6072	149,2663	81,0886	103,1825	30,0698
Osiny Kolonia	264,0934	173,7467	64,3324	10,5485	15,4658
Młynki	175,5577	41,2250	61,2314	60,2623	12,8390
Parchliny	159,8617	47,8179	98,7808	2,0430	11,2200
Podklucze	153,8094	92,5803	46,2182	0,7300	14,2809
Podżar	574,7825	134,4007	213,1960	147,5399	79,6459
Polowa	468,6497	256,5605	32,5933	141,0090	38,4869
Rudzisko	270,6956	123,4569	26,6116	107,0932	13,5339
Stanisławów Pierwszy	591,0763	300,4459	147,0302	112,4056	31,1946
Stanisławów Drugi	467,5106	257,2792	81,4828	109,5974	19,1512
Szczercowska Wieś	391,6891	255,4900	79,8374	27,4497	28,9120
Szczerców	675,4939	277,5898	104,2025	144,5389	149,1627
Tatar	309,4019	207,2243	63,7774	16,1360	22,2642
Zagadki	115,9305	69,4017	14,5525	22,3085	9,6678
Załuże	529,0169	130,8310	216,8461	66,3013	115,0385
Zbyszek	222,1942	20,4268	47,3601	136,4443	17,9630

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2013.

⁴⁰ Według ewidencji gruntów.

TABELA 46: Gmina Szczerców – struktura użytkowania gruntów według obrębów w % w 2013 roku⁴¹.

Miejscowość (obręb)	Struktura użytkowania gruntów w %			
	Grunty orne	Użytki zielone	Grunty leśne	Pozostałe tereny
Bednarze	31,22	26,13	36,07	6,59
Borowa – Krzyżówki	56,04	14,57	24,92	4,46
Brzezie	18,44	48,10	22,31	11,15
Chabielice	46,60	36,74	7,31	9,35
Chabielice Kolonia	54,78	14,42	18,12	12,67
Dubie	23,96	5,49	67,81	2,75
Firlej	21,36	5,71	68,47	4,45
Grabek	40,44	38,99	12,90	7,67
Grudna	61,38	9,78	22,31	6,53
Janówka	68,93	18,30	4,07	8,71
Kieruzele	44,98	13,14	35,83	6,05
Kościuszki	72,14	14,12	5,70	8,04
Kuźnica Lubiecka	32,06	18,31	42,01	7,63
Lubiec	16,63	8,27	51,19	23,91
Magdalenów	40,59	22,41	29,87	7,14
Marcelów	31,06	29,88	26,66	12,39
Niwy	46,04	23,16	21,22	9,58
Osiny	41,05	22,30	28,38	8,27
Osiny Kolonia	65,79	24,36	3,99	5,86
Młynki	23,48	34,88	34,33	7,31
Parchliny	29,91	61,79	1,28	7,02
Podklucze	60,19	30,05	0,47	9,28
Podżar	23,38	37,09	25,67	13,86
Polowa	54,74	6,95	30,09	8,21
Rudzisko	45,61	9,83	39,56	5,00
Stanisławów Pierwszy	50,83	24,87	19,02	5,28
Stanisławów Drugi	55,03	17,43	23,44	4,10
Szczercowska Wieś	65,23	20,38	7,01	7,38
Szczerców	41,09	15,43	21,40	22,08
Tatar	66,98	20,61	5,22	7,20
Zagadki	59,86	12,55	19,24	8,34
Załuże	24,73	40,99	12,53	21,75
Zbyszek	9,19	21,31	61,41	8,08

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy Szczerców, 2013.

⁴¹ Według ewidencji gruntów.

Z powyższego zestawienia wynika, że największy odsetek (powyżej 80 %) użytków rolnych (grunty orne i użytki zielone) w stosunku do ogólnej powierzchni danego obrębu występuje na terenie obrębów: Parchliny (91,70 %)⁴², Podklucze (90,24 %), Osiny Kolonia (90,15 %), Tatar (87,59 %), Janówka (87,22 %), Kościuszki (86,26 %), Szczercowska Wieś (85,61 %) i Chabielice (83,33 %). Największy odsetek (powyżej 50 %) obszarów leśnych występuje na terenie obrębów: Firlej (68,47 %), Dubie (67,81 %), Zbyszek (61,41 %) i Lubiec (51,19 %), zaś najwięcej terenów (powyżej 10 %) określonych jako „pozostałe” jest na terenie obrębów: Lubiec (23,91 %), Szczerców (22,08 %), Załuże (21,75 %), Podżar (13,86 %), Chabielice Kolonia (12,67 %), Marcelów (12,39 %) i Brzezie (11,15 %).

3. 2. Struktura własnościowa gruntów.

TABELA 47: Gmina Szczerców – własność gruntów w 2013 roku.

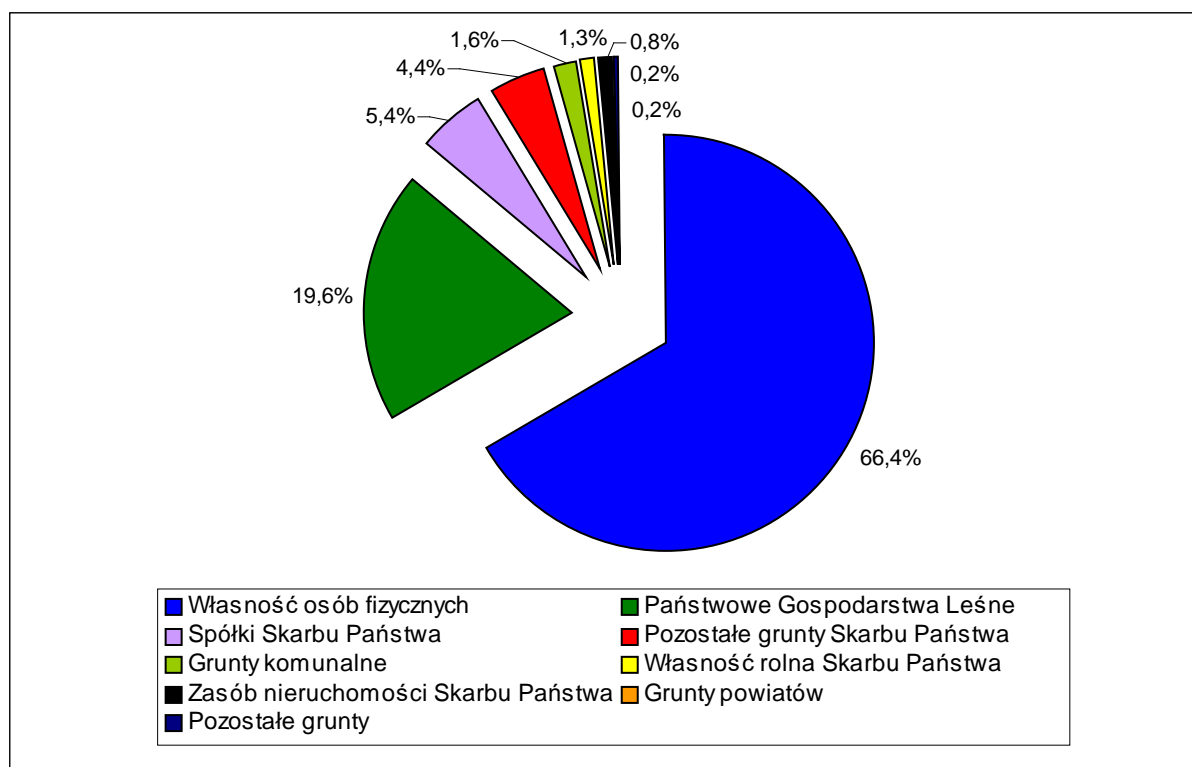
Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha	Struktura w %
Grunty Skarbu Państwa ogółem	4074	31,60
<i>Państwowe Gospodarstwa Leśne</i>	2530	62,10
<i>Grunty Spółek Skarbu Państwa</i>	696	17,08
<i>Zasób własności rolnej Skarbu Państwa</i>	174	4,27
<i>Zasób nieruchomości Skarbu Państwa</i>	109	2,68
<i>Pozostałe grunty Skarbu Państwa</i>	565	13,87
Grunty Powiatów	21	0,16
Grunty komunalne	208	1,61
Grunty osób fizycznych	8556	66,37
Grunty spółek prawa handlowego i spółdzielni	9	0,07
Wspólnoty gruntowe	6	0,05
Grunty kościołów, związków wyznaniowych	11	0,09
Grunty partii politycznych i stowarzyszeń	6	0,05

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy Szczerców, 2013.

Blisko 32 % gruntów jest własnością Skarbu Państwa, z czego najwięcej (62,10 % oraz 17,08 % z ogółu gruntów Skarbu Państwa) stanowią tereny wchodzące w skład odpowiednio: Państwowych Gospodarstw Leśnych oraz Spółek Skarbu Państwa. W rękach prywatnych (spółki prawa handlowego, spółdzielnie, osoby fizyczne, kościoły, wspólnoty gruntowe, związki wyznaniowe, partie, stowarzyszenia) pozostaje ponad 2/3 gruntów (66,62 %). Grunty komunalne stanowią tylko nieznaczną ilość – 1,61 % ogółu gruntów w gminie Szczerców.

⁴² Praktycznie w całości użytkowane jako kopalnia odkrywkowa węgla brunatnego na złożu „Bełchatów – pole Szczerców”.

RYCINA 11: Gmina Szczerców – struktura własności gruntów w 2013 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy Szczerców, 2013.

3. 3. Struktura funkcjonalna i przestrzenna.

Gmina Szczerców jest samorządową jednostką wiejską z wiodącą rolą sektora produkcyjnego i rolnego. Uzupełniającą rolę pełni sektor usługowy. Szansę na przyszły rozwój ma przede wszystkim sektor produkcyjny (wytwórczość na bazie przetwórstwa przemysłowego i rzemiosła produkcyjnego), a także: rolniczy (przede wszystkim w oparciu o hodowlę) i usługowy (w tym związany z turystyką i rekreacją). W wyniku analiz przeprowadzonych na podstawie zebranych materiałów inwentaryzacyjnych oraz na podstawie występujących powiązań komunikacyjnych i funkcjonalnych, można przyjąć następujący system obsługi ludności gminy:

Ośrodek gminny głównego poziomu obsługi o zasięgu lokalnym, obsługujący w zakresie usług ponadpodstawowych teren całej gminy – miejscowość Szczerców. Pełni ona funkcję administracyjną, stanowi ośrodek koncentracji mieszkalnictwa, produkcji, usług dla ludności oraz obsługi rolnictwa. Dodatkowo posiada potencjał do dalszego rozwoju funkcji produkcyjnych. Tym samym Szczerców pełni funkcję lokalnego centrum rozwoju, które jest istotnym czynnikiem wzrostu i kumuluje usługi oraz inne działalności gospodarcze w skali umożliwiającej społeczny i ekonomiczny rozwój sąsiadujących z nim miejscowości. Funkcjami rozwojowymi Szczercowa są przede wszystkim funkcje: produkcyjne, mieszkalnictwa oraz usługi rynkowe i nierynkowe.

Ośrodki pośredniego poziomu obsługi z poszerzonym programem usługowym, współpracujące z ośrodkiem gminnym – wsie: Borowa, Chabielice, Chabielice Kolonia, Grudna, Janówka, Lubiec, Magdalenów, Niwy, Trakt Puszczański, Osiny, Podklucze, Stanisławów Pierwszy, Stanisławów Drugi i Szczercowska Wieś. Są to ośrodki stanowiące etap pośredni w kompleksowym systemie obsługi ludności, szczególnie w zakresie usług: służby zdrowia, oświaty, kultury, bezpieczeństwa przeciwpożarowego oraz handlu i pozostałych usług o odpowiednio dużej liczbie ludności w rejonie obsługi. Funkcjami rozwojowymi tych miejscowości są funkcje: mieszkalnictwa,

działalności produkcyjnych (zwłaszcza: Chabielice, Grudna i Szczercowska Wieś), rolnictwa, a także usług rynkowych, w tym turystyki (Lubiec i Magdalenów).

Pozostałe ośrodki (wsie elementarne i przysiółki), o funkcjach typowo mieszkaniowych, rolniczych i leśnych, pozbawione bezpośredniej obsługi ludności w zakresie usług. Zaliczono do nich wsie: Krzyżówki i Kościuszki; Brzezie, Kozłówki i Bednarze; Dubie; Zagadki; Kieruzele; Kuźnica Lubiecka, Józefina i Lubośnia; Osiny Kolonia; Załuże; Podżar, Szubienice i Żabczanka; Polowa i Dzbanki; Rudzisko i Marcelów; Leśniaki; Kolonia Szczercowska; Tatar i Puszcza; Zbyszek i Firlej. Funkcjami rozwojowymi tych miejscowości są funkcje: mieszkalnictwa, działalności produkcyjnych (zwłaszcza: Polowa i Dzbanki), rolnictwa, leśnictwa, a także usług rynkowych w postaci turystyki i rekreacji (zwłaszcza: Kuźnica Lubiecka, Marcelów, Zbyszek i Firlej).

TABELA 48: Gmina Szczerców – struktura funkcjonalno – przestrzenna według miejscowości.

Miejscowość	Funkcje podstawowe ⁴³	Funkcje uzupełniające i perspektywiczne
1	2	3
Borowa	rolnictwo i usługi	bez zmian
Krzyżówki	tylko mieszkaniowa	bez zmian
Kościuszki	rolnictwo	działalności produkcyjne
Brzezie	rolnictwo	bez zmian
Kozłówki	rolnictwo	bez zmian
Bednarze	rolnictwo	bez zmian
Chabielice	usługi	działalności produkcyjne
Chabielice Kolonia	rolnictwo i usługi	bez zmian
Dubie	rolnictwo	bez zmian
Grudna	usługi	działalności produkcyjne
Zagadki	rolnictwo	działalności produkcyjne
Janówka	rolnictwo i usługi	bez zmian
Kieruzele	rolnictwo	bez zmian
Kuźnica Lubiecka	rolnictwo i leśnictwo	turystyka
Lubiec	rolnictwo i leśnictwo	turystyka
Magdalenów	rolnictwo	turystyka
Niwy	rolnictwo	bez zmian
Trakt Puszczański	rolnictwo	bez zmian
Józefina	tylko mieszkaniowa	turystyka
Lubośnia	tylko mieszkaniowa	bez zmian
Osiny	usługi i rolnictwo	bez zmian
Osiny Kolonia	rolnictwo	bez zmian
Podklucze	usługi i rolnictwo	działalności produkcyjne
Załuże	rolnictwo	działalności produkcyjne
Podżar	rolnictwo	turystyka
Szubienice	rolnictwo	bez zmian
Żabczanka	rolnictwo	bez zmian

⁴³ Z pominięciem funkcji mieszkaniowej obecnej w każdej miejscowości.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SZCZERCÓW

1	2	3
Polowa	rolnictwo	działalności produkcyjne
Dzbanki	rolnictwo	działalności produkcyjne
Rudzisko	rolnictwo	bez zmian
Marcelów	rolnictwo i leśnictwo	turystyka
Stanisławów Pierwszy	rolnictwo i usługi	bez zmian
Leśniaki	rolnictwo	bez zmian
Stanisławów Drugi	rolnictwo i usługi	bez zmian
Szczerców	ośrodek wielofunkcyjny	działalności produkcyjne i usługi
Szczercowska Wieś	rolnictwo i usługi	działalności produkcyjne
Kolonia Szczercowska	rolnictwo i usługi	działalności produkcyjne
Tatar	rolnictwo	bez zmian
Puszcza	rolnictwo	bez zmian
Zbyszek	tylko mieszkaniowa	turystyka
Firlej	tylko mieszkaniowa	turystyka

Źródło: Opracowanie własne, 2013

Należy wyraźnie podkreślić, że obecnie funkcja rolnicza, określona jako podstawowa, ogranicza się w większości miejscowości przede wszystkim jako wiodąca w strukturze zagospodarowania przestrzeni (struktura przestrzenna) i nie stanowi wiodącej funkcji ekonomicznej. W perspektywie najbliższych kilkunastu lat należy spodziewać się dalszego ograniczenia funkcji rolniczej. W miejscowościach, które nie mają predyspozycji do rozwoju funkcji produkcyjnych i usługowych, dominować będzie wyłącznie funkcja mieszkaniowa.

4. SFERA SPOŁECZNA.

4. 1. Demografia.

4.1.1. Podstawowe dane o ludności.

Podstawowymi miernikami charakteryzującymi zbiorowość ludzką jest jej liczebność i rozmieszczenie. Gmina wiejska Szczerców 31 grudnia 2012 roku liczyła 8025 mieszkańców. Zamieszkiwało ją 3923 mężczyzn oraz 4102 kobiety. Współczynnik feminizacji, to jest stosunek liczby kobiet na 100 mężczyzn, wynosi w gminie 105 i jest wyższy od średniej dla powiatu bełchatowskiego – 103 oraz niższy od wartości charakteryzującej województwo łódzkie – 110. Na 1 km² powierzchni gminy przypada 62 mieszkańców. Gęstość zaludnienia jest więc znacznie niższa od średniej dla powiatu i województwa (odpowiednio: 117 i 139 osoby/km²). Współczynnik występujący w gminie Szczerców jest jednak charakterystyczny dla gmin wiejskich.

TABELA 49: Gmina Szczerców – współczynnik feminizacji i gęstość zaludnienia w 2012 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Współczynnik feminizacji	104,56	103,27	109,81
Gęstość zaludnienia na 1 km ²	62,21	116,91	138,57

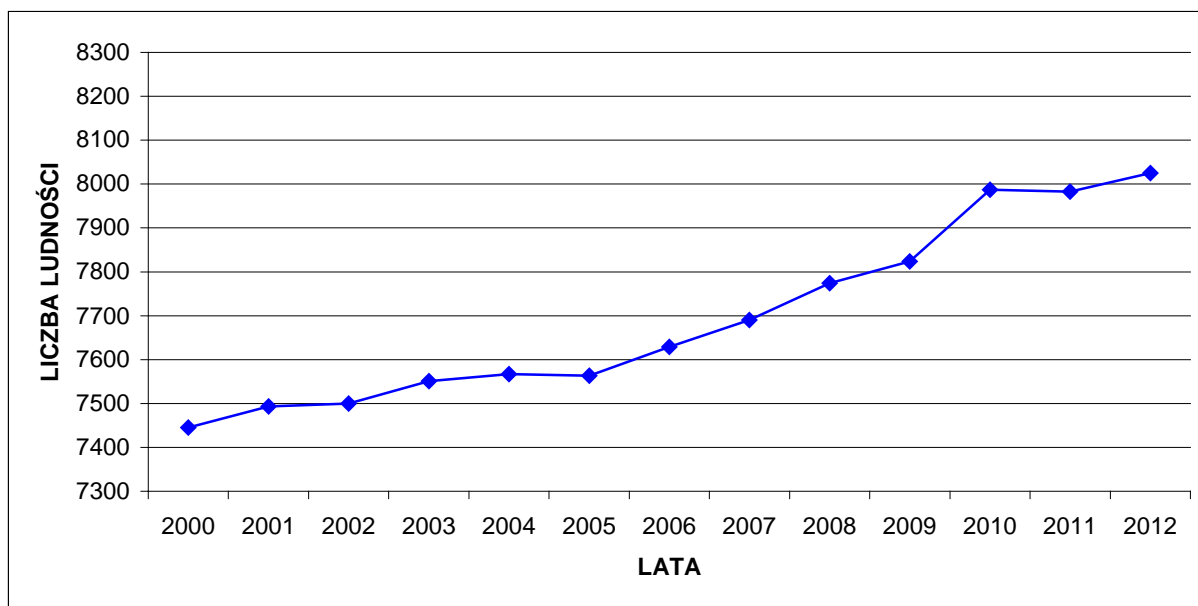
Źródło: GUS 2013.

TABELA 50: Gmina Szczerców – zaludnienie w latach 1995 – 2012.

Rok	Liczba ludności		
	Ogółem	mężczyźni	kobiety
1995	7700	3763	3937
1996	7686	3754	3932
1997	7649	3737	3912
1998	7698	3766	3932
1999	7433	3674	3759
2000	7445	3665	3780
2001	7493	3695	3798
2002	7500	3708	3792
2003	7551	3708	3843
2004	7567	3722	3845
2005	7563	3709	3854
2006	7629	3746	3883
2007	7690	3769	3921
2008	7774	3791	3983
2009	7824	3833	3991
2010	7987	3901	4086
2011	7983	3892	4091
2012	8025	3923	4102

Źródło: GUS 2013.

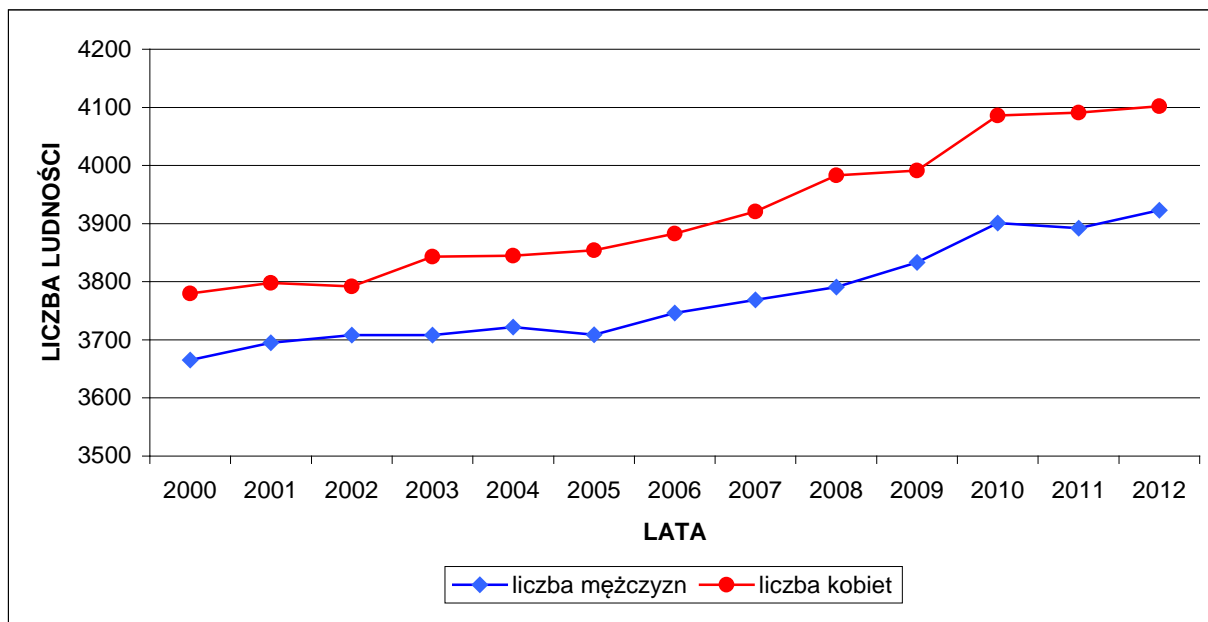
RYCINA 12: Gmina Szczerców – zaludnienie w latach 2000 – 2012.

Źródło: GUS 2013.

W przeciągu analizowanej dekady liczba ludności zwiększyła się. W roku 2012 gminę Szczerców zamieszkiwało 580 osób więcej niż 12 lat wcześniej, co oznacza wzrost o 7,8 %. W analizowanym okresie współczynnik feminizacji o wartości powyżej 100 punktów występował stale.

RYCINA 13: Gmina Szczerców – zaludnienie w latach 2000 – 2012 według płci.

Źródło: GUS 2013.

Dane dotyczące liczby ludności według GUS obejmują ludność według faktycznego miejsca zamieszkania.

TABELA 51: Gmina Szczerców – rozkład zaludnienia według miejscowości w 2013 roku.

Miejscowość	Liczba mieszkańców
1	2
SOŁECTWO Borowa:	195
Borowa	121
Krzyżówki	8
Kościuszki pod lasem (od nr 28)	66
SOŁECTWO Brzezie:	311
Brzezie	158
Kozłówki	104
Bednarze	49
SOŁECTWO Chabielice:	475
Chabielice	262
Chabielice Kolonia	213
SOŁECTWO Dubie	245
SOŁECTWO Grudna:	252
Grudna	182
Zagadki	70
SOŁECTWO Janówka	140
SOŁECTWO Kieruzele	105
SOŁECTWO Kuźnica Lubiecka	35
SOŁECTWO Lubiec	221
SOŁECTWO Magdalenów	109
SOŁECTWO Niwy:	532
Niwy	279
Trakt Puszczański	223
Józefina	22
Lubośnia	8
SOŁECTWO Osiny:	337
Osiny	232
Osiny Kolonia	105
SOŁECTWO Podklucze:	507
Podklucze	281
Załuże	226
SOŁECTWO Podżar:	123
Podżar	49
Szubienice	33
Żabczanka	41
SOŁECTWO Polowa:	399
Polowa	138
Kościuszki (przy szosie)	138
Dzbanki	123

1	2
SOŁECTWO Rudzisko:	155
Rudzisko	94
Marcelów	61
SOŁECTWO Stanisławów Pierwszy:	303
Stanisławów Pierwszy	243
Leśniaki	60
SOŁECTWO Stanisławów Drugi	171
SOŁECTWO Szczerców	3025
SOŁECTWO Szczercowska Wieś:	208
Szczercowska Wieś	93
Kolonia Szczercowska	115
SOŁECTWO Tatar:	126
Tatar	97
Puszcza	29
SOŁECTWO Zbyszek:	24
Zbyszek	17
Firlej	7

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2013.

Zdecydowanie najludniejszą miejscowością w gminie jest Szczerców, który obecnie zamieszkuje 3025 mieszkańców. Poza Szczercowem najludniejsze wsie w gminie to: Podklucze (281 mieszkańców), Niwy (279 mieszkańców) i Chabielice (262 mieszkańców). W przedziale od 200 do 250 mieszkańców zawierają się miejscowości: Dubie (245), Stanisławów Pierwszy (243), Osiny (232), Załuże (226), Trakt Puszczański (223), Lubiec (221) i Chabielice Kolonia (213). Populacją pomiędzy 100 a 200 mieszkańców charakteryzują się wsie: Grudna (182), Stanisławów Drugi (171), Brzezie (158), Janówka (140), Kościuszki przy szosie (138), Polowa (138), Dzbanki (123), Borowa (121), Kolonia Szczercowska (115), Magdalenów (109), Kieruzele (105), Osiny Kolonia (105) i Kozłówki (104). Zaludnienie poniżej 100 mieszkańców posiadają miejscowości: Tatar (97), Rudzisko (94), Szczercowska Wieś (93), Zagadki (70), Kościuszki pod lasem (66), Marcelów (61), Leśniaki (60), Bednarze (49), Podżar (49), Żabczanka (41), Kuźnica Lubiecka (35), Szubienice (33), Puszcza (29), Józefina (22), Zbyszek (17), Lubośnia (8), Krzyżówki (8) i Firlej (7).

Wśród sołectw najludniejsze jest sołectwo Szczerców, które zamieszkuje 3025 mieszkańców. Poza Szczercowem najludniejsze sołectwa w gminie to: Niwy (532 mieszkańców) i Podklucze (507 mieszkańców). W przedziale od 200 do 500 mieszkańców zawierają się sołectwa: Chabielice (475), Polowa (399), Osiny (337), Brzezie (311), Stanisławów Pierwszy (303), Grudna (252), Dubie (245), Lubiec (221) i Szczercowska Wieś (208). Populacją pomiędzy 100 a 200 mieszkańców charakteryzują się sołectwa: Borowa (195), Stanisławów Drugi (171), Rudzisko (155), Janówka (140), Tatar (126), Podżar (123), Magdalenów (109) i Kieruzele (105). Zaludnienie poniżej 100 mieszkańców posiadają sołectwa: Kuźnica Lubiecka (35) i Zbyszek (24).

4.1.2. Struktura wieku mieszkańców.

Na liczbę ludności decydujący wpływ mają dwa czynniki: ruch naturalny oraz wędrowną ludności. Te z kolei zdeterminowane są przez strukturę ludności według wieku i płci. Struktura ludności według wieku określa proces starzenia się ludności, definiowany najogólniej jako zmiany stanu i struktury według wieku ludności, polegające na

wzroście w ogólnej liczbie udziału osób starszych. Za granicę starości przyjmuje się umownie wiek 60 lat. Obecnie ludność województwa łódzkiego, podobnie jak całej Polski, starzeje się. Jednak nadal na terenach wiejskich udział dzieci i młodzieży jest większy od przeciętnej co powoduje, że pod względem struktury wieku mieszkańców gminy Szczerców możemy określić jeszcze jako jednostkę młodą.

TABELA 52: Gmina Szczerców – ludność według wieku w 2012 roku.

Grupa wieku	Liczba ludności
0 – 4	466
5 – 9	416
10 – 14	444
15 – 19	525
20 – 24	611
25 – 29	649
30 – 34	659
35 – 39	568
40 – 44	548
45 – 49	569
50 – 54	522
55 – 59	515
60 – 64	472
65 – 69	316
70 i więcej	745

Źródło: GUS 2013.

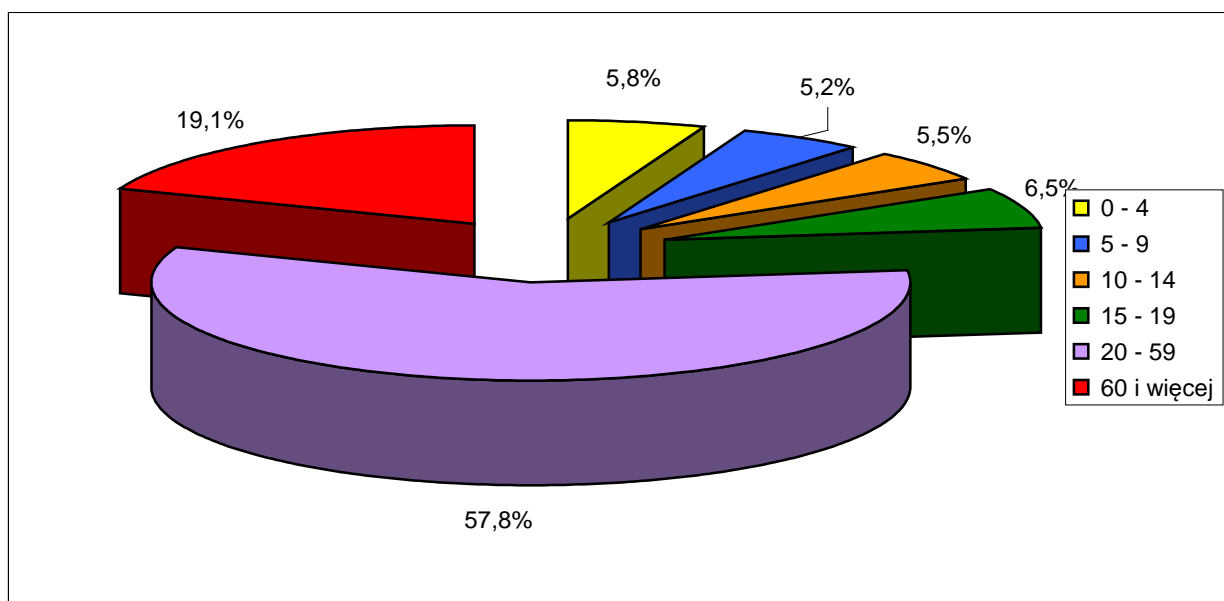
TABELA 53: Gmina Szczerców – struktura ludności według wieku w 2012 roku.

Grupa wieku	Gmina Szczerców (%)	Powiat Bełchatowski (%)	Województwo Łódzkie (%)
0 – 4	5,81	5,66	4,96
5 – 9	5,18	4,78	4,50
10 – 14	5,53	4,66	4,51
15 – 19	6,54	6,04	5,47
20 – 24	7,61	7,41	6,53
25 – 29	8,09	9,04	7,66
30 – 34	8,21	8,78	7,93
35 – 39	7,08	7,33	7,50
40 – 44	6,83	5,80	6,41
45 – 49	7,09	6,21	6,02
50 – 54	6,50	8,59	7,15
55 – 59	6,42	8,57	8,11
60 – 64	5,88	6,20	7,23
65 – 69	3,94	3,55	4,92
70 i więcej	9,28	7,38	11,09

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

23,07 % mieszkańców zamieszkałych w gminie, to jest 1851 osób, liczy poniżej 19 roku życia. Natomiast 16,52 % obywateli (1326 osób) nie ukończyło jeszcze 14 roku życia. Struktura mieszkańców gminy Szczerców według wieku jest bardzo zbliżona do wartości charakteryzujących zarówno populację powiatu bełchatowskiego jak i województwa łódzkiego. W stosunku do porównywanych wartości, a zwłaszcza całego województwa, prezentuje się nieco korzystniej w najmłodszych (0 – 19 lat) jak i w najstarszych (65 lat i więcej) kategoriach wiekowych (tylko w stosunku do województwa).

RYCINA 14: Gmina Szczerców – struktura ludności według wieku w 2012 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Korzystny rozkład demograficzny ludności potwierdza struktura mieszkańców w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18 – 64 lata, a dla kobiet 18 – 59 lat.

TABELA 54: Gmina Szczerców – ludność wieku produkcyjnego i nieprodukcyjnego w 2012 roku.

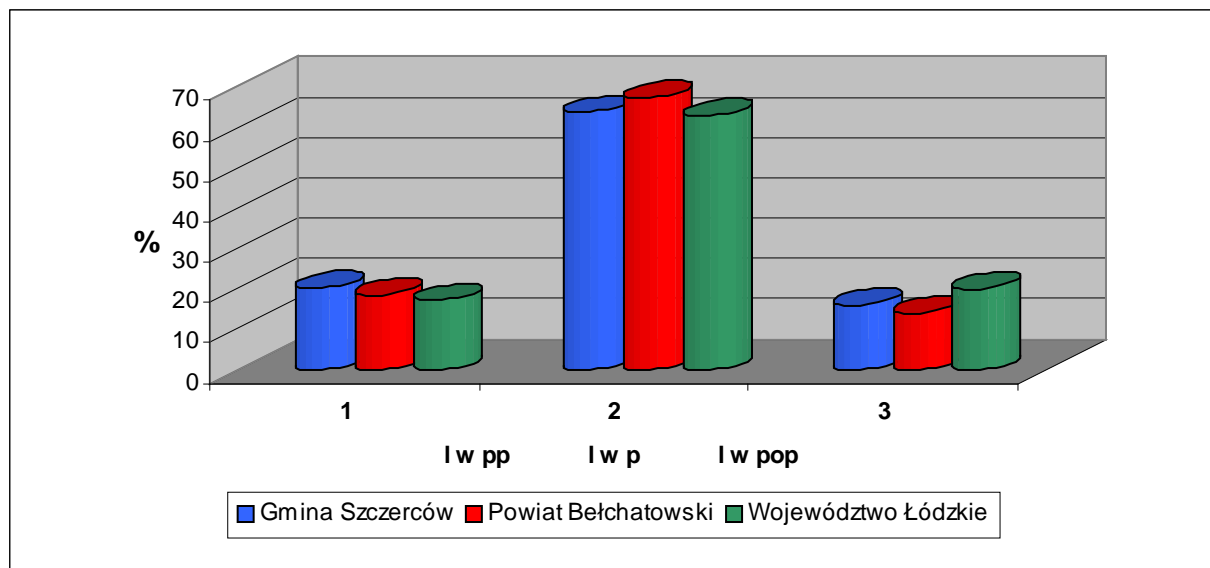
Ludność w wieku	Gmina Szczerców	Gmina Szczerców (%)	Powiat Bełchatowski (%)	Województwo Łódzkie (%)
Przedprodukcyjnym	1622	20,21	18,52	17,11
Produkcyjnym	5115	63,74	67,46	62,91
Poprodukcyjnym	1288	16,05	14,02	19,99
Współczynnik obciążenia demograficznego		56,89	48,24	58,96

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Obywatele wieku nieprodukcyjnego (przedprodukcyjni i poprodukcyjni) stanowią 36,26 % całej zbiorowości. Od kilku lat rośnie, także w ujęciu relatywnym, zbiorowość mieszkańców zdolnych do pracy. Wpływ na to ma wejście w wiek dorosły osób z wyżu demograficznego, urodzonych w latach 80–tych XX wieku, a także tych urodzonych na początku lat 90–tych XX wieku. Jednocześnie zmniejsza się tak zwane „obciążenie” ludności jej

nieprodukcyjną częścią. Struktura wieku produkcyjnego i nieprodukcyjnego mieszkańców gminy Szczerców nieznacznie odbiega od średnich wartości przyporządkowanych dla powiatu i województwa, ale prezentuje się korzystniej ze względu na licznější populację wieku przedprodukcyjnego i mniej liczną populację wieku poprodukcyjnego (tylko w stosunku do województwa).

RYCINA 15: Gmina Szczerców – ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2012 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Współczynnik obciążenia demograficznego, ustalony jako stosunek ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym dla gminy Szczerców wynosi 56,89 i jest wyższy od średniej występującej w powiecie bełchatowskim (48,24) i nieznacznie niższy od średniej w województwie łódzkim (58,69). Dodatkowo jego wartość w gminie Szczerców rozkłada się korzystnie ponieważ obecnie wśród obywateli „nieprodukcyjnych” jest jeszcze więcej osób „przedprodukcyjnych” niż „poprodukcyjnych”. Odnotowując jednak zmiany struktury mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym oraz rosnącą liczebność roczników poprodukcyjnych, w ciągu najbliższych kilkunastu lat można przewidywać wzrost „obciążenia” demograficznego poprzez populację osób „poprodukcyjnych”, tak jak obserwujemy to już we współczynnikach dotyczących całego województwa.

4.1.3. Ruch naturalny i wędrowną ludności.

Na przyrost naturalny ludności składają się zmiany w jej liczbie powodowane przez urodzenia i zgony. Charakteryzujące go wartości określają nie tylko strukturę populacji według płci i wieku, ale także liczbę zawartych małżeństw, osób w wieku rozrodczym oraz zgonów. Wartości charakteryzujące ruch naturalny gminy Szczerców w 2012 roku rozkładają się mniej korzystnie w stosunku do średniej dla powiatu bełchatowskiego i wyraźnie korzystniej od średniej dla całego województwa łódzkiego. Wpływ na to ma przede wszystkim wskaźnik przyrostu naturalnego. Jednak z drugiej strony należy wziąć pod uwagę fakt stosunkowo niskiej populacji gminy Szczerców powodującej, że nawet jednostkowe przypadki mogą wpłynąć na końcowy obraz poszczególnych wskaźników statystycznych. Przeciętna stopa przyrostu naturalnego w gminach wiejskich bywa często dodatnia i do tego wyższa niż w miastach. Ta tendencja utrzymuje się także w gminie Szczerców. Współczynnik przyrostu naturalnego w 2012 roku wyniósł tutaj 0,25 ‰ i był niższy od średniej dla powiatu bełchatowskiego (1,84 ‰) oraz wyższy od średniej dla całego województwa łódzkiego (-2,97 ‰).

TABELA 55: Gmina Szczerców – ruch naturalny i wędrownicy ludności w 2012 roku.

Ruch naturalny i wędrownicy ludności	Gmina Szczerców – wartości bezwzględne
Małżeństwa	39
Urodzenia żywe	89
Zgony	87
Przyrost naturalny	2
Saldo migracji	6
Przyrost rzeczywisty	8

Źródło: GUS 2013.

Współczynnik małżeństw, to jest liczba zawartych małżeństw na 1000 ludności ogółem, w 2012 roku w gminie Szczerców wyniósł 4,86 i był niższy od wartości dla powiatu (6,58) oraz województwa (5,00). Współczynnik rodności, określający liczbę urodzeń żywych badanego okresu na 1000 ludności ogółem, wyniósł w 2012 roku w gminie 11,09 i był wyższy od średniej dla powiatu (10,69) oraz województwa (9,45). Natomiast umieralność społeczeństwa, mierzona współczynnikiem zgonów (liczba zgonów na 1000 ludności), wyniosła w gminie 10,84 i była wyższa od wartości charakteryzującej powiat bełchatowski (8,85) oraz niższa od wartości dla województwa łódzkiego (12,42).

TABELA 56: Gmina Szczerców – podstawowe współczynniki (na 1000 ludności) określające ruch naturalny i wędrownicy ludności w 2012 roku.

Współczynnik	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Małżeństwa	4,86	6,58	5,00
Urodzenia żywe	11,09	10,69	9,45
Zgony	10,84	8,85	12,42
Przyrost naturalny	0,25	1,84	-2,97
Saldo migracji	0,75	-1,42	-0,72
Przyrost rzeczywisty	1,00	0,42	-3,69

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Migracje są drugim, obok przyrostu naturalnego, czynnikiem wpływającym bezpośrednio na liczbę ludności oraz jej rozmieszczenie. Obecna tendencja przemieszczania się, szczególnie młodych mieszkańców, z mniejszych do większych ośrodków osiedleńczych, a także zagranicę powoduje, że saldo migracji wewnętrznej i zagranicznej wielu gmin wiejskich jest ujemne. Jednakże w przypadku jednostek wiejskich zlokalizowanych blisko miast, odpływ mieszkańców jest niższy i dodatkowo równoważony przez napływ osadników, wybierających podmiejskie wsie jako miejsce zamieszkania. Takie zjawisko od kilkunastu lat zachodzi na terenie gminy Szczerców i w 2012 roku jej saldo migracji było nieznacznie dodatnie i wyniosło w liczbach bezwzględnych +6.

TABELA 57: Gmina Szczerców – ruch wędrowniczy ludności w 2012 roku.

Jednostka	Napływ				Odpływ				Saldo migracji
	Razem	w tym			Razem	w tym			
		z miast	ze wsi	z zagranicy		do miast	na wieś	za granicę	
Gmina Szczerców	75	38	36	1	69	39	30	0	6

Źródło: GUS 2013.

Saldo migracji liczone na 1000 ludności wyniosło w 2012 roku 0,75 i było znacznie wyższe od średniej dla powiatu bełchatowskiego (-1,42) oraz województwa łódzkiego (-0,72), które charakteryzują się znacznym odpływem ludności. Przyrost rzeczywisty dla gminy Szczerców, liczony jako suma wartości przyrostu naturalnego oraz salda migracji, był dodatni i wyniósł w 2012 roku w liczbach bezwzględnych +8 (1,00 ‰). Tym samym dodatnie saldo migracji znacznie powiększyło wskaźnik przyrostu rzeczywistego. Należy nadmienić, że przytoczone powyżej oficjalne dane statystycznie nie oddają realnej wartości określającej obecny ruch migracyjny. Dotyczą one ruchu wędrowniczego na pobyt stały i nie obejmują czasowych migracji na tle zarobkowym, zwłaszcza związanych z wyjazdem za granicę.

Powyższe dane sugerują, że w najbliższych latach należy spodziewać się dalszego, ale nieznacznego wzrostu liczby mieszkańców gminy Szczerców, zwłaszcza z przyczyn migracyjnych (dodatnie saldo migracji). Szansą na zatrzymanie tej korzystnej tendencji jest między innymi wszechstronna promocja walorów gminy w celu przyciągnięcia jeszcze większej niż obecnie liczby osadników, najlepiej w wieku rozrodczym.

4. 2. Rynek pracy.

4.2.1. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON.

Gmina Szczerców nie jest typową gminą wiejską. Świadczy o tym nie tylko charakter funkcjonalno – przestrzenny samej miejscowości Szczerców, która posiada dość wykształcone typowo miejskie funkcje, ale także całej gminy. Generalnie we większości miejscowości, poza Szczercowem, dominuje funkcja mieszkaniowa nad funkcją pracy. Sam rynek pracy opiera się tu między innymi na rolnictwie indywidualnym i część mieszkańców poszczególnych wsi pracuje we własnych gospodarstwach rolnych, których według *Powszechnego Spisu Rolnego* z 2010 roku było 1249, z czego 854 prowadziło działalność rolniczą. Znaczna grupa mieszkańców znajduje zatrudnienie w kilkunastu lokalnych, większych zakładach pracy, zwłaszcza produkcyjnych i usługowych, które rozwijają się stosownie do realiów gospodarki rynkowej. Są to firmy zajmujące się głównie wydobyciem surowców naturalnych, przetwórstwem rolno – spożywczym, przetwórstwem przemysłowym, budownictwem oraz handlem. Należy podkreślić, że znaczna grupa mieszkańców pracuje poza granicami gminy, przede wszystkim w pobliskim Bełchatowie oraz w całym zagłębiu górniczo – energetycznym, a także za granicą. Na koniec 2011 roku Urząd Gminy zarejestrował 504 podmioty gospodarcze w rejestrze REGON.

TABELA 58: Gmina Szczerców – formy własności podmiotów gospodarczych⁴⁴ będących w rejestrze REGON w 2011 roku.

Formy własności	Gmina Szczerców – ilość podmiotów
Zakłady publiczne	22
Spółki handlowe	8
Spółki cywilne	33
Spółdzielnie	3
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	17
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	417
Inne formy własności prywatnej	4

Źródło: GUS 2012.

Własnością publiczną są 22, natomiast prywatną 482 przedsiębiorstwa, to jest 95,36 % ogółu. Spośród firm prywatnych 417 to zakłady należące do osób fizycznych, co stanowi 86,51 % ogółu podmiotów sektora prywatnego. Należy nadmienić, że spośród 8 spółek prawa handlowego, jedna posiada kapitał zagraniczny.

TABELA 59: Gmina Szczerców – struktura podmiotów gospodarczych⁴⁵ według form własności w 2011 roku.

Forma własności	Gmina Szczerców (%)	Powiat Bełchatowski (%)	Województwo Łódzkie (%)
Zakłady publiczne	4,37	2,83	2,91
Spółki handlowe	1,59	4,39	6,54
Spółki cywilne	6,55	8,06	7,06
Spółdzielnie	0,60	0,37	0,42
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	3,37	3,15	3,03
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	82,74	76,92	77,18
Inne formy własności prywatnej	0,79	4,28	2,87

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

Zaprezentowane powyżej uwarunkowania charakteryzujące strukturę własności podmiotów gospodarczych w gminie Szczerców różnią się od przeciętnej dla powiatu i województwa. Wśród podmiotów gospodarczych z gminy Szczerców jest stosunkowo najwięcej zakładów należących do osób fizycznych, zakładów publicznych oraz fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych kosztem pozostałych form własności w ogólnej strukturze przedsiębiorstw, w stosunku do porównywanych wartości. Największa różnica w stosunku do powiatu i województwa dotyczy spółek handlowych i cywilnych, których w gminie Szczerców jest stosunkowo najmniej. Jest to dość powszechna prawidłowość, bo jednostki te dość licznie występują przede wszystkim na terenie gmin miejsko – wiejskich i miejskich, a więc wchodzi w skład danych przyporządkowanych dla powiatu i województwa. Powyższe oznacza, że na terenie gminy Szczerców spośród firm prywatnych zdecydowanie dominuje sektor małych, rodzinnych przedsiębiorstw.

⁴⁴ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

⁴⁵ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

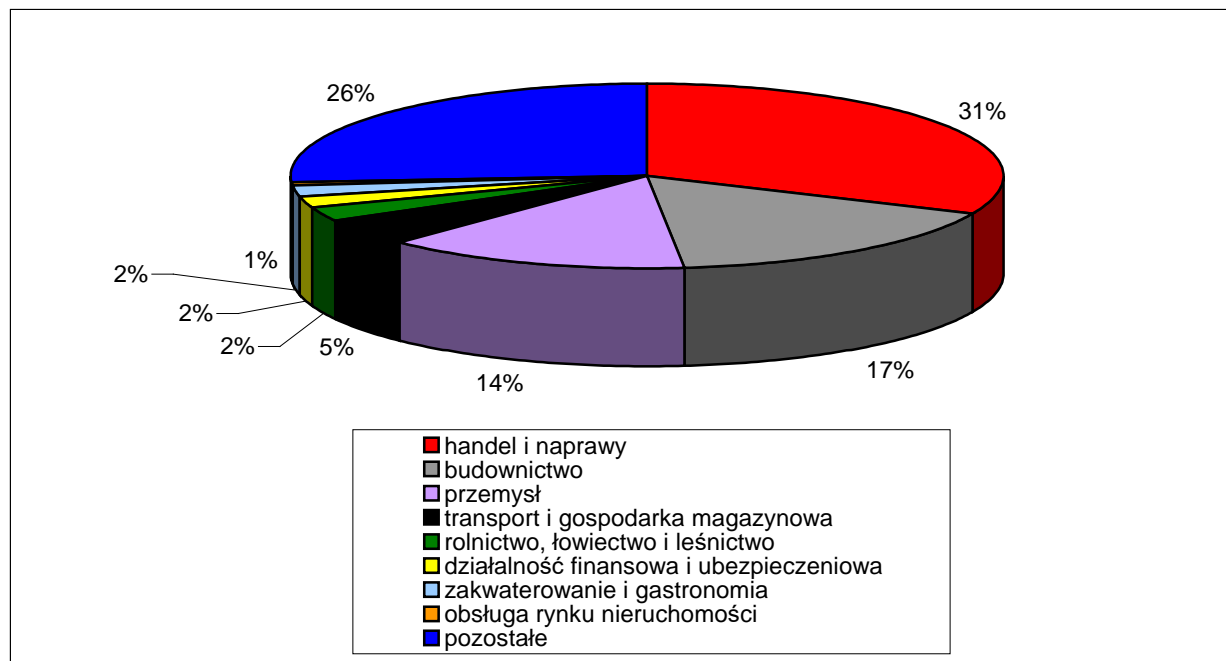
Poniższa tabela przedstawia rozkład podmiotów gospodarczych, będących w rejestrze REGON według wybranych sekcji PKD. Dokonano w niej także dodatkowego pogrupowania, np.: ujmując pod pojęciem przemysł: górnictwo i kopalnictwo, działalności produkcyjne i przetwórstwo przemysłowe. W skład sekcji handel i naprawy wchodzi: handel hurtowy i detaliczny, naprawy pojazdów mechanicznych, motocykli oraz artykułów przeznaczenia osobistego i użytku domowego.

TABELA 60: Gmina Szczerców – podmioty gospodarki narodowej⁴⁶ zarejestrowane w REGON według wybranych sekcji w 2011 roku.

Wybrane sekcje według PKD	Gmina Szczerców – ilość podmiotów
Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo	12
Przemysł i przetwórstwo przemysłowe	69
Budownictwo	85
Handel i naprawa pojazdów samochodowych	159
Transport i gospodarka magazynowa	25
Zakwaterowanie i gastronomia	9
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	10
Obsługa rynku nieruchomości	3
Pozostałe sekcje	132

Źródło: GUS 2012.

RYCINA 16: Gmina Szczerców – struktura podmiotów gospodarki narodowej⁴⁷ zarejestrowanych w REGON według wybranych sekcji w 2011 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

Spośród wymienionych sekcji najwięcej firm (159) prowadzi działalność handlową i naprawczą. 85 podmiotów zajmuje się budownictwem, a 69 przemysłem (z czego 66 przetwórstwem przemysłowym). Tylko te trzy grupy

⁴⁶ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

⁴⁷ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

stanowią łącznie blisko 2/3 (62,10 %) wszystkich zarejestrowanych firm. Znaczną pojedynczą grupę w powyższej statystyce stanowią 132 podmioty określonych jako „pozostałe sekcje” (między innymi: edukacja, ochrona zdrowia, administracja, opieka społeczna, sport, kultura, pozostałe nie wymienione usługi, itp.), które reprezentują 26,19 % ogółu przedsiębiorstw w gminie. Uwarunkowania te prezentuje powyższa rycina oraz poniższa tabela.

TABELA 61: Gmina Szczerców – struktura podmiotów gospodarki narodowej⁴⁸ zarejestrowanych w REGON według wybranych sekcji w 2011 roku.

Wybrane sekcje według PKD	Gmina Szczerców (%)	Powiat Bełchatowski (%)	Województwo Łódzkie (%)
Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo	2,38	1,42	2,16
Przemysł i przetwórstwo przemysłowe	13,69	10,29	12,89
Budownictwo	16,87	11,76	10,46
Handel i naprawa pojazdów	31,55	30,67	29,74
Transport i gospodarka magazynowa	4,96	5,24	6,37
Zakwaterowanie i gastronomia	1,79	2,85	2,45
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	1,98	3,27	3,28
Obsługa rynku nieruchomości	0,60	4,02	3,52
Pozostałe sekcje	26,19	30,46	29,12

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

Udział sekcji: handel i naprawa pojazdów, przemysł i przetwórstwo przemysłowe, transport i gospodarka magazynowa oraz zakwaterowanie i gastronomia jest zbliżony do przeciętnych uwarunkowań charakteryzujących powiat bełchatowski i województwo łódzkie. Znacznie mniejszy odsetek przedsiębiorstw z sekcji działalność finansowa i ubezpieczeniowa oraz obsługa rynku nieruchomości na terenie gminy Szczerców w stosunku do porównywanych jednostek jest zjawiskiem naturalnym bowiem statystyka, zwłaszcza dla województwa, obejmuje również duże gminy miejskie (Łódź, Piotrków Trybunalski, Sieradz, Bełchatów, itd.), w których takie firmy mają przeważnie swoje siedziby. Podobnie ma się rzecz związana z pozycją „pozostałe sekcje”, gdzie duże ośrodki miejskie są główną siedzibą dla licznych podmiotów publicznych (państwowych i samorządowych) oraz innych specjalistycznych usług. Natomiast wyższy w stosunku do powiatu i województwa odsetek firm z sekcji rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo na terenie gminy Szczerców jest zjawiskiem naturalnym ze względu na rolniczy i leśny charakter znacznej części gminy. Dość zaskakującym wynikiem dla gminy wiejskiej jest wysoki odsetek w sekcjach przemysł i budownictwo, ale najczęściej są to przede wszystkim małe i średnie firmy.

Zjawiskiem dość charakterystycznym dla gmin wiejskich jest niższy odsetek zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w stosunku do jej liczby ludności w porównaniu z jednostkami miejsko – wiejskimi i miejskimi. Dzieje się tak również w przypadku gminy Szczerców co prezentuje poniższa tabela.

⁴⁸ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

TABELA 62: Gmina Szczerców – podmioty gospodarki narodowej⁴⁹ zarejestrowane w REGON na 1000 ludności w 2011 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 ludności ogółem	63,13	74,10	90,20
Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 ludności w wieku produkcyjnym	99,53	109,20	142,42
Zakłady osób fizycznych na 1000 ludności ogółem	52,24	57,00	69,61
Zakłady osób fizycznych na 1000 ludności w wieku produkcyjnym	82,35	83,99	109,92

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

4.2.2. Zatrudnienie.

Według danych z końca 2011 roku liczba pracujących⁵⁰ w gospodarce narodowej na obszarze gminy Szczerców wyniosła 2303 osoby. Kobiety stanowiły 26,05 %, a więc ponad 1/4 ogólnej liczby pracujących.

TABELA 63: Gmina Szczerców – pracujący w 2011 roku.

Pracujący	Gmina Szczerców – liczba pracujących
Ogółem	2303
W tym liczba kobiet	600
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	31
Przemysł i budownictwo	1441
Usługi	831

Źródło: GUS 2012.

TABELA 64: Gmina Szczerców – struktura pracujących w 2011 roku.

Pracujący	Gmina Szczerców (%)	Powiat Bełchatowski (%)	Województwo Łódzkie (%)
Rolnictwo i leśnictwo	1,35	0,33	0,69
Przemysł i budownictwo	62,57	59,38	37,42
Usługi	36,08	40,30	61,89
Na 1000 ludności ogółem	288	320	222
Na 1000 ludności w wieku produkcyjnym	455	471	350
Udział kobiet	26,05	37,32	50,56

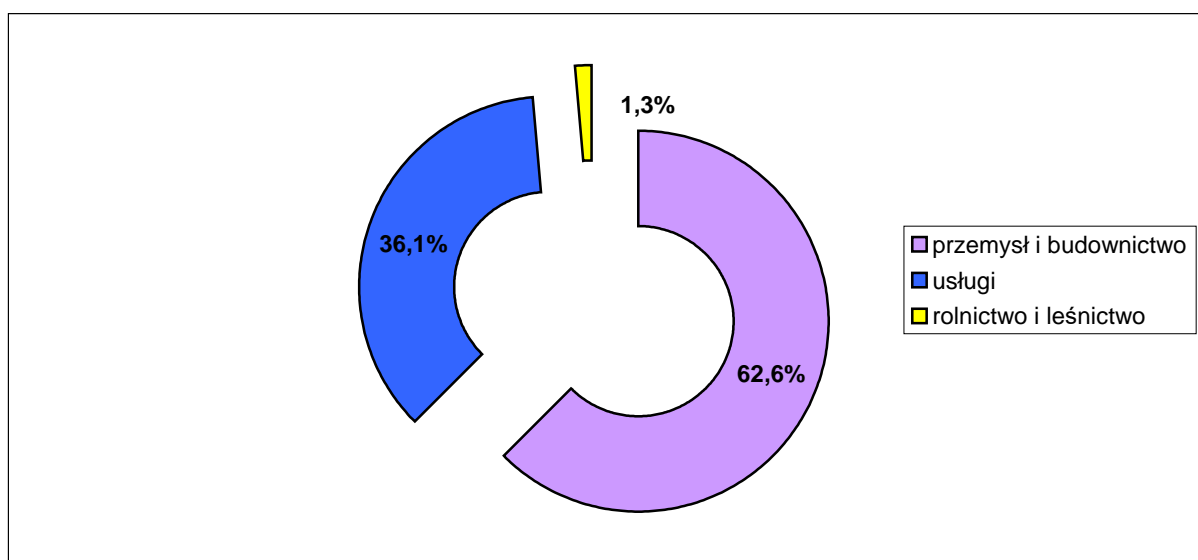
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

⁴⁹ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

⁵⁰ Według faktycznego miejsca pracy; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, w fundacjach, stowarzyszeniach i innych organizacjach oraz duchowieństwa.

Niniejsze statystyki nie odzwierciedlają faktycznej, czyli pełnej, struktury zatrudnienia na terenie gminy, powiatu i województwa. Odnoszą się bowiem do liczby pracujących, zgodnie z przedstawioną powyżej definicją i odzwierciedlają strukturę zatrudnienia w większych podmiotach gospodarczych. Jednakże na podstawie powyższej tabeli obserwujemy naturalną prawidłowość. Bardzo wysoki wskaźnik pracujących w przemyśle i budownictwie na terenie gminy wiejskiej Szczerców odnotowujemy ze względu na fakt, że wielu mieszkańców tejże gminy pracuje w pobliskich zakładach górniczych i energetycznych należących do koncernu PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna SA. Dość wysoki wskaźnik pracujących w usługach (usługi rynkowe i nierynkowe) to konsekwencja faktu, że poza przemysłem (górnictwo i energetyka), największą ilość lokalnych firm zatrudniających powyżej 9 osób stanowią podmioty usługowe właśnie, a przede wszystkim sektor usług publicznych (administracja, edukacja, służba zdrowia). Najwyższy, w stosunku do porównywanych jednostek, odsetek pracujących w rolnictwie i leśnictwie jest tu zjawiskiem naturalnym zważywszy na rolno – leśny charakter znacznej części gminy. Natomiast niski udział kobiet wśród ogółu pracujących związany jest z faktem, że struktura branżowa największych lokalnych zakładów charakteryzuje się przede wszystkim ofertą pracy dla mężczyzn (górnictwo i energetyka). Reasumując należy nadmienić, że na terenie gminy Szczerców struktura pracujących nie rozkłada się równomiernie pomiędzy wskazanymi sektorami.

RYCINA 17: Gmina Szczerców – struktura pracujących w 2011 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

TABELA 65: Gmina Szczerców – podmioty gospodarki narodowej⁵¹ zarejestrowane w REGON według liczby pracujących w 2011 roku.

Podmioty o liczbie pracujących	Gmina Szczerców – ilość podmiotów
9 i mniej	478
10 – 49	24
50 i więcej	2

Źródło: GUS 2012.

⁵¹ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

Na koniec 2011 roku w 26 lokalnych przedsiębiorstwach (5,16 % ogółu) liczba pracujących wyniosła więcej niż 9 osób. Nie jest to wartość znacznie odbiegająca od przeciętnych uwarunkowań charakteryzujących powiat bełchatowski i województwo łódzkie, włącznie z faktem, że funkcjonują tu również zakłady zatrudniające więcej niż 50 osób. Uwarunkowania te prezentuje poniższa tabela.

TABELA 66: Gmina Szczerców – struktura podmiotów gospodarki narodowej⁵² zarejestrowanych w REGON według liczby pracujących w 2011 roku.

Podmioty o liczbie pracujących	Gmina Szczerców (%)	Powiat Bełchatowski (%)	Województwo Łódzkie (%)
9 i mniej	94,84	94,15	94,23
10 – 49	4,76	4,63	4,81
50 i więcej	0,40	1,22	0,96

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

4. 3. Bezrobocie.

4.3.1. Bezrobocie w latach 1996 – 2013.

Jednym z ważniejszych kryteriów oceny warunków bytu mieszkańców jest możliwość uzyskania zatrudnienia. Zjawiskiem, które nieustannie wywiera istotny wpływ na poziom życia ludności jest bezrobocie. 30 czerwca 2013 roku Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie zarejestrował 519 bezrobotnych z terenu gminy Szczerców. Oznacza to, że na 100 osób w wieku produkcyjnym 10,15 % zarejestrowano jako bezrobotne. Współczynnik obliczany w stosunku do 100 osób czynnych zawodowo jest o wiele wyższy, ale i tak kształtuje się na zbliżonym poziomie w stosunku do wielu innych gmin całego województwa łódzkiego.

TABELA 67: Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie bełchatowskim i województwie łódzkim na koniec kwietnia 2013 roku.

Wyszczególnienie	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Stopa bezrobocia w %	13,6	14,7

Źródło: PUP Bełchatów, 2013.

Na przestrzeni ubiegłych 23 lat (lata 1990 – 2012) największe bezrobocie w Polsce jak i w gminie Szczerców występowało w latach 1991 – 1995 oraz w latach 2000 – 2003. Wyraźnie zarysował się spadek liczby bezrobotnych na 1998 rok w stosunku do lat 1991 – 1995. Spowodowane to było między innymi zmianą klasyfikacji statystycznej bezrobotnych wprowadzonej na początku 1997 roku. Wpływ na to miała także koniunktura gospodarcza obserwowana w latach 1995 – 1998. Zaznaczający się w latach 1999 – 2001 wzrost bezrobocia należy przypisać między innymi dekonunkturze oraz innym niekorzystnym wynikom makroekonomicznym notowanym w tamtych latach. Proces ten przełożył się na liczne zwolnienia grupowe. Jako pozytywny można uznać fakt, że począwszy od 2002 roku, z racji wejścia w okres kolejnej gospodarczej koniunktury, bezrobocie w gminie Szczerców zaczęło systematycznie spadać i w 2008 roku osiągnęło najniższy poziom w analizowanym okresie czasu. Kolejny cykl dekoniktury (tak zwanego kryzysu) zapoczątkowany w 2009 roku spowodował ponowny wzrost bezrobocia. Wzrost ten jest jednak znacznie niższy od tych notowanych

⁵² Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

w latach 1991 – 1995 oraz 1999 – 2001 i obecny poziom bezrobocia jest nadal jednym z najniższych. Należy zaznaczyć, że bardzo duży wpływ na rynek pracy w całym regionie bełchatowskim ma podaż miejsc pracy generowana przez największego pracodawcę w regionie czyli koncern PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna SA.

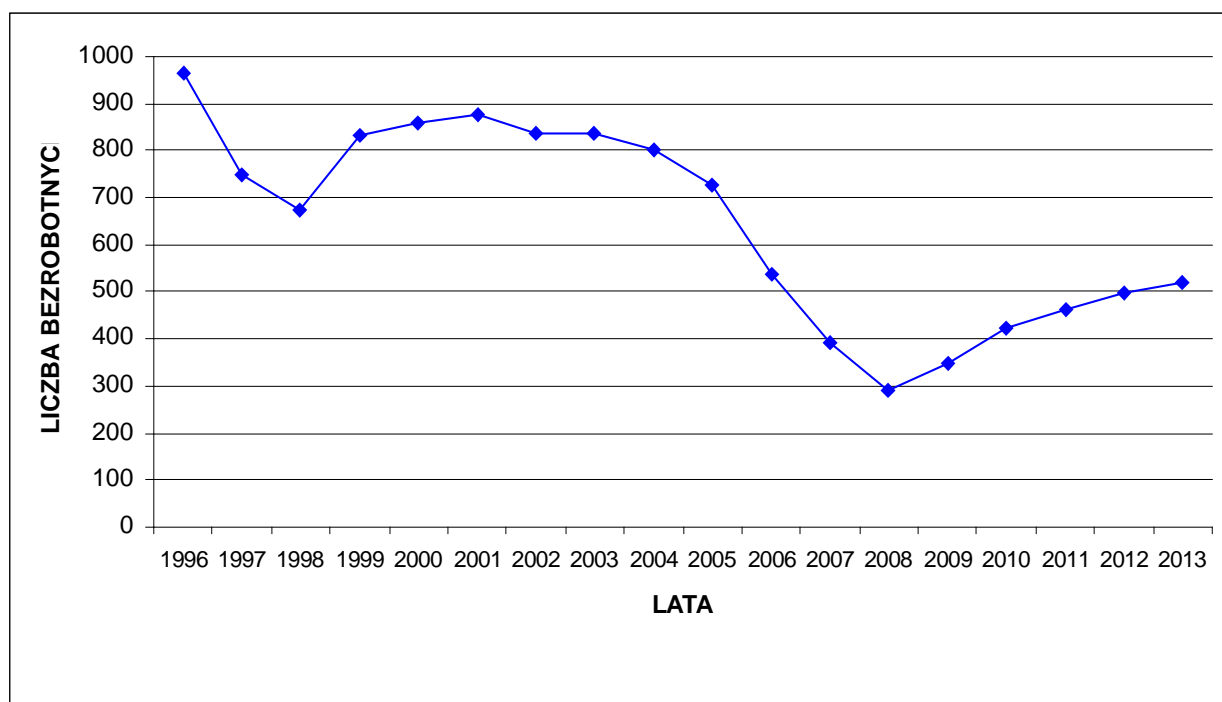
TABELA 68: Gmina Szczerców – bezrobocie w latach 1996 – 2013.

Rok (31 grudnia)	Liczba bezrobotnych			% ogółu bezrobotnych	
	Ogółem	w tym:		Mężczyźni	Kobiety
		Mężczyźni	Kobiety		
1996	963	428	535	44,44	55,56
1997	748	330	418	44,12	55,88
1998	675	283	392	41,93	58,07
1999	832	348	484	41,83	58,17
2000	857	356	501	41,54	58,46
2001	876	377	499	43,04	56,96
2002	835	373	462	44,67	55,33
2003	835	344	491	41,20	58,80
2004	800	297	503	37,13	62,88
2005	729	291	438	39,92	60,08
2006	536	180	356	33,58	66,42
2007	394	117	277	29,70	70,30
2008	290	108	182	37,24	62,76
2009	349	129	220	36,96	63,04
2010	422	164	258	38,86	61,14
2011	463	191	272	41,25	58,75
2012	496	229	267	46,17	53,83
30 czerwca 2013	519	222	297	42,77	57,23

Źródło: PUP Bełchatów, 2013.

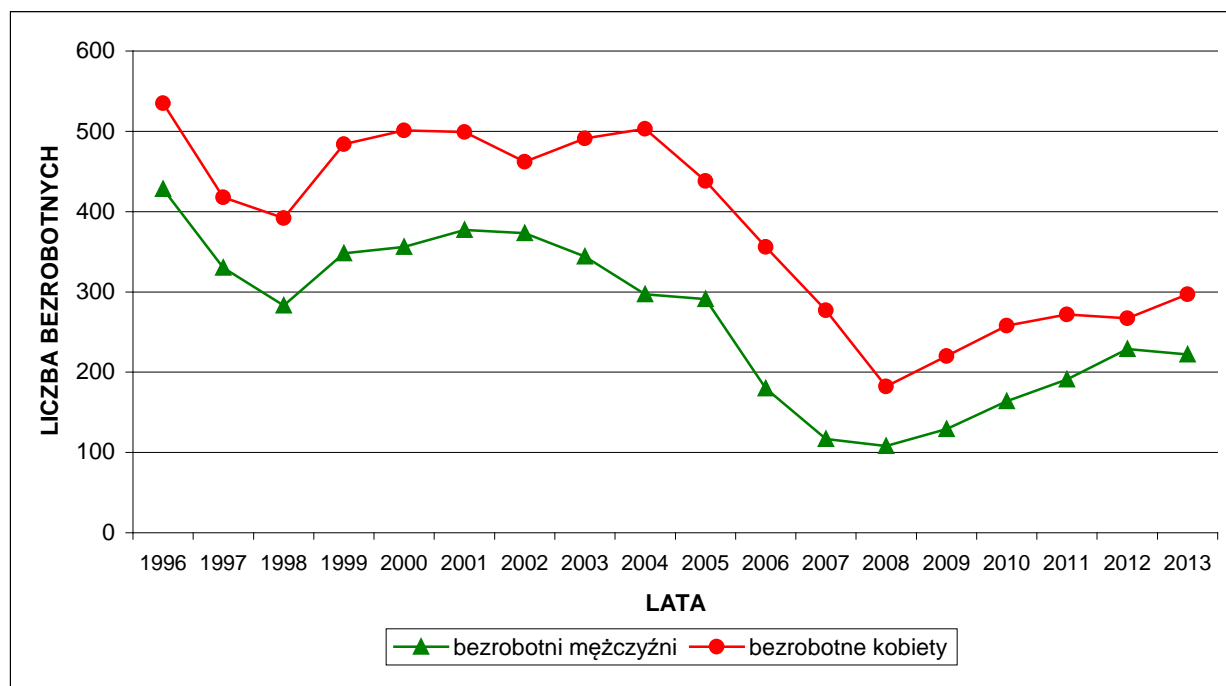
W przeciągu całego analizowanego okresu udział kobiet wśród ogółu bezrobotnych przekraczał poziom 50 %. Obecnie, to jest 30 czerwca 2013 roku, współczynnik ten wynosi 57,23 % i należy do grupy niższych wartości na przestrzeni ostatnich 17 lat.

RYCINA 18: Gmina Szczerców – dynamika kształtowania się bezrobocia w latach 1996 – 2013.

Źródło: PUP Bełchatów, 2013.

RYCINA 19: Gmina Szczerców – dynamika kształtowania się bezrobocia w latach 1996 – 2013 według płci.

Źródło: PUP Bełchatów, 2013.

TABELA 69: Gmina Szczerców – bezrobotni bez prawa do zasiłku w latach 1996 – 2013.

Rok (31 grudnia)	Liczba bezrobotnych bez prawa do zasiłku	% z ogółu bezrobotnych
1996	545	56,59
1997	552	73,80
1998	552	81,78
1999	638	76,68
2000	693	80,86
2001	701	80,02
2002	681	81,56
2003	748	89,58
2004	720	90,00
2005	647	88,75
2006	478	89,18
2007	362	91,88
2008	238	82,07
2009	297	85,10
2010	336	79,62
2011	380	82,07
2012	413	83,27
31 marca 2013	449	80,04

Źródło: PUP Bełchatów, 2013.

Na koniec marca 2013 roku 449 osób, to jest ponad 80 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych nie posiadało prawa do zasiłku. Jest to jeden z niższych wskaźników począwszy od 1996 roku. Niższe wskaźniki notowano jedynie w latach: 1996, 1997, 1999, 2001 i 2010.

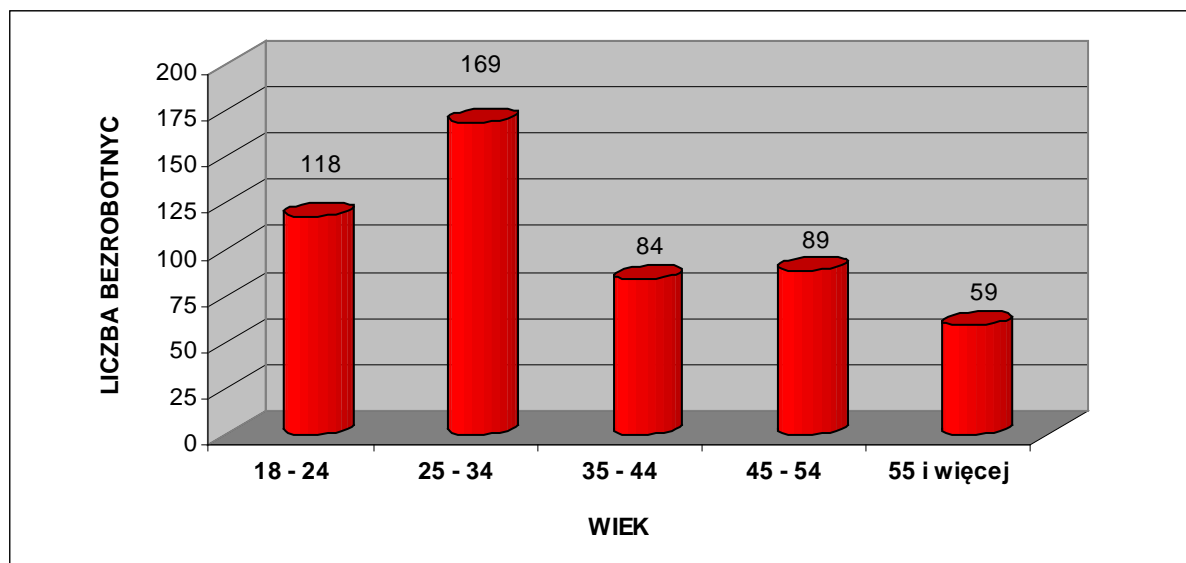
4.3.2. Struktura bezrobotnych według wieku, wykształcenia i stażu pracy.

TABELA 70: Gmina Szczerców – bezrobotni zarejestrowani według wieku. Stan na 30.06.2013 roku.

Grupa wieku	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
18 – 24	118	22,74	64
25 – 34	169	32,56	111
35 – 44	84	16,18	50
45 – 54	89	17,15	52
55 – 59	49	9,44	20
60 – 64	10	1,93	–

Źródło: PUP Bełchatów, 2013.

RYCINA 20: Gmina Szczerców – bezrobotni zarejestrowani według wieku. Stan na 30.06.2013 roku.

Źródło: PUP Bełchatów, 2013.

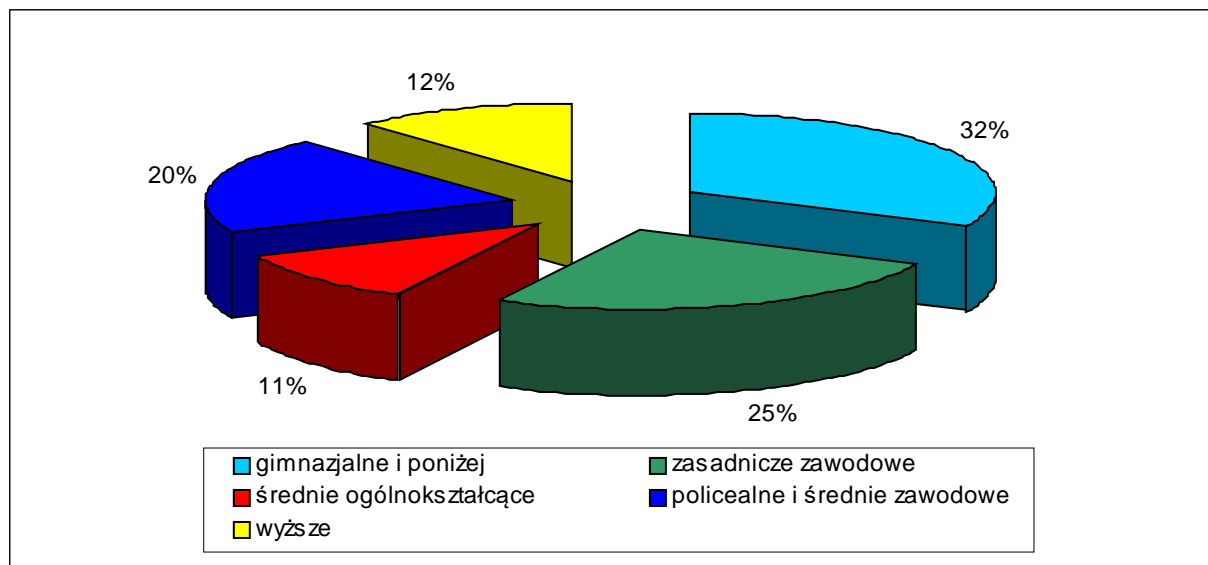
Struktura bezrobotnych według wieku jest zróżnicowana. Niepokojące jest zjawisko, że liczna rzesza bezrobotnych, ponad 22 %, to osoby najmłodsze w wieku 18 – 24 lata. Natomiast aż ponad 55 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych stanowią osoby do 34 roku życia. Ponad 33 % bezrobotnych to ludzie w wieku 35 – 54 lata. Jedynie grupa bezrobotnych powyżej 55 roku życia jest nieliczna (ponad 11 %), między innymi ze względu wcześniejszego przejścia na emeryturę lub skorzystania z systemu zasiłków i świadczeń przedemerytalnych.

TABELA 71: Gmina Szczerców – bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia. Stan 30.06.2013 roku.

Wykształcenie	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
Wyższe	60	11,56	45
Policealne i średnie zawodowe	105	20,23	75
Średnie ogólnokształcące	56	10,79	42
Zasadnicze zawodowe	132	25,43	72
Gimnazjalne i poniżej	166	31,98	63

Źródło: PUP Bełchatów, 2013.

RYCINA 21: Gmina Szczerców – bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia. Stan 30.06.2013 roku.

Źródło: PUP Bełchatów, 2013.

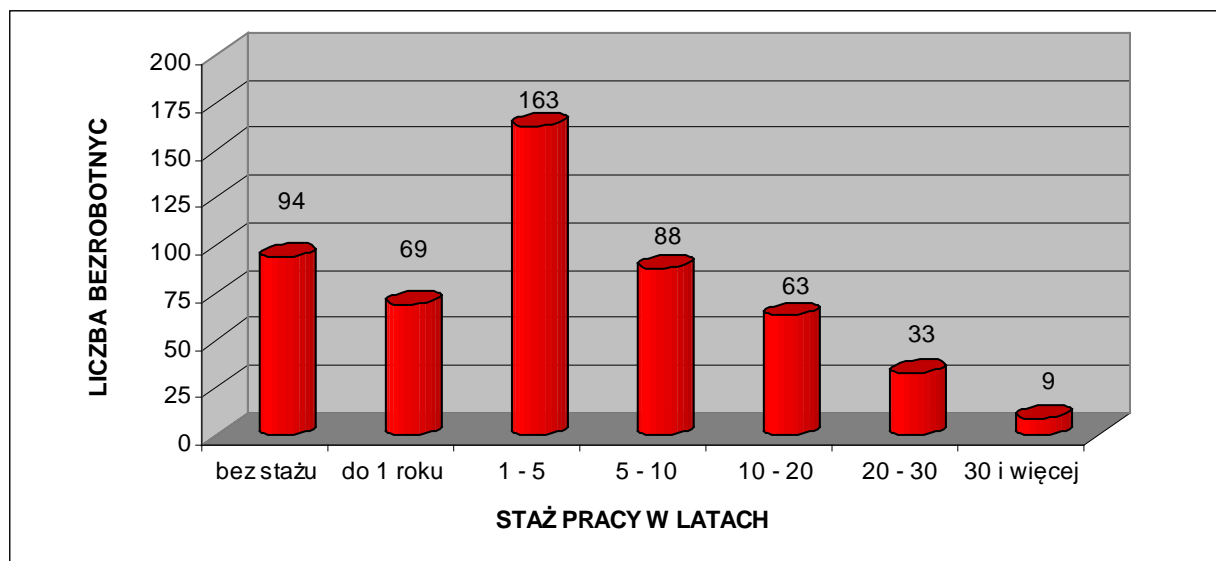
Bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym stanowią znacznie ponad połowę (ponad 57 %) z ogółu zarejestrowanych i jest to zjawisko dość powszechne. Natomiast osoby pozostające bez pracy i legitymujące się wykształceniem wyższym stanowią blisko 12 % ogółu bezrobotnych. Jest to wartość wysoka w porównaniu z zeszłymi latami, ale obecnie coraz częściej spotykana zarówno w skali regionu jak i kraju, a nawet całej Unii Europejskiej. Znaczną grupę (ponad 20 %) stanowią osoby z wykształceniem policealnym i średnim, którym ze względu na brak dyplomu wyższych uczelni tym bardziej trudno znaleźć pracę w gminie czy nawet w regionie.

TABELA 72: Gmina Szczerców – bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy. Stan na 30.06.2013 roku.

Staż pracy w latach	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
Bez stażu	94	18,11	67
Do 1 roku	69	13,29	42
1 – 5	163	31,41	93
5 – 10	88	16,96	41
10 – 20	63	12,14	40
20 – 30	33	6,36	14
30 lat i więcej	9	1,73	0

Źródło: PUP Bełchatów, 2013.

RYCINA 22: Gmina Szczerców – bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy. Stan na 30.06.2013 roku.

Źródło: PUP Bełchatów, 2013.

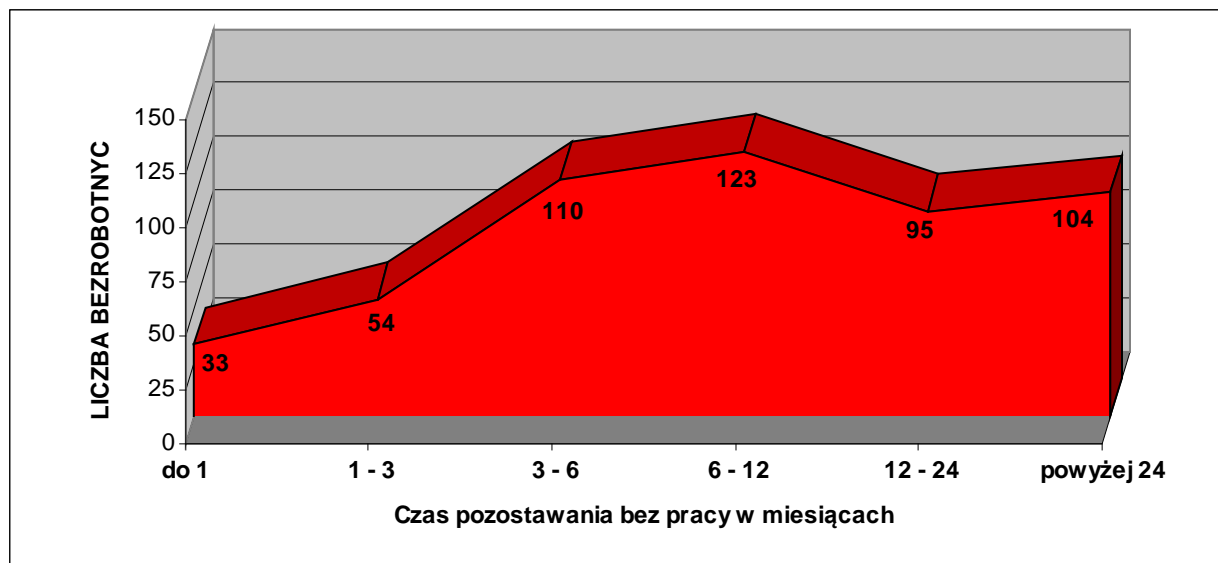
1/5 zarejestrowanych bezrobotnych ma za sobą staż pracy dłuższy niż 10 lat. Bardzo liczną grupę stanowią bezrobotni, którzy nie podejmowali jeszcze pracy bądź mają staż tylko do 1 roku. Społeczność ta stanowi ponad 31 % ogółu zarejestrowanych. Niekorzystnym zjawiskiem jest fakt, że w tej grupie są głównie ludzie młodzi, absolwenci liceów, średnich szkół technicznych oraz coraz częściej uczelni wyższych. Powyższe wskaźniki charakteryzujące strukturę bezrobotnych według stażu pracy w gminie Szczerców przedstawiają się mniej korzystnie od średniej w województwie, szczególnie ze względu na krótszy staż pracy obecnie bezrobotnych. Aczkolwiek należy podkreślić, że brak zatrudnienia dla osób w najmłodszych kategoriach wiekowych staje się problemem również w teoretycznie zamożniejszych gminach, regionach czy nawet krajach.

TABELA 73: Gmina Szczerców – bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy. Stan na 30.06.2013 roku.

Czas pozostawania bez pracy w miesiącach	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
Do 1	33	6,36	18
1 – 3	54	10,40	37
3 – 6	110	21,19	56
6 – 12	123	23,70	57
12 – 24	95	18,30	52
Powyżej 24 miesięcy	104	20,04	77

Źródło: PUP Bełchatów, 2013.

RYCINA 23: Gmina Szczerców – bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy. Stan na 30.06.2013 roku.

Źródło: PUP Bełchatów, 2013.

80 % bezrobotnych pozostaje bez pracy nie dłużej niż 24 miesiące. Jest to grupa osób objęta zwolnieniami w latach 2011 – 2012 oraz w I połowie 2013 roku i dodatkowo zasilona absolwentami szkół średnich i wyższych. Dodatkowo za niekorzystny należy uznać fakt, że 20 % bezrobotnych pozostaje bez pracy dłużej niż 2 lata. Oznacza to, że obecna struktura gospodarcza gminy Szczerców nie jest w stanie wygenerować miejsc pracy również dla osób długotrwale bezrobotnych.

Obserwowana mniej więcej od 2003 roku koniunktura gospodarcza (wyhamowana ze względu na obecną sytuację gospodarczą) spowodowała dość znaczny spadek bezrobocia w Polsce, w tym również na terenie gminy Szczerców (z 876 osób w 2001 roku do 290 osób w 2008 roku). Jednakże charakteryzuje ją przede wszystkim wzrost popytu na pracę w przemyśle i budownictwie, czyli dotyczy zwłaszcza robotników wykwalifikowanych i w tej kwestii sezonowo obserwowana jest nawet nadwyżka popytu miejsc pracy nad podażą siły roboczej. Niepokojącym zjawiskiem jest brak nie tylko dobrze płatnych, ale w ogóle brak ofert pracy dla ludzi młodych i wykształconych. Omawianą problematykę potęguje wchodzące w wiek produkcyjny i zawodowy pokolenie urodzone na przełomie lat 80–tych i 90–tych XX wieku. Natychmiastowe stworzenie kilkudziesięciu miejsc pracy, opartych tylko o środki własne samorządu jest praktycznie niemożliwe. Szansę na poprawę sytuacji upatruje się w znalezieniu inwestorów strategicznych, mogących zatrudnić pracowników w sektorze produkcyjnym, zwłaszcza w przetwórstwie przemysłowym i rolno – spożywczym oraz w usługach. Dotyczy to zarówno gminy Szczerców jak i całego powiatu bełchatowskiego, obecnie uzależnionych gospodarczo od kombinatu górniczo – energetycznego. Gmina posiada tereny i warunki infrastrukturalne do przyjęcia inwestorów. Ważnym atutem jest również mała odległość do większych miast regionu: Bełchatowa, Piotrkowa Trybunalskiego, Sieradza czy nawet Łodzi. Nie bez znaczenia są również dobre połączenia komunikacyjne oraz korzystne warunki naturalne.

4. 4. Ochrona zdrowia i opieka społeczna.

4.4.1. Służba zdrowia.

Na terenie gminy Szczerców infrastruktura służby zdrowia składa się z następujących placówek:

- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej (SPZOZ) w Szczercowie, ul. Mickiewicza 39b;
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej (SPZOZ) w Szczercowie, filia w Chabielicach, Chabielice 2.

Personel służby zdrowia składa się z 6 lekarzy medycyny oraz 10 pielęgniarek, z czego:

- SPZOZ w Szczercowie – 6 lekarzy i 9 pielęgniarek;
- SPZOZ w Szczercowie, filia w Chabielicach – 1 pielęgniarka.

Powyższe zapewnia mieszkańcom gminy jedynie podstawową opiekę medyczną. Korzystanie z pozostałych usług medycznych (przychodnie specjalistyczne i szpitale) odbywa się w placówkach zlokalizowanych poza granicami gminy, głównie w: Bełchatowie, Piotrkowie Trybunalskim i Łodzi. Dodatkowo na terenie gminy funkcjonują 3 apteki, wszystkie zlokalizowane są w Szczercowie, ulice: Mickiewicza, św. Floriana i Pułaskiego. Na terenie gminy nie ma żłobków. W miejscowości Dubie (1A) funkcjonuje prywatna klinika psychiatryczna i terapii uzależnień „Wolmed”. Klinika składa się z następujących oddziałów: psychiatryczny, psychosomatyczny, terapii uzależnień, leczenia zaburzeń nerwicowych, leczenia alkoholowych zespołów abstynenckich i oddział dzienny terapii uzależnień.

TABELA 74: Gmina Szczerców – dostępność do usług służby zdrowia w 2012 roku.

Liczba mieszkańców przypadająca na 1 obiekt:	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Apteki i punkty apteczne	2675	2978	2683
Ambulatoryjna opieka zdrowotna ⁵³	2006	1768	1406
Apteki i punkty apteczne na 100 km ²	2,33	3,93	5,16
Łóżka w szpitalach na 10 tys. ludności ⁵⁴	–	74,60	52,92
Liczba ludności na 1 łóżko w szpitalach ⁵⁵	–	134	189

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Wskaźnik dotyczący dostępności do ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w gminie Szczerców odbiega od średniej charakteryzującej powiat bełchatowski i województwo łódzkie. Jego wartość przedstawia się jednak korzystnie w porównaniu do warunków występujących w innych gminach wiejskich. Natomiast dostępność do aptek (liczba mieszkańców przypadających na 1 obiekt) przedstawia się korzystniej od wartości przyporządkowanej dla powiatu. Obecnie zlokalizowaną w gminie sieć placówek służby zdrowia należy uznać za wystarczającą z punktu widzenia potrzeb, również ze względu na bogatą ofertę usług ochrony zdrowia zlokalizowaną w pobliskim Bełchatowie. W najbliższym czasie nie przewiduje się likwidacji ani budowy nowych obiektów służby zdrowia.

⁵³ Powyższa statystyka obejmuje: zakłady opieki zdrowotnej oraz praktyki lekarskie, które podpisały kontrakty z Narodowym Funduszem Zdrowia. Dane na koniec 2011 roku, GUS 2012.

⁵⁴ Dane na koniec 2011 roku, GUS 2012.

⁵⁵ Dane na koniec 2011 roku, GUS 2012.

4.4.2. Opieka społeczna.

Opieką społeczną na terenie gminy zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS) zlokalizowany w Szczercowie przy ul. 3-go Maja 6. Do głównych zadań realizowanych przez GOPS należy:

- realizacja zadań własnych oraz zadań zleconych gminie z zakresu pomocy społecznej;
- ustalanie prawa do świadczeń rodzinnych, przyznawanie i wypłacanie zasiłków rodzinnych, dodatków do zasiłków oraz świadczeń opiekuńczych;
- przyznawanie i opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne za osoby podlegające obowiązkowi ubezpieczenia z tytułu pobierania określonych świadczeń w Ośrodku;
- przyznawanie i wypłacanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego dla osób samotnie wychowujących dzieci, uprawnionych do świadczenia alimentacyjnego na podstawie tytułu wykonawczego, którego egzekucja jest bezskuteczna;
- prowadzenie reintegracji zawodowej i społecznej dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- wykonywanie innych zadań zleconych Ośrodkowi do realizacji.

W 2012 roku rozdysponowano pomoc w postaci zasiłków:

- stałych – 257 zasiłków;
- okresowych – 57 zasiłków;
- celowych (jednorazowych) – 566 zasiłków.

TABELA 75: Gmina Szczerców – liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w latach 1991 – 2012.

Rok	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej
1	2	3
1991	b.d.	438
1992	b.d.	660
1993	b.d.	441
1994	570	2328
1995	431	1800
1996	387	1529
1997	394	1649
1998	415	1680
1999	444	1699
2000	491	1677
2001	372	1324
2002	399	1365
2003	399	1373
2004	316	1142
2005	305	1090
2006	287	956
2007	258	838
2008	253	729
2009	257	710

1	2	3
2010	261	688
2011	261	668
2012	313	800

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2013.

W okresie analizowanych lat liczba rodzin objętych pomocą społeczną wahała się w granicach od 253 do 570, a liczba osób od 438 do 2328. Dane te odzwierciedlają w pewnym sensie dynamikę kształtowania się bezrobocia na terenie gminy, ponieważ nadal głównym powodem ubiegania się o pomoc społeczną jest brak pracy zarobkowej. Wpływ na liczbę zasiłków w danym roku mają także klęski żywiołowe (ulewne deszcze, powódzie, susze, pożary, itp.) wyrządzające znaczne szkody np.: w rolnictwie. Na terenie gminy nie ma domów i zakładów stacjonarnej opieki społecznej. W najbliższej przyszłości nie przewiduje się rozbudowy infrastruktury związanej z gminną pomocą społeczną i jej obecny stan należy uznać za wystarczający z punktu widzenia potrzeb lokalnej społeczności. Rozważa się natomiast przygotowanie lokalizacji w Szczercowie pod obiekt typu „domu dziennego pobytu” wraz z ośrodkiem rehabilitacyjnym.

4. 5. Oświata i wychowanie.

W roku szkolnym 2012 / 2013 sieć oświatowa na terenie gminy Szczerców składa się z następujących placówek:

- Przedszkole w Szczercowie, przy Zespole Szkolno – Przedszkolnym w Szczercowie, ul. Łaska 8;
- Punkt Przedszkolny w Chabielicach przy Szkole Podstawowej, Chabielice 5;
- Punkt Przedszkolny w Osinach przy Szkole Podstawowej, Osiny 13;
- Szkoła Podstawowa w Chabielicach, Chabielice 5;
- Szkoła Podstawowa w Lubcu, Lubiec 61;
- Szkoła Podstawowa w Osinach, Osiny 13;
- Szkoła Podstawowa w Szczercowie, przy Zespole Szkolno – Przedszkolnym w Szczercowie, ul. Łaska 8;
- Gimnazjum Publiczne w Szczercowie, ul. Rzeczna 7;
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Szczercowie, ul. Piłsudskiego 66.

TABELA 76: Gmina Szczerców – charakterystyka wychowania przedszkolnego, podstawowego i gimnazjalnego w roku szkolnym 2012 / 2013.

Placówka	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli ⁵⁶
Przedszkole Szczerców	107	8
Punkt Przedszkolny Chabielice	12	1
Punkt Przedszkolny Osiny	6	1
Szkoła Podstawowa Chabielice	91	17
Szkoła Podstawowa Lubiec	30	15
Szkoła Podstawowa Osiny	29	16
Szkoła Podstawowa Szczerców	499	53
Gimnazjum Publiczne Szczerców	291	38
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Szczerców	295	29

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2013.

⁵⁶ Bez względu na rodzaj etatu.

Ogółem w roku szkolnym 2012 / 2013 z gminnej sieci oświatowej korzystało 1360 uczniów, z czego:

- 125 dzieci w przedszkolach, w tym 18 dzieci w Punktach Przedszkolnych;
- 649 uczniów w szkołach podstawowych;
- 291 uczniów w gimnazjum;
- 295 uczniów w szkole ponadgimnazjalnej (średniej).

Pozostawali oni pod opieką 178 nauczycieli, z czego:

- 10 nauczycieli w przedszkolach;
- 101 nauczycieli w szkołach podstawowych;
- 38 nauczycieli w gimnazjum;
- 29 nauczycieli w szkole ponadgimnazjalnej (średniej).

Powyższe oznacza, że przeciętnie na jednego nauczyciela przypada 8 wychowanków, z czego:

- 12 w przedszkolach;
- 6 w szkołach podstawowych;
- 8 w gimnazjum;
- 10 w szkole ponadgimnazjalnej (średniej).

TABELA 77: Gmina Szczerców – wybrane wskaźniki charakteryzujące sieć przedszkolną w roku szkolnym 2010 / 2011.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Liczba miejsc w przedszkolach na 1 przedszkole	100,00	91,77	94,58
Liczba dzieci w przedszkolach na 1 przedszkole	104,00	94,00	93,84
Liczba miejsc w przedszkolach na 1 dziecko ogółem	0,96	0,98	1,01
Obłożenie miejsc w przedszkolach (%)	104,00	102,43	99,22
Odsetek dzieci w wieku 3 – 5 lat objętych wychowaniem ogółem	68,0	69,9	70,5
Odsetek dzieci w wieku 3 – 6 lat objętych wychowaniem ogółem	71,8	71,0	72,2
Odsetek dzieci w wieku 3 – 5 lat objętych wychowaniem na wsi	68,0	58,1	50,5
Odsetek dzieci w wieku 3 – 6 lat objętych wychowaniem na wsi	71,8	61,3	55,1

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

Przeciętna liczba miejsc w przedszkolach oraz wszystkich dzieci uczęszczających do przedszkoli przypadająca na 1 obiekt przedszkolny w gminie Szczerców jest nieznacznie wyższa od wskaźnika charakteryzującego powiat bełchatowski oraz województwo łódzkie. Wynika to z faktu, że lokalna placówka przedszkolna, nie licząc punktów przedszkolnych, jest kubaturowo większa od przeciętnych w powiecie i województwie. Obłożenie dostępnych miejsc w placówkach przedszkolnych wynosi ponad 100 %. Natomiast wskaźnik (liczba) dostępnych miejsc w przedszkolach w stosunku do liczby wszystkich dzieci jest na terenie gminy Szczerców nieznacznie mniej korzystny w stosunku do średniej w powiecie i województwie. Wartość gminnego wskaźnika oznacza, że część dzieci z terenu gminy korzysta z miejsc przedszkolnych zorganizowanych jako punkty przyszkolne. Odsetek dzieci, zarówno w wieku 3 – 5 lat jak i 3 – 6 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym jest w gminie Szczerców zbliżony do przeciętnych w powiecie i województwie. Jednakże w porównaniu obejmującym tylko tereny wiejskie

całego powiatu bełchatowskiego oraz województwa łódzkiego jest on już znacznie wyższy. Powyższe oznacza, że obecna sieć przedszkolna zaspokaja potrzeby miejscowej społeczności.

TABELA 78: Gmina Szczerców – wybrane wskaźniki charakteryzujące sieć szkół podstawowych i gimnazjalnych w roku szkolnym 2010 / 2011.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Liczba uczniów na 1 szkołę podstawową	121,50	181,50	155,54
Liczba uczniów na 1 pomieszczenie w szkołach podstawowych	9,72	12,47	12,25
Liczba pomieszczeń szkolnych na 1 szkołę podstawową	12,50	14,56	12,70
Liczba uczniów na 1 gimnazjum	292,00	175,71	172,25
Liczba uczniów na 1 pomieszczenie w gimnazjum	17,18	11,83	14,24
Liczba pomieszczeń na 1 gimnazjum	17,00	14,86	12,09

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

Wskaźniki dotyczące sieci szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego są zróżnicowane. Wartości (wskaźniki) dotyczące szkół podstawowych, przyporządkowane dla gminy Szczerców, oznaczają korzystniejsze uwarunkowania od średniej dla powiatu i województwa w kontekście przeciętnej liczby uczniów na 1 placówkę i 1 pomieszczenie. Jednocześnie lokalne placówki szkolne charakteryzują się mniejszą przeciętną liczbą pomieszczeń na 1 obiekt. Powyższe oznacza, że są to placówki kubaturowo mniejsze od przeciętnych. Odmienna sytuacja dotyczy placówek gimnazjalnych. Wartości (wskaźniki) przyporządkowane dla gminy Szczerców oznaczają mniej korzystne uwarunkowania od średniej dla powiatu i województwa w kontekście przeciętnej liczby uczniów na 1 placówkę i 1 pomieszczenie. Jednocześnie lokalne placówki gimnazjalne charakteryzują się większą przeciętną liczbą pomieszczeń na 1 obiekt. Powyższe oznacza, że są to placówki kubaturowo większe od przeciętnych, co jest rzeczywistym faktem, ze względu na to, że w gminie Szczerców funkcjonuje tylko jedna, zbiorcza placówka gimnazjalna. Bez względu na powyższe należy uznać, że sieć szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego zaspokaja potrzeby miejscowej społeczności.

Młodzież z terenu gminy Szczerców korzysta również z bogatej sieci placówek zlokalizowanych poza granicami samorządu, głównie w Bełchatowie, Piotrkowie Trybunalskim i Łodzi. Dotyczy to pobierania nauki w szkołach ponadgimnazjalnych o innym profilu niż lokalna placówka oraz na wyższych uczelniach.

Obecnie lokalna sieć oświatowa jest ilościowo wystarczająca z punktu widzenia potrzeb w zakresie wychowania przedszkolnego, szkolnictwa podstawowego, gimnazjalnego oraz ponadgimnazjalnego. W najbliższym czasie planuje się rozbudowę Przedszkola w Szczercowie oraz całego Zespołu Szkolno – Przedszkolnego w Szczercowie, między innymi o obiekty sportowe (sala gimnastyczna, boiska). Ze względu na postępujące niekorzystne zjawiska demograficzne (spadek liczby urodzeń) należy rozważyć ewentualne uszczuplenie sieci szkół podstawowych.

4. 6. Kultura.

Na terenie gminy Szczerców funkcjonuje rozwinięta sieć placówek kulturalnych. Rozpowszechnianiem kultury na terenie gminy zajmuje się przede wszystkim Gminny Ośrodek Kultury (GOK) z siedzibą w Szczercowie przy ul. Częstochowskiej 10. Celem działania GOK jest tworzenie, upowszechnianie i ochrona kultury, a także rozwijanie potrzeb z zakresu kultury fizycznej, sportu i rekreacji poprzez:

- rozpowszechnianie, rozbudzanie i rozwijanie potrzeb i zainteresowań kulturalnych środowisku lokalnym;
- tworzenie warunków dla rozwoju i wspierania amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowania wiedzą i sztuką;
- tworzenie warunków dla rozwoju folkloru, tradycji ludowych regionu, a także rękodzieła ludowego i artystycznego;
- organizacja imprez kulturalno – rozrywkowych, masowych i okazjonalnych;
- organizacja czasu wolnego dzieci, młodzieży i dorosłych, poprzez prowadzenie kół zainteresowań, klubów i specjalnych kursów, zgodnie z potrzebami środowiska;
- organizowanie koncertów, przeglądów, wystaw i konkursów;
- rozbudzanie i rozwijanie inicjatyw środowiskowych w zakresie kultury.

Podstawową działalność GOK opiera na współpracy ze szkołami podstawowymi, gimnazjum i szkołą ponadgimnazjalną oraz na organizacji dla dzieci i młodzieży imprez kulturalno – rekreacyjnych. Ponadto podejmuje się działania na rzecz środowiska poprzez organizację różnego rodzaju spotkań z okazji świąt państwowych, gminnych i okolicznościowych, jak również imprez o charakterze masowym. Na co dzień GOK współpracuje z organizacjami, stowarzyszeniami i innymi instytucjami. Wspomaga wszelkie lokalne inicjatywy kulturalne, tworząc historię gminy Szczerców.

Przy GOK funkcjonują liczne pracownie, sekcje zainteresowań i zespoły artystyczne. Są to przede wszystkim:

- kapela podwórkowa „Chłopaki Szczercowiaki”;
- młodzieżowy zespół muzyczny;
- koło nauki gry na instrumentach muzycznych (gitara, pianino, keyboard, akordeon);
- zajęcia taneczne;
- zajęcia wokalne;
- okazjonalne warsztaty plastyczne;
- zajęcia w ramach drużyn harcerskich;
- nauka gry na instrumentach dętych w ramach Orkiestr Dętych OSP (Chabielice, Magdalenów, Szczerców).

Gminną sieć usług kultury tworzą również:

- Świetlica wiejska w Borowej, Borowa 10a;
- Świetlica wiejska w Janówce, Janówka 24b;
- Świetlica wiejska w Lubcu, Lubiec 45;
- Świetlica wiejska w Stanisławowie Pierwszym, Stanisławów Pierwszy 35a;
- Świetlica wiejska w Stanisławowie Drugim, Stanisławów Drugi 16a;
- Świetlica Wiejska w Szczercowskiej Wsi, Szczercowska Wieś 46,

a także ogólnodostępne remizy strażackie, zlokalizowane w miejscowościach:

- Chabielice, Chabielice 28;
- Magdalenów, Magdalenów 21a;
- Osiny, Osiny 15a;

- Szczerców, ul. Mickiewicza 39.

Lokalne instytucje kultury reprezentuje także Gminna Biblioteka Publiczna zlokalizowana w Szczercowie przy ul. Mickiewicza 39a. Zakres działania biblioteki obejmuje przede wszystkim:

- gromadzenie, opracowywanie materiałów bibliotecznych, ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących własnego regionu;
- udostępnianie zbiorów bibliotecznych na miejscu, wypożyczanie do domu oraz prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży oraz osób niepełnosprawnych;
- prowadzenie działalności informacyjno – bibliograficznej;
- popularyzację książek i czytelnictwa;
- współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami upowszechniania kultury, organizacjami i towarzystwami w rozwijaniu u zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczeństwa;
- doskonalenie form i metod pracy bibliotecznej.

Gminna Biblioteka Publiczna w Szczercowie prowadzi także działalność kulturalno – oświatową. Organizuje lekcje biblioteczne, wystawy książek i prac plastycznych, zajęcia czytelnicze dla dzieci, wycieczki wprowadzające dla sześciolatków, warsztaty dziennikarskie, przedstawienia teatralne. Do atrakcyjnych i kształcących form pracy należą spotkania autorskie. Placówka pomaga także w wyszukiwaniu materiałów do opracowania referatów, wypracowań szkolnych a także do prac dyplomowych. Gromadzi i udostępnia zainteresowanym informacje dotyczące regionu. Biblioteka posiada księgozbiór liczony na blisko 17,8 tysiąca woluminów. Korzysta z niej rocznie ponad 800 czytelników. W 2011 roku wypożyczenia na 1 czytelnika wyniosły 20 woluminów.

TABELA 79: Gmina Szczerców – uwarunkowania charakteryzujące usługi kultury w 2011 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Ilość mieszkańców na 1 bibliotekę ⁵⁷	7983	6278	4565
Placówki biblioteczne ⁵⁸ na 100 km ²	0,78	1,86	3,05
Księgozbiór w woluminach na 1000 mieszkańców	2232,0	3090,4	3506,7
Wypożyczenia na 1 czytelnika	20,34	18,58	19,78
Czytelnicy na 1000 mieszkańców	103,09	166,59	161,92
Ilość mieszkańców na 1 ośrodek kultury	7983	8693	12927
Ośrodki kultury na 100 km ²	0,78	1,34	1,08
Imprezy kulturalne na 1000 mieszkańców	6,51	2,22	3,88
Zespoły artystyczne na 1000 mieszkańców	0,75	0,18	0,34
Członkowie zespołów artystycznych na 1000 mieszkańców	15,53	3,94	5,38
Liczba mieszkańców na 1 kino stałe	–	113005	105570
Liczba mieszkańców na 1 muzeum	–	113005	52785
Liczba mieszkańców na 1 galerię i salony sztuki	–	–	53908
Liczba mieszkańców na 1 teatr	–	–	230335

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

⁵⁷ Biblioteki i filie.

⁵⁸ Biblioteki i filie.

Wskaźniki dotyczące usług oferowanych przez biblioteki, odznaczają się generalnie mniej korzystnymi uwarunkowaniami na tle powiatu i województwa za wyjątkiem liczby wypożyczeń. Natomiast wskaźniki dotyczące biernego bądź czynnego udziału w lokalnym życiu kulturalnym (ośrodki kultury, imprezy kulturalne, zespoły artystyczne) są nawet kilkukrotnie wyższe od przeciętnej w powiecie i województwie, co świadczy o dużym zainteresowaniu lokalnymi usługami kultury. Z usług kultury wyższego rzędu (np.: kina, teatry, opery, filharmonie, galerie, muzea, wystawy, itp.) mieszkańcy gminy Szczerców mogą korzystać dopiero (za wyjątkiem muzeum) poza granicami nie tylko gminy, ale i całego powiatu, głównie w Piotrkowie Trybunalskim i Łodzi.

Obecna sieć i zakres usług kultury jest wystarczająca z punktu widzenia potrzeb. Władze samorządowe zamierzają nadal utrzymywać i kontynuować działalność istniejących placówek kulturalnych. Ponadto przyszłe działania powinny prowadzić do zachęcenia uczestnictwem w życiu kulturalnym gminy coraz większej liczby mieszkańców. Osiągnąć to można między innymi poprzez szersze dostosowanie oferty w kierunku potrzeb różnych grup wiekowych, między innymi wzbogacając obecną ofertę oraz łącząc działalność instytucji kulturalnych z innymi rodzajami aktywności, szczególnie w dziedzinach: sportu, rekreacji, gastronomii czy rozrywki. W najbliższym czasie nie przewiduje się likwidacji żadnej z placówek kulturalnych. Planuje się⁵⁹ zaś budowę nowego Gminnego Centrum Kultury (od 2017 roku, lokalizacji jeszcze nie ustalono), w którym mieścić się będą zarówno Gminny Ośrodek Kultury jak i Gminna Biblioteka Publiczna, a także zadaszoną scenę koncertową we wsi Chabielice Kolonia. Ponadto zakłada się budowę i modernizację świetlic wiejskich we wsiach⁶⁰:

- Borowa – budowa (działki nr: 126/1 i 126/2);
- Brzezie – budowa (działka nr 348);
- Kieruzele – budowa;
- Osiny – rozbudowa (działka nr 290/1);
- Polowa – rozbudowa i modernizacja (działka nr 290/1);
- Rudzisko (działka nr 202/1) / Szczercowska Wieś (działka nr 2) – rozbudowa i modernizacja.

4. 7. Sport.

Działania klubów i licznych sekcji sportowych oraz urozmaicona infrastruktura sportowa to podstawowa możliwość rozwoju kultury fizycznej wśród mieszkańców gminy, a szczególnie dzieci i młodzieży. Na terenie gminy działalności sportowo – rekreacyjne organizują poszczególne kluby sportowe i placówki oświatowe, które dodatkowo umożliwiającą zrzeszanie się w zespołach i sekcjach sportowych.

Na terenie gminy funkcjonują następujące kluby i zrzeszenia sportowe:

- Ludowy Klub Sportowy „Astoria” Szczerców (piłka nożna, siatkówka, tenis stołowy, strzelectwo sportowe);
- Ludowy Klub Sportowy „Błękitni” Chabielice (piłka nożna);
- Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Impuls”, funkcjonujący przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych (siatkówka, koszykówka, orientacja sportowa).

---

⁵⁹ Zgodnie z uchwałą nr XXXIV/311/13 Rady Gminy Szczerców z dnia 10 września 2013 roku w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Szczerców na lata 2013 – 2018.

⁶⁰ Zgodnie z uchwałą nr XXXIV/311/13 Rady Gminy Szczerców z dnia 10 września 2013 roku w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Szczerców na lata 2013 – 2018.

Infrastrukturę sportową i rekreacją w gminie tworzą następujące ogólnodostępne obiekty:

- kompleks sportowo – rekreacyjny w Szczercowie, ul. Rzeczna 7 (przy Gimnazjum Publicznym):
  - hala sportowa:
    - pełnowymiarowa płyta główna;
    - sala korekcyjna;
    - siłownia,
  - stadion sportowy:
    - widownia na 500 osób;
    - boisko piłkarskie;
    - boisko treningowe;
    - bieżnia tartanowa (400 m) – czterotorowa;
    - zeskok do skoku wzwyż z rozbiegiem tartanowym;
    - plac do pchnięcia kulą;
    - skocznia w dal z rozbiegiem tartanowym;
    - boisko do koszykówki (tartan);
    - boisko do siatkówki (tartan);
    - kort tenisowy (tartan);
    - plac zabaw dla dzieci,
  - ściana wspinaczkowa;
  - boisko do plażowej piłki siatkowej przy zbiorniku rekreacyjnym;
  - plac zabaw,
- pełnowymiarowe boisko do piłki nożnej w Szczercowie, ul. Piłsudskiego 66 (przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych);
- kompleks sportowy w Chabielicach, Chabielice 5 (przy Szkole Podstawowej):
  - hala sportowa;
  - pełnowymiarowe boisko do piłki nożnej w Chabielicach,
- pełnowymiarowe boisko do piłki nożnej w Kozłówkach;
- boisko do plażowej piłki siatkowej w Kozłówkach;
- boiska sportowe we wsiach:
  - Chabielice Kolonia (piłka nożna, działka nr 394);
  - Janówka (piłka siatkowa, działka nr 171/2);
  - Kieruzele (piłka nożna i siatkowa, działka nr 88);
  - Stanisławów Pierwszy (piłka siatkowa, działka nr 281);
  - Szczerców (góry Junga, piłka nożna i siatkowa);
  - Tatar (piłka siatkowa, działka nr 277);
- place zabaw we wsiach:
  - Chabielice (działka nr 642/2);
  - Chabielice Kolonia (działka nr 394);
  - Janówka (działka nr 171/2);
  - Kieruzele (działka nr 179);
  - Lubiec (działka nr 13/2);
  - Magdalenów (działka nr 674/1);
  - Niwy (działka nr 70);
  - Stanisławów Pierwszy (działka nr 281);
  - Tatar (działka nr 277).

Infrastrukturę sportowo – rekreacyjną uzupełniają małe sale gimnastyczne, boiska sportowe oraz place zabaw przy szkołach podstawowych i przedszkolach:

- Szczerców, ul. Łaska 8 – przy Zespole Szkolno – Przedszkolnym;
- Osiny, Osiny 13 – przy Szkole Podstawowej;
- Lubiec, Lubiec 61 – przy Szkole Podstawowej.

Działania samorządu w zakresie kultury fizycznej powinny nadal koncentrować się wokół rozwoju oraz upowszechniania na terenie gminy różnych form sportu i rekreacji. Analogicznie do przedsięwzięć związanych z kulturą, należy umożliwiać miejscowej młodzieży zrzeszanie się w klubach i sekcjach sportowych oraz rozwijać ich ofertę. W najbliższych latach nie planuje się likwidacji żadnego z obiektów sportowych. Z punktu widzenia najważniejszych potrzeb wymienia się⁶¹ dokończenie budowy kompleksu sportowego przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Szczercowie (hala sportowa z zapleczem, boisko piłkarskie, mniejsze boisko uniwersalne, boisko do siatkówki, bieżnia 3–torowa, rozbieg do skoku w dal, plac do pchnięcia kulą, trybuny, parkingi) oraz budowę wielofunkcyjnego boiska przy Zespole Szkolno – Przedszkolnym w Szczercowie. Planuje się także budowę boisk sportowych we wsiach Borowa (działka nr 126/3) i Załuże (działka nr 166).

4. 8. Gospodarka mieszkaniowa.

4.8.1. Zasoby mieszkaniowe.

Przeciętne wskaźniki dotyczące mieszkalnictwa w gminie Szczerców są zbliżone do poziomu występującego w skali kraju i województwa łódzkiego. Podobnie kształtuje się problematyka związana z gospodarką mieszkaniową, to jest:

- nadal wysoki odsetek mieszkań o niskim standardzie;
- ograniczone fundusze na remonty bieżące;
- niezaspokojone potrzeby kwaterunkowe ludności;
- wysoka przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie;
- mała powierzchnia użytkowa w m² na 1 osobę;
- wysoka przeciętna liczba osób na 1 izbę.

Na terenie gminy występują zróżnicowane typy zabudowy. Dominuje tu przede wszystkim zabudowa zagrodowa oraz jednorodzinna i jednorodzinno – usługowa (rzemieślnicza). Ponadto na terenie wsi: Chabielice, Lubiec, Stanisławów Pierwszy i Szczerców występuje zabudowa wielorodzinna, najczęściej w postaci pojedynczych obiektów. Powierzchnie działek w zależności od typu zabudowy wahają się od 500 do 2000 m². Przeciętna wysokość zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej wynosi 2, a maksymalnie 3 kondygnacje, natomiast wielorodzinnej do 4 kondygnacji.

TABELA 80: Gmina Szczerców – liczba budynków mieszkalnych w 2012 roku.

Miejscowość	Liczba budynków mieszkalnych
1	2
Borowa	30
Krzyżówki	3
Kościuszki	52

⁶¹ Zgodnie z uchwałą nr XXXIV/311/13 Rady Gminy Szczerców z dnia 10 września 2013 roku w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Szczerców na lata 2013 – 2018.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SZCZERCÓW

1	2
Brzezcie	41
Kozłówki	31
Bednarze	12
Chabelice	71
Chabelice Kolonia	57
Dubie	78
Grudna	48
Zagadki	21
Janówka	42
Kieruzele	27
Kuźnica Lubiecka	13
Lubiec	67
Magdalenów	31
Niwy	67
Trakt Puszczański	52
Józefina	8
Lubośnia	4
Osiny	61
Osiny Kolonia	26
Podklucze	70
Załuże	57
Podżar	13
Szubienice	10
Żabczanka	11
Połowa	35
Dzbanki	26
Rudzisko	24
Marcelów	15
Stanisławów Pierwszy	62
Leśniaki	17
Stanisławów Drugi	57
Szczerców	802
Szczercowska Wieś	29
Kolonia Szczercowska	35
Tatar	28
Puszcza	13
Zbyszek	7
Firlej	4

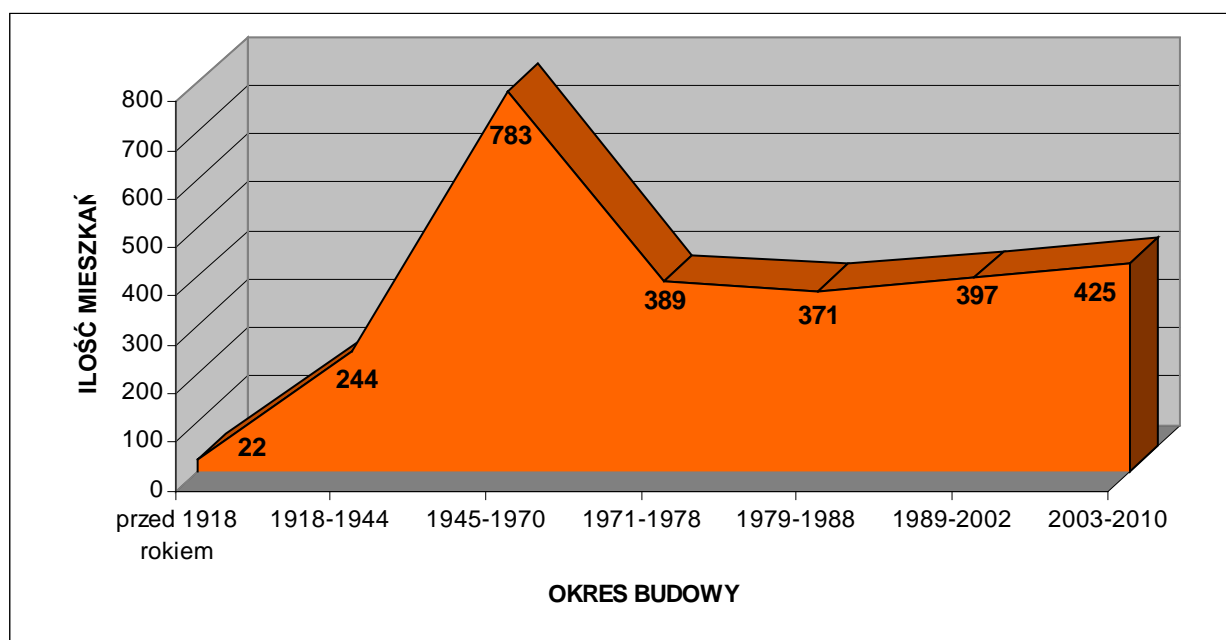
Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2013.

TABELA 81: Gmina Szczerców – zasoby mieszkaniowe według wieku do 2010 roku.

Okres budowy mieszkania	Ilość mieszkań	Powierzchnia użytkowa w m ²
przed 1918 rokiem	22	1379
1918 – 1944	244	14032
1945 – 1970	783	52054
1971 – 1978	389	33157
1979 – 1988	371	36056
1989 – 2002	397	44073
2003 – 2010	425	44946
nie ustalono	17	1495

Źródło: GUS 2003 i 2011.

RYCINA 24: Gmina Szczerców – mieszkania zamieszkałe według okresu budowy do 2010 roku.

Źródło: GUS 2003 i 2011.

Na podstawie wyników badań z *Powszechnego Spisu Ludności i Mieszkań* z 2002 roku oraz na podstawie danych z 2010 roku można obliczyć, że spośród ówczesnych 2648 mieszkań zlokalizowanych na terenie gminy zaledwie 10,05 % wybudowano przed 1945 rokiem, z czego tylko 8,27 % powstało przed 1918 rokiem. Większość z nich obecnie wymaga kapitalnych remontów. Powyższe oznacza, że po 1945 roku nastąpiła niemal całkowita wymiana substancji mieszkaniowej. Dla porównania na terenie powiatu bełchatowskiego i województwa łódzkiego dane te prezentują się następująco:

- powiat bełchatowski: przed 1945 rokiem – 8,19 %, z czego 24,25 % przed 1918 rokiem;
- województwo łódzkie: przed 1945 rokiem – 18,04 %, z czego 44,57 % przed 1918 rokiem.

Dane te prezentuje poniższa tabela.

TABELA 82: Gmina Szczerców – struktura zasobów mieszkaniowych według wieku w 2010 roku.

Okres budowy mieszkań	Ilość mieszkań (%)			Powierzchnia użytkowa (%)		
	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
przed 1918 rokiem	0,83	1,98	8,04	0,61	1,31	5,57
1918 – 1944	9,21	6,20	10,00	6,18	4,45	7,96
1945 – 1970	29,57	18,10	27,39	22,91	14,91	23,72
1971 – 1978	14,69	15,38	18,50	14,59	13,39	16,95
1979 – 1988	14,01	30,05	16,82	15,87	27,38	18,77
1989 – 2002	14,99	16,02	9,32	19,40	19,92	13,76
2003 – 2010	16,05	12,13	9,71	19,78	18,51	13,06
nie ustalono	0,64	0,14	0,22	0,66	0,13	0,21

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2003 i 2011.

TABELA 83: Gmina Szczerców – zasoby mieszkaniowe w 2010 roku.

Wyszczególnienie	Zasoby mieszkaniowe
Liczba mieszkań	2648
Liczba izb	10832

Źródło: GUS 2011.

Całkowita powierzchnia użytkowa mieszkań wyniosła w 2010 roku 227192 m².

TABELA 84: Gmina Szczerców – wskaźniki charakteryzujące warunki zamieszkania w 2010 roku.

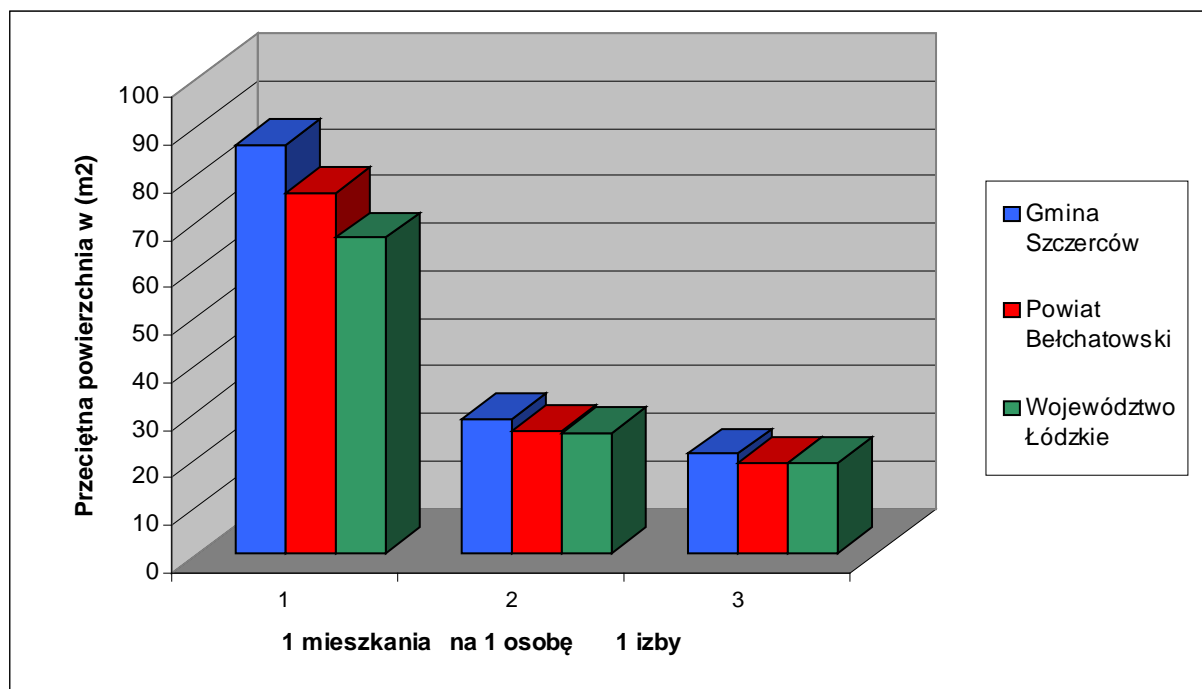
Przeciętna:	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Powierzchnia użytkowa w m ² 1 mieszkania	85,80	76,04	66,42
Powierzchnia użytkowa w m ² 1 izby	20,97	19,25	18,91
Liczba izb w 1 mieszkaniu	4,09	3,95	3,51
Powierzchnia użytkowa w m ² na 1 osobę	28,45	25,96	25,44
Liczba osób w 1 mieszkaniu	3,02	2,93	2,61
Liczba osób w 1 izbie	0,74	0,74	0,74

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2011.

Powyższe wskaźniki statystyczne dotyczące warunków zamieszkania w gminie Szczerców są charakterystyczne dla gmin wiejskich. Wskaźniki te odznaczają się korzystniejszymi uwarunkowaniami na tle powiatu i województwa w zakresie powierzchni użytkowej tkanki mieszkaniowej oraz liczby izb, a z drugiej strony mniej korzystnymi uwarunkowaniami w kontekście przeciętnej liczby osób na 1 mieszkanie oraz 1 izbę. Powodem tego stanu jest przede wszystkim znacznie większa kubatura przeciętnego zabudowania na wsi, ale także fakt, że liczebność przeciętnego gospodarstwa domowego na wsi jest większa od tego w mieście. Należy pamiętać, że statystyka obejmująca powiat bełchatowski, a zwłaszcza województwo łódzkie zawiera również dane dotyczące dużych gmin miejskich, np.: miasta Łodzi. Niekorzystne zjawiska demograficzne obserwowane w tym mieście (np.: ujemny przyrost naturalny, ujemne saldo migracji, mała liczebność przeciętnego gospodarstwa domowego) przy

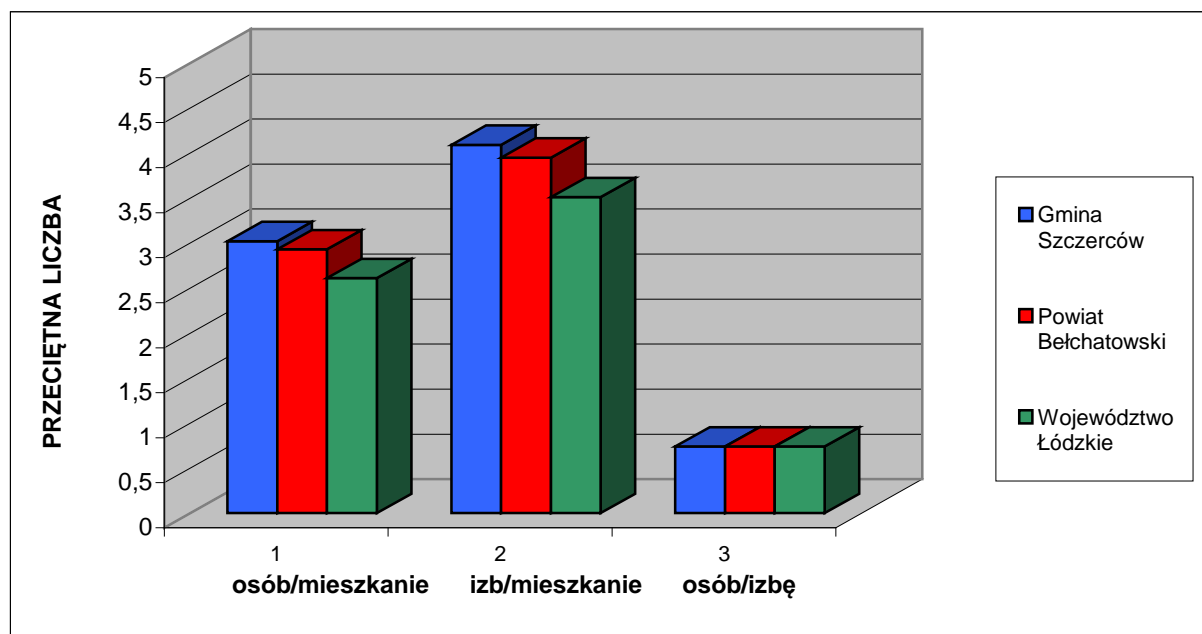
jednoczesnym wzroście ilości substancji mieszkaniowej powoduje, że współczynniki dotyczące przeciętnej liczby osób na 1 mieszkanie bądź 1 izbę kształtują się na korzystnym poziomie. Nie bez znaczenia jest również standard mieszkań, a zwłaszcza wiek substancji mieszkaniowej. W tym przypadku wiek substancji w gminie Szczerców działa na korzyść w kontekście standardu zamieszkania.

RYCINA 25: Gmina Szczerców – wybrane wartości charakteryzujące warunki zamieszkania w 2010 roku (I).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2011.

RYCINA 26: Gmina Szczerców – wybrane wartości charakteryzujące warunki zamieszkania w 2010 roku (II).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2011.

4.8.2. Własność komunalna.

W 2012 roku własnością komunalną objętych było 30 mieszkań składających się ze 132 izb, o łącznej powierzchni użytkowej wynoszącej 1444,9 m². Zarządza nimi Urząd Gminy Szczerców.

TABELA 85: Gmina Szczerców – komunalne zasoby mieszkaniowe w 2012 roku.

Wyszczególnienie	Własność Gminy	% ogółu zasobów
Mieszkania	30	1,13
Izby	132	1,22
Powierzchnia użytkowa w m ²	1444,9	0,64

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2013.

Własność komunalna stanowi zaledwie 0,64 % ogółu zasobów mieszkaniowych na terenie gminy. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania komunalnego wynosi 48,16 m² i składa się średnio z 4,40 izb. Obecnie na przydział mieszkania komunalnego nie oczekuje żadna osoba. W najbliższym czasie przewiduje się wyłączenie z użytkowania 2 lokali komunalnych ze względu na zły stan techniczny. Generalnie stan techniczny pozostałych lokali komunalnych oznacza, że istnieje potrzeba budowy nowych mieszkań komunalnych.

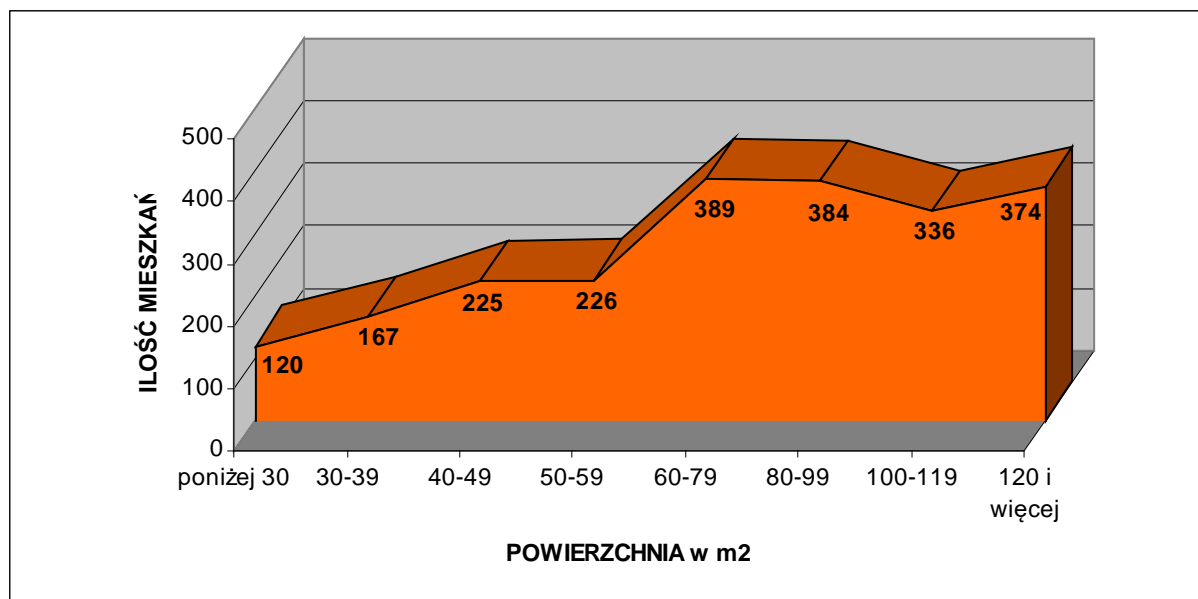
4.8.3. Standard mieszkań.

TABELA 86: Gmina Szczerców – mieszkania zamieszkane według powierzchni użytkowej w 2002 roku.

Powierzchnia użytkowa w m ²	Liczba mieszkań
poniżej 30	120
30 – 39	167
40 – 49	225
50 – 59	226
60 – 79	389
80 – 99	384
100 – 119	336
120 i więcej	374

Źródło: GUS 2003.

RYCINA 27: Gmina Szczerców – mieszkania zamieszkane według powierzchni użytkowej w 2002 roku.

Źródło: GUS 2003.

Na podstawie wyników badań z *Powszechnego Spisu Ludności i Mieszkań* z 2002 roku można obliczyć, że stosunkowo najwięcej mieszkań w całej gminie Szczerców (17,51 %) ma powierzchnię użytkową w granicach od 60 do 79 m². Generalnie mieszkania o powierzchni użytkowej do 50 m² stanowią tu 23,05 % ogółu, od 50 m² do 100 m² – 44,98 %, a powyżej 100 m² – 31,97 %. Dla porównania na terenie powiatu bełchatowskiego i województwa łódzkiego dane te prezentują się następująco:

- powiat bełchatowski: do 50 m² – 28,93 %, od 50 m² do 100 m² – 54,18 %, powyżej 100 m² – 16,90 %;
- województwo łódzkie: do 50 m² – 44,69 %, od 50 m² do 100 m² – 40,21 %, powyżej 100 m² – 15,10 %.

Dane te prezentuje poniższa tabela.

TABELA 87: Gmina Szczerców – struktura mieszkań zamieszkałych według powierzchni w 2002 roku.

Powierzchnia użytkowa w m ²	Gmina Szczerców (%)	Powiat Bełchatowski (%)	Województwo Łódzkie (%)
poniżej 30	5,40	3,88	7,59
30 – 39	7,52	9,42	16,61
40 – 49	10,13	15,62	20,49
50 – 59	10,18	15,05	15,17
60 – 79	17,51	28,55	16,74
80 – 99	17,29	10,57	8,30
100 – 119	15,13	7,12	6,74
120 i więcej	16,84	9,78	8,36

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2003.

TABELA 88: Gmina Szczerców – wyposażenie mieszkań zamieszkałych w 2002 i 2010 roku.

Wyszczególnienie	Ilość mieszkań	
	2002 rok	2010 rok
Wodociąg z sieci	1696	2306
Ustęp spłukiwany ogółem	1481	1819
Ustęp spłukiwalny z odprowadzeniem do sieci	574	b.d.
Łazienka	1533	1869
Ciepła woda bieżąca	1434	b.d.
Gaz z sieci	–	–
Gaz z butli	1967	b.d.
Centralne ogrzewanie zbiorowe	–	–
Centralne ogrzewanie indywidualne	1298	1615
Piece	917	b.d.

Źródło: GUS 2003 i 2011.

TABELA 89: Gmina Szczerców – struktura wyposażenia mieszkań zamieszkałych w 2002 i 2010 roku – ogółem.

Wyszczególnienie	% mieszkań wyposażonych w dany element					
	Gmina Szczerców		Powiat Bełchatowski		Województwo Łódzkie	
	2002 rok	2010 rok	2002 rok	2010 rok	2002 rok	2010 rok
Wodociąg z sieci	76,29	87,08	92,57	92,39	88,59	92,63
Ustęp spłukiwany ogółem	66,62	68,69	82,70	82,82	82,55	81,98
Ustęp spłukiwalny z odprowadzeniem do sieci	25,82	b.d.	59,44	b.d.	60,56	b.d.
Łazienka	68,96	70,58	83,33	83,30	80,69	80,13
Ciepła woda bieżąca	64,51	b.d.	81,27	b.d.	77,48	b.d.
Gaz z sieci	–	–	49,45	b.d.	45,63	b.d.
Gaz z butli	88,48	b.d.	42,84	b.d.	44,77	b.d.
Centralne ogrzewanie zbiorowe	–	–	48,59	b.d.	45,12	b.d.
Centralne ogrzewanie indywidualne	58,39	60,99	30,60	79,48	28,70	73,66
Piece	41,25	b.d.	20,57	b.d.	23,78	b.d.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2003 i 2011.

Z powyższych danych wynika, że mieszkania w gminie Szczerców charakteryzują się mniej korzystnym wyposażeniem w podstawowe elementy infrastruktury technicznej, takie jak: wodociąg z sieci, ustęp spłukiwalny ogółem, kanalizacja sanitarna, łazienka czy ciepła woda bieżąca, w porównaniu z przeciętnymi uwarunkowaniami na terenie powiatu bełchatowskiego i województwa łódzkiego. W większości przypadków są to bardzo wyraźne różnice. Główne przyczyny takiego stanu to przede wszystkim: brak sieci kanalizacyjnej, brak sieci gazowej oraz co oczywiste na terenach wiejskich – brak centralnych systemów ogrzewania.

TABELA 90: Gmina Szczerców – struktura wyposażenia mieszkań zamieszkałych w 2010 roku – tereny wiejskie.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców (%)	Powiat Bełchatowski (%)	Województwo Łódzkie (%)
Wodociąg z sieci	87,08	84,21	84,10
Ustęp splukiwany ogółem	68,69	64,57	63,91
Łazienka	70,58	66,61	65,53
Centralne ogrzewanie indywidualne	60,99	59,05	58,07

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2011.

Analizując dane dotyczące wyposażenia mieszkań w podstawowe elementy infrastruktury technicznej tylko dla terenów wiejskich okazuje się, że współczynniki dla gminy Szczerców są korzystniejsze dla każdego z analizowanych elementów.

4.8.4. Budownictwo mieszkaniowe.

Na terenie gminy Szczerców w 2012 roku oddano do użytku 40 mieszkań, składających się z 239 izb. Łączna powierzchnia użytkowa nowo oddanych mieszkań wyniosła 5444 m². Wszystkie mieszkania oddano w systemie indywidualnym. Obecnie przeciętna cena 1 m² terenu przeznaczonego pod budownictwo mieszkaniowe wynosi od 20 do 80 złotych. Jej konkretny poziom jest uzależniony od lokalizacji i stopnia uzbrojenia.

TABELA 91: Gmina Szczerców – mieszkania oddane do użytku w 2012 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Mieszkania oddane do użytku ogółem na 1000 ludności	4,98	4,18	3,18
Mieszkania oddane do użytku w budownictwie indywidualnym na 1000 ludności	4,98	2,76	1,87
Nowe izby mieszkalne ogółem na 1000 ludności	29,78	19,86	13,59
Nowe izby mieszkalne w budownictwie indywidualnym na 1000 ludności	29,78	15,65	9,92
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 nowego mieszkania w m ²	136,10	114,71	107,54
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 nowego mieszkania w budownictwie indywidualnym w m ²	136,10	144,06	140,50
Przeciętna ilość izb w nowym mieszkaniu	5,98	4,75	4,28
Przeciętna ilość izb w nowym mieszkaniu w budownictwie indywidualnym	5,98	5,68	5,29

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

W 2012 roku wskaźnik ilości nowych mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców był wyższy od średniej wartości charakteryzującej zarówno powiat bełchatowski (o około 20 %) jak i województwo łódzkie (o około 55 %). W przypadku budownictwa indywidualnego wskaźniki te były jeszcze wyższe (w stosunku do powiatu blisko 2-krotnie, w stosunku do województwa ponad 2,5-krotnie). Przeciętna powierzchnia nowo oddanego mieszkania w gminie Szczerców była również znacznie wyższa od wartości charakteryzującej powiat oraz województwo. Stało

się tak dzięki temu, że w odróżnieniu od całego powiatu i województwa wszystkie nowe mieszkania w gminie Szczerców były oddane w systemie budownictwa jednorodzinnego, charakteryzującego się większą powierzchnią użytkową od mieszkań w blokach wielorodzinnych. Wskaźniki obejmujące przeciętną powierzchnię nowo oddanego mieszkania w budownictwie indywidualnym spłaszczyły się, a średnia dla gminy Szczerców była nawet nieznacznie niższa od porównywanych wartości. Należy nadmienić, że prezentowane dane są wizerunkiem stałych tendencji, a nie tylko jednorazowym obrazem sytuacji w danym roku. Gmina Szczerców ze względu na swoje położenie jest dość atrakcyjnym miejscem pod względem osadnictwa. Nie bez znaczenia są także atrakcyjne walory krajobrazowe wybranych miejscowości. Należy więc nadal promować tereny przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe, licząc z jednej strony na uniknięcie odpływu własnej społeczności, a z drugiej na napływ nowych osadników, najlepiej w wieku produkcyjnym i rozrodczym. Jednocześnie wskazane jest prowadzenie wyważonej polityki w zakresie wyznaczania miejsc pod budownictwo mieszkaniowe. Zbytne nasycenie zabudową mieszkaniową poszczególnych jednostek osadniczych może skutkować brakiem zainteresowania ze strony potencjalnych osadników.

Na etapie uwarunkowań rozwoju (diagnozy społeczno – gospodarczej), będących częścią niniejszego Studium, nadmienić można, że perspektywiczne potrzeby mieszkaniowe są ściśle powiązane ze skalą rozwoju ludności, istniejącym deficytem mieszkań samodzielnie zamieszkiwanych, jakością zasobów mieszkaniowych (wiek i stopień zużycia technicznego) oraz aspektami ekonomicznymi, wynikającymi między innymi z polityki społeczno – gospodarczej państwa (zamożność społeczeństwa, dostępność do tanich kredytów hipotecznych, itp.). W przypadku gminy Szczerców czynnikami decydującymi w głównej mierze o potrzebie wyznaczenia i rezerwowania terenów przeznaczonych pod lokalizację zabudowy mieszkaniowej są:

- przewidywane dążenie do modelu gospodarstw rodzinnych mieszkających samodzielnie – szacowany deficyt wynosi minimum kilkadziesiąt mieszkań;
- konieczność wymiany zużytej technicznie zabudowy na nową – szacowany deficyt kolejne minimum kilkadziesiąt mieszkań;
- migracje mieszkańców z pobliskich miast na wieś, wyrażające się popytem na działki budowlane na terenie gminy – szacowany popyt wynosi obecnie od kilkunastu do kilkudziesięciu mieszkań rocznie;
- popyt na budowę tak zwanych „drugich domów” przez osoby preferujące typ lokalnych walorów przyrodniczo – krajobrazowych.

Rozwój osadnictwa w gminie powinien sprowadzać się do:

- uzupełniania istniejących luk w zabudowie;
- podnoszenia wartości użytkowych istniejącej substancji mieszkaniowej poprzez wykonywanie remontów, modernizacji oraz rozbudowy;
- wymiany zużytej zabudowy w obrębie dotychczasowego siedliska;
- realizacji zabudowy na nowych działkach budowlanych.

Za jednostki rozwojowe w gminie Szczerców uznać należy miejscowości największe i zarazem koncentrujące już wykształcone funkcje usługowe. Poza Szczercowem są to przede wszystkim najbliższe położone od tej miejscowości wsie: Grudna, Kościuszki, Kozłówki, Niwy, Podklucze, Trakt Puszczański i Załuże. Popytem na budownictwo mieszkaniowe, w tym rezydencjonalne, a także letniskowe cieszą się miejscowości położone w pobliżu kompleksów leśnych, w tym te najmniejsze. Należą do nich: Bednarze, Brzezie, Firlaj, Józefina, Krzyżówki, Kuźnica Lubiecka, Lubiec, Lubośnia, Magdalenów, Marcelów, Podżar, Puszcza, Rudzisko, Szczercowska Wieś, Tatar, Zbyszek i Żabczanka. Pozostałe miejscowości charakteryzują się obecnie mniejszym zainteresowaniem w kontekście realizacji nowych obiektów mieszkaniowych, między innymi z powodu bliskości odkrywkowej kopalni węgla brunatnego lub głównych szlaków komunikacyjnych, obciążonych nadmiernym

ruchem (hałas komunikacyjny). Jednakże powinno się je promować w kontekście budownictwa zagrodowego. Dla terenów preferowanego rozwoju funkcji mieszkaniowych należy przyjmować zasadę wyprzedzającego wyposażania ich w niezbędne urządzenia infrastruktury technicznej. Należy również umożliwić lokalizację działalności usługowych, zwłaszcza usług podstawowych, dopuszczając realizację usług w formie wbudowanej lub wolnostojącej.

W zakresie osadnictwa i budownictwa mieszkaniowego należałoby określić następujące kierunki rozwoju:

- adaptację, uzupełnienia i modernizację istniejącej zabudowy;
- dopuszczenie przekształceń funkcji pierwotnych (zabudowy zagrodowej) do funkcji usług lokalnych;
- ograniczenie możliwości wyznaczania nowych terenów zabudowy na obszarach systemu terenów otwartych;
- kształtowanie nowej zabudowy w ramach strefy dopuszczalnego zainwestowania – tworzenie zabudowy zwartej (wypełnianie luk, enklaw, realizacja zabudowy w bezpośrednim sąsiedztwie terenów zainwestowanych wzdłuż istniejących dróg);
- preferowanie regionalnych cech architektonicznych w budownictwie;
- realizację zabudowy usługowej i gospodarczej z dostosowaniem formy architektonicznej do otaczającej zabudowy i krajobrazu;
- uzupełnienie niezbędnego zakresu usług podstawowych.

Realizacja zadań własnych gminy w zakresie gospodarki przestrzennej, określonych w ustawie o samorządzie terytorialnym, następuje na drodze stanowienia przepisów gminnych jakimi są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz ich praktycznego egzekwowania. Podstawą do ustalenia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu, a w rezultacie wydania pozwolenia na budowę, są ustalenia tychże planów bądź decyzji o warunkach zabudowy.

4. 9. Bezpieczeństwo publiczne.

4.9.1. Policja.

Stan bezpieczeństwa w gminie w znacznym stopniu jest zdeterminowany przez funkcjonowanie stosownych jednostek powołanych w tym celu. Na terenie gminy, w Szczercowie przy ul. Pułaskiego 24, zlokalizowany jest Posterunek Policji, podlegający Komendzie Powiatowej Policji w Bełchatowie. Rejon gminy obsługiwany jest przez wyznaczonych funkcjonariuszy z lokalnego posterunku.

W 2012 roku na terenie gminy Szczerców odnotowano 130 przestępstw, przeprowadzono 124 dochodzenia, a wykrywalność wyniosła 80,8 %. Dla porównania w 2002 roku odnotowano 152 przestępstwa, przeprowadzono 152 dochodzenia, a wykrywalność wyniosła 77,6 %. W zakresie reakcji na wykroczenia zaistniałe w 2012 roku odnotowano 42 postępowania wyjaśniające, z czego 20 skończyło się wnioskami o ukaranie, w tym 7 w drodze mandatu karnego. Ponadto zastosowano 136 pouczeń oraz nałożono 74 mandaty karne w trybie postępowania mandatowego bez prowadzenia postępowania wyjaśniającego.

Generalnie obszar gminy Szczerców należy do jednych z bezpieczniejszych w wojewódzkie łódzkiej. Ocena ta znajduje również potwierdzenie w opiniach samorządowych władz powiatowych i gminnych. Z punktu widzenia gospodarki przestrzennej nie przewiduje się potrzeb terenowych związanych z funkcjonowaniem Policji na obszarze gminy.

4.9.2. Straż Gminna.

Dodatkowo na terenie gminy funkcjonuje Straż Gminna. Posterunek Straży mieści się w Szczercowie przy ul. 3-go Maja 6. Obecne zasoby Straży to 5 osób.

4.9.3. Ochrona przeciwpożarowa.

W zakresie ochrony przeciwpożarowej rejon gminy Szczerców jest obsługiwany pod względem operacyjnym przez Jednostkę Ratowniczo – Gaśniczą z Bełchatowa, będącą w strukturze Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej (PSP) w Bełchatowie oraz przez 7 lokalnych jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP), do których należą:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Borowej;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Chabielicach;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Janówce;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Magdalenowie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Osinach;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Stanisławowie Drugim;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Szczercowie.

Jednostki OSP Chabielice i OSP Szczerców włączone są do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego (KSRG). Jednostki będące w KSRG posiadają na swoim wyposażeniu minimum po 2 samochody ratownicze, zestawy narzędzi hydraulicznych, torby PSP–R1 do realizowania Kwalifikowanej Pierwszej Pomocy (KPP) medycznej, agregaty prądotwórcze wraz z osprzętem oświetleniowym, pompy różnego typu do pompowania czystej i zabrudzonej wody podczas podtopień. Wszystkie jednostki OPS posiadają na swoim wyposażeniu sprzęt i armaturę specjalistyczną do walki z pożarami.

W 2012 roku na terenie gminy Szczerców zaistniało 199 zdarzeń, w tym: 120 pożarów, 76 miejscowych zagrożeń oraz 3 fałszywe alarmy. W rozbiciu na poszczególne miesiące najwięcej interwencji OSP było w marcu oraz w okresie wakacyjnym. Strażacy ochotnicy wyjeżdżają na akcje nie tylko dotyczące pożarów, ale także do wypompowywania wody z piwnic w czasie podtopień, do usuwania sopli zwisających z dachów, do usuwania drzew po wichurach, do wypadków drogowych, itp.

Obecnie trwa proces włączania jednostek będących w KSRG do sieci specjalistycznych grup ratowniczych. Jednostka OSP KSRG Szczerców, po odpowiednim przeszkoleniu i doposażeniu się w specjalistyczne urządzenia, będzie realizować na poziomie podstawowym ratownictwo techniczne, chemiczno – ekologiczne oraz wysokościowe. OSP KSRG Chabielice będzie zaś realizować ratownictwo wodne i poszukiwawczo – ratownicze. Wybór jednostek do realizacji poszczególnych ratownictw podyktowany był analizą oceny zagrożeń występujących na terenie gminy i powiatu. Z punktu widzenia gospodarki przestrzennej nie przewiduje się dodatkowych potrzeb terenowych związanych z funkcjonowaniem lokalnych jednostek OSP.

4.9.4. Ochrona przeciwpowodziowa.

Stopień zagrożenia powodziowego w dolinach rzecznych determinowany jest zarówno czynnikami naturalnymi, takimi jak: rzeźba terenu, gleba, budowa geologiczna, szata roślinna, natężenie opadów atmosferycznych, powierzchnia i ukształtowanie zlewni i jej poszczególnych dopływów, jak również czynnikami antropogenicznymi, takimi jak: regulacja koryt rzecznych, infrastruktura hydrotechniczna, stopień zagospodarowania dolin rzecznych.

Na terenie gminy Szczerców istnieje zagrożenie powodziowe ze względu na występowanie rzeki Widawki. Około ¼ maksymalnych wezbrań rocznych występuje w miesiącach wczesnowiosennych (marzec) i letnich (czerwiec, lipiec, sierpień). W porównaniu z powodziami letnimi wezbrania zimowe w zlewni Widawki są rzadsze i charakteryzują się wielokrotnie mniejszymi stratami materialnymi. Widawka oraz jej lokalne dopływy (Krasówka, Pilsia, Struga Aleksandrowska, Ścichawka) mają charakter rzek nizinnych o niwalnym typie zasilania i charakteryzują się przewagą przepływu laminarnego nad turbulentnym i zdecydowanie mniejszymi wezbraniem od rzek górskich. Niemniej jednak wskutek większych, względnych spadków terenu oraz zwartych kształtów zlewni występowanie większych opadów deszczu może spowodować, że spływające wody zgromadzą się w dolinach i całą ich szerokością w sposób niekontrolowany spłyną poniżej. W tym rejonie zalewaniu ulegają zabudowania, który zostały wzniesione zbyt blisko koryta rzeki. W naturalnych warunkach wody rzeki Widawki i jej dopływów rozlewały się w Kotlinie Szczercowskiej, tworząc rozległe tereny podmokłe. Wskutek działalności człowieka podmokłe tereny zostały częściowo zmeliorowane, co ułatwiło spływ nadmiaru wód, zwłaszcza w okresie wiosennych roztopów. Na rzece Pilsii powstały także liczne stawy rybne a wody, które były na tym obszarze naturalnie retencjonowane są obecnie retencjonowane sztucznie i odprowadzane do koryta rzeki. W chwili obecnej, w związku z intensywną działalnością górnictwa odkrywkowego, sieć hydrograficzna uległa radykalnym przeobrażeniom. Drobne strumienie i liczne rowy melioracyjne wyschły. Woda w tych ciekach pojawia się epizodycznie po większych opadach i w okresie roztopów wiosennych. Większe rzeki, głównie: Widawka, Struga Aleksandrowska i Krasówka oraz nowe, specjalnie wykopane kanały przemysłowe, są odbiornikami wód z odwodnienia górotworów bełchatowskiego i szczercowskiego. Te cieki w zasięgu leja depresyjnego zostały uszczelnione folią i betonem.

Generalnie wybrane rejon gminy Szczerców położone najbliżej koryta rzeki Widawki należą do obszarów szczególnego zagrożenia powodzią. Według danych Urzędu Gminy Szczerców największe podtopienia związane z rzeką Widawką wystąpiły w lipcu 1997 roku oraz w maju 2010 roku jedynie w rejonie wsi Żabczanka i objęły powierzchnię około 500 ha, przede wszystkim użytków rolnych. Podtopieniem zagrożone są także 3 gospodarstwa. Na rzece Widawce w Szczercowie zlokalizowany jest posterunek wodowskazowy. Pozostałe tereny bezpośrednio przylegające do mniejszych cieków (Krasówka, Pilsia, Struga Aleksandrowska, Ścichawka) są narażone jedynie na okresowe podsiąkanie lub punktowo zagrożone podtopieniami wodami powodziowymi, zwłaszcza podczas zimowych i wiosennych roztopów pokrywy śnieżnej oraz w trakcie letnich (gwałtownych lub długotrwałych) opadów o dużym natężeniu. Istotnymi powodami podtopień w skali całej gminy są także niedrożne i zatkane (zasypane) rowy odwadniające, zarośnięte brzegi, a nawet koryta rowów, kanałów i rzek oraz zatkane przepusty drogowe. Należy nadmienić, że Widawka jak i jej dopływy na odcinku przepływającym przez gminę Szczerców nie posiadają wałów przeciwpowodziowych.

Dla uniknięcia większych szkód powodowanych przez powódź należy ograniczyć inwestowanie na terenach narażonych na zalewy powodziowe. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego powinno wprowadzać się zakazy zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej na terenach podatnych na zalewy powodziowe i erozję. Ponadto należy dążyć do ochrony terenów zielonych położonych wzdłuż cieków wodnych oraz do ograniczenia procesów erozyjnych. Niezbędne jest trwałe zadarnienie i zalesienie terenów o dużej aktywności procesów erozyjnych. Trzeba dążyć do zwiększenia naturalnej retencji lasów, ograniczając tereny regresji drzewostanów i prowadząc ich przebudowę. W celu częściowego ograniczenia skutków potencjalnych kataklizmów prowadzi się prace hydrotechniczne zmierzające między innymi do rozbudowy systemu dużej i małej retencji czy udrożnienia i obudowania brzegów poszczególnych cieków. W *Aneksie do Wojewódzkiego Programu Małej Retencji dla Województwa Łódzkiego* z 2010 roku Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych z Łodzi zgłosiła potrzebę budowy zbiornika retencyjnego „Lubiec” (sąsiedztwo oddziałów nr: 76, 77 i 83, leśnictwo Wola Pszczółtecka i Podlesie) o powierzchni około 100 ha. W północno – wschodniej części gminy Szczerców, na

granicy z gminami Kluki i Zelów od lat planowana jest budowa zbiornika retencyjnego „Zbyszek” na rzece Pilski o powierzchni 120 ha. W *Aneksie do Wojewódzkiego Programu Małej Retencji dla Województwa Łódzkiego* z 2010 roku inwestycję uznano jako wątpliwą ze względu na uwarunkowania ekonomiczne i środowiskowe (*podrozdział nr 6.8.1*). Ponadto na północ od miejscowości Szczerców planowana jest budowa zbiornika retencyjnego „Szczerców” o powierzchni 5 ha. Ważną kwestią jest również rozbudowa i modernizacja urządzeń melioracyjnych oraz niedopuszczanie do zainwestowania naturalnych terenów zalewowych czyli polderów. Poldery mają za zadanie spłaszczenia (obniżenia stanu) przemieszczających się wód powodziowych. Na terenie gminy Szczerców niektóre odcinki cieków objęte są systemem zabudowy hydrotechnicznej. Uregulowane są brzegi cieków naturalnych na długości 24,3 km spośród 49,6 km ich całkowitej długości. Natomiast przepływy na rzekach regulowane są przez różnego typu urządzenia hydrotechniczne: jazy (2 sztuki) oraz progi, stopnie i bystrotoki (7 sztuk). Ponadto część cieków poprzez pogłębienie i wyprostowanie koryt ma obecnie charakter kanałów, np.: Krasówka w Chabielicach.

Należy podkreślić, że obszar Polski został pokryty siecią radarów meteorologicznych. Wspecjalizowane stacje prowadzą stały monitoring atmosfery. W przypadku prawdopodobieństwa wystąpienia gwałtownych opadów, odpowiednie służby powiatowe i gminne zostaną powiadomione z kilkugodzinnym uprzedzeniem. Ze strony Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej (RZGW) w Poznaniu brak jest jakichkolwiek potrzeb i zamierzeń inwestycyjnych na terenie gminy. Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych (WZMiUW) w Łodzi również nie planuje na chwilę obecną żadnych inwestycji na terenie gminy.

Na rysunku niniejszego *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Szczerców* przedstawiono zasięg wody o prawdopodobieństwie przewyższenia $p=1\%$, to jest obszar szczególnego zagrożenia powodzią oraz w określonych przekrojach podano rzędne zwierciadła wody o prawdopodobieństwie przewyższenia $p=10\%$ na podstawie opracowania *Studium ochrony przeciwpowodziowej dla rzeki Widawki*, będącego w posiadaniu RZGW w Poznaniu. Zgodnie z art. 14 Ustawy z dnia 5 stycznia 2011 roku o zmianie ustawy Prawo Wodne oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 roku, nr 32, poz. 159) wspomniane „*Studium...*” sporządzone przez właściwego dyrektora RZGW zachowuje ważność do dnia sporządzenia map zagrożenia powodziowego. Na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują przepisy ustawy Prawo Wodne (tekst jednolity, Dz. U. z 2012 roku, poz. 145), w tym zakazy wynikające z art. 88l ust. 1 oraz art. 40 ust. 1 pkt 3 tejże ustawy. Dla rzeki Widawki (km: 0 – 41) zgodnie z wykazem obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi zostaną opracowane mapy zagrożenia i ryzyka powodziowego w I cyklu planistycznym, to jest do dnia 22 grudnia 2013 roku, w oparciu o matematyczne modelowanie hydrauliczne, w wyniku którego wyznaczone zostaną precyzyjnie obszary przedstawione na mapach zagrożenie powodziowego w skali 1:10000. Na mapie zagrożenia powodziowego zostaną wskazane obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których będą obowiązywać zakazy wynikające z art. 40 ust. 1 pkt 3 oraz z art. 88l ust. 1 ustawy Prawo wodne (tekst jednolity, Dz. U. z 2012 roku, poz. 145).

Dla pozostałych cieków przepływających przez obszar gminy RZGW w Poznaniu nie posiada opracowanego *Studium ochrony przeciwpowodziowej*, a także cieki te nie zostały wyznaczone do opracowania map zagrożenia i ryzyka powodziowego.

4. 10. Administracja samorządowa.

4.10.1. Urząd Gminy.

Urząd Gminy, zlokalizowany w miejscowości Szczerców przy ul. Pułaskiego 8, nadzoruje aktywności społeczno – gospodarcze w gminie. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym na czele urzędu gminy wiejskiej stoi Wójt. Jest on kierownikiem Urzędu i zwierzchnikiem służbowym pracowników Urzędu oraz kierowników gminnych jednostek organizacyjnych. Urząd Gminy Szczerców składa się z następujących stanowisk i referatów, zgodnie z Załącznikiem nr 1 do Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Gminy w Szczercowie, wprowadzonego Zarządzeniem nr 96/12 Wójta Gminy Szczerców w dniu 17 października 2012 roku:

- Wójt Gminy;
- samodzielne stanowisko – Asystent Wójta;
- samodzielne stanowisko – Radca Prawny.
- Referat Organizacyjny (Sekretarz Gminy);
- Referat Finansowo – Księgowy (Skarbnik Gminy);
- Referat Inwestycji i Zamówień Publicznych;
- Referat Budownictwa, Rolnictwa i Ochrony Środowiska;
- Referat Gospodarki Komunalnej;
- Referat Spraw Obywatelskich;
- Referat Sportu, Rekreacji i Turystyki;
- Straż Gminna;
- Zespół ds. Wdrażania i Monitorowania Przedsięwzięć.

Ponadto Urzędowi Gminy w Szczercowie podlegają następujące jednostki organizacyjne:

- Gminna Biblioteka Publiczna, Szczerców, ul. Mickiewicza 39a;
- Gminny Ośrodek Kultury, Szczerców, ul. Częstochowska 10;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Szczerców, ul. 3-go Maja 6;
- Zakład Gospodarki Komunalnej Gminy Szczerców, Szczerców, ul. Tenusa 28;
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Szczercowie, Szczerców, ul. Mickiewicza 39b;
- Zespół Obsługi Placówek Oświatowych, Szczerców, ul. Łaska 8;
- Zespół Szkolno – Przedszkolny, Szczerców, ul. Łaska 8;
  - Przedszkole;
  - Szkoła Podstawowa;
- Szkoła Podstawowa w Chabielicach, Chabielice 5;
- Szkoła Podstawowa w Lubcu, Lubiec 61;
- Szkoła Podstawowa w Osinach, Osiny 14;
- Gimnazjum Publiczne, Szczerców, ul. Rzeczna 7;
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych, Szczerców, ul. Piłsudskiego 66.

4.10.2. Gremia samorządowe.

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym władzę wykonawczą w gminie wiejskiej sprawuje Wójt, wyłoniony na podstawie bezpośrednich wyborów. Władzę uchwałodawczą, odpowiednik władzy ustawodawczej Sejmu RP, pełni Rada Gminna, składająca się z 15 osób. W wyniku wyborów samorządowych, które odbyły się jesienią 2010 roku, Rada Gminy Szczerców składa się z 12 mężczyzn i 3 kobiet.

TABELA 92: Gmina Szczerców – Radni Gminy według wieku w 2012 roku.

Wiek	Liczba radnych			Struktura (%)		
	Ogółem	w tym:		Ogółem	w tym:	
		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni
29 i mniej	0	0	0	–	–	–
30 – 39	7	1	6	46,67	25,00	50,00
40 – 59	8	2	6	53,33	75,00	50,00
60 i więcej	0	0	0	–	–	–

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2013.

Rada Gminy Szczerców prowadzi dodatkowe prace w ramach 5 komisji:

- rewizyjnej – 4 członków;
- rolnictwa, mienia komunalnego i gospodarki gruntami – 8 członków;
- oświaty i kultury – 7 członków;
- budżetu, polityki gospodarczej i bezpieczeństwa publicznego – 4 członków;
- zdrowia, polityki społecznej i sportu – 7 członków.

4.10.3. Współpraca krajowa i międzynarodowa.

Gmina Szczerców nie prowadzi formalnej współpracy partnerskiej z gminami zagranicznymi.

Na arenie krajowej Gmina Szczerców jest członkiem Lokalnej Grupy Działania (LGD) „Krainy Wielkiego Łuku Warty”, zrzeszającej łącznie 14 gmin. LGD „Kraina Wielkiego Łuku Warty”, jako Stowarzyszenie, jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem osób fizycznych i osób prawnych, w tym jednostek samorządu terytorialnego, które działa jako Lokalna Grupa Działania w rozumieniu terminologii programu „Leader”. Celem Stowarzyszenia jest działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, a w szczególności:

- opracowywanie planów i strategii, w tym Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR) w rozumieniu odrębnych przepisów, dla obszaru gmin należących do realizacji LSR;
- realizacja i wspieranie działań na rzecz realizacji planów i strategii, w tym LSR dla gmin należących do obszaru realizacji LSR;
- promocja obszarów wiejskich położonych w gminach należących do obszaru realizacji LSR;
- mobilizowanie ludności do wzięcia aktywnego udziału w procesie rozwoju obszarów wiejskich położonych w gminach należących do obszaru realizacji LSR;
- upowszechnianie i wymiana informacji o inicjatywach związanych z aktywizacją ludności na obszarach wiejskich położonych na obszarze realizacji LSR;
- wsparcie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, w tym młodzieży poprzez organizowanie szkoleń, warsztatów i kursów.

Stowarzyszenie działając na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, uwzględnia ochronę oraz promocję środowiska naturalnego, krajobrazu i zasobów historyczno – kulturowych, rozwój turystyki oraz popularyzację i rozwój produktów regionalnych. Siedzibą Stowarzyszenia jest miejscowość Osjaków.

4. 11. Organizacje społeczne.

Na terenie gminy działają liczne koła, związki oraz stowarzyszenia artystyczne, sportowe, społeczne i gospodarcze. Należą do nich między innymi:

Stowarzyszenia sportowe:

- Ludowy Klub Sportowy „Astoria” Szczerców;
- Ludowy Klub Sportowy „Błękitni” Chabielice;
- Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Impuls” Szczerców.

Ochotnicze Straże Pożarne:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Borowej;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Chabielicach;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Janówce;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Magdalenowie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Osinach;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Stanisławowie Drugim;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Szczercowie.

Związki, koła i stowarzyszenia społeczno – kulturalne:

- Związek Harcerstwa Polskiego, 18 Drużyna Harcerska „Kuznia” im. Jerzego Kukuczki w Szczercowie;
- Związek Inwalidów Wojennych Rzeczypospolitej Polskiej, Zespół w Szczercowie;
- Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych – Koło w Szczercowie;
- Koło Polskiego Związku Wędkarskiego nr 29 w Szczercowie;
- Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Społecznych „Odnowa” z siedzibą w miejscowości Brzezie;
- Chabielskie Stowarzyszenie „Pozytywnie Zakręcone” w Chabielicach;
- Stowarzyszenie „Dla Chabielic” (pro publico bono) w Chabielicach;
- Stowarzyszenie Emerytów, Rencistów Osób Pełnoletnich Gminy Szczerców w Szczercowie;
- Stowarzyszenie „Pamięć i Tożsamość” w Szczercowie;
- Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Archidiecezji Łódzkiej przy Parafii Narodzenia NMP, koło nr 30 w Szczercowie;
- Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Kuznia Życzliwości” w Szczercowie;
- Stowarzyszenie „Nasze Sołectwo” w Stanisławowie Pierwszym;
- Stowarzyszenie „Plemię Pilsian” w miejscowości Rudzisko;
- Stowarzyszenie Projektowo – Badawcze „Instytut Działań Społecznych”;
- Fundacja „Rozwój – Lepsza Przyszłość”.

Reasumując należy uznać, że nasycenie siecią placówek usług nierynkowych (publicznych) oraz zakres ich funkcjonowania jest wystarczający z punktu widzenia potrzeb lokalnej społeczności. Z punktu widzenia gospodarki przestrzennej nie przewiduje się dodatkowych potrzeb terenowych związanych z funkcjonowaniem administracji samorządowej, a także lokalnych stowarzyszeń.

5. GOSPODARKA.

5. 1. Rolnictwo.

5.1.1. Użytkowanie gruntów w rolnictwie.

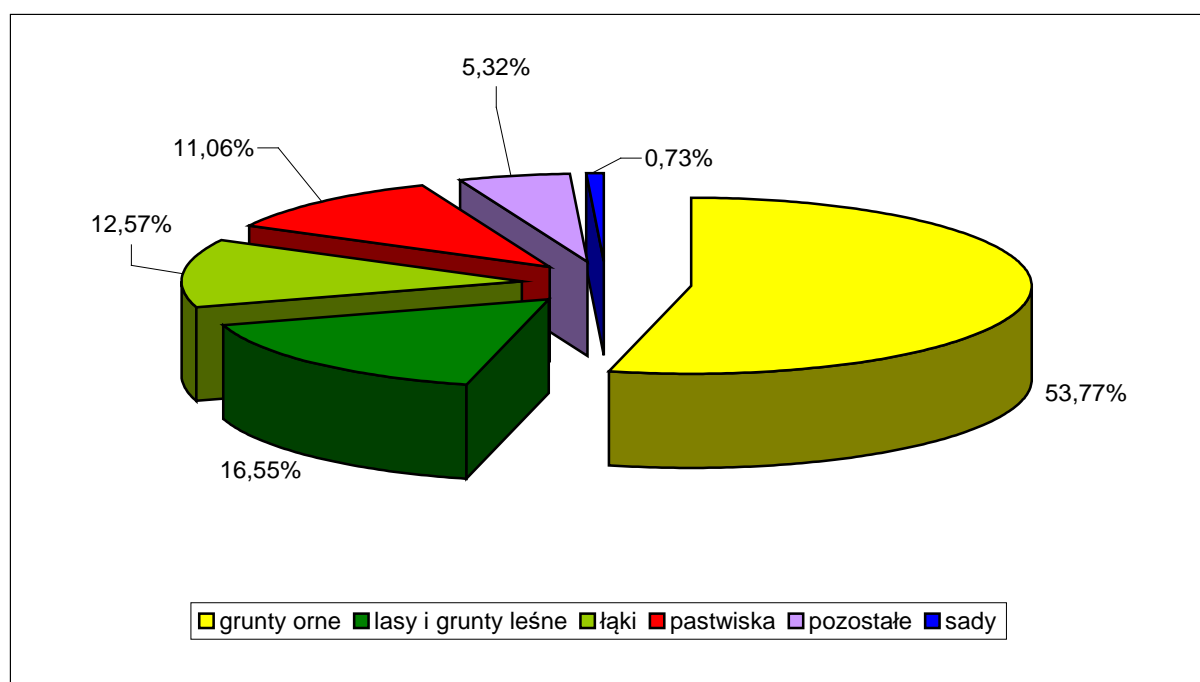
Sektor rolniczy stanowi obecnie jedną z głównych funkcji w strukturze gospodarczej gminy. Przeważają małe i średnie gospodarstwa rolne, zajmujące się głównie uprawą ziemi oraz hodowlą. Współpracują na terenie gminy z licznymi podmiotami gospodarczymi. Według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego 2010* przeciętne gospodarstwo prowadzące działalność rolniczą w gminie Szczerców posiada areal 5,99 ha.

TABELA 93: Gmina Szczerców – użytkowanie gruntów⁶² w gospodarstwach indywidualnych⁶³ w ha w 2012 roku.

Powierzchnia ogólna	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki
	Razem	w tym					
		grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
7686	6005	4133	56	966	850	1272	409

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2013.

RYCINA 28: Gmina Szczerców – struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach indywidualnych w 2012 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urząd Gminy Szczerców, 2013.

⁶² Według ewidencji gruntów.

⁶³ Za gospodarstwo indywidualne uważa się gospodarstwo będące własnością lub znajdujące się w użytkowaniu osoby fizycznej lub grupy osób. Dane obejmują grunty osób fizycznych, wchodzące w skład gospodarstw rolnych.

Gospodarstwa indywidualne stanowiły w analizowanym okresie 59,62 % z ogólnej powierzchni gminy. Użytki rolne stanowiły 78,13 % ogólnej powierzchni gruntów gospodarstw indywidualnych, lasy i grunty leśne 16,55 %, a pozostałe ziemie i nieużytki 5,32 %. Natomiast struktura użytków rolnych będących we władaniu gospodarstw indywidualnych kształtowała się w następujący sposób:

- grunty orne – 68,83 %;
- sady – 0,93 %;
- łąki – 16,09 %;
- pastwiska – 14,15 %.

Udział gospodarstw indywidualnych w stosunku do ogólnej powierzchni poszczególnych elementów kształtujących przestrzeń gminy Szczerców przedstawiał się w następujący sposób:

- użytki rolne razem – 78,16 %;
- grunty orne – 80,47 %;
- sady – 80,00 %;
- łąki – 71,93 %;
- pastwiska – 74,96 %;
- lasy – 32,87 %;
- pozostałe grunty – 30,57 %.

TABELA 94: Gmina Szczerców – rozkład gospodarstw indywidualnych⁶⁴ według miejscowości w 2012 roku.

Obszar (miejscowości)	Liczba gospodarstw
1	2
Borowa	87
Krzyżówki	
Brzezcie	162
Kozłówki	
Bednarze	
Chabielice	240
Chabielice Kolonia	
Dubie	154
Grabek	7
Grudna	124
Zagadki	
Janówka	114
Kieruzele	75
Kuźnica Lubiecka	53
Lubiec	121
Magdalenów	95
Młynki – Parchliny	6
Niwy	244
Trakt Puszczański	
Lubośnia	

⁶⁴ Liczba gospodarstw ogółem niezależnie od powierzchni i formy działalności.

1	2
Osiny	165
Osiny Kolonia	
Podklucze	221
Załuże	
Podżar	109
Żabczanka	
Polowa	155
Dzbanki	
Kościuszki	
Rudzisko	121
Marcelów	
Stanisławów Pierwszy	153
Leśniaki	
Stanisławów Drugi	125
Szczerców	1125
Szczercowska Wieś	130
Kolonia Szczercowska	
Tatar	98
Puszcza	
Zbyszek	118
Firlej	

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2013.

5.1.2. Charakterystyka gospodarstw rolnych.

Według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego 2010* na terenie gminy Szczerców funkcjonowało ogółem 1249 gospodarstw rolnych, z czego 854 prowadziło działalność rolniczą. Przeciętna powierzchnia gospodarstwa rolnego ogółem wyniosła 4,45 ha, natomiast gospodarstwa rolnego prowadzącego działalność rolniczą 5,99 ha. Spośród gospodarstw rolnych ogółem przeciętna powierzchnia użytków rolnych wyniosła 3,44 ha, zaś wśród gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą 4,72 ha.

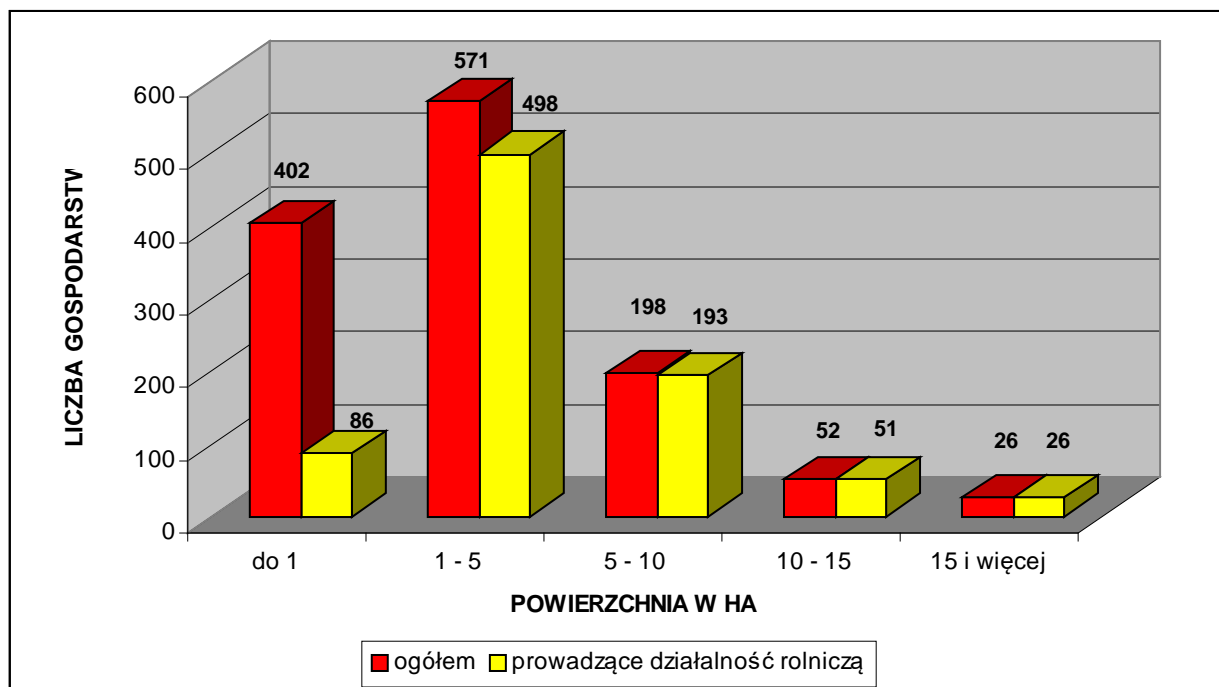
TABELA 95: Gmina Szczerców – gospodarstwa rolne w 2010 roku.

Powierzchnia gospodarstwa w ha	Ilość gospodarstw	
	ogółem	prowadzące działalność rolniczą
do 1	402	86
1 – 5	571	498
5 – 10	198	193
10 – 15	52	51
Powyżej 15	26	26

Źródło: GUS (Powszechny Spis Rolny 2010), 2011.

Gospodarstwa o areale do 1 ha stanowią ponad 32 % ogólnej liczby gospodarstw rolnych w gminie. Spośród 402 gospodarstw z tej kategorii zaledwie 86, to jest 21,39 %, prowadziło działalność rolniczą. Gospodarstwa bardzo małe, o areale od 1 do 5 ha, stanowią blisko 46 % ogółu gospodarstw rolnych w gminie. Spośród 571 gospodarstw z tej kategorii już 498, to jest 87,22 %, prowadziło działalność rolniczą. Do przedziału od 5 do 10 ha kwalifikuje się blisko 16 % gospodarstw. W tej kategorii niemal wszystkie (97,47 %) prowadziły działalność rolniczą. Gospodarstwa średnie jak na polskie warunki, czyli o powierzchni od 10 do 15 ha to ponad 4 % ogółu, a gospodarstwa duże o areale powyżej 15 ha stanowią zaledwie 2 % ogółu. W tej ostatniej, największej kategorii wszystkie gospodarstwa prowadziły działalność rolniczą. Należy więc przyjąć, że struktura obszarowa gospodarstw rolnych jest bardzo rozdrobniona czego potwierdzeniem jest fakt, że aż 93,76 % gospodarstw posiada areal mniejszy niż 10 ha. Większość małych gospodarstw poszukuje i będzie poszukiwać dodatkowych, pozarolniczych źródeł dochodu. Aby sprostać realiom współczesnej gospodarki rynkowej należy przyspieszyć tempo restrukturyzacji sektora rolniczego, celem poprawy struktury agrarnej gospodarstw.

RYCINA 29: Gmina Szczerców – charakterystyka struktury agrarnej w 2010 roku.

Źródło: GUS (Powszechny Spis Rolny 2010), 2011.

TABELA 96: Gmina Szczerców – struktura gospodarstw rolnych w 2010 roku.

Powierzchnia w ha	Gospodarstwa rolne ogółem (%)			Prowadzące działalność rolniczą (%)		
	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
do 1	32,19	33,09	20,02	10,07	12,23	10,12
1 – 5	45,72	41,52	39,50	58,31	51,52	42,80
5 – 10	15,85	17,61	24,31	22,60	24,91	28,16
10 – 15	4,16	4,57	9,03	5,97	6,66	10,56
Powyżej 15	2,08	3,21	7,15	3,04	4,67	8,36

Źródło: GUS (Powszechny Spis Rolny 2010), 2011.

Struktura gospodarstw rolnych ogółem jak i tylko gospodarstw prowadzących działalność rolniczą w gminie Szczerców jest bardzo zbliżona do średniej w powiecie bełchatowskim, choć odróżnia ją nieco mniejsza ilość gospodarstw o większym areale. Obie jednostki administracyjne posiadają jednak o wiele mniej korzystną, czyli bardziej rozdrobnioną strukturę gospodarstw (ogółem i prowadzących działalność rolniczą), w porównaniu z całym województwem łódzkim. Dla przykładu średnia ilość gospodarstw (ogółem i prowadzących działalność rolniczą) o powierzchni ponad 15 ha jest na terenie całego województwa łódzkiego 3-krotnie wyższa od średniej w gminie Szczerców i 2-krotnie wyższa od średniej w powiecie bełchatowskim.

TABELA 97: Gmina Szczerców – powierzchnia gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2010 roku.

Grupa obszarowa użytków rolnych w ha	Gospodarstwa rolne ogółem		prowadzące działalność rolniczą	
	ha	%	ha	%
do 1	329,48	5,93	150,40	2,94
1 – 5	1993,10	35,86	1783,80	34,89
5 – 10	1736,03	31,23	1692,68	33,11
10 – 15	726,79	13,08	713,08	13,95
Powyżej 15	772,65	13,90	772,65	15,11

Źródło: GUS (Powszechny Spis Rolny 2010), 2011.

584 gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą (68,38 % ogółu) o areale do 5 ha skupiają w swoim władaniu 1934,20 ha spośród 5112,61 ha ogólnej powierzchni użytków wszystkich gospodarstw, czyli blisko 38 %. Natomiast zaledwie 77 gospodarstw prowadzących działalność rolniczą (9,02 % ogółu) o areale większym niż 10 ha skupia w swoim władaniu niewiele mniej, bo 1485,73 ha spośród 5112,61 ha ogólnej powierzchni użytków wszystkich gospodarstw, czyli ponad 29 %. Koniecznym jest więc przekwalifikowanie przynajmniej części ludności rolniczej pracującej w najmniejszych gospodarstwach. Głównym problemem dla miejscowych rolników jest zmienna rentowność produkcji rolniczej oraz brak szerszej możliwości podjęcia zajęć pozarolniczych. Od 2004 roku stan ten ulega przynajmniej częściowej poprawie dzięki dopłatom bezpośrednim do produkcji rolnej, pochodzącym ze wspólnotowego budżetu Unii Europejskiej.

Według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego* z 2002 roku gospodarstwa rolne z terenu gminy Szczerców dysponowały:

- 618 ciągnikami (w 2010 roku ciągników było 585 sztuk i posiadało je 481 gospodarstw);
- 45 samochodami ciężarowymi;
- 20 kombajnami zbożowymi;
- 7 kombajnami ziemniaczanymi.

Ponadto wyposażenie miejscowych gospodarstw rolnych obejmowało następujące budowle służące działalności rolniczej:

- stodoły – o powierzchni łącznej 69746 m²;
- budynki wielofunkcyjne – 42308 m²;
- obory – 34783 m²;
- garaże – 19710 m²;
- wiaty – 8277 m²;
- kurniki – 3658 m²;
- chlewnie – 3212 m²;

- inne pomieszczenia – 6779 m².

Rozkład gospodarstw według wykształcenia osoby kierującej gospodarstwem przedstawiał się następująco:

- wyższe rolnicze – 0 gospodarstw;
- policealne rolnicze – 5;
- średnie zawodowe rolnicze – 26;
- zasadnicze zawodowe rolnicze – 47;
- kurs rolniczy – 260;
- brak wykształcenia rolniczego – 657.

Struktura dochodów analizowanych gospodarstw rolnych przedstawiała się następująco:

- z działalności rolniczej – 192 gospodarstwa;
- z działalności rolniczej i pracy najemnej – 7;
- z pracy najemnej – 694;
- z pracy najemnej i działalności rolniczej – 37;
- z emerytury i renty – 510;
- z działalności pozarolniczej – 101;
- z niezarobkowych źródeł utrzymania – 122;
- inne – 65.

5.1.3. Jakość gleb, uprawy i hodowla.

Pod względem jakości gleb wyrażonej klasyfikacją bonitacyjną gmina Szczerców posiada bardzo przeciętne warunki do produkcji rolniczej. Na terenie gminy nie występują gleby najlepszej I i II klasy bonitacyjnej. Udział gruntów ornych III klasy bonitacyjnej jest niewielki i stanowi zaledwie blisko 4 %. Areał gruntów ornych należących do IV klasy bonitacyjnej wynosi blisko 17 %. Natomiast grunty orne najniższych klas (V i VI) to blisko 80 % ogólnej powierzchni gruntów ornych. Udział użytków zielonych będących w III klasie bonitacyjnej wynosi zaledwie 0,17 %, w IV klasie blisko 19 %, a klasy V i VI to aż ponad 81 % ogółu użytków zielonych.

Charakterystyki jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej (RPP) dokonuje się w oparciu o metodykę waloryzacji opracowaną przez Instytut Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach (IUNG Puławy). Instytut ten ocenia jakość RPP za pomocą syntetycznego wskaźnika waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej (WWRPP). Wskaźnik ten agreguje w sobie jakość głównych elementów środowiska wpływających na warunki produkcji rolnej, to jest: warunków wodnych, rzeźby terenu, tak zwanego agroklimatu (temperatura, nasłonecznienie i opady) oraz jakości gleb. Ogólny wskaźnik WWRPP oblicza się poprzez zsumowanie czterech ww. wskaźników cząstkowych. Wskaźnik ten bardzo dobrze odzwierciedla potencjał rolniczej przestrzeni produkcyjnej, o czym świadczy jego wysoka korelacja z plonami głównych roślin uprawnych. Największy wpływ na jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej wywiera bonitacja gleb, bowiem aż w 65 – 75 % decyduje ona o wielkości wskaźnika WWRPP. Wskaźnik obliczony dla całej Polski wynosi 66,6 pkt, dla województwa łódzkiego – 61,9 pkt, zaś dla powiatu bełchatowskiego – 55,9 pkt. Wielkość wskaźnika lokuje województwo łódzkie na 14 miejscu w skali kraju wśród wszystkich 16 województw, zaś powiat bełchatowski dopiero na 19 miejscu wśród wszystkich 23 powiatów województwa łódzkiego.

TABELA 98: Gmina Szczerców – odsetek gruntów ornych i użytków zielonych, będących w najlepszych klasach bonitacyjnych (klasy I – III) według miejscowości⁶⁵.

Miejscowość (obręb)	Odsetek użytków rolnych w I – III klasie bonitacyjnej ⁶⁶	
	Grunty orne	Użytki zielone
Bednarze	–	–
Borowa – Krzyżówki	–	–
Brzezie	–	–
Chabielice	–	–
Chabielice Kolonia	24,26	0,14
Dubie	–	0,56
Firlej	–	–
Grabek	–	–
Grudna	2,53	–
Janówka	–	–
Kieruzele	–	–
Kościuszki	–	–
Kuźnica Lubiecka	9,91	–
Lubiec	27,49	–
Magdalenów	11,91	–
Marcelów	–	–
Niwy	–	–
Osiny	–	–
Osiny Kolonia	–	–
Młynki	–	–
Parchliny	–	–
Podklucze	–	–
Podżar	–	–
Polowa	–	–
Rudzisko	–	–
Stanisławów Pierwszy	–	1,78
Stanisławów Drugi	–	–
Szczercowska Wieś	7,35	1,43
Szczerców	–	–
Tatar	4,76	0,11
Zagadki	–	–
Załuże	–	–
Zbyszek	–	–

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy Szczerców, 2013.

⁶⁵ Według ewidencji gruntów.

⁶⁶ Grunty podlegające ochronie.

Grunty orne o najwyższym wskaźniku bonitacji występują tylko w 7 obrębach: Chabielice Kolonia, Grudna, Kuźnica Lubiecka, Lubiec, Magdalenów, Szczercowska Wieś i Tatar. Jedynie we wsiach: Chabielice Kolonia i Lubiec ¼ gruntów ornych podlega ochronie na podstawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Użytki zielone o najwyższym wskaźniku bonitacji występują zaledwie w 5 obrębach: Chabielice Kolonia, Dubie, Stanisławów Pierwszy, Szczercowska Wieś i Tatar. Ich udział jest jednak śladowy.

Powyższe uwarunkowania decydują, że głównym kierunkiem w produkcji rolniczej jest uprawa roślinna dostosowana przede wszystkim na potrzeby rolno – spożywczego przemysłu przetwórczego oraz hodowla zwierząt. Powierzchnia zasiana i zasadzona w 2011 roku⁶⁷ wyniosła 2694 ha. Największe znaczenie w gminie miały następujące uprawy:

- zboża podstawowe ogółem – 2220 ha (82,41 % powierzchni zasiewów);
- ziemniaki – 160 ha (5,94 %);
- motylkowe pastewne – 60 ha (2,23 %);
- uprawy trwałe – 57 ha (2,12 %);
- kukurydza na zielonkę – 35 ha (1,30 %);
- strączkowe pastewne na zielonkę – 31 ha (1,15 %);
- trawy polowe na zielonkę – 30 ha (1,11 %);
- rzepak i rzepik – 25 ha (0,93 %);
- warzywa gruntowe – 21 ha (0,78 %);
- kukurydza – 20 ha (0,74 ha);
- ogrody przydomowe – 16 ha (0,59 %);
- okopowe pastewne – 4 ha (0,15 %);
- strączkowe pastewne na ziarno – 4 ha (0,15 %);
- truskawki gruntowe – 2 ha (0,07 %);
- uprawy nasienne bez zbóż – 2 ha (0,07 %);
- kwiaty i rośliny ozdobne w gruncie – 1 ha (0,04 %);
- pozostałe uprawy – 6 ha (0,22 %).

Natomiast wśród zbóż podstawowych dominowały:

- pszenica – 1005 ha (45,27 % powierzchni zasiewów zbóż podstawowych);
- mieszanki zbożowe – 410 ha (18,47 %);
- owies – 400 ha (18,02 %);
- jęczmień – 270 ha (12,16 %);
- pszenżyto – 105 ha (4,73 %);
- żyto – 30 ha (1,35 %).

Ogólnie można przyjąć, że na terenie gminy Szczerców uprawia się bardzo mało bądź wogóle roślin wymagających dużej chemizacji, to jest: rzepaku czy buraka cukrowego. To zjawisko należy uznać za objaw pozytywny w stosunku do obecności cennych walorów lokalnego środowiska. Warunki glebowe gminy, poniżej średniej występującej w województwie łódzkim powodują, że plony głównych ziemiopłodów kształtują się na niższym poziomie w stosunku do przeciętnych wartości osiągniętych w regionie.

---

⁶⁷ R-05/G, *Szacunek plonów i zbiorów głównych ziemiopłodów w gospodarstwach indywidualnych*, GUS 2011.

TABELA 99: Gmina Szczerców – plony głównych ziemiopłodów w indywidualnych gospodarstwach rolnych w 2011 roku.

Wyszczególnienie	Plony z 1 ha w dt
Pszenica ozima	30
Pszenica jara	28
Żyto	30
Jęczmień ozimy	32
Jęczmień jary	28
Owies	28
Pszenżyto ozime	30
Pszenżyto jare	25
Mieszkanki zbożowe ozime	34
Kukurydza	40
Ziemniaki	180
Rzepak i rzepik ozimy	20

Źródło: R-05/G, *Szacunek plonów i zbiorów głównych ziemiopłodów w gospodarstwach indywidualnych*, GUS 2011.

Należy nadmienić, że na terenie gminy Szczerców w okresie *Powszechnego Spisu Rolnego* z 2010 roku spośród wszystkich 663 gospodarstw prowadzących uprawy (53,08 % ogółu gospodarstw):

- 589 gospodarstw uprawiało zboża ogółem (88,5 % z ogółu gospodarstw prowadzących uprawy);
- 587 – zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi (88,5 %);
- 322 – ziemniaki (48,6 %);
- 16 – strączkowe jadalne (2,4 %);
- 10 – warzywa gruntowe (1,5 %);
- 6 – uprawy przemysłowe (0,9 %);
- 5 – buraki cukrowe (0,7 %).

Produkcja zwierzęca dostosowana jest do bieżących potrzeb na rynku. Na terenie gminy Szczerców główne kierunki hodowli w 2010 roku (według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego*) to:

- drób ogółem – 9772 sztuki;
- drób kurzy – 7775 sztuk;
- trzoda chlewna ogółem – 741 sztuk;
- trzoda chlewna lochy – 68 sztuk;
- bydło ogółem – 1400 sztuk;
- krowy – 731 sztuk;
- konie – 109 sztuk.

Należy nadmienić, że w analizowanym okresie czasu na terenie gminy 486 gospodarstw, to jest 38,91 % ogółu, utrzymywało zwierzęta gospodarskie, z czego:

- 403 gospodarstwa posiadały drób ogółem (82,9 % z ogółu gospodarstw utrzymujących zwierzęta gospodarskie);
- 400 – drób kurzy (82,3 %);
- 271 – bydło ogółem (55,8 %);
- 228 – krowy (46,9 %);
- 79 – trzodę chlewną ogółem (16,3 %);

- 33 – trzodę chlewną lochy (6,8 %);
- 52 – konie (10,7 %).

5.1.4. Rybactwo.

Na terenie gminy Szczerców funkcjonują gospodarstwa zajmujące się gospodarką rybacką. Według danych Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych (WZMiUW) w Łodzi, Inspektorat Terenowy w Piotrkowie Trybunalskim, na terenie gminy Szczerców w 2012 roku funkcjonowało 12 ziemnych stawów rybnych o łącznej powierzchni 125 ha. Zlokalizowane są one przede wszystkim w miejscowości Lubiec. Mniejsze stawy rybne występują także w Lubośni (1 ha) i Szczercowskiej Wsi (2 ha). Gospodarka rybacka pełni uzupełniającą funkcję w strukturze lokalnego rolnictwa. Zgodnie z zapisem Ustawy Prawo wodne rybackie korzystanie ze śródlądowych wód powierzchniowych jest zaliczane do szczególnego korzystania z wód. Gospodarka rybacka wymaga przestrzegania zasad ochrony środowiska i uzyskania pozwolenia wodnoprawnego.

Należy podkreślić, że lokalne rolnictwo, zwłaszcza w południowej części gminy, ma utrudnione możliwości dalszego rozwoju. Wynika to przede wszystkim z niskiej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Niekorzystne warunki naturalne pogłębia wpływ odkrywkowych kopalni węgla brunatnego na złożu „Bełchatów”, przede wszystkim w postaci rozległego i stale powiększającego się leja depresyjnego.

Gmina Szczerców nie posiada *Planu Urządzeniowo – Rolnego*.

5. 2. Leśnictwo.

Gmina Szczerców charakteryzuje się znacznym zalesieniem. Lasy i grunty leśne stanowią 28,49 % powierzchni gminy, to jest 3673,2 ha⁶⁸. Jest to wskaźnik zbliżony do średniej dla powiatu bełchatowskiego – 29,01 % oraz znacznie wyższy od średniej dla województwa łódzkiego – 21,48 %.

TABELA 100: Gmina Szczerców – wskaźnik lesistości⁶⁹ w 2011 roku.

	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Lesistość (%)	28,10	28,55	21,08

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

Nadzór nad lasami znajdującymi się na terenie gminy Szczerców, z wyłączeniem lasów prywatnych, sprawuje Nadleśnictwo Bełchatów, należące do Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Łodzi. Rejon gminy nadzorują Leśnictwa: Kluki (114,23 ha), Łuszczanowice (57,65 ha), Parzno (276,30 ha), Piekary (45,57 ha), Podlesie 307,14 ha), Restarzew (1260,68 ha) i Wola Pszczołęcka (468,71 ha). W 2011 roku ogólna powierzchnia lasów i gruntów leśnych na terenie gminy Szczerców wynosiła 3673,2 ha, w tym samych lasów 3623,7 ha. Z ogółu gruntów leśnych na terenie gminy Szczerców znajdowało się 2267,2 ha (61,72 %), a w rękach prywatnych pozostawało 1406 ha (38,28 %). Spośród lasów publicznych własnością Skarbu Państwa było 2262,2 ha (99,78 %) gruntów leśnych, z czego 2234,2 ha w zarządzie Lasów Państwowych, zaś własnością gminy było 5 ha gruntów leśnych (0,22 %). Na terenie gminy Szczerców udział lasów pozostających w rękach prywatnych jest wyższy od średniej dla województwa, ale znacznie niższy od średniej w powiecie. Z ogółu lasów prywatnych, udział lasów należących do

⁶⁸ Łącznie z gruntami związanymi z gospodarką leśną, według GUS 2012.

⁶⁹ Tylko lasy według GUS 2012.

osób fizycznych, jest tu najwyższy. Natomiast udział lasów będących własnością komunalną jest tu najniższy w porównaniu ze wskaźnikami charakteryzującymi powiat bełchatowski i województwo łódzkie.

TABELA 101: Gmina Szczerców – struktura własnościowa lasów i gruntów leśnych w 2011 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców (%)	Powiat Bełchatowski (%)	Województwo Łódzkie (%)
Grunty leśne publiczne	61,72	52,41	66,97
<i>w tym Skarb Państwa</i>	99,78	98,40	98,75
<i>w tym Gminy</i>	0,22	1,60	1,25
Grunty leśne prywatne	38,28	47,59	33,03
<i>w tym osób fizycznych</i>	99,93	93,81	94,81

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

Zbiorowiska leśne w postaci większych, zwartych powierzchniowo kompleksów występują w całej północnej części gminy. Mniejsze, izolowane, aczkolwiek zwarte kompleksy leśne zlokalizowane są w pozostałych rejonach gminy, przede wszystkim wzdłuż jej zachodniej i wschodniej granicy.

TABELA 102: Gmina Szczerców – powierzchnia lasów i gruntów leśnych według miejscowości w 2013 roku⁷⁰.

Miejscowość (obręb)	Powierzchnia lasów w ha	Wskaźnik lesistości w %
1	2	3
Bednarze	72,8571	36,07
Borowa – Krzyżówki	66,8854	24,92
Brzezie	46,4141	22,31
Chabielice	24,0599	7,31
Chabielice Kolonia	89,7967	18,12
Dubie	926,5325	67,81
Firlej	152,5247	68,47
Grabek	40,9805	12,90
Grudna	61,3025	22,31
Janówka	14,2548	4,07
Kieruzele	92,5800	35,83
Kościuszki	10,1397	5,70
Kuźnica Lubiecka	107,1840	42,01
Lubiec	678,6296	51,19
Magdalenów	115,8501	29,87
Marcelów	47,4138	26,66
Niwy	114,6596	21,22
Osiny	103,1825	28,38
Osiny Kolonia	10,5485	3,99
Młynki	60,2623	34,33
Parchliny	2,0430	1,28
Podklucze	0,7300	0,47

⁷⁰ Według ewidencji gruntów.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SZCZERCÓW

1	2	3
Podżar	147,5399	25,67
Polowa	141,0090	30,09
Rudzisko	107,0932	39,56
Stanisławów Pierwszy	112,4056	19,02
Stanisławów Drugi	109,5974	23,44
Szczercowska Wieś	27,4497	7,01
Szczerców	144,5389	21,40
Tatar	16,1360	5,22
Zagadki	22,3085	19,24
Załuże	66,3013	12,53
Zbyszek	136,4443	61,41

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy Szczerców, 2013.

Największą lesistością, ponad średnią ewidencyjną (30,02 %) występującą w gminie Szczerców, charakteryzują się obręby: Firliej (68,47 %), Dubie (67,81 %), Zbyszek (61,41 %), Lubiec (51,19 %), Kuźnica Lubiecka (42,01 %), Rudzisko (39,56 %), Bednarze (36,07 %), Kieruzele (35,83 %), Młynki (34,33 %) i Polowa (30,09 %). Najmniejszą, wręcz śladową lesistość (poniżej 10 %) posiadają miejscowości: Chabelice (7,31 %), Szczercowska Wieś (7,01 %), Kościuszki (5,70 %), Janówka (4,07 %), Osiny Kolonia (3,99 %), Parchliny (1,28 %) i Podklucze (0,47 %).

Podobnie jak w większości regionów kraju, w tym województwa łódzkiego, dzisiejszy las na terenie gminy Szczerców posiada strukturę gatunkową korzystną z punktu widzenia zysków, ale niekorzystną z punktu widzenia optymalnego wykorzystania siedlisk i bioróżnorodności zespołów leśnych. Lasy o charakterze monokultur sosnowych i borów mieszanych zajmują na terenie gminy największą powierzchnię. Mają one najczęściej niewielką wartość przyrodniczą, gdyż są to przeważnie zbiorowiska wtórne ze sztucznie nasadzoną sosną. Jedynie niewielkie fragmenty lasów posiadają strukturę gatunkową korzystną z punktu widzenia optymalnego wykorzystania siedlisk i bioróżnorodności zespołów leśnych, a nie zysków. Innymi słowy nie są to lasy gospodarcze. Nadrzędność pozaprodukcyjnych funkcji lasu nad produkcją drewna pojawiło się i funkcjonuje od 1991 roku wraz z datą wejścia w życie „Ustawy o lasach”. Las gospodarczy bliższy wzorcowi lasu naturalnego jest bardziej odporny na działanie szkodliwych czynników. Do najgroźniejszych z nich należą:

- cyklicznie pojawiające się susze;
- skażenie powietrza i gleb zanieczyszczeniami;
- gradacje szkodliwych owadów;
- odbiegająca od przepisów penetracja terenów leśnych przez ludzi;
- ewentualne zmiany struktury własnościowej lasów.

Na kondycję lasów niekorzystnie oddziałują stałe czynniki abiotyczne kształtujące bilans wodny, takie jak deficyt opadów czy powtarzające się długotrwałe susze podczas sezonu wegetacyjnego, prowadzące do obniżania się poziomu wód gruntowych. Duże znaczenie mają także gwałtowne wiatry, okiść oraz wczesne i późne przymrozki. Natomiast zagrożenia biotyczne wywołują masowe pojawianie się szkodników owadów (szczególnie owadów liściożernych w drzewostanach iglastych oraz szkodników wtórnych sosny), a także chorób infekcyjnych. Pojawiają się także choroby grzybowe występujące w szkółkach leśnych i uprawach. Nadleśnictwo Bełchatów charakteryzuje się także znacznymi uszkodzeniami drzewostanów przez działalność przemysłową, przede wszystkim związaną z działalnością odkrywkowych kopalni węgla brunatnego. Odwodnienia wymagane dla właściwego procesu technologicznego powodują powstawanie leja depresyjnego. Dużemu obniżeniu ulega

poziom wody gruntowej na znacznych powierzchniach, potęgowany przez pojawiające się okresowo susze. Zagrożenia antropogeniczne związane są również z antropopresją, rozwojem gospodarczym i związanej z nim ekspansji infrastruktury technicznej. Według *Mapy Sozologicznej*⁷¹ degradację lasów ze względu na czynniki antropogeniczne ocenia się tu za silną (południowa część gminy), średnią (centralna część gminy) i słabą (północna część gminy) w skali: słaba – średnia – silna.

Uwzględnienie w gospodarce leśnej ekologicznych i społecznych funkcji lasu, określanych jako pozaprodukcyjne, znalazło wyraz między innymi w wyróżnieniu lasów o charakterze ochronnym. Na terenie gminy Szczerców obejmują one powierzchnię 706 ha, co stanowi 19,22 % ogólnej powierzchni lasów, w tym 31,6 % z ogółu Lasów Państwowych i są to:

- lasy wodochronne – 322 ha;
- lasy wokół miast – 170 ha;
- lasy glebochronne – 159 ha;
- cenne fragmenty przyrody – 49 ha;
- lasy nasienne – 6ha.

Generalnie kompleksy leśne uznane jako lasy ochronne to przede wszystkim lasy: wodochronne, glebochronne, ostoje zwierząt oraz lasy masowego wypoczynku. Cenne pod względem przyrodniczym są lasy nasienne wyłączone z pozyskiwania drewna, zajęte przez starodrzew i służące do pozyskiwania nasion z drzew stojących. W lasach ochronnych prowadzi się gospodarkę leśną zapewniającą utrzymanie spełnianych funkcji ochronnych. Istnienie takich form ochronnych na terenie lasów położonych w granicach gminy Szczerców w zasadniczy sposób wpływa na możliwości ich wykorzystywania dla celów rekreacyjnych. Racjonalna gospodarka leśna zapewnia ochronę gleb i terenów szczególnie narażonych na zniszczenie lub uszkodzenie oraz ochronę wód powierzchniowych i głębinowych. Właściwa gospodarka leśna pozwala miejscowym lasom na spełnianie różnych funkcji, które można podzielić na dwie podstawowe grupy: funkcja produkcyjna i pozaprodukcyjna. Funkcje produkcyjne (gospodarcze) lasu polegają na zdolności do produkcji biomasy i ciągłego powtarzania tego procesu, co umożliwia trwałe użytkowanie drewna i surowców niedrzewnych pozyskiwanych z lasu, w tym użytków gospodarki łowieckiej. Do funkcji pozaprodukcyjnych zaliczyć należy funkcje ekologiczne i społeczne. Funkcje ekologiczne wyrażają się między innymi korzystnym wpływem lasów na kształtowanie: klimatu, atmosfery, regulacji obiegu wody w przyrodzie, ochronę gleb przed erozją i krajobrazu przed stepowaniem, zachowanie potencjału biologicznego (różnorodność gatunków i ekosystemów) i różnorodności krajobrazu. Funkcje społeczne lasu kształtują głównie korzystne warunki zdrowotne, rekreacyjne, turystyczne i edukacyjne dla społeczeństwa. Produkcja drewna jest tutaj ograniczona ze względu na pełniona funkcje pozaprodukcyjne. Dlatego też zagospodarowanie tych lasów winno mieć na celu trwałość utrzymania drzewostanu z zachowaniem w nich walorów estetyczno – krajobrazowych.

Nadleśnictwo Bełchatów nadzoruje również gospodarkę łowiecką. Spośród licznych obwodów i kół łowieckich 5 znajduje się w granicach gminy Szczerców:

- obwód nr 215 – KŁ „Matecznik Zelów”;
- obwód nr 242 – KŁ „Rosomak”;
- obwód nr 243 – KŁ „Kuropatwa Rusiec”;
- obwód nr 244 – KŁ „Knieja Łódź”;
- obwód nr 245 – KŁ „Bażant Kleszczów”.

---

⁷¹ *Komentarz do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusz M-34-27-A Szczerców (Maksymiuk, Moniewski, 2005).

Reasumując kompleksy leśne to obszary wielofunkcyjne, gdzie nakładają się różne funkcje, ograniczenia i trendy rozwojowe. Są to:

- produkcja leśna w ramach gospodarki zasobami przez poszczególne Nadleśnictwa;
- funkcja ekologiczno – ochronna związana z ochroną zasobów leśnych oraz wartości przyrodniczych danego obszaru, zwłaszcza w granicach obszarów chronionych w myśl ustawy o ochronie przyrody;
- funkcja rekreacyjna.

Nadrzędnym celem ochrony ekosystemów leśnych jest utrzymanie i odtwarzanie ich charakteru, zbliżonego do pierwotnego oraz naturalnego, a także prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej związanej z pozyskiwaniem drewna. Prowadzona obecnie przez Nadleśnictwo Bełchatów gospodarka leśna jest prawidłowa i w takim charakterze powinna być kontynuowana w przyszłości, to jest:

- ochrona istniejących zasobów;
- dbałość o stan sanitarny lasów;
- przebudowa gatunkowa drzewostanu w celu zmniejszenia dominacji monokultur sosnowych;
- zagospodarowanie lasów dla potrzeb mieszkańców i turystów – szlaki spacerowe, ścieżki dydaktyczne, trasy rowerowe, punkty widokowe, miejsca odpoczynku, itp.;
- sukcesywna realizacja dolesień, zwłaszcza na nie użytkowanych gruntach rolnych zaliczanych do V i VI klasy bonitacyjnej.

Nadleśnictwo Bełchatów w ramach obecnie obowiązującego *Planu Urządzenia Lasu* nie planuje zalesień na terenie gminy Szczerców. Gmina nie posiada opracowania *Projekt granicy rolno – leśnej*.

Zgodnie z Ustawą o lasach (art. 5.1) nadzór nad gospodarką leśną w lasach nie stanowiących własności Skarbu Państwa sprawuje właściwy Starosta. Może on jednak zlecić ten nadzór nadleśniczemu nadleśnictwa, na którego terenie te lasy się znajdują. Na podstawie umów na 2013 rok Nadleśnictwo Bełchatów sprawuje nadzór nad gospodarką leśną między innymi na terenie powiatu bełchatowskiego. Zlecenie to zawiera z reguły uprawnienia do wydawania decyzji odnośnie wykonania (ale nie egzekwowania) przez właścicieli lasów określonych zadań gospodarczych. Ogólna powierzchnia lasów niepaństwowych na terenie gminy Szczerców w zasięgu działania Nadleśnictwa Bełchatów wynosi 1406 ha. W ramach pełnionego nadzoru Nadleśnictwo Bełchatów przede wszystkim cechuje drewno pozyskane w lasach nie stanowiących własności Skarbu Państwa oraz wystawia właścicielowi lasu dokument stwierdzający legalność pozyskania drewna (tak zwane świadectwo legalności drewna). Bezpośredni nadzór nad gospodarką leśną w lasach nadzorowanych sprawują leśniczowie z danego terenu.

5. 3. Działalności produkcyjne.

5.3.1. Górnictwo i przetwórstwo kopalin.

Działalności górnicze stanowią ważną dziedzinę w strukturze lokalnego przemysłu. Aktualnie na terenie gminy Szczerców działalność górnicza związana jest z wydobywaniem węgla brunatnego i kruszywa naturalnego. Na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski*, arkusz Szczerców nr 735 (Kochanowska, 2004), ustalono następujący stan działalności górniczych w 2004 roku:

Złoże „Bełchatów – pole Szczerców” położone jest w południowej części gminy Szczerców. Koncesja na wydobywanie ważna jest do 2038 roku. Obszar górniczy zajmuje 15,75 km², a teren górniczy 515,59 km². Prowadzi się tutaj prace związane z wydobywaniem węgla brunatnego. Nadkład zdejmowany będzie pięcioma poziomami,

pięć poziomów będzie pełniło funkcję mieszaną, oraz projektuje się dwa do czterech poziomów eksploatacyjnych węgla brunatnego. Skarpy stałe będą miały nachylenie pod kątem 33°, a robocze 45°. Nadkład zostanie zgromadzony na zwałowiskach: zewnętrznym (poza granicami gminy) i wewnętrznym. Zwałowisko zewnętrzne zlokalizowane jest na północny – zachód od odkrywki Szczerców. Zajmuje ono obecnie 869,05 ha, a docelowo 1837,18 ha. Dopływy wody do wyrobiska osiągną wartość około 20 tys. m³/h. Ilość ta odprowadzana zostanie do cieków powierzchniowych. Z odwodnienia zwałów odprowadzi się około 30 m³/h wody. Wody kopalniane oczyszczane są w trzech osadnikach. Jeden z nich położony jest na terenie gminy Szczerców (Chabelice), pozostałe dwa poza granicami gminy. Uruchomienie systemu odwodnienia złoża „Bełchatów – pole Szczerców” spowoduje nakładanie się wpływów odwodnienia odkrywek „Bełchatów” i „Szczerców”. Na obszarze oddziaływania kopalni wystąpią zagrożenia naturalne: wodne, geotechniczne, sejsmiczne i metanowe. Węgiel brunatny ze złoża „Bełchatów – pole Szczerców” wykorzystywany jest w pobliskiej elektrowni „Bełchatów” oraz „Bełchatów II”.

W pobliżu miejscowości Grabek przedsiębiorstwo „Trans – Hurt” prowadziło do 2013 roku wydobywanie piasków oraz piasków i żwirów ze złoża „Grabek” na podstawie koncesji ważnej do 2016 roku. Zgodnie z koncesją obszar górniczy zajmował powierzchnię 1,55 ha, a teren górniczy 1,68 ha. Eksploatacja odbywała się wyrobiskiem wgłębnym, jednym poziomem, a kopalina nie podlegała przeróbce. Na eksploatację złoża „Grabek I” przedsiębiorstwo „Trans – Hurt” uzyskało koncesję w 2002 roku. Obszar górniczy ustanowiony dla złoża zajmował powierzchnię 1,84 ha, a teren górniczy 2,93 ha. Na wniosek właściciela obie koncesje wygasły z dniem 25 listopada 2013 roku. Oba złoża zostały także wykreślone z bilansu zasobów.

Na obszarze gminy występują liczne punkty niekoncesjonowanego wydobywania piasków i żwirów, prowadzonego okresowo na własne potrzeby przez miejscową ludność.

Obecnie na terenie gminy Szczerców zlokalizowane są następujące tereny i obszary górnicze:

„Pole Szczerców”:

- Lokalizacja złoża – południowa część gminy Szczerców, a także gminy: Kleszczów, Rząśnia i Sulmierzyce;
- Koncesja nr 25/97 wydana przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 01 października 1997 roku, zmieniona: Decyzją nr DGe/PK/4772/98 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 13 listopada 1998 roku, Decyzją nr Dge/WL/487–4676/99 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 08 października 1999 roku, Decyzją nr Dge/EZ/487–5458/2000 Ministra Środowiska z dnia 29 września 2000 roku, Decyzją nr Dge/RR/487–1617/2001 Ministra Środowiska z dnia 29 marca 2001 roku, Decyzją nr Dge/RR/487–1306/2002 Ministra Środowiska z dnia 08 marca 2002 roku, Decyzją nr DgIKGe–4771–27/42460/10/KO Ministra Środowiska z dnia 01 września 2010 roku oraz Decyzją nr DGKks–4771–21/6840/13/AK Ministra Środowiska z dnia 18 lutego 2014 roku;
- Kopalina – węgiel brunatny oraz kopaliny towarzyszące;
- Powierzchnia obszaru górniczego „Pole Szczerców I” – 41081643 m² (gminy: Kleszczów, Szczerców, Rząśnia, Kiełczygłów i Sulmierzyce);
- Powierzchnia terenu górniczego „Pole Szczerców” – 515589315 m² (gminy: Nowa Brzeźnica, Kiełczygłów, Kleszczów, Kluki, Lgota Wielka, Pajęczno, Rusiec, Rząśnia, Siemkowice, Strzelce Wielkie, Sulmierzyce i Szczerców);
- Metoda wydobywania – odkrywkowa;
- Ważność koncesji – 17 września 2038 roku.

„Pole Bełchatów” (na terenie gminy Szczerców występuje tylko teren górniczy):

- Lokalizacja złoża – gminy: Bełchatów, Kleszczów i Kamieńsk;
- Koncesja nr 120/94 wydana przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 08 sierpnia 1994 roku, zmieniona: Decyzją nr BKK/PK/714/95 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 26 kwietnia 1995 roku, Decyzją nr GK/wk/PK/4016/97 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 01 października 1997 roku;
- Kopalina – węgiel brunatny oraz kopaliny towarzyszące;
- Powierzchnia obszaru górniczego – 19417152 m² (gminy: Bełchatów, Kleszczów i Kamieńsk);
- Powierzchnia terenu górniczego – 557127684 m² (między innymi gmina Szczerców);
- Metoda wydobycia – odkrywkowa;
- Ważność koncesji – 31 lipca 2020 roku.

Ponadto Decyzją nr OS.6522.1.3.2011 Starosty Bełchatowskiego z dnia 07 czerwca 2011 roku udzielono koncesji na rozpoznanie złoża kruszywa naturalnego (piasku) „Szczerców I”. Teren prac geologiczno – rozpoznawczych obejmował część działki ewidencyjnej nr 1306 położonej w obrębie Szczerców na powierzchni 0,8 ha. Złoże zostało udokumentowane i przyjęte zawiadomieniem nr OS.6528.4.2011 Starosty Bełchatowskiego z dnia 06 sierpnia 2013 roku. Dodatkowo koncesje na poszukiwanie węglowodorów na terenie gminy posiada firma DPV Service.

Największym przedsiębiorstwem górniczym na terenie gminy Szczerców jest PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna SA, Oddział Kopalnia Węgla Brunatnego Bełchatów. Spółka należy do Grupy Kapitałowej PGE, która jest największym w Polsce przedsiębiorstwem sektora elektroenergetycznego pod względem przychodów i generowanego zysku. Dzięki połączeniu własnych zasobów paliwa i wytwarzania energii oraz posiadaniu sieci dystrybucyjnych, PGE gwarantuje bezpieczne i stabilne dostawy energii elektrycznej do ponad pięciu milionów klientów. PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna SA, Oddział Kopalnia Węgla Brunatnego Bełchatów jest niekwestionowanym liderem wśród polskich kopalń węgla brunatnego. Wielkość złóż i osiągnięte wydobycie stawiają Kopalnię Bełchatów wśród największych europejskich dostawców tego surowca energetycznego. Złoża węgla brunatnego szacowane są całościowo na ponad 1 mld ton. Podstawowym zadaniem kopalni jest wydobycie i zapewnienie dostaw węgla brunatnego. Strategicznym odbiorcą kopaliny jest Elektrownia Bełchatów. Bełchatowski węgiel jest najtańszym paliwem energetycznym w Polsce, z którego produkowana jest najtańsza energia w kraju. Ilość zatrudnionych pracowników oraz wielkość firmy stawiają kopalnię na czele listy największych pracodawców regionu łódzkiego. Kopalnia Bełchatów funkcjonuje od 17 stycznia 1975 roku. Wydobycie pierwszych ton węgla brunatnego nastąpiło 19 listopada 1980 roku. Od tej pory wydobycie sukcesywnie rosło aż do 1989 roku, kiedy osiągnięto docelową zdolność wydobywczą 38,5 mln ton rocznie. Kopalnia Węgla Brunatnego Bełchatów jest największą kopalnią odkrywkową w Polsce i jedną z największych w Europie. Powierzchnia zwałowiska wewnętrznego i wyrobiska eksploatacyjnego Pola „Bełchatów” wynosi aktualnie około 3200 ha. Średnie roczne wydobycie węgla brunatnego w ostatnich latach wyniosło w Kopalni Bełchatów około 35 mln ton co stanowi ponad 50 % wydobycia w Polsce. Dla osiągnięcia takich wyników trzeba zdejmować rocznie średnio ponad 110 milionów m³ nadkładu i wypompować około 270 milionów m³ wody. 21 października 2002 roku rozpoczęto górnicze roboty udostępniające złoże węgla brunatnego w Polu „Szczerców”, a pierwszy węgiel z tego Pola został wydobyty 17 sierpnia 2009 roku. Zgodnie z planem zagospodarowania, zasoby tego Pola zostaną wykorzystane do 2038 roku. Równoległe do działalności wydobywczej Kopalnia Bełchatów zajmuje się zagospodarowaniem kopalni, które towarzyszą złożu węgla. Od kilku lat systematycznie rośnie wydobycie i sprzedaż piasków, żwirów, kruszyw i ilów. Część kopalni jest selektywnie eksploatowana i składowana na złożach wtórnych. Służą one jako baza surowcowa dla przedsięwzięć inwestycyjnych kopalni oraz dla zewnętrznych odbiorców surowców mineralnych. Należą do nich:

- kruszywa mineralne (pospółka piaszczysto – żwirowa i krzemieniowa, tłucznie, kłifce i grysy granitowe, wapienne, kwarcytowe i z gruzu betonowego);
- piasek naturalny o dużej czystości;
- łatwotopliwe piaski kwarcowe o zawartości SiO₂ powyżej 99 %;
- wolne od zanieczyszczeń surowce ilaste o dużej różnorodności parametrów chemicznych, mineralogicznych i technologicznych;
- kreda jeziorna (ekologiczny nawóz węglanowo – wapniowy);
- ziemia humusowa, itd.

Surowce te mają różnorodne zastosowanie, między innymi: do budowy dróg, w przemyśle cementowym, w ceramice, wiertnictwie, hydroizolacji, w branży budowlano – ceramicznej, w przemyśle szklarskim, ceramicznym, odlewniczym, chemicznym materiałów ogniotrwałych, itd.

5.3.2. Pozostałe działalności produkcyjne.

Pomimo dużej powierzchni użytków rolnych i leśnych w strukturze zagospodarowania terenu, gospodarka gminy Szczerców nie jest silnie związana jest z sektorem rolniczym i leśnym. Działalności produkcyjne (poza górnictwem) funkcjonują przede wszystkim w postaci małych i średnich zakładów. Dominuje głównie przemysł rolno – spożywczy, a także drobne przetwórstwo przemysłowe i rzemiosło produkcyjne związane z motoryzacją i budownictwem. Miejscowe zakłady produkcyjne zlokalizowane są głównie na terenie Szczercowa i okolicznych miejscowości, a także w Chabielicach.

Do największych zakładów przemysłowych (poza górnictwem) na terenie gminy należą:

- „Rolniczo Pracownicza Spółdzielnia Mleczarska” (przetwórstwo mleka), Szczerców, ul. Częstochowska 26;
- „Bodex” Bogumił Uciński (produkcja nadwozi do pojazdów silnikowych, produkcja przyczep i naczep), Szczerców, ul. Tomusza Tenusa 1;
- PPHU „Keris” (produkcja nadwozi do pojazdów silnikowych, produkcja przyczep i naczep), Grudna 41;
- PHU „Merc – Bus” Tadeusz i Grażyna Soboń (naprawa i konserwacja pojazdów samochodowych), Podklucze 28A;
- Witold Banasiak (produkcja mebli biurowych i sklepowych), Zagadki 1;
- „Hydrobudowa Beton – Lab” sp. z o.o., (produkcja betonu, bloczków betonowych i innych prefabrykatów), Chabielice.

Generalnie na koniec 2011 roku na terenie gminy funkcjonowało 69 podmiotów przemysłowych, z czego 66 zajmowało się przetwórstwem przemysłowym. Budownictwo reprezentowało 85 podmiotów. Zdecydowana większość z nich to niewielkie zakłady, zatrudniające kilka – kilkanaście osób, zajmujące się rzemiosłem produkcyjnym. W 2011 roku liczba pracujących⁷² w przemyśle i budownictwie na terenie gminy wynosiła aż 1441 osób. Oznacza to, że na 1000 osób w wieku produkcyjnym 285 pracowało w lokalnym przemyśle bądź budownictwie.

---

⁷² Według faktycznego miejsca pracy; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, w fundacjach, stowarzyszeniach i innych organizacjach oraz duchowieństwa.

Szansą na rozwój aktywności gospodarczych na terenie gminy Szczerców związanych z sektorem przemysłowym jest nadal miejscowa baza surowcowa (węgiel brunatny, kruszywa naturalne, drewno), a także położenie przy głównych szlakach komunikacyjnych centralnej Polski. Obecnie cena 1 m² terenu przeznaczonego pod działalność gospodarczą wynosi od około 10 do 50 złotych. Jej konkretna wysokość uzależniona jest od lokalizacji i stopnia uzbrojenia terenu w infrastrukturę techniczną.

Na terenie gminy obszary predysponowane do rozwoju funkcji produkcyjnych (poza górnictwem) zlokalizowane są w południowej oraz centralnej części gminy. Wynika to przede wszystkim z fizjografii terenu, aktualnego zagospodarowania przestrzeni oraz obecności cennych przyrodniczo obszarów chronionych, obejmujących praktycznie całą północną część gminy. Funkcję produkcyjną jako rozwojową przypisać można przede wszystkim dla Szczercowa, a także dla miejscowości położonych przy drodze krajowej nr 8 (Dzbanki, Grudna, Kolonia Szczercowska, Kościuszki przy szosie, Polowa, Szczercowska Wieś i Zagadki) oraz dla Chabelic. W pozostałych wsiach będzie to tylko funkcja uzupełniająca w stosunku do obecnej struktury gospodarczej. Rozwój działalności produkcyjnych w skali odpowiedniej dla oferowanej podaży gruntów wymagać będzie wprowadzenia inwestycji zewnętrznych. Ułatwieniem może być fakt, że Gmina posiada uchwalone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego i wyznaczone w nim tereny przeznaczone pod aktywności gospodarcze. Generalnie na wyżej wymienionych obszarach oczekuje się rozwoju nowoczesnych i zaawansowanych technologicznie inwestycji. Potencjalny sektor produkcyjny, najlepiej w postaci zakładów drobnej wytwórczości, nie może powodować strat w środowisku i powinien być podporządkowany obecnej ekologiczno – ochronnej funkcji obszaru.

5. 4. Usługi rynkowe.

Charakterystyczny w ostatnich 30 latach XX wieku dla krajów rozwiniętych proces serwicyzacji gospodarki postępuje w Polsce od ponad 20 lat. Rośnie odsetek zatrudnionych w III sektorze gospodarki narodowej. Dogodne położenie geograficzne gminy Szczerców oraz obecna struktura gospodarcza powoduje, że pożądany staje się dalszy rozwój sektora usługowego, w tym przede wszystkim usług: turystycznych, sportowych, rekreacyjnych, gastronomicznych oraz handlowych.

5.4.1. Handel.

Ogółem w 2003⁷³ roku na terenie gminy Szczerców funkcjonowało 85 sklepów. Pracowały w nich 143 osoby. Na 1 obiekt handlowy przypadało 89 mieszkańców. Obecnie większość sklepów, poza nielicznymi wyjątkami, to placówki małe i średnie, o powierzchni sprzedaży nie przekraczającej 100 m². Funkcjonują także dwa wielkopowierzchniowe obiekty handlowe (supermarkety). Oba zlokalizowane są w Szczercowie (ulice: Klonowa 23 i Praga 48). Głównymi ośrodkami handlowymi w gminie poza Szczercowem (46 sklepów) są wsie: Osiny (3 sklepy), Chabelice, Lubiec i Trakt Puszczański (po 2 sklepy). Placówki handlowe o rozszerzonej ofercie sprzedaży znajdują się także we wsiach: Chabelice Kolonia, Niwy, Podklucze i Szczercowska Wieś (po 1 sklepie). W pozostałych miejscowościach nie ma obiektów handlowych. W Szczercowie przy ul. 11-go Listopada funkcjonuje także jedno targowisko stałe o powierzchni 4500 m², posiadające 176 punktów sprzedaży oraz jedno targowisko sezonowe. Ponadto na terenie gminy funkcjonuje 5 stacji paliw. Zlokalizowane są one w miejscowościach: Szczerców (3 obiekty, ulice: Częstochowska 34, Praga 17, św. Floriana), Chabelice i Kolonia Szczercowska (po 1 obiekcie).

---

⁷³ Urząd Statystyczny w Łodzi począwszy od 2004 roku nie publikuje danych dotyczących ilości placówek handlowych w podziale na gminy i powiaty.

TABELA 103: Gmina Szczerców – wykaz miejscowości z placówkami handlowymi w 2013 roku.

Miejscowość	Ilość placówek handlowych
Chabielice	2
Chabielice Kolonia	1
Lubiec	2
Niwy	1
Trakt Puszczański	2
Osiny	3
Podklucze	1
Szczerców	46
Szczercowska Wieś	1

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2013.

TABELA 104: Gmina Szczerców – dostępność oraz nasycenie placówkami handlowymi w 2003 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Liczba mieszkańców na 1 sklep	88,84	72,83	80,23
Liczba sklepów na 10 km ²	6,59	15,92	17,77
Liczba pracujących na 1 sklep	1,68	2,13	2,30
Liczba mieszkańców na 1 stację paliw	1510	2388	3077
Liczba stacji paliw na 10 km ²	0,39	0,49	0,46

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2004.

Dostępność placówek handlowych (liczba mieszkańców na 1 sklep oraz liczba sklepów na 10 km²) dla mieszkańców gminy Szczerców była w analizowanym okresie najmniej korzystna w stosunku do przeciętnej w powiecie i województwie. Obecnie sytuacja ta nie uległa zmianie, a w pewnym sensie uległa pogorszeniu ze względu na zmniejszenie się ilości sklepów. Jest to jednak zjawisko charakterystyczne dla gmin wiejskich. Niska liczba pracujących na 1 sklep świadczy o tym, że miejscowy handel to głównie zakłady osób fizycznych oraz firmy rodzinne. Należy w tym miejscu podkreślić, że miejscowy sektor usług handlowych (zwłaszcza specjalistyczny handel drobnodetaliczny) ma utrudnione możliwości rozwoju ze względu na bliskie położenie większego ośrodka usługowego – miasta Bełchatowa.

TABELA 105: Gmina Szczerców – dostępność oraz nasycenie wielkopowierzchniowymi placówkami handlowymi w 2011 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
1	2	3	4
Liczba mieszkańców na 1 supermarket ⁷⁴	3991	7063	8890
Liczba mieszkańców na 1 hipermarket ⁷⁵	–	37668	63342
Liczba mieszkańców na 1 dom handlowy ⁷⁶	–	113005	140760

⁷⁴ Sklep o powierzchni sprzedażowej od 400 m² do 2499 m², prowadzący sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujący szeroki asortyment artykułów żywnościowych oraz artykułów nieżywnościowych częstego zakupu.

⁷⁵ Sklep o powierzchni sprzedażowej od 2500 m², prowadzący sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujący szeroki asortyment artykułów żywnościowych i nieżywnościowych częstego zakupu, zwykle z parkingiem samochodowym.

1	2	3	4
Liczba mieszkańców na 1 dom towarowy ⁷⁷	–	–	422280
Liczba supermarketów na 100 km ²	1,55	1,65	1,56
Liczba hipermarketów na 100 km ²	–	0,31	0,22
Liczba domów handlowych na 100 km ²	–	0,10	0,10
Liczba domów towarowych na 100 km ²	–	–	0,03

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

Fakt, że na terenie gminy wiejskiej Szczerców funkcjonują aż 2 supermarkety powoduje, że wskaźniki dotyczące dostępności (liczba mieszkańców na 1 obiekt) są wyraźnie korzystniejsze, a wskaźnik gęstości (liczba obiektów na 10 km²) dorównuje przeciętnej dla powiatu i województwa.

TABELA 106: Gmina Szczerców – targowiska⁷⁸ w 2011 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Liczba mieszkańców na 1 targowisko stałe	7983	14126	13696
Liczba mieszkańców na 1 m ² targowiska stałego	1,77	2,55	1,78
Liczba mieszkańców na 1 stały punkt sprzedaży na targowisku stałym	45,36	135,66	345,19
Liczba targowisk stałych na 100 km ²	0,78	0,83	1,02
Liczba mieszkańców na 1 targowisko sezonowe	7983	4185	26954
Liczba targowisk sezonowych na 100 km ²	0,78	2,79	0,52

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

Obecność dość dużego targowiska stałego na terenie gminy Szczerców, charakteryzującej się stosunkowo niską populacją powoduje, że współczynniki dotyczące dostępności do takiego obiektu (liczba mieszkańców na 1 targowisko, liczba mieszkańców na 1 punkt sprzedaży, liczba mieszkańców na powierzchnię obiektu) są tutaj najkorzystniejsze.

5.4.2. *Gastronomia.*

Niezbędnym elementem współtworzącym prestiż danego rejonu jest świadcząca wysoki poziom gastronomia. Należy rozwijać sieć tego typu placówek. W tym celu należy wykorzystać obecne rezerwy lokalizacyjne oraz budynki typu świetlice wiejskie czy inne zabytkowe, świeckie obiekty. Wskazane jest także funkcjonowanie obiektów sezonowych w wybranych miejscowościach, zwłaszcza w kontekście turystycznej i rekreacyjnej penetracji obszaru gminy i jej okolic. Obecnie całoroczne obiekty gastronomiczne i gastronomiczno – rozrywkowe reprezentuje 8 placówek. Zlokalizowane są one w miejscowościach: Szczerców (4 placówki, ulice: Mickiewicza 52, Piotrkowska 18, Pułaskiego 11, Żeromskiego 1), Chabielice (2 placówki), Grudna i Osiny (po 1 placówce).

⁷⁶ Wielodziałowy (przynajmniej dwa działy branżowe) sklep o powierzchni sal sprzedażowych od 600 m² do 1999 m², prowadzący sprzedaż towarów o podobnym asortymencie jak w domu towarowym.

⁷⁷ Wielodziałowy sklep o powierzchni sal sprzedażowych od 2000 m², prowadzący sprzedaż szerokiego i uniwersalnego asortymentu towarów nieżywnościowych, a często także towarów żywnościowych: mogą również prowadzić pomocniczą działalność gastronomiczną i usługową.

⁷⁸ Wyodrębniony teren lub budowla (plac, ulica, hala targowa) ze stałymi względnie sezonowymi punktami sprzedaży drobnotalicznej lub urządzeniami przeznaczonymi do prowadzenia handlu, codziennie lub w wyznaczone dni tygodnia.

5.4.3. Pozostałe placówki usługowe i rzemiosło.

Oferta zakładów rzemieślniczych jest bogata i zróżnicowana. W szczególności świadczą one usługi: budowlane, mechaniki pojazdowej, pośrednictwo oraz inne czynności związane z sektorem produkcyjnym, budownictwem czy obsługą rolnictwa. W Szczercowie przy ul. Żeromskiego 2 zlokalizowany jest Urząd Pocztowy. Dodatkowo w Chabielicach funkcjonuje agencja pocztowa. Łącznie na terenie gminy w 2011 roku zarejestrowano 206 komercyjnych podmiotów usługowych z następujących sekcji: handel i naprawy (159), transport i gospodarka magazynowa (25), zakwaterowanie i gastronomia (9), działalność finansowa i ubezpieczeniowa (10) oraz obsługa rynku nieruchomości (3). Należy nadmienić, że znaczna ilość zarejestrowanych na terenie gminy Szczerców podmiotów usługowych prowadzi działalność gospodarczą poza granicami gminy, głównie w Bełchatowie oraz w innych okolicznych miejscowościach.

5.4.4. Pośrednictwo finansowe.

W miejscowości Szczerców działalność gospodarczą prowadzą 3 placówki bankowe: Bank PKO BP SA (ul. św. Floriana 10), Bank Pocztowy (ul. Żeromskiego 2) i Bank Spółdzielczy Ziemi Piotrkowskiej (ul. Żeromskiego 3). Obecność oddziałów banków pozytywnie wpływa na prestiż gminy. Zarówno klienci detaliczni jak i przedsiębiorcy, w tym rolnicy, mogą korzystać z podstawowego wachlarza nowoczesnych usług finansowych. Na terenie gminy funkcjonują także podmioty oferujące usługi ubezpieczeniowe, itp.

Generalnie nasycenie siecią usługową oraz rzemieślniczą jest wystarczające z punktu widzenia lokalnych potrzeb. Ośrodkiem koncentrującym najliczniejszą ilość placówek usługowych jest miejscowość Szczerców. Najwięcej placówek zlokalizowanych jest w centrum tej miejscowości i są to przede wszystkim ulice: Mickiewicza, Piłsudskiego, Praga, Pułaskiego, św. Floriana i Żeromskiego. W dalszej perspektywie rozwój sektora usług komercyjnych uzależniony będzie głównie od lokalnego popytu, a także od rozwoju demograficznego poszczególnych miejscowości.

Z pozostałych usług, zwłaszcza ponadpodstawowych, związanych między innymi z: handlem, kulturą, szkolnictwem średnim i wyższym, służbą zdrowia, pośrednictwem finansowym, administracją powiatową i wojewódzką, itd., mieszkańcy gminy korzystają przede wszystkim w pobliskim Bełchatowie, Piotrkowie Trybunalskim oraz w stolicy województwa – Łodzi.

5. 5. Turystyka i rekreacja.

5.5.1. Główne atrakcje turystyczne i rekreacyjne.

Peryferyjne położenie w stosunku do zagospodarowanych turystycznie obszarów oraz rolniczy (tereny wiejskie), przemysłowy (odkrywkowa kopalnia węgla kamiennego) i przemysłowo – usługowy (Szczerców) charakter gminy powoduje, że sektor turystyczny dopiero się rozwija. Atrakcje turystyczne gminy związane są głównie z walorami krajobrazowymi południowej części województwa łódzkiego, to jest: lokalnych, większych kompleksów leśnych, miejscami dość urozmaiconej rzeźby terenu i gęstej sieci hydrograficznej, objętych tu ochroną w postaci: Obszaru NATURA 2000, Obszaru Chronionego Krajobrazu „Doliny Widawki”, a także licznych użytków ekologicznych. Ponadto atrakcje turystyczne uzupełniają walory kulturowe z zabytkowymi młynami wodnymi i obiektami militarnymi w postaci schronów z czasów II wojny światowej na czele. Powyższe powinno przyciągać coraz większe rzesze turystów. Znajdą oni tutaj, zwłaszcza w północnej części gminy, naturalne krajobrazy, kompleksy leśne, czystą wodę, pomniki przyrody oraz inne urokliwe zakątki. Obecna infrastruktura turystyczna gminy składa

się z dwóch obiektów noclegowych oraz z sieci pieszych, rowerowych, konnych i wodnych szlaków wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Poza tym obecnie na terenie gminy nie ma innych miejsc, na których można stworzyć ofertę turystyczną.

5.5.2. Znakowane trasy turystyczne.

Po obszarze gminy prowadzi kilka znakowanych tras turystycznych: ścieżka przyrodniczo – leśna, trasy rowerowe, szlak kajakowy i szlak jeździecki.

Ścieżka przyrodniczo – leśna:

Ścieżka przyrodniczo – leśna Uroczysko „Święte Ługi” wytyczona została przez Nadleśnictwo Bełchatów w 2006 roku. Długość ścieżki wynosi około 3,5 km i prowadzi wokół północnego zbiornika Święte Ługi, a czas jej przejścia wynosi około 2 h. Na trasie umieszczonych jest wiele tablic edukacyjnych. Ponadto na ścieżce, w celu ułatwienia obserwacji awifauny, zbudowano wieżę widokową i dwa pomosty widokowe. Jest tam również parking leśny i miejsce do wypoczynku w postaci wiaty z ławkami i stołami.

Szlak polskich umocnień polowych z 1939 roku:

Szlak polskich umocnień polowych z 1939 roku, relacji Księży Młyn – Faustynów, został wyznaczony staraniem Grupy Obywatelskiej „Inicjatywa ‘39”, która od września 2010 roku podjęła działania związane z uprzątnięciem, przekarczowaniem i oznakowaniem 75 km szlaku. Otwarcie trasy nastąpiło we wrześniu 2011 roku. Grupa „Inicjatywa ‘39” jest nieformalnym ruchem społecznym zrzeszającym ludzi chcących upamiętnić czyn Żołnierzy Wojska Polskiego, budujących linię umocnień pod Bełchatowem, wobec spodziewanej napaści hitlerowskich Niemiec na Polskę w 1939 roku. Trasa została oznakowana czerwono – białymi pasami malowanymi na drzewach i płotach (za zgodą właścicieli) w miejscowościach przez które przebiega. Jest to trasa pieszo – rowerowa. Na terenie gminy Szczerców szlak prowadzi wzdłuż umocnień „Linii Widawki” i przebiega przez wsie: Magdalenów, Lubiec i Marcelów, a dalej przez okolice Uroczyska „Święte Ługi”, skąd kieruje się w stronę Faustynowa.

Trasy rowerowe:

- **znaki niebieskie** – „Szlak Osady Braci Czeskich”. Łączna długość trasy wynosi 90 km i prowadzi z Łasku przez Żelów, Faustynów i Szczerców do Kleszczowa. Na terenie gminy prowadzi przez: Dubie, Kolonię Szczercowską, Grudną, Szczerców, Kozłówki, Niwy, Józefinę, Puszcze, Janówkę i Osiny.
- **znaki zielone** – jest to regionalna sieć tras rowerowych wyznaczona przez Nadleśnictwo Bełchatów. Na terenie gminy prowadzi między innymi przez: Uroczysko „Święte Ługi”, Lubiec, Kuźnicę Lubiecką, Szczerców, Kozłówki, Niwy, Józefinę, Lubośnię i Osiny Kolonię.

Szlak kajakowy:

Na całej długości rzeki Widawki w gminie Szczerców prowadzi szlak kajakowy. Spływy odbywają się zarówno w górę rzeki na odcinku Szczerców – Żar jak i w dół rzeki od Szczercowa aż do ujścia do rzeki Warty. W Szczercowie przy ul. Praga 44 funkcjonuje profesjonalna przystań kajakowa.

Szlak jeździecki:

Przez północną część gminy Szczerców prowadzi fragment *Łódzkiego Szlaku Konnego*. Łącznie *Łódzki Szlak Konny* liczy aktualnie ponad 2000 km. Jest najdłuższą trasą przeznaczoną do uprawiania turystyki konnej w Europie. Wyjątkowość *Łódzkiego Szlaku Konnego* polega na niespotykanej w całej Europie długości trasy, spełniającej wysokie standardy infrastruktury. Szlak konny jest produktem, który wykorzystując i rozwijając istniejące już szlaki, został opracowany również z myślą o amatorach innych dyscyplin sportowych, między innymi turystyki rowerowej, pieszej, wodnej. Szlak powstał w ramach projektu „Turystyka w siodle – infrastruktura innowacyjnego i unikatowego produktu turystycznego”, którego beneficjentem jest Województwo Łódzkie. Na terenie gminy Szczerców szlak prowadzi przez okolice Uroczyska „Święte Ługi” oraz wsi: Kolonia Szczercowska, Magdalenów, Marcelów i Rudzisko.

5.5.3. Baza noclegowa.

Obecnie baza noclegowa na terenie gminy składa się z 2 obiektów:

- gospodarstwo agroturystyczne ANIA, Zbigniew Nowak, Józefina 2 – obiekt całoroczny, 50 miejsc noclegowych. Obiekt oferuje również organizację licznych imprez turystycznych i sportowo – rekreacyjnych;
- zagroda turystyczna ELDORADO, Ryszard Kotyla, Kolonia Szczercowska 4a – obiekt całoroczny, 7 miejsc noclegowych. Obiekt oferuje również organizację licznych imprez turystycznych i sportowo – rekreacyjnych.

5.5.4. Potencjalne kierunki rozwoju turystyki.

Pomimo istniejących rzeczywistych i potencjalnych możliwości rozwoju turystyki na obszarze gminy, funkcja ta dopiero od niedawna jest należycie rozwijana. W związku ze zmieniającymi się uwarunkowaniami społeczno – gospodarczymi w skali kraju i gmin, a także zwarzywszy na niewykorzystane walory oraz zasoby krajobrazowo – przyrodnicze gminy Szczerców, wydaje się być zasadne dalsze rozwijanie tej popularnej i dochodowej działalności.

Zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju należy promować inwestycje sportowe i turystyczne oparte na koncepcji ekorozwoju, harmonijnie wpisanego w struktury przyrodnicze, gospodarcze oraz społeczne regionu. Ekologiczny rozwój turystyki powinien być nastawiony na budowę małych ośrodków dla turystów poszukujących spokoju i odosobnienia oraz kontaktu z naturą. Ten kierunek, zgodny z ideą ekorozwoju, zakłada unikanie degradacji walorów przyrodniczych. Teren gminy predysponowany jest do rozwoju trzech rodzajów aktywizacji turystycznej:

- agroturystyka – tworzona w oparciu o bazę noclegową i żywieniową indywidualnych gospodarstw rolnych;
- turystyka wiejska – baza noclegowa i żywieniowa w specjalnie przygotowanych punktach. Mogą to być: nowo budowane niewielkie ośrodki, istniejące zabudowania zagrodowe, pola biwakowe, campingi;
- turystyka umiarkowanie masowa – w oparciu o większe ośrodki noclegowe z towarzyszącą im infrastrukturą sportowo – rekreacyjną.

Biorąc pod uwagę zasoby przyrodniczo – krajobrazowe regionu oczekuje się rozwoju następujących form turystyki:

- krajoznawcza – polegająca na zwiedzaniu różnych miejsc i obiektów. Ta forma dotyczy zarówno turystów wypoczywających kilka godzin, jak i kilka dni;
- rekreacyjna weekendowa – przyjazdy w wolne dni od pracy z możliwością zakwaterowania oraz uprawiania: wędkarstwa, pływania, grzybobrania, itp.;
- turystyka specjalistyczna:
  - turystyka rowerowa;
  - kajakarstwo;
  - turystyka naukowa;
  - obserwacje przyrody;
  - fotografia i malarstwo;
  - hippika;
  - myślistwo;
  - wędkarstwo;
  - turystyka zdrowotna;
  - „zielone szkoły”.

Aby osiągnąć wyżej wymienione cele należy przede wszystkim:

- zainwestować w budowę nowych funkcjonalnych obiektów sportowo – rekreacyjnych;
- przygotować nową bazę noclegową i gastronomiczną, zwłaszcza w większych wsiach;
- przygotować zabytki kultury i przyrody na przyjęcie turystów poprzez: urządzenie parkingów, ogrodzenia oraz inne działania zależne od specyfiki miejsca;
- uzgodnić z właścicielami terenów przyrzecznych i zbiorników wodnych zasady bezkolizyjnego użytkowania turystycznego;
- zorganizować tereny do liniowej i obszarowej penetracji turystycznej na przyjęcie wypoczywających: pola biwakowe, wiaty, punkty widokowe, stanowiska do łowienia ryb, miejsca do wodowania, ambony;
- oznakować dodatkową sieć szlaków dla turystyki pieszej, rowerowej, konnej oraz ścieżek przyrodniczo – dydaktycznych i powiązać ją z istniejącą siecią znakowanych tras w sąsiednich gminach.

Walory przyrodnicze regionu powinny wpłynąć na rozbudowę infrastruktury turystycznej, szczególnie bazy noclegowo – gastronomicznej. Równie istotne jest stałe zwiększanie standardu istniejących obiektów.

6. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.

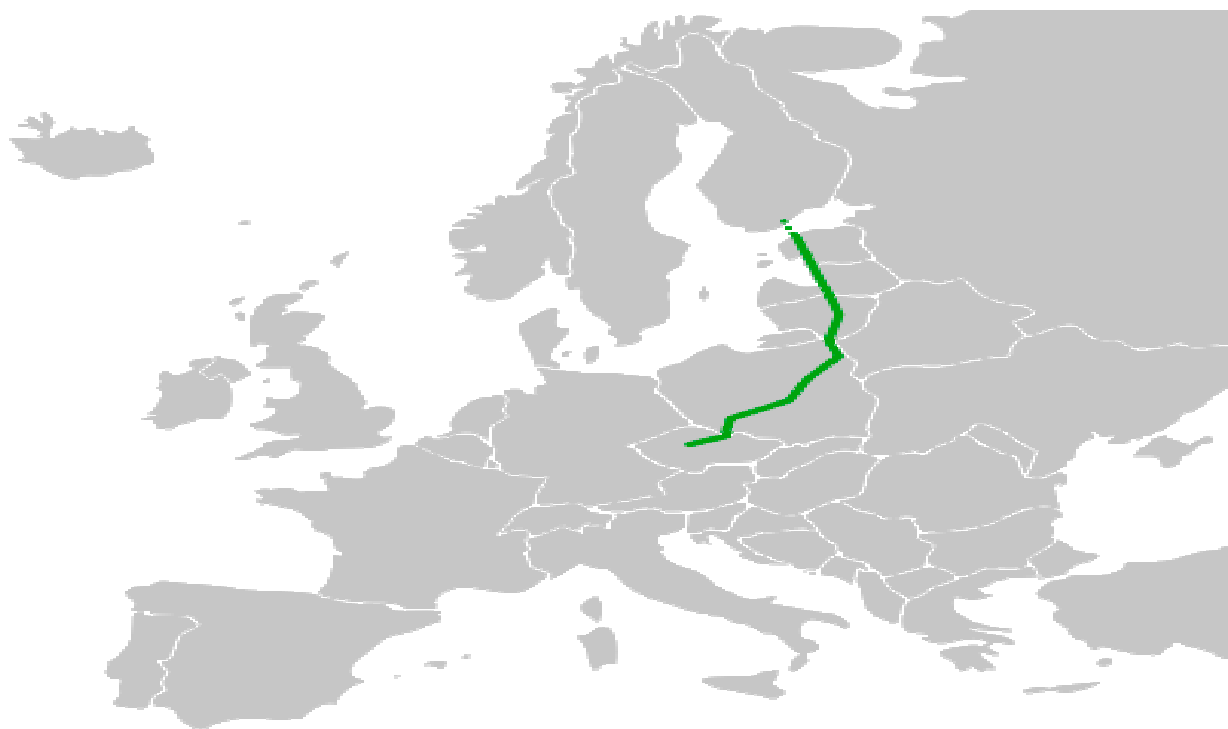
6. 1. Komunikacja.

Gmina Szczerców, jak na jednostkę o urozmaiconym zagospodarowaniu terenu, posiada dobrze rozwinięty i wystarczający pod względem gęstości sieci komunikacyjnej układ drogowy i komunikacyjny. Z punktu widzenia połączeń lokalnych i regionalnych, a także międzynarodowych położenie komunikacyjne gminy jest bardzo korzystne, ponieważ posiada ona dogodne połączenia drogowe praktycznie z każdym rejonem kraju.

Drogi krajowe:

Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 8. Trasa nr 8 relacji: Kudowa Słone (przejście graniczne Polska / Czechy) – Wrocław – Wieluń – Bełchatów – Piotrków Trybunalski – Warszawa – Białystok – Budzisko (przejście graniczne Polska / Litwa) to jedna z ważniejszych osi komunikacyjnych w skali całego kraju. W skali międzynarodowej jest to korytarz drogowy nr E67, łączący Europę Środkową (Praga) ze Skandynawią (Helsinki) poprzez Warszawę (Polska), Kowno (Litwa), Rygę (Łotwa) i Tallin (Estonia).

RYCINA 30: Przebieg międzynarodowego drogowego korytarza transportowego nr E67.

Źródło reprodukcji: http://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Plik:E67_route.svg&filetimestamp=20080118174055

Obecnie w rejonie gminy Szczerców droga nr 8 posiada parametry klasy „GP” (główna ruchu przyspieszonego), nawierzchnię bitumiczną, a dopuszczalne obciążanie pojazdów wynosi 110 kN/oś. Długość drogi na terenie gminy wynosi 8,748 km (km: 279+424 – 288+172) i przebiega w pobliżu miejscowości: Podklucze, Załuże, Zagadki, Grudna, Kościuszki i Dzbanki. Według danych Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA), Oddział w Łodzi (zarządca drogi) w 2010 roku średni dobowy ruch pojazdów na drodze nr 8 w rejonie gminy wynosił od 8020 (odcinek Osjaków – Szczerców) do 10233 (odcinek Szczerców – Bełchatów) pojazdów na dobę i należał do grupy o dużym natężeniu w skali wszystkich dróg o tej samej klasie na terenie całego

województwa. Stan techniczny drogi nr 8 na odcinku przebiegającym przez gminę Szczerców jest średni (stan nawierzchni). W celu dostosowania istniejącej drogi do parametrów wymaganych dla klasy „GP”, GDDKiA przewiduje możliwość przeprowadzenia rozbudowy drogi na odcinku Szczerców – Bełchatów (na terenie gminy Szczerców od km 287+290 do granicy z gminą Kluki). Przebudowa nie wpłynie na zmianę obecnego przebiegu drogi. Z powodu ograniczeń finansowych nie przewiduje się rozpoczęcia prac przygotowawczych w tym zakresie przed 2018 rokiem.

TABELA 107: Gmina Szczerców – wyniki pomiarów średniego dobowego ruchu pojazdów na drodze krajowej nr 8 w 2010 roku.

Odcinek	Osjaków – Szczerców	Szczerców–Bełchatów
Numer punktu pomiarowego	91810	91512
Pikietaż (km: od – do)	259,5 – 284,4	284,4 – 303,7
Długość odcinka (km)	24,8	19,3
Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych	Liczba pojazdów	
Motocykle	31	43
Samochody osobowe	4857	5774
Lekkie samochody ciężarowe	1007	1327
Samochody ciężarowe	bez przyczepy	465
	z przyczepą	1584
Autobusy	70	219
Ciągniki rolnicze	6	10
Rowery	35	26
Pojazdy samochodowe ogółem	8020	10233

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, 2013.

Drogi wojewódzkie:

- nr 480: Sieradz – Burzenin – Widawa – Szczerców.

Droga wojewódzka nr 480 pełni uzupełniającą rolę w układzie drogowym województwa łódzkiego i jako szlak transportowy i komunikacyjny ma znaczenie przede wszystkim w południowo – zachodniej części województwa. Droga nr 480 umożliwia rozprowadzenie ruchu z rejonu powiatu bełchatowskiego, a także poprzez drogę wojewódzką nr 483 z powiatu radomszczańskiego w kierunku Sieradza (węzeł dróg krajowych nr: 12, 14 i 83) i dalej do Kalisza (węzeł dróg krajowych nr: 12 i 25) oraz Konina (węzeł dróg krajowych nr: A2, 25, 72 i 92). Obecnie w rejonie gminy droga nr 480 posiada zmienne parametry. Na wybranych odcinkach jest to klasa „Z” (zbiorcza) i klasa „G” (główna). Na całej długości posiada nawierzchnię bitumiczną, a dopuszczalne obciążenie pojazdów wynosi 80 kN/oś. Długość drogi na terenie gminy wynosi 5,330 km [km: 37+589 – 42+919 (koniec drogi)] i przebiega przez miejscowości: Dubie, Kolonia Szczercowska, Szczercowska Wieś i Szczerców (ul. Piłsudskiego). Według danych Zarządu Dróg Wojewódzkich w Łodzi (zarządca drogi) w 2010 roku średni dobowy ruch pojazdów na drodze nr 480 w rejonie gminy (odcinek Widawa – Szczerców) wynosił 1786 pojazdów na dobę i należał do grupy o najniższym natężeniu w skali wszystkich dróg o tej samej klasie na terenie całego województwa. Stan techniczny drogi nr 480 na odcinku przebiegającym przez gminę Szczerców jest średni.

- nr 483: Łask – Buczek – Szczerców – Nowa Brzeźnica – Częstochowa.

Droga wojewódzka nr 483 pełni uzupełniającą rolę w układzie drogowym województwa łódzkiego i jako szlak transportowy i komunikacyjny ma znaczenie przede wszystkim w południowej i centralnej części województwa. Przebiegająca południkowo droga nr 483 umożliwi rozproszanie ruchu z rejonu powiatu pączęcańskiego, a także z powiatów kłobuckiego i częstochowskiego (województwo śląskie) w kierunku Łasku (węzeł dróg krajowych nr: 12 i 14) i dalej do Uniejowa (droga krajowa nr 72) lub Łodzi i jej zachodnich okolic (rejon dróg krajowych nr: A2, S14, 1, 14, 71, 72). Obecnie w rejonie gminy droga nr 483 posiada zmienne parametry. Na wybranych odcinkach jest to klasa „Z” (zbiorcza) i klasa „G” (główna). Na całej długości posiada nawierzchnię bitumiczną, a dopuszczalne obciążanie pojazdów wynosi 80 kN/oś. Długość drogi na terenie gminy wynosi 17,619 km (km: 23+430 – 39+188 i 40+922 – 42+783) i przebiega przez miejscowości: Lubiec, Zagadki, Szczerców (ulice: Łaska, Praga i Częstochowska), Kozłówki, Brzezie, Stanisławów Pierwszy, Stanisławów Drugi i Chabielice Kolonia. Według danych Zarządu Dróg Wojewódzkich w Łodzi (zarządca drogi) w 2010 roku średni dobowy ruch pojazdów na drodze nr 483 w rejonie gminy wynosił od 2630 (odcinek Buczek – Szczerców) poprzez 2996 (odcinek Szczerców – Brzezie) do 1940 (odcinek Brzezie – Nowa Brzeźnica) pojazdów na dobę i należał do grupy o niższym natężeniu w skali wszystkich dróg o tej samej klasie na terenie całego województwa. Stan techniczny drogi nr 483 na odcinku przebiegającym przez gminę Szczerców jest średni.

W wykazie Przedsięwzięć Województwa Łódzkiego, będących wieloletnimi programami, projektami lub zadaniami finansowanymi z budżetu Województwa Łódzkiego na lata 2012 – 2028, w ramach zadania pn. „Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 480 na odcinku od km 40+478 do km 40+678 wraz z budową mostu przez rzekę Pilsię w miejscowości Szczercowska Wieś” w 2013 roku planuje się rozpoczęcie rozbudowy drogi wojewódzkiej nr 480 na odcinku i w zakresie zgodnym z tytułem ww. zadania. Ponadto docelowo planują się dostosowanie pełnych odcinków dróg nr 480 i 483 do parametrów klasy „G”.

TABELA 108(A): Gmina Szczerców – wyniki pomiarów średniego dobowego ruchu pojazdów na drodze wojewódzkiej nr 480 w 2010 roku.

Odcinek		Widawa – Szczerców
Numer punktu pomiarowego		10018
Pikietaż (km: od – do)		25,3 – 42,9
Długość odcinka (km)		17,6
Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych		Liczba pojazdów
Motocykle		27
Samochody osobowe		1544
Lekkie samochody ciężarowe		132
Samochody ciężarowe	bez przyczepy	45
	z przyczepą	18
Autobusy		13
Ciągniki rolnicze		7
Pojazdy samochodowe ogółem		1786

Źródło: Zarząd Dróg Wojewódzkich w Łodzi, 2013.

TABELA 108(B): Gmina Szczerców – wyniki pomiarów średniego dobowego ruchu pojazdów na drodze wojewódzkiej nr 483 w 2010 roku.

Odcinek	Buczek – Szczerców	Szczerców – Brzezie	Brzezie – N. Brzeźnica
Numer punktu pomiarowego	10024	10106	10025
Pikietaż (km: od – do)	10,8 – 30,1	30,1 – 33,7	33,7 – 62,8
Długość odcinka (km)	19,3	3,6	29,1
Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych	Liczba pojazdów		
Motocykle	26	33	12
Samochody osobowe	1983	2273	1374
Lekkie samochody ciężarowe	200	201	211
Samochody ciężarowe	bez przyczepy	87	111
	z przyczepą	284	315
Autobusy	21	48	23
Ciągniki rolnicze	29	15	12
Pojazdy samochodowe ogółem	2630	2996	1940

Źródło: Zarząd Dróg Wojewódzkich w Łodzi, 2013.

Drogi powiatowe

TABELA 109: Gmina Szczerców – wykaz dróg powiatowych.

Nr drogi	Przebieg drogi	Długość drogi w km	Klasa drogi	Nawierzchnia
1908E	Szczercowska Wieś – Magdalenów – Kluki	7,531	Z	bitumiczna
1909E	Lubiec – Parzno – Bełchatów	3,558	Z	bitumiczna
1917E	Chabielice – Trząs – Nowy Świat	6,882	Z	bitumiczna
1918E	Szczerców – Osiny	8,367	Z	bitumiczna
2309E	Chrzastawa – Szczercowska Wieś	3,662	Z	bitumiczna
3500E	Pajęczno – Chabielice	0,716	Z	bitumiczna

Źródło: Powiatowy Zarząd Dróg w Bełchatowie, 2013.

Wyszczególnione powyżej trasy znajdują się w gestii Powiatowego Zarządu Dróg w Bełchatowie. Łącznie długość dróg powiatowych na terenie gminy Szczerców wynosi 30,716 km. Wszystkie, za wyjątkiem krótkiego odcinka drogi nr 2309E, posiadają nawierzchnię bitumiczną. Powiatowy Zarząd Dróg w Bełchatowie prowadzi bieżące utrzymanie dróg powiatowych, a na 2013 rok nie planuje zamierzeń inwestycyjnych na terenie gminy Szczerców.

Drogi gminne:

TABELA 110: Gmina Szczerców – wykaz dróg gminnych.

Nr drogi	Przebieg drogi	Długość drogi (km)	Nawierzchnia
1	2	3	4
101051E	Szczerców – Tenusa – Rudzisko	3,323	bitumiczna
101052E	Zbyszek – Papiernia	2,688	łuczniowa
101053E	Przejazd przez Lubiec	1,645	bitumiczna
101054E	Kuźnica Lubiecka – Ujście	0,747	bitumiczna
101055E	Drzyzdówki – Marcelów	2,766	bitumiczna
101056E	Dubie Pn – Dubie Pd – granica gminy Rusiec	2,015	bitumiczna
101057E	Dubie	0,726	bitumiczna
101058E	Przejazd przez wieś Grudna – ul. Strumykowa	1,159	bitumiczna
101059E	Szczerców – Załuże – Zagadki	3,095	bitumiczna
101060E	DW nr 483 – Załuże	0,958	bitumiczna
101061E	Załuże – Podklucze	1,076	bitumiczna
101062E	Szczerców (ulice: Pułaskiego, pl. św. Floriana jezdnia północna, Potrkowska, Podklucze)	2,390	bitumiczna
101063E	Podklucze	1,406	bitumiczna
101064E	Szczerców (ul. Praga) – Dzbanki	2,353	bitumiczna
101065E	Dzbanki – Polowa	2,183	bitumiczna
101066E	Polowa – Borowa	0,952	bitumiczna
101067E	Szczerców (ul. Leśna) – Borowa	4,276	bitumiczna
101068E	Brzezcie – Kozłówki	2,043	bitumiczna
101069E	Brzezcie – Bednarze	3,394	bitumiczna
101070E	Leśniaki Chabielickie – granica gminy Rusiec	2,250	bitumiczna
101071E	Stoneczna – Mokra – Piaskowa	1,568	bitumiczna
101072E	Brzezcie – Niwy – Szczerców – Niwy Duże	3,290	bitumiczna
101073E	Niwy Małe – Niwy Duże	1,159	bitumiczna
101074E	Szczerców (ulice: Mickiewicza, Piotrkowska) – Podżar – granica gminy Kluki	4,906	bitumiczna
101075E	Józefina – Lubośnia	2,431	bitumiczna / łuczniowa
101076E	Stanisławów Pierwszy	4,012	bitumiczna
101077E	Stanisławów Drugi – Puszcza Chabielska – granica gminy Kluki	4,612	bitumiczna / łuczniowa
101078E	Kieruzele – Chabielice	2,740	bitumiczna
101079E	Tatar – Chabielice Kolonia	3,540	bitumiczna
101080E	Droga przez Janówkę	2,763	bitumiczna
101082E	Osiny – Janówka	2,461	bitumiczna
101083E	Janówka – Osiny Kolonia	1,292	bitumiczna
101084E	Osiny – DP nr 1918E	0,856	bitumiczna
101085E	Osiny – Dębina	1,700	bitumiczna

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SZCZERCÓW

1	2	3	4
101086E	Osiny – Bogumiłów – granica gminy Kleszczów	0,720	tłuczniowa
101087E	Drogi obrębu Chabielice	3,218	bitumiczna
101088E	Młynki – Parchliny – granica gminy Sulmierzyce	0,000	przejęta przez kopalnię
101089E	Szczerców (ul. Polna)	0,359	bitumiczna
101090E	Szczerców (ul. Skryta)	0,116	bitumiczna
101091E	Szczerców (ul. Kochanowskiego)	0,097	bitumiczna
101092E	Szczerców (ul. Kazimierza Wielkiego)	0,695	bitumiczna
101093E	Szczerców (ul. Reymonta)	0,237	bitumiczna
101094E	Szczerców (ulice: Szkolna, Narutowicza)	0,530	bitumiczna
101095E	Szczerców (ul. Wąska)	0,111	bitumiczna
101096E	Szczerców (ulice: Norwida, Krótka)	0,123	bitumiczna
101097E	Szczerców (ul. 11-go Listopada)	0,215	bitumiczna
101098E	Szczerców (ul. Polski Sierpień)	0,217	bitumiczna
101099E	Szczerców (ul. Kopernika)	0,531	bitumiczna / brukowa
101100E	Szczerców (ul. Piłsudskiego)	0,413	bitumiczna
101101E	Szczerców (ulice: Poniatowskiego, Żeromskiego, pl. św. Floriana jezdnia południowa, ul. 3-go Maja)	0,694	bitumiczna / brukowa / kamienna
101102E	Szczerców (ulice: Konopnickiej, Źródłana)	0,594	bitumiczna
101103E	Szczerców (ul. Północna)	0,684	bitumiczna
101104E	Szczerców (ulice: Głowackiego, pl. św. Floriana jezdnia zachodnia, Targowa)	0,377	bitumiczna
101105E	Szczerców (ulice: Kilińskiego, pl. św. Floriana jezdnia wschodnia, Częstochowska)	0,514	bitumiczna
101106E	Szczerców (ul. Rzeczna)	0,256	bitumiczna
101107E	Szczerców (ul. Cmentarna)	0,209	brukowa
101108E	Szczerców (ul. Południowa)	0,866	bitumiczna
101109E	Szczerców (ul. Wschodnia)	0,191	bitumiczna
101211E	Zbyszek – Firlej	2,092	tłuczniowa
103017E	Restarzew Środk. – Dubie pod lasem – DP nr 2309E	1,235	bitumiczna

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2013.

Łączna długość dróg gminnych wynosi 94,069 km. Charakteryzują się następującymi typami nawierzchni:

- bitumiczna – 80,092 km (85,14 % z całości);
- brukowa – 0,209 km (0,22 %);
- tłuczniowa – 5,500 km (5,85 %);
- bitumiczno – tłuczniowa – 7,043 km (7,49 %);
- bitumiczno – brukowa – 1,225 km (1,30 %).

Część dróg gminnych wymaga przebudowy i modernizacji. W najbliższym czasie planuje się następujące przedsięwzięcia⁷⁹:

⁷⁹ Zgodnie z uchwałą nr XXXIV/311/13 Rady Gminy Szczerców z dnia 10 września 2013 roku w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Szczerców na lata 2013 – 2018.

Drogi wewnętrzne:

- budowa drogi wewnętrznej Borowa – Bednarze;
- budowa drogi wewnętrznej Borowa – Krzyżówki;
- budowa drogi wewnętrznej Kieruzele – Tatar;
- budowa drogi wewnętrznej Magdalenów – Kuźnica Lubiecka;
- budowa drogi wewnętrznej Stanisławów Pierwszy – Puszcza;
- budowa drogi wewnętrznej Stanisławów Drugi – Tatar;
- budowa drogi wewnętrznej Szubienice – Podklucze (działka ewidencyjna nr 324);
- budowa drogi wewnętrznej Szubienice – Podżar (działki ewidencyjne nr 413 i 428);
- budowa drogi wewnętrznej Trakt Puszczański – Lubośnia – Podżar;
- budowa drogi wewnętrznej Żabczanka – Podżar (działki ewidencyjne nr 958, 1094, 1209);
- budowa drogi wewnętrznej w Chabielicach (działka ewidencyjna nr 859);
- budowa drogi wewnętrznej w Kieruzelach (działka ewidencyjna nr 366);
- budowa drogi wewnętrznej w Osinach (działka ewidencyjna nr 439/1);
- budowa drogi wewnętrznej w Podkluczu (działka ewidencyjna nr 222);
- budowa drogi wewnętrznej w Puszczy;
- budowa drogi wewnętrznej w Szczercowie (działka ewidencyjna nr 1370/1);
- budowa dróg wewnętrznych osiedlowych w Kolonii Chabielice.

Drogi gminne:

- przebudowa drogi gminnej Brzezcie – Niwy;
- przebudowa drogi gminnej Firlej – Zbyszek;
- przebudowa drogi gminnej Szczerców – Podżar;
- przebudowa drogi gminnej w Chabielicach;
- przebudowa drogi gminnej w Lubcu;
- przebudowa drogi gminnej w Niwach;
- przebudowa drogi gminnej w Osiach;
- przebudowa drogi gminnej w Podkluczu;
- przebudowa drogi gminnej w Zagadkach.

Inne inwestycje drogowe:

- modernizacja oświetlenia ulicznego;
- remont mostu nad Widawką w Szczercowie (ul. Częstochowska);
- budowa parkingu w Szczercowie przy ul. Cmentarnej;

Łącznie obszar dróg zajmuje powierzchnię 318,67 ha co stanowi 2,47 % ogólnej powierzchni gminy. Generalnie stan dróg na terenie gminy jest zadowalający pod względem możliwości obsługi przez nie poszczególnych obszarów zabudowy (drogi: wojewódzkie, powiatowe i gminne). Większość dróg nie posiada jednak odpowiedniej wytrzymałości i jest w złym stanie technicznym. Jakość nawierzchni, zwłaszcza na wybranych drogach powiatowych i gminnych oraz na drodze krajowej i częściowo na drogach wojewódzkich nr 480 i 483 wymaga pilnych napraw i modernizacji. Brak kanalizacji deszczowej oraz rowów odwadniających uniemożliwia odprowadzenie wód opadowych lub prawidłowe odwodnienie korpusu drogi. Na terenach zabudowanych w dużej mierze drogi: wojewódzkie, powiatowe, gminne i wewnętrzne nie posiadają chodników i ruch pieszy odbywa się na poboczu lub jezdni. Przebieg dróg wojewódzkich ze względu na spodziewany wzrost natężenia ruchu koliduje z zabudową mieszkaniową, zwłaszcza na terenie miejscowości: Brzezcie, Chabielice Kolonia, Dubie, Kolonia

Szczercowska, Kozłówki, Szczercowska Wieś, Szczerców (ulice: Częstochowska, Łaska, Piłsudskiego, Praga) w kontekście emisji hałasu.

Do najpilniejszych zadań modernizacyjnych układu drogowego gminy należą:

- modernizacja DK nr 8 na całej długości do pełnych parametrów klasy „GP”;
- modernizacja DW nr 480 i 483 na całej długości do pełnych parametrów klasy „G”;
- budowa obejścia komunikacyjnego Szczercowa;
- modernizacja dróg powiatowych do pełnych parametrów klasy „Z”;
- dostosowanie parametrów jezdni i nośności nawierzchni dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych do ruchu ciężkiego i pojazdów rolniczych, zwłaszcza w perspektywie rozwoju funkcji przetwórstwa rolno – spożywczego, przemysłowego i turystycznych;
- sukcesywne zastępowanie nawierzchni tłuczniowej i brukowej na bitumiczną na drogach powiatowych i gminnych;
- budowa dróg wewnętrznych do obsługi poszczególnych posesji oraz dojazdów do użytków rolnych;
- budowa chodników dla ruchu pieszego i rowerowego;
- budowa zatok autobusowych;
- monitoring natężenia hałasu emitowanego przez pojazdy.

TABELA 111: Gmina Szczerców – gęstość gminnej i powiatowej sieci drogowej w 2011 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Współczynniki w km na 1000 mieszkańców			
Drogi gminne o nawierzchni twardej	10,21	4,43	3,53
Drogi gminne o nawierzchni gruntowej	1,57	3,17	2,39
Drogi gminne ogółem	11,78	7,60	5,92
Drogi powiatowe o nawierzchni twardej	3,85	2,95	3,28
Drogi powiatowe o nawierzchni gruntowej	–	0,12	0,18
Drogi powiatowe ogółem	3,85	3,07	3,46
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej	14,06	7,38	6,81
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni gruntowej	1,57	3,29	2,57
Drogi gminne i powiatowe ogółem	15,63	10,67	9,38
Współczynniki w km na 100 km²			
Drogi gminne o nawierzchni twardej	63,18	51,77	49,10
Drogi gminne o nawierzchni gruntowej	9,69	37,06	33,28
Drogi gminne ogółem	72,87	88,83	82,38
Drogi powiatowe o nawierzchni twardej	23,80	34,47	45,57
Drogi powiatowe o nawierzchni gruntowej	–	1,38	2,50
Drogi powiatowe ogółem	23,80	35,85	48,07
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej	86,98	86,24	94,67
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni gruntowej	9,69	38,44	35,78
Drogi gminne i powiatowe ogółem	96,67	124,68	130,45

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

TABELA 112: Gmina Szczerców – podstawowe współczynniki dotyczące nasycenia motoryzacją w 2011 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Współczynniki na 1000 mieszkańców			
Pojazdy ogółem	b.d.	635,18	650,37
Samochody osobowe	b.d.	489,93	473,97
Motocykle	b.d.	29,12	29,33
Motorowery	b.d.	48,35	26,62
Samochody ciężarowe	b.d.	58,50	81,25
Autobusy	b.d.	4,68	2,37
Współczynniki na 100 km²			
Pojazdy ogółem	b.d.	7415,08	9044,57
Samochody osobowe	b.d.	5719,52	6591,46
Motocykle	b.d.	339,98	407,94
Motorowery	b.d.	564,46	370,19
Samochody ciężarowe	b.d.	682,95	1129,97
Autobusy	b.d.	54,65	32,91

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

Komunikacja samochodowa:

Dobrze rozwinięta jest sieć komunikacji autobusowej, obsługiwanej głównie przez Przedsiębiorstwa Komunikacji Samochodowej (PKS), zwłaszcza PKS Bełchatów oraz prywatne BUSy. Dzięki niej można bezpośrednio dotrzeć do każdego sołectwa gminy oraz do miejscowości sąsiednich takich jak między innymi: Bełchatów, Piotrków Trybunalski, Łódź czy Wieluń. Inne połączenia krajowe (międzyregionalne) oraz międzynarodowe realizowane są poprzez dworce autobusowe w Bełchatowie i Łodzi.

Linie kolejowe:

Przez obszar gminy nie przebiegają linie kolejowe. W niewielkiej odległości od zachodnich granicy gminy (12 km od Szczercowa) przebiega linia kolejowa nr 131 (historyczna magistrala węglowa) relacji: Tarnowskie Góry – Kłobuck – Zduńska Wola – Inowrocław – Bydgoszcz – Tczew. Mieszkańcy gminy Szczerców korzystali z komunikacji kolejowej na stacji Rusiec Łódzki. Zgodnie z obecnie obowiązującym rozkładem jazdy pociągów ze stacji Rusiec Łódzki nie są odprawiane składy pasażerskie, zarówno w kierunku Zduńskiej Woli jak i Kłobucka.

Fakt istnienia różnorodnej i dogodnej sieci komunikacyjnej podnosi prestiż gminy oraz stanowi istotny argument, pozwalający stymulować jej dalszy gospodarczy rozwój.

6. 2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna.

6.2.1. Zaopatrzenie w wodę.

W 2011 roku gmina Szczerców była zaopatrywana w wodę przez sieć wodociągową rozdzielczą o długości 138,4 km z 2649 połączeniami prowadzącymi do budynków mieszkalnych. W analizowanym roku dostarczono mieszkańcom 271,5 dam³ wody. W sieć wodociągową wyposażone są wszystkie miejscowości.

TABELA 113: Gmina Szczerców – wyposażenie w sieć wodociągową w 2013 roku.

Miejscowość	Długość sieci w km	Ilość przyłączy
1	2	3
Borowa	4,5	46
Krzyżówki		
Brzezcie	2,7	56
Kozłówki	1,9	40
Bednarze	2,0	14
Chabelice	3,4	172
Chabelice Kolonia		
Dubie	6,3	81
Grudna	4,9	50
Zagadki	2,4	23
Janówka	3,3	70
Kieruzele	5,2	39
Kuźnica Lubiecka	3,6	41
Lubiec	2,6	91
Magdalenów	4,5	44
Niwy	4,4	83
Trakt Puszczański	2,2	70
Józefina	1,1	17
Lubośnia	1,7	10
Osiny	5,2	108
Osiny Kolonia		
Podklucze	4,4	74
Załuże	3,0	64
Podżar	3,3	17
Szubienice	1,7	13
Żabczanka	2,8	18
Połowa	2,9	39
Dzbanki	1,9	34
Kościuszki	2,5	63
Rudzisko	4,7	46
Marcelów	1,0	17
Stanisławów Pierwszy	4,2	84
Leśniaki	1,4	24
Stanisławów Drugi	4,1	70
Szczerców	27,0	1019
Szczercowska Wieś	1,9	38
Kolonia Szczercowska	1,3	35
Tatar	3,2	28
Puszcza	1,9	20
Zbyszek	1,6	33

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SZCZERCÓW

1	2	3
Firlej	1,1	16

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2013.

Na terenie gminy funkcjonuje 1 źródło zaopatrzenia w wodę zlokalizowane w miejscowości Chabielice. Na stacji Ujęcia Wody w Chabielicach w 2012 roku średniodobowa produkcja wody wyniosła 1963 m³, z czego 1453 m³/dobę było podawanych dla mieszkańców gminy Szczerców, a pozostała część sprzedawana była sąsiadnym gminom Rusiec i Rząśnia.

SUW Chabielice:

Decyzją Marszałka Województwa Łódzkiego z dnia 09 października 2009 roku udzielono Gminie Szczerców pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód podziemnych na cele wodociągu wiejskiego z utworów jury górnej z ujęcia „Chabielice”, mieszczącego się w miejscowości Chabielice, poprzez studnie będące częścią systemu odwadniania PGE KWB Bełchatów SA (bariera N oraz E odwodnienia wgłębnego):

- podstawowe:
  - N41 o głębokości 330,0 m, Q_e = 168 m³/h przy se = 21,0 m;
  - N43 o głębokości 330,0 m, Q_e = 217 m³/h przy se = 38,6 m,
- rezerwowe:
  - E2 o głębokości 250,0 m;
  - E3+ o głębokości 250,0,

w ilości:

- Q_{max/h} = 342,2 m³/h;
- Q_{śr/d} = 3520 m³/d;
- Q_{max/rok} = 1284800 m³/rok.

Pozwolenie wodnoprawne na pobór wód podziemnych dla potrzeb wodociągu wiejskiego udzielono na czas określony, to jest do dnia 05 października 2023 roku.

Ujęcie w Chabielicach zaopatruje wszystkie miejscowości w gminie za wyjątkiem wsi Zbyszek i Firlej, które korzystają z ujęcia zlokalizowanego w miejscowości Kluki (poza granicami gminy Szczerców).

TABELA 114: Gmina Szczerców – gęstość sieci wodociągowej w 2011 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Gęstość sieci wodociągowej ⁸⁰ w km/100 km ² ogółem	107,29	121,77	120,71
Gęstość sieci wodociągowej ⁸¹ w km/100 km ² na wsi	107,3	111,3	105,5
Zużycie wody na 1 odbiorcę w m ³ ogółem	40,6	34,3	38,5
Zużycie wody na 1 odbiorcę w m ³ na wsi	40,6	37,6	39,8
Zużycie wody na 1 mieszkańca w m ³ ogółem	33,9	30,6	34,5
Zużycie wody na 1 mieszkańca w m ³ na wsi	33,9	30,8	32,5
% ludności ogółem korzystającej z wodociągu	83,9	89,1	89,7
% ludności wiejskiej korzystającej z wodociągu	83,9	81,4	81,5

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

⁸⁰ Sieć rozdzielcza, bez połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów.

⁸¹ Sieć rozdzielcza, bez połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów.

Gęstość sieci wodociągowej na terenie gminy Szczerców jest niższa od średnich wartości charakteryzujących powiat bełchatowski oraz województwo łódzkie, a w ujęciu obejmującym tylko tereny wiejskie jest nieznacznie niższa od średniej dla powiatu i nieznacznie wyższa od średniej dla województwa. Województwo Łódzkie charakteryzuje się generalnie dość rozproszonym typem zabudowy na terenach wiejskich, co przy zwodociągowaniu zdecydowanej większości miejscowości wpływa na tak wysoki współczynnik. Na terenie gminy Szczerców i całego powiatu bełchatowskiego zabudowę mieszkaniową na terenach wiejskich należy uznać również za rozproszoną, np.: w porównaniu z północną czy zachodnią Polską, jednakże mimo wszystko na mniejszą skalę niż np.: w centralnej czy wschodniej części województwa łódzkiego. Dostępność mieszkańców do sieci wodociągowej na terenie analizowanej gminy jest statystycznie najmniej korzystna. Jednakże gdyby analizować odsetek ludności korzystającej z wodociągu i zamieszkującej tylko tereny wiejskie to współczynnik na terenie gminy Szczerców jest nieznacznie wyższy od średniej dla terenów wiejskich powiatu i województwa.

Istniejące źródła zaopatrzenia i przepustowość głównych rurociągów umożliwiają dalszy rozwój osadnictwa na terenie gminy. Sieć wodociągowa na potrzeby bytowo – gospodarcze i przeciwpożarowe powinna być sukcesywnie rozbudowywana na bazie istniejącego układu w miarę narastania potrzeb wynikających ze zwiększenia intensywności zabudowy i objęcia zabudową nowych terenów, jak również dla objęcia mieszkańców dotychczas nie podłączonych. Uzbrojenie w sieć wodociągową nowych terenów powinno być prowadzone wyprzedzająco w stosunku do zabudowy kubaturowej. W najbliższym czasie planuje się następujące przedsięwzięcia⁸²:

- budowa wodociągu w miejscowości Dubie;
- budowa wodociągu w miejscowości Janówka – Tatar (spinka);
- budowa wodociągu w miejscowości Lubośnia – Józefina (spinka);
- budowa wodociągu w miejscowości Stanisławów Pierwszy;
- budowa wodociągu w miejscowości Szubienice – Szczerców, ul. Piotrkowska (spinka).

6.2.2. Kanalizacja.

Obecnie na terenie gminy sieć kanalizacyjną posiadają jedynie miejscowości: Chabielice i Chabielice Kolonia, Dubie, Grudna, Lubiec, Magdalenów, Niwy i Trakt Puszczański, Podklucze i Załuże, Dzbanki i Kościuszki (przy szosie) w sołectwie Polowa oraz Szczerców. W 2013 roku długość sieci kanalizacyjnej wyniosła tu 52,6 km z 1293 połączeniami prowadzącymi do budynków mieszkalnych. W 2011 roku odprowadzono siecią 116 dm³ płynnych nieczystości. Bez kanalizacji sanitarnej pozostaje reszta miejscowości. Gospodarka ściekowa opiera się tam na powszechnym, przejściowym gromadzeniu ścieków w zbiornikach wybieralnych i wywożeniu ich przez uprawnione podmioty do pobliskich oczyszczalni ścieków. Realizowane są tam także przydomowe oczyszczalnie ścieków. Wody opadowe i roztopowe odprowadzane są poprzez spływ przypowierzchniowy do rowów przydrożnych i melioracyjnych z odpływem do poszczególnych cieków wodnych.

TABELA 115: Gmina Szczerców – wyposażenie w sieć kanalizacyjną w 2013 roku.

Miejscowość z siecią kanalizacyjną	Długość sieci w km	Ilość przyłączy
1	2	3
Chabielice	5,2	71
Chabielice Kolonia		
Dubie	6,2	–

⁸² Zgodnie z uchwałą nr XXXIV/311/13 Rady Gminy Szczerców z dnia 10 września 2013 roku w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Szczerców na lata 2013 – 2018.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SZCZERCÓW

1	2	3
Grudna	1,8	15
Lubiec	1,8	46
Magdalenów	1,5	27
Niwy	2,1	44
Trakt Puszczański	2,6	42
Podklucze	3,8	52
Załuże	3,1	47
Dzbanki	0,8	15
Kościuszki (przy szosie)	1,9	39
Szczerców	21,8	895

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2013.

Odbiornikami płynnych nieczystości są oczyszczalnie ścieków zlokalizowane w miejscowościach: Chabelice Kolonia, Dubie, Lubiec, Magdalenów i Szczerców.

Oczyszczalnia (PGE KWB Bełchatów SA) Chabelice Kolonia:

Obiekt zlokalizowany jest na działkach ewidencyjnych nr: 568/5, 569/10, 569/13, 570/5, 571/5 w miejscowości Chabelice Kolonia. Przepustowość nominalna wynosi 280 m³/dobę o następującym schemacie technologicznym:

- część mechaniczna:
  - pompownia ścieków surowych z kratą;
  - pompy zatapialne – 2 sztuki;
  - żuraw obrotowy do wymiany i konserwacji pomp;
  - sito szczelinowe „Huber Rotomat” z praską odwadniającą skratki;
  - piaskownik okrągły „Huber Rotomat” z ślimakowym transporterem piasku;
  - pojemniki wysypowe do skratek i piasku z rusztem ociekowym,
- część biologiczna:
  - dmuchawy do napowietrzania ścieków oraz osadów stabilizowanych;
  - komora denitryfikacji z mieszadłem o osi pionowej;
  - komora defostacji z mieszadłem o osi pionowej;
  - komora nityfikacji wyposażona w ruszt napowietrzający;
  - dyfuzory drobnopęcherzykowe do napowietrzania ścieków w komorze nityfikacji;
  - układ pomiarowy tlenu rozpuszczonego w komorze nityfikacji;
  - osadnik wtórny pionowy z układem recyrkulacji osadu i usuwania osadu nadmiernego;
  - pompy recyrkulacji osadu;
  - koryto odpływowe z przelewami pilastymi;
  - komora pomiarowa ścieków oczyszczonych;
  - urządzenie do tlenowej stabilizacji osadu nadmiernego;
  - instalacja sterowania pracą oczyszczalni ścieków i aparatura kontrolno – pomiarowa;
  - instalacje technologiczne wody zimnej i elektrycznego ogrzewania;
  - wylot ścieków do odbiornika,
- część osadowa oczyszczalni:
  - zbiornik osadu nadmiernego z przelewem;
  - workownica „Draimad” do odwadniania osadu nadmiernego.

Decyzją Wojewody Łódzkiego z dnia 21 października 2003 roku, zmienioną Decyzją Marszałka Województwa Łódzkiego z dnia 25 lutego 2009 roku udzielono PGE KWB Bełchatów SA pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzanie oczyszczonych ścieków socjalno – bytowych z terenu Zaplecza Warsztatowo – Usługowego Odkrywkii „Szczerców” w Chabielicach (RLM = 1401) do rzeki Krasówki w km 16+590, w ilości:

- $Q_{\max/h} = 26,7 \text{ m}^3/h$;
- $Q_{\text{śr}/d} = 220 \text{ m}^3/d$;
- $Q_{\max/d} = 278 \text{ m}^3/d$;
- $Q_{\text{rok}} = 101470 \text{ m}^3/\text{rok}$,

o parametrach nie przekraczających:

- $BZT_5 - 40 \text{ mg O}_2/\text{dm}^3$;
- $ChZT_{Cr} - 150 \text{ O}_2/\text{dm}^3$;
- zawiesina ogólna – $50 \text{ mg}/\text{dm}^3$,

Pozwolenie wodnoprawne wydano na czas określony, to jest do dnia 31 października 2013 roku.

Oczyszczalnia Dubie:

Obiekt zlokalizowany jest na działce ewidencyjnej nr 131/1 w miejscowości Dubie. Przepustowość nominalna wynosi $30 \text{ m}^3/\text{dobę}$ o następującym schemacie technologicznym:

- pompownia ścieków z kratą;
- 2 sztuki reaktorów biologicznych typu „Bioclar” o przepustowości $15 \text{ m}^3/\text{dobę}$ każdy z defostacją i denitryfikacją biologiczną z układem napowietrzania i dmuchawami;
- urządzenie pomiarowe;
- wylot ścieków oczyszczonych;
- zbiornik osadu nadmiernego

Decyzją Starosty Bełchatowskiego z dnia 08 marca 2012 roku udzielono Gminie Szczerców pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzenie oczyszczonych ścieków sanitarnych z oczyszczalni w miejscowości Dubie (RLM = 200) do rowu R–A, dopływu rzeki Widawki w km 2+260, w ilości:

- $Q_{\max/h} = 1,96 \text{ m}^3/h$;
- $Q_{\text{śr}/d} = 22,70 \text{ m}^3/d$;
- $Q_{\max/d} = 29,50 \text{ m}^3/d$;
- $Q_{\text{śr}/\text{rok}} = 8286 \text{ m}^3/\text{rok}$;
- $Q_{\max/\text{rok}} = 10768 \text{ m}^3/\text{rok}$

o parametrach nie przekraczających:

- $BZT_5 - 25 \text{ mg O}_2/\text{dm}^3$;
- $ChZT_{Cr} - 125 \text{ O}_2/\text{dm}^3$;
- zawiesina ogólna – $35 \text{ mg}/\text{dm}^3$,

Pozwolenie wodnoprawne wydano na czas określony, to jest do dnia 28 lutego 2022 roku.

Oczyszczalnia Lubiec:

Obiekt zlokalizowany jest na działce ewidencyjnej nr 75 w miejscowości Lubiec. Przepustowość nominalna wynosi $30 \text{ m}^3/\text{dobę}$ o następującym schemacie technologicznym:

- pompownia ścieków z kratą;
- 2 sztuki reaktorów biologicznych typu „Bioclar” o przepustowości $15 \text{ m}^3/\text{dobę}$ każdy z defostacją i denitryfikacją biologiczną z układem napowietrzania i dmuchawami;

- urządzenie pomiarowe;
- wylot ścieków oczyszczonych;
- zbiornik osadu nadmiernego

Decyzją Starosty Bełchatowskiego z dnia 14 kwietnia 2011 roku udzielono Gminie Szczerców pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzenie oczyszczonych ścieków sanitarnych z oczyszczalni w miejscowości Lubiec (RLM = 200) do rzeki Pilsni w km 7+220, w ilości:

- $Q_{\max/h} = 2,05 \text{ m}^3/h$;
- $Q_{\text{śr/d}} = 23,50 \text{ m}^3/d$;
- $Q_{\max/d} = 30,60 \text{ m}^3/d$;
- $Q_{\text{rok}} = 8577,5 \text{ m}^3/\text{rok}$,

o parametrach nie przekraczających:

- $BZT_5 - 40 \text{ mg O}_2/\text{dm}^3$;
- $ChZT_{Cr} - 150 \text{ O}_2/\text{dm}^3$;
- zawiesina ogólna – $50 \text{ mg}/\text{dm}^3$,

Pozwolenie wodnoprawne wydano na czas określony, to jest do dnia 31 marca 2021 roku.

Oczyszczalnia Magdalenów:

Obiekt zlokalizowany jest na działkach ewidencyjnych nr: 217/1, 218/1, 218/2, 219/1 i 220/1 w miejscowości Magdalenów. Przepustowość nominalna wynosi $15 \text{ m}^3/\text{dobę}$ o następującym schemacie technologicznym:

- pompownia ścieków z kratą;
- 1 sztuka reaktora biologicznego typu „Bioclar” o przepustowości $15 \text{ m}^3/\text{dobę}$ z defostacją i denitryfikacją biologiczną z układem napowietrzania i dmuchawami;
- urządzenie pomiarowe;
- wylot ścieków oczyszczonych;
- zbiornik osadu nadmiernego

Decyzją Starosty Bełchatowskiego z dnia 14 kwietnia 2011 roku udzielono Gminie Szczerców pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzenie oczyszczonych ścieków sanitarnych z oczyszczalni w miejscowości Magdalenów (RLM = 100) do rowu R–M, dopływu drugiego rzędu rzeki Pilsni w km 0+770, w ilości:

- $Q_{\max/h} = 1,00 \text{ m}^3/h$;
- $Q_{\text{śr/d}} = 11,50 \text{ m}^3/d$;
- $Q_{\max/d} = 15,00 \text{ m}^3/d$;
- $Q_{\text{rok}} = 4197,5 \text{ m}^3/\text{rok}$,

o parametrach nie przekraczających:

- $BZT_5 - 25 \text{ mg O}_2/\text{dm}^3$;
- $ChZT_{Cr} - 125 \text{ O}_2/\text{dm}^3$;
- zawiesina ogólna – $35 \text{ mg}/\text{dm}^3$,

Pozwolenie wodnoprawne wydano na czas określony, to jest do dnia 31 marca 2021 roku.

Oczyszczalnia Szczerców:

Obiekt zlokalizowany jest na działkach ewidencyjnych nr: 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 167, 168 w miejscowości Szczerców. Przepustowość nominalna wynosi $800 \text{ m}^3/\text{dobę}$ o następującym schemacie technologicznym:

- pompownia ścieków z kratą;
- oczyszczalnia ścieków „Superbos–200” z 4 segmentami o przepustowości nominalnej 200 m³/dobę każdy;
- urządzenie pomiarowe;
- wylot do rzeki Widawki;
- urządzenie do odwadniania osadu typu „Drainad” trzyworkowe;
- poletka osadowe.

W jednym segmencie oczyszczalni „Superbos–200” znajdują się:

- separator i komora rozdzielcza na wlocie;
- komora osadu czynnego z wydzieloną strefą niedotlenioną i w pełnym natlenieniu;
- osadniki wtórne;
- komora stabilizacji osadu z odprowadzaniem wód nadosadowych;
- układ recyrkulacji ścieków;
- układ recyrkulacji osadu;
- układ napowietrzania w głębokiego ścieków w komorze osadu czynnego i w zbiorniku tlenowej stabilizacji osadu nadmiernego;
- układ odprowadzania osadu nadmiernego.

Decyzją Starosty Bełchatowskiego z dnia 03 marca 2008 roku, zmienioną Postanowieniem Starosty Bełchatowskiego z dnia 18 lutego 2013 roku udzielono Gminie Szczerców pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzenie oczyszczonych ścieków sanitarnych z oczyszczalni „Superbos” w miejscowości Szczerców (RLM = 3267) do rzeki Widawki w km 36+700, w ilości:

- $Q_{\max/h} = 70,0 \text{ m}^3/h$;
- $Q_{\text{śr/d}} = 800,0 \text{ m}^3/d$;
- $Q_{\max/d} = 1040,0 \text{ m}^3/d$;
- $Q_{\text{rok}} = 292000 \text{ m}^3/\text{rok}$,

o parametrach nie przekraczających:

- BZT₅ – 25 mg O₂/dm³;
- ChZT_{Cr} – 125 O₂/dm³;
- zawiesina ogólna – 35 mg/dm³,

Pozwolenie wodnoprawne wydano na czas określony, to jest do dnia 20 lutego 2018 roku.

TABELA 116: Gmina Szczerców – odprowadzanie ścieków w 2013 roku.

Miejscowość z siecią kanalizacyjną	Odbiornik płynnych nieczystości
1	2
Chabielice	Oczyszczalnia PGE KWB Bełchatów SA – Chabielice Kolonia
Chabielice Kolonia	Oczyszczalnia PGE KWB Bełchatów SA – Chabielice Kolonia
Dubie	Oczyszczalnia Dubie
Grudna	Oczyszczalnia Szczerców
Lubiec	Oczyszczalnia Lubiec
Magdalenów	Oczyszczalnia Magdalenów
Niwy	Oczyszczalnia Szczerców
Trakt Puszczański	Oczyszczalnia Szczerców
Podklucze	Oczyszczalnia Szczerców
Załuże	Oczyszczalnia Szczerców

1	2
Dzbanki	Oczyszczalnia Szczerców
Kościuszki (przy szosie)	Oczyszczalnia Szczerców
Szczerców	Oczyszczalnia Szczerców

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2013.

TABELA 117: Gmina Szczerców – gęstość sieci kanalizacyjnej w 2011 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Gęstość sieci kanalizacyjnej ⁸³ w km/100 km ² ogółem	35,50	30,05	28,45
Gęstość sieci kanalizacyjnej ⁸⁴ w km/100 km ² na wsi	35,5	16,5	11,5
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną na 1 mieszkańca w m ³	14,53	24,10	34,47
% ludności ogółem korzystającej z sieci kanalizacyjnej	44,9	63,0	59,8
% ludności wiejskiej korzystającej z sieci kanalizacyjnej	44,9	23,5	16,8

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

Wskaźniki dotyczące gęstości, a przede wszystkim dostępności do sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Szczerców, pomimo skanalizowania tylko wybranych miejscowości, prezentują się zdecydowanie korzystniej od danych przyporządkowanych dla powiatu bełchatowskiego oraz województwa łódzkiego, również w ujęciu obejmującym nie tylko tereny wiejskie (gęstość sieci). Powyższe świadczy o aktualnie niskim stanie wyposażenia w sieć kanalizacyjną regionu łódzkiego. Obecny brak systemowego rozwiązania gospodarki ściekowej na terenach nie objętych siecią kanalizacyjną, przy jednoczesnym niemal pełnym zwodociągowaniu gminy, powoduje powstawanie większej ilości nieodprowadzonych ścieków. Miejscowa społeczność zmuszona jest gromadzić płynne nieczystości w zbiornikach zlokalizowanych na terenie własnych posesji. Zdarzają się również przypadki nielegalnych wylewisk ścieków na pola uprawne oraz do rowów melioracyjnych. To z kolei wpływa na zwiększone zanieczyszczenie gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych.

Budowa sieci kanalizacyjnej ma priorytetowe znaczenie dla gminy i niebawem rozpoczną się kolejne inwestycje w tym zakresie. Gmina posiada *Koncepcję skanalizowania Gminy Szczerców* opracowaną w styczniu 2013 roku. Przewiduje ona powstanie kilku zlewni, obsługujących poszczególne rejony (miejscowości) gminy:

- Zlewnia Chabielice:
  - stan istniejący;
  - Kieruzele,
- Zlewnia Dubie:
  - stan istniejący;
  - Borowiaki;
  - Kolonia Szczercowska;
  - Marcelów;
  - Rudzisko;
  - Szczercowska Wieś,
- Zlewnia Lubiec – bez zmian (alternatywnie Kuźnica Lubiecka);
- Zlewnia Magdalenów – bez zmian;

⁸³ Sieć rozdzielcza i kolektory.

⁸⁴ Sieć rozdzielcza i kolektory.

- Zlewnia Osiny:
  - Janówka (alternatywnie przydomowe oczyszczalnie ścieków);
  - Osiny;
  - Osiny Kolonia;
  - Tatar,
- Zlewnia Stanisławów (alternatywnie do Zlewni Szczerców):
  - Stanisławów Pierwszy;
  - Stanisławów Drugi,
- Zlewnia Szczerców:
  - stan istniejący;
  - Borowa;
  - Brzezie;
  - Kościuszki pod lasem;
  - Kozłówki;
  - Polowa.

Dla pozostałych miejscowości proponuje się skanalizowanie z zastosowaniem urządzeń asenizacji indywidualnej (przydomowe oczyszczalnie ścieków).

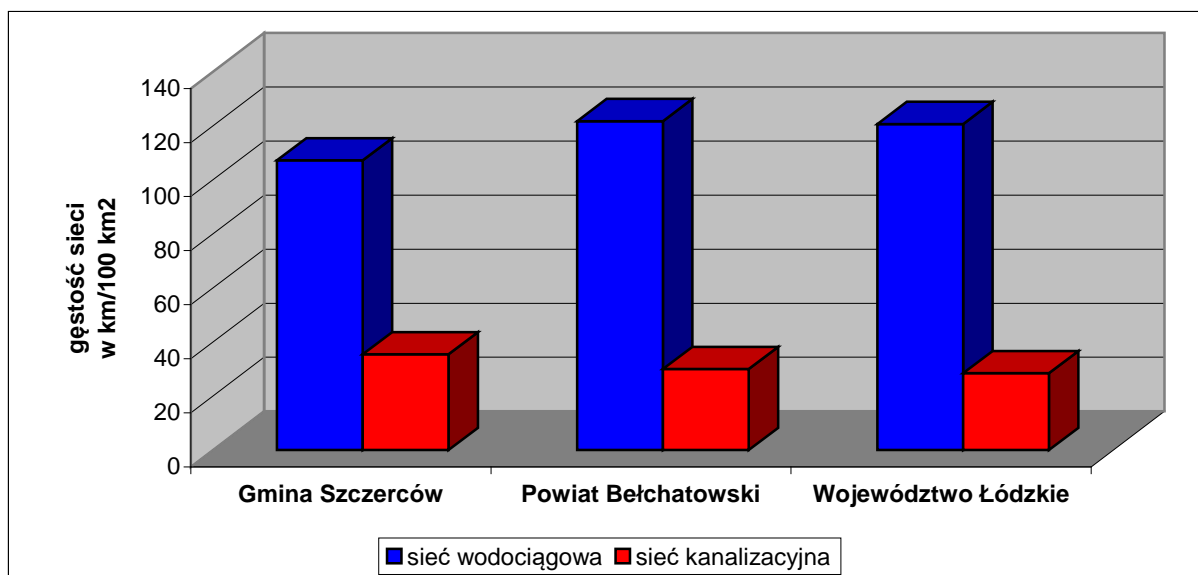
Generalnie budowa sieci kanalizacyjnej na terenach wiejskich i do tego charakteryzujących się dość rozproszonym typem zabudowy jest przedsięwzięciem bardzo kosztownym, nie tylko na etapie inwestycji, ale również w trakcie późniejszego użytkowania. Należy więc założyć, że dla posesji oddalonych od głównej koncentracji zabudowy, gdzie realizacja sieci kanalizacyjnej nie będzie prowadzona ze względów ekonomicznych dopuszcza się pozostawienie zbiorników bezodpływowych lub realizację oczyszczalni przydomowych przy korzystnych warunkach gruntowo – wodnych. Wody opadowe i roztopowe odprowadzane powinny być nadal przez spływ powierzchniowy do pobliskich rowów melioracyjnych i cieków wodnych oraz przez infiltrację do gruntu. Ścieki deszczowe z zanieczyszczeniami typu przemysłowego lub ropopochodnymi (z ciągów komunikacyjnych, placów, parkingów, baz transportowych, warsztatów samochodowych, stacji paliw, itp.) po oczyszczeniu powinny być odprowadzane do odbiornika w sposób zorganizowany poprzez zamknięte bądź otwarte systemy kanalizacyjne. Wody opadowe umownie czyste bądź poddane oczyszczeniu można wykorzystać na miejscu na potrzeby gospodarcze (np.: w obiegach zamkniętych) i odprowadzać powierzchniowo na tereny biologicznie czynne, rozsączyć w gruncie, a jeżeli nie będzie to możliwe retencjonować i odprowadzać do odbiornika po przejściu fali opadów. W najbliższym czasie planuje się następujące przedsięwzięcia⁸⁵:

- budowa kanalizacji Brzezie – Kozłówki;
- budowa kanalizacji Dubie – etap nr II;
- budowa kanalizacji Kieruzele;
- budowa kanalizacji Marcelów – Rudzisko;
- budowa kanalizacji Niwy Małe;
- budowa kanalizacji Osiny wraz z oczyszczalnią;
- budowa kanalizacji Polowa – Borowa;
- budowa kanalizacji Stanisławów Pierwszy – Stanisławów Drugi;
- budowa kanalizacji Tatar;
- budowa kanalizacji Szczercowska Wieś – Kolonia Szczercowska;
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków;
- remont kanalizacji sanitarnej w Szczercowie.

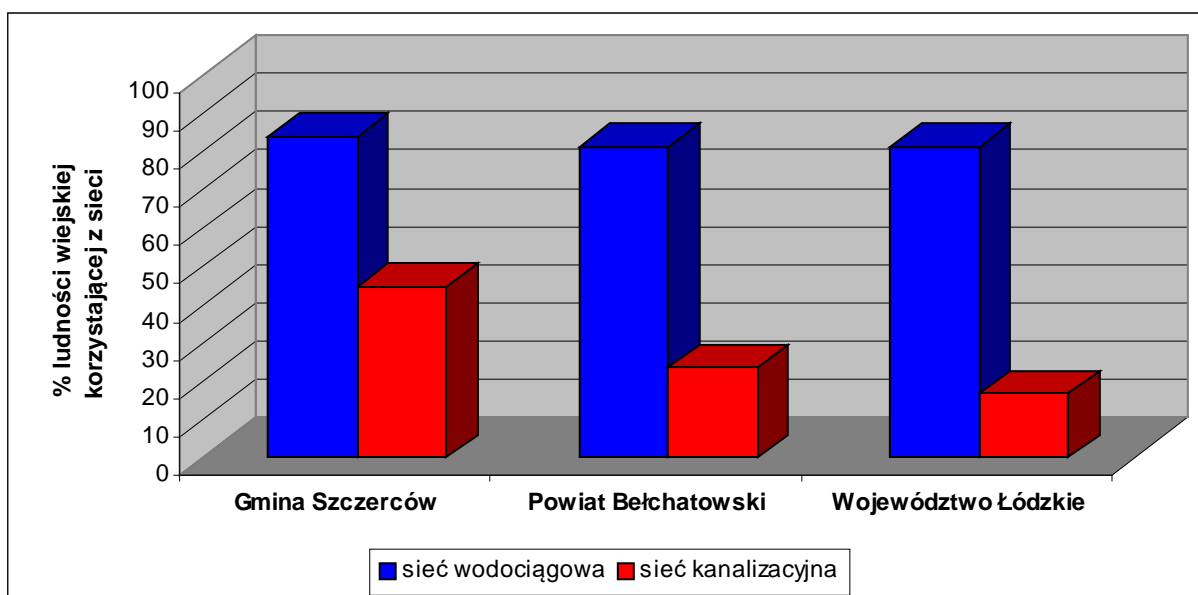
⁸⁵ Zgodnie z uchwałą nr XXXIV/311/13 Rady Gminy Szczerców z dnia 10 września 2013 roku w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Szczerców na lata 2013 – 2018.

RYCINA 31: Gmina Szczerców – zaopatrzenie w wodę i sieć kanalizacyjna w 2011 roku (I).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

RYCINA 32: Gmina Szczerców – zaopatrzenie w wodę i sieć kanalizacyjna w 2011 roku (II).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

6. 3. Sieć gazowa.

Na terenie gminy Szczerców Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA (PGNiG SA) nie posiada odwiertów poszukiwawczych, nie posiada utworzonych obszarów i terenów górniczych w związku z wydobywaniem ropy naftowej lub gazu ziemnego oraz nie posiada przesyłowej i dystrybucyjnej sieci gazowej. Nie planuje również żadnych inwestycji.

Operator Gazociągów Przesyłowych „Gaz – System” SA, Oddział w Rembelszczyźnie nie eksploatuje gazociągów wysokiego i średniego ciśnienia na terenie gminy Szczerców. Zatwierdzony przez Urząd Regulacji

Energetyki (URE) *Plan Rozwoju Operatora Gazociągów Przesyłowych „Gaz – System” SA na okres od 01 maja 2009 do 30 kwietnia 2014 roku* nie zakłada rozbudowy systemu przesyłowego na przedmiotowym terenie. W dalszej perspektywie do 2020 roku „Gaz – System SA” także nie planuje rozbudowy systemu przesyłowego na terenie gminy Szczerców.

Mazowiecka Spółka Gazownictwa (MSG) sp. z o.o., Oddział Zakład Gazowniczy Łódź nie posiada na terenie gminy sieci gazowych, zarówno przesyłowych jak i dystrybucyjnych. MSG sp. z o.o. nie planuje w najbliższych latach budowy sieci gazowej na analizowanym terenie. Wszelkie zamierzenia inwestycyjne rozbudowy sieci gazowej na terenie gminy są uwarunkowane zainteresowaniem potencjalnych odbiorców paliwa gazowego.

TABELA 118: Gmina Szczerców – sieć gazowa, odbiorcy oraz zużycie gazu w gospodarstwach domowych w 2011 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Gęstość sieci gazowej ogółem w km/100 km ²	–	14,42	21,43
Gęstość sieci gazowej przesyłowej w km/100 km ²	–	0,64	3,60
Gęstość sieci gazowej rozdzielczej w km/100 km ²	–	13,78	17,83
Gęstość sieci gazowej rozdzielczej w km / 100 km ² na wsi	–	8,4	4,9
Odbiorcy ⁸⁶ gazu z sieci na 1000 mieszkańców ogółem	–	156,42	160,68
Liczba odbiorców ⁸⁷ gazu z sieci w stosunku do liczby ludności ogółem w (%)	–	15,64	16,07
% ludności ogółem korzystającej z sieci gazowej	–	46,5	39,3
% ludności wiejskiej korzystającej z sieci gazowej	–	5,7	4,0
Zużycie gazu z sieci na 1 odbiorcę ⁸⁸ w m ³ ogółem	–	72,5	142,6
Zużycie gazu z sieci na 1 odbiorcę ⁸⁹ w m ³ na wsi	–	311,3	366,8
Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca ⁹⁰ w m ³ ogółem	–	33,7	55,9
Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca w m ³ na wsi	–	17,7	14,7

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

Istniejące warunki techniczne i stan techniczny gazociągów w regionie pozwalają na perspektywiczną rozbudowę sieci dystrybucyjnej dla potrzeb wszystkich zainteresowanych, którzy spełnią warunek opłacalności w rozumieniu ustawy Prawo energetyczne. Opłacalność przedsięwzięcia uzależniona jest między innymi od zawarcia odpowiedniej ilości umów o przyłączenie do sieci gazowej oraz długości projektowanych gazociągów i przyłączy odpowiednich dla umożliwienia zaistnienia warunków technicznych przyłączenia. Stacje redukcyjno – pomiarowe oraz gazociągi stanowią układy hermetycznie zamknięte i wyłączając stany awaryjne nie zagrażają środowisku naturalnemu. Wprowadzenie gazyfikacji sprzyja ochronie środowiska poprzez eliminację lokalnej emisji pyłów i toksycznych składników spalin. Na terenie gminy korzystne warunki do ewentualnej gazyfikacji posiada przede wszystkim rejon sołectw zlokalizowanych blisko Szczercowa. Są to sołectwa: Borowa, Brzezcie, Dubie, Grudna, Niwy, Podklucze, Polowa, Szczerców i Szczercowska Wieś (łącznie 5700 mieszkańców – około 1500 potencjalnych odbiorców). Ewentualnie jest to także rejon sołectw: Chabielice, Janówka, Kieruzele, Osiny wraz ze

⁸⁶ Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

⁸⁷ Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

⁸⁸ Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

⁸⁹ Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

⁹⁰ Do przeliczeń przyjęto ludność ogółem bez wyodrębniania jej w tych miastach i wsiach, w których ta sieć istniała.

Stanisławowem Pierwszym i Stanisławowem Drugim (łącznie 1500 mieszkańców – około 400 potencjalnych odbiorców). Oba rejony skupiają wiele miejscowości położonych stosunkowo blisko siebie i dodatkowo charakteryzujących się dość dużym zaludnieniem.

Ewentualna przyszła budowa sieci gazowej dla odbiorców indywidualnych powinna być realizowana z uwzględnieniem obowiązującego prawa energetycznego – ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 54 poz. 348) oraz rozporządzeń wykonawczych, w szczególności w oparciu o:

- wnioski podmiotów ubiegających się o przyłączenie do sieci gazowej posiadających tytuł prawny do korzystania z przyłączanego obiektu;
- sporządzony przez przedsiębiorstwo energetyczne plan rozwoju w zakresie sieci gazowej, uwzględniający wytyczne miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, ograniczony do zadań, dla których istnieją warunki techniczne oraz ekonomiczne dostarczania paliwa gazowego.

6. 4. Elektroenergetyka.

6.4.1. Elektroenergetyczna sieć przesyłowa.

Przez obszar gminy Szczerców na odcinku o długości około 6,2 km przebiega dwutorowa linia elektroenergetyczna krajowej sieci przesyłowej o napięciu 400 kV relacji Rogowiec – Ostrów i Rogowiec – Trębaczew, będąca własnością Polskich Sieci Elektroenergetycznych SA. PSE SA dopuszcza ewentualną budowę elektroenergetycznej linii wielotorowej, wielonapięciowej po trasie istniejącej linii elektroenergetycznej. Ponadto nie są planowane nowe obiekty elektroenergetycznej sieci przesyłowej 220 kV i 400 kV.

6.4.2. Elektroenergetyczna sieć dystrybucyjna.

Na terenie gminy Szczerców PGE Dystrybucja SA, Oddział Łódź – Teren eksploatuje:

- linie wysokiego napięcia 110 kV o łącznej długości 10,8 km;
- napowietrzne linie średniego napięcia 15 kV o łącznej długości 81,8 km;
- kablowe linie średniego napięcia 15 kV o łącznej długości 4 km;
- napowietrzne linie niskiego napięcia 0,4 kV o łącznej długości 169,3 km;
- kablowe linie niskiego napięcia 0,4 kV o łącznej długości 24,6 km;
- 90 stacji transformatorowych 15/0,4 kV.

Energia elektryczna dostarczana jest dla odbiorców w gminie Szczerców magistralnymi, napowietrznymi liniami 15 kV, wyprowadzonymi ze stacji 110/15 kV zlokalizowanymi poza terenem gminy:

- „Bełchatów” – przy ul. Pabianickiej w Bełchatowie;
- „Zamoście” – przy ul. Zamoście w Bełchatowie;
- „Rusiec” – przy ul. Dworcowej w miejscowości Rusiec;
- „Wistka” – w miejscowości Dworszowice Pakoszowe w gminie Sulmierzyce.

Przez teren gminy Szczerców przebiega napowietrzna linia 110 kV relacji Chabielice – Karolów. Odbiorcy energii elektrycznej zasilani są liniami nn 0,4 kV wyprowadzonymi ze stacji transformatorowych 15/0,4 kV, będących własnością operatora systemu dystrybucyjnego PGE Dystrybucja SA, Oddział Łódź – Teren lub bezpośrednio z abonenckich stacji transformatorowych 15/0,4 kV, będących własnością odbiorców.

Wszystkie miejscowości na terenie gminy są zelektryfikowane. Dostawy energii w pełni pokrywają potrzeby mieszkańców oraz jednostek gospodarczych. W lokalnym systemie energetycznym występują rezerwy, które mogą być wykorzystywane do celów grzewczych u istniejących odbiorców przyłączonych do sieci PGE

Dystrybucja SA. Na koniec 2012 roku energię elektryczną pobierało 3368 odbiorców. Obecny system elektroenergetyczny zaspokaja we właściwym zakresie potrzeby mieszkańców i nie występują problemy związane z brakami energii elektrycznej. Jednakże część sieci, zwłaszcza niektórych odcinków linii napowietrznych 0,4 kV wymaga modernizacji. Istnieje również potrzeba wymiany części drewnianych słupów na liniach niskiego napięcia. Problemem w skali całej gminy jest niewystarczająca ilość sieci oświetlenia ulicznego.

TABELA 119: Gmina Szczerców – odbiorcy oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2011 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców ⁹¹	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Odbiorcy energii elektrycznej na 1000 mieszkańców	419,69	351,36	396,98
Zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę ogółem w kWh	b.d.	1869,13	1983,04
Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca ogółem w kWh	b.d.	656,7	786,0
Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca na wsi w kWh	b.d.	277,3	280,6

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012 i PGE Dystrybucja SA, Oddział Łódź – Teren, 2013.

Perspektywiczne plany rozwoju PGE Dystrybucja SA po 2020 roku przewidują budowę stacji 110/15 kV „Szczerców” w miejscowości Stanisławów oraz budowę dwutorowej napowietrznej linii 110 kV od istniejącej linii 110 kV relacji Trębaczew – Rusiec do projektowanej stacji 110/15 kV „Szczerców”. Ponadto dla potrzeb kompleksu paliwowo – energetycznego w Bełchatowie przewiduje się budowę elektroenergetycznych linii 110 kV od stacji 400/110 kV „Trębaczew” do miejscowości Chabelice.

6.4.3. Alternatywne źródła energii.

Rosnące wraz z rozwojem cywilizacyjnym zapotrzebowanie na energię, przy wyczerpywaniu się jej tradycyjnych zasobów głównie paliw kopalnych (węgla, ropy naftowej, gazu ziemnego) oraz towarzyszący ich zużyciu wzrost zanieczyszczenia środowiska, powodują zwiększenie zainteresowania wykorzystaniem energii ze źródeł odnawialnych. Energia ze źródeł odnawialnych oznacza energię pochodzącą z naturalnych powtarzających się procesów przyrodniczych, uzyskiwaną z odnawialnych niekopalnych źródeł energii takich jak: energia wody, wiatru, promieniowania słonecznego, geotermalna oraz energia wytwarzana z biomasy stałej, biogazu i biopaliw ciekłych. Urozmaicona (miejscami) rzeźba terenu powoduje, że na obszarze gminy Szczerców istnieją względnie korzystne uwarunkowania naturalne (anemograficzne i hydrograficzne), umożliwiające pozyskiwanie energii elektrycznej z odnawialnych źródeł – w tym przypadku na bazie siły wiatru, wody i promieniowania słonecznego.

Opracowania Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMGW) wskazują, że w Polsce średnia roczna prędkość wiatrów na wysokości 10 – 20 m waha się między 2,8 a 3,5 m/s, a prędkości powyżej 4 m/s, uważane na obecnym poziomie rozwoju technologicznego za wartość minimalną do efektywnej konwersji energii wiatru, występują na 2/3 powierzchni kraju na wysokościach powyżej 25 m nad poziomem gruntu (Skoczkowski et al., 2007). Poza ogólną mezoskalową mapą stref energetycznych w Polsce autorstwa prof. Lorenca (Skoczkowski et al., 2007) brak jest innych bardziej szczegółowych opracowań charakteryzujących prędkości wiatru w kraju. Mapa dzieli obszar Polski na 6 stref od bardzo korzystnej do bardzo niekorzystnej oraz terenów wyłączonych (Lorenc, 2005). Rejon gminy Szczerców zakwalifikowano do strefy III – dość korzystnej. Na terenie gminy Szczerców tereny potencjalnie predysponowane do lokalizacji elektrowni wiatrowych zlokalizowane są w południowej części

⁹¹ Dane na koniec 2012 roku.

gminy w okolicach funkcjonującej odkrywki węgla brunatnego oraz ewentualnie na wybranych miejscach wzdłuż drogi krajowej nr 8. Dokładną wartość panujących tu warunków wietrznych będzie można dopiero ocenić po przeprowadzeniu specjalistycznych badań. Obecnie w południowej części gminy, w rejonie wsi Janówka (działka ewidencyjna nr 78/1), funkcjonuje 1 elektrownia wiatrowa (1 maszt) o mocy 850 kW i średnicy wirnika 52 m na wysokości 66,5 m. Północna część gminy znajduje się w granicach obszarów objętych ochroną w myśl ustawy o ochronie przyrody (Obszar Chronionego Krajobrazu, NATURA 2000, użytki ekologiczne, stanowiska roślin i zwierząt objętych ochroną), a także obejmuje tereny o najwyższym w gminie wskaźniku lesistości. W związku z powyższym inwestycje w farmy wiatrowe uważa się tu za nieporządane.

Na terenie gminy istnieje także korzystny potencjał techniczny energii wodnej. Potencjał techniczny to potencjał możliwy do uzyskania poprzez budowę elektrowni wodnych na istniejących obiektach piętrzących, których stan techniczny oraz warunki hydrologiczne (minimalna wysokość spadku, przepływ roczny średni) pozwalają na realizację inwestycji. Jako kryterium przydatności przyjmuje się minimalną wysokość spadku na poziomie 1,6 m oraz przepływ roczny średni nie mniejszy niż 0,1 m³/s. Korzystne warunki hydrograficzne dotyczą możliwości lokalizacji małych elektrowni wodnych (MEW) w dolinach rzek: Widawki, Krasówki i Pilski, charakteryzujących się nadal – pomimo niekorzystnych przekształceń antropogenicznych – znacznym przepływem. Należy zaznaczyć, że rejon Szczercowa znany był z lokalizacji wielu młynów wodnych. Na terenie gminy Szczerców obecnie funkcjonują dwie MEW:

- MEW na rzece Widawce w km 38+050 w Szczercowie o mocy nominalnej 55 kW;
- MEW typu „Melody”, składająca się z 6 modułów na rzece Krasówce w km: 16+255 – 16+555 w Chabelicach.

W związku z powyższym na bazie szczegółowych, specjalistycznych analiz należy rozpatryć wszystkie aspekty ewentualnej budowy kolejnych małych elektrowni wodnych, z uwzględnieniem obecnych uwarunkowań naturalnych i ekonomicznych.

W Polsce istnieją dość dobre warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego przy dostosowaniu typu systemów i właściwości urządzeń wykorzystujących tę energię do charakteru, struktury i rozkładu w czasie promieniowania słonecznego. Województwo Łódzkie w skali całego kraju charakteryzuje się stosunkowo korzystnymi warunkami nasłonecznienia. Obszar województwa charakteryzuje niewielkie zróżnicowanie warunków nasłonecznienia, przy czym teoretycznie najkorzystniejsze warunki występują w jego zachodniej i centralnej części.

6. 5. Ciepłownictwo.

Potrzeby grzewcze mieszkańców gminy Szczerców (zabudowa jednorodzinna i zagrodowa) pokrywane są ze źródeł indywidualnych, do których należą głównie piece opalane węglem kamiennym i jego pochodnymi, węglem brunatnym, drewnem oraz olejem opałowym lub gazem propan – butan. Nieliczne budynki wielorodzinne, zakłady produkcyjne, obiekty użyteczności publicznej (służba zdrowia, placówki przedszkolne i szkolne, Urząd Gminy, Gminna Biblioteka Publiczna, Gminny Ośrodek Kultury, Zakład Gospodarki Komunalnej, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Ochotnicze Straże Pożarne) i inne obiekty usługowe, a także większe gospodarstwa rolne (przetwórstwo rolno – spożywcze) posiadają własne kotłownie.

Obecny sposób zaopatrzenia w energię ciepłą, poza kotłowniami olejowymi i gazowymi, jest niekorzystny między innymi z punktu widzenia ochrony środowiska. Sieć lokalnych kotłowni opalanych węglem i jego pochodnymi powoduje w okresie zimowym tak zwaną niską emisję zanieczyszczeń, potęgowaną lokalnym, kotlinowatym ukształtowaniem powierzchni ziemi. Wymogi ochrony powietrza atmosferycznego wymuszają

potrzebę podjęcia inicjatyw związanych ze zmianą obecnego rodzaju paliw używanych do celów grzewczych, szczególnie węgla i drewna, w kierunku szerszego wykorzystania paliw uznawanych za ekologiczne. Takim nośnikiem energii może stać się np.: gaz sieciowy, energia elektryczna, biomasa, energia słoneczna, itp. W najbliższym okresie nie przewiduje się realizacji centralnych urządzeń ciepłowniczych, umożliwiających dostawę ciepła dla odbiorców zamieszkujących zabudowania jednorodzinne i zagrodowe. Najbardziej prawdopodobna wydaje się być przynajmniej częściowa gazyfikacja gminy, służąca również potrzebom grzewczym. Gmina nie posiada opracowania *Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe*.

6. 6. Telekomunikacja i łączność.

Gmina Szczerców wyposażona jest w nowoczesne systemy telekomunikacyjne. Dzieje się tak dzięki włączeniu do central obsługujących przepływ automatyczny oraz inwestycji poczynionych przez operatorów telekomunikacyjnych. Zwiększa się liczba numerów telefonicznych. W każdej miejscowości zainstalowani są abonenci telefonii przewodowej. Umożliwia to nawiązanie łączności praktycznie z całym światem. Operująca na terenie gminy firma Orange (dawniej Telekomunikacja Polska SA) zapewnia szeroką gamę usług. Są wśród nich usługi powszechne: telefoniczne, telegraficzne, teleksowe i telefaksowe oraz specjalistyczne w dziedzinie transmisji danych, radiokomunikacji i dostępu do internetu. Ponadto cały teren gminy jest w zasięgu działania operatorów telefonii bezprzewodowej: ORANGE, PLUS, T-MOBILE, PLAY, itd. i oferowanych przez nich nowoczesnych usług teleinformatycznych. Na terenie gminy zlokalizowane są 3 stacje bazowe telefonii mobilnej:

- Chabielice Kolonia – 2 maszty (działki ewidencyjne nr: 549/1 i 554/1);
- Rudzisko – 1 maszt (działka ewidencyjna nr 207);
- Szczercowska Wieś – 3 maszty (działki ewidencyjne nr: 344/10, 346/8 i 460).

Trudności z pozyskaniem szerokiej gamy najświeższych informacji dotyczących telekomunikacji, związane z zastrzeżeniem danych osobowych i ze względu na konkurencję, spowodowały, że w poniższym tekście oraz tabeli analizowane są ostatnie ogólnodostępne dane publikowane w 2000 roku. Według danych z 1999 roku w gminie zarejestrowanych było ogółem 938 łącz telefonii przewodowej, z czego 859 w mieszkaniach. Na 1000 ludności przypadało więc 126 numerów telefonicznych. Obecnie na terenie gminy funkcjonuje Urząd Poczty zlokalizowany w Szczercowie przy ul. Żeromskiego 2. Dodatkowo w Chabielicach funkcjonuje agencja pocztowa.

TABELA 120: Gmina Szczerców – łączność w 2013 roku i telekomunikacja w 1999 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Ludność na 1 placówkę pocztową ⁹²	4012	5144	5181
Liczba placówek pocztowych na 10 tys. ludności	2,49	1,94	1,93
Liczba placówek pocztowych na 10 km ²	0,16	0,23	0,27
Linie telefoniczne ogółem ⁹³ na 1000 ludności	126,19	206,43	262,52
Linie telefoniczne w mieszkaniach na 1000 ludności	115,57	181,72	222,89
Linie telefoniczne w mieszkaniach na 1000 mieszkań	378,41	599,49	647,26

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2000, Poczta Polska SA 2013.

⁹² Placówki pocztowe i agencje pocztowe.

⁹³ Linie w mieszkaniach i w firmach.

Nasylenie usługami łączności (liczba placówek pocztowych w stosunku do liczby ludności) na terenie gminy Szczerców jest obecnie statystycznie najbardziej korzystne w stosunku do uwarunkowań charakteryzujących powiat bełchatowski oraz województwo łódzkie. Powodem takiego stanu są 2 placówki pocztowe (w tym 1 agencja) obsługujące rejon całej gminy. Ogólny poziom telefonizacji gminy Szczerców, o którym świadczy liczba linii ogółem na 1000 mieszkańców był zdecydowanie mniej korzystny od średniej dla powiatu i województwa. W 1999 roku 1 osoba na 8 była abonentem telefonii przewodowej. Poza tym wyższą średnią ilość linii telefonicznych w powiecie i województwie zwiększała duża liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w miastach. Jeszcze bardziej wymiernym wskaźnikiem jest wskaźnik nasycenia telefonią na 1000 mieszkań, który w przypadku gminy Szczerców również kształtował się mniej korzystnie od średniej dla powiatu bełchatowskiego i województwa łódzkiego. W 1999 roku w zaledwie co 3 mieszkaniu zarejestrowany był abonent telefonii analogowej. Obecnie sytuacja ta uległa zmianie, bowiem każdy zainteresowany może zostać abonentem telefonii przewodowej oraz mobilnej i tym samym nasycenie telefonią stacjonarną jak i mobilną należy uznać za wystarczające z punktu widzenia potrzeb. Tak funkcjonujące usługi telekomunikacyjne są niezbędne w dzisiejszych realiach gospodarki rynkowej, z uwagi na zwiększone potrzeby telekomunikacyjne oraz teleinformatyczne mieszkańców, a zwłaszcza obecnych przedsiębiorców i potencjalnych inwestorów.

6. 7. Gospodarka odpadami.

Gmina Szczerców posiada *Plan Gospodarki Odpadami (PGO)*. Dokument został przyjęty uchwałą nr XXXIX/229/10 Rady Gminy Szczerców z dnia 18 lutego 2010 roku. System zbierania odpadów komunalnych na terenie gminy Szczerców jest podobny do większości takich systemów stosowanych w innych rejonach Polski. Polega on na zbieraniu do odpowiednich pojemników odpadów oraz ich dalszemu deponowaniu na składowisku.

Ilość i jakość wytwarzanych odpadów komunalnych uzależnione są od wielu czynników lokalnych, takich jak:

- sytuacja gospodarcza i poziom życia mieszkańców;
- styl życia mieszkańców;
- struktura zabudowy, infrastruktura komunalna i usługowa.

Skład odpadów komunalnych jest zróżnicowany dla miast i wsi. Odpady komunalne wytwarzane na terenach wiejskich charakteryzują się generalnie mniejszym udziałem materii organicznej i papieru. Relatywnie większa jest w nich zawartość tworzyw sztucznych oraz szkła. Najważniejszymi źródłami powstawania odpadów komunalnych bez względu na to czy jest to teren miejski czy wiejski są przede wszystkim gospodarstwa domowe generujące odpady komunalne oraz obiekty infrastruktury społecznej takie jak: handel, usługi, rzemiosło, szkolnictwo, służba zdrowia, obiekty turystyczne, itp., w których powstają odpady podobne do komunalnych. Odpady podobne do komunalnych generują także zakłady produkcyjne podczas swojej działalności. Odpady przemysłowe niebezpieczne i inne niż niebezpieczne wytwarzają zakłady przemysłowe, ale także tego rodzaju odpady występują w strumieniu odpadów komunalnych. W ciągu roku na terenie gminy powstaje ponad 1500 Mg odpadów komunalnych. Według PGO dla gminy Szczerców przeciętna roczna struktura morfologiczna odpadów komunalnych z gospodarstw domowych przedstawia się następująco:

- odpady mineralne, w tym frakcja popiołowa – 32,67 %;
- odpady kuchenne ulegające biodegradacji – 16,80 %;
- papier i tektura – 11,20 %;
- tworzywa sztuczne – 11,20 %;
- szkło – 7,47 %;
- odpady wielkogabarytowe – 6,67 %;
- metale – 4,67 %;

- odpady zielone – 3,73 %;
- odpady wielomateriałowe – 2,80 %;
- drewno – 1,40 %;
- odzież i tekstylia – 0,93 %;
- odpady niebezpieczne – 0,47 %.

Na obszarze gminy działalność w zakresie zbierania, transportu, usuwania lub unieszkodliwiania stałych odpadów komunalnych prowadzi firma Eko – Region spółka z o.o., Bełchatów. Odpady gromadzone są przez mieszkańców w pojemnikach przeznaczonych na poszczególne frakcje (odpady zmieszane, papier, szkło, tworzywa sztuczne, itd.). Częstotliwość odbierania odpadów komunalnych z terenu gminy uzależniona jest od szybkości ich wypełniania. W większości przypadków odpady zmieszane wywożone są raz w tygodniu oraz na zgłoszenie telefoniczne. Oprócz tego w Szczercowskiej Wsi funkcjonuje Gminny Punkt Zbiórki Odpadów Segregowanych i Wielkogabarytowych. Mieszkańcy gminy mogą przekazywać tu między innymi: odpady opakowaniowe, wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, gruz oraz odpady ulegające biodegradacji (trawę, gałęzie). Odpady przemysłowe i niebezpieczne z zakładów produkcyjnych i usługowych wywożone są przez wyspecjalizowane podmioty spoza terenu gminy. PGE KWB Bełchatów SA prowadzi gospodarkę odpadami zgodną z przyznaną koncesją górnictwem.

Obecnie na terenie gminy nie ma i nie planuje się budowy składowiska odpadów oraz innych instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych. Nie ma także składowisk odpadów specjalnych i niebezpiecznych, np.: mogielników. Odpady komunalne z terenu gminy Szczerców deponowane są aktualnie na składowiskach w miejscowości Dylów (gmina Pajęczno) oraz w miejscowości Wola Kruszyńska (gmina Bełchatów). Na terenie gminy nie notuje się występowania dzikich wysypisk śmieci.

Na terenie gminy istnieje zrehabilitowane Gminne Wysypisko Odpadów Stałych w Rudzisku (działka ewidencyjna nr 314/3) o powierzchni 0,80 ha. Składowisko nie spełniało wymogów ustawy o odpadach, było już wypełnione w sposób uniemożliwiający dalszą eksploatację, wobec czego w 2009 roku decyzją Starostwa Powiatowego w Bełchatowie składowisko zostało wskazane do zamknięcia. Składowisko zostało zamknięte, jednakże w dalszym ciągu był to obiekt szczególnie uciążliwy z punktu widzenia ochrony środowiska i oddziaływania na najbliższe otoczenie. Po zakończonej eksploatacji teren składowiska wymagał rekultywacji i ponownego zagospodarowania. Do rekultywacji użyto między innymi osady ściekowe powstające w gminnej oczyszczalni ścieków w Szczercowie. Prace rekultywacyjne wykonano, w wyniku czego odpady komunalne pokryto warstwami o właściwościach izolacyjno – rekultywacyjnych, a następnie dokonano odtworzenia warstwy gleby na powierzchni zrehabilitowanego składowiska, co było konieczne dla odtworzenia roślinności. Obecnie na zrehabilitowanym składowisku posiana jest trawa i posadzona roślinność.

Mając na uwadze dbałość o stan środowiska naturalnego docelowo należy założyć następujące, podstawowe kierunki działań w zakresie gospodarki odpadami:

- zmniejszenie ilości wszystkich rodzajów odpadów kierowanych na składowiska;
- ograniczenie ilości odpadów komunalnych organicznych poprzez ich kompostowanie na miejscu powstawania;
- objęcie wszystkich mieszkańców systemem segregacji odpadów;
- niedopuszczanie do powstawania dzikich wysypisk;
- wspieranie mieszkańców w działaniach związanych z usuwaniem azbestu poprzez wyspecjalizowane firmy wybrane przez gminę;
- podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców.

Nowa ustawa o gospodarowaniu odpadami (nowelizacja ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach) sprawia, że to poszczególne gminy a nie właściciele nieruchomości decydują o tym gdzie trafią odpady, a także jaki podmiot będzie zajmował się ich wywozem. Dzięki temu w zamyśle ma powstać nowy, sprawniejszy system gospodarowania odpadami, w którym więcej odpadów będzie segregowanych, czego wymagają normy Unii Europejskiej. Na mieszkańców nałożony został podatek śmieciowy. Nowa ustawa dopuszcza trzy warianty naliczania podatku: opłata od mieszkańca (osoby), opłata od metra kwadratowego nieruchomości lub opłata uzależniona od ilości zużytej wody lub system mieszany. W związku z ustawowym wymogiem objęcia każdego mieszkańca podatkiem śmieciowym można spodziewać zwiększonej ilości odbieranych odpadów.

Należy podkreślić, że na terenie gminy Szczerców selektywna zbiórka komunalnych odpadów opakowaniowych była zaawansowana już od kilku lat i prowadzona na dużą skalę dzięki współpracy Gminy z Regionalnym Centrum Edukacji Ekologicznej w Bełchatowie, które promowało i wspierało finansowo segregację odpadów przy pomocy środków z Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Gmina Szczerców czynnie uczestniczyła w powyższym przedsięwzięciu.

6. 8. Melioracje i urządzenia wodne.

6.8.1. Melioracje.

Urządzenie melioracji wodnych służą regulacji stosunków wodnych w celu poprawienia zdolności produkcyjnej gleby oraz ułatwienia jej uprawy. Ponadto chronią użytki rolne przed powodzią. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 Prawo wodne (tekst jednolity, Dz. U. z 2012 roku, poz. 145) dzieli urządzenia melioracji wodnych na podstawowe i szczegółowe.

Do urządzeń melioracji wodnych podstawowych należą:

- budowle piętrzące, upustowe oraz obiekty służące do ujmowania wód;
- stopnie i zbiorniki wodne;
- kanały wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie;
- rurociągi o średnicy co najmniej 0,6 m;
- budowle regulacyjne oraz przeciwpowodziowe;
- stacje pomp.

Natomiast urządzenia melioracji wodnych szczegółowych obejmują:

- rowy wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie;
- deszczownie z pompami przenośnymi;
- rurociągi o średnicy poniżej 0,6 m;
- stacje pomp do nawodnień ciśnieniowych;
- ziemne stawy rybne oraz groble na obszarach nawadnianych;
- systemy nawodnień grawitacyjnych.

TABELA 121: Gmina Szczerców – wyciąg danych z ewidencji wód i urządzeń wodnych w 2012 roku (I).

Obręb	Obszar zmeliorowany urządzeniami melioracji wodnych szczegółowych w ha		
	Grunty orne	Trwałe użytki zielone	
		ogółem	w tym nawadniane
Bednarze	16,00	27,00	–
Borowa	148,40	–	–
Brzezie	12,00	20,00	–
Chabielice	–	–	–
Dubie	138,00	40,10	–
Firlej	–	–	–
Grudna	–	27,60	–
Janówka – Osiny	–	30,20	–
Kościuszki	61,10	–	–
Kuźnica Lubiecka	15,00	24,20	–
Lubiec	15,40	101,10	90,80
Magdalenów	30,00	24,80	–
Marcelów	–	49,60	30,80
Niwy	–	47,00	–
Parchliny	–	–	–
Podklucze – Załuże	13,00	51,80	–
Podżar	14,40	35,70	–
Polowa	97,30	–	–
Rudzisko	12,00	7,20	–
Stanisławów I i II	58,70	78,80	39,50
Szczerców	12,30	48,20	–
Szczercowska Wieś	63,40	10,40	–
Tatar	–	11,40	–
Zbyszek	–	–	–
Żabczanka	–	–	–
Lasy Państwowe	–	8,90	8,90

Źródło: Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi, Terenowy Inspektorat w Piotrkowie Trybunalskim, 2013.

Według aktualnych danych Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych (WZMiUW) w Łodzi, Inspektorat Terenowy w Piotrkowie Trybunalskim, na terenie gminy Szczerców łączna powierzchnia użytków rolnych zmeliorowanych urządzeniami melioracji szczegółowych wynosi 1351 ha, z czego: grunty orne 707 ha oraz użytki zielone 644 ha, w tym nawadniane 170 ha. Powyższe oznacza, że użytki rolne zmeliorowane stanowią 17,59 % ogólnej powierzchni trwałych użytków rolnych w gminie. Grunty orne zmeliorowane stanowią 13,77 % ogółu gruntów ornych, zaś użytki zielone zmeliorowane 25,29 % ogółu użytków zielonych, w tym nawadniane 6,68 % ogółu użytków zielonych.

TABELA 122: Gmina Szczerców – wyciąg danych z ewidencji wód i urządzeń wodnych w 2012 roku (II).

Obręb	Powierzchnia zdrenowana w ha	
	ogółem	w tym grunty orne
Bednarze	–	–
Borowa	–	–
Brzezie	–	–
Chabielice	–	–
Dubie	138,00	138,00
Firlej	–	–
Grudna	–	–
Janówka – Osiny	–	–
Kościuszki	15,60	15,60
Kuźnica Lubiecka	–	–
Lubiec	–	–
Magdalenów	–	–
Marcelów	–	–
Niwy	–	–
Parchliny	–	–
Podklucze – Załuże	–	–
Podżar	–	–
Polowa	17,40	17,40
Rudzisko	–	–
Stanisławów I i II	–	–
Szczerców	–	–
Szczercowska Wieś	63,00	63,00
Tatar	–	–
Zbyszek	–	–
Żabczanka	–	–
Lasy Państwowe	–	–

Źródło: Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi, Terenowy Inspektorat w Piotrkowie Trybunalskim, 2013.

Powierzchnia użytków rolnych zdrenowanych wynosi 234 ha, z czego wszystkie na gruntach ornych, co stanowi 3,05 % ogółu użytków rolnych w gminie oraz 4,56 % ogółu gruntów ornych. Sieć drenarska składa się 54 budowli, do których należą:

- studzienki drenarskie (15 sztuk):
  - Dubie – 9 sztuk;
  - Szczercowska Wieś – 6 sztuk,
- wyloty ze zbieraczy (39 sztuk):
  - Dubie – 25 sztuk;
  - Kościuszki – 4 sztuki;
  - Polowa – 5 sztuk;
  - Szczercowska Wieś – 5 sztuk.

TABELA 123: Gmina Szczerców – wyciąg danych z ewidencji wód i urządzeń wodnych w 2012 roku (III).

Obręb	Długość rowów melioracyjnych w mb		Budowle wodne na rowach w sztukach	
	ogółem	w tym ubezpieczone	zastawki, wpusty, przepusto–zastawki	przepusty, mostki, brody
Bednarze	4700	2400	–	4
Borowa	20200	9700	–	40
Brzezie	3600	1700	–	6
Chabielice	–	–	–	–
Dubie	8100	3200	–	45
Firlej	–	–	–	–
Grudna	3300	–	–	8
Janówka – Osiny	–	–	–	–
Kościuszki	5900	–	–	26
Kuźnica Lubiecka	4100	1900	–	7
Lubiec	19300	4600	8	14
Magdalenów	6200	4800	–	3
Marcelów	5400	1000	3	5
Niwy	8700	–	–	5
Parchliny	–	–	–	–
Podklucze – Załuże	6300	1000	–	9
Podżar	6900	–	–	7
Polowa	13500	4900	–	39
Rudzisko	1800	–	–	3
Stanisławów I i II	15100	3000	4	3
Szczerców	6800	–	–	9
Szczercowska Wieś	1400	–	–	3
Tatar	2000	–	–	3
Zbyszek	–	–	–	–
Żabczanka	–	–	–	–

Źródło: Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi, Terenowy Inspektorat w Piotrkowie Trybunalskim, 2013.

Według aktualnych danych Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi, Inspektorat Terenowy w Piotrkowie Trybunalskim, całkowita długość rowów melioracyjnych na terenie gminy Szczerców wynosi 143,300 km, w tym ubezpieczonych 38,200 km. Oznacza to, że średnio na każde 100 ha powierzchni gminy przypada 1,111 km rowów melioracyjnych (około 11 m na 1 ha). Natomiast na każde 100 ha użytków rolnych przypada średnio 1,865 km rowów melioracyjnych (około 19 m na 1 ha). Ogólna liczba urządzeń wodnych na rowach melioracyjnych wynosi 254 sztuki, z czego 239 to przepusty wodne, mostki i brody, a 15 to zastawki, wpusty i przepusto–zastawki.

Istotny wpływ na prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej mają rozmiary i techniczna sprawność urządzeń wodnych. Ponieważ nadmiar wód w glebie, podobnie jak ich niedobór negatywnie wpływają na jej wydajność, to tworzenie optymalnych warunków wilgotnościowych i powietrznych poprzez melioracje, dzięki którym można regulować poziom wód gruntowych oraz odpływ nadmiaru wód opadowych, staje się koniecznością. Prawidłowe funkcjonowanie systemów melioracyjnych jest uzależnione od ich właściwej eksploatacji i konserwacji.

Odpowiedzialność za właściwe utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych spoczywa na zainteresowanych właścicielach gruntów. Stan urządzeń melioracji wodnych szczegółowych na terenie gminy Szczerców jest w dużej mierze niezadowalający. Według obserwacji i wywiadów terenowych wykonanych na potrzeby sporządzenia niniejszego Studium większość urządzeń melioracyjnych wymaga odbudowy lub modernizacji. Należy podkreślić, że niezadowalający stan systemu melioracyjnego wynika również z powstania rozległego, stale powiększającego się leja depresyjnego, związanego z odkrywkową eksploatacją węgla brunatnego na złożu „Bełchatów” (Pole Bełchatów i Pole Szczerców). Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi, Inspektorat Terenowy w Piotrkowie Trybunalskim nie przewiduje w najbliższych latach inwestycji na terenie gminy Szczerców.

W północno – wschodniej części gminy Szczerców, na granicy z gminami Kluki i Żelów od lat planowana jest budowa zbiornika retencyjnego „Zbyszek” na rzece Pilsa o powierzchni 120 ha. W *Aneksie do Wojewódzkiego Programu Małej Retencji dla Województwa Łódzkiego* z 2010 roku inwestycję uznano jako wątpliwą ze względu na uwarunkowania ekonomiczne i środowiskowe:

- realizacja obiektu na terenach leśnych należących do Skarbu Państwa spowoduje wielomilionowe koszty z tytułu wyłączenia gruntów z produkcji leśnej;
- przewidywana reaktywacja zbiorników wodnych w rejonie wsi Lubiec będzie całkowicie wystarczająca dla zaspokojenia potrzeb retencyjnych w tym rejonie województwa;
- lokalizacja obiektu w bezpośrednim sąsiedztwie prognozowanego maksymalnego leja depresji odkrywki „Bełchatów” i „Szczerców” stawia pod znakiem zapytania możliwości retencyjne rzeki Pilsa;
- lokalizacja zbiornika nie znajduje akceptacji lokalnych władz samorządowych oraz Nadleśnictwa Bełchatów, nie widzących potrzeby jej realizacji.

Należy podkreślić, że według danych PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna SA, Oddział Kopalnia Węgla Brunatnego Bełchatów, rzeka Pilsa nie była i nie będzie w zasięgu leja depresji.

6.8.2. Urządzenia wodne.

Na terenie gminy Szczerców ciek wodny naturalny i kanały znajdują się w administracji Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi, Inspektorat Terenowy w Piotrkowie Trybunalskim.

TABELA 124: Gmina Szczerców – wyciąg danych z ewidencji wód i urządzeń wodnych w 2012 roku (IV).

Obręb	Długość cieków naturalnych w mb		Długość kanałów w mb	
	ogółem	w tym uregulowane	ogółem	w tym uszczelnione
1	2	3	4	5
Bednarze	2300	2300	–	–
Borowa	–	–	–	–
Brzezie	–	–	–	–
Chabielice	–	–	1100	1100
Dubie	2500	–	–	–
Firlej	1900	500	–	–
Grudna	–	–	–	–
Janówka – Osiny	–	–	–	–
Kościuszki	500	–	–	–
Kuźnica Lubiecka	2800	2800	–	–
Lubiec	4820	1720	1800	–

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SZCZERCÓW

1	2	3	4	5
Magdalenów	–	–	1175	–
Marcelów	1080	1080	625	–
Niwy	3300	–	–	–
Parchliny	4800	4800	–	–
Podklucze – Załuże	–	–	1300	–
Podżar	3450	3450	–	–
Polowa	1700	–	–	–
Rudzisko	1200	600	–	–
Stanisławów I i II	4200	4200	–	–
Szczerców	3250	850	–	–
Szczercowska Wieś	4400	–	–	–
Tatar	1800	600	–	–
Zbyszek	3000	1400	–	–
Żabczanka	2600	–	–	–

Źródło: Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi, Terenowy Inspektorat w Piotrkowie Trybunalskim, 2013.

Według aktualnych danych Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi, Inspektorat Terenowy w Piotrkowie Trybunalskim, przez obszar gminy Szczerców przepływają ciek naturalne o łącznej długości 49,600 km, z czego 24,300 km jest uregulowanych. Ponadto w rejestrze urządzeń wodnych figuruje 6,000 km kanałów, z czego 1,100 km jest uszczelnionych.

TABELA 125: Gmina Szczerców – wyciąg danych z ewidencji wód i urządzeń wodnych w 2012 roku (V).

Obręb	Budowle wodne na ciekach naturalnych i kanałach w sztukach		
	piętrzące i przelewy	komunikacyjne	progi, stopnie, bystrotoki
1	2	3	4
Bednarze	–	–	–
Borowa	–	–	–
Brzezie	–	–	–
Chabielice	–	–	–
Dubie	–	–	–
Firlej	–	–	–
Grudna	–	–	–
Janówka – Osiny	–	–	–
Kościuszki	–	–	–
Kuźnica Lubiecka	1	–	–
Lubiec	–	1	1
Magdalenów	–	1	–
Marcelów	–	1	–
Niwy	–	–	–
Parchliny	–	–	–
Podklucze – Załuże	–	–	–
Podżar	–	3	6
Polowa	–	–	–

1	2	3	4
Rudzisko	–	–	–
Stanisławów I i II	–	–	–
Szczerców	1	1	–
Szczercowska Wieś	–	–	–
Tatar	–	–	–
Zbyszek	–	1	–
Żabczanka	–	–	–

Źródło: Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi, Terenowy Inspektorat w Piotrkowie Trybunalskim, 2013.

Ogólna liczba urządzeń wodnych na ciekach naturalnych i kanałach wynosi 17 sztuk, z czego 2 to budowle piętrzące i przelewy, 8 to budowle komunikacyjne, a 7 to progi, stopnie i bystrotoki.

6. 9. Cmentarze.

Na terenie gminy Szczerców funkcjonują 2 cmentarze parafialne, które zlokalizowane są w następujących miejscowościach:

- Chabelice Kolonia (działki ewidencyjne nr: 460 i 464/14) – o powierzchni 1,64 ha;
- Szczerców (działki ewidencyjne nr: 979, 1903, 871/1, 871/2, 871/3, 874/1, 874/2, 875/1, 876/1, 876/2, 877/1, 877/2, 879/1, 1724/2, 1724/3, 871/8, 872/1, 872/2, 873/1, 873/2, 875/2, 878/1, 878/2, 879/2, 880/1, 880/2, 890/1) – 2,60 ha.

Łączna powierzchnia czynnych cmentarzy wynosi 4,24 ha. Szacuje się, że istniejące miejsca pochówku w perspektywie najbliższych kilkunastu lat zaspokoją potrzeby mieszkańców gminy i w związku z powyższym nie planuje się rozbudowy istniejących obiektów.

W miejscowości Szubienice (działka ewidencyjna nr 785) zlokalizowany jest nieczynny cmentarz wojskowy o powierzchni 0,15 ha. Znajdują się tu mogiły żołnierzy niemieckich, austriackich i rosyjskich z czasów I wojny światowej oraz polskich, radzieckich i niemieckich z czasów II wojny światowej. Natomiast w Szczercowie (góry Junga) znajduje się nieczynny cmentarz żydowski.

Na terenie gminy nie występują grzebowiska dla zwierząt. Gmina posiada stosowne umowy dotyczące odbioru i utylizacji martwych zwierząt hodowlanych i gospodarskich.

6. 10. Obiekty obrony cywilnej i narodowej.

Obrona cywilna i narodowa na terenie gminy Szczerców posiada magazyn obrony cywilnej zlokalizowany w Chabelicach w budynku hydroforni (działka ewidencyjna nr 430/1) do wykorzystania w czasie potencjalnych zagrożeń. W najbliższym czasie planuje się zmianę lokalizacji magazynu do Szczercowa, przy ul. Piłsudskiego (działka ewidencyjna nr 595/2).

7. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE.

W przeznaczeniu terenów do pełnienia funkcji planistycznych należy uwzględnić ograniczenia jakie wynikają z prawnej ochrony: środowiska, zasobów przyrody i warunków życia ludzi. Należy zapewnić przewidywaną prawem ochronę wszystkim elementom środowiska i obiektów opisanych w rozdziałach nr 1 i 2 niniejszego opracowania. Istnienie na omawianym terenie infrastruktury technicznej, opisanej w rozdziale nr 6, stwarza dodatkowe ograniczenia. Wymagają one zapewnienia dodatkowych stref ochronnych oraz obszarów ograniczonego użytkowania.

7. 1. Ochrona przyrodnicza i rolnicza.

7.1.1. Ochrona gruntów rolnych i leśnych.

Zgodnie z ustawą z dnia 19 grudnia 2008 roku o zmianie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z dnia 31 grudnia 2008 roku) na obszarze gminy Szczerców ochronie podlega cały areal gruntów ornych, łąk i pastwisk zaliczanych do III klasy bonitacyjnej, a także kompleksy użytków rolnych klas IV – VI wytworzonych z gleb pochodzenia organicznego oraz tereny leśne w granicach administracyjnych całej gminy.

7.1.2. Ochrona przyrody.

Na obszarze gminy Szczerców ochronie przyrodniczej podlegają:

- Obszar Chronionego Krajobrazu „Doliny Widawki”;
- NATURA 2000 „Święte Ługi” (PLH 100036);
- użytki ekologiczne;
- pomniki przyrody;
- gatunki roślin i zwierząt prawnie chronionych;

a także postulują się ochronę:

- zinwentaryzowanych cennych siedlisk przyrodniczych;
- grup śródpolnej zieleni wysokiej;
- istniejących ciągów zadrzewionych;
- ciągów ekosystemów wodno – łąkowych wzdłuż cieków;
- zieleni urządzonej.

Dla obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2013 roku poz. 627) obowiązują zasady gospodarowania i ochrony wynikające z zapisów ww. ustawy.

Zgodnie z Rozporządzeniem nr 59/2007 Wojewody Łódzkiego z dnia 04 grudnia 2007 roku (z późn. zm. – *podrozdział 1.10.2.*) w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Widawki na Obszarze wprowadza się następujące zakazy w celu zachowania czynnej ochrony ekosystemów, ich trwałości oraz zwiększenia różnorodności biologicznej:

- zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa

w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 roku, nr 199, poz. 1227 z późn. zm.);

- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- wydobywania dla celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztorowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybactwo;
- likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno – błotnych.

Zakazy, o którym mowa nie dotyczą prac wykonywanych na potrzeby ochrony przyrody oraz nie dotyczą terenów, dla których udzielono koncesji na wydobywanie kopalin przed dniem wejścia w życie Rozporządzenia Nr 59/2007 Wojewody Łódzkiego z dnia 4 grudnia 2007 roku w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Widawki.

7.1.3. Wody podziemne.

Z uwagi na przewodność hydrauliczną, wydajność potencjalną studni oraz ryzyko zagrożenia zasobów wodnych na obszarze gminy Szczerców wyodrębniono, zgodnie z regionalizacją hydrogeologiczną A.S. Kleczkowskiego (1990), Główny Zbiornik Wód Podziemnych (GZWP). Jest to górnojurajski GZWP nr 326 „Zbiornik Częstochowa Wschód”. W rejonie gminy Szczerców GZWP nr 326 nie wymaga wysokiej (OWO) ani najwyższej (ONO) ochrony.

W przypadku potrzeby wyznaczenia obszaru wysokiej ochrony (OWO) postuluje się zakazać lub ograniczyć budowę obiektów produkcyjnych stwarzających zagrożenia dla środowiska, budowę składowisk wylewisk odpadów komunalnych i przemysłowych oraz oczyszczalni ścieków, lokalizacji i eksploatacji ferm hodowlanych, stosujących technologie szczególnie uciążliwe dla środowiska oraz innej działalności gospodarczej mogącej spowodować trwałe zanieczyszczenie gruntów i wód powierzchniowych oraz podziemnych. W przypadku uzyskania statusu najwyższej ochrony (ONO) na obszarze zasilania wskazana jest likwidacja lub ograniczenie oddziaływania na wody podziemne i powierzchniowe (obszar zasilania) już istniejących ognisk zanieczyszczeń. Należy wprowadzić także ograniczenia dotyczące użytkowania gruntów, a w szczególności stosowania nawozów mineralnych i środków ochrony roślin na terenach użytkowanych rolniczo.

7.1.4. Wody powierzchniowe.

Zgodnie z ustawą Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2012 roku, poz. 145) należy przestrzegać między innymi zakazu grodzenia nieruchomości w odległości 1,5 m od krawędzi cieków.

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2009 roku (Dz. U. nr 106, poz. 882) w sprawie szczegółowego zakresu opracowywania planów gospodarki wodami na obszarach dorzeczy zostaną opracowane stosowne dokumenty określające zasady gospodarowania wodami podziemnymi i powierzchniowymi, w tym dla rejonu gminy Szczerców. Zgodnie z powyższym Uchwałą Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 lutego 2011 roku przyjęto *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry*.

7.1.5. Ochrona przeciwpowodziowa.

Na terenie gminy Szczerców określono obszary szczególnego zagrożenia powodzią na podstawie opracowania *Studium ochrony przeciwpowodziowej rzeki Widawki*, będącego w posiadaniu RZGW w Poznaniu. Dla obszarów bezpośredniego (szczególnego) zagrożenia powodzią obowiązują wymagania wynikające z art. 40 ust. 1 pkt 3 oraz art. 88 I ust. 1 ustawy Prawo Wodne z dnia 18 lipca 2001 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2012 roku, poz. 145), zakazujące między innymi:

- lokalizowania na obszarach bezpośredniego zagrożenia powodzią nowych inwestycji zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych, a także innych materiałów, które mogą zanieczyścić wody;
- prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, w tym w szczególności ich składowania;
- wykonywania urządzeń wodnych oraz wznoszenia innych obiektów budowlanych;
- sadzenia drzew lub krzewów;
- zmiany ukształtowania terenu;
- składowania materiałów oraz wykonywania innych robót i czynności, które mogłyby utrudnić ochronę przed powodzią oraz wpłynąć na pogorszenie jakości wód.

7.1.6. Złóża kopalin – obszary i tereny górnicze.

Pole Szczerców:

Koncesją nr 25/97 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 01 października 1997 roku (z późn. zm.) dla złoża węgla brunatnego „Szczerców” ustanowiono obszar górniczy „Pole Szczerców I” i teren górniczy „Pole Szczerców” o powierzchni odpowiednio: 41081643 m² i 515589315 m², których granice wyznaczają linie łączące punkty o następujących współrzędnych w układzie geograficznym (tabela poniżej). Koncesji udzielono do dnia 17 września 2038 roku.

TABELA 126: Gmina Szczerców – granice obszaru górniczego „Pole Szczerców I” i terenu górniczego „Pole Szczerców” zgodnie z Koncesją nr 25/97 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 01 października 1997 roku (z późn. zm.).

Nr punktu	Współrzędne	
	szerokość geograficzna	długość geograficzna
Obszar górniczy „Pole Szczerców I”		
1	51 15 11.4354	19 06 10.0659
2	51 15 18.0466	19 07 10.1564
3	51 15 26.5144	19 07 26.8424
4	51 15 28.9431	19 07 54.6617
5	51 15 25.2370	19 07 54.6780
6	51 15 26.2583	19 08 05.7591
7	51 15 29.4654	19 08 22.2599
8	51 15 33.2525	19 09 47.8366
9	51 15 27.4497	19 10 20.6106
10	51 15 31.7617	19 10 22.5450
11	51 15 30.3856	19 10 30.3072
12	51 15 27.1933	19 10 28.8702
13	51 15 26.3910	19 10 33.3966
14	51 15 25.2959	19 10 32.9094
15	51 15 07.2154	19 12 16.0183
16	51 14 43.3310	19 12 52.1514
17	51 13 57.0698	19 13 15.2155

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SZCZERCÓW

Nr punktu	Współrzędne	
	szerokość geograficzna	długość geograficzna
18	51 13 23.5526	19 11 43.2705
19	51 13 21.0269	19 10 47.0582
20	51 13 22.3566	19 09 52.8611
21	51 13 34.2697	19 08 49.1940
22	51 13 25.9118	19 08 30.1692
23	51 13 21.1939	19 08 29.3131
24	51 13 09.7855	19 06 30.5404
25	51 13 29.5629	19 06 03.3335
26	51 14 12.7375	19 06 04.6814
27	51 15 06.8678	19 06 10.6135
28	51 15 07.2256	19 05 37.9620
29	51 15 02.8643	19 05 37.2844
30	51 15 02.0181	19 05 31.2463
31	51 15 02.5073	19 05 27.6384
32	51 14 58.9994	19 05 02.6121
33	51 14 59.3352	19 05 00.7959
34	51 14 55.3430	19 04 41.4417
35	51 14 53.8668	19 04 24.8549
36	51 14 51.6681	19 03 57.7723
37	51 14 50.9243	19 03 57.1279
38	51 14 47.6815	19 03 29.2214
39	51 15 07.7197	19 02 39.6344
40	51 15 08.6148	19 02 39.4826
41	51 15 19.8448	19 02 11.7631
42	51 15 31.2160	19 01 47.3847
43	51 15 50.2068	19 01 47.8052
44	51 16 51.5848	19 03 15.1174
45	51 16 52.4057	19 03 43.0237
46	51 16 55.2453	19 03 45.2937
47	51 16 55.9271	19 03 55.0156
48	51 16 55.7457	19 03 58.1072
49	51 16 56.9812	19 04 06.3373
50	51 16 57.6205	19 04 14.2626
51	51 16 57.4962	19 04 18.4200
52	51 16 53.5782	19 04 20.9748
53	51 16 48.3928	19 04 43.2822
54	51 16 43.8257	19 04 45.2466
55	51 16 38.0867	19 04 49.6453
56	51 15 12.6634	19 05 43.5626
57	51 15 12.3439	19 05 59.6481

Nr punktu	Współrzędne	
	szerokość geograficzna	długość geograficzna
Teren górniczy „Pole Szczerców”		
1	51 15 26.006	19 21 39.076
2	51 12 43.523	19 20 24.278
3	51 06 17.352	19 13 04.775
4	51 09 32.963	18 58 29.505
5	51 11 35.487	18 56 14.666
6	51 14 41.232	18 54 45.431
7	51 20 04.150	19 01 40.874
8	51 19 41.661	19 05 06.062
9	51 18 01.034	19 11 38.882
10	51 17 19.254	19 18 15.314

Pole Bełchatów:

Decyzją nr GK/wk/PK/4016/87 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 01 października 1997 roku dla złoża węgla brunatnego „Bełchatów” ustanowiono obszar i teren górniczy „Pole Bełchatów” o powierzchni odpowiednio: 19417152 m² i 557127684 m². Na terenie gminy Szczerców znajduje się fragment terenu górniczego, którego pełne granice wyznaczają linie łączące punkty o następujących współrzędnych w układzie „1942” (tabela poniżej). Koncesji udzielono do dnia 31 lipca 2020 roku.

TABELA 127: Gmina Szczerców – granice terenu górniczego „Pole Bełchatów” zgodnie z Decyzją nr GK/wk/PK/4016/87 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 01 października 1997 roku.

Nr punktu	Współrzędne	
	X	Y
1	56 79 326	43 96 979
2	56 70 400	43 84 135
3	56 64 686	43 81 210
4	56 63 416	43 72 079
5	56 66 152	43 67 605
6	56 71 190	43 64 149
7	56 79 010	43 62 730
8	56 85 693	43 63 624
9	56 88 536	43 66 152
10	56 84 857	43 87 771
11	56 83 513	43 93 474
12	56 80 955	43 96 187

Dla obszarów i terenów górniczych obowiązują zasady gospodarowania zgodnie z przyznanymi koncesjami i zapisami ustawy Prawo geologiczne i górnicze z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. nr 163, poz. 981).

7. 2. Ochrona kulturowa.

Na obszarze gminy Szczerców na podstawie prawa miejscowego ochronie kulturowej podlegają:

- ochrona historycznego układu urbanistycznego miasteczka Szczerców wraz z zabudową wpisaną do rejestru zabytków⁹⁴;
- strefa „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej⁹⁵;
- strefa „B” ochrony wybranych elementów układu przestrzennego⁹⁶;
- strefa „E” ochrony ekspozycji⁹⁷;
- strefa „K” ochrony krajobrazu kulturowego⁹⁸;
- strefa „OW” ochrony archeologicznej w obszarze strefy „B”⁹⁹;
- strefa „W” występowania dużej ilości stanowisk archeologicznych oraz ważniejszych stanowisk archeologicznych¹⁰⁰;

⁹⁴ Uchwała nr XXVII/170/08 Rady Gminy Szczerców z dnia 30 grudnia 2008 roku.

⁹⁵ Uchwała nr XXVII/170/08 Rady Gminy Szczerców z dnia 30 grudnia 2008 roku.

⁹⁶ Uchwała nr XXVII/170/08 Rady Gminy Szczerców z dnia 30 grudnia 2008 roku oraz Uchwała nr XXII/185/12 Rady Gminy Szczerców z dnia 18 października 2012 roku.

⁹⁷ Uchwała nr XXVII/170/08 Rady Gminy Szczerców z dnia 30 grudnia 2008 roku.

⁹⁸ Uchwała nr XXVII/170/08 Rady Gminy Szczerców z dnia 30 grudnia 2008 roku.

⁹⁹ Uchwała nr XXVII/170/08 Rady Gminy Szczerców z dnia 30 grudnia 2008 roku oraz Uchwała nr XXII/185/12 Rady Gminy Szczerców z dnia 18 października 2012 roku.

¹⁰⁰ Uchwała nr XXVII/170/08 Rady Gminy Szczerców z dnia 30 grudnia 2008 roku oraz Uchwała nr XXX/266/13 Rady Gminy Szczerców z dnia 23 maja 2013 roku.

- obiekty i obszary zabytkowe wpisane do rejestru zabytków;
- obiekty i obszary zabytkowe ujęte w gminnej ewidencji zabytków;
- udokumentowane stanowiska archeologiczne.

Strefy „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej ustalono dla kaplicy p.w. św. Trójcy w kościele parafialnym p.w. Narodzenia NMP w Szczercowie i kaplicy p.w. św. Barbary na cmentarzu parafialnym w Szczercowie w celu ochrony ww. obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomości. Obiekty, zespoły i założenia wpisane do rejestru zabytków objęte są rygorami ochrony konserwatorskiej, wynikającymi z przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku (Dz. U. z 2003 roku, nr 162, poz. 1568 z późn. zm.). Odnosnie obiektów zabytkowych obowiązuje bezwzględny priorytet wymagań i ustaleń konserwatorskich nad względami wynikającymi z działalności inwestycyjnej.

Strefą „B” ochrony wybranych elementów układu przestrzennego obejmuje obszar podlegający rygorom w zakresie utrzymania zasadniczych elementów rozplanowania istniejącej substancji o wartościach kulturowych, ochrony zabudowy pierzejowej oraz charakteru i skali nowej zabudowy. W strefie tej obowiązuje:

- zachowanie zabudowy zawartej w gminnej ewidencji zabytków;
- zachowanie historycznego układu urbanistycznego, rozplanowania ulic, linie rozgraniczające zabudowę, zachowanie charakteru zabudowy pierzejowej, podziały parcelacyjne, gabaryty zabudowy;
- możliwość adaptowania, odnawianie lub wymiany zabudowy w celu przystosowania jej na zaspokajanie współczesnych potrzeb społeczeństwa;
- potrzeba opracowania szczegółowego planu rewaloryzacji dla terenu rynku wraz z przyległą zabudową, mającego na celu określenie docelowej formy przestrzenno – estetycznej. Opracowanie pierzei rynku jako uprzywilejowanych elewacji wokół terenu przestrzeni publicznej;
- zakaz stosowania ogrodzeń z prefabrykatów betonowych i okładzin elewacyjnych typu siding;
- zakaz realizacji masztów, reklam bądź drogowskazów wielkoformatowych;
- obowiązek stosowania tradycyjnych materiałów wykończeniowych.

Strefą „B” objęto także ulice wraz z zabudową, stanowiące historyczne drogi komunikacji wylotowej ze Szczercowa. W strefie tej obowiązuje:

- stopniowe eliminowanie zabudowy zagrodowo – gospodarczej i przekształcanie jej na miejską, zachowując skalę i formę istniejącej substancji budowlanej;
- zachowanie ściśle określonych linii zabudowy, stanowiących jedną z wytycznych wskazań lokalizacyjnych;
- wysokość zabudowy do 2,5 kondygnacji.

Pozostałe wymagania, zasady, parametry oraz wskaźniki kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenów w strefie „B” są przedmiotem szczegółowych ustaleń planów. Granice strefy „B” pokrywają się również z granicą strefy „OW” ochrony archeologicznej.

Strefa „E” ochrony ekspozycji obejmuje powiązanie widokowe rynku wraz z dominantą przestrzenną kościoła parafialnego w Szczercowie. Obejmuje ona obszar stanowiący zabezpieczenie właściwego eksponowania zespołów lub obiektów zabytkowych, głównie poprzez wyznaczenie terenów wyłączonych spod zabudowy lub określenie jej nieprzekraczalnych gabarytów. W strefie tej obowiązuje:

- zakaz nowej zabudowy obszaru cmentarza przykościelnego i rynku w obrębie ulic określonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego;
- zapewnienie ochrony zieleni komponowanej na rynku i cmentarzu.

Dla **Strefy „K”** ochrony krajobrazu kulturowego ustalono ochronę:

- wartości przyrodniczych zieleni komponowanej obudowy dróg i cieków wodnych;
- cmentarza rzymsko – katolickiego oraz jego otoczenia;

W strefie „K” dla nowych budynków wymagane jest zharmonizowanie skali zabudowy z zabudową tradycyjną.

Dla terenu **strefy „OW”** określonego na rysunkach planu obowiązuje uzyskanie uzgodnienia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, w którym określony zostanie niezbędny zakres ochrony zabytków archeologicznych (badania ratownicze, nadzór archeologiczny) w przypadku wszelkich inwestycji wymagających prowadzenia prac ziemnych, a roboty ziemne mogą być wykonywane po spełnieniu warunków określonych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Strefa „W” obejmuje występowanie dużej ilości stanowisk archeologicznych oraz pojedynczych ważniejszych stanowisk archeologicznych. Dla stanowisk archeologicznych pokazanych na rysunkach planów miejscowych obowiązuje uzyskanie pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, w którym określony zostanie niezbędny zakres ochrony zabytków archeologicznych (badania ratownicze, nadzór archeologiczny) w przypadku wszelkich inwestycji wymagających prowadzenia prac ziemnych, a roboty ziemne mogą być wykonywane po spełnieniu warunków określonych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

7. 3. Ograniczenia użytkowania terenu związane z infrastrukturą techniczną.

7.3.1. Komunikacja – strefa uciążliwości akustycznej od dróg.

Ograniczenia w zainwestowaniu na terenach o przekroczonych standardach akustycznych polegają na zakazie lokalizacji obiektów mieszkalnych lub innych wymagających ochrony przed hałasem, jeżeli wcześniej nie zostaną podjęte środki ograniczające emisję fal dźwiękowych. Przy lokalizowaniu obiektów budowlanych na terenach sąsiadujących z drogami należy uwzględnić strefy ograniczonego użytkowanie terenu, to jest:

- strefę wyłączoną z wszelkiej działalności budowlanej, wyznaczoną położeniem linii zabudowy – określoną przepisami ustawy o drogach publicznych;
- strefę uciążliwości dróg dotyczącą obiektów z pomieszczeniami na pobyt ludzi;
- strefę uciążliwości drogi wyznaczoną położeniem linii uciążliwości drogi.

Strefy ochrony wynikające z przepisów szczególnych przedstawione są w poniższej tabeli.

TABELA 128: Postulowane minimalne odległości dróg publicznych od istniejących i planowanych budynków z pomieszczeniami na pobyt ludzi (w metrach).

Typ drogi	Klasa techniczna	Obiekty mieszkaniowe i użyteczności publicznej		Budynki szpitalne i wymagające szczególnej ochrony
		jedno – kondygnacyjne	wielo – kondygnacyjne	
Autostrada	A	120	150	300
Międzyregionalna	GP	50	70	200
Krajowa regionalna	GP, G, Z	30	40	130
Wojewódzka	GP, G, Z	30	40	130
Powiatowa	G, Z, L, D	15	20	80
Gminna	G, Z, L, D	15	20	80

7.3.2. Komunikacja – linie kolejowe.

Przez obszar gminy Szczerców nie przebiegają linie kolejowe. W przypadku ewentualnej budowy linii kolejowej, postulowanej wstępnie przez PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna SA, Oddział Kopalnia Węgla Brunatnego Bełchatów, w celu obsługi złoża węgla brunatnego „Złoczew”, należy uwzględnić ograniczenia w zainwestowaniu wynikające z zapisów ustawy o transporcie kolejowym z dnia 28 marca 2003 roku (Dz. U. nr 16 poz. 94 z 2007 roku z późn. zm.) w sprawie wymagań w zakresie odległości i warunków dopuszczających usytuowanie budynków i budowli w sąsiedztwie linii kolejowych, a w szczególności:

- budynki i budowle mogą być usytuowane w odległości nie mniejszej niż 10 m od granicy obszaru kolejowego z tym, że odległość ta od osi skrajnego toru kolejowego nie może być mniejsza niż 20 m z zastrzeżeniem, iż budynki mieszkalne, zbiorowego zamieszkania oraz użyteczności publicznej powinny być usytuowane w odległości zapewniającej zachowanie norm dopuszczalnego natężenia hałasu i drgań.

Ponadto między innymi:

- w przypadku uzupełnienia drzewostanu i tworzenia terenów zielonych w rejonie linii kolejowych należy stosować warunki Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 7 sierpnia 2008 roku (Dz. U. Nr 153, poz. 955), to jest w sąsiedztwie linii kolejowych drzewa i krzewy nie powinny być usytuowane w odległości nie mniejszej niż 15 m od osi skrajnego toru kolejowego, z wyłączeniem gatunku drzew, których wysokość może przekroczyć 10 m;
- na terenach przeznaczonych na działalność przemysłową, magazynową, składową funkcja ich nie może być związana z produkcją i obrotem substancjami łatwopalnymi, wybuchowymi, żrącymi i pyłącymi stanowiącymi potencjalne zagrożenie dla ruchu kolejowego;
- wszystkie skrzyżowania z linią kolejową w jednym poziomie wymagają zachowania parametrów zgodnych z Rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 26 lutego 1996 roku (Dz. U. nr 33 poz. 144 z późn. zm.);
- wszelkie place składowe, dojazdy, parkingi muszą mieć nawierzchnię twardą ze spadkiem w kierunku przeciwnym do terenów kolejowych;
- lokalizacja zbiorników magazynowych dla paliw płynnych i gazu płynnego musi być zgodna z wymogami określonymi w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 21 listopada 2005 roku (Dz. U. nr 243 poz. 2063 z późn. zm.) w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać bazy i stacje paliw płynnych, rurociągi dalekosiężne do transportu ropy naftowej i produktów naftowych i ich usytuowanie;
- sytuowanie zabudowy mieszkaniowej, obiektów lecznictwa i rekreacji w rejonie torów kolejowych jest niewskazane, ze względu na ujemny wpływ na warunki przebywania, rehabilitacji i odpoczynku mieszkańców;
- najbliższą w miarę bezpieczną odległość dla zespołów budownictwa mieszkaniowego, ochrony zdrowia i bazy noclegowej podaje w sposób pośredni Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 października 2012 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2012 roku, poz. 1109).
- dla wszelkich obiektów budowlanych wchodzących w zakres inwestycji realizowanych na gruntach będących w sąsiedztwie terenów kolejowych oraz ewentualnie krzyżujących i przebiegających, jak np.: obiekty liniowe, przez tereny kolejowe należy przed ich realizacją na etapie opracowania projektów uzyskać uzgodnienie z zarządem linii kolejowej.

7.3.3. Ujęcia wody.

Na terenie gminy Szczerców obszar strefy ochrony bezpośredniej dla ujęcia wody podziemnej w Chabielicach mieści się w granicach ogrodzenia stacji ujęcia wody. Strefę ochrony bezpośredniej wyznaczono tu na podstawie Rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 5 listopada 1991 roku w sprawie zasad ustanawiania stref ochronnych źródeł i ujęć wody (Dz. U. z 1991 roku, Nr 116, poz. 504). Zgodnie z § 3 ust. 1 pkt 1 ww. rozporządzenia teren ochrony bezpośredniej ujęcia wód podziemnych przy studniach wierconych obejmuje grunty, na których jest usytuowane ujęcie wody oraz otaczający je pas gruntu o szerokości od 8 do 10 m, licząc od zarysu budowli i urządzeń służących do poboru wody.

Rozporządzenie z dnia 5 listopada 1991 roku zostało uchylone 1 stycznia 2002 roku. Obecnie zasady gospodarowania na terenie gminnych ujęć wód reguluje ustawa Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2012 roku, poz. 145). Zgodnie z art. 52 ww. ustawy strefę ochronną ujęcia wody, zwaną dalej „strefą ochronną”, stanowi obszar, na którym obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów oraz korzystania z wody. Natomiast zgodnie z art. 53 ww. ustawy na terenie ochrony bezpośredniej ujęć wód podziemnych zabronione jest użytkowanie gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia wody. Na terenie ochrony bezpośredniej ujęć wód należy:

- odprowadzać wody opadowe w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody;
- zagospodarować teren zielenią;
- odprowadzać poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieki z urządzeń sanitarnych, przeznaczonych do użytku osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody;
- ograniczyć do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody.

Teren ochrony bezpośredniej należy ogrodzić. Na ogrodzeniu należy umieścić tablice zawierające informacje o ujęciu wody i zakazie wstępu osób nieupoważnionych.

Zgodnie z art. 52 ustawy Prawo wodne dopuszcza się ustanowienie strefy ochronnej obejmującej wyłącznie teren ochrony bezpośredniej, jeżeli jest to uzasadnione lokalnymi warunkami hydrogeologicznymi, hydrologicznymi i geomorfologicznymi oraz zapewnia konieczną ochronę ujmowanej wody. W związku z istnieniem powyższych uwarunkowań na terenie gminy Szczerców nie wyznaczono strefy ochrony pośredniej.

7.3.4. Tereny położone w strefie ochronnej od odwiertów, gazociągów wysokiego ciśnienia i stacji redukcyjno – pomiarowych.

Przez teren gminy Szczerców obecnie nie przebiegają gazociągi wysokiego, średniego bądź niskiego ciśnienia. Dla ewentualnej sieci perspektywicznie projektowanej należy zachować bezpieczne odległości od obiektów terenowych, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie (Dz. U. z dnia 04.06.2013 roku, poz. 640). Podstawowe warunki określone w ww. rozporządzeniu prezentuje poniższa tabela.

TABELA 129: Szerokość stref kontrolowanych zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 roku.

Rodzaj gazociągu	Średnica nominalna gazociągu DN	Szerokość strefy kontrolowanej w m
Do 0,5 MPa włącznie	–	1
Powyżej 0,5 MPa do 1,6 MPa włącznie	–	2
Powyżej 1,6 MPa	do 150	4
	> 150 – 300	6
	> 300 – 500	8
	> 500	12

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie (Dz. U. z dnia 04.06.2013 roku, poz. 640) strefa kontrolowana to obszar wyznaczony po obu stronach osi gazociągu, którego linia środkowa pokrywa się z osią gazociągu, w którym przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się transportem gazu ziemnego podejmuje czynności w celu zapobieżenia działalności mogącej mieć negatywny wpływ na trwałość i prawidłowe użytkowanie gazociągu. W strefach kontrolowanych należy kontrolować wszelkie działania, które mogłyby spowodować uszkodzenie gazociągu lub mieć inny negatywny wpływ na jego użytkowanie i funkcjonowanie. W strefach kontrolowanych nie należy wznosić obiektów budowlanych, urządzać stałych składów i magazynów oraz podejmować działań mogących spowodować uszkodzenia gazociągu podczas jego użytkowania. W strefach kontrolowanych nie mogą rosnąć drzewa w odległości mniejszej niż 2,0 m od gazociągów o średnicy do DN 300 włącznie i 3,0 m od gazociągów o średnicy większej niż DN 300, licząc od osi gazociągu do pni drzew. Wszelkie prace w strefach kontrolowanych mogą być prowadzone tylko po wcześniejszym uzgodnieniu sposobu ich wykonania z właściwym operatorem sieci gazowej.

7.3.5. Tereny położone w strefie uciążliwości od linii i urządzeń elektroenergetycznych – zagrożenie polami elektromagnetycznymi.

Przez obszar gminy Szczerców przebiega dwutorowa linia elektroenergetyczna krajowej sieci przesyłowej o napięciu 400 kV relacji Rogowiec – Ostrów i Rogowiec – Trębaczew, będąca własnością Polskich Sieci Elektroenergetycznych SA. Sposób zagospodarowania terenów w pobliżu tej linii powinien spełniać wymogi określone w obowiązujących przepisach prawnych – obecnie są to:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. Nr 192, poz. 1883);
- Ustawa Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 roku (Dz. U. Nr 62 poz. 627 z późn. zm.);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 120, poz. 826);
- PN-E-05100-1:1998 „Elektroenergetyczne linie napowietrzne – projektowanie i budowa”.

Dla linii 400 kV obowiązuje pas technologiczny o szerokości 80 m (po 40 m w obie strony od osi linii), dla którego występują ograniczenia użytkowania jego terenu:

- nie należy lokalizować budynków mieszkalnych i innych przeznaczonych na stały pobyt ludzi;
- należy uzgadniać warunki lokalizacji wszelkich obiektów z właścicielem linii;

- nie należy sadzić roślinności wysokiej pod linią i w odległości do 10 m od rzutu poziomego skrajnego przewodu;
- zalesienia terenów rolnych w pasie technologicznym mogą być przeprowadzone w uzgodnieniu z właścicielem linii;
- lokalizacja budowli zawierających materiały niebezpieczne pożarowo, stacji paliw i stref zagrożonych wybuchem oraz konstrukcji wysokich w bezpośrednim sąsiedztwie pasów technologicznych wymaga uzgodnienia z właścicielem linii;
- wszelkie zmiany w kwalifikacji terenu w obrębie pasa technologicznego linii i w jego bezpośrednim sąsiedztwie powinny być zaopiniowane przez właściciela linii.

Wzdłuż istniejących linii napowietrznych 110 kV, 15 kV oraz 0,4 kV należy zachować wolne od zabudowy i dostępne dla prowadzenia prawidłowej eksploatacji linii pasy terenu (wolne od drzew, konarów i krzewów) w zależności od poziomu napięcia:

- 40 m dla linii 110 kV (po 20 m z obu stron linii, licząc w poziomie od osi linii);
- 22 m dla linii 15 kV (po 11 m z obu stron linii, licząc w poziomie od osi linii);
- 3 m dla linii 0,4 kV (wzdłuż osi linii).

Stacje transformatorowe powinny mieścić się w rezerwowanym pod nie obszarze. Są to tak zwane strefy techniczne, umożliwiające eksploatację sieci napowietrznych z uwzględnieniem dojazdu do stanowisk słupowych. Wszelkie zmiany zagospodarowania terenu pod liniami elektroenergetycznymi 110 kV należy projektować w oparciu o:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. Nr 192, poz. 1883);
- Ustawa Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 roku (Dz. U. Nr 62 poz. 627 z późn. zm.);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 120, poz. 826);
- PN-E-05100-1:1998 „Elektroenergetyczne linie napowietrzne – projektowanie i budowa” i uzgodnić z właściwym zakładem energetycznym.

Strefą ochronną obejmuje się również maszty telefonii cyfrowej (GSM) oraz inne instalacje radiotelekomunikacyjne. Określony areał jest ogrodzony i obejmuje obszar zależny od wysokości masztu – od kilkunastu do kilkudziesięciu metrów od osi masztu. Obecnie na terenie gminy funkcjonują 3 stacje bazowe telefonii mobilnej: Chabielice Kolonia – 2 maszty (działki ewidencyjne nr: 549/1 i 554/1), Rudzisko – 1 maszt (działka ewidencyjna nr 207) i Szczercowska Wieś – 3 maszty (działki ewidencyjne nr: 344/10, 346/8 i 460).

7.3.6. Cmentarze – strefa ochrony sanitarnej.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki Komunalnej w sprawie określenia jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze z dnia 25 sierpnia 1959 roku (Dz. U. Nr 52, poz. 315) podaje minimalne odległości terenów od granicy cmentarzy:

- 50 m od zabudowań mieszkalnych, jeśli posiadają one sieć wodociagową i wszystkie budynki korzystające z wody są do niej podłączone;
- 150 m od zabudowań mieszkalnych, zakładów produkujących lub przechowujących artykuły żywnościowe, zakładów żywienia zbiorowego, studzien, źródeł i strumieni, z których czerpana jest woda do picia dla potrzeb gospodarczych;

- 500 m od ujęć wody o charakterze zbiorników wodnych będących źródłem zaopatrzenia sieci wodociągowej w wodę do picia.

Na omawianym terenie czynne i zlikwidowane cmentarze znajdują się w miejscowościach zwodociągowanych.

7.3.7. Obiekty wojskowe i obrony cywilnej.

Na terenie gminy Szczerców funkcjonujący magazyn obrony cywilnej zlokalizowany w Chabelicach (w budynku hydroforni, działka ewidencyjna nr 430/1) nie wymaga ustanowienia strefy ograniczonego użytkowania.

7.3.8. Pozostałe obiekty.

Dla obiektów typu: oczyszczalnie ścieków, składowiska odpadów komunalnych i przemysłowych, baz maszynowych, zakładów przemysłowych, ferm hodowlanych, stacji paliw płynnych, itp. – strefy ochronne wyznaczane są indywidualnie. W bezpośrednim sąsiedztwie zajmowanym przez tereny chronione wprowadza się zakaz lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej, obiektów służby zdrowia, oświaty, sportu i rekreacji oraz innych budynków użyteczności publicznej. Wskazane jest tworzenie pasów zieleni izolacyjnej.

7.3.9. Tereny zamknięte.

Na terenie gminy Szczerców nie występują tereny zamknięte.

8. DOKUMENTACJA PLANISTYCZNO – STRATEGICZNA.

W okresie od 2007 roku, a więc po opracowaniu i uchwaleniu obecnie zmienianego *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Szczerców*, powstał szereg dokumentów planistyczno – strategicznych o charakterze planów, studiów, strategii i programów, zarówno na szczeblu wojewódzkim jak i powiatowym, obejmujących zasięgiem swojego opracowania teren gminy Szczerców. Poniżej przedstawiono najistotniejsze zapisy i wnioski z wybranej dokumentacji odnoszącej się bezpośrednio lub pośrednio do terenu gminy Szczerców.

WOJEWÓDZTWO ŁÓDZKIE:

8. 1. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego.

Zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wójt gminy sporządza Studium zawierające między innymi ustalenia planu zagospodarowania województwa. *Aktualizacja Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego* została przyjęta przez Sejmik Województwa Łódzkiego uchwałą nr LX/1648/10 z dnia 21 września 2010 roku.

We wstępie do „*Planu...*” zaznaczono, że choć dokument ten nie jest aktem prawa miejscowego, jednak będąc wyrazem polityki przestrzennej samorządu województwa, odgrywa bardzo istotną rolę w gospodarowaniu przestrzenią. Jest dokumentem długookresowym (perspektywa najbliższych 20 lat), ściśle powiązany ze strategią rozwoju województwa oraz określającym cele i kierunki rozwoju przestrzennego regionu. „*Plan...*”, poza szeroką sferą informacyjno – poznawczą, pozwalającą wszystkim wspólnotom samorządowym wzbogacić wiedzę o regionie, umiejscawia wartości przestrzeni w grze rynkowej, zakreślając pole dla inicjatyw i przedsiębiorczości.

Przyjęta **Wizja** rozwoju województwa opiera się na czterech głównych filarach:

1. Rozwoju kluczowych inwestycji z zakresu infrastruktury transportowej i technicznej.
2. Rozwoju gospodarki innowacyjnej, wykorzystującej endogeniczny potencjał rozwojowy i tworzącej nowoczesne formy organizacyjne w postaci struktur sieciowych.
3. Systemie osadniczym, którego rdzeń w postaci metropolii łódzkiej i Aglomeracji i Łódzkiej będzie wspomagany przez regionalne i ponadlokalne bieguny wzrostu.
4. Kształtowaniu spójnego systemu ekologicznego oraz kulturowoturystycznego.

Przyjmuje się, że dla osiągnięcia **Wizji** musi nastąpić korzystny układ i synergia wszystkich czynników rozwojowych, takich jak: integracja międzynarodowa, reformy wewnętrzne, rozwój gospodarki opartej na wiedzy i akceptacja społeczna przemian. Realizacja nakreślonej **Wizji** rozwoju umożliwi dokonanie „skoku cywilizacyjnego” i znaczną poprawę warunków życia mieszkańców regionu.

„*Plan...*” określił cele i kierunki polityki rozwoju przestrzennego województwa do 2020 roku dla 6 głównych sfer działań:

1. System osadniczy.
2. Powiązania infrastrukturalne.
3. Powiązania środowiskowe i kulturowe.
4. Środowisko przyrodnicze.
5. Obronność i bezpieczeństwo publiczne.
6. Obszary problemowe.

Poniżej przedstawiono cele główne oraz wybrane kierunki działań odnoszące się pośrednio lub bezpośrednio do gminy Szczerców:

SYSTEM OSADNICZY:

Cel główny: „*Równoważenie systemu osadniczego i poprawa spójności terytorialnej regionu*”.

Kierunki działań:

- rozwój regionalnych i ponadlokalnych biegunów wzrostu;
- rozwój społeczno – ekonomiczny miast powiatowych na obszarach zagrożonych peryferyzacją;
- wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich;
- tworzenie sieciowej struktury powiązań gospodarczych;
- wzrost jakości i standardów życia mieszkańców województwa.

POWIĄZANIA INFRASTRUKTURALNE:

Cel główny: „*Zwiększenie dostępności województwa poprzez rozwój ponadlokalnych systemów infrastruktury*”.

Kierunki działań:

- wzmocnienie i rozwój systemu powiązań drogowych zewnętrznych i wewnętrznych (standard klasy „G” dla dróg wojewódzkich nr 480 i 483, realizacja obwodnicy Szczercowa w ciągu drogi wojewódzkiej nr 483);
- rozwój intermodalnego transportu towarowego i logistyki;
- bezpieczeństwo energetyczne województwa (modernizacja i rozbudowa linii elektroenergetycznej 400 kV relacji: Rogowiec – Ostrów, Rogowiec – Trębaczew, budowa linii elektroenergetycznej 110 kV relacji: Trębaczew – Chabielice, rozwój sieci gazowych);
- zwiększenie dostępności do mediów informacyjnych.

POWIĄZANIA ŚRODOWISKOWE I KULTUROWE:

Cel główny: „*Kształtowanie tożsamości regionalnej z wykorzystaniem walorów przyrodniczych, kulturowych i turystycznych regionu*”.

Kierunki działań:

- ochrona najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych oraz zapewnienie ciągłości systemu ekologicznego;
- zachowanie i ochrona materialnych i niematerialnych zasobów dziedzictwa kulturowego oraz krajobrazu kulturowego województwa;
- wzrost atrakcyjności turystycznej województwa („bełchatowsko – szczercowska” wielofunkcyjna strefa turystyczna);
- projektowane szlaki turystyczne: „Budownictwa Drewnianego”, „Dworów i Pałaców” i „Skarby Ziemi Sieradzkiej”.

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE:

Cel główny: „Ochrona i poprawa stanu środowiska”.

Kierunki działań:

- ochrona i wzrost różnorodności biologicznej;
- zwiększanie i wzbogacanie zasobów leśnych;
- ochrona powierzchni i gleb;
- zwiększanie zasobów wodnych i poprawa ich jakości (rozważenie zasadności budowy zbiornika retencyjnego „Zbyszek” na rzece Pilsa, uporządkowanie gospodarki ściekowej w aglomeracji Szczerców);
- racjonalizacja gospodarki odpadami;
- poprawa klimatu akustycznego;
- poprawa jakości powietrza;
- ograniczenie zagrożenia promieniowaniem elektromagnetycznym.

OBRONNOŚĆ I BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE:

Cel główny: „Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego”.

Kierunki działań:

- utrzymanie infrastruktury obronnej na obszarze województwa;
- ograniczenie zagrożenia awariami;
- zapewnienie możliwości prowadzenia działań ratowniczych, w tym przeciwpożarowych.

OBSZARY PROBLEMOWE:

Cel główny: „Minimalizacja zagrożeń i obszarów problemowych”.

Kierunki działań:

- ograniczenie ujemnych skutków suszy w obszarach największego deficytu wody;
- ograniczenie zagrożenia powodziowego (zakaz inwestowania na terenach zalewowych);
- ograniczenie degradacji środowiska związanej z eksploatacją złóż węgla brunatnego (rekultywacja wyrobiska poeksploatacyjnego po zakończeniu wydobycia węgla brunatnego ze złoża „Bełchatów – pole Szczerców”).

INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM¹⁰¹:

- budowa obwodnicy Szczercowa w ciągu drogi wojewódzkiej nr 483;
- budowa sieci kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków w zasięgu priorytetowych aglomeracji o wielkości ≥ 2000 i < 10000 RLM.

---

¹⁰¹ Uwzględnione w dokumentach przyjętych przez Sejm RP lub Radę Ministrów lub właściwego ministra lub Sejmik Województwa.

REKOMENDACJE DO KONCEPCJI PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU / PLANU PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU:

- modernizacja i rozbudowa linii elektroenergetycznej 400 kV relacji: Rogowiec – Ostrów, Rogowiec – Trębaczew;
- uwzględnienie wojewódzkiego systemu obszarów chronionych, na który składają się parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, zespoły przyrodniczo – krajobrazowe oraz obszary Natura 2000 i korytarze ekologiczne w krajowym systemie obszarów chronionych;
- obszary problemowe o znaczeniu ponadregionalnym (obszary związane z eksploatacją złóż węgla brunatnego).

REKOMENDACJE DO ZARZADCÓW DRÓG I OPERATORÓW SIECI (inwestycje celu publicznego i zadania o znaczeniu ponadlokalnym wynikające z aktualizacji „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego”):

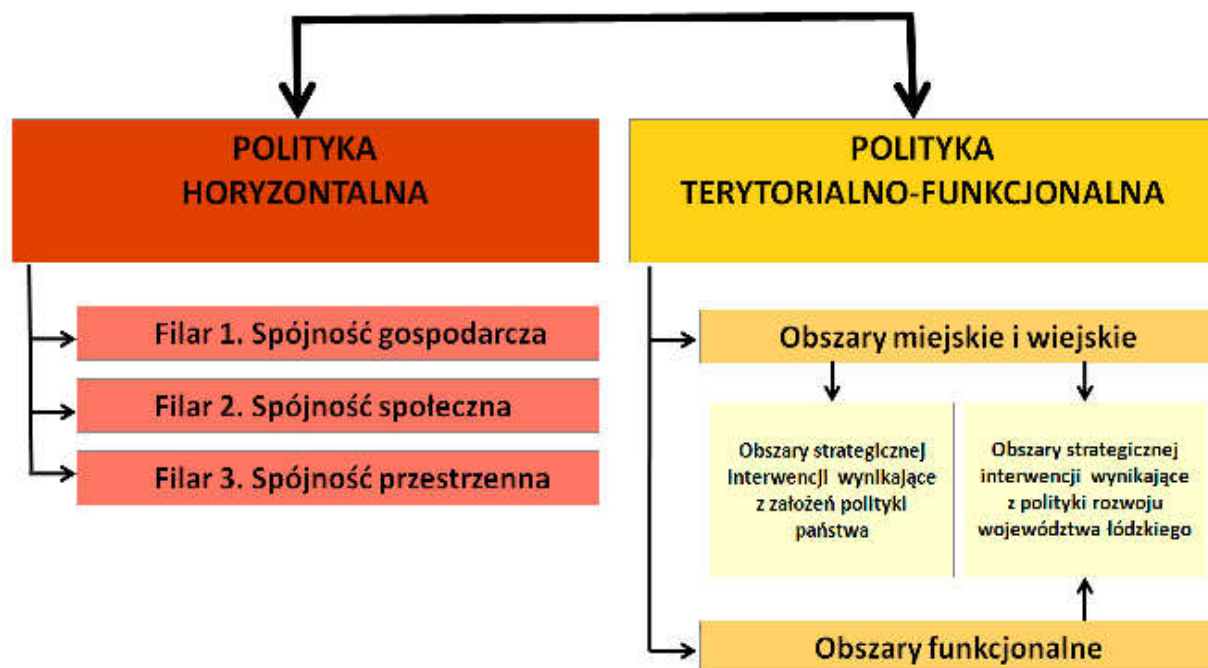
- rekomendacja do Operatora Systemów Przesyłowych „Gaz – System” SA, Oddział w Rembelszczyźnie: budowa gazociągu wysokiego ciśnienia relacji: Łask – Szczerców.

8. 2. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020.

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 została przyjęta uchwałą nr XXXIII/644/13 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 26 lutego 2013 roku. We wstępie do „Strategii...” zaznaczono, że obowiązująca *Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007 – 2020* została uchwalona przez Sejmik Województwa Łódzkiego w styczniu 2006 roku. Od tego czasu w regionie łódzkim nastąpiła niezwykła dynamizacja zmian w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Jednocześnie na szczeblu krajowym i europejskim pojawiły się nowe uwarunkowania formalno – prawne mające znaczący wpływ na dokumenty strategiczne opracowywane na poziomie regionalnym. Kolejny okres programowania polityki spójności (2014 – 2020) i nowe zasady finansowania wymagają nowego spojrzenia na region, podstawy jego konkurencyjności i atrakcyjność. Przed województwem łódzkim stoją nowe wyzwania rozwojowe, a nadchodzące lata będą kluczowe dla przyszłego rozwoju regionu i jego miejsca w Polsce i UE. Celem nadrzędnym jest trwały i zrównoważony rozwój województwa oparty na optymalnym i efektywnym wykorzystaniu wewnętrznych potencjałów rozwojowych regionu w zgodzie z uwarunkowaniami zewnętrznymi. Głównym filarem tego rozwoju jest zaawansowana gospodarka wiedzy i innowacji. Silna, nowoczesna gospodarka oraz atrakcyjny rynek pracy są niezbędne dla zahamowania i odwrócenia niekorzystnych trendów demograficznych. *Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020*, wskazując wizję i misję oraz priorytety rozwoju województwa, pełni rolę kierunkową dla władz samorządowych województwa, jak również samorządów powiatowych i gminnych, środowisk naukowych i biznesowych, organizacji pozarządowych i innych instytucji, a także dla wszystkich mieszkańców regionu. Pełni również ważną funkcję koordynacyjną dla pozostałych dokumentów programowych i planistycznych tworzonych na poziomie regionalnym.

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 przyjmuje następującą **wizję** rozwoju regionu: „Region spójny terytorialnie i wizerunkowo, kreatywny i konkurencyjny w skali kraju i europy, o najlepszej dostępności komunikacyjnej, wyróżniający się atrakcyjnością inwestycyjną i wysoką jakością życia”. Takiej wizji odpowiada **misja** rozwoju regionu łódzkiego zorientowana na: „Prowadzenie zintegrowanej i terytorialnie ukierunkowanej polityki zrównoważonego rozwoju, opartej na współpracy gospodarczej, budowaniu więzi społecznych oraz tożsamości regionalnej”.

RYCINA 33: Schemat istoty Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020.

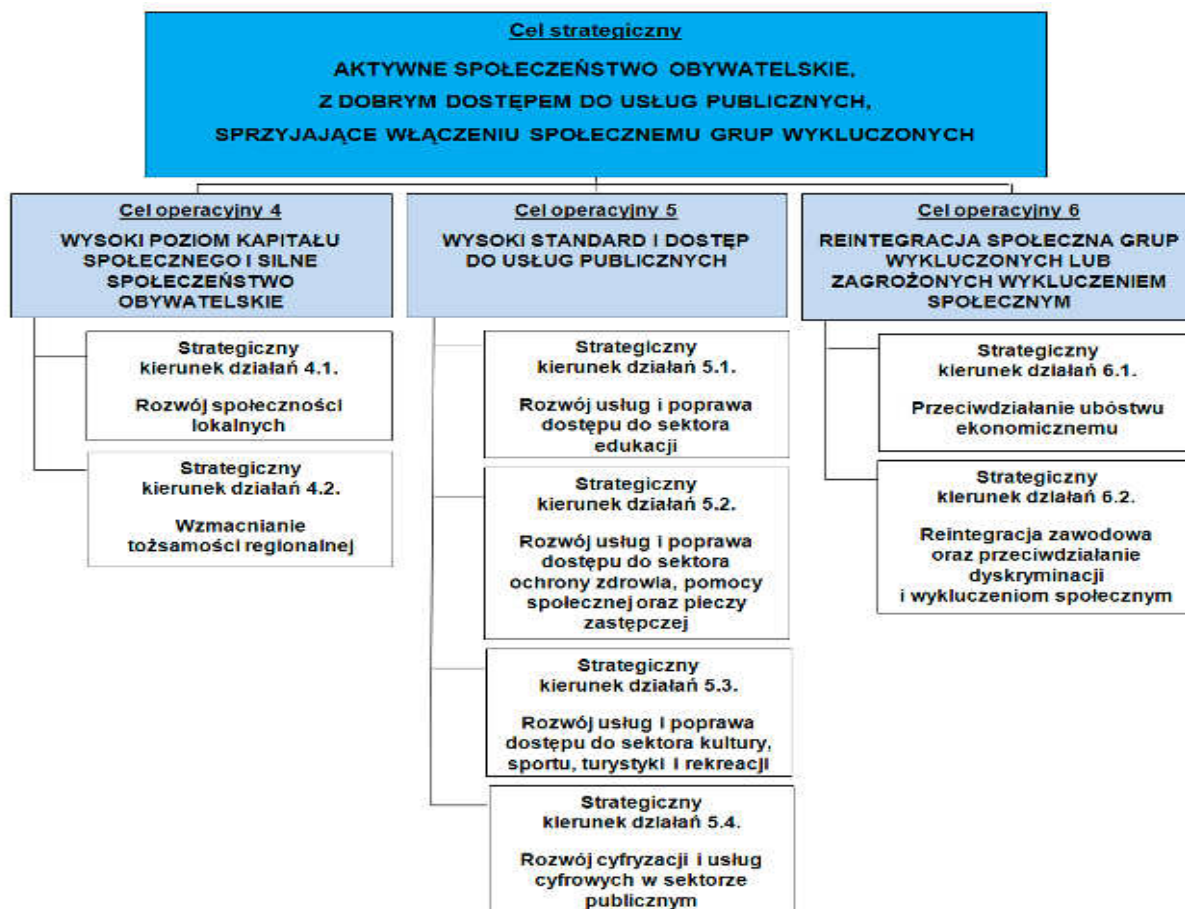
Źródło reprodukcji: Zarząd Województwa Łódzkiego, *Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020*, Łódź 2013.

RYCINA 34: Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 – filar nr 1: spójność gospodarcza.

Źródło reprodukcji: Zarząd Województwa Łódzkiego, *Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020*, Łódź 2013.

RYCINA 35: Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 – filar nr 2: spójność społeczna.

Źródło reprodukcji: Zarząd Województwa Łódzkiego, *Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020*, Łódź 2013.

RYCINA 36: Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 – filar nr 3: spójność przestrzenna.

Źródło reprodukcji: Zarząd Województwa Łódzkiego, *Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020*, Łódź 2013.

POLITYKA TERYTORIALNO – FUNKCJONALNA:

OBSZARY WIEJSKIE:

W „Strategii...” obszary wiejskie postrzegane są w sposób kompleksowy i wielofunkcyjny, jako miejsce życia, pracy i wypoczynku. Zakłada się rozwój innowacyjnego rolnictwa oraz kształtowanie pozarolniczych form działalności gospodarczej, które generować będzie nowe miejsca pracy między innymi w przetwórstwie, usługach, handlu, turystyce i agroturystyce, rzemiośle i rękodzielnictwie. Podniesienie poziomu cywilizacyjnego obszarów wiejskich będzie realizowane poprzez wzmocnienie potencjałów rozwojowych ośrodków gminnych, poprawę dostępu do usług publicznych, poprawę jakości kapitału ludzkiego i społecznego, ograniczenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej i infrastrukturalnej. W rozwoju obszarów wiejskich kluczową rolę odgrywać będzie ochrona środowiska przyrodniczego i przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym i antropogenicznym.

Cel strategiczny:

„Atrakcyjne osadniczo obszary wiejskie, wykorzystujące potencjały wewnętrzne dla rozwoju wielofunkcyjnego”.

Strategiczne kierunki działań:

- wspieranie działań na rzecz wdrażania rozwiązań innowacyjnych w rolnictwie i leśnictwie oraz powstawania i działalności organizacji producentów rolnych;
- wspieranie działań na rzecz rozwoju rolnictwa ekologicznego, rynków lokalnych promujących produkty regionalne oraz agroturystyki;
- wspieranie działań na rzecz rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw sektora pozarolniczego;
- wspieranie działań na rzecz uruchomienia i realizacji programu Odnowa Wsi w województwie łódzkim;
- wspieranie działań na rzecz stosowania Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych, w tym między innymi poprawy efektywności gospodarowania zasobami wodnymi i glebowymi w rolnictwie (szczególnie w kierunku przeciwdziałania zakwaszeniu gleb) oraz wspieranie działań na rzecz realizacji programów rolnośrodowiskowych (w tym działania na rzecz ochrony bioróżnorodności), zwiększenie retencjonowania wód między innymi przez zwiększenie lesistości i zadrzewień);
- wspieranie działań na rzecz poprawy dostępu do podstawowych usług publicznych, w tym edukacji przedszkolnej, opieki zdrowotnej, oraz usług kultury i sportu;
- wspieranie rozwoju systemu transportu publicznego oraz sieci dróg powiatowych i gminnych istotnych dla zwiększania dostępności komunikacyjnej;
- wspieranie działań na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego, w tym rozbudowy i modernizacji sieci elektroenergetycznych średniego i niskiego napięcia oraz wykorzystywania odnawialnych źródeł energii;
- wspieranie rozwoju systemów wodno – ściekowych.

OBSZARY FUNKCJONALNE:

Obszary funkcjonalne zostały wskazane w „Aktualizacji Strategii ...” w celu realizacji zintegrowanej polityki rozwoju w ujęciu funkcjonalno – terytorialnym. Delimitacja obszarów funkcjonalnych została oparta na dwóch rodzajach kryteriów. Najważniejszym z nich była jednolitość potencjałów endogenicznych wynikających z cech fizyczno – geograficznych lub strukturalno – gospodarczych. Zakłada się, że potencjały te będą głównym czynnikiem rozwoju odpowiednich obszarów funkcjonalnych, a tym samym regionu. Wzmacnianie tych potencjałów jest jednym z celów polityki rozwoju na obszarach funkcjonalnych. Drugim kryterium delimitacji były

powiązania funkcjonalno – przestrzenne. Powiązania te, zarówno wewnątrzregionalne, jak również ponadregionalne z województwami sąsiednimi, przyspieszają procesy rozwojowe, wpływają na wzrost atrakcyjności i konkurencyjności województwa oraz jego rozwój społeczno – gospodarczy, zatem ich wzmacnianie również jest jednym z celów polityki rozwoju na obszarach funkcjonalnych. Jednym z najistotniejszych wyzwań rozwojowych na obszarach funkcjonalnych jest współpraca jednostek samorządu terytorialnego na rzecz tworzenia i realizacji projektów zintegrowanych. W nawiązaniu do powyższego gmina Szczerców została zakwalifikowana do obszaru nr 2 „*Zagłębie Górniczo – Energetyczne: Bełchatów – Szczerców – Żłoczew*”. Dla obszaru nr 2 sformułowano następujący cel strategiczny oraz strategiczne kierunki działań:

Cel strategiczny:

„*Obszar rozwoju nowoczesnej gospodarki energetycznej, tworzącej i wykorzystującej innowacyjne i przyjazne środowisku technologie*”.

Strategiczne kierunki działań:

- wspieranie działań na rzecz powstania w regionie specjalistycznego ośrodka badawczego oraz szkolnictwa zawodowego z zakresu gospodarki energetycznej;
- wspieranie działań na rzecz rozwoju „zielonych przemysłów” oraz rozwoju i wdrażania niskoemisyjnych technologii węglowych;
- wspieranie działań na rzecz rekultywacji terenów poeksploatacyjnych, w tym między innymi w kierunku leśnym;
- wspieranie działań na rzecz ograniczenia negatywnych skutków oddziaływania terenów eksploatacyjnych, szczególnie w zakresie gospodarki wodno – ściekowej;
- wspieranie działań na rzecz zwiększenia dostępności transportowej zewnętrznej i wewnętrznej;
- wspieranie działań na rzecz rozwoju ponadregionalnych powiązań funkcjonalnych z zakresu gospodarki energetycznej – klastrów (między innymi Klaster Ekoenergia).

8. 3. Program Ochrony Środowiska Województwa Łódzkiego 2012.

Sejmik Województwa Łódzkiego uchwałą nr XXIV/446/12 z dnia 29 maja 2012 roku przyjął *Program ochrony środowiska województwa łódzkiego 2012*. Poprzednia edycja *Programu ochrony środowiska dla województwa łódzkiego* została przyjęta uchwałą nr XXIII/549/08 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 31 marca 2008 roku. Obecna edycja ujmuje strategię działań do roku 2015 z perspektywą do roku 2019. W celu zgodności regionalnego programu ochrony środowiska z polityką ekologiczną państwa przyjęto, że dokument programu ochrony środowiska dla województwa łódzkiego powinien mieć strukturę podobną do *Polityki ekologicznej państwa na lata 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016*. Poniżej przedstawione są cele strategiczne do 2019 roku oraz wybrane kierunki działań na lata 2012 – 2015.

UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA W DZIAŁANIACH NA RZECZ OCHRONY ŚRODOWISKA:

Cel do 2019 roku:

„*Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa łódzkiego oraz zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku*”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- informowanie mieszkańców województwa o stanie środowiska i działaniach na rzecz jego ochrony;
- prowadzenie działań edukacyjnych wśród osób dorosłych;

- wsparcie finansowe projektów z zakresu edukacji ekologicznej, zwłaszcza o zasięgu ponadgminnym, realizowanych przez pozarządowe organizacje ekologiczne;
- wspieranie merytoryczne i finansowe działań z zakresu edukacji ekologicznej prowadzonej w szkołach i parkach krajobrazowych oraz promowanie aktywnych form edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży;
- współpraca z mediami w zakresie upowszechniania edukacji ekologicznej wśród społeczeństwa.

UWZGLĘDNIENIE ZASAD OCHRONY ŚRODOWISKA W STRATEGIACH SEKTOROWYCH:

Cel do 2019 roku:

„Zapewnienie włączenia celów ochrony środowiska do wszystkich sektorowych dokumentów strategicznych i przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania ich realizacji na środowisko”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- objęcie dokumentów polityk/strategii/programów/planów sektorowych (zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku) strategicznymi ocenami oddziaływania na środowisko;
- popularyzacja szkoleń w zakresie metodologii wykonywania i oceniania prognoz skutków oddziaływania na środowisko dla dokumentów strategicznych.

ASPEKTY EKOLOGICZNE W PLANOWANIU I ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM:

Cel do 2019 roku:

„Kształtowanie harmonijnej struktury funkcjonalno – przestrzennej województwa, sprzyjającej równoważeniu wykorzystania walorów przestrzeni z rozwojem gospodarczym, poprawą jakości życia i trwałym zachowaniem wartości środowiska”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego wymagań przepisów ochrony środowiska i gospodarki wodnej, wyników monitoringu środowiska (w szczególności w zakresie powietrza, hałasu i wód), identyfikacja konfliktów środowiskowych i przestrzennych oraz sposobów zarządzania nimi;
- wdrożenie przepisów umożliwiających przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko już na etapie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, które jest opracowaniem planistycznym obejmującym teren każdej gminy;
- zachowanie korzystnych warunków w zakresie stanu środowiska na istniejących terenach o wysokich walorach przyrodniczych.

ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKOWE:

Cel do 2019 roku:

„Promowanie i wsparcie wdrażania systemu EMAS w gałęziach przemysłu o znaczącym oddziaływaniu na środowisko, w sektorze małych przedsiębiorstw oraz administracji publicznej wszystkich szczebli”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- promowanie systemów zarządzania środowiskowego (SZŚ);
- zachęcanie organizacji do udziału w programach szkoleniowo – informacyjnych w zakresie systemu EMAS oraz do korzystania z instrumentów (organizacyjnych, technicznych i finansowych) zachęcających organizacje do wdrażania EMAS.

OCHRONA PRZYRODY:

Cel do 2019 roku:

„Zachowanie różnorodności biologicznej województwa na poziomie genetycznym, gatunkowym oraz ekosystemowym w powiązaniu ze zrównoważonym rozwojem gospodarczym regionu, który współistnieje z różnorodnością biologiczną”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- tworzenie spójnego systemu obszarów chronionych;
- tworzenie nowych obszarów i obiektów chronionych;
- opracowanie i wdrażanie planów ochrony parków krajobrazowych i rezerwatów oraz planów ochronnych i planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000;
- utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków;
- ustanawianie stref ochronnych dla gatunków podlegających ochronie strefowej;
- ochrona korytarzy ekologicznych;
- uwzględnianie znaczenia ochrony różnorodności biologicznej w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;
- ochrona terenów cennych przyrodniczo przed nadmiernym rozwojem turystyki i rekreacji;
- edukacja ekologiczna w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej;
- renaturalizacja i poprawa stanu zniszczonych ekosystemów, zwłaszcza wodno – błotnych, rzecznych i leśnych oraz ich ochrona;
- rozwój i utrzymanie terenów zieleni.

OCHRONA I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ LASÓW:

Cel do 2019 roku:

„Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej z zachowaniem bogactwa biologicznego”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- realizacja gospodarki leśnej w oparciu o plany urządzenia lasów i uproszczone plany urządzenia lasów, w tym ich aktualizacja;
- ujmowanie w opracowywanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gruntów do zalesień, z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczo – krajobrazowych;
- zalesianie nieefektywnych (nieprzydatnych rolnictwu) gruntów rolnych;
- zalesianie nowych terenów z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczo – krajobrazowych;
- zwiększenie powierzchni lasów ochronnych na terenach lasów prywatnych;
- zwiększenie udziału starszych klas wieku w strukturze wiekowej drzewostanów w lasach prywatnych;
- restytucja i rehabilitacja ekosystemów leśnych, uszkodzonych w wyniku działania czynników abiotycznych i biotycznych;
- kontynuacja i rozwój monitoringu środowiska leśnego w celu rozpoznania stanu lasu, przeciwdziałania pożarom, rozwojowi szkodników i chorób;
- prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju przez Nadleśnictwa (tworzenie izb przyrodniczych, leśnych ścieżek dydaktycznych);
- realizacja zadań z zakresu gospodarki wodnej na terenach leśnych (np.: budowa zbiorników retencyjnych);

- doskonalenie gospodarki leśnej lasów prywatnych;
- ochrona różnorodności biologicznej w lasach prywatnych.

RACJONALNE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI WODNYMI:

Cel do 2019 roku:

„Zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi województwa oraz zapewnienie skutecznej ochrony przed powodzią i suszą”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- wdrażanie Ramowej Dyrektywy Wodnej i Dyrektywy Powodziowej na terenie województwa łódzkiego;
- realizacja „Wojewódzkiego Programu Małej Retencji dla Województwa Łódzkiego”.

OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI:

Cel do 2019 roku:

„Ochrona i racjonalne wykorzystanie powierzchni ziemi oraz rekultywacja terenów zdegradowanych”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- przestrzeganie zasad dobrej praktyki rolniczej (KDPR) w zakresie ochrony gleb użytkowanych rolniczo;
- wdrażanie programów rolnośrodowiskowych uwzględniających działania prewencyjne w zakresie ochrony gleb, w tym erozji gleb;
- wspieranie i rozwijanie rolnictwa ekologicznego;
- kontynuacja i rozwój monitoringu środowiska glebowego w województwie;
- prowadzenie rejestru terenów zdegradowanych;
- prowadzenie bieżącej rekultywacji i zagospodarowania gruntów zdegradowanych;
- ochrona gleb o wysokiej przydatności rolniczej przed przeznaczeniem na cele nierolnicze.

GOSPODAROWANIE ZASOBAMI GEOLOGICZNYMI:

Cel do 2019 roku:

„Racjonalna gospodarka zasobami złóż kopalin oraz minimalizacja niekorzystnych skutków ich eksploatacji”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- kontynuowanie prac w zakresie poszukiwania, rozpoznania i dokumentowania złóż kopalin;
- ochrona zasobów złóż kopalin i obszarów perspektywicznych poprzez stosowanie odpowiednich zapisów w dokumentach planistycznych;
- wszechstronne wykorzystanie kopalin (kopaliny głównej i towarzyszącej);
- sukcesywna rekultywacja i zagospodarowanie terenów po eksploatacji kopalin;
- przeciwdziałanie nielegalnej eksploatacji kopalin.

RACJONALNE WYKORZYSTANIE ENERGII, MATERIAŁÓW I SUROWCÓW:

Cel do 2019 roku:

„Wzrost efektywności wykorzystania surowców, wody i energii”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- modernizacja procesów przemysłowych w kierunku osiągnięcia normatywów najlepszej dostępnej techniki (BAT);
- promowanie działań zmierzających do zmniejszenia zużycia wody i podniesienia efektywności wykorzystania energii w gospodarce komunalnej;
- zwiększenie sprawności wytwarzania energii i zmniejszenie strat energii w przemyśle;
- działania energooszczędne w budownictwie (np.: termomodernizacje);
- odzysk energii cieplnej;
- eliminacja strat wody w sieci;
- wprowadzanie systemów zarządzania środowiskowego.

JAKOŚĆ POWIETRZA:

Cel do 2019 roku:

„Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza poprzez redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz uwzględnienie aspektu ochrony jakości powietrza w planowaniu przestrzennym”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- realizacja założeń obowiązujących programów ochrony powietrza (POP) w zakresie pyłu zawieszonego PM10;
- opracowanie i wdrażanie POP dla pozostałych terenów zaliczonych do klasy C z uwagi na przekroczenie poziomu pyłu zawieszonego PM10 oraz dla stref zaliczonych do klasy C z uwagi na przekroczenia poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM2,5, benzo(a)pirenu oraz ozonu (kryterium z uwagi na ochronę roślin);
- opracowanie i wdrażanie Programów ograniczenia niskiej emisji (PONE) dla terenów wskazanych w POP;
- opracowywanie Projektów założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, zgodnie z ustaleniami programów ochrony powietrza;
- modernizacja kotłowni komunalnych oraz dużych obiektów energetycznego spalania paliw celem ograniczenia wielkości emisji zanieczyszczeń: modernizacja kotłów, automatyzacja procesu spalania, zmiana rodzaju paliwa ze stałego na gazowe, olejowe lub alternatywne źródła energii, budowa/modernizacja systemów oczyszczania spalin;
- rozwój ciepłownictwa rozproszonego;
- dofinansowanie realizacji działań naprawczych z funduszy unijnych i krajowych (w ramach systemu instytucji funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej);
- rozbudowa i modernizacja sieci ciepłowniczych, podłączanie nowych użytkowników do sieci ciepłych;
- prowadzenie termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej, wspieranie termomodernizacji obiektów mieszkalnych wielorodzinnych i jednorodzinnych (powinno się zapewnić ochronę ewentualnych miejsc gniazdowania chronionych gatunków ptaków);
- rozbudowa sieci gazowej;
- likwidacja lub modernizacja (w kierunku wykorzystania proekologicznych nośników energii) źródeł „niskiej emisji” (indywidualnych węglowych systemów grzewczych, lokalnych kotłowni opalanych węglem);
- promowanie wymiany indywidualnych źródeł ciepła zasilanych paliwem stałym na kotły gazowe, olejowe;
- wprowadzenie systemu wsparcia finansowego dla właścicieli mieszkań zmieniających system ogrzewania na proekologiczny;

- wprowadzanie przez przedsiębiorców nowoczesnych i przyjaznych środowisku technologii, hermetyzacja układów technologicznych, modernizacja instalacji celem spełnienia wymagań BAT oraz standardów emisyjnych;
- egzekwowanie od zakładów przemysłowych spełnienia prawnych wymagań w zakresie wielkości emisji zanieczyszczeń do powietrza;
- prowadzenie remontów, przebudowy i modernizacji dróg celem poprawy warunków jazdy;
- bieżące utrzymywanie ulic w czystości poprzez zamiatanie oraz sprzątanie na mokro w okresach bezdeszczowych;
- rozwój infrastruktury rowerowej; budowa nowych tras rowerowych i modernizacja istniejących, w tym wyprowadzenie ruchu rowerowego poza jezdnie, budowa parkingów dla rowerów, itp.;
- zwiększenie udziału komunikacji zbiorowej w przewozach pasażerskich poprzez rozwój transportu zbiorowego w uzależnieniu od rzeczywistych potrzeb, rozwój transportu niskoemisyjnego (transport kolejowy, transport tramwajowy) oraz transportu kołowego z wykorzystaniem autobusów niskoemisyjnych poprzez modernizację taboru autobusowej komunikacji miejskiej (wymiana pojazdów na bardziej „ekologiczne”);
- uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego aspektów wpływających na jakość powietrza (np.: wymagania dotyczące zaopatrywania budynków w ciepło na nowych osiedlach, projektowanie linii zabudowy nowych osiedli mieszkaniowych uwzględniające zapewnienie „przewietrzania” miasta, wyznaczanie stref przemysłowych poza granicami obszaru o zwiększonych stężeniach pyłu PM10, z uwzględnieniem np.: kierunków napływu mas powietrza);
- prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie wpływu spalania paliw złej jakości oraz odpadów w paleniskach domowych na stan czystości powietrza, możliwości oszczędzania energii oraz promocji korzystania z transportu zbiorowego oraz transportu rowerowego.

ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII:

Cel do 2019 roku:

„Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie województwa”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- rozwój odnawialnych źródeł energii;
- prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
- budowa instalacji OZE;
- inwentaryzacja źródeł OZE, prowadzenie i aktualizacja bazy danych OZE;
- przygotowanie strategii rozwoju OZE;
- prowadzenie akcji informacyjnej na temat korzyści stosowania OZE.

OCHRONA WÓD:

Cel do 2019 roku:

„Zapewnienie dobrego stanu jakościowego i ilościowego wód powierzchniowych i podziemnych województwa”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych;
- budowa nowych i rozbudowa istniejących sieci zbiorczej kanalizacji sanitarnej;
- budowa nowych i rozbudowa istniejących sieci zbiorczej kanalizacji deszczowej;

- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków, w miejscach gdzie uwarunkowania techniczne lub ekonomiczne wskazują na nieefektywność rozwiązań w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków;
- rozbudowa infrastruktury zaopatrzenia w wodę, w tym budowa nowych oraz modernizacja istniejących ujęć i stacji uzdatniania wody oraz rozbudowa zbiorczych sieci wodociągowych wraz z instalacją przyłączy;
- usprawnianie gospodarki ściekowej w zakładach przemysłowych między innymi poprzez budowę i modernizację oczyszczalni ścieków przemysłowych oraz ograniczenie ilości substancji szczególnie szkodliwych odprowadzanych do środowiska wodnego i ekonomizację zużycia wody dla celów przemysłowych;
- kontrola spełnienia wymagań prawnych w zakresie korzystania z wód przez podmioty gospodarcze w szczególności duże zakłady przemysłowe emitujące substancje szczególnie szkodliwe;
- stosowanie skutecznych rozwiązań chroniących środowisko wodne przed zanieczyszczeniami pochodzącymi z transportu drogowego i przestrzeganie wymagań prawnych przez zarządców dróg publicznych;
- ograniczanie emisji zanieczyszczeń obszarowych ze źródeł rolniczych poprzez wdrażanie dobrych praktyk poparte odpowiednią edukacją w zakresie rolnictwa ekologicznego;
- prowadzenie ewidencji stanu i obsługi bezodpływowych zbiorników na ścieki bytowe i przydomowych oczyszczalni ścieków w gospodarstwach domowych;
- wprowadzanie do planów zagospodarowania przestrzennego obszarów ochronnych głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP).

ODDZIAŁYWANIE HAŁASU:

Cel do 2019 roku:

„Minimalizacja zagrożenia mieszkańców województwa ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza komunikacyjnym”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- dalsze ograniczanie emisji hałasu pochodzącego z sektora gospodarczego, między innymi poprzez kontrole przestrzegania dopuszczalnej emisji hałasu, wprowadzanie urządzeń ograniczających emisję hałasu;
- realizacja inwestycji zmniejszających narażenie na hałas komunikacyjny;
- przestrzeganie wartości dopuszczalnych poziomów hałasu w odniesieniu do nowo zagospodarowywanych terenów: stosowanie w planowaniu przestrzennym zasady strefowania;
- edukacja ekologiczna.

ODDZIAŁYWANIE PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH:

Cel do 2019 roku:

„Ograniczenie oddziaływania pól elektromagnetycznych na zdrowie człowieka i środowisko”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- kontynuacja badań, które pozwolą na ocenę skali zagrożenia polami elektromagnetycznymi oraz poszerzenie wiedzy na temat stopnia ich oddziaływania;
- wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed polami elektromagnetycznymi;

- monitorowanie zmian wielkości i stopnia zagrożenia środowiska polami elektromagnetycznymi poprzez system pomiarów i ich ewidencji;
- preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych;
- edukacja ekologiczna na temat rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych.

POWAŻNE AWARIE PRZEMYSŁOWE:

Cel do 2019 roku:

„Ograniczanie skutków poważnych awarii przemysłowych dla ludzi i środowiska”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- uaktualnianie systemów operacyjno – ratowniczych dla terenów otaczających zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii;
- wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych, w tym transportu materiałów niebezpiecznych;
- optymalizacja wyznaczenia miejsc bezpiecznego parkowania samochodów przewożących materiały niebezpieczne;
- doposażenie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno – chemiczno – ekologicznego.

POWIAT BEŁCHATOWSKI:

8. 4. Strategia Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego na lata 2005 – 2015.

Strategia Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego na lata 2005 – 2015 została przyjęta uchwałą nr 210/XXX/2005 Rady Powiatu w Bełchatowie z dnia 30 marca 2005 roku. We wstępie do „Strategii...” podkreślono, że podczas jej tworzenia postanowiono nawiązać do idei zrównoważonego rozwoju przyjętej w formie „Agendy 21”. Objęto działaniami podstawowe obszary aktywności – gospodarkę, środowisko (zarówno przyrodnicze jak i przestrzenne) i społeczeństwo. Strategia zrównoważona winna być nakierowana na przyszłe pokolenia i koordynować zróżnicowane potrzeby powiatu poprzez pryzmat szanowania potrzeb we wszystkich trzech zasadniczych obszarach. Od strony technicznej posłużono się mieszaną, uspołeczniono – ekspercką metodą działania. W tym celu powołano Zespół ds. Strategii. Ta metoda pozwoliła połączyć wiedzę i doświadczenie Zespołu opartego o szeroką reprezentację społeczną (instytucje, podmiotów gospodarczych, organizacji pozarządowych), ekspertów. Ze względu na charakter sił powiatu i jego gospodarki powinno się dążyć do koncentracji nakładów inwestycyjnych na realizację inwestycji sprzyjających podnoszeniu potencjału gospodarczego i społecznego powiatu. Inwestycje autonomiczne powiatu powinny stymulować rozwój przy wykorzystaniu dostępnych zasobów, uwzględnieniu lokalnej specyfiki i preferencji mieszkańców.

Rozpoznanie uwarunkowań przestrzennych funkcjonowania powiatu, pogłębiona analiza sytuacji społeczno – gospodarczej, ocena bazy infrastrukturalnej i synteza różnych czynników zewnętrznych wraz z określeniem priorytetów rozwojowych pozwoliła na sformułowanie wizji dalszego, energicznego rozwoju, zarówno na płaszczyźnie przemysłowej jak i usługowej. **Wizja** Powiatu Bełchatowskiego przedstawia się następująco: „Powiat bełchatowski – lider rozwoju gospodarczego regionu, nastawiony na trwały wzrost jakości życia i bezpieczeństwa mieszkańców. Powiat otwarty na współpracę z otoczeniem, wspierający aktywność i inicjatywę, kontynuujący skuteczną politykę promocji walorów inwestycyjnych oraz przewag lokalizacyjnych. Powiat dbający o stan dziedzictwa środowiska naturalnego zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju”.

W ramach prac nad *Strategią Powiatu Bełchatowskiego* wyróżniono trzy obszary strategiczne:

- obszar rozwoju gospodarczego;
- obszar problematyki społecznej;
- obszar infrastruktury technicznej.

W każdym z obszarów określono kierunki – cele strategiczne, a następnie wyłoniono główne programy rozwoju.

W skład programów wchodzi działania, zarówno inwestycyjne jak i pozainwestycyjne. Poniżej przedstawione są kierunki – cele strategiczne, odnoszące się bezpośrednio lub pośrednio do obszaru gminy Szczerców:

ROZWÓJ GOSPODARCZY (kierunki – cele strategiczne):

- KG1 – pomoc w dostępie do kapitału dla małych i średnich firm;
- KG2 – wzmocniona promocja gospodarcza powiatu, jego atutów lokalizacyjnych i przewag konkurencyjnych;
- KG3 – partycypacja finansowa i organizacyjna w procesie rozbudowy zdolności wytwórczych Kopalni Węgla Brunatnego „Bełchatów SA” oraz Elektrowni „Bełchatów SA”;
- KG4 – udostępnianie terenów uzbrojonych we wszystkie media po preferencyjnej cenie, polityka ulg i zwolnień podatkowych, pomoc organizacyjno – prawna w zakresie realizacji inwestycji;
- KG5 – utrzymanie i doskonalenie systemu jakości usług publicznych świadczonych przez władze powiatu i jego jednostki;
- KG6 – informatyzacja powiatu i podejmowanie działań na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego;
- KG7 – rozwój sfery usług, szczególnie na terenach wiejskich;
- KG8 – stworzenie mechanizmów wspierających osoby rozpoczynające działalność gospodarczą.

PROBLEMATYKA SPOŁECZNA (kierunki – cele strategiczne):

- KS1 – przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób, które ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo i ograniczającej lub uniemożliwiającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i gospodarczym;
- KS2 – przygotowanie systemu monitorowania całości działań z obszaru zmian strukturalnych lokalnej gospodarki;
- KS3 – prowadzenie okresowych analiz w zakresie zapotrzebowania na rodzaje i kierunki szkoleń połączone z projektowaniem długofalowego programu praktyk zawodowych pod kątem zapotrzebowania lokalnego rynku pracy;
- KS4 – wzrost poziomu oferowanych usług i polepszanie skuteczności działań urzędów pracy przez zatrudnianie wykwalifikowanej kadry (licencje, wykształcenie wyższe);
- KS5 – uzdrowienie niebezpiecznej struktury bezrobocia;
- KS6 – wzrost poziomu edukacji jako czynnika warunkującego eliminację barier i niedopasowań ilościowych i jakościowych na rynku pracy;
- KS7 – wysoka jakość kształcenia i wszechstronny rozwój ucznia przy wykorzystaniu nowoczesnych form i metod nauczania;
- KS8 – poprawa warunków edukacji oraz wychowania dzieci i młodzieży;
- KS9 – budowa nowych bądź modernizacja istniejących obiektów i placówek działających w systemie oświaty, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa i opieki społecznej;
- KS10 – zbieranie i dystrybucja informacji służącej promocji i rozwojowi dorobku programowego instytucji kultury z terenu powiatu;

- KS11 – realizacja Powiatowego Centrum Sportu;
- KS12 – opracowanie spójnego programu ochrony zabytków.

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA (kierunki – cele strategiczne):

- K11 – stopniowa rozbudowa i modernizacja istniejących oczyszczalni ścieków oraz budowa nowych (w tym niekonwencjonalnych) dla poprawy jakości wód otwartych oraz środowiska;
- K12 – modernizacja i rozbudowa infrastruktury energetycznej służącej maksymalnemu wykorzystaniu potencjału tkwiącego w elektrowniach;
- K13 racjonalizacja zarządzania siecią ciepłowniczą, szersze wykorzystanie ekologicznych nośników (gaz płynny, olej);
- K14 – sukcesywna rozbudowa sieci gazownictwa;
- K15 – rozbudowa infrastruktury telekomunikacyjnej;
- K16 – sukcesywna poprawa stanu środowiska poprzez działalność edukacyjną oraz inwestycyjną (rekultywacja terenów odkrywkowych);
- K18 – organizowanie ruchu komunikacyjnego poprzez budowę sygnalizacji świetlnej;
- K19 – poprawa połączeń wewnątrz powiatu. Modernizacja dróg, w szczególności tych które mają wpływ na rozwój strefy przemysłowej;
- K112 – przebudowa infrastruktury komunikacyjnej pod względem bezpieczeństwa, budowa chodników, parkingów, ścieżek rowerowych;
- K113 – stała poprawa stanu środowiska i ekologii poprzez edukację społeczeństwa, racjonalne wykorzystanie odpadów (rozbudowa składowiska odpadów w Woli Kruszyńskiej) i surowców odpadowych elektrowni i kopalni, sanitacje wsi oraz organizacje subregionalnej stacji przetwarzania;
- K114 – prowadzenie działań na rzecz ograniczenia skutków oddziaływania kopalni i elektrowni na sferę obiegu wody w przyrodzie oraz w celu wykorzystania istniejących i przyszłych zasobów wodnych przez przemysł, rekreację, rybołówstwo i gospodarkę komunalną;
- K115 – kontynuowanie inwestycji w zakresie ochrony powietrza przez Elektrownię „Bełchatów”.

8. 5. Program Ochrony Środowiska Powiatu Bełchatowskiego na lata 2012 – 2015.

Program Ochrony Środowiska Powiatu Bełchatowskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016 – 2019 został przyjęty uchwałą nr XXVI/210/2012 Rady Powiatu w Bełchatowie z dnia 12 grudnia 2012 roku. Poprzednia edycja programu pn. *Powiatowy Program Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami dla Powiatu Bełchatowskiego na lata 2004 – 2015 – Aktualizacja* przyjęta została uchwałą nr 278/XXXVIII/2009 Rady Powiatu w Bełchatowie z dnia 28 sierpnia 2009 roku. We wprowadzeniu do dokumentu zaznaczono, że zaproponowane w „Programie...” cele i kierunki działań powinny posłużyć do tworzenia warunków dla takich zachowań ogółu społeczeństwa, które polegać będą w pierwszej kolejności na niepogarszaniu stanu środowiska przyrodniczego na tym terenie, a następnie na jego poprawie. Realizacja wytyczonych celów w Programie powinna spowodować zrównoważony rozwój gospodarczy, polepszenie warunków życia mieszkańców przy zachowaniu walorów środowiska naturalnego na terenie powiatu. **Celem nadrzędnym „Programu...”**, obejmującym wszystkie priorytety, jest *„poprawa stanu środowiska naturalnego przy zachowaniu rozwoju gospodarczego regionu zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju”*.

Po analizie stanu aktualnego wyznaczono siedem obszarów priorytetowych ochrony środowiska dla Powiatu Bełchatowskiego oraz przyporządkowane do nich cele ekologiczne:

obszar priorytetowy I – **OCHRONA JAKOŚCI POWIETRZA:**

Cele ekologiczne:

- poprawa jakości powietrza poprzez zmniejszenie przekroczeń dopuszczalnych poziomów monitorowanych zanieczyszczeń;
- zmniejszenie energochłonności poprzez termomodernizację budynków;
- zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

obszar priorytetowy II – **OCHRONA ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH I POWIERZCHNIOWYCH:**

Cele ekologiczne:

- rozwój i modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej;
- racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi;
- ochrona mieszkańców przed powodzią i suszą.

obszar priorytetowy III – **OCHRONA ZASOBÓW NATURALNYCH:**

Cele ekologiczne:

- właściwe gospodarowanie gruntami w celu ograniczenia powstawania terenów zdegradowanych;
- racjonalna gospodarka zasobami złóż kopalin oraz minimalizacja niekorzystnych skutków ich eksploatacji;
- bieżąca ochrona i rozwój obszarów prawnie chronionych;
- rozwój obszarów zieleni miejskiej i urządzonej;
- racjonalne użytkowanie zasobów leśnych.

obszar priorytetowy IV – **RACJONALNA GOSPODARKA ODPADAMI:**

Cele ekologiczne:

- przestrzeganie obowiązków prawnych w zakresie wytwarzania i gospodarowania odpadów komunalnych i innych niż komunalne;
- prawidłowe gospodarowanie odpadami powstającymi na terenie powiatu.

obszar priorytetowy V – **OCHRONA MIESZKAŃCÓW PRZED NADMIERNYM HAŁASEM I POLAMI ELEKTROMAGNETYCZNYMI:**

Cel ekologiczny:

- budowa i modernizacja dróg w celu zmniejszenia uciążliwości hałasu komunikacyjnego.

obszar priorytetowy VI – **EDUKACJA EKOLOGICZNA MIESZKAŃCÓW POWIATU I POPRAWA BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO**

obszar priorytetowy VII – **DZIAŁANIA SYSTEMOWE W OCHRONIE ŚRODOWISKA**

GMINA SZCZERCÓW:

8. 6. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Szczerców na lata 2007 – 2013.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Szczerców na lata 2007 – 2013 przyjęto uchwałą nr XXVIII/177/09 Rady Gminy Szczerców z dnia 22 stycznia 2009 roku. We wstępie do dokumentu zaznaczono, że „Plan...” ma charakter poznawczy i służy szerokiemu i kompleksowemu rozpoznaniu obecnego stanu rozwoju, wyodrębnieniu uwarunkowań sprzyjających rozwojowi (czyli szans), bądź ten rozwój ograniczających (czyli zagrożeń), określeniu mocnych i słabych stron gminy w rywalizacji z innymi obszarami. Część analityczna wskazuje aktualny stan rozwoju różnych sfer życia społeczno – gospodarczego istotnych z punktu widzenia rozwoju gminy Szczerców. Część zadaniowa zawiera wykaz projektów planowanych do realizacji na lata 2007 – 2013, które mogą przyczynić się do poprawy życia mieszkańców. Ten etap opracowania został poddany szerokim konsultacjom społecznym, które zostały przeprowadzone za pomocą ankiety. Mieszkańcy gminy Szczerców zidentyfikowali problemy oraz określili potrzeby inwestycyjne w Gminie. Konsultacje realizowane były również poprzez spotkania Horyzontalnego Zespołu zadaniowego powołanego przez Wójta Gminy, w skład którego wchodził między innymi przedstawiciel referatów Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych samorządu lokalnego.

W „Planie...” określono również **misję** rozwoju gminy Szczerców, którą wyrażono słowami: „poprawa jakości życia w gminie Szczerców z wykorzystaniem posiadanych zasobów społecznych, naturalnych, materialnych i możliwości technologicznych oraz rozwój konkurencyjnej gospodarki, kapitału ludzkiego, agroturystyki i turystyki weekendowej”.

Za główne **cele rozwoju** gminy Szczerców uznano:

1. Poprawę stanu środowiska naturalnego gminy oraz ochrona walorów przyrodniczo – krajobrazowych gminy.
2. Wykorzystanie walorów zabytkowo – przyrodniczo – krajobrazowych gminy w celu stworzenia warunków dla rozwoju turystyki, zwłaszcza weekendowej i agroturystyki, jako jednego z alternatywnych źródeł dochodu dla mieszkańców gminy.
3. Poprawę stanu i rozwój infrastruktury technicznej.
4. Wsparcie rozwoju sektora wydobywczego, energetycznego oraz ich zaplecza.
5. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości, a zwłaszcza sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw poprzez wsparcie finansowe, stworzenie dogodnych warunków dla dynamicznego rozwoju innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki.
6. Przyciągnięcie inwestorów bezpośrednich krajowych i zagranicznych poprzez wzmocnienie promocji gospodarczej gminy, jej atutów lokalizacyjnych i przewag konkurencyjnych oraz odpowiednie przygotowanie i udostępnienie terenów uzbrojonych w niezbędne media po preferencyjnej cenie, polityka ulg i zwolnień podatkowych, pomoc organizacyjno – prawna w zakresie realizacji inwestycji.
7. Zapewnienie dogodnych warunków dla rozwoju potencjału ludzkiego i poprawy jakości i warunków życia mieszkańców, a także rozwój lokalnych zasobów siły roboczej poprzez inicjatywy mające na celu zwiększenie potencjału lokalnej społeczności, aktywizację osób bezrobotnych i zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego.
8. Zwiększenie efektywności, innowacyjności i specjalizacji produkcji rolnej.
9. Zwiększenie dostępności edukacyjnej dla dzieci i młodzieży.

Lista wszystkich zadań planowanych do realizacji w latach 2007 – 2013:

Infrastruktura techniczna:

- budowa drogi Brzezie – Niwy;
- budowa drogi Grudna – Rudzisko;
- budowa ulicy Wschodniej;
- przebudowa drogi ul. Północna – Załuże;
- budowa ulicy Mokrej;
- budowa ulicy Słonecznej;
- przebudowa drogi gminnej w miejscowości Osiny Kolonia;
- przebudowa drogi Chabelice;
- przebudowa drogi powiatowej Szczerców – Osiny;
- przebudowa dróg wojewódzkich nr: 480 i 483;
- przebudowa ulic na osiedlu Wyzwolenia (Tenusa, Skryta, Narutowicza, Krótka, Reymonta, Polna);
- przebudowa dróg w Gminie Szczerców Etap II (Osiedle Solidarności, ul. Kopernika, Polski Sierpień, 11–Listopada);
- budowa ulic na Osiedlu „Zielone”;
- przebudowa drogi Trakt Puszczański – Niwy;
- przebudowa drogi Leśna – Borowa, od Pragi do zakrętu;
- przebudowa drogi Dzbanki – Polowa;
- budowa drogi Stanisławów Drugi – Tatar;
- budowa drogi Stanisławów Pierwszy – Puszcza;
- budowa dróg osiedlowych w Chabelicach;
- przebudowa drogi do wsi Leśniaki;
- przebudowa drogi Brzezie – Bednarze;
- budowa ulicy Południowej;
- budowa drogi Józefina etap II;
- budowa drogi Puszcza etap II;
- budowa ulicy Piaskowej etap II
- przebudowa parkingu przy ul. Cmentarnej;
- budowa drogi Dubie – Morgi;
- przebudowa drogi w miejscowości Kieruzele;
- przebudowa drogi Kolonia Osiny – Janówka;
- przebudowa drogi w miejscowości Marcelów;
- przebudowa drogi Szczerców – Podżar;
- przebudowa drogi gminnej Lubiec po wykonaniu kanalizacji;
- przebudowa drogi w miejscowości Dubie po wykonaniu kanalizacji;
- przebudowa drogi gminnej Janówka po wykonaniu kanalizacji;
- przebudowa drogi w miejscowości Borowa po wykonaniu kanalizacji;
- przebudowa drogi w miejscowości Tatar;
- przebudowa drogi Stanisławów Pierwszy po wykonaniu kanalizacji;
- przebudowa drogi Stanisławów Drugi po wykonaniu kanalizacji;
- przebudowa drogi w miejscowości Osiny po wykonaniu kanalizacji;
- budowa drogi gminnej Zbyszek;
- budowa drogi Powiatowej nr 1918E Kamień – Chabelice;
- budowa wodociągu w miejscowości Niwy;

- budowa kanalizacji w miejscowości Niwy;
- budowa kanalizacji w miejscowości Podklucze;
- budowa kanalizacji w ul. Piłsudskiego w Szczercowie;
- budowa kanalizacji osiedle Zielone;
- budowa kanalizacji w miejscowości Dubie;
- budowa kanalizacji w miejscowości Magdalenów;
- budowa kanalizacji w miejscowości Lubiec;
- budowa kanalizacji w miejscowości Chabielice;
- budowa kanalizacji w miejscowościach Janówka i Osiny;
- budowa kanalizacji w miejscowości Borowa;
- budowa kanalizacji w miejscowości Polowa;
- budowa kanalizacji w miejscowości Wieś Szczercowska;
- budowa kanalizacji w miejscowościach Stanisławów Pierwszy i Stanisławów Drugi;
- budowa kanalizacji w miejscowości Brzezcie;
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków;
- rozbudowa oczyszczalni ścieków w Szczercowie;
- modernizacja sieci kanalizacyjnej w Szczercowie;
- modernizacja oświetlenia ulicznego i drogowego;
- przygotowanie infrastruktury technicznej dla ogólnodostępnego bezprzewodowego szerokopasmowego Internetu na terenie gminy.

Infrastruktura społeczna:

- budowa przedszkola w Szczercowie;
- adaptacja Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych na potrzeby szkolnictwa zawodowego;
- budowa krytej pływalni przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych;
- remont Szkoły Podstawowej w Szczercowie;
- remont Szkoły Podstawowej w Chabielicach;
- remont gimnazjum w Szczercowie (malowanie);
- przebudowa historycznego budynku internatu na Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wraz z wyposażeniem;
- budowa Parku Wypoczynkowego;
- budowa kompleksu sportowo – rekreacyjnego w Szczercowie etap II (kąpielisko, basen);
- budowa Gminnego Domu Kultury;
- rozbudowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Chabielicach.

8. 7. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Szczerców na lata 2009 – 2012.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Szczerców na lata 2009 – 2012 z perspektywą na lata 2013 – 2016 przyjęto uchwałą nr XXXIX/229/10 Rady Gminy Szczerców z dnia 18 lutego 2010 roku. Poprzednia edycja programu pn. *Gminny program ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami* przyjęta została uchwałą nr XX/138/04 Rady Gminy Szczerców z dnia 25 czerwca 2004 roku. We wstępie do aktualnego „Programu...” czytamy, że niniejszy program wytycza kierunki działań, które będą prowadziły do poprawy stanu środowiska naturalnego na terenie gminy oraz określa strategię racjonalnego wykorzystania zasobów i poprawy standardów jakości poszczególnych komponentów środowiska naturalnego. Zaplanowane cele i zadania są zgodne z celami i zadaniami zawartymi w krajowych, regionalnych i lokalnych dokumentach strategicznych (strategiach, programach, planach), nakreślających kierunki rozwoju społeczno – gospodarczego, wynikające

między innymi z integracji z Unią Europejską. „Program...” w sposób kompleksowy charakteryzuje stan środowiska przyrodniczego na terenie gminy Szczerców, ocenia zmiany, jakie zaszły od przyjęcia pierwotnego gminnego programu ochrony środowiska oraz przedstawia problemy środowiskowe gminy, które należy rozwiązać.

Zadania ujęte w „Programie...” zostały pogrupowane według 8 głównych dziedzin:

OCHRONA ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH I POWIERZCHNIOWYCH:

Cel ekologiczny: „Ochrona zasobów wód podziemnych i powierzchniowych”.

Zadania:

- dalsza rozbudowa i modernizacja systemu sieci wodno – kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Szczerców;
- rozwój i wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscach, gdzie nie ma i nie będzie możliwe wybudowanie sieci kanalizacyjnej w przyszłości;
- nadzorowanie sposobu magazynowania i postępowania ze ściekami gromadzonymi w zbiornikach bezodpływowych;
- zapobieganie nadmiernemu spływowi powierzchniowemu z terenu gminy poprzez: wdrażanie, rozwijanie i promowanie systemów retencjonowania wód (budowy zbiorników i oczek wodnych) oraz profesjonalne działania w zakresie melioracji wodnych;
- ochrona terenów dolinnych przed zabudową i niewłaściwym zagospodarowaniem w planowaniu przestrzennym;
- włączanie się Gminy do działań na rzecz budowy zbiornika retencyjnego „Zbyszek”;
- promowanie i wdrażanie zamkniętych obiegów wody.

OCHRONA GRUNTÓW:

Cel ekologiczny: „Ochrona powierzchni ziemi i gleb”.

Zadania:

- właściwe rozdysponowanie powierzchni ziemi w planie zagospodarowania przestrzennego, sprzyjające jak najlepszemu wykorzystaniu gruntów – dostosowanie formy zagospodarowania terenu do rodzaju gleb;
- ograniczanie skutków działalności górniczej, szczególnie w odniesieniu do gruntów łąkowych, wodno – błotnych i dolinnych;
- egzekwowanie i kontrola właściwego wykonywania rekultywacji gruntów zdewastowanych;
- prowadzenie badań gleb użytkowanych rolniczo oraz gleb wzdłuż tras i innych obiektów mogących powodować ich zanieczyszczenie;
- likwidacja „dzikich wysypisk” odpadów i zapobieganie ich powstawaniu;
- kontrolowane wyłączanie gruntów z produkcji rolnej bądź leśnej;
- właściwie prowadzone prac melioracyjnych, skoncentrowane na zatrzymaniu wód w gruncie;
- zabezpieczenie środowiska gruntowo – wodnego poprzez uzbrojenie terenów przeznaczonych pod zabudowę w sieć kanalizacji sanitarnej;
- edukacja rolników w zakresie właściwego stosowania i postępowania z nawozami, zarówno sztucznymi, jak i naturalnymi oraz środkami ochrony roślin.

OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO:

Cel ekologiczny: „*Ochrona i kształtowanie wartości przyrodniczych*”.

Zadania:

- ochrona miejsc przyrodniczo cennych przed niewłaściwym zagospodarowaniem, ze szczególnym uwzględnieniem terenów dolinnych;
- bieżąca inwentaryzacja różnorodności biologicznej, uzupełnianie wiedzy o rozmieszczeniu i zasobach przyrodniczych;
- utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych;
- bieżąca ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych;
- wzmocnianie znaczenia ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej w planowaniu przestrzennym;
- wzmocnianie znaczenia ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej w planowaniu przestrzennym;
- niedopuszczenie do zniszczenia najcenniejszych ekosystemów, zwłaszcza dolin rzecznych, obszarów wodno – błotnych i leśnych, rozwój systemów retencji wód;
- prowadzenie szkoleń i edukacji w zakresie ochrony przyrody, krajobrazu i różnorodności biologicznej;
- przebudowywanie drzewostanów zniekształconych lub uszkodzonych w wyniku działalności człowieka;
- kontynuacja działań prowadzonych przez Lasy Państwowe na rzecz podnoszenia świadomości i wiedzy ekologicznej społeczeństwa w zakresie leśnictwa, przykładowo poprzez rozszerzenie procesu tworzenia izb przyrodniczo – leśnych, ścieżek dydaktycznych i pozostałych.

POPRAWA JAKOŚCI POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO:

Cel ekologiczny: „*Poprawa jakości powietrza atmosferycznego poprzez systematyczne zmniejszenie emisji zanieczyszczeń*”.

Zadania:

- wprowadzanie i promocja nowych technologii w energetyce ciepłej ograniczających emisję;
- edukacja społeczności gminy w zakresie oszczędzania energii, odnawialnych źródeł energii, szkodliwości spalania odpadów z tworzyw sztucznych w piecach w indywidualnych gospodarstwach domowych;
- zastępowanie paliw nieodnawialnych zarówno w systemach grzewczych jak również w transporcie przez źródła odnawialne: elektrownie wiatrowe i wodne, baterie słoneczne, biopaliwa, itp.;
- wspieranie organizacyjne i finansowe mieszkańców oraz promocja działań na rzecz rozwoju odnawialnych źródeł energii, jak również oszczędzania energii poprzez docieplanie i uszczelnianie budynków;
- kształtowanie sprawnego lokalnego układu komunikacyjnego dla przemieszczania ludzi i towarów (modernizacja infrastruktury drogowej, budowa obwodnic);
- budowa ścieżek rowerowych i poboczy umożliwiających bezpieczne poruszanie się rowerem;
- nadzór nad podmiotami odprowadzającymi zanieczyszczenia do powietrza;
- zadrzewienia nieużytków, nasadzenia roślinności wzdłuż szlaków komunikacyjnych.

KLIMAT AKUSTYCZNY:

Cel ekologiczny: „Ograniczanie zagrożenia emisją hałasu, pochodzącą zwłaszcza od środków transportu”.

Zadania:

- zabezpieczanie i modernizacja budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej szczególnie narażonych na hałas, pod kątem zabezpieczeń akustycznych (głównie montaż okien dźwiękoszczelnych);
- poprawa stanu technicznego dróg, wprowadzanie nawierzchni ograniczających hałas;
- uwzględnianie emisji hałasu w planowaniu przestrzennym;
- nadzór nad instalacjami emitującymi hałas do środowiska przez służby Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska oraz organy ochrony środowiska: starostę lub marszałka województwa.

PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE:

Cel ekologiczny: „Ochrona mieszkańców przed nadmiernym promieniowaniem pól elektromagnetycznych”.

Zadania:

- uwzględnianie oddziaływań pól elektromagnetycznych w planowaniu przestrzennym;
- preferowanie niskokonfliktowej lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego;
- nadzór nad emitującymi pola elektromagnetyczne w zakresie przestrzegania dopuszczalnych wartości.

RACJONALNE WYKORZYSTANIE MATERIAŁÓW I SUROWCÓW:

Cel ekologiczny: „Racjonalne wykorzystanie materiałów i surowców”.

Zadania:

- promowanie i wspieranie działań mających na celu zmniejszenie zużycia wody w gospodarstwach domowych (modernizacja urządzeń, montaż liczników wody);
- modernizacja sieci wodociągowych w celu zmniejszenia strat wody;
- prowadzenie działań edukacyjno – informacyjnych dla mieszkańców w zakresie konieczności i możliwości oszczędzania wody;
- stosowanie energooszczędnego oświetlenia ulicznego;
- wdrażanie programów ograniczania materiałochłonności i odpadowości produkcji poprzez stosowanie najlepszych dostępnych technik;
- opracowanie i wdrożenie jak najbardziej racjonalnej metody postępowania z komunalnymi osadami ściekowymi w celu ich odzysku i wykorzystania;
- wykorzystywanie instrumentów planowania przestrzennego i oceny oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć dla ochrony kopalni i wód podziemnych.

EDUKACJA EKOLOGICZNA:

Cel ekologiczny: „*Włączenie społeczeństwa do działań na rzecz ochrony środowiska*”.

Zadania:

- kontynuowanie dotychczasowych działań w zakresie edukacji ekologicznej;
- zamieszczanie na stronie internetowej Urzędu Gminy, tablicach ogłoszeń oraz w miejscach publicznie dostępnych, w postaci obwieszczeń i prostych instrukcji, informacji o:
  - zasadach postępowania z odpadami, nieczystościami ciekłymi;
  - ochronie przyrody i lasów;
  - ochronie powierzchni ziemi;
  - sankcjach, jakich można się spodziewać w razie nieprzestrzegania obowiązujących przepisów;
- prowadzenie skutecznych akcji uświadamiających, jak należy postępować z odpadami niebezpiecznymi, takimi jak: przeterminowane leki, opakowania po środkach ochrony roślin, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny. W akcje powinno się zaangażować właścicieli aptek oraz sprzedawców zobowiązanych do odbierania tego rodzaju odpadów niebezpiecznych;
- upowszechnianie informacji o środowisku między innymi poprzez zamieszczanie na stronie internetowej Urzędu Gminy wymaganych prawem lub ważnych dla społeczeństwa informacji o środowisku i jego ochronie.

Lista działań proekologicznych planowanych do realizacji w latach 2009 – 2016:

- raport z wykonania programu ochrony środowiska;
- aktualizacja programu ochrony środowiska;
- budowa kanalizacji sanitarnej wraz z oczyszczalnią ścieków w miejscowości Lubiec;
- budowa kanalizacji sanitarnej wraz z oczyszczalnią ścieków w miejscowości Magdalenów;
- budowa kanalizacji sanitarnej wraz z oczyszczalnią ścieków w miejscowości Dubie;
- budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Chabielice – etap I i II;
- remont kanalizacji sanitarnej w miejscowości Szczerców;
- budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Szczerców, ul. Leśna;
- rozbudowa oczyszczalni ścieków w Szczercowie;
- opracowanie operatu na pobór wody z rzeki Widawki;
- budowa kompleksu sportowo – rekreacyjnego w miejscowości Szczerców – etap II (zbiornik retencyjny, skatepark);
- nasadzenia i pielęgnacja drzew;
- likwidacja „dzikich wysypisk”;
- tworzenie ścieżek przyrodniczo – dydaktycznych;
- konserwacja rzeki Widawki;
- likwidacja i rekultywacja składowiska w miejscowości Rudzisko;
- budowa nawierzchni dróg powiatowych;
- przebudowa dróg gminnych w miejscowości Szczerców, ul. Słoneczna;
- przebudowa dróg gminnych w miejscowości Szczerców, osiedle Wyzwolenia;
- przebudowa dróg gminnych w miejscowości Szczerców, ul. Wschodnia;
- przebudowa dróg gminnych w miejscowości Szczerców, ul. Mokra;
- przebudowa dróg gminnych w miejscowości Szczerców, ul. Południowa;
- przebudowa dróg gminnych w miejscowości Szczerców, osiedle Zielone
- przebudowa dróg gminnych w miejscowości Osiny Kolonia;

- przebudowa dróg gminnych w miejscowości Chabielice;
- przebudowa dróg gminnych w miejscowości Brzezie;
- Przebudowa dróg gminnych, ul. Północna – Załuże;
- przebudowa dróg gminnych w miejscowości Niwy;
- przebudowa dróg gminnych – Janówka;
- przebudowa dróg wewnętrznych Stanisławów Drugi – Tatar;
- przebudowa dróg wewnętrznych Stanisławów Pierwszy – Puszcza;
- przebudowa dróg wewnętrznych w miejscowości Chabielice Kolonia;
- budowa Przedszkola w miejscowości Szczerców;
- remont Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych;
- przebudowa historycznego budynku internatu na Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wraz z zakupem wyposażenia;
- remont budynków komunalnych – Świetlica Borowa;
- modernizacja oświetlenia ulicznego;
- edukacja w zakresie ochrony środowiska;
- zakupy inwestycyjne do Urzędu Gminy – sprzęt komputerowy.

8. 8. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Na obszarze gminy Szczerców obecnie obowiązują następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- uchwała nr XI/39/1995 Rady Gminy w Szczercowie z dnia 27 czerwca 1995 r. w sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Szczerców – budowa stacji bazowej telefonii komórkowej Centertel w Rudzisku (Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego z dnia 4 września 1995 r., Nr 13, poz. 107);
- uchwała nr XVIII/69/96 Rady Gminy w Szczercowie z dnia 19 kwietnia 1996 r. w sprawie zmiany fragmentów miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Szczerców (Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego z dnia 19 kwietnia 1996 r., Nr 13, poz. 54) – *nie obowiązuje w części terenów w Grudnej, Szczercowie i Załużu na skutek uchwały nr XXVII/170/08 Rady Gminy Szczerców z dnia 30 grudnia 2008 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części obszaru Gminy Szczerców (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z dnia 21 stycznia 2009 r., Nr 4, poz. 11) oraz uchwały nr XXX/266/13 Rady Gminy Szczerców z dnia 23 maja 2013 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części obszaru Gminy Szczerców (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z dnia 1 lipca 2013 r., poz. 3450);*
- uchwała nr XXXVII/173/98 Rady Gminy w Szczercowie z dnia 17 czerwca 1998 r. w sprawie zmiany w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego Gminy Szczerców polegającego na zmianie terenów upraw polowych we wsi Podklucze na tereny przeznaczone pod usługi oraz we wsi Chabielice z terenów upraw polowych na tereny pod budownictwo zagrodowe z udziałem jednorodzinne (Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego z dnia 9 września 1998 r., Nr 15, poz. 220) – *nie obowiązuje w części dot. Podklucza na skutek uchwały nr XXVII/170/08 Rady Gminy Szczerców z dnia 30 grudnia 2008 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części obszaru Gminy Szczerców (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z dnia 21 stycznia 2009 r., Nr 4, poz. 11);*
- uchwała nr X/66/03 Rady Gminy Szczerców z dnia 4 sierpnia 2003 r. w sprawie zmiany fragmentu miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Szczerców wynikające z ZTE budowy odkrywki Szczerców (Dz. U. Woj. Łódzkiego z dnia 15 września 2003 r., Nr 254, poz. 2267);

- uchwała nr XXVI/164/08 Rady Gminy Szczerców z dnia 11 grudnia 2008 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla Gminy Szczerców w zakresie trasy linii elektroenergetycznej 400 kV Bełchatów – Trębaczew (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z dnia 21 stycznia 2009 r., Nr 4, poz. 10);
- uchwała nr XXVII/170/08 Rady Gminy Szczerców z dnia 30 grudnia 2008 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części obszaru Gminy Szczerców (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z dnia 21 stycznia 2009 r., Nr 4, poz. 11) – *nie obowiązuje w granicach zmienionych uchwałą uchwała nr XXII/185/12 Rady Gminy Szczerców z dnia 18 października 2012 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działki o numerze ewidencyjnym 639, położonej w miejscowości Szczerców, z przeznaczeniem na cele budownictwa mieszkaniowego jednorodzinne i usługowego (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z dnia 30 listopada 2012 r., poz. 3924);*
- uchwała nr XXII/185/12 Rady Gminy Szczerców z dnia 18 października 2012 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działki o numerze ewidencyjnym 639, położonej w miejscowości Szczerców, z przeznaczeniem na cele budownictwa mieszkaniowego jednorodzinne i usługowego (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z dnia 30 listopada 2012 r., poz. 3924);
- uchwała nr XXX/266/13 Rady Gminy Szczerców z dnia 23 maja 2013 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części obszaru Gminy Szczerców (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z dnia 1 lipca 2013 r., poz. 3450).

Obszary, na których obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego zobrazowano na rysunku „Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego” niniejszego studium.

9. WNIOSKI.

Położenie gminy wiejskiej Szczerców w regionie jest korzystne. Oprócz walorów naturalnych duże znaczenie dla rozwoju mają przebiegające przez gminę i jej okolice szlaki komunikacyjne. Szczególne znaczenie ma droga krajowa nr 8 (Kudowa Słone – Ogrodniki) oraz drogi wojewódzkie nr: 480 (Sieradz – Szczerców) i 483 (Łask – Częstochowa). Przez gminę nie przebiegają linie kolejowe.

Rejon gminy cechuje się mało zróżnicowaną rzeźbą terenu jak przystało na obszar nizinny. Rzędne terenu wynoszą od 156 do 199 m n.p.m. Występujący na terenie gminy umiarkowany klimat, charakterystyczny dla Nizin Środkowopolskich, sprzyja osadnictwu, rolnictwu i rozwojowi aktywności gospodarczych. W celu ochrony wartościowych przyrodniczo obszarów leśnych i krajobrazowych, charakterystycznych dla Kotliny Szczercowskiej, utworzono Obszar Chronionego Krajobrazu „Doliny Widawki”. Dodatkowo na terenie gminy wyznaczono obszar NATURA 2000 „Święte Ługi”, gdzie licznie występują rzadko spotykane siedliska przyrodnicze oraz związane z nimi chronione gatunki flory i fauny. Utworzono tutaj także 35 użytków ekologicznych, obejmujących liczne torfowiska i bagna śródleśne oraz zarejestrowano 2 pomniki przyrody, w tym jeden dla alei składającej się z 436 drzew. W miejscowości Lubiec występuje także bardzo cenne pod względem przyrodniczym i kulturowym założenie parkowe. Powyższa sieć cennych przyrodniczo obszarów jest wystarczająca i nie postuluje się poszerzenia lokalnego systemu obszarów objętych ochroną w myśl ustawy o ochronie przyrody. Środowisko przyrodnicze terenów zainwestowanych jest tylko w północnej części gminy w nieznacznym stopniu przekształcone wskutek procesów ich historycznego rozwoju. Południowa część gminy objęta jest odkrywkową kopalnią węgla brunatnego, której oddziaływanie, przede wszystkim w postaci leja depresyjnego, ma negatywny wpływ również na centralną część gminy. Niekorzystnym zjawiskiem jest ponadnormatywne zanieczyszczenie cieków wodnych, przy czym należy zaznaczyć, że stan ich czystości ulega z roku na rok poprawie. Niemniej na chwilę obecną stan lokalnych jednolitych części wód powierzchniowych określony jest jako zły. Rzeka Widawka jest dodatkowo źródłem cyklicznie powtarzających się zagrożeń powodziowych i w związku z tym oczekuje się dalszych inwestycji w infrastrukturę przeciwpowodziową. Występowanie wielkopowierzchniowych obszarów cennych przyrodniczo na północy oraz górniczych na południu gminy skutkuje ograniczeniami w rozwoju przestrzennym. Dotyczy to przede wszystkim dalszego rozwoju bazy ekonomicznej gminy, w świetle ograniczeń wynikających z przepisów szczególnych, między innymi dotyczących ochrony przyrody i środowiska. Predysponowana do rozwoju aktywności gospodarczych w skali umożliwiającej ograniczenie lokalnego bezrobocia jest więc tylko centralna część gminy. Wartościowe zasoby środowiska kulturowego, a w szczególności zespoły sakralne, dworskie, użytkowe i cenne układy przestrzenne, objęte są ochroną konserwatorską. Ogółem na terenie gminy 26 obiektów znajduje się w ewidencji zabytków, z czego 4 figurują w rejestrze zabytków. Ochroną objęto także 265 stanowisk archeologicznych, ale żaden z nich nie figuruje w rejestrze zabytków.

Obszar 129 km² zamieszkuje ponad 8 tys. mieszkańców, co daje średnią gęstość zaludnienia na poziomie 62 osób/km². Jest to wskaźnik typowy dla gmin wiejskich. Gminę Szczerców zamieszkuje jeszcze stosunkowo młoda demograficznie społeczność. Ponad 23 % mieszkańców nie ukończyło jeszcze 19 roku życia. Zachodzą tu także dość korzystne procesy demograficzne, ze wzrastającą liczbą ludności na czele (dodatni przyrost rzeczywisty). Przyrost naturalny jest dodatni i obecnie wynosi 0,25 ‰, a bilans migracji w okresie opracowywania niniejszego Studium wyniósł 0,75 ‰. Współczynnik obciążenia demograficznego, to jest stosunek ludności w wieku nieprodukcyjnym do liczebności wieku produkcyjnego wynosi 0,57, a większość osób w wieku nieprodukcyjnym stanowią jeszcze osoby w wieku przedprodukcyjnym.

Pod względem struktury gospodarczej gmina Szczerców zaliczana jest do przemysłowo – rolniczych, a sama miejscowość Szczerców jest wielofunkcyjnym ośrodkiem usługowo – przemysłowym, pełniącym jednocześnie rolę gminnego ośrodka administracyjnego. Gospodarka rolna i częściowo leśna pełni pierwszoplanową rolę tylko na wybranych terenach wiejskich. Generalnie poza Szczercowem i południową, górniczą częścią gminy, dominuje funkcja mieszkaniowa, stąd między innymi dodatnie saldo migracji. Funkcję uzupełniającą stanowią tam nieliczne zakłady produkcyjne, przede wszystkim rzemiosło oraz usługi. Transformacja systemowa w Polsce wymusiła szereg zmian, które w jej początkowej fazie niekorzystnie odbiły się także na gminie. Ograniczenie, a także całkowite zaniechanie produkcji przez ówczesne zakłady produkcyjne w regionie, zwłaszcza nie związane z energetyką i górnictwem, spowodowały wzrost bezrobocia. Wskutek powyższego realne dochody części mieszkańców gminy obniżyły się w stosunku do lat 70–tych i 80–tych XX wieku. Szansą na poprawę bytu pracowników oraz kooperantów upadłych przedsiębiorstw były inwestycje zewnętrzne. Obecnie nieliczne, ale nowoczesne gospodarstwa rolne, nowe zakłady produkcyjne, a przede wszystkim górnictwo, są głównym kołem zamachowym lokalnej gospodarki. Jednocześnie rozwija się sektor usług. Sprywatyzowano handel oraz inne branże usługowe. Struktura i rozmieszczenie usług publicznych i rynkowych jest wystarczająca z punktu widzenia potrzeb. To właśnie nowe zakłady przemysłowe, modernizujący się sektor rolny, a także nowo powstałe zakłady usługowe i rzemieślnicze dają znaczącą część miejsc pracy poza górnictwem. Szansę rozwoju ma także sektor turystyczny, który już teraz zaczyna generować nowe miejsca pracy. Pozostała grupa pracujących znajduje zatrudnienie poza granicami gminy, zwłaszcza w zakładach przemysłowych (górnictwych i energetycznych) zlokalizowanych na terenie pobliskiego Bełchatowa. Niekorzystnym, nasilającym się zjawiskiem jest emigracja zarobkowa za granicę, zwłaszcza przez najmłodszą grupę osób w wieku produkcyjnym. Dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym tworzy się instrumenty wsparcia finansowane przez Europejski Fundusz Społeczny, zaś na poprawę bytu rolników wpływa także system dopłat w ramach polityki rolnej Unii Europejskiej. Obecny wskaźnik bezrobocia kształtuje się na zbliżonym poziomie w stosunku do średniej krajowej i od kilku lat, podobnie jak w całym kraju, a także Unii Europejskiej, systematycznie rośnie. Standard życia jest bardzo zróżnicowany i nie można go jednoznacznie określić. Średni dochód na 1 mieszkańca kształtował się w 2012 roku na poziomie 3500 – 4000 złotych brutto i był na wyższym poziomie w porównaniu z innymi samorządami województwa, głównie dzięki grupie zatrudnionej w energetyce i górnictwie. Dla inwestujących przedsiębiorców Gmina oferuje obecne i planowane rezerwy terenowe dla wprowadzenia nowych obiektów produkcyjnych i usługowych. Ponadto Gmina posiada nadwyżki energii elektrycznej i wody, a także potencjalną możliwość zaopatrzenia w gaz, co stwarza dobre warunki dla wprowadzenia nowych inwestycji. Miejscowość Szczerców i jej najbliższe okolice predysponowane są do dalszego rozwoju funkcji usługowych i produkcyjnych. Wybrane rejon gminy, zwłaszcza charakteryzujące się wyższą od średniej bonitacją gleb, kwalifikują się do rozwoju intensywnego rolnictwa, a także drobnej wytwórczości oraz potencjalnie przetwórstwa przemysłowego. Południowa część gminy przez około 25 – 30 lat związana będzie jeszcze z górnictwem. W północnej części gminy, położonej na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Doliny Widawki”, wskazany jest dalszy rozwój funkcji turystyczno – rekreacyjnych. Dla wszystkich jednostek wiejskich wskazany jest rozwój rolnictwa ekologicznego.

Standard zamieszkania w gminie jest zróżnicowany. Występują znaczne dysproporcje w poszczególnych miejscowościach i dotyczy to przede wszystkim wieku substancji mieszkaniowej. Nowoczesna zabudowa jednorodzinna i zagrodowa, powstała po 1989 roku, sąsiaduje z zabudową starszą, w tym sprzed 1945 roku, która charakteryzuje się brakiem wyposażenia w podstawowe elementy sanitarne. Obecnie, na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, Gmina dysponuje znacznymi rezerwami terenowymi dla wprowadzenia nowej zabudowy mieszkaniowej. W związku z powyższym oczekuje się dalszego rozwoju infrastruktury technicznej, a szczególnie modernizacji szlaków komunikacyjnych i jako priorytet – budowy sieci kanalizacyjnej. Pożądane jest wykorzystanie niezagospodarowanych, wolnych od zabudowy przestrzeni w obrębie poszczególnych jednostek wiejskich. Wskazana jest także budowa nowoczesnej i estetycznej osi

spacerowo – usługowej w Szczercowie, uzupełniającej ofertę usługową lokalnego rynku. Wskazane jest również uporządkowanie terenów zielonych w samym Szczercowie jak i na pozostałych obszarach wiejskich. Obszary te wymagają rewaloryzacji i uzupełnienia obiektami usługowymi oraz rekreacyjnymi w trwałej zabudowie o wysokich walorach estetyczno – użytkowych. Należy więc opracować programy rewitalizacyjne, na podstawie których można przeprowadzić szereg niezbędnych inwestycji współfinansowanych przez fundusze pochodzące z Unii Europejskiej.

Należy nadmienić, że Gmina posiada szereg opracowanych dokumentów o randze planistycznej i strategicznej (między innymi: miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, program ochrony środowiska, plan gospodarki odpadami, plan rozwoju lokalnego, projekt gminnego programu opieki nad zabytkami), ujmujących program rozwoju gminy w kontekście: ochrony walorów przyrodniczych, kulturowych oraz aktywności gospodarczych. W związku z nowymi realiami społeczno – gospodarczymi, a przede wszystkim perspektywą absorpcji środków pochodzących z Unii Europejskiej na lata 2014 – 2020, postuluje się opracowanie Strategii Rozwoju, obejmującej perspektywę do 2025 roku.

LITERATURA

EKOLOG sp. z o.o., zespół autorski, *Program Ochrony Środowiska Powiatu Bełchatowskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016 – 2019*, Bełchatów 2012.

GeoPuls Pracownia Geologii i Ochrony Środowiska, zespół autorski, *Plan Gospodarki Odpadami Gminy Szczerców na lata 2009 – 2012, uwzględniający perspektywy na lata 2013 – 2016*, Szczerców 2009.

GeoPuls Pracownia Geologii i Ochrony Środowiska, zespół autorski, *Program Ochrony Środowiska dla Gminy Szczerców na lata 2009 – 2012 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2013 – 2016*, Szczerców 2009.

Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl/bdl, 2013

Inwest Consulting SA, zespół autorski, *Strategia Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego na lata 2005 – 2015*, Poznań 2005.

Kondracki J., *Geografia regionalna Polski*, Warszawa 2000.

Maksymiuk Z., Moniewski P., *Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000, arkusz M-34-27-A, Szczerców*, Uniwersytet Łódzki 2005.

Maksymiuk Z., Moniewski P., *Komentarz do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000, arkusz M-34-27-A, Szczerców*, Uniwersytet Łódzki 2005.

MGW–PROJEKT, zespół projektowy, *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Szczerców*, Szczerców 2007.

Minister Środowiska, *Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016*, Warszawa 2008.

Nadleśnictwo Bełchatów, Pietruszka & Mierkiewicz Wydawnictwo i Bank Geoinformacji sp. z o.o., *Nadleśnictwo Bełchatów – Mapa informacyjno – turystyczna w skali 1:65000*, Poznań 2008.

Państwowy Instytut Geologiczny, *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski 1:50000, arkusz Szczerców (735)*, Warszawa 2004.

Państwowy Instytut Geologiczny, *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski 1:50000, arkusz Żelów (699)*, Warszawa 2004.

Urząd Gminy Szczerców, *Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Szczerców na lata 2007 – 2013*, Szczerców 2009.

Urząd Gminy Szczerców, www.szczercow.pl, Szczerców 2013.

Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego, Departament Kultury Fizycznej, Sportu i Turystyki, *Szlaki rowerowe województwa łódzkiego*, Łódź 2010.

Urząd Statystyczny w Łodzi, *Rocznik Statystyczny Województwa Łódzkiego 2000*, Łódź 2000.

Urząd Statystyczny w Łodzi, *Rocznik Statystyczny Województwa Łódzkiego 2003*, Łódź 2003.

Urząd Statystyczny w Łodzi, *Województwo Łódzkie 2006*, Łódź 2006.

Urząd Statystyczny w Łodzi, *Województwo Łódzkie 2011*, Łódź 2011.

Urząd Statystyczny w Łodzi, *Województwo Łódzkie 2012*, Łódź 2012.

Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Zarząd Województwa Łódzkiego, Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi,
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego, Łódź 2010.

Zarząd Województwa Łódzkiego, *Program Ochrony Środowiska Województwa Łódzkiego 2012*, Łódź 2012.

Zarząd Województwa Łódzkiego, *Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020*, Łódź 2012.

ZAŁĄCZNIKI

GMINA SZCZERCÓW – wykaz stanowisk archeologicznych.

Miejscowość	Nr stanowiska	Typ i chronologia	Obszar AZP
1	2	3	4
Bednarze	1	Osada – epoka kamienia, wczesna epoka brązu, nowożytność	78-46/45
Bednarze	2	Ślad osadniczy – epoka kamienia/ epoka brązu	78-46/46
Bednarze	3	Ślad osadniczy – epoka kamienia/ epoka brązu	78-46/47
Bednarze	4	Osada – nowożytność	78-46/48
Bobrowniki	1	Osada – nowożytność	74-48/21
Borowa	1	Ślad osadniczy – późne średniowiecze, nowożytność	75-48/165
Brzezie	1	Ślad osadniczy – kul. łużycka	76-48/11
Chabielice	1	Cmentarzysko – kul. łużycka	77-48/1
Chabielice	2	Ślad osadniczy – kul. łużycka, nowożytność	77-48/4
Chabielice	4	Osada – pradziej, schyłkowy neolit/wczesna epoka brązu, nowożytność	77-48/71
Chabielice	5	Ślad osadniczy – pradziej, neolit, kul. trzciniecka, kul. łużycka, nowożytność	77-48/72
Chabielice	6	Osada – nowożytność	77-48/79
Chabielice	3	Osada – kul. łużycka, nowożytność	76-48/24
Chabielice Kolonia	4	Ślad osadniczy – kul. łużycka, nowożytność	77-48/5
Chabielice Kolonia	3	Ślad osadniczy – KPL, kul. przeworska	77-48/6
Chabielice Kolonia	2	Ślad osadniczy – nowożytność	77-48/21
Chabielice Kolonia	1	Ślad osadniczy – pradziej	77-48/22
Chabielice Kolonia	12	Osada – kul. łużycka, kul. przeworska, wczesne średniowiecze, nowożytność	77-48/54
Chabielice Kolonia	10	Osada – mezolit/neolit, kul. łużycka, kul. przeworska, nowożytność	77-48/55
Chabielice Kolonia	11	Osada – KPL, kul. łużycka, kul. przeworska, nowożytność	77-48/78
Chabielice Kolonia	5	Cmentarzysko – kul. łużycka	77-49/13
Chabielice Kolonia	6	Ślad osadniczy – kul. łużycka	77-49/16
Chabielice Kolonia	7	Ślad osadniczy – kul. łużycka	77-49/17
Chabielice Kolonia	8	Ślad osadniczy – kul. łużycka	77-49/18
Chabielice Kolonia	13	Osada – pradziej, nowożytność	77-48/81
Chabielice Kolonia	12	Ślad osadniczy – nowożytność	77-48/82
Chabielice Kolonia	14	Osada – kul. łużycka, wczesne średniowiecze, nowożytność	77-48/83
Chabielice Kolonia	15	Osada – nowożytność	76-48/32
Chabielice Kolonia	16	Osada – nowożytność	76-48/33
Chabielice Kolonia	17	Osada – kul. łużycka, nowożytność	76-48/34
Drzyzdówki	1	Ślad osadniczy – epoka kamienia	75-48/158
Drzyzdówki	2	Ślad osadniczy – mezolit	75-48/159
Dubie	1	Ślad osadniczy – późny paleolit	75-48/1
Dubie	2	Ślad osadniczy – epoka kamienia, późne średniowiecze, nowożytność	75-48/138
Dubie	3	Obozowisko – mezolit	75-48/139
Dubie	4	Ślad osadniczy – epoka kamienia	75-48/147
Dubie	5	Ślad osadniczy – późne średniowiecze	75-48/148
Dzbanki	1	Ślad osadniczy – wczesne i późne średniowiecze, nowożytność	75-48/16

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SZCZERCÓW

1	2	3	4
Dzbanki	2	Ślad osadniczy – epoka kamienia, późne średniowiecze	75-48/111
Dzbanki	3	Osada – wczesne i późne średniowiecze	75-48/112
Dzbanki	4	Osada – późne średniowiecze, nowożytność	75-48/113
Dzbanki	5	Osada – późne średniowiecze	75-48/114
Dzbanki	6	Ślad osadniczy – epoka kamienia, wczesna epoka brązu	75-48/115
Dzbanki	7	Osada – epoka kamienia, wczesne i późne średniowiecze	75-48/116
Dzbanki	8	Osada – kul. przeworska, wczesne i późne średniowiecze	75-48/117
Dzbanki	9	Osada – kul. łużycka, późne średniowiecze	75-48/118
Dzbanki	10	Ślad osadniczy – epoka kamienia	75-48/167
Dzbanki	11	Ślad osadniczy – epoka kamienia	75-48/168
Grabek	4	Osada – kul. łużycka	77-48/11
Grabek	5	Cmentarzysko – kul. łużycka	77-48/20
Grabek	1	Cmentarzysko – kul. łużycka, osada – kul. łużycka, nowożytność	77-48/23
Grabek	2	Ślad osadniczy – kul. łużycka, wczesne średniowiecze	77-48/24
Grabek	3	Osada – kul. łużycka, kul. przeworska, wczesne średniowiecze, nowożytność	77-48/25
Grabek	6	Obozowisko – kul. łużycka	77-48/38
Grabek	7	Ślad osadniczy – kul. łużycka, nowożytność	77-48/39
Grabek	8	Ślad osadniczy – kul. łużycka, kul. przeworska	77-48/40
Grabek	9	Osada – kul. łużycka, nowożytność	77-48/41
Grabek	10	Ślad osadniczy – kul. łużycka	77-48/52
Grabek	11	Osada – KPL, kul. łużycka/pomorska, kul. przeworska, nowożytność	77-48/56
Grabek	12	Ślad osadniczy – kul. łużycka, nowożytność	77-48/57
Grabek	13	Ślad osadniczy – pradzieje	77-48/61
Grabek	14	Ślad osadniczy – schyłkowy neolit, nowożytność	77-48/73
Grabek	15	Ślad osadniczy – kul. łużycka, nowożytność	77-48/74
Grabek	16	Ślad osadniczy – pradzieje	77-48/75
Grabek	17	Osada – pradzieje, kul. łużycka, nowożytność	77-48/76
Grudna	1	Ślad osadniczy – schyłkowy paleolit, mezolit, późne średniowiecze, nowożytność	75-48/13
Grudna	2	Ślad osadniczy – kul. łużycka	75-48/14
Grudna	3	Osada – kul. przeworska, późne średniowiecze	75-48/76
Grudna	4	Osada – pradzieje, późne średniowiecze, nowożytność	75-48/77
Grudna	5	Osada – kul. przeworska, późne średniowiecze	75-48/78
Grudna	6	Osada – późne średniowiecze, nowożytność	75-48/79
Grudna	7	Ślad osadniczy – epoka kamienia, wczesne i późne średniowiecze	75-48/80
Grudna	8	Ślad osadniczy – wczesne i późne średniowiecze, nowożytność	75-48/81
Grudna	9	Ślad osadniczy – epoka kamienia, późne średniowiecze	75-48/161
Grudna	10	Ślad osadniczy – wczesna epoka żelaza, późne średniowiecze, nowożytność	75-48/162
Janówka	1	Osada – wczesne średniowiecze, nowożytność	77-49/19
Janówka	2	Huta szkła – nowożytność	77-49/20
Janówka	3	Osada – nowożytność	77-49/44
Janówka			77-49/45
Kolonia Dubie	1	Cmentarzysko – kul. pomorska	75-48/2
Kolonia Dubie	2	Osada – epoka kamienia, kul. łużycka, późne średniowiecze	75-48/8
Kolonia Dubie	3	Osada – nowożytność	75-48/9

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SZCZERCÓW

1	2	3	4
Kolonia Dubie	4	Osada – pradzieje, późne średniowiecze, nowożytność	75-48/18
Kolonia Szczercowska	1	Ślad osadniczy – kul. trzciniecka, późne średniowiecze	75-48/82
Kolonia Szczercowska	2	Osada – kul. przeworska, późne średniowiecze	75-48/83
Kolonia Szczercowska	3	Ślad osadniczy – pradzieje	75-48/84
Kolonia Szczercowska	4	Osada – epoka kamienia, kul. przeworska	75-48/85
Kościszki	1	Ślad osadniczy – epoka kamienia, nowożytność	75-48/44
Kościszki	2	Osada – wczesne i późne średniowiecze, nowożytność	75-48/45
Kościszki	3	Ślad osadniczy – KPL, kul. przeworska	75-48/46
Kościszki	4	Osada – kul. łużycka, nowożytność	75-48/47
Kościszki	5	Ślad osadniczy – epoka kamienia, wczesne i późne średniowiecze	75-48/48
Kościszki	6	Ślad osadniczy – epoka kamienia, późne średniowiecze	75-48/49
Kościszki	7	Osada – KPL, kul. łużycka, późne średniowiecze	75-48/169
Kuźnica Lubiecka	1	Osada – nowożytność	74-49/15
Kuźnica Lubiecka	2	Ślad osadniczy – epoka kamienia	74-49/16
Kuźnica Lubiecka	3	Osada – późne średniowiecze, nowożytność	74-49/17
Kuźnica Lubiecka	4	Osada – nowożytność	74-49/18
Kuźnica Lubiecka	5	Osada – późne średniowiecze, nowożytność	74-49/19
Kuźnica Lubiecka	6	Ślad osadniczy – kul. przeworska	74-49/20
Kuźnica Lubiecka	7	Osada – późne średniowiecze, nowożytność	74-49/21
Kuźnica Lubiecka	8	Ślad osadniczy – późne średniowiecze, nowożytność	75-49/10
Leśniaki Chabielskie	2	Osada – nowożytność	76-48/42
Leśniaki Chabielskie	3	Ślad osadniczy – epoka kamienia	76-48/43
Leśniaki Chabielskie	4	Osada – nowożytność	76-48/44
Lubiec	1	Osada – nowożytność	74-49/2
Lubiec	2	Osada – późne średniowiecze, nowożytność	74-49/3
Lubiec	3	Ślad osadniczy – epoka kamienia/wczesna epoka brązu	74-49/4
Lubiec	4	Osada – nowożytność	74-49/5
Lubiec	5	Osada – późne średniowiecze	74-49/6
Lubiec	6	Osada – kul. przeworska, późne średniowiecze	74-49/7
Lubiec	7	Ślad osadniczy – mezolit	74-49/8
Lubiec	8	Osada – wczesne średniowiecze, nowożytność	74-49/9
Lubiec	9	Osada – wczesne średniowiecze	74-49/10
Lubiec	10	Osada – nowożytność	74-49/11
Lubiec	11	Osada – wczesne i późne średniowiecze, nowożytność	74-49/12
Lubiec	12	Ślad osadniczy – epoka kamienia, epoka brązu	74-49/13
Lubiec	13	Osada – kul. łużycka	74-49/14
Lubiec	14	Osada – nowożytność	75-49/9
Lubośnia	1	Skarb – późne średniowiecze	76-49/29
Ługi	10	Obozowisko – epoka kamienia	74-48/12
Ługi	1	Obozowisko – mezolit	74-48/13
Ługi	2	Obozowisko – epoka kamienia	74-48/14
Ługi	3	Obozowisko – epoka kamienia	74-48/15
Ługi	4	Obozowisko – mezolit	74-48/16
Ługi	5	Obozowisko – mezolit	74-48/17

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SZCZERCÓW

1	2	3	4
Ługi	6	Ślad osadniczy – epoka kamienia	74-48/18
Ługi	7	Ślad osadniczy – mezolit	74-48/19
Ługi	8	Obozowisko – epoka kamienia	74-48/20
Ługi	9	Ślad osadniczy – epoka kamienia	74-48/26
Magdalenów	1	Osada – nowożytność	75-49/11
Magdalenów	2	Osada – nowożytność	75-49/12
Magdalenów	3	Ślad osadniczy – mezolit, nowożytność	75-49/13
Magdalenów	4	Osada – nowożytność	75-49/14
Magdalenów	5	Osada – nowożytność	75-49/15
Magdalenów	6	Osada – nowożytność	75-49/16
Magdalenów	7	Osada – późne średniowiecze	75-49/17
Magdalenów		Osada – późne średniowiecze	75-49/18
Marcelów	1	Ślad osadniczy – pradzieje, nowożytność	74-48/22
Marcelów	2	Osada – nowożytność	74-48/23
Marcelów	3	Osada – nowożytność	74-48/24
Marcelów	4	Obozowisko – mezolit, KCSZ	75-48/157
Młynki	2	Ślad osadniczy – kul. łużycka, kul. przeworska	77-48/45
Młynki	3	Cmentarzysko – kul. łużycka, ślad osadniczy – kul. łużycka	77-48/46
Młynki	6	Ślad osadniczy – pradzieje	77-48/77
Młynki	4	Osada – kul. łużycka, wczesne i późne średniowiecze	77-49/14
Młynki	5	Osada – kul. łużycka	77-49/15
Młynki	1	Cmentarzysko – kul. łużycka	77-49/26
Niwy	4	Osada – późne średniowiecze	76-48/12
Niwy	1	Osada – KPL, KCGD, KCSZ, kul. przeworska	76-49/14
Niwy	2	Obozowisko – KPL, KAK, kul. przeworska	76-49/15
Niwy	3	Ślad osadniczy – kul. przeworska	76-49/16
Osiny	1	Osada – wczesne średniowiecze, nowożytność	76-49/18
Osiny Kolonia	1	Ślad osadniczy – pradzieje	77-49/6
Osiny Kolonia	2	Ślad osadniczy – wczesne i późne średniowiecze	77-49/9
Osiny Kolonia	3	Osada – późne średniowiecze	77-49/10
Osiny Kolonia	4	Osada – wczesne średniowiecze, nowożytność	77-49/11
Osiny Kolonia	5	Osada – kul. łużycka	77-49/12
Osiny Kolonia	6	Obozowisko – wczesna epoka brązu	77-49/24
Osiny Kolonia	7	Ślad osadniczy – kul. łużycka	77-49/25
Osiny Kolonia	8	Ślad osadniczy – pradzieje, nowożytność	77-49/43
Osiny Kolonia	9	Ślad osadniczy – nowożytność	77-49/46
Osiny Kolonia	10	Ślad osadniczy – nowożytność	77-49/47
Parchliny	1	Osada – kul. łużycka, nowożytność	77-49/28
Parchliny	2	Osada – neolit, nowożytność	77-49/29
Parchliny	3	Ślad osadniczy – nowożytność	77-49/30
Piecówka	1	Ślad osadniczy – późne średniowiecze	75-48/146
Podklucze	1	Osada – późne średniowiecze, nowożytność	75-48/56
Podklucze	2	Ślad osadniczy – późne średniowiecze	75-48/57
Podklucze	3	Osada – późne średniowiecze	75-48/58

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SZCZERCÓW

1	2	3	4
Podzar	1	Obozowisko – mezolit	76-49/13
Polowa	1	Ślad osadniczy – mezolit	75-48/166
Rudzisko	1	Ślad osadniczy – epoka kamienia	75-48/125
Rudzisko	2	Ślad osadniczy – późne średniowiecze, nowożytność	75-48/126
Rudzisko	3	Osada – kul. łużycka, kul. przeworska, późne średniowiecze	75-48/127
Rudzisko	4	Ślad osadniczy – epoka kamienia, nowożytność	75-48/136
Stanisławów I	7	Ślad osadniczy – nowożytność	76-48/9
Stanisławów I	2	Ślad osadniczy – neolit	76-48/10
Stanisławów I	3	Obozowisko – KCSZ	76-48/16
Stanisławów I	4	Obozowisko – kul. łużycka	76-48/17
Stanisławów I	1	Cmentarzysko – kul. łużycka	76-49/28
Stanisławów I	8	Osada – nowożytność	78-46/35
Stanisławów II	5	Ślad osadniczy – neolit	76-49/20
Stanisławów II	6	Ślad osadniczy – neolit/wczesna epoka brązu	76-49/21
Stare Dubie	1	Ślad osadniczy – mezolit	75-48/63
Stare Dubie	2	Osada – epoka kamienia, późne średniowiecze, nowożytność	75-48/64
Stare Dubie	3	Ślad osadniczy – epoka kamienia	75-48/65
Stare Dubie	4	Ślad osadniczy – epoka kamienia	75-48/66
Stare Dubie	5	Ślad osadniczy – kul. łużycka, kul. przeworska	75-48/72
Stare Dubie	6	Ślad osadniczy – kul. przeworska	75-48/73
Stare Dubie	7	Ślad osadniczy – epoka kamienia, kul. przeworska, późne średniowiecze	75-48/74
Stare Dubie	8	Ślad osadniczy – kul. łużycka, późne średniowiecze	75-48/75
Stare Dubie	9	Osada – późne średniowiecze, nowożytność	75-48/104
Stare Dubie	10	Osada – epoka kamienia, późne średniowiecze	75-48/105
Stare Dubie	11	Osada – pradzieje, nowożytność	75-48/106
Stare Dubie	12	Ślad osadniczy – epoka kamienia, kul. przeworska	75-48/107
Stare Dubie	13	Cmentarzysko – kul. łużycka, obozowisko – mezolit	75-48/108
Stare Dubie	14	Osada – epoka kamienia, kul. przeworska, późne średniowiecze	75-48/109
Szczercowska Wieś	1	Osada – nowożytność	75-48/10
Szczercowska Wieś	2	Ślad osadniczy – KPL, kul. przeworska	75-48/11
Szczercowska Wieś	3	Ślad osadniczy – kul. przeworska	75-48/12
Szczercowska Wieś	4	Cmentarzysko – wczesne średniowiecze	75-48/20
Szczercowska Wieś	5	Ślad osadniczy – pradzieje	75-48/119
Szczercowska Wieś	6	Ślad osadniczy – epoka kamienia, nowożytność	75-48/120
Szczercowska Wieś	7	Ślad osadniczy – pradzieje, późne średniowiecze, nowożytność	75-48/121
Szczercowska Wieś	8	Ślad osadniczy – epoka kamienia, późne średniowiecze	75-48/122
Szczercowska Wieś	9	Ślad osadniczy – późne średniowiecze, nowożytność	75-48/123
Szczercowska Wieś	10	Ślad osadniczy – epoka kamienia, kul. łużycka, późne średniowiecze, nowożytność	75-48/124
Szczercowska Wieś	11	Osada – kul. przeworska, wczesne średniowiecze, nowożytność	75-48/128
Szczercowska Wieś	12	Osada – pradzieje, wczesne i późne średniowiecze	75-48/129
Szczercowska Wieś	13	Osada – kul. przeworska, wczesne i późne średniowiecze	75-48/130
Szczercowska Wieś	14	Osada – kul. przeworska, wczesne i późne średniowiecze	75-48/131
Szczercowska Wieś	15	Ślad osadniczy – pradzieje, późne średniowiecze, nowożytność	75-48/132
Szczercowska Wieś	16	Ślad osadniczy – pradzieje	75-48/133

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SZCZERCÓW

1	2	3	4
Szczercowska Wieś	17	Ślad osadniczy – mezolit	75-48/134
Szczercowska Wieś	18	Ślad osadniczy – epoka kamienia	75-48/135
Szczerców	1	Ślad osadniczy – kul. łużycka	75-48/3
Szczerców	3	Obozowisko – kul. trzciniecka	76-48/2
Szczerców	2	Osada – nowożytność	75-48/19
Szczerców	14	Osada – pradzieje, późne średniowiecze, nowożytność	75-48/42
Szczerców	15	Osada – kul. przeworska, późne średniowiecze, nowożytność	75-48/43
Szczerców	16	Osada – epoka kamienia, późne średniowiecze, nowożytność	75-48/50
Szczerców	17	Osada – późne średniowiecze	75-48/51
Szczerców	18	Osada – kul. przeworska, późne średniowiecze	75-48/52
Szczerców	19	Ślad osadniczy – KCGD, kul. przeworska	75-48/53
Szczerców	20	Osada – epoka brązu, kul. przeworska, późne średniowiecze	75-48/54
Szczerców	21	Osada – epoka kamienia, wczesne i późne średniowiecze	75-48/55
Szczerców	22	Osada – późne średniowiecze, nowożytność	75-48/59
Szczerców	23	Osada – późne średniowiecze	75-48/60
Szczerców	24	Osada – kul. przeworska	75-48/61
Szczerców	25	Osada – kul. przeworska	75-48/62
Szczerców	26	Osada – epoka kamienia, wczesne i późne średniowiecze	75-48/137
Szczerców	27	Osada – późne średniowiecze, nowożytność	75-48/163
Szczerców	28	Ślad osadniczy – późne średniowiecze, nowożytność	75-48/164
Szczerców	29	Osada – późne średniowiecze, nowożytność	75-48/170
Szczerców	30	Ślad osadniczy – epoka kamienia	75-48/171
Szczerców Praga	1	Osada – nowożytność	75-48/15
Tatar	1	Ślad osadniczy – neolit	76-49/5
Trakt Puszczański	5	Obozowisko – kul. łużycka, późne średniowiecze	76-48/13
Trakt Puszczański	6	Ślad osadniczy – nowożytność	76-48/14
Trakt Puszczański	7	Ślad osadniczy – neolit	76-48/15
Trakt Puszczański	8	Osada – nowożytność	76-48/36
Trakt Puszczański	9	Ślad osadniczy – epoka kamienia/ epoka brązu	76-38/37
Trakt Puszczański	10	Osada – kul. łużycka, kul. przeworska, nowożytność	76-48/38
Trakt Puszczański	11	Osada – kul. łużycka, nowożytność	76-48/39
Trakt Puszczański	12	Osada – kul. łużycka, nowożytność	76-48/40
Trakt Puszczański	13	Osada – nowożytność	76-48/41
Zagadki	1	Ślad osadniczy – epoka kamienia	75-48/160
Zagrodniki	1	Ślad osadniczy – późne średniowiecze	75-48/17
Załuże	4	Ślad osadniczy – pradzieje, nowożytność	75-49/1
Załuże	5	Ślad osadniczy – epoka kamienia	75-49/2
Załuże	6	Osada – późne średniowiecze, nowożytność	75-49/3
Załuże	7	Ślad osadniczy – nowożytność	75-49/4
Załuże	8	Osada – pradzieje, nowożytność	75-49/5
Załuże	9	Osada – nowożytność	75-49/6
Załuże	10	Osada – nowożytność	75-49/7
Załuże	11	Osada – nowożytność	75-49/8
Załuże	13	Cmentarzysko – kul. łużycka	75-48/21

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SZCZERCÓW

1	2	3	4
Załuże	1	Ślad osadniczy – pradzieje	75-49/46
Zbyszek	1	Osada – nowożytność	74-49/30
Zbyszek	2	Osada – nowożytność	74-49/31
Zbyszek	3	Osada – nowożytność	74-49/32
Zbyszek	4	Osada – nowożytność	74-49/33
Zbyszek	5	Osada – nowożytność	74-49/34
Zbyszek	6	Osada – nowożytność	74-49/35

Źródło: Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Szczerców na lata 2013 – 2016, projekt 2013.

CZĘŚĆ II.

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SZCZERCÓW

SPIS TREŚCI – CZĘŚĆ II

1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW	246
1.1. Struktura funkcjonalno – przestrzenna	246
1.2. Funkcja osadnicza	248
1.3. Funkcja usługowa	249
1.4. Funkcja produkcyjna	250
1.5. Funkcja rolnicza	251
1.6. Funkcja leśna	252
2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE Z ZABUDOWY	253
2.1. Metodologia ustaleń studium w zakresie kierunków i wskaźników dotyczących zagospodarowania oraz użytkowania terenów	253
2.2. Podstawowe zasady zagospodarowania poszczególnych jednostek planistycznych	255
2.3. Szczegółowe zasady i wskaźniki zagospodarowania jednostek planistycznych	265
2.4. Tereny wyłączone z zabudowy	267
2.5. Obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne	268
3. OBSZARY I ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY ORAZ KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	268
3.1. Obszary i obiekty objęte ochroną	268
3.2. Obszary proponowane do objęcia ochroną	268
3.3. Ochrona powietrza	268
3.4. Ochrona wód powierzchniowych	269
3.5. Ochrona gleb	269
3.6. Ochrona przed hałasem	270
3.7. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	270
3.8. Ochrona zasobów surowców mineralnych	271
3.9. Ochrona zasobów wód podziemnych	272
3.10. Ochrona przed powodzią i przed suszą	272
3.11. Ochrona krajobrazu kulturowego	273
4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	273
5. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	277
5.1. Infrastruktura komunikacyjna	277
5.2. Infrastruktura techniczna	280
5.2.1. Zaopatrzenie w wodę	281
5.2.2. Odprowadzanie ścieków	281
5.2.3. Zaopatrzenie w gaz	282
5.2.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną	282
5.2.5. Zaopatrzenie w energię ciepłą	283
5.2.6. Niekonwencjonalne źródła energii	283
5.2.7. Telekomunikacja	284
5.2.8. Gospodarka odpadami	284
6. OBSZARY ROZMIESZCZENIA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM	284
7. OBSZARY ROZMIESZCZENIA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM	285
8. OBSZARY DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	286

9. OBSZARY DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	287
10. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.....	287
10.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna.....	287
10.2. Zalesienia.....	287
10.3. Ochrona lasów.....	287
11. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH	288
12. OBIEKTY I OBSZARY DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY.....	288
13. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH.....	288
14. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI.....	288
15. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH.....	289
16. WYTYCZNE DO MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO..	289
SŁOWNICZEK POJĘĆ.....	289
PODSUMOWANIE.....	291
SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM.....	291
WPŁYW UWARUNKOWAŃ NA USTALENIA KIERUNKÓW I ZASAD ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SZCZERCÓW I UZASADNIENIE ROZWIĄZAŃ.....	292

1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW

1. 1. Struktura funkcjonalno – przestrzenna

Gmina Szczerców jest samorządową jednostką wiejską z wiodącą rolą sektora produkcyjnego i rolnego. Uzupełniającą rolę pełni sektor usługowy. Szansę na przyszły rozwój ma przede wszystkim sektor produkcyjny (wytwórczość na bazie przetwórstwa przemysłowego i rzemiosła produkcyjnego), a także: rolniczy (przede wszystkim w oparciu o hodowlę) i usługowy (w tym związany z turystyką i rekreacją). W wyniku analiz przeprowadzonych na podstawie zebranych materiałów inwentaryzacyjnych oraz na podstawie występujących powiązań komunikacyjnych i funkcjonalnych, można przyjąć następujący system obsługi ludności gminy:

Ośrodek gminny głównego poziomu obsługi o zasięgu lokalnym, obsługujący w zakresie usług ponadpodstawowych teren całej gminy – miejscowość Szczerców. Pełni ona funkcję administracyjną, stanowi ośrodek koncentracji mieszkalnictwa, produkcji, usług dla ludności oraz obsługi rolnictwa. Dodatkowo posiada potencjał do dalszego rozwoju funkcji produkcyjnych. Tym samym Szczerców pełni funkcję lokalnego centrum rozwoju, które jest istotnym czynnikiem wzrostu i kumuluje usługi oraz inne działalności gospodarcze w skali umożliwiającej społeczny i ekonomiczny rozwój sąsiadujących z nim miejscowości. Funkcjami rozwojowymi Szczercowa są przede wszystkim funkcje: produkcyjne, mieszkalnictwa oraz usługi rynkowe i nierynkowe.

Ośrodki pośredniego poziomu obsługi z poszerzonym programem usługowym, współpracujące z ośrodkiem gminnym – wsie: Borowa, Chabielice, Chabielice Kolonia, Grudna, Janówka, Lubiec, Magdalenów, Niwy, Trakt Puszczański, Osiny, Podklucze, Stanisławów Pierwszy, Stanisławów Drugi i Szczercowska Wieś. Są to ośrodki stanowiące etap pośredni w kompleksowym systemie obsługi ludności, szczególnie w zakresie usług: służby zdrowia, oświaty, kultury, bezpieczeństwa przeciwpożarowego oraz handlu i pozostałych usług o odpowiednio dużej liczbie ludności w rejonie obsługi. Funkcjami rozwojowymi tych miejscowości są funkcje: mieszkalnictwa, działalności produkcyjnych (zwłaszcza: Chabielice, Grudna i Szczercowska Wieś), rolnictwa, a także usług rynkowych, w tym turystyki (Lubiec i Magdalenów).

Pozostałe ośrodki (wsie elementarne i przysiółki), o funkcjach typowo mieszkaniowych, rolniczych i leśnych, pozbawione bezpośredniej obsługi ludności w zakresie usług. Zaliczono do nich wsie: Krzyżówki i Kościuszki; Brzezie, Kozłówki i Bednarze; Dubie; Zagadki; Kieruzele; Kuźnica Lubiecka, Józefina i Lubośnia; Osiny Kolonia; Załuże; Podżar, Szubienice i Żabczanka; Polowa i Dzbanki; Rudzisko i Marcelów; Leśniaki; Kolonia Szczercowska; Tatar i Puszcza; Zbyszek i Firlej. Funkcjami rozwojowymi tych miejscowości są funkcje: mieszkalnictwa, działalności produkcyjnych (zwłaszcza: Polowa i Dzbanki), rolnictwa, leśnictwa, a także usług rynkowych w postaci turystyki i rekreacji (zwłaszcza: Kuźnica Lubiecka, Marcelów, Zbyszek i Firlej).

Należy wyraźnie podkreślić, że obecnie funkcja rolnicza, określona jako podstawowa, ogranicza się w większości miejscowości przede wszystkim jako wiodąca w strukturze zagospodarowania przestrzeni (struktura przestrzenna) i nie stanowi wiodącej funkcji ekonomicznej. W perspektywie najbliższych kilkunastu lat należy spodziewać się dalszego ograniczenia funkcji rolniczej. W miejscowościach, które nie mają predyspozycji do rozwoju funkcji produkcyjnych i usługowych, dominować będzie wyłącznie funkcja mieszkaniowa.

Planując rozwój gminy Szczerców należy mieć przede wszystkim na celu pogodzenie podstawowych funkcji terenu z funkcjami drugiego rzędu (uzupełniającymi). Dlatego też szczególną rolę pełnić będzie prawidłowa realizacja zasady zrównoważonego rozwoju, dzięki której możliwe będzie pogodzenie funkcji nadrzędnych z funkcjami rozwojowymi – głównie rolniczą, osiedleńczą, usługową i produkcyjną. Ograniczenia dotyczące zasad

ekspansji zainwestowania nie powinny mieć charakteru blokującego rozwój terenu. Z uwagi na złożoną problematykę tych zagadnień oraz jednoczesny strategiczny charakter studium, wiele rozwiązań dotyczących nowego zainwestowania będzie możliwe dopiero na etapie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a nawet szczegółowych koncepcji zagospodarowania przestrzennego.

W związku z brakiem znaczących zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej terenu, a jedynie rozwijaniem i korektą istniejących już rozwiązań można stwierdzić, że planowany rozwój gminy Szczerców przebiegać będzie harmonijnie i nie powinien powodować poważnych konfliktów przestrzennych.

TABELA 130: Gmina Szczerców – struktura funkcjonalno – przestrzenna według miejscowości.

Miejscowość	Funkcje podstawowe¹	Funkcje uzupełniające i perspektywiczne
1	2	3
Borowa	rolnictwo i usługi	bez zmian
Krzyżówki	tylko mieszkaniowa	bez zmian
Kościuszki	rolnictwo	działalności produkcyjne
Brzezie	rolnictwo	bez zmian
Kozłówki	rolnictwo	bez zmian
Bednarze	rolnictwo	bez zmian
Chabelice	usługi	działalności produkcyjne
Chabelice Kolonia	rolnictwo i usługi	bez zmian
Dubie	rolnictwo	bez zmian
Grudna	usługi	działalności produkcyjne
Zagadki	rolnictwo	działalności produkcyjne
Janówka	rolnictwo i usługi	bez zmian
Kieruzele	rolnictwo	bez zmian
Kuźnica Lubiecka	rolnictwo i leśnictwo	turystyka
Lubiec	rolnictwo i leśnictwo	turystyka
Magdalenów	rolnictwo	turystyka
Niwy	rolnictwo	bez zmian
Trakt Puszczański	rolnictwo	bez zmian
Józefina	tylko mieszkaniowa	turystyka
Lubośnia	tylko mieszkaniowa	bez zmian
Osiny	usługi i rolnictwo	bez zmian
Osiny Kolonia	rolnictwo	bez zmian
Podklucze	usługi i rolnictwo	działalności produkcyjne
Załuże	rolnictwo	działalności produkcyjne
Podżar	rolnictwo	turystyka
Szubienice	rolnictwo	bez zmian
Żabczanka	rolnictwo	bez zmian
Polowa	rolnictwo	działalności produkcyjne
Dzbanki	rolnictwo	działalności produkcyjne
Rudzisko	rolnictwo	bez zmian
Marcelów	rolnictwo i leśnictwo	turystyka

¹ Z pominięciem funkcji mieszkaniowej obecnej w każdej miejscowości.

1	2	3
Stanisławów Pierwszy	rolnictwo i usługi	bez zmian
Leśniaki	rolnictwo	bez zmian
Stanisławów Drugi	rolnictwo i usługi	bez zmian
Szczerców	ośrodek wielofunkcyjny	działalności produkcyjne i usługi
Szczercowska Wieś	rolnictwo i usługi	działalności produkcyjne
Kolonia Szczercowska	rolnictwo i usługi	działalności produkcyjne
Tatar	rolnictwo	bez zmian
Puszcza	rolnictwo	bez zmian
Zbyszek	tylko mieszkaniowa	turystyka
Firlej	tylko mieszkaniowa	turystyka

Źródło: Opracowanie własne, 2013

1.2. Funkcja osadnicza

Rozwój funkcji osadniczej, ze względu na uwarunkowania fizjograficzne, środowiskowe, kulturowe, infrastrukturalne i komunikacyjne powinien przede wszystkim skupiać się na uzupełnianiu istniejących układów zabudowy, a w dalszej kolejności ich rozbudowie w oparciu o istniejące i projektowane ciągi komunikacyjne.

W zakresie osadnictwa i budownictwa mieszkaniowego dla gminy Szczerców ustala się następujące kierunki rozwoju:

- uzupełnienia istniejącej zabudowy;
- dopuszczenie przekształceń funkcji pierwotnych (zabudowy zagrodowej) do funkcji usług lokalnych lub zabudowy mieszkaniowej;
- kształtowanie nowej zabudowy w ramach strefy dopuszczalnego zainwestowania – tworzenie zabudowy zwartej (wypełnianie luk, enklaw, realizacja zabudowy w bezpośrednim sąsiedztwie terenów zainwestowanych wzdłuż istniejących dróg);
- uzupełnienie niezbędnego zakresu usług podstawowych.

Dla nowo lokalizowanej zabudowy mieszkaniowej oraz mieszkaniowo-usługowej ustala się:

- 1) realizację nowej zabudowy o formie architektonicznej uzasadnionej historycznie, nawiązującej do istniejącej zabudowy miejscowości, z uwzględnieniem cech charakterystycznych dla lokalnej zabudowy;
- 2) realizację obiektów z pokryciem dachu ceramicznym lub z materiałów o fakturze i barwie odpowiadającej pokryciu ceramicznemu oraz z materiałów naturalnych, kształtowaniem połaci dachowych regularnym, symetrycznym;
- 3) realizację zabudowy o zbliżonej kubaturze, wysokości, geometrii dachu oraz układzie względem głównych ciągów komunikacyjnych w obrębie jednostek planistycznych.

Uściślenia parametrów nowej zabudowy należy dokonać na etapie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań. Kształtowanie zabudowy powinno odbywać się przy zachowaniu harmonii i właściwych proporcji pomiędzy terenami zainwestowanymi a otaczającym krajobrazem. W celu wzbogacenia układów zabudowy dopuszcza się lokalizowanie dominant przestrzennych, decydujących o charakterze wnętrza urbanistycznych i całych obszarów.

W ramach rozwoju funkcji osadniczej związanej z rozbudową układów zabudowy należy zabezpieczyć w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego niezbędne tereny służące obsłudze komunikacyjnej,

tereny infrastruktury technicznej, obszary zieleni, w tym pełniące rolę przestrzeni publicznej, a także niezbędne do zaspokojenia potrzeb mieszkańców usługi.

W ramach niniejszego studium terenami predysponowanymi do pełnienia funkcji osadniczej są przede wszystkim tereny oznaczone na rysunku studium symbolami: MN, M, M,U, ML, ML,MN, RMU, R,M, RM.

1.3. Funkcja usługowa

Funkcja usługowa na terenie gminy Szczerców powinna się rozwijać w celu poprawy jakości życia mieszkańców. W każdej miejscowości powinien być zapewniony dostęp do usług handlu. Oprócz wydzielonych terenów pod usługi dopuszcza się lokalizowanie usług wśród zabudowy mieszkaniowej.

Podstawowym ośrodkiem usługowym jest Szczerców, skupiający funkcje usług publicznych, w tym administracji, a także stanowiące centrum usługowe. W pozostałych miejscowościach funkcje usługowe realizowane powinny być w zakresie niezbędnym zarówno dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, jak i rozwoju terenów zainwestowanych. Należy dążyć do wyodrębnienia lokalnych ośrodków usługowych w poszczególnych miejscowościach gminy.

Innym aspektem funkcji usługowej są tereny sportu i rekreacji, predysponowane do pełnienia funkcji przestrzeni publicznych.

Charakter zabudowy usługowej powinien nawiązywać do charakteru sąsiadującej zabudowy mieszkaniowej, za wyjątkiem sytuacji, gdy zespół zabudowy usługowej tworzy wyodrębniony układ, możliwy do rozbudowy, wyróżniający się spośród pozostałej zabudowy układu ruralistycznego, jak choćby historyczne zespoły usług w oparciu o schemat kościół – szkoła – obiekt dworski / handlowy. W celu wzbogacenia układów zabudowy dopuszcza się lokalizowanie dominant przestrzennych, decydujących o charakterze wnętrza urbanistycznych i całych obszarów.

Dopuszcza się zmiany przeznaczenia terenów usług publicznych na inne cele publiczne, zgodnie z mogącymi się zmieniać zapotrzebowaniem. Rezygnacja z użytkowania terenu lub obiektu z funkcji publicznej na tereny prywatne np. mieszkaniowe lub inne usługi dopuszczalna jest wyłącznie pod warunkiem zapewnienia potrzeb na innych terenach lub obiektach.

Ustala się lokalizowanie usług oświaty, kultury, sportu, zdrowia i opieki społecznej i innych usług publicznych na terenach mieszkaniowych, mieszkaniowo – usługowych, usługowych oraz innych zgodnie z ustaleniami studium. W planach miejscowych dopuszcza się wydzielanie terenów wyłącznie pod cele usług publicznych.

Innym aspektem funkcji usługowej, godnym podkreślenia, jest funkcja turystyczna. Ekologiczny rozwój turystyki powinien być głównie nastawiony na budowę małych ośrodków dla turystów poszukujących spokoju i odosobnienia oraz kontaktu z naturą. Ten kierunek, zgodny z ideą ekorozwoju, zakłada unikanie degradacji walorów przyrodniczych. Teren gminy predysponowany jest do rozwoju aktywizacji ekoturystycznej w postaci agroturystyki i turystyki wiejskiej.

Biorąc pod uwagę zasoby przyrodniczo – krajobrazowe regionu oczekuje się rozwoju następujących form ekoturystyki: krajoznawcza, kulturowa, religijna, rekreacyjna weekendowa oraz turystyka specjalistyczna. Aby osiągnąć wyżej wymienione cele należy przede wszystkim:

- zainwestować w budowę nowych funkcjonalnych obiektów sportowo – rekreacyjnych;
- przygotować nową bazę noclegową i gastronomiczną, zwłaszcza w większych wsiach;
- przygotować zabytki kultury i przyrody na przyjęcie turystów poprzez: urządzenie parkingów, ogrodzenia oraz inne działania zależne od specyfiki miejsca;
- uzgodnić z właścicielami zbiorników wodnych zasady bezkolizyjnego użytkowania turystycznego;
- zorganizować tereny do liniowej i obszarowej penetracji turystycznej na przyjęcie wypoczywających: pola biwakowe, wiaty, punkty widokowe, stanowiska do łowienia ryb, ambony;
- oznakować dodatkową sieć szlaków dla turystyki pieszej, rowerowej, konnej oraz ścieżek przyrodniczo – dydaktycznych i powiązać ją z istniejącą siecią znakowanych tras w sąsiednich gminach.

Walory przyrodnicze regionu powinny wpłynąć na rozbudowę infrastruktury turystycznej, szczególnie bazy noclegowo – gastronomicznej. Równie istotne jest stałe zwiększanie standardu istniejących obiektów. Ponadto wskazane jest wprowadzanie funkcji turystycznych do obiektów zabytkowych, przede wszystkim poprzez adaptację zespołów pałacowo – parkowych i zabudowań folwarcznych na hotele, zajazdy lub pensjonaty z towarzyszącymi im ośrodkami sportów np.: jeździeckimi. Aby wykorzystać istniejący potencjał tych obiektów należy doskonalić ich standard, dostosować infrastrukturę do wymogów architektonicznych, ekologicznych oraz ogólnych uwarunkowań ładu przestrzennego.

Rozwój funkcji turystycznej powinien uwzględniać funkcjonowanie istniejących i projektowanych szlaków turystycznych. Do projektowanych szlaków turystycznych na terenie gminy Szczerców należą szlaki: „Skarby Ziemi Sieradzkiej”, „Budownictwa Drewnianego”, „Dworów i Pałaców”.

Perspektywicznym wzmocnieniem funkcji turystycznej w gminie Szczerców jest przewidywany w *Aktualizacji Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego* (uchwałą nr LX/1648/10Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 21 września 2010 roku) rozwój „bełchatowsko – szczercowskiej” wielofunkcyjnej strefy turystycznej. Ze względu na margines czasowy (25-30 lat) niniejsze studium nie odnosi się do tej strefy bezpośrednio, jednakże wzmocnienie roli segmentu turystycznego w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy realizowane jest poprzez ustalanie terenów oraz perspektyw lokalizacyjnych związanych z turystyką.

W ramach niniejszego studium terenami predysponowanymi do pełnienia funkcji usługowej są przede wszystkim tereny oznaczone na rysunku studium symbolami: U, U,ZP, U,KS, U,E, US,UT, P,U, AG.

1.4. Funkcja produkcyjna

Tereny produkcyjne powinny funkcjonować w oparciu o tereny produkcyjno-usługowe P,U, a także o tereny aktywności gospodarczych AG.

Ponadto dopuszcza się funkcjonowanie zakładów rzemieślniczych wśród istniejącej zabudowy zagrodowej mieszkaniowej i mieszkaniowo – usługowej pod warunkiem uzyskania przez inwestorów pozytywnych opinii właściwych instytucji. Dopuszczenie lokalizowania zakładów rzemieślniczych wśród istniejącej zabudowy pełniącej funkcje mieszkaniowe nie może jednak prowadzić do pogarszania warunków zamieszkiwania mieszkańców.

Dopuszcza się lokalizowanie na terenach produkcyjnych – AG, P,U, P-PG (w tym także jako wyodrębnione tereny w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego), poza obszarami zagrożonymi powodzią, obiektów i urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy nie przekraczającej poziomu, dla którego zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym należy wyznaczać w studium obszary

rozmieszczenia takich urządzeń i stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu.

Funkcja produkcyjna na terenie gminy rozwijana jest także w ramach funkcji górniczej na terenach eksploatacji surowców PG, a także na terenach P-PG, PG,P, WS,WH. Funkcjonowanie terenów powinno się wiązać ze szczególnym zachowaniem norm środowiska na terenach przyległych, w szczególności przeznaczonych pod funkcje osadnicze, zgodnie z przepisami odrębnymi. Po zakończeniu eksploatacji wymagane jest przeprowadzenie rekultywacji terenu zgodnie z założonym projektem.

W ramach niniejszego studium terenami predysponowanymi do pełnienia funkcji produkcyjnej są przede wszystkim tereny oznaczone na rysunku studium symbolami: P,U, AG, P-PG, PG, PG,P.

1.5. Funkcja rolnicza

Na wartościowych arealach rolnych (do IV klasy bonitacyjnej włącznie) produkcja rolnicza powinna być ukierunkowana na produkcję polową. Produkcja polowa na gruntach V i VI klasy jest nieopłacalna. Preferowana forma ich zagospodarowania to przeznaczenie na użytki zielone. Jako alternatywę dla gospodarstw indywidualnych proponuje się rozwój agroturystyki.

Dopuszcza się zalesianie gruntów klas bonitacyjnych IV-VI.

Dopuszcza się ustalanie w planach miejscowych zakazu zabudowy na gruntach rolnych.

Dopuszcza się funkcjonowanie i rozbudowę istniejących obiektów i urządzeń zlokalizowanych na terenach rolnych na podstawie przepisów odrębnych. Ponadto dopuszcza się odbudowę historycznej zabudowy zagrodowej na gruntach rolnych.

Dopuszcza się możliwość lokalizacji rozproszonej zabudowy zagrodowej gospodarstw rolnych, na gruntach klas bonitacyjnych IV-VI, pełniące funkcję produkcji rolnej, agroturystyki, rekreacyjnej lub turystycznej w gospodarstwach rolnych o minimalnej powierzchni nie mniejszej niż średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w gminie Szczerców, zgodnie z przepisami odrębnymi, pod następującymi warunkami:

- 1) uzbrojenie terenu w infrastrukturę techniczną zgodnie z obowiązującymi normami;
- 2) dopuszcza się realizację wyłącznie jednej zabudowy zagrodowej na działce;
- 3) na inwestorze spoczywa obowiązek zapewnienia warunków prowadzenia działalności rolniczej w sposób nie powodujący zagrożenia dla środowiska przyrodniczego (ze względu na ochronę gruntów, wód powierzchniowych i podziemnych, powietrza, zieleni);
- 4) zabrania się udostępniania ww. terenów na inne cele niż określone w niniejszych warunkach.

Lokalizowana zabudowa zagrodowa powinna spełniać warunki określone w poszczególnych obrębach geodezyjnych dla zabudowy lokalizowanej na terenach oznaczonych na rysunku studium symbolem RM lub w przypadku braku takich terenów – RMU.

Dopuszcza się lokalizowanie na terenach rolnych (w tym także jako wyodrębnione tereny w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego), poza obszarami zagrożonymi powodzią, obiektów i urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy nie przekraczającej poziomu, dla którego zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym należy wyznaczać w studium obszary rozmieszczenia

takich urządzeń i stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu. Dopuszczenie to nie dotyczy lokalizacji elektrowni wiatrowych (poza istniejącą lokalizacją).

W ramach niniejszego studium terenami szczególnie predysponowanymi do pełnienia funkcji rolniczej są przede wszystkim tereny oznaczone na rysunku studium symbolami: R, RM, RMU.

1.6. Funkcja leśna

Ze względu na znaczną lesistość gminy funkcja gospodarki leśnej należy do uzupełniających funkcji gminy Szczerców. Powinna stanowić bazę do rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej.

Nadrzędnym celem ochrony ekosystemów leśnych jest utrzymanie i odtwarzanie ich charakteru, zbliżonego do pierwotnego oraz naturalnego, a także prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej związanej z pozyskiwaniem drewna.

Gospodarka leśna na omawianym terenie prowadzona jest w oparciu o plany urządzenia lasu, sporządzane przez ich administratorów.

Racjonalna gospodarka leśna zapewnia: ochronę gleb i terenów szczególnie narażonych na zniszczenie lub uszkodzenie oraz ochronę wód powierzchniowych i głębinowych. Właściwa gospodarka leśna pozwala miejscowym lasom na spełnianie różnych funkcji, które można podzielić na dwie podstawowe grupy: funkcja produkcyjna i pozaprodukcyjna. Funkcje produkcyjne (gospodarcze) lasu polegają na zdolności do produkcji biomasy i ciągłego powtarzania tego procesu, co umożliwia trwałe użytkowanie drewna i surowców niedrzewnych pozyskiwanych z lasu, w tym użytków gospodarki łowieckiej. Do funkcji pozaprodukcyjnych zaliczyć należy: funkcje ekologiczne i społeczne. Funkcje ekologiczne wyrażają się między innymi korzystnym wpływem lasów na kształtowanie: klimatu, atmosfery, regulacji obiegu wody w przyrodzie, ochronę gleb przed erozją i krajobrazu przed stepowaniem, zachowanie potencjału biologicznego (różnorodność gatunków i ekosystemów) i różnorodności krajobrazu. Funkcje społeczne lasu kształtują głównie korzystne warunki: zdrowotne, rekreacyjne, turystyczne i edukacyjne dla społeczeństwa. Produkcja drewna jest tutaj ograniczona ze względu na pełnione funkcje pozaprodukcyjne. Dlatego też zagospodarowanie tych lasów winno mieć na celu trwałość utrzymania drzewostanu z zachowaniem w nich walorów estetyczno – krajobrazowych.

Dopuszcza się funkcjonowanie i rozbudowę istniejących obiektów i urządzeń zlokalizowanych na terenach leśnych na podstawie przepisów odrębnych.

Zgodnie z zapisami rozdziału 2. „Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone z zabudowy” części II „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Szczerców” studium, dopuszcza się zalesianie gruntów rolnych klas bonitacyjnych IV-VI.

Przeznaczając grunty rolne pod zalesienie nie można zapomnieć o zachowaniu unikalnych walorów krajobrazu, który tworzą między innymi użytki zielone.

W ramach niniejszego studium terenami szczególnie predysponowanymi do pełnienia funkcji gospodarki leśnej są przede wszystkim tereny oznaczone na rysunku studium symbolami: ZL.

2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE Z ZABUDOWY

2.1. Metodologia ustaleń studium w zakresie kierunków i wskaźników dotyczących zagospodarowania oraz użytkowania terenów

Kierując się zasadą optymalizowania zasad zagospodarowania przestrzennego w odniesieniu do istniejących uwarunkowań, określono zasady zagospodarowania terenu w podziale na jednostki planistyczne, określane zazwyczaj w zakresie poszczególnych obrębów geodezyjnych.

Dla poszczególnych funkcji terenu w ramach jednostek planistycznych określono zasady i wskaźniki zagospodarowania w postaci ustaleń ujętych w podrozdziale 2.2 i 2.3. Dodatkowo w rozdziale 16. określono wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, odnoszące się zarówno do zasad i wskaźników zagospodarowania poszczególnych jednostek planistycznych, jak i do pozostałych ustaleń studium.

TABELA 131: Gmina Szczerców – zestawienie ilości jednostek planistycznych w podziale na obręby geodezyjne.

PRZEZNACZENIE TERENU	LICZBA JEDNOSTEK PLANISTYCZNYCH W RAMACH JEDNOLITEGO PRZEZNACZENIA TERENU																																							
	1 – Bednarze	2 – Borowa-Krzyżówki	3 – Brzezie	4 – Chabielice	5 – Chabielice-Kolonia	6 – Dubie	7 – Firlej	8 – Grabek	9 – Grudna	10 – Janówka	11 – Kieruzele	12 – Kościuszki	13 – Kuźnica Lubiecka	14 – Lubiec	15 – Magdalenów	16 – Marcelów	17 – Niwy	18 – Osiny	19 – Osiny Kolonia	20 – Młynki	21 – Parchliny	22 – Podklucze	23 – Podżar	24 – Polowa	25 – Rudzisko	26 – Stanisławów Pierwszy	27 – Stanisławów Drugi	28 – Szczercowska Wieś	29 – Szczerców	30 – Tatar	31 – Zagadki	32 – Zaluże	33 – Zbyszek							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34							
MN						2											1		2							1	2	1												
M																	1																							
MU	1		2	3		8			2	4		2		1			4	1				1		4					2	8	2	2	2							
M,U																																								
ML														3			1						2		2															
ML,MN							1										1														3				2					
RMU		1	1	6	4	7			1	1	2	1	3	3	2	1	1	2	9			2	9	4	8	7	3	5	1	2	2									
U				2	1									3									1												3					
U,ZP					1	1											1																			5				
U,KS	1			1									1																							2				
U,E														1																										
US,UT	1			1																							2	1		1										
P								1																																
AG									1	1															1			2	2		1	2	2							
P,U					2																				1															
P-PG				1	1			1										3		4																				
PG					4			2										1		3	2															1				
R	3	5	8	8	5	6		2	5	5	3	4	7	4	7	2	8	4	4				2	3	4	8	9	6	9	15	5	3	4	4	2					
RM														1	1																									
R,M		1		1	1				2		1							1					1	1			1	1							1					
R/MU			3	1		3											3		2				2	1				1		3						1				
R/RMU													1																											
R/US,UT				1																							1	1												
R/P					1																																			
ZL	1	8	15	3	4	8	1	2	3	7	5	7	8	8	10	2	19	3	8	1			4	11	18	8	17	13	14	3	8	4	1	1						
ZC					1																																			
ZN						1																																		
WS													1	1	2		1	9					1	1	2											4				
WS,ZN														1																										
WS,ZL																																								1
E					1																																			
Ew														1																										
K				1		1								1	1												1									1				
W					1																																			
KDGP										1														1		1										1		3		
KDG			1	1		1		1	1					1	1												1	1	2	2										
KDZ				2	1	1	1						1	2	2			1	1	3						1			1	1	1									

2.2. Podstawowe zasady zagospodarowania poszczególnych jednostek planistycznych

Dla wyznaczonych zgodnie z rysunkiem studium jednostek planistycznych określono przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu. Podstawowe zasady przedstawione poniżej oraz ustalenia dla terenów w poszczególnych jednostkach planistycznych, należy rozumieć łącznie z zasadami szczegółowymi określonymi w podrozdziale 2.3.

Ilekczo w ustaleniach mowa jest o funkcjach podstawowych terenów oznacza to, że w ramach danej jednostki planistycznej wyznaczonej w studium, przy miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy przeznaczyć ponad połowę powierzchni pod funkcje określone jako funkcje podstawowe. Dopuszczalne jest wyznaczanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, w ramach danej jednostki planistycznej ustalonej w studium, wyodrębnionych terenów zarówno z katalogu przeznaczeń podstawowych jak i uzupełniających – w tym ich łączenie lub wybór dostosowany do uwarunkowań. Z tego też względu dopuszczalne z punktu widzenia zgodności ze studium jest wyznaczanie w miejscowych planach zagospodarowania terenów przeznaczonych wyłącznie pod funkcje określone jako uzupełniające pod warunkiem, że łączna ich powierzchnia nie przekroczy połowy powierzchni jednostki planistycznej ustalonej w studium (patrz rozdział 16. części II niniejszego studium).

Podane dla każdej kategorii jednostek planistycznych przeznaczenia podstawowe i uzupełniające należy traktować jak katalog dopuszczalnych i wskazanych kierunków zagospodarowania, a nie zaś jak zestaw przeznaczeń obowiązkowy do łącznego ustalania każdorazowo dla wyznaczanych terenów.

Biorąc pod uwagę powyższe, ze względu na strategiczny charakter ustaleń studium, wyznaczono także jednostki planistyczne o mieszanych funkcjach, tworzących w wydzielonych granicach harmonijnie współdziałające przeznaczenia terenu (np. ZN,WS), oddziałujące na siebie nawzajem, o często dynamicznie występujących przekształceniach.

TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWO-USŁUGOWEJ:

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **MN – tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej;
- 2) funkcja uzupełniająca: tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej, w tym usługi agroturystyki, zieleni urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) dopuszcza się przeznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego jednostkowych nieruchomości na cele usługowe związane z zabudową mieszkaniową, w tym pod usługi handlu, gastronomii lub usługi publiczne (zdrowia, oświaty, kultury);
- 4) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 3 kondygnacje nadziemne, w tym poddasze użytkowe, lecz nie więcej niż 12m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **M – tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i wielorodzinnej** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej,;
- 2) funkcja uzupełniająca: tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej, tereny zabudowy usługowej, zieleni urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;

- 3) dopuszcza się przeznaczanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego jednostkowych nieruchomości na cele usługowe związane z zabudową mieszkaniową, w tym pod usługi handlu, gastronomii lub usługi publiczne (zdrowia, oświaty, kultury);
- 4) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 3 kondygnacje nadziemne, lecz nie więcej niż 14m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **MU – tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowo-usługowej** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej;
- 2) funkcja uzupełniająca: tereny zabudowy usługowej, tereny sportu i rekreacji, tereny zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) dopuszcza się istniejące tereny zabudowy produkcyjno-wytwórczej oraz składów i magazynów i ich rozbudowę, pod warunkiem nie wykraczania uciążliwością poza granice terenu, na którym jest zlokalizowana;
- 4) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 3 kondygnacje nadziemne, lecz nie więcej niż 12m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **M,U – tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i wielorodzinnej oraz usług** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej, tereny zabudowy usługowej;
- 2) funkcja uzupełniająca: tereny sportu i rekreacji, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 3 kondygnacje nadziemne, w tym poddasze użytkowe, lecz nie więcej niż 12m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **ML – tereny o dominującej funkcji zabudowy letniskowej** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy letniskowej;
- 2) funkcja uzupełniająca: tereny sportu i rekreacji, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 2 kondygnacje nadziemne, w tym poddasze użytkowe, lecz nie więcej niż 9m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **ML,MN – tereny o dominującej funkcji zabudowy letniskowej i mieszkaniowej jednorodzinnej** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy letniskowej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej;
- 2) funkcja uzupełniająca: tereny sportu i rekreacji, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 3 kondygnacje nadziemne, w tym poddasze użytkowe, lecz nie więcej niż 12m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **RMU – tereny o dominującej funkcji zabudowy mieszkaniowo-usługowej oraz zagrodowej** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych, zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, istniejąca zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna, zabudowa mieszkaniowo-usługowa, zabudowa usługowa, w tym obiekty sakralne i usługi turystyki;
- 2) funkcja uzupełniająca: tereny istniejącej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, tereny sportu, tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) dopuszcza się istniejące tereny zabudowy produkcyjno-wytwórczej oraz składów i magazynów i ich rozbudowę, pod warunkiem nie wykraczania uciążliwością poza granice terenu, na którym jest zlokalizowana;
- 4) dopuszcza się zmianę sposobu użytkowania istniejących obiektów gospodarczych na cele mieszkaniowe i usługowe;
- 5) tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych w obszarach zwartej zabudowy ogranicza się wyłącznie do inwestycji nie zaliczanych do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko;
- 6) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 3 kondygnacje nadziemne, w tym poddasze użytkowe, lecz nie więcej niż 12m;
- 7) dla terenu 5.3RMU uwzględnienie uciążliwości, zagrożeń i wpływu wynikającego z eksploatacji zlokalizowanego w sąsiedztwie złoża.

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **U – tereny o dominującej funkcji zabudowy usługowej** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy usługowej, w tym usługi turystyki, oświaty, sportu i rekreacji oraz obiektów sakralnych;
- 2) funkcja uzupełniająca: zabudowa mieszkaniowo-usługowa, zieleń urządzona i nieurządzona, bazy, składy i magazyny, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) dla terenu oznaczonego na rysunku studium symbolem 29.2U ustala się zakaz zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo-usługowej;
- 4) dopuszcza się zmianę sposobu użytkowania istniejących obiektów gospodarczych na cele mieszkaniowe i usługowe, z wyłączeniem terenu oznaczonego na rysunku studium symbolem 29.2U;
- 5) dopuszcza się lokale mieszkalne dla właścicieli lub zarządców wbudowane w zabudowę usługową, z wyłączeniem terenu oznaczonego na rysunku studium symbolem 29.2U;
- 6) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 3 kondygnacje nadziemne, w tym poddasze użytkowe, lecz nie więcej niż 12m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **U,ZP – tereny o dominującej funkcji zabudowy usługowej oraz zieleni urządzonej** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy usługowej, w tym usługi turystyki, oświaty, sportu i rekreacji oraz obiektów sakralnych oraz zieleni urządzonej;
- 2) funkcja uzupełniająca: tereny rekreacji, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) dopuszcza się lokale mieszkalne dla właścicieli lub zarządców wbudowane w zabudowę usługową;
- 4) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 3 kondygnacje nadziemne, w tym poddasze użytkowe, lecz nie więcej niż 12m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **U,KS – tereny o dominującej funkcji zabudowy usługowej oraz obsługi komunikacji** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy usługowej oraz obsługi komunikacji, w tym stacje paliw;
- 2) funkcja uzupełniająca: zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) dopuszcza się lokale mieszkalne dla właścicieli lub zarządców wbudowane w zabudowę usługową;
- 4) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 3 kondygnacje nadziemne, w tym poddasze użytkowe, lecz nie więcej niż 12m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **U,E – tereny o dominującej funkcji zabudowy usługowej oraz obiektów zaopatrzenia w energię elektryczną** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy usługowej oraz obiektów zaopatrzenia w energię elektryczną (młyn wodny);
- 2) funkcja uzupełniająca: zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) dopuszcza się lokale mieszkalne dla właścicieli lub zarządców wbudowane w zabudowę usługową;
- 4) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 3 kondygnacje nadziemne, w tym poddasze użytkowe, lecz nie więcej niż 12m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **US,UT – tereny o dominującej funkcji terenów sportu i rekreacji oraz usług turystyki** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny sportu i rekreacji, tereny usług turystyki;
- 2) funkcja uzupełniająca: lokale mieszkalne dla właścicieli lub zarządców obiektów usługowych, realizowane wyłącznie jako funkcja towarzysząca, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 3 kondygnacje nadziemne, w tym poddasze użytkowe, lecz nie więcej niż 12m.

TERENY ZABUDOWY PRODUKCYJNEJ:

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **AG – tereny o dominującej funkcji aktywności gospodarczych** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy produkcyjnej, produkcyjno-usługowej oraz usługowej, bazy, składy, magazyny, tereny obsługi komunikacji;
- 2) funkcja uzupełniająca: zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi dojazdowe oraz wewnętrzne, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej, w tym maszty infrastrukturalne, obiekty i urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii, lokalizowane na podstawie warunków określonych w rozdziale 1.4. Funkcja produkcyjna części II „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Szczerców” studium;
- 3) wprowadza się zakaz lokalizowania zabudowy mieszkaniowej (dopuszczalna funkcja lokali mieszkalnych dla właścicieli lub zarządców obiektów), za wyjątkiem obiektów istniejących;
- 4) zakaz lokalizowania przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, za wyjątkiem:
  - a) terenów dla których ustalono możliwość lokalizowania przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, które weszły w życie przed uchwaleniem niniejszego studium,
  - b) przedsięwzięć z zakresu: stacji demontażu pojazdów oraz zakładów przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i i elektronicznego oraz baterii i akumulatorów;

- 5) dopuszcza się lokalizowanie przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko;
- 6) nakaz urządzenia pasa zieleni izolacyjnej na granicach terenu z zabudową mieszkaniową, mieszkaniowo usługową i zagrodową, za wyjątkiem terenów już zagospodarowanych, na których nie ma możliwości urządzenia pasa zieleni izolacyjnej.

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **P – Tereny o dominującej funkcji zabudowy produkcyjnej** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy produkcyjnej, bazy, składy, magazyny;
- 2) funkcja uzupełniająca: tereny zabudowy produkcyjno-usługowej oraz usługowej, zieleni urządzona i nieurządzona, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej, w tym maszty infrastrukturalne, stacje elektroenergetyczne i sieci różnych napięć (napowietrzne, kablowe i doziemne) oraz oczyszczalnie ścieków, drogi i linie kolejowe;
- 3) dopuszcza się lokalizowanie przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko;
- 4) dopuszcza się lokalizowanie przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **P,U – tereny o dominującej funkcji zabudowy produkcyjnej oraz usługowej** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy produkcyjnej, produkcyjno-usługowej oraz usługowej, bazy, składy, magazyny;
- 2) funkcja uzupełniająca: zieleni urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi dojazdowe oraz wewnętrzne, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej, w tym maszty infrastrukturalne, obiekty i urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii, lokalizowane na podstawie warunków określonych w rozdziale 1.4. Funkcja produkcyjna części II „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Szczerców” studium;
- 3) wprowadza się zakaz lokalizowania zabudowy mieszkaniowej (dopuszczalna funkcja lokali mieszkalnych dla właścicieli lub zarządców obiektów);
- 4) zakaz lokalizowania przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, za wyjątkiem:
  - a) terenów dla których ustalono możliwość lokalizowania przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, które weszły w życie przed uchwaleniem niniejszego studium,
  - b) przedsięwzięć z zakresu: stacji demontażu pojazdów oraz zakładów przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i i elektronicznego oraz baterii i akumulatorów;
- 5) dopuszcza się lokalizowanie przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko;
- 6) nakaz urządzenia pasa zieleni izolacyjnej na granicach terenu z zabudową mieszkaniową, mieszkaniowo usługową i zagrodową, za wyjątkiem terenów już zagospodarowanych, na których nie ma możliwości urządzenia pasa zieleni izolacyjnej.

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **P-PG – tereny o dominującej funkcji zabudowy produkcyjnej i zaplecza technicznego, związanych z funkcją górniczą** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy produkcyjnej, bazy, składy, magazyny, zaplecza techniczne, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej, w tym GPZ, stacje elektroenergetyczne i sieci różnych napięć (napowietrzne, kablowe i doziemne) oraz oczyszczalnie ścieków;
- 2) funkcja uzupełniająca: zieleni urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi dojazdowe oraz wewnętrzne, linie kolejowe, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej, w tym maszty infrastrukturalne, obiekty i urządzenia wytwarzające

energię z odnawialnych źródeł energii, lokalizowane na podstawie warunków określonych w rozdziale 1.4. Funkcja produkcyjna części II „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Szczerców” studium;

- 3) wprowadza się zakaz lokalizowania zabudowy mieszkaniowej;
- 4) dopuszcza się lokalizowanie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko
- 5) dopuszcza się włączanie części terenu lub całego terenu do sąsiadujących terenów eksploatacji.

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **PG – tereny o dominującej funkcji terenów eksploatacji surowców** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny eksploatacji surowców;
- 2) funkcja uzupełniająca: obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej (w tym stacje elektroenergetyczne i sieci różnych napięć: napowietrzne, kablowe i doziemne) oraz oczyszczalnie ścieków, drogi i linie kolejowe;
- 3) prowadzenie eksploatacji w ramach uzyskanej koncesji, na zasadach określonych w przepisach odrębnych;
- 4) dopuszcza się lokalizowanie zabudowy związanej z prowadzoną działalnością wydobywczą na warunkach określonych jak dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolem P,U;
- 5) po zakończeniu eksploatacji w ramach rekultywacji dopuszcza się wprowadzanie funkcji rekreacyjnej wraz z niezbędną infrastrukturą, zielenią i wodami powierzchniowymi pod warunkiem zgodności z koncepcją rekultywacji terenu;
- 6) dopuszcza się częściowe zagospodarowanie terenu pod eksploatację.

TERENY UŻYTKOWANE ROLNICZO:

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **R – tereny o dominującej funkcji terenów rolnych** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: uprawy polowe;
- 2) funkcja uzupełniająca: zabudowa zagrodowa, lokalizowana na podstawie warunków określonych w rozdziale 1.5. Funkcja rolnicza części II „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Szczerców” studium, obiekty i urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii, lokalizowane na podstawie warunków określonych w rozdziale 1.5. Funkcja rolnicza części II „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Szczerców” studium, obiekty małej architektury, w tym służące obsłudze ruchu turystycznego, punkty widokowe, drogi transportu rolnego, istniejące kompleksy terenów leśnych, zadrzewienia śródpolne, trasy turystyczne, ciągi piesze, ścieżki i trasy rowerowe, wody powierzchniowe, w tym stawy rybackie, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej, w tym obiekty hydrotechniczne i sieci elektroenergetyczne;
- 3) dopuszcza się wyznaczanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zwartych terenów przeznaczonych pod tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych;
- 4) dopuszcza się zalesianie gruntów rolnych klas bonitacyjnych IV-VI;
- 5) dopuszcza się lokalizację inwestycji infrastrukturalnych i drogowych, w tym magistrali infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym.

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **RM – tereny o dominującej funkcji zabudowy zagrodowej** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny rolne, tereny zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych;
- 2) funkcja uzupełniająca: tereny usług agroturystyki, tereny sportu, tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;

- 3) tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych w obszarach zwartej zabudowy ogranicza się wyłącznie do inwestycji nie zaliczanych do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oraz potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko;
- 4) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 3 kondygnacje nadziemne, w tym poddasze użytkowe, lecz nie więcej niż 12m;
- 5) dopuszcza się realizację wyłącznie jednej zabudowy zagrodowej na działce.

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **R,M – tereny o dominującej funkcji terenów rolnych oraz zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny rolne, tereny zabudowy mieszkaniowej niskiej intensywności, tereny zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych niskiej intensywności;
- 2) funkcja uzupełniająca: tereny usług agroturystyki, tereny sportu, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 3 kondygnacje nadziemne, w tym poddasze użytkowe, lecz nie więcej niż 12m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **R/MU – tereny o dominującej funkcji terenów rolnych z perspektywicznym przeznaczeniem pod tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny rolne;
- 2) funkcja uzupełniająca: obiekty małej architektury, w tym służące obsłudze ruchu turystycznego, punkty widokowe, drogi transportu rolnego, zadrzewienia śródpolne, trasy turystyczne, ciągi piesze, ścieżki i trasy rowerowe, wody powierzchniowe, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) dopuszcza się przeznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej;
- 4) w przypadku przeznaczenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej ustala się zasady zagospodarowania jak dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolem MU;
- 5) dopuszcza się lokalizację inwestycji infrastrukturalnych i drogowych, w tym magistrali infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym, na zasadach określonych w przepisach odrębnych.

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **R/RMU – tereny o dominującej funkcji terenów rolnych z perspektywicznym przeznaczeniem pod tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej i zagrodowej** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny rolne;
- 2) funkcja uzupełniająca: obiekty małej architektury, w tym służące obsłudze ruchu turystycznego, punkty widokowe, drogi transportu rolnego, zadrzewienia śródpolne, trasy turystyczne, ciągi piesze, ścieżki i trasy rowerowe, wody powierzchniowe, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) dopuszcza się przeznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej i zagrodowej;
- 4) w przypadku przeznaczenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej i zagrodowej ustala się zasady zagospodarowania jak dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolem RMU;
- 5) dopuszcza się lokalizację inwestycji infrastrukturalnych i drogowych, w tym magistrali infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym, na zasadach określonych w przepisach odrębnych.

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **R/US,UT – tereny o dominującej funkcji terenów rolnych z perspektywicznym przeznaczeniem pod tereny sportu i rekreacji oraz usług turystyki** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny rolne;
- 2) funkcja uzupełniająca: obiekty małej architektury, w tym służące obsłudze ruchu turystycznego, punkty widokowe, drogi transportu rolnego, zadrzewienia śródpolne, trasy turystyczne, ciągi piesze, ścieżki i trasy rowerowe, wody powierzchniowe, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) dopuszcza się przeznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod tereny usług turystyki oraz sportu i rekreacji;
- 4) w przypadku przeznaczenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod tereny sportu i rekreacji oraz usług turystyki ustala się zasady zagospodarowania jak dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolem US,UT;
- 5) dopuszcza się lokalizację inwestycji infrastrukturalnych i drogowych, w tym magistrali infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym, na zasadach określonych w przepisach odrębnych.

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **R/P – tereny o dominującej funkcji terenów rolnych z perspektywicznym przeznaczeniem pod tereny zabudowy produkcyjnej oraz zaplecza technicznego** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny rolne;
- 2) funkcja uzupełniająca: obiekty małej architektury, w tym służące obsłudze ruchu turystycznego, punkty widokowe, drogi transportu rolnego, zadrzewienia śródpolne, trasy turystyczne, ciągi piesze, ścieżki i trasy rowerowe, wody powierzchniowe, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) dopuszcza się przeznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod tereny zabudowy produkcyjnej oraz zaplecza technicznego;
- 4) w przypadku przeznaczenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod tereny zabudowy produkcyjnej oraz zaplecza technicznego ustala się zasady zagospodarowania jak dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolem P-PG;
- 5) dopuszcza się lokalizację inwestycji infrastrukturalnych i drogowych, w tym magistrali infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym, na zasadach określonych w przepisach odrębnych.

TERENY ZIELENI I WÓD:

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **ZL – tereny o dominującej funkcji lasów** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny lasów w rozumieniu przepisów odrębnych, zadrzewienia, istniejące kompleksy użytków rolnych;
- 2) funkcja uzupełniająca: obiekty małej architektury, w tym służące obsłudze ruchu turystycznego, punkty widokowe, drogi leśne, trasy turystyczne, ciągi piesze, ścieżki i trasy rowerowe, wody powierzchniowe, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej, w tym linie elektroenergetyczne;
- 3) ustala się zakaz zabudowy, z wyjątkiem obiektów związanych z użytkowaniem i zagospodarowaniem terenów lasów w rozumieniu przepisów odrębnych;
- 4) obowiązek przestrzegania zakazów i nakazów wynikających z przepisów odrębnych;
- 5) dopuszcza się użytkowanie rekreacyjne lasów, w tym na cele masowego wypoczynku;
- 6) dopuszcza się zalesianie istniejących kompleksów rolnych;
- 7) możliwość włączenia terenów lub części terenów w granicach obszarów górniczych (ustanowionych obecnie lub na późniejszym etapie) do terenów eksploatacji surowców – w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego dopuszcza się wyodrębnienie na cele eksploatacji surowców oraz przeprowadzenie procedury wyłączenia z produkcji leśnej;

- 8) dopuszcza się lokalizację inwestycji infrastrukturalnych i drogowych, w tym magistrali infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym, na zasadach określonych w przepisach odrębnych.

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **ZC – tereny cmentarzy** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny cmentarzy;
- 2) funkcja uzupełniająca: tereny zieleni urządzonej, obiekty małej architektury, obiekty sakralne;
- 3) zagospodarowanie i użytkowanie w oparciu o przepisy odrębne;
- 4) zagospodarowanie zgodnie z funkcją cmentarną o charakterze zabytkowym nieczynnego cmentarza żydowskiego na terenie 29.2ZL w Szczercowie, na działce ewidencyjnej nr 1370/6, w obrębie geodezyjnym Szczerców.

Dla terenów oznaczonych na studium symbolami **ZN – tereny objęte ochroną jako użytki ekologiczne** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny lasów w rozumieniu przepisów odrębnych, zadrzewienia, tereny zieleni urządzonej;
- 2) wprowadzenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego nakazów i zakazów ustalonych dla terenów użytków ekologicznych w przepisach odrębnych;
- 3) pierwszeństwo działań związanych z ochroną przyrody;
- 4) zakaz zabudowy.

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **WS – tereny wód powierzchniowych** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny wód powierzchniowych – cieki i zbiorniki wodne;
- 2) funkcja uzupełniająca: obiekty i urządzenia hydrotechniczne, tereny zieleni urządzonej i nieurządzonej, ciągi piesze;
- 3) w odległości minimum 1,5m od linii brzegowej powierzchniowych wód publicznych zabrania się stawiania ogrodzeń;
- 4) przy ciekach należy zapewnić pas terenu w celu prowadzenia konserwacji urządzeń melioracyjnych sprzętem mechanicznym;
- 5) dopuszcza się użytkowanie rekreacyjne oraz wprowadzanie urządzeń związanych z funkcją rekreacyjną.

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **WS,ZN – tereny o dominującej funkcji wód powierzchniowych oraz terenów objętych ochroną jako użytki ekologiczne** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny wód powierzchniowych, tereny objęte ochroną jako użytki ekologiczne;
- 2) funkcja uzupełniająca: obiekty i urządzenia hydrotechniczne, drogi techniczne.
- 3) pierwszeństwo działań związanych z ochroną przyrody;
- 4) zakaz zabudowy.

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **WS,ZL – tereny o dominującej funkcji wód powierzchniowych oraz lasów** ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny wód powierzchniowych, tereny lasów;
- 2) funkcja uzupełniająca: obiekty i urządzenia hydrotechniczne, drogi techniczne;
- 3) funkcjonowanie terenu jako rezerwy pod budowę zbiornika retencyjnego Zbyszek, z dopuszczeniem w przypadku rezygnacji z jego budowy utrzymania dotychczasowego użytkowania terenu lub zalesienie.

TERENY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ:

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **E – tereny obiektów i urządzeń zaopatrzenia w energię elektryczną** ustala się:

- 1) przeznaczenie uzupełniające: zabudowa związana z obsługą obiektu, zieleni urządzona i nieurządzona, drogi dojazdowe i wewnętrzne, ciągi pieszo-jezdne i piesze, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 2) użytkowanie zgodnie z przepisami odrębnymi.

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **Ew – tereny istniejących elektrowni wiatrowych** ustala się:

- 1) przeznaczenie uzupełniające: infrastruktura techniczna związana z obsługą obiektu, tereny rolne, drogi dojazdowe;
- 2) wytyczoną strefę oddziaływania akustycznego elektrowni wiatrowej w promieniu 600m od miejsca posadowienia maszty, oznaczoną na rysunku studium.

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **K – tereny obiektów i urządzeń unieszkodliwiania ścieków** ustala się:

- 1) użytkowanie zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 2) dopuszcza się ustanawianie, zmianę i znoszenie stref ograniczonego użytkowania;
- 3) dopuszcza się przebudowę, rozbudowę oraz modernizację obiektów;
- 4) dla terenu oznaczonego na rysunku studium symbolem 4.1K dopuszcza się jako przeznaczenie uzupełniające: tereny składów i magazynów, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej.

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **W – tereny obiektów i urządzeń zaopatrzenia w wodę** ustala się:

- 1) użytkowanie zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 2) dopuszcza się ustanawianie, zmianę i znoszenie stref ochrony pośredniej i bezpośredniej.

TERENY KOMUNIKACJI:

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **KDGP – tereny dróg głównych ruchu przyspieszonego:**

ustala się:

- 1) droga krajowa;
- 2) zagospodarowanie zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 3) dopuszcza się wykonywanie remontów w istniejących liniach rozgraniczających;
- 4) dopuszcza się poszerzanie terenu drogi na tereny sąsiednie;
- 5) docelową szerokość w liniach rozgraniczających minimalnie 30m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **KDG – tereny dróg głównych:**

ustala się:

- 1) drogi wojewódzkie;
- 2) zagospodarowanie zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 3) dopuszcza się wykonywanie remontów w istniejących liniach rozgraniczających;
- 4) dopuszcza się poszerzanie terenu drogi na tereny sąsiednie;
- 5) docelową szerokość w liniach rozgraniczających minimalnie 25m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **KDZ – tereny dróg zbiorczych**:

ustala się:

- 1) drogi powiatowe;
- 2) zagospodarowanie zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 3) dopuszcza się wykonywanie remontów w istniejących liniach rozgraniczających;
- 4) dopuszcza się poszerzanie terenu drogi na tereny sąsiednie;
- 5) docelową szerokość w liniach rozgraniczających minimalnie 20m.

2.3. Szczegółowe zasady i wskaźniki zagospodarowania jednostek planistycznych

WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE POWIERZCHNI ZABUDOWY I POWIERZCHNI BIOLOGICZNIE CZYNNEJ

W celu prawidłowego kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu określa się maksymalną powierzchnię zabudowy i minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej:

- 1) dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolem **M oraz MU w obrębie Szczerców**:
  - a) maksymalna powierzchnia zabudowy: 80%,
  - b) minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej: 20%,
- 2) dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolem **M, MU, M,U, U, U,KS, U,E, RMU**:
  - a) maksymalna powierzchnia zabudowy: 65%,
  - b) minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej: 25%,
- 3) dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolem **MN, ML, ML,MN, U,ZP, R,M**:
  - a) maksymalna powierzchnia zabudowy: 50%,
  - b) minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej: 30%,
- 4) dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **RM**:
  - a) maksymalna powierzchnia zabudowy: 60%,
  - b) minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej: 30%,
- 5) dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolem **US, UT**:
  - a) maksymalna powierzchnia zabudowy: 60%,
  - b) minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej: 30%,
- 6) dla terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami **P, P,U, P-PG, PG**:
  - a) maksymalna powierzchnia zabudowy: 70%,
  - b) minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej: 10%.

Określonych powyżej granicznych wartości wskaźników nie stosuje się dla:

- działek istniejących, w tym o powierzchniach nie spełniających warunków minimalnej powierzchni działki określonej dla danej jednostki planistycznej, szczególnie gdy są zlokalizowane w obrębie terenów zabudowanych;
- nowo wydzielanych działek budowlanych, zlokalizowanych w obrębie terenów zabudowanych, w bezpośrednim sąsiedztwie których pozostałe działki już zabudowane i zagospodarowane nie spełniają warunków granicznych wartości wskaźników określonych w niniejszym studium;
- działek, na których realizowana jest przebudowa, nadbudowa i rozbudowa istniejącej zabudowy – w takich przypadkach dopuszcza się realizowanie inwestycji, nawet jeśli obecne wskaźniki przekraczają określone powyżej dla poszczególnych terenów (włącznie z wyjątkami określonymi powyżej).

ZASADY PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI

Ustala się następujące minimalne powierzchnie nowo wydzielanych działek budowlanych w obrębie poszczególnych jednostek planistycznych dla:

- zabudowy mieszkaniowej – nie mniej niż 800m²;
- zabudowy zagrodowej – nie mniej niż 1000m²;
- zabudowy letniskowej – nie mniej niż 600m²;
- zabudowy usługowej – nie mniej niż 800m²;
- terenów sportu i zabudowy usług turystyki - nie mniej niż 1000m²;
- zabudowy produkcyjnej, wytwórczej i usługowej – nie mniej niż 1000m².

Dopuszcza się lokalizowanie zabudowy na działkach istniejących, mniejszych niż podane powyżej.

Ponadto w zakresie podziału i scalania nieruchomości:

- dopuszcza się scalanie i wtórny podział działek na terenach zainwestowanych zgodnie z warunkami jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie oraz z zapewnieniem dostępu do drogi publicznej dla podzielonych nieruchomości zgodnie z przepisami odrębnymi;
- określane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego minimalne powierzchnie działek wydzielanych w wyniku scalenia i wtórnego podziału należy ustalać jako nie mniejsze niż określone powyżej minimalne powierzchnie nowo wydzielanych działek budowlanych;
- pod urządzenia infrastruktury technicznej oraz w celu wytyczenia dróg wewnętrznych, ciągów pieszych, rowerowych, miejsc postojowych lub budowy przepompowni ścieków, dodatkowych stacji transformatorowych dopuszcza się wydzielenie działek o wielkościach i na warunkach wynikających z przepisów odrębnych.

USTALENIA W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA ZABUDOWY I ZAGOSPODAROWANIA TERENÓW

W zakresie kształtowania zabudowy ustala się:

- 1) lokalizowanie zabudowy o jednoliconym układzie głównej kalenicy do drogi w ramach poszczególnych układów zabudowy,
- 2) lokalizowanie zabudowy o geometrii dachu nawiązującej do zabudowy sąsiadującej w zakresie kształtu i nachylenia połaci dachowych;
- 3) w ramach nowych zespołów zabudowy oraz uzupełniania i kontynuacji zabudowy istniejącej stosowanie ujednoliconych parametrów zabudowy w zakresie kubatury, wysokości, geometrii dachu, nachylenia połaci dachowych oraz układzie głównej kalenicy do drogi;
- 4) dla zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej i zagrodowej stosowanie dachów stromych, regularnych, symetrycznych;
- 5) dla zabudowy usługowej i produkcyjnej, w tym produkcji rolnej dopuszcza się stosowanie dachów płaskich pod warunkiem jednolitego ich stosowania w obrębie całego terenu;
- 6) dla zabudowy o dachach stromych stosowanie pokrycia dachów z materiałów ceramicznych lub z materiałów o fakturze i barwie odpowiadającej pokryciu ceramicznemu;
- 7) lokalizowanie zabudowy nawiązującej charakterem do tradycyjnej lokalnej architektury;
- 8) lokalizowanie zabudowy o kolorystyce dachów i elewacji ujednoliconym dla zespołów zabudowy, nie stanowiącej dysharmonii w przestrzeni, w szczególności lokalizowanie zabudowy o zalecanej kolorystyce dachów utrzymanej w odcieniach czerwieni, brązu i szarości.

Ponadto proponuje się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego:

- ustalanie zakazu lokalizowania budynków w postaci dominant, stanowiących konkurencję przestrzenną dla istniejącego układu ruralistycznego, w odniesieniu do jego ekspozycji;
- ustalanie parametrów i wytycznych kształtowania zabudowy w zakresie detalu architektonicznego, rozplanowania otworów okiennych i kolorystyki;
- ustalanie wymogów dotyczących lokalizowania obiektów małej architektury jako elementu uzupełniającego i wzbogacającego kompozycję przestrzenną;
- ustalanie linii zabudowy umożliwiającej kontynuację i zachowanie rytmu oraz kompozycji zabudowy w ramach układu;
- ustalanie wymogów w zakresie lokalizowania nośników reklamowych;
- ustalanie zasad rewitalizacji i odtwarzania układów zieleni komponowanej oraz historycznie uzasadnionej nawierzchni dróg.

Dla terenów otwartych (głównie terenów rolniczych i terenów wód powierzchniowych) celem zachowania i ochrony wartości krajobrazowych postuluje się:

- zachowanie, odtwarzanie i uzupełnianie elementów zieleni śródpolnej, wzbogacającej krajobraz;
- ochronę ekspozycji miejscowości, w szczególności stref cennych kulturowo układów ruralistycznych wsi, z dróg i innych punktów obserwacyjnych.

POZOSTAŁE USTALENIA I REGULACJE

Dopuszcza się odstępstwa od określonej dla poszczególnych jednostek planistycznych maksymalnej wysokości zabudowy w przypadku:

- zabudowy o charakterze zabytkowym, obiektów sakralnych i dominant przestrzennych;
- pojedynczej zabudowy lub zespołów zabudowy lokalizowanej na terenach o zróżnicowanych warunkach fizjograficznych, celem dostosowania ich wysokości do zabudowy na terenach sąsiednich;
- pojedynczej zabudowy lub zespołów zabudowy lokalizowanej w miejscach szczególnie eksponowanych, ze względu na konieczność indywidualnego kształtowania;
- przebudowy i nadbudowy budynków, szczególnie związanej ze zmianą geometrii dachów.

W przypadkach określonych powyżej maksymalną wysokość zabudowy należy określać indywidualnie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

2.4. Tereny wyłączone z zabudowy

Ustalenia studium wprowadzają zakaz zabudowy obiektami kubaturowymi na terenach:

- lasów ZL (w rozumieniu zakazu zabudowy określonego dla lasów w przepisach odrębnych);

Ustala się zakaz lokalizowania wszelkiej nowej zabudowy i rozbudowy (z wyłączeniem obiektów ochrony przeciwpowodziowej) dla terenów w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, za wyjątkiem szczególnych przypadków, w których nowa zabudowa lub rozbudowa nie utrudni ochrony przed powodzią, pod warunkiem uzyskania decyzji dyrektora RZGW na mocy ustawy prawo wodne (obecnie art. 88l ust. 1) dotyczącej zwolnienia z zakazów obowiązujących w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią.

Dopuszcza się możliwość ustalania zakazów zabudowy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w wyniku szczegółowo przeprowadzonej analizy uwarunkowań, szczególnie dla terenów:

- gleb II i III klasy bonitacyjnej;
- lasów.

2.5. Obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne

Ustalenia studium wprowadzają zainwestowanie terenu, mogące wymagać zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne w ramach terenów oznaczonych na rysunku studium symbolami: MN, M, MU, M,U, ML, ML,MN, RMU, U, U,ZP, U,KS, U,E, US,UT, AG, P, P,U, P-PG, PG, R/MU, R/RMU, R/US,UT, R/P, E, Ew, K, W, KDGP, KDG, KDZ, a także na terenach pozostałych, na których są zlokalizowane lub będą lokalizowane drogi i obiekty infrastruktury technicznej, dopuszczone do lokalizacji na podstawie ustaleń niniejszego studium.

Szczegółowe granice obszarów wymagających zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne będą możliwe do określenia na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, przy uwzględnieniu rodzaju przewidywanego przeznaczenia, aktualnej klasyfikacji gruntów oraz aktualnych przepisów prawnych regulujących procedurę zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.

3. OBSZARY I ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY ORAZ KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

3.1. Obszary i obiekty objęte ochroną

Na obszarze gminy Szczerców ochronie przyrodniczej podlegają:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Widawki
- obszar Natura 2000 „Święte Ługi” (PLH 100036 – SOO);
- użytki ekologiczne;
- pomniki przyrody;
- gatunki roślin i zwierząt prawnie chronionych.

Dla obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (Dz. U. z 2004 roku, nr 92, poz. 880 z późn. zm.) ustala się zasady gospodarowania i ochrony wynikające z zapisów ww. ustawy.

3.2. Obszary proponowane do objęcia ochroną

Obecny system obszarów objętych ochroną obejmujących gminę Szczerców składa się z Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Widawki”, obszaru NATURA 2000 „Święte Ługi”, 35 użytków ekologicznych oraz 2 zespołów pomników przyrody. Są to najwartościowsze pod względem krajobrazowym i przyrodniczym tereny gminy, które wyróżniają się walorami w skali lokalnej i regionalnej. System ten jest wystarczający z punktu widzenia zabezpieczenia najcenniejszych walorów przyrodniczych gminy i nie postuluje się utworzenia dodatkowych form ochrony przyrody w myśl art. 6 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku

3.3. Ochrona powietrza

W celu obniżenia negatywnego wpływu emisji zanieczyszczeń do powietrza należy:

- preferować stosowanie do celów grzewczych urządzeń grzewczych wykorzystujących w szczególności: energię elektryczną, gaz i paliwa ekologiczne, z zastosowaniem technologii o wysokiej sprawności grzewczej i jak najniższej emisji zanieczyszczeń do atmosfery;
- wprowadzić alternatywne, ekologiczne systemy wytwarzania ciepła i energii (kolektory słoneczne, pompy ciepła, kotłownie na biomasę: zrębki wierzby energetycznej itd.);
- poprawić stan techniczny dróg, w celu zmniejszenia emisji spalin;
- prowadzić akcję edukacyjną i informacyjną dla mieszkańców gminy o aktualnych, korzystnych dla środowiska systemach spalania paliw;
- egzekwować utrzymywanie czystości dróg przez rolników i firmy nawożące na ich nawierzchnię błoto oraz inne zanieczyszczenia powodujące po wysuszeniu intensywne pylenie;
- tworzyć naturalne bariery izolacyjne (bufory zanieczyszczeń) wzdłuż ciągów komunikacyjnych, promować i zwiększać atrakcyjność zbiorowych i proekologicznych środków transportu.

3.4. Ochrona wód powierzchniowych

Wody powierzchniowe należy chronić przed zanieczyszczeniem w sposób kompleksowy zgodnie z najnowszymi technologiami i obowiązującymi przepisami z wykorzystaniem istniejących obiektów infrastruktury technicznej.

Aby to osiągnąć należy:

- uregulować gospodarkę ściekową tego obszaru poprzez modernizację i rozwój systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków;
- koryta rzek i ich brzegi zachować bez zmian, zaś w przypadku koniecznej regulacji brzegów stosować materiały i formy obudowy zharmonizowane z otoczeniem;
- zachować w pełni ciągi zieleni łąkowej wzdłuż brzegów rzek;
- modernizować obiekty i urządzenia zaopatrzenia w wodę;
- prowadzić edukację ekologiczną w zakresie oszczędzania wody;
- stosować kodeks dobrych praktyk rolniczych i planów nawozowych;
- graniczyć rolnicze użytkowanie gruntów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie cieków wodnych;
- kontrolować postępowania z nawozami naturalnymi (gnojowica, obornik);
- likwidować nielegalne zrzutów ścieków komunalnych do wód lub ziemi;
- promowanie wykorzystania dostępnych zasobów czystych wód powierzchniowych do wykorzystania w procesach nie wymagających wód podziemnych (np. hydrotransport, prace porządkowe, podlewanie zieleni).

Ponadto należy prowadzić właściwą eksploatację, modernizację, konserwację a także odbudowę systemu urządzeń melioracji wodnych na obszarze gminy.

3.5. Ochrona gleb

W celu ochrony przed degradacją gleb należy:

- stosować kompleksową gospodarkę związaną z oczyszczaniem ścieków bytowych i przechowywaniem nawozów naturalnych;
- promować i stosować nowoczesne, bezpieczne dla środowiska technologie rolnicze;
- użytkować gleby w sposób adekwatny do ich klasy bonitacyjnej;
- ograniczać przeznaczenia ich na cele nierolnicze lub nieleśne;
- zachować torfowiska i oczka wodne jako naturalne zbiorniki wodne;
- przeciwdziałać degradacji chemicznej gleb poprzez ochronę powietrza i wód powierzchniowych;
- racjonalnie stosować wapno, nawozy sztuczne i środki ochrony roślin na terenach rolnych i leśnych;

- występować do Starosty o nakazywanie rekultywacji terenów zdegradowanych przez jego użytkowników.

Na terenie gminy nie zinwentaryzowano i zewidencjonowano osuwisk, jednakże opracowanie ekofizjograficzne wyróżnia tereny potencjalnie podatne na denudację. Są to jednak obszary w zdecydowanej większości porośnięte lasami i niezagrażone z punktu widzenia zjawisk erozyjnych.

3.6. Ochrona przed hałasem

Zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców gminy powinno się odbywać poprzez:

- utrzymanie aktualnego poziomu hałasu w obszarach, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna;
- ograniczenie poziomu hałasu emitowanego przez środki transportu w obszarach miejskich i wiejskich oraz wzdłuż głównych dróg;
- wyeliminowanie z użytkowania środków transportu, maszyn i urządzeń, z których emisja hałasu nie odpowiada przyjętym standardom;
- wprowadzenie koniecznych zmian w inżynierii ruchu drogowego;
- poprawienie organizacji ruchu ułatwiającą płynność jazdy;
- poprawę stanu nawierzchni ulic;
- rozbudowę ścieżek rowerowych;
- budowę ekranów akustycznych;
- zwiększenie ilości izolacyjnych pasów zieleni;
- właściwe kształtowanie linii zabudowy i brył powstających budynków w celu zminimalizowania wpływu hałasu drogowego;
- działania ograniczające hałas przemysłowy, w tym zwłaszcza przez obowiązek wprowadzania pasów zieleni izolacyjnej.

3.7. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym

Głównym zadaniem jest ograniczenie wpływu promieniowania elektromagnetycznego na mieszkańców gminy poprzez:

- dotrzymanie obowiązujących norm w zakresie promieniowania elektromagnetycznego jonizującego i niejonizującego;
- wykorzystywanie w projektowaniu linii nowych technologii materiałowych i rozwiązań projektowych dla wyeliminowania w otoczeniu linii, a zwłaszcza na powierzchni ziemi natężeń pola powyżej 1kV/m;
- wykluczanie w planach zagospodarowania przestrzennego możliwości zabudowy pod trasami linii przesyłowych i w pobliżu stacji transformatorowych;
- ustanawianie obszarów ograniczonego użytkowania na terenach, gdzie odpowiednie analizy wykazują znaczne przekroczenie dopuszczalnego poziomu promieniowania.

Dla linii 400 kV obowiązuje pas technologiczny o szerokości 80 m (po 40 m w obie strony od osi linii), dla którego występują ograniczenia użytkowania jego terenu:

- nie należy lokalizować budynków mieszkalnych i innych przeznaczonych na stały pobyt ludzi;
- należy uzgadniać warunki lokalizacji wszelkich obiektów z właścicielem linii;
- nie należy sadzić roślinności wysokiej pod linią i w odległości do 10 m od rzutu poziomego skrajnego przewodu;
- zalesienia terenów rolnych w pasie technologicznym mogą być przeprowadzone w uzgodnieniu z właścicielem linii;

- lokalizacja budowli zawierających materiały niebezpieczne pożarowo, stacji paliw i stref zagrożonych wybuchem oraz konstrukcji wysokich w bezpośrednim sąsiedztwie pasów technologicznych wymaga uzgodnienia z właścicielem linii;
- wszelkie zmiany w kwalifikacji terenu w obrębie pasa technologicznego linii i w jego bezpośrednim sąsiedztwie powinny być zaopiniowane przez właściciela linii.

Wzdłuż istniejących linii napowietrznych 110 kV, 30 kV, 15 kV oraz 0,4 kV należy zachować wolne od zabudowy i dostępne dla prowadzenia prawidłowej eksploatacji linii pasy terenu (wolne od drzew, konarów i krzewów) w zależności od poziomu napięcia:

- 40 m dla linii 110 kV (po 20 m z obu stron linii, licząc w poziomie od osi linii);
- 14 m dla linii 30 kV (po 7 m z obu stron linii, licząc w poziomie od osi linii);
- 22 m dla linii 15 kV (po 11 m z obu stron linii, licząc w poziomie od osi linii);
- 3 m dla linii 0,4 kV (wzdłuż osi linii).

Wszelkie zmiany zagospodarowania terenu pod liniami elektroenergetycznymi 110 kV, 30 kV, 15 kV oraz 0,4 kV należy projektować w oparciu o obowiązujące przepisy prawne w tym zakresie.

Strefą ochronną obejmuje się również maszty telefonii cyfrowej (GSM) oraz inne instalacje radiotelekomunikacyjne, zgodnie z przepisami odrębnymi.

3.8. Ochrona zasobów surowców mineralnych

W celu ochrony zasobów surowców mineralnych ustala się racjonalne gospodarowanie złożami.

Na terenie gminy Szczerców znajdują się 4 udokumentowane złoża kopalin. Są to złoża kruszywa naturalnego: „Szczerców” i „Szczerców I”, „złoże piasków kwarcowych „Lubiec” oraz złożo węgla brunatnego „Bełchatów – pole Szczerców”, na terenie którego istniało również złożo kruszywa naturalnego „Bełchatów”. W ramach udzielonych decyzji i koncesji wyznaczono następujące obszary i tereny górnicze złóż:

- koncesją nr 25/97 wydana przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 01 października 1997 roku, zmienioną: Decyzją nr DGe/PK/4772/98 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 13 listopada 1998 roku, Decyzją nr Dge/WL/487–4676/99 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 08 października 1999 roku, Decyzją nr Dge/EZ/487–5458/2000 Ministra Środowiska z dnia 29 września 2000 roku, Decyzją nr Dge/RR/487–1617/2001 Ministra Środowiska z dnia 29 marca 2001 roku, Decyzją nr Dge/RR/487–1306/2002 Ministra Środowiska z dnia 08 marca 2002 roku, Decyzją nr DgiKGe–4771–27/42460/10/KO Ministra Środowiska z dnia 01 września 2010 roku oraz Decyzją nr DGKks–4771–21/6840/13/AK Ministra Środowiska z dnia 18 lutego 2014 roku ustanowiono obszar górniczy „Pole Szczerców I” i teren górniczy „Pole Szczerców”. Ważność koncesji – 17 września 2038 roku;
- decyzją nr GK/wk/PK/4016/87 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 01 października 1997 roku dla złoża węgla brunatnego „Bełchatów” ustanowiono obszar i teren górniczy „Pole Bełchatów” o powierzchni odpowiednio: 19417152 m² i 557127684 m². Na terenie gminy Szczerców znajduje się fragment terenu górniczego. Koncesji udzielono do dnia 31 lipca 2020 roku.

Dla obszarów i terenów górniczych obowiązują zasady gospodarowania zgodnie z przyznanymi koncesjami i zapisami ustawy Prawo geologiczne i górnicze z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. nr 163, poz. 981).

Dopuszcza się eksploatację udokumentowanych po uchwaleniu niniejszego studium złóż surowców, zlokalizowanych na terenach rolnych. Z tego względu za zgodne z ustaleniami niniejszego studium należy uznać sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego terenów górniczych takich złóż.

W przypadku opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, obejmujących istniejące lub projektowane tereny górnicze, a także obszary zlokalizowane w strefie oddziaływania terenów górniczych, należy uwzględniać uwarunkowania i zagrożenia związane z eksploatacją tych złóż.

3.9. Ochrona zasobów wód podziemnych

Według *Mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych* (GZWP) (Kleczkowski, 1990) zachodnia część gminy Szczerców znajduje się w granicach górnourajskiego GZWP nr 326 „Zbiornik Częstochowa Wschód”.

GZWP nr 326 „Zbiornik Częstochowa Wschód” jest w skali kraju czwartym pod względem zasobów wodnych rezerwuarem wód podziemnych, rozciągającym się od Krakowa po Wieluń, o powierzchni całkowitej 3257 km² i zasobach dyspozycyjnych szacowanych na 1020 tys. m³/dobę. Rejon gminy Szczerców to najbardziej wysunięty na północ zasięg zbiornika. GZWP nr 326 jest zbiornikiem szczelinowo – krasowym i szczelinowo – krasowo – porowym wytworzonym w skałach węglanowych (głównie wapienie i margle) wieku górnourajskiego (to jest powstałych w czasie od 161 do 145 milionów lat temu). GZWP nr 326 wykazuje znaczną miąższość (5 – 400 m), z tendencją wzrostu w kierunku północno – wschodnim. Jest to zbiornik „otwarty”, zasilany w znacznej mierze bezpośrednio poprzez wychodnie utworów jury górnej. Brak utworów izolujących od powierzchni terenu sprzyja zasilaniu z infiltracji opadów atmosferycznych, a jednocześnie jest przyczyną zwiększonej podatności na przenikanie zanieczyszczeń. Pomimo, że na ogół występują tu wody wysokiej jakości, to lokalnie są one zanieczyszczone głównie związkami azotu (NO₃) w stopniu obniżającym ich jakość i przydatność do spożycia. Obszary bardzo silnego i silnego zagrożenia wód podziemnych skutkiem pionowego przesiąkania zanieczyszczonych wód infiltrujących z powierzchni terenu stanowią około 50 % powierzchni zbiornika. Przy niewielkich nawet punktowych ogniskach skażeń, najmniejsze zanieczyszczenie może być przyczyną długotrwałej degradacji wód podziemnych. W rejonie gminy Szczerców GZWP nr 326 nie wymaga najwyższej (ONO) i wysokiej (OWO) ochrony.

Ochrona wód na cele zbiorowego zaopatrzenia w wodę powinna być realizowana na zasadach określonych w przepisach odrębnych, w tym w decyzjach o ustanowieniu stref ochronnych ujęć wody.

3.10. Ochrona przed powodzią i przed suszą

Na obszarze gminy Szczerców zlokalizowane są obszary szczególnego zagrożenia powodzią od rzeki Widawki, na których szczególnie intensywnie powinna być prowadzona ochrona przeciwpowodziowa, mająca na celu minimalizację szkód w przypadku wystąpienia powodzi oraz usprawniająca przepływ wód powodziowych.

Nie mniej ważne jest wdrażanie zasad ochrony przed powodzią w dolinach pomniejszych cieków wodnych, okresowo narażonych na podtapianie i występowanie zjawisk o charakterze powodziowym. Na terenach zabudowanych oraz przeznaczonych pod zainwestowanie należy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ustalać możliwie bezpieczne linie zabudowy, zapewniające maksymalne bezpieczeństwo dla zdrowia i życia ludzi, jak również minimalizujące ryzyko wystąpienia strat materialnych. Każdorazowo należy przy ustalaniu tych linii zabudowy brać pod uwagę istniejące zagospodarowanie dolin rzecznych powyżej i poniżej rozpatrywanego rejonu, ukształtowanie terenu, budowę geologiczną, a także historyczne informacje na temat występujących w przeszłości zjawisk o charakterze powodziowym. Odległości planowanej zabudowy od cieków wodnych powinny także zapewnić swobodny dostęp do cieku w celu jego bieżącego utrzymania.

W zakresie ochrony przed suszą zaleca się realizację małych zbiorników wodnych, docelowo tworzących system małej retencji wodnej. Ważnym elementem decydującym o możliwości i opłacalności budowy takich zbiorników, szczególnie w centralnej i południowej części gminy Szczerców, jest wpływ odwodnienia spowodowany działalnością kopalni węgla brunatnego. Dane dotyczące zasięgu leja depresyjnego znajdują się na rysunku studium.

Jednym z ważniejszych elementów systemu ochrony przed powodzią i suszą jest od lat planowana w północno – wschodniej części gminy Szczerców, na granicy z gminami Kluki i Żelów budowa zbiornika retencyjnego „Zbyszek” na rzece Pilsi o powierzchni 120 ha. W *Aneksie do Wojewódzkiego Programu Małej Retencji dla Województwa Łódzkiego* z 2010 roku inwestycję uznano jako wątpliwą ze względu na uwarunkowania ekonomiczne i środowiskowe:

- realizacja obiektu na terenach leśnych należących do Skarbu Państwa spowoduje wielomilionowe koszty z tytułu wyłączenia gruntów z produkcji leśnej;
- przewidywana reaktywacja zbiorników wodnych w rejonie wsi Lubiec będzie całkowicie wystarczająca dla zaspokojenia potrzeb retencyjnych w tym rejonie województwa;
- lokalizacja obiektu w bezpośrednim sąsiedztwie prognozowanego maksymalnego leja depresji odkrywki „Bełchatów” i „Szczerców” stawia pod znakiem zapytania możliwości retencyjne rzeki Pilsi;
- lokalizacja zbiornika nie znajduje akceptacji lokalnych władz samorządowych oraz Nadleśnictwa Bełchatów, nie widzących potrzeby jej realizacji.

Wobec powyższego, niniejsze studium stwarza możliwość budowy zbiornika retencyjnego „Zbyszek” w ramach terenu oznaczonego na rysunku studium symbolem 33.1WS,ZL, zastrzegając jednak równorzędną możliwość funkcjonowania terenu jako gruntów rolnych i leśnych, w przypadku rezygnacji z budowy zbiornika.

Ponadto zgodnie z *Wojewódzkim Programem Małej Retencji dla Województwa Łódzkiego* z 2010 roku na terenie gminy projektowane są kolejne dwa zbiorniki retencyjne – „Szczerców” i „Lubiec”. Niniejsze studium umożliwia realizację tych inwestycji, przewidując ich lokalizację na terenach oznaczonych na rysunku studium symbolami: 29.1WS (zbiornik „Szczerców”) i 14.1WS (zbiornik „Lubiec”, na części terenu).

3.11. Ochrona krajobrazu kulturowego

Obszar gminy Szczerców charakteryzuje się stosunkowo dobrze zachowanym, pozbawionym znaczących elementów dysharmonizujących, krajobrazem kulturowym, charakterystycznym dla lokalnych uwarunkowań. Historycznie uwarunkowana zabudowa, cechująca się typowymi dla lokalnej architektury obiektami, w większości miejscowości wiejskich tworzy czytelne układy ruralistyczne, lokalizowane na terenach rolnych w bliskim sąsiedztwie rozległych kompleksów rolnych, w nawiązaniu do głównego układu komunikacyjnego.

Celem ochrony krajobrazu kulturowego, zapisy niniejszego studium wprowadzają szereg ustaleń regulujących zasięg oraz wymogi dotyczące lokalizacji nowej zabudowy. Wprowadzanie tych ustaleń do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapewni racjonalną gospodarkę przestrzenną, ukierunkowaną na zachowanie oraz harmonijny rozwój krajobrazu kulturowego gminy.

4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Na obszarze gminy Szczerców ochronie kulturowej na podstawie przepisów odrębnych podlegają:

- obiekty i obszary zabytkowe wpisane do rejestru zabytków;

- obiekty i obszary zabytkowe wpisane do gminnej ewidencji zabytków;
- stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków;
- stanowiska archeologiczne wpisane do gminnej ewidencji zabytków.

Odniesienie do wykazów zabytków architektury i budownictwa oraz stanowisk archeologicznych ujętych w rejestrze oraz ewidencji zabytków, znajduje się w części I niniejszego studium.

Rejestr zabytków oraz ewidencja zabytków podlegają sukcesywnej weryfikacji i uzupełnieniom. Wpisywanie i skreślanie z rejestru i ewidencji zabytków poszczególnych obiektów nie jest sprzeczne z ustaleniami studium.

Dla obiektów i obszarów ujętych w gminnej ewidencji zabytków proponuje się ustalanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zachowania lub odtwarzania, zgodnie z historycznymi wartościami:

- bryły obiektu,
- geometrii i sposobu krycia dachu,
- kompozycji elewacji, w tym detalu,
- stolarki okiennej i drzwiowej w zakresie rozmieszczenia oraz podziałów,
- kolorystyki.

Potwierdzone w terenie stanowiska archeologiczne należy otoczyć szczególną opieką i bezwzględnie zakazać prowadzenia jakichkolwiek działań mogących naruszyć stan zabytku.

W celu ochrony stanowisk archeologicznych ustala się:

- obowiązek pierwszeństwa działań związanych z ochroną stanowisk archeologicznych wobec wszelkich przedsięwzięć budowlanych i ziemnych (budów, robót instalacyjnych, gazociągów, wodociągów, kabli energetycznych i telefonicznych, rowów melioracyjnych, tworzenie nowych wyrobisk kruszywa i składowisk odpadów oraz innych prac ziemnych),
- prowadzenie w obrębie stanowiska archeologicznego oraz w jego otoczeniu badań archeologicznych o zakresie i rodzaju ustalonym na zasadach określonych w przepisach odrębnych,
- zakaz naruszania stanowisk archeologicznych o własnej formie terenowej (grodziska, kurhany, wały itp.),
- stosowanie wymogów wynikających z przepisów odrębnych przy każdorazowym znalezisku archeologicznym.

Należy zauważyć, że największym niebezpieczeństwem dla zachowania istniejących na terenie gminy zabytków jest ich zły stan techniczny oraz brak lub niewłaściwe zagospodarowanie. Dla części obiektów, w szczególności nie objętych ochroną w postaci wpisu do rejestru, działaniami z zakresu prawa miejscowego, mogącymi przyczynić się do ratowania tych obiektów przed zupełną degradacją, byłoby urealnienie wymogów dotyczących ich ochrony, a w szczególności do zasad odnoszących się do remontów tych obiektów, bez ryzyka utraty przez obiekt cennych walorów decydujących o wartości zabytkowej. Jednak w zdecydowanej większości powodem złego stanu technicznego obiektów są problemy natury ekonomicznej i własnościowej, niemożliwe do uregulowania na szczeblu planowania przestrzennego, a wymagające opracowania kompleksowych mechanizmów działania.

Należy nadmienić, że w obowiązującym dotychczas studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (w tym obowiązujących zmian planu ogólnego) określono zasady ochrony wartości kulturowych. Część z tych zapisów niezgodnie z obowiązującym prawem ustala ponadobowiązkowe nakazy odnośnie obiektów zabytkowych i obszarów objętych ochroną kulturową. Szczególnie dotyczy to ustalania obowiązku uzgadniania czynności inwestorskich z

właściwym terytorialnie konserwatorem zabytków. Z powyższych względów niniejsze studium, w odniesieniu do obiektów zabytkowych i obszarów objętych ochroną kulturową, w tym stref ochrony konserwatorskiej, nie uwzględnia wszystkich ustaleń dokonanych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w tym zakresie.

Ponadto, w świetle obowiązującej sytuacji prawnej (miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego) poza formami ochrony konserwatorskiej przewidzianej w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, ustala jedynie strefy ochrony konserwatorskiej w Szczercowie (wraz ze strefą ochrony krajobrazu kulturowego). Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w obowiązującej formie podczas procedury planistycznej uzyskały akceptację organów właściwych w zakresie ochrony zabytków. Fakt ten ma szczególne znaczenie w odniesieniu prawa miejscowego (jakim są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, dla których wiążące są ustalenia studium) do prawa własności i wynikających z tego zasad szacowania wartości nieruchomości. Z tego względu, kierując się zasadą proporcjonalności w respektowaniu prawa własności w odniesieniu do obowiązku uwzględnienia w studium zasad ochrony obiektów cennych kulturowo, dokonano oceny zarówno wartości kulturowych terenu, jak i potrzeb oraz możliwości ustanowienia w studium, a w perspektywie również w planach miejscowych, restrykcji odnośnie ochrony cennych kulturowo obszarów i obiektów, w zakresie jaki przysługuje kompetencji studium.

Wobec powyższego, celem określenia zasad i zakresu ochrony wartości kulturowych na obszarze gminy poddano analizie teren w zakresie:

- zachowania wartości kompozycyjnych terenu, w tym usytuowania i relacji przestrzennych układów ruralistycznych;
- wartości kompozycyjnych układów urbanistycznych i ruralistycznych;
- usytuowania układu urbanistycznego lub ruralistycznego w krajobrazie naturalnym, w tym ekspozycji układu;
- stopnia zachowania istniejących historycznych obiektów i kompozycji urbanistycznej lub ruralistycznej;
- wartości elementów układów urbanistycznych i ruralistycznych, takich jak rozplanowanie sieci ulic i dróg, parcelacja terenu, poszczególne obiekty architektoniczne i inżynierskie, ukształtowanie terenu i krajobrazu, układy komponowanej zieleni itp.;

a także jakości obszarów otwartych (najczęściej pełniących funkcje rolnicze).

W wyniku przeprowadzonej analizy ustalono, że poza Szczercowem w części miejscowości, w tym najlepiej w Lubcu, Kuźnicy Lubieckiej i Chabielicach, zachowane zostały układy ruralistyczne, charakteryzujące się:

- dobrym stanem zachowania zabudowy o cechach historycznych lub typowych dla lokalnej tradycji architektonicznej;
- czytelnym układem ruralistycznym, nie zaburzonym występowaniem znacząco dysharmonizujących elementów zaburzających jego kompozycję;
- występowaniem zabudowy o wysokich walorach architektonicznych i kulturowych, wartej zachowania i ochrony.

Biorąc pod uwagę ustalenia niniejszego studium, zawarte w ustaleniach rozdziału 2 części II, w sposób zdecydowany ograniczające wprowadzanie elementów i obiektów dysharmonizujących przestrzeń (poza dopuszczeniami wynikającymi z przepisów odrębnych), a także regulujące zasady zagospodarowania oraz parametry i wskaźniki zabudowy, obowiązujące dla wszystkich jednostek planistycznych przeznaczonych pod zainwestowanie, uznaje się je, w połączeniu z wymogami przepisów odrębnych w zakresie ochrony zabytków oraz strefami ochrony konserwatorskiej, ustalonymi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, za wystarczające z punktu widzenia zapewnienia ochrony wartości kulturowych oraz zabytków. W związku z

powyższym odstępuje się od wyznaczania dodatkowych stref ochrony konserwatorskiej. Niezasadne jest dublowanie ustaleń ochronnych poprzez ustanawianie dodatkowych stref ochrony konserwatorskiej dla otoczenia obiektów wpisanych do rejestru zabytków (jako że wpis do rejestru obejmuje również otoczenie zabytku oraz zakres ochrony).

Innym zagadnieniem jest tworzenie potencjalnych stref ochronnych od miejsc lokalizacji skupisk stanowisk archeologicznych. Obecny stan rozpoznania stanowisk archeologicznych częstokroć jest zaledwie wycinkiem faktycznego występowania zabytków archeologicznych przynależnych poszczególnym stanowiskom. Z tego też powodu wyznaczanie stref, które z racji charakteru ustalenia, powinny stanowić zamknięty obszar, jest niezwykle trudne z uwagi na niemożliwość precyzyjnego określenia bezpiecznego buforu wokół skupisk stanowisk archeologicznych. Wyznaczenie takich stref z powyższych powodów może doprowadzić wręcz do negatywnych skutków, poprzez traktowanie obszaru poza strefą ochronną jako terenu wolnego od zabytków archeologicznych. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wskazuje precyzyjnie warunki ochrony zabytków archeologicznych, obejmując ochroną nie tylko same stanowiska archeologiczne, ale również ich otoczenie. Z tego względu właściwsze jest każdorazowe indywidualne rozpatrzenie potrzeby i zakresu ochrony otoczenia stanowiska archeologicznego w przypadku planowanych zamierzeń inwestycyjnych, które w sposób kompleksowy może odnieść się do potrzeb ochrony konkretnej lokalizacji zabytków archeologicznych. Nie stoi to w sprzeczności z możliwością objęcia ochroną wyodrębnionych i dobrze rozpoznanych rejonów występowania skupisk stanowisk archeologicznych jako obszary zabytkowe chronione wpisem do rejestru zabytków lub ewidencji zabytków. Należy ponadto podkreślić, że ze względu na niezwykle szczegółowe regulacje ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, odnoszące się do ochrony zabytków archeologicznych, wszelkie ustalanie dodatkowych nakazów i zakazów w potencjalnie tworzonych strefach, w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego mogło by być uznane za niezgodne z prawem z tytułu nakładania na władającego terenem dodatkowych, a nie wynikających z przepisów ustawy, obciążeń. Z tego też względu na terenie gminy Szczerców w niniejszym studium odstępuje się od wyznaczenia stref ochronnych o charakterze stref ochrony archeologicznej.

Na terenie gminy Szczerców podtrzymuje się następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

- ochrona historycznego układu urbanistycznego miasteczka Szczerców wraz z zabudową wpisaną do rejestru zabytków²;
- strefa „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej³ - określona na rysunku studium oznaczeniem zarezerwowanym dla obiektów wpisanych do rejestru zabytków;
- strefa „B” ochrony wybranych elementów układu przestrzennego⁴ - określona na rysunku studium jako strefa ochrony konserwatorskiej;
- strefa „K” ochrony krajobrazu kulturowego⁵ - określona na rysunku studium jako strefa ochrony krajobrazu kulturowego.

Strefy „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej ustalono dla kaplicy p.w. św. Trójcy w kościele parafialnym p.w. Narodzenia NMP w Szczercowie i kaplicy p.w. św. Barbary na cmentarzu parafialnym w Szczercowie.

Strefą „B” ochrony wybranych elementów układu przestrzennego obejmuje obszar podlegający rygorom w zakresie utrzymania zasadniczych elementów rozplanowania istniejącej substancji o wartościach kulturowych,

---

² Uchwała nr XXVII/170/08 Rady Gminy Szczerców z dnia 30 grudnia 2008 roku.

³ Uchwała nr XXVII/170/08 Rady Gminy Szczerców z dnia 30 grudnia 2008 roku.

⁴ Uchwała nr XXVII/170/08 Rady Gminy Szczerców z dnia 30 grudnia 2008 roku oraz Uchwała nr XXII/185/12 Rady Gminy Szczerców z dnia 18 października 2012 roku.

⁵ Uchwała nr XXVII/170/08 Rady Gminy Szczerców z dnia 30 grudnia 2008 roku.

ochrony zabudowy pierzejowej oraz charakteru i skali nowej zabudowy. Objęto nią także ulice wraz z zabudową, stanowiące historyczne drogi komunikacji wylotowej ze Szczercowa.

Strefą „K” ochrony krajobrazu kulturowego objęto w Szczercowie zieleń komponowaną obudowy dróg i cieków wodnych oraz cmentarz wraz z otoczeniem.

Za zgodne z ustaleniami studium należy uznać wszelkie zapisy ustanawiane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, a zabezpieczające ochronę zabytków, w tym ustanawianie nie przewidzianych dotychczas stref ochronnych, w przypadku stwierdzenia zasadności.

Na obszarze gminy objęciem ochroną w połączeniu z działaniami promocyjnymi proponuje się objąć schrony linii Widawki z 1939 roku, stanowiące unikalną grupę obiektów o znaczących walorach historycznych. Orientacyjne lokalizacje schronów przedstawia rysunek studium.

Na terenie gminy Szczerców nie wskazuje się dóbr kultury współczesnej, wymagających objęcia ochroną.

5. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

5. 1. Infrastruktura komunikacyjna

Układ komunikacyjny gminy Szczerców tworzą:

- a) droga krajowa nr 8. Trasa nr 8 relacji: Kudowa Słone (przejście graniczne Polska / Czechi) – Wrocław – Wieluń – Bełchatów – Piotrków Trybunalski – Warszawa – Białystok – Budzisko (przejście graniczne Polska / Litwa);
- b) drogi wojewódzkie:
  - nr 480: Sieradz – Burzenin – Widawa – Szczerców,
  - nr 483: Łask – Buczek – Szczerców – Nowa Brzeźnica – Częstochowa;
- c) drogi powiatowe:
  - 1908E: Szczercowska Wieś – Magdalenów – Kluki
  - 1909E: Lubiec – Parzno – Bełchatów
  - 1917E: Chabielice – Trząs – Nowy Świat
  - 1918E: Szczerców – Osiny
  - 2309E: Chrzastawa – Szczercowska Wieś
  - 3500E: Pajęczno – Chabielice
- d) drogi gminne:
  - 101051E Szczerców – Tenusa – Rudzisko
  - 101052E Zbyszek – Papiernia
  - 101053E Przejazd przez Lubiec
  - 101054E Kuźnica Lubiecka – Ujście
  - 101055E Drzyzdówki – Marcelów
  - 101056E Dubie Pn – Dubie Pd – granica gminy Rusiec
  - 101057E Dubie
  - 101058E Przejazd przez wieś Grudna – ul. Strumykowa
  - 101059E Szczerców – Załuże – Zagadki
  - 101060E DW nr 483 – Załuże
  - 101061E Załuże – Podklucze

- 101062E Szczerców (ulice: Pułaskiego, pl. św. Floriana jezdnia północna, Piotrkowska, Podklucze)
- 101063E Podklucze
- 101064E Szczerców (ul. Praga) – Dzbanki
- 101065E Dzbanki – Polowa
- 101066E Polowa – Borowa
- 101067E Szczerców (ul. Leśna) – Borowa
- 101068E Brzezcie – Kozłówki
- 101069E Brzezcie – Bednarze
- 101070E Leśniaki Chabielskie – granica gminy Rusiec
- 101071E Słoneczna – Mokra – Piaskowa
- 101072E Brzezcie – Niwy – Szczerców – Niwy Duże
- 101073E Niwy Małe – Niwy Duże
- 101074E Szczerców (ulice: Mickiewicza, Piotrkowska) – Podżar – granica gminy Kluki
- 101075E Józefina – Lubośnia
- 101076E Stanisławów Pierwszy
- 101077E Stanisławów Drugi – Puszcza Chabielska – granica gminy Kluki
- 101078E Kieruzele – Chabielice
- 101079E Tatar – Chabielice Kolonia
- 101080E Droga przez Janówkę
- 101082E Osiny – Janówka
- 101083E Janówka – Osiny Kolonia
- 101084E Osiny – DP nr 1918E
- 101085E Osiny – Dębina
- 101086E Osiny – Bogumiłów – granica gminy Kleszczów
- 101087E Drogi obrębu Chabielice
- 101088E Młynki – Parchliny – granica gminy Sulmierzyce
- 101089E Szczerców (ul. Polna)
- 101090E Szczerców (ul. Skryta)
- 101091E Szczerców (ul. Kochanowskiego)
- 101092E Szczerców (ul. Kazimierza Wielkiego)
- 101093E Szczerców (ul. Reymonta)
- 101094E Szczerców (ulice: Szkolna, Narutowicza)
- 101095E Szczerców (ul. Wąska)
- 101096E Szczerców (ulice: Norwida, Krótka)
- 101097E Szczerców (ul. 11-go Listopada)
- 101098E Szczerców (ul. Polski Sierpień)
- 101099E Szczerców (ul. Kopernika)
- 101100E Szczerców (ul. Piłsudskiego)
- 101101E Szczerców (ulice: Poniatowskiego, Żeromskiego, pl. św. Floriana jezdnia południowa, ul. 3-go Maja)
- 101102E Szczerców (ulice: Konopnickiej, Źródłana)
- 101103E Szczerców (ul. Północna)
- 101104E Szczerców (ulice: Głowackiego, pl. św. Floriana jezdnia zachodnia, Targowa)
- 101105E Szczerców (ulice: Kilińskiego, pl. św. Floriana jezdnia wschodnia, Częstochowska)
- 101106E Szczerców (ul. Rzeczna)
- 101107E Szczerców (ul. Cmentarna)

- 101108E Szczerców (ul. Południowa)
- 101109E Szczerców (ul. Wschodnia)
- 101211E Zbyszek – Firlej
- 103017E Restarzew Środk. – Dubie pod lasem – DP nr 2309E

e) pozostałe drogi wewnętrzne, transportu rolnego oraz drogi leśne.

Określa się następujące kierunki rozwoju układu komunikacyjnego gminy Szczerców:

- modernizacja DK nr 8 na całej długości do pełnych parametrów klasy „GP”;
- modernizacja DW nr 480 i 483 na całej długości do pełnych parametrów klasy „G”;
- budowa obejścia komunikacyjnego Szczercowa i drogi powiatowej nr 1917E;
- modernizacja dróg powiatowych do pełnych parametrów klasy „Z”;
- dostosowanie parametrów jezdni i nośności nawierzchni dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych do ruchu ciężkiego i pojazdów rolniczych, zwłaszcza w perspektywie rozwoju funkcji przetwórstwa rolno – spożywczego, przemysłowego i turystycznych;
- sukcesywne zastępowanie nawierzchni tłuczniowej i brukowej na bitumiczną na drogach powiatowych i gminnych;
- budowa dróg wewnętrznych do obsługi poszczególnych posesji oraz dojazdów do użytków rolnych;
- budowa chodników dla ruchu pieszego i rowerowego;
- budowa zatok autobusowych;
- monitoring natężenia hałasu emitowanego przez pojazdy.

Ponadto postuluje się na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego weryfikację przyjętych w dotychczasowych dokumentach planistycznych klas i parametrów dróg, stosownie do zakresu realizowanej przez nie obsługi. Dla tego też parametry dróg, w tym minimalne docelowe szerokości dróg w liniach rozgraniczających należy uzgadniać z zarządcami dróg.

Dopuszcza się realizowanie remontów i przebudowy istniejących dróg w obrębie istniejących pasów drogowych, w tym także przewidzianych do zmiany przebiegu.

Ze względu na istniejące uwarunkowania na terenie gminy Szczerców dopuszcza się realizację dróg o obniżonych parametrach, szczególnie w zakresie minimalnej szerokości dróg w liniach rozgraniczających, a także zmianę klasy dróg w uzgodnieniu z zarządcą drogi. Za dopuszczalne uznaje się także etapowanie realizacji dróg oraz korektę ich przebiegów w stosunku do określonych na rysunku studium, celem ich dostosowania do warunków lokalnych związanych z ukształtowaniem terenu, sytuacją własnościową lub względami technicznymi. Drogi określone na rysunku studium jako pozostałe drogi uzupełniające układ komunikacyjny gminy zaliczane są do dróg gminnych oraz wewnętrznych, transportu rolnego i leśnych.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego wymienia jako planowaną docelowo obwodnicę Szczercowa w ciągu dróg wojewódzkich. Ze względu na istniejące zagospodarowanie terenu (istniejąca zabudowa, wydane decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, projekty planów miejscowych, fizjografia terenu) potencjalny przebieg obwodnicy w bezpośrednim sąsiedztwie miejscowości Szczerców jest niemożliwy do realizacji w pełnych parametrach technicznych właściwych dla drogi klasy zbiorczej lub wyższej, bez poniesienia nadmiernych nakładów finansowych (np. realizacja tuneli i estakad, odszkodowania z tytułu spadku wartości nieruchomości oraz wykupu nieruchomości, w tym zabudowanych). W związku z powyższym na rysunku studium wskazany jest postulowany przebieg drogi mogącej pełnić funkcję obejścia komunikacyjnego miejscowości Szczerców i miejscowości przyległych. W tym celu gmina Szczerców i gmina Rzęśnia zawarły wstępne porozumienie co do wspomnianej wyżej koncepcji. Przedmiotowe obejście komunikacyjne nie jest przewidywane do realizacji w najbliższej perspektywie projektowo-realizacyjnej. Ponadto

zastrzega się możliwość funkcjonowania wspomnianej drogi jako drogi gminnej. W przypadku potrzeby korekty przebiegu obejścia komunikacyjnego, skorygowany przebieg należy uznawać za zgodny z ustaleniami studium.

Na rysunku studium wskazano jednocześnie możliwą do realizacji korektę przebiegu drogi wojewódzkiej nr 483, na odcinku łączącym ul. Praga, ul. Łaską i ul. Częstochowską, jako przejście ustaleń *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Szczerców* przyjętych uchwałą nr XIII/88/07 Rady Gminy Szczerców z dnia 06 listopada 2007 roku.

Perspektywicznie wskazuje się postulowaną korektę przebiegu drogi powiatowej nr 1917E Chabielice – Trząs – Nowy Świat na odcinku od Chabielic do drogi wojewódzkiej nr 483. Dopuszcza się zmiany w przebiegu tej drogi w stosunku do przebiegu wskazanego na rysunku studium. W przypadku potrzeby korekty przebiegu tej drogi, skorygowany przebieg należy uznawać za zgodny z ustaleniami studium.

Perspektywicznie przewiduje się ewentualną lokalizację linii kolejowej do złoża Złoczew w południowej części gminy. Obecnie trwają prace studyjne nad określeniem potrzeb i przebiegu tej linii. Za zgodne z ustaleniami studium uznaje się wprowadzenie takiej linii do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i skutkujące tą lokalizacją zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym. Na rysunku studium wskazano potencjalny przebieg przedmiotowej linii kolejowej. W przypadku potrzeby korekty przebiegu linii kolejowej w stosunku do przebiegu wskazanego na rysunku studium, skorygowany przebieg należy uznawać za zgodny z ustaleniami studium.

Dopuszcza się lokalizowanie ścieżek i tras rowerowych na terenie gminy, które docelowo powinny stanowić ważny element uzupełniający drogowy układ komunikacyjny i system tras turystycznych.

Dla terenów zainwestowania sąsiadujących z terenami kolejowymi należy uwzględnić wytyczne wynikające z przepisów odrębnych.

W celu zapewnienia prawidłowej obsługi ruchu samochodowego należy zapewnić rozwój systemu parkingów i miejsc obsługi. Niniejsze studium dopuszcza lokalizację parkingów w terenach zabudowy, zarówno w postaci wydzielonych terenów, jak i towarzyszących miejsc parkingowych. W tym celu ustala się minimalne ilości miejsc parkingowych dla poszczególnych funkcji terenu:

- 1 miejsce parkingowe na 1 lokal mieszkalny w zabudowie mieszkaniowej,
- 1 miejsce parkingowe na każde 50m² powierzchni użytkowej w zabudowie usługowej i produkcyjnej lub 1 miejsce parkingowe na 5 użytkowników jednocześnie.

Dopuszcza się ustanawianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wyższych współczynników minimalnych miejsc parkingowych, w szczególności dla terenów nowego zainwestowania.

Miejsca parkingowe należy zapewniać w obrębie danej nieruchomości. Dopuszcza się stosowanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego odstępstw od tej reguły pod warunkiem, że w bezpośrednim sąsiedztwie przewidziany jest parking do obsługi tej funkcji, spełniający wymogi minimalnych ilości miejsc parkingowych lub możliwe jest wykorzystanie miejsc postojowych wzdłuż dróg i ulic sąsiadujących z nieruchomościami.

5. 2. Infrastruktura techniczna

Na całym obszarze gminy Szczerców dopuszcza się lokalizowanie nie przewidzianych w studium urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej, w tym sieci dystrybucyjnych i przesyłowych. W szczególności dopuszcza się lokalizowanie urządzeń i obiektów stanowiących ekologiczne źródła zaopatrzenia w energię elektryczną.

Ustala się ogólne zasady uzbrojenia terenu w infrastrukturę techniczną:

- należy dążyć do sytuacji, w której wszystkie nowe liniowe elementy infrastruktury technicznej, poza przyłączami do poszczególnych obiektów, powinny być usytuowane pod ziemią (linie elektroenergetyczne niskiego i średniego napięcia oraz telefoniczne wyłączanie kablowe) oraz mają przebiegać w liniach rozgraniczających dróg i ulic, lub innych przestrzeniach publicznych, w uzgodnieniu z zarządcami dróg;
- w sytuacjach uzasadnionych względami technicznymi bądź bezpieczeństwa dopuszcza się przeprowadzenie sieci poza układem ulic pod warunkiem zachowania ustaleń przepisów odrębnych obowiązujących przy projektowaniu sieci;
- wszelkie inwestycje oraz zmiany w zakresie zaopatrzenia w ciepło, wodę, gaz, energię elektryczną, sieć telekomunikacyjną, odprowadzania ścieków oraz lokalizacji urządzeń technicznych wymagają uzyskania warunków technicznych od właściwych administratorów sieci;
- lokalizacja konstrukcji wsporczych dla infrastruktury technicznej, w tym masztów, powinna być realizowana przy zachowaniu zasady ograniczania wpływu na krajobraz, w tym na walory widokowe, oraz nie powinna kolidować z zachowaniem tradycyjnych dominant architektonicznych wsi i konkurować z nimi.

5.2.1. Zaopatrzenie w wodę

W ramach zaopatrzenia w wodę ustala się budowę i rozbudowę istniejących sieci na terenach istniejącego i planowanego zainwestowania na obszarze całej gminy.

Ustala się ogólne zasady zaopatrzenia w wodę:

- zaopatrzenie w wodę dla celów bytowo-gospodarczych, przeciwpożarowych i grzewczych z ujęć wody z zachowaniem istniejących systemów wodociągowych z dalszą ich rozbudową i utrzymaniem;
- zaopatrzenie w wodę rozdzielczą siecią wodociągową prowadzoną w liniach rozgraniczających dróg, zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi, ze szczególnym uwzględnieniem warunków dostępności do wody dla celów przeciwpożarowych, pod warunkiem uzgodnienia prowadzenia sieci z odpowiednim zarządzającym drogą;
- w sytuacjach uzasadnionych dopuszcza się korzystanie z indywidualnych źródeł zaopatrzenia w wodę;
- dopuszcza się prowadzenie sieci poza liniami rozgraniczającymi dróg w uzgodnieniu z właścicielami nieruchomości, wymagane jest formalne ustalenie zasad dostępności sieci w sytuacjach awaryjnych lub w celu jej modernizacji;
- rozbudowę sieci na terenach nowego zainwestowania według warunków technicznych uzgodnionych z administratorem;
- ustala się obowiązek zabezpieczenia i ochrony istniejących i projektowanych ujęć wody na całym obszarze gminy.

5.2.2. Odprowadzanie ścieków

Obecnie na terenie gminy sieć kanalizacyjną posiadają jedynie miejscowości: Chabelice i Chabelice Kolonia, Dubie, Grudna, Lubiec, Magdalenów, Niwy i Trakt Puszczański, Podklucze i Załuże, Dzbanki i Kościuszki (przy szosie) w sołectwie Polowa oraz Szczerców.

Odbiornikami płynnych nieczystości są oczyszczalnie ścieków zlokalizowane w miejscowościach: Chabielice Kolonia, Dubie, Lubiec, Magdalenów i Szczerców.

Budowa sieci kanalizacyjnej ma priorytetowe znaczenie dla gminy i niebawem rozpoczną się kolejne inwestycje w tym zakresie. Gmina posiada *Koncepcję skanalizowania Gminy Szczerców* opracowaną w styczniu 2013 roku. Przewiduje ona powstanie kilku zlewni, obsługujących poszczególne rejony (miejscowości) gminy.

Ustala się ogólne zasady odprowadzania i oczyszczenia ścieków bytowych i komunalnych:

- zakaz odprowadzania nie oczyszczonych ścieków do gruntu, cieków powierzchniowych oraz wód podziemnych;
- docelową realizację sieci kanalizacyjnej z odprowadzeniem do oczyszczalni ścieków na terenach przewidywanych do zbiorowego rozwiązania gospodarki ściekowej;
- na terenach dla których rezygnuje się z wyposażenia w sieć kanalizacyjną ze względów technicznych lub ekonomicznych, w tym terenach zlokalizowanych poza zwartymi układami miejscowości, ustala się lokalne lub indywidualne rozwiązania gospodarki ściekowej, w tym lokalizację przydomowych oczyszczalni ścieków dla poszczególnych budynków lub zespołów budynków;
- dla nieruchomości nie podłączonych do kanalizacji sanitarnej dopuszcza się budowę szczelnych bezodpływowych zbiorników lub oczyszczalni przydomowych;
- dopuszcza się prowadzenie kanalizacji sanitarnej poza liniami rozgraniczającymi ulic lub dróg w uzgodnieniu z właścicielami nieruchomości, wymagane jest formalne ustalenie zasad dostępności sieci w sytuacjach awaryjnych lub w celu jej modernizacji;
- rozbudowę zewnętrznej sieci kanalizacji sanitarnej w terenach istniejącej i planowanej zabudowy z zachowaniem odległości od innych sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację zbiorczych kolektorów kanalizacyjnych z zachowaniem odległości od budynków zgodnie z przepisami odrębnymi,
- dopuszcza się odprowadzenie wód opadowych do cieków wód powierzchniowych, lokalną siecią kanalizacyjną, na warunkach określonych przez zarządcę cieku.

5.2.3. Zaopatrzenie w gaz

Ustala się ogólne zasady zaopatrzenia w gaz:

stosowanie indywidualnych zbiorników zaopatrzenia w gaz płynny, pod warunkiem spełnienia wymogów przepisów odrębnych;

- na terenach zainwestowanych oraz planowanych do zainwestowania dopuszczenie realizacji sieci gazowych przesyłowych lub rozdzielczych oraz lokalizację stacji redukcyjno-pomiarowych w zależności od potrzeb – na warunkach określonych w przepisach odrębnych oraz przez operatora sieci, po przeprowadzeniu analizy opłacalności tej inwestycji;
- dopuszczenie możliwości realizacji sieci gazowej jako towarzyszącej inwestycjom na terenach działek własnościowych inwestorów, z zapewnieniem dostępu do armatury i sieci gazowej;
- dopuszcza się budowę sieci gazowych.

5.2.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Przez obszar gminy Szczerców na odcinku o długości około 6,2 km przebiega dwutorowa linia elektroenergetyczna krajowej sieci przesyłowej o napięciu 400 kV relacji Rogowiec – Ostrów i Rogowiec – Trębaczew, będąca własnością Polskich Sieci Elektroenergetycznych SA. PSE SA dopuszcza ewentualną

budowę elektroenergetycznej linii wielotorowej, wielonapięciowej po trasie istniejącej linii elektroenergetycznej. Ponadto nie są planowane nowe obiekty elektroenergetycznej sieci przesyłowej 220 kV i 400 kV.

Perspektywiczne plany rozwoju PGE Dystrybucja SA po 2020 roku przewidują budowę stacji 110/15 kV „Szczerców” w miejscowości Stanisławów oraz budowę dwutorowej napowietrznej linii 110 kV od istniejącej linii 110 kV relacji Trębaczew – Rusiec do projektowanej stacji 110/15 kV „Szczerców”. Ponadto dla potrzeb kompleksu paliwowo – energetycznego w Bełchatowie przewiduje się budowę elektroenergetycznych linii 110 kV od stacji 400/110 kV „Trębaczew” do miejscowości Chabielice.

Ustala się ogólne zasady zaopatrzenia w energię elektryczną:

- zaopatrzenie z istniejącej sieci elektroenergetycznej lub niekonwencjonalnych źródeł energii;
- rozbudowę sieci elektrycznej wraz z niezbędnymi urządzeniami technicznymi według technicznych warunków przyłączenia, uzgodnionych z administratorem sieci;
- w przypadku kolizji planowanego zagospodarowania terenu z istniejącymi liniami elektroenergetycznymi dopuszcza się ich przebudowę;
- dopuszcza się budowę stacji transformatorowych;
- dopuszcza się ustalanie strefy technicznej ograniczonego użytkowania umożliwiającą eksploatację sieci z uwzględnieniem dojazdu, wzdłuż przebiegu napowietrznej linii elektroenergetycznej wysokiego, średniego i niskiego napięcia.

5.2.5. Zaopatrzenie w energię ciepłą

W zakresie zaopatrzenia w ciepło ustala się docelowo zaopatrzenie w ciepło w oparciu o indywidualne i grupowe instalacje z preferencją dla urządzeń grzewczych wykorzystujących w szczególności: energię elektryczną, gaz i paliwa ekologiczne, z zastosowaniem technologii o wysokiej sprawności grzewczej i jak najniższej emisji zanieczyszczeń do atmosfery oraz dla niekonwencjonalnych źródeł energii.

5.2.6. Niekonwencjonalne źródła energii

Dopuszcza się budowę elektrowni wodnych, w tym małych elektrowni wodnych, zaliczanych do obiektów i urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy nie przekraczającej poziomu, dla którego zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym należy wyznaczać w studium obszary rozmieszczenia takich urządzeń i stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu.

Korzystne warunki hydrograficzne lokalizacji małych elektrowni wodnych (MEW) występują w dolinach rzek: Widawki, Krasówki i Pilski, charakteryzujących się nadal – pomimo niekorzystnych przekształceń antropogenicznych – znacznym przepływem. W związku z powyższym na bazie szczegółowych, specjalistycznych analiz należy rozpatrzyć wszystkie aspekty ewentualnej budowy małych elektrowni wodnych w rejonie dolin cieków.

Ponadto dopuszcza się wykorzystanie pozostałych źródeł energii odnawialnej, takich jak np. kolektory słoneczne i wymienniki ciepła, zaliczanych do obiektów i urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy nie przekraczającej poziomu, dla którego zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym należy wyznaczać w studium obszary rozmieszczenia takich urządzeń i stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu. pod warunkiem

indywidualnego ich stosowania lub lokalizacji na terenach produkcyjnych, w ramach dopuszczanej funkcji infrastruktury technicznej.

Dopuszcza się lokalizowanie na terenach rolniczych biogazowni, zaliczanych do obiektów i urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy nie przekraczającej poziomu, dla którego zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym należy wyznaczać w studium obszary rozmieszczenia takich urządzeń i stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu.

Dla wymienionych inwestycji, o ile wymagają tego przepisy odrębne, należy przeprowadzić analizy i postępowania mające na celu określenie dopuszczalności ich lokalizacji ze względu na cele ochrony przyrody i środowiska – dotyczy to szczególnie planowanych lokalizacji na obszarach objętych ochroną na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody.

5.2.7. Telekomunikacja

W zakresie zaopatrzenia w sieć telekomunikacyjną ustala się rozbudowę istniejących sieci i urządzeń oraz budowę nowych, w zależności od zapotrzebowania, na warunkach określonych przez administratora sieci.

Dla lokalizacji inwestycji z zakresu telekomunikacji stosować należy przepisy odrębne.

Postuluje się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ustalania warunków lokalizacji obiektów infrastruktury, mogących kolidować z zasadami ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego.

5.2.8. Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami na terenie gminy Szczerców powinna być prowadzona w oparciu o ustalenia aktualnie obowiązujących przepisów odrębnych.

6. OBSZARY ROZMIESZCZENIA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM

W oparciu o zamierzenia inwestycyjne gminy Szczerców, określone na potrzeby opracowania niniejszego studium, jako obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego należy określić obszary realizacji następujących zadań (godnie z uchwałą nr XXXIV/311/13 Rady Gminy Szczerców z dnia 10 września 2013 roku w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Szczerców na lata 2013 – 2018):

- budowa drogi wewnętrznej Borowa – Bednarze;
- budowa drogi wewnętrznej Borowa – Krzyżówki;
- budowa drogi wewnętrznej Kieruzele – Tatar;
- budowa drogi wewnętrznej Magdalenów – Kuźnica Lubiecka;
- budowa drogi wewnętrznej Stanisławów Pierwszy – Puszcza;
- budowa drogi wewnętrznej Stanisławów Drugi – Tatar;
- budowa drogi wewnętrznej Szubienice – Podklucze (działka ewidencyjna nr 324);
- budowa drogi wewnętrznej Szubienice – Podżar (działki ewidencyjne nr 413 i 428);
- budowa drogi wewnętrznej Trakt Puszczański – Lubośnia – Podżar;
- budowa drogi wewnętrznej Żabczanka – Podżar (działki ewidencyjne nr 958, 1094, 1209);

- budowa drogi wewnętrznej w Chabielicach (działka ewidencyjna nr 859);
- budowa drogi wewnętrznej w Kieruzelach (działka ewidencyjna nr 366);
- budowa drogi wewnętrznej w Osinach (działka ewidencyjna nr 439/1);
- budowa drogi wewnętrznej w Podkluczu (działka ewidencyjna nr 222);
- budowa drogi wewnętrznej w Puszczy;
- budowa drogi wewnętrznej w Szczercowie (działka ewidencyjna nr 1370/1);
- budowa dróg wewnętrznych osiedlowych w Kolonii Chabielice.
- przebudowa drogi gminnej Brzezie – Niwy;
- przebudowa drogi gminnej Firlej – Zbyszek;
- przebudowa drogi gminnej Szczerców – Podżar;
- przebudowa drogi gminnej w Chabielicach;
- przebudowa drogi gminnej w Lubcu;
- przebudowa drogi gminnej w Niwach;
- przebudowa drogi gminnej w Osinach;
- przebudowa drogi gminnej w Podkluczu;
- przebudowa drogi gminnej w Szczercowie (ul. Południowa);
- przebudowa drogi gminnej w Zagadkach.
- budowa wodociągu w miejscowości Dubie;
- budowa wodociągu w miejscowości Janówka – Tatar (spinka);
- budowa wodociągu w miejscowości Lubośnia – Józefina (spinka);
- budowa wodociągu w miejscowości Stanisławów Pierwszy;
- budowa wodociągu w miejscowości Szubienice – Szczerców, ul. Piotrkowska (spinka).
- budowa kanalizacji Brzezie – Kozłówki;
- budowa kanalizacji Dubie – etap nr II;
- budowa kanalizacji Kieruzele;
- budowa kanalizacji Marcelów – Rudzisko;
- budowa kanalizacji Niwy Małe;
- budowa kanalizacji Osiny wraz z oczyszczalnią;
- budowa kanalizacji Polowa – Borowa;
- budowa kanalizacji Stanisławów Pierwszy – Stanisławów Drugi;
- budowa kanalizacji Tatar;
- budowa kanalizacji Szczercowska Wieś – Kolonia Szczercowska;
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków;
- remont kanalizacji sanitarnej w Szczercowie.

Powyższa lista nie jest zamknięta i powinna być sukcesywnie uzupełniana o inne obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego, zgodnie z bieżącymi potrzebami gminy.

7. OBSZARY ROZMIESZCZENIA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

Do planowanych inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym na terenie gminy Szczerców należy zaliczyć:

- wzmocnienie i rozwój systemu powiązań drogowych zewnętrznych i wewnętrznych (standard klasy „G” dla dróg wojewódzkich nr 480 i 483, realizacja obwodnicy Szczercowa w ciągu drogi wojewódzkiej nr 483);

- bezpieczeństwo energetyczne województwa (modernizacja i rozbudowa linii elektroenergetycznej 400 kV relacji: Rogowiec – Ostrów, Rogowiec – Trębaczew, budowa linii elektroenergetycznej 110 kV relacji: Trębaczew – Chabielice, rozwój sieci gazowych);
- wzrost atrakcyjności turystycznej województwa („bełchatowsko – szczercowska” wielofunkcyjna strefa turystyczna);
- zwiększanie zasobów wodnych i poprawa ich jakości (rozważenie zasadności budowy zbiornika retencyjnego „Zbyszek” na rzece Pilsa, uporządkowanie gospodarki ściekowej w aglomeracji Szczerców);
- ograniczenie zagrożenia powodziowego (zakaz inwestowania na terenach zalewowych);
- ograniczenie degradacji środowiska związanej z eksploatacją złóż węgla brunatnego (rekultywacja wyrobiska poeksploatacyjnego po zakończeniu wydobycia węgla brunatnego ze złoża „Bełchatów – pole Szczerców”).

Rekomendacje z PZPWŁ do KPZK / PPZK:

- modernizacja i rozbudowa linii elektroenergetycznej 400 kV relacji: Rogowiec – Ostrów, Rogowiec – Trębaczew;
- uwzględnienie wojewódzkiego systemu obszarów chronionych, na który składają się parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, zespoły przyrodniczo – krajobrazowe oraz obszary Natura 2000 i korytarze ekologiczne w krajowym systemie obszarów chronionych;
- obszary problemowe o znaczeniu ponadregionalnym (obszary związane z eksploatacją złóż węgla brunatnego).

Rekomendacje z PZPWŁ do operatorów sieci:

- rekomendacja do Operatora Systemów Przesyłowych „Gaz – System” SA, Oddział w Rembelszczyźnie: budowa gazociągu wysokiego ciśnienia relacji: Łask – Szczerców.

8. OBSZARY DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Biorąc pod uwagę fakt obowiązywania na części terenu gminy Szczerców miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, obowiązek opracowania zmian tych planów miejscowych lub nowych planów miejscowych będzie następował w przypadku podjęcia decyzji o lokalizacji nie uwzględnionych dotychczas inwestycji na obszarach dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe. Takimi obszarami będą w szczególności:

a) obszary przestrzeni publicznej:

- nowe tereny obiektów administracji publicznej oraz publicznych szkół, przedszkoli, obiektów ochrony zdrowia, domów opieki społecznej i placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- nowe tereny cmentarzy oraz publicznej zieleni urządzonej,
- tereny planowanych obiektów i urządzeń służących ochronie przeciwpowodziowej;

b) tereny górnicze:

- w przypadku ustanowienia terenów górniczych dla złóż kopalin, udokumentowanych po przyjęciu niniejszego studium, w przypadkach których opracowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe w myśl przepisów ustawy prawo górnicze i geologiczne (lub perspektywnie innego aktu prawnego odpowiadającego pod względem merytorycznym).

W przypadku lokalizacji nie przewidzianych w studium inwestycji, dla których sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe, a których lokalizacja nie jest sprzeczna z ustaleniami studium, obowiązek sporządzenia niezbędnej zmiany planu ustala się niezależnie od powyższych zapisów.

9. OBSZARY DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Z uwagi na obowiązywanie na terenie części gminy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w większości ustaleń uznawanych za aktualne, nie wyznacza się kompleksowych obszarów, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Perspektywiczne zamierzenia w zakresie prac planistycznych mogą dotyczyć realizacji zmian obecnie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz opracowania nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w oparciu o ustalenia niniejszego studium. Plany miejscowe realizowane będą w zależności od potrzeb, na terenach dla których wystąpi potrzeba ich realizacji. Niniejsze studium dopuszcza realizację miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zarówno dla całych obrębów geodezyjnych, ich wydzielonych części, jak i dla całych lub fragmentów poszczególnych jednostek planistycznych. Proponuje się przyjmowanie granic opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w odniesieniu do granic ewidencyjnych.

10. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

10.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna

W gminie Szczerców przeważają grunty rolne słabych klas bonitacyjnych, co decyduje, że głównym kierunkiem w produkcji rolniczej jest uprawa roślinna dostosowana przede wszystkim na potrzeby rolno – spożywczego przemysłu przetwórczego oraz hodowla zwierząt.

Alternatywnym rozwiązaniem dla produkcji rolniczej jest prowadzenie gospodarstw agroturystycznych lub zalesianie najsłabszych gleb.

10.2. Zalesienia

Zgodnie z zapisami rozdziału 2. „Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone z zabudowy” części II „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Szczerców” studium, dopuszcza się zalesianie gruntów rolnych klas bonitacyjnych IV-VI.

Przeznaczając grunty rolne pod zalesienie nie można zapomnieć o zachowaniu unikalnych walorów krajobrazu, który tworzą między innymi użytki zielone. Enklawy łąk wśród lasów wzbogacają krajobraz.

10.3. Ochrona lasów

Ochronę lasów należy prowadzić jako racjonalną gospodarkę zasobami w oparciu o obowiązujące plany urządzenia lasów.

Nadrzędnym celem ochrony ekosystemów leśnych jest utrzymanie i odtwarzanie ich charakteru, zbliżonego do pierwotnego oraz naturalnego, a także prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej związanej z pozyskiwaniem drewna.

Na terenie gminy część lasów uznano za lasy ochronne, co predysponuje je do szczególnej dbałości o zachowanie i utrzymanie. Zasięg lasów ochronnych zobrazowano na rysunku studium.

11. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

Na terenie gminy Szczerców określono obszary szczególnego zagrożenia powodzią na podstawie opracowania *Studium ochrony przeciwpowodziowej rzeki Widawki*, będącego w posiadaniu RZGW w Poznaniu. Dla obszarów bezpośredniego (szczególnego) zagrożenia powodzią obowiązują wymagania wynikające z art. 40 ust. 1 pkt 3 oraz art. 88 I ust. 1 ustawy Prawo Wodne z dnia 18 lipca 2001 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2012 roku, poz. 145), zakazujące między innymi:

- lokalizowania na obszarach bezpośredniego zagrożenia powodzią nowych inwestycji zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych, a także innych materiałów, które mogą zanieczyścić wody;
- prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, w tym w szczególności ich składowania;
- wykonywania urządzeń wodnych oraz wznoszenia innych obiektów budowlanych;
- sadzenia drzew lub krzewów;
- zmiany ukształtowania terenu;
- składowania materiałów oraz wykonywania innych robót i czynności, które mogłyby utrudnić ochronę przed powodzią oraz wpłynąć na pogorszenie jakości wód.

Na obszarze gminy nie zinwentaryzowano obszarów narażonych na niebezpieczeństwo usuwania się mas ziemnych. Lokalnie mogą występować jednak zjawiska erozyjne oraz denudacyjne o nieznacznym nasileniu.

12. OBIEKTY I OBSZARY DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY

Na terenie gminy Szczerców nie ma się obiektów i obszarów dla których wyznaczono lub wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.

13. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH

Na terenie gminy Szczerców nie są zlokalizowane pomniki zagłady i ich strefy ochronne w rozumieniu ustawy z dnia 7 maja 1999r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. Nr 41, poz. 412 z późniejszymi zmianami).

14. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI

Na terenie gminy Szczerców ze względu na brak potrzeb nie określa się obszarów wymagających przekształceń i rehabilitacji w rozumieniu ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Perspektywicznie obszarami wymagającymi rekultywacji będą wszystkie tereny oznaczone na rysunku studium symbolami PG.

15. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH

Na terenie gminy Szczerców nie występują tereny zamknięte.

16. WYTYCZNE DO MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Przy opracowaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy uwzględniać następujące wytyczne niniejszego studium:

- określone dla poszczególnych jednostek planistycznych funkcje terenów, w ramach dopuszczonych funkcji podstawowych i uzupełniających terenu, ulegają uściśleniu na etapie planu miejscowego z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań przestrzennych, fizjograficznych, przyrodniczych, ekonomicznych, komunikacyjnych oraz infrastrukturalnych;
- za zgodne z ustaleniami studium uznaje się zagospodarowanie w całości funkcją uzupełniającą terenów wydzielonych z jednostki planistycznej;
- dopuszcza się utrzymanie dotychczasowego przeznaczenia, sposobu zagospodarowania i zabudowy (włącznie z możliwością przebudowy, nadbudowy i rozbudowy obiektów) także na terenach, na których studium przewiduje inną funkcję;
- dopuszcza się przebudowę, nadbudowę i rozbudowę istniejących obiektów z zachowaniem i kontynuacją funkcji pod warunkiem zgodności z przepisami odrębnymi;
- linie rozgraniczające poszczególne jednostki planistyczne podlegają uściśleniu w planach miejscowych, przy uwzględnieniu lokalnych uwarunkowań, zwłaszcza szczegółów terenowych, granic ewidencyjnych nieruchomości oraz korekt niezbędnych do właściwego zagospodarowania terenu, szczególnie gdy korekta granic jest niezbędna dla właściwej obsługi komunikacyjnej lub wyposażenia w infrastrukturę techniczną;
- wielkość minimalnej powierzchni biologicznie czynnej oraz maksymalnej powierzchni zabudowy może być regulowana w planach miejscowych w zależności od lokalnych uwarunkowań i potrzeb kształtowania ładu przestrzennego, pod warunkiem nie przekraczania wartości granicznych wskazanych dla poszczególnych jednostek planistycznych (z uwzględnieniem wyjątków określonych w rozdziale 2.3 części II niniejszego studium);
- dopuszcza się ustalanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego minimalnej powierzchni działki budowlanej na której można realizować zabudowę dla działek istniejących, nie spełniających wymogów określonych dla poszczególnych jednostek planistycznych;
- przepisy odrębne przyjęte po wejściu w życie studium, a odnoszące się do ustaleń studium, należy traktować jako nadrzędne w stosunku do niniejszego studium.

Przy badaniu czy ustalenia sporządzanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego nie są sprzeczne z ustaleniami niniejszego studium należy przede wszystkim brać pod uwagę ustalenia rozdziałów 2.2. i 2.3 części II studium, a także wytyczne niniejszego rozdziału.

SŁOWNICZEK POJĘĆ

Ilekcio w zapisach studium jest mowa o:

- **rysunku studium** – należy przez to rozumieć załącznik graficzny nr 2 do uchwały, stanowiący graficzny zapis kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Szczerców;
- **jednostce planistycznej** – należy przez to rozumieć teren określony w części graficznej studium, ograniczony liniami rozgraniczającymi i oznaczony symbolem;
- **przeznaczeniu podstawowym terenu** – należy przez to funkcję terenu przeznaczoną do lokalizacji w danym terenie, która powinna stanowić dominującą funkcję w obrębie danej jednostki planistycznej;
- **przeznaczeniu uzupełniającym terenu** – należy przez to rozumieć funkcję inną niż podstawowa, dopuszczoną do lokalizacji na danym terenie;
- **urządzeniach towarzyszących** – należy przez to rozumieć obiekty technicznego wyposażenia i infrastruktury technicznej, zaplecze parkingowe i garażowe (trwale związane z gruntem) oraz inne urządzenia pełniące służebną rolę wobec przeznaczenia podstawowego i uzupełniającego terenu;
- **powierzchni biologicznie czynnej** – należy przez to rozumieć udział procentowy powierzchni zajętej przez teren biologicznie czynny w ogólnej powierzchni działki budowlanej. Pojęcie terenu biologicznie czynnego należy rozumieć zgodnie z przepisami odrębnymi;
- **powierzchni zabudowy** – należy przez to rozumieć udział procentowy sumy powierzchni zabudowanych przez budynki i budowle w ogólnej powierzchni działki budowlanej;
- **dominancie** – należy przez to rozumieć obiekt budowlany, jego część lub zespół obiektów budowlanych, który koncentruje uwagę obserwatora w pewnym obszarze ze względu na swoją wyróżniającą formę architektoniczną;
- **zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej** – należy przez to rozumieć zabudowę złożoną z budynku lub budynków pełniących funkcje mieszkalne o maksymalnej ilości lokali mieszkalnych zgodnej z przepisami odrębnymi, z dopuszczeniem wydzielania lokali mieszkalnych o powierzchni maksymalnej określonej w przepisach odrębnych;
- **zabudowie mieszkaniowej wielorodzinnej** – należy przez to rozumieć zabudowę złożoną z budynku lub budynków niespełniających warunków dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, pełniących funkcje mieszkalne;
- **zabudowie mieszkaniowo-usługowej** – należy przez to rozumieć zabudowę, w ramach której w jednym budynku realizowane są funkcje mieszkaniowe i usługowe;
- **zabudowie letniskowej** – należy przez to rozumieć zabudowę przeznaczoną na indywidualne potrzeby związane z wypoczynkiem i rekreacją, użytkowane okresowo, z wyłączeniem prowadzenia w niej działalności gospodarczej;
- **zabudowie usługowej / usługach** – należy przez to rozumieć działalności i obiekty w których prowadzona jest działalność w dziedzinach: handlu detalicznego i hurtowego, w tym obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży do 2000m², gastronomii, rzemiosła, szkolnictwa, zdrowia, kultury i rozrywki, sportu i rekreacji, obsługi komunikacji (w tym stacje naprawy i obsługi pojazdów mechanicznych, bazy transportowe i spedycyjne), instytucji finansowych i ubezpieczeniowych, siedzib stowarzyszeń, związków, izb zawodowych i gospodarczych, jednostek projektowych i consultingowych, instytucji gospodarczych, środków masowej komunikacji i łączności oraz innych, których powyższe grupy nie dotyczą bezpośrednio, a mają charakter usługi, a także działalności rzemieślnicze;
- **zabudowie zagrodowej** – należy przez to rozumieć zabudowę złożoną z budynków mieszkalnych oraz gospodarczych lub inwentarskich związanych z funkcją rolniczą lub przetwórstwem rolno-spożywczym;
- **zabudowie mieszkaniowej / zabudowie zagrodowej w gospodarstwach rolnych niskiej intensywności** – należy przez to rozumieć zabudowę o maksymalnej intensywności zabudowy 0,25;
- **strefie oddziaływania akustycznego** – należy przez to rozumieć, w odniesieniu do elektrowni wiatrowych, obszar na granicy którego oddziaływanie akustyczne będące skutkiem działania elektrowni wiatrowej przy

maksymalnej mocy wirnika, nie stanowi przekroczenia norm hałasu, ustalonych na podstawie ustawy prawo ochrony środowiska wraz z przepisami wykonawczymi;

- **przepisach odrębnych** – należy przez to rozumieć przepisy ustaw wraz z aktami wykonawczymi oraz ograniczenia w dysponowaniu terenem, wynikające z prawomocnych decyzji administracyjnych, a także plany i programy sporządzane na podstawie przepisów ustaw wraz z aktami wykonawczymi;

Nie zdefiniowane pojęcia należy rozumieć zgodnie z przepisami odrębnymi.

PODSUMOWANIE

Celem opracowania było sporządzenie dokumentu zawierającego uaktualnione dane na temat uwarunkowań i kierunków rozwoju poszczególnych funkcji gminy Szczerców. W studium uwzględniono wszystkie elementy zagospodarowania przestrzennego obszaru, opracowane w następujących działach: rolnictwo, leśnictwo, przemysł, turystyka i rekreacja, mieszkalnictwo, usługi, infrastruktura techniczna i komunikacja. Zwrócono uwagę także na zagadnienia dotyczące ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz ustalono generalne zasady przebudowy układu przestrzenno – funkcjonalnego.

Podstawowe problemy, które poruszono to:

- stworzenie możliwości terenowych dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego;
- zapewnienie warunków do rozwoju budownictwa usługowego;
- zapewnienie warunków do stworzenia terenów obsługi ruchu turystycznego;
- rozwój terenów aktywności gospodarczej oraz przemysłu wydobywczego;
- określenie chronionych elementów środowiska przyrodniczego;
- uściślenie wymogów ochrony środowiska dla obszarów chronionych;
- określenie kierunków działań zmierzających do poprawy jakości środowiska we wszystkich jego elementach;
- podporządkowanie rozwoju funkcjonalnego i przestrzennego obszaru wymogom ochrony środowiska przyrodniczego;
- ochrona zabytków oraz cennych kulturowo zespołów urbanistycznych i ruralistycznych;
- modernizacja i rozwój układu komunikacyjnego;
- uregulowanie gospodarki wodno – ściekowej;
- rozwiązanie problemu gospodarki odpadami.

SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM

Z zakresu rozwoju funkcjonalnego:

- 1) Dla funkcji rolniczej: uprawy polowe z uwzględnieniem funkcji alternatywnych, takich jak usługi agroturystyki.
- 2) Dla funkcji przemysłowej: rozwój terenów produkcyjnych w oparciu o tereny produkcyjno-usługowe oraz tereny eksploatacji surowców.
- 3) Dla gospodarki leśnej: zaleca się zalesienie nieużytków i uporządkowanie arealów leśnych, zalesianie gruntów rolnych słabych klas bonitacyjnych.
- 4) Dla funkcji usługowej: proponuje się zachowanie rezerw pod budownictwo usługowe, rozwój lokalnych ośrodków usługowych z nastawieniem na obsługę mieszkańców, a także rozwój bazy usługowo-turystycznej.
- 5) Dla funkcji mieszkaniowej: zaleca się zachowanie rezerw terenowych pod rozwój tej funkcji we wszystkich podjednostkach osadniczych, podwyższenie jakości mieszkań komunalnych, uzupełnienie istniejącej

zabudowy, przy zachowaniu wysokiej jakości architektury, spójnej z charakterem historycznej zabudowy lokalnej.

- 6) Dla funkcji turystycznej: rozwój funkcji w oparciu o istniejące walory kulturowe i przyrodnicze, wprowadzanie funkcji turystycznych do obiektów cennych kulturowo, wykorzystanie dolin rzek i terenów leśnych.

Z zakresu ochrony środowiska i jego zasobów:

- 1) Ochroną obejmuje się ustanowione na terenie gminy formy ochrony przyrody, a także pozostałe elementy środowiska przyrodniczego.
- 2) Proponuje się stosowanie zabiegów minimalizujących negatywny wpływ na powietrze atmosferyczne, wody powierzchniowe, gleby oraz oddziaływanie hałasu, promieniowania elektromagnetycznego.
- 3) Prowadzenie działań z zakresu ochrony przeciwpowodziowej, ochrony zasobów surowców mineralnych i wód podziemnych.

Z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

- 1) Ochroną obejmuje się: obiekty i obszary zabytkowe wpisane do rejestru zabytków, stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru oraz obiekty, obszary i stanowiska objęte gminną ewidencją zabytków.
- 2) Podtrzymuje się ustaloną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ochronę w większości stref konserwatorskich.

Z zakresu zagospodarowania i użytkowania terenu:

- 1) Infrastruktura komunikacyjna:
  - modernizacja DK nr 8 na całej długości do pełnych parametrów klasy „GP”;
  - modernizacja DW nr 480 i 483 na całej długości do pełnych parametrów klasy „G”;
  - budowa obwodnicy Szczercowa w ciągu drogi wojewódzkiej nr 483;
  - modernizacja dróg powiatowych do pełnych parametrów klasy „Z”;
- 2) Infrastruktura techniczna:
  - uregulowanie gospodarki wodno – ściekowej;
  - prowadzenie gospodarki odpadami w oparciu o założenia planu gospodarki odpadami;
  - inwestycje związane z budową i modernizacją stacji i linii energetycznych na terenie gminy;
  - rozwój systemów telekomunikacyjnych.
  - preferowanie ekologicznych źródeł energii cieplnej.

Z zakresu kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

- 1) Ukierunkowanie na rolnictwo polowe, z alternatywnym rozwojem agroturystyki.
- 2) Racjonalna gospodarka leśna.
- 3) Dopuszczenie zwiększenia lesistości gminy poprzez zalesienie gruntów najniższych klas bonitacyjnych oraz nieużytków.

WPLYW UWARUNKOWAŃ NA USTALENIA KIERUNKÓW I ZASAD ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SZCZERCÓW I UZASADNIENIE ROZWIĄZAŃ

Ustalenie kierunków rozwoju gminy Szczerców jest w głównej mierze zdeterminowane przez korzystne położenie gminy w regionie. Oprócz walorów naturalnych duże znaczenie dla rozwoju mają przebiegające przez gminę szlaki komunikacyjne o znaczeniu krajowym i wojewódzkim.

Funkcja mieszkaniowa jest dominującym przeznaczeniem terenów zainwestowanych w gminie, wynika i generuje rozwój gminy.

Niemniej ważnymi aspektami warunkującymi rozwój gminy są walory przyrodnicze oraz kulturowe. Wysoka lesistość, położenie w dolinie rzeki Widawki a także liczne zabytki kultury, sprzyjają rozwojowi turystyki. Warunkiem rozwoju tej dziedziny gospodarki jest prowadzenie działań mających na celu rewitalizację zabytków, utrzymywanie estetyki terenów zielonych oraz dbałość o stan środowiska naturalnego.

Znaczącym aspektem kształtującym zagospodarowanie na terenie gminy w jej południowej części jest działalność wydobywcza na złożu węgla brunatnego Bełchatów. Perspektywicznie w wyniku rekultywacji terenów poeksploatacyjnych gmina zyska ogromny atut w postaci rozległych terenów rekreacyjnych.

Do poprawy stanu środowiska, zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej gminy Szczerców, a przede wszystkim poprawy jakości życia mieszkańców przyczynić się może modernizacja i rozwój infrastruktury technicznej. Niezbędne jest prowadzenie kompleksowej gospodarki odpadami, a także dalsze regulowanie gospodarki wodno-ściekowej poprzez budowę systemu kanalizacji. Ważnym zadaniem jest poprawa stanu technicznego dróg.

Dążeniem nadrzędnym przy wyznaczaniu zasad rozwoju gospodarczego gminy Szczerców jest ciągła poprawa jakości życia społeczności lokalnej poprzez poprawę dostępu do usług. Ze względu na stan techniczny zabudowy mieszkaniowej i istniejące zapotrzebowanie na lokale mieszkaniowe wskazuje się na konieczność remontów i rewitalizacji istniejącej zabudowy. Wyznacza się także rezerwy terenów pod zabudowę mieszkaniową i mieszkaniowo-usługową.